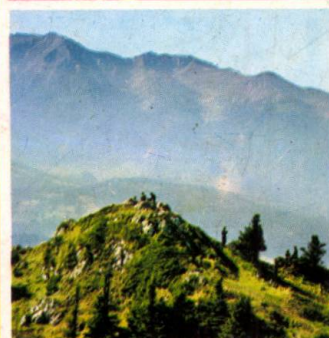
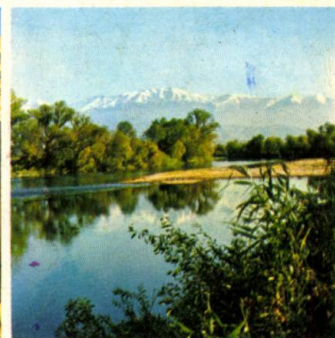
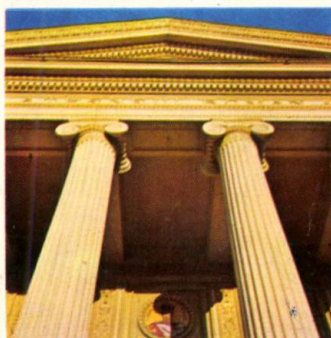
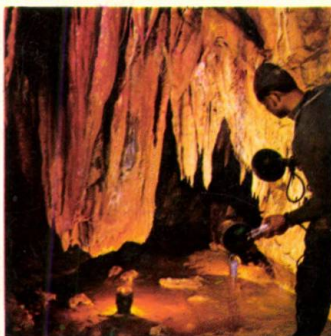
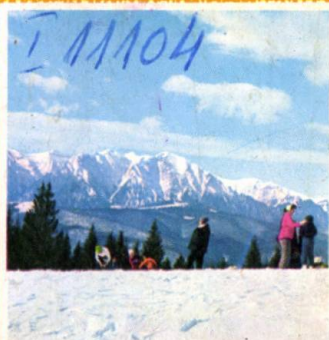

ALMANAH TURISTIC 1970

ALMANAH TURISTIC

'70

OFICIUL NAȚIONAL DE TURISM

I M104

BIBLIOTECA "ASTRA"
SIBIU

UL 2014

U 141 2011

11.645

O atenție însemnată se va acorda îmbunătățirii condițiilor de odihnă ale oamenilor muncii, dezvoltării rețelei și creșterii capacității unităților balneare și de transport, dotării și utilării acestora. O largă dezvoltare va cunoaște activitatea turistică, urmărindu-se punerea mai deplină în valoare a condițiilor naturale favorabile de care beneficiază țara noastră.

NICOLAE CEAUȘESCU
Raport la Congresul al X-lea
al Partidului Comunist Român

ANUL XXV

● Ritmul mediu anual de creștere a producției industriale a fost în primii trei ani ai cincinalului de 12,3 la sută față de 10,8 la sută cât fusese prevăzut, realizându-se o producție suplimentară de circa 20 miliarde lei.

● Peste 700 noi capacități de producție și boecive industriale au apărut în acești ani pe harta țării.

● Investițiile au însumat peste 170 miliarde lei, indiciu expresiv al forței dinamice a economiei românești, al marilor sale resurse și posibilități.

● Productivitatea muncii în industrie a crescut în medie cu 8,2 la sută anual, înregistrând unul din cele mai înalte ritmuri cunoscute în cele două decenii de economie planificată.

● Producția industrială globală a fost cu 41 la sută superioară celei din 1965 realizând:

— 27,8 miliarde kw (creștere de 62%)

— 5 milioane tone oțel (creștere de 39%)

— producția industriilor de mașini a crescut cu 56% asigurând cca două

treimi din necesarul de utilaje și mașini al economiei;

— industria chimică a depășit cu 75 la sută nivelul anului 1965,

● Industria ușoară a cunoscut un ritm mediu de creștere de 11,5%.

● Producția agricolă a fost cu cca 30% mai mare decât precedentul cincinal

● Volumul comerțului exterior a crescut într-un ritm mediu anual de peste 12%; mașinile, utilajele și produsele chimice reprezintă 27,5% din exportul țării, iar totalul producției

industriale — aproape patru cincimi.

● Venitul național a fost în 1968 cu cca 26% mai mare decât în 1965, ritmul mediu anual de creștere fiind de 8%.

— veniturile din salarii ale populației au fost cu peste 26% mai mare;

— a crescut cu 16,2% veniturile bănești ale țărănimii;

— fondul de pensii pentru asigurări și ajutoare sociale s-a dublat; s-au introdus pensii pentru țărani cooperatori;

— bursele studenților au fost majorate cu cca 20%.

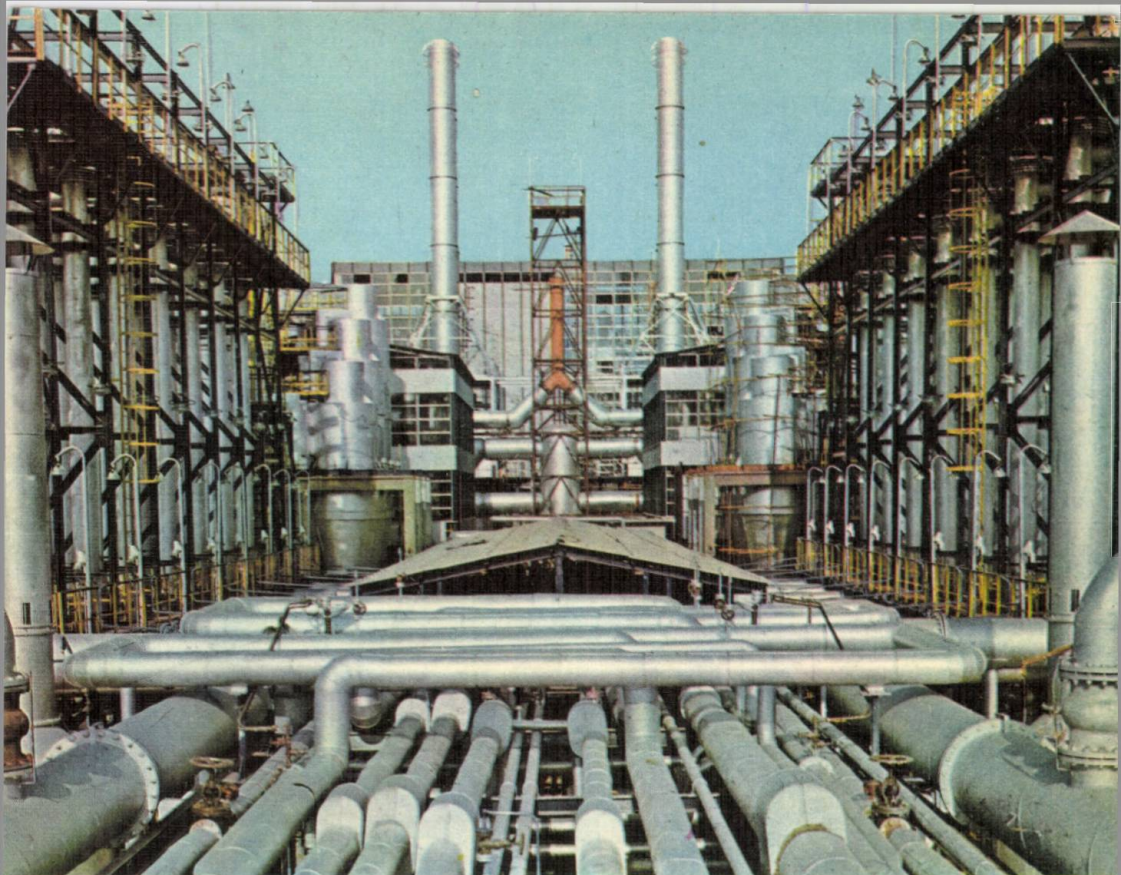
● A crescut cu 31% volumul de mărfuri vândute prin comerțul socialist.

● În primii trei ani ai actualului cincinal s-au construit 353 000 locuințe. Aproximativ un sfert din populația urbană a României trăiește în prezent în case noi.

● Cheltuielile social-culturale din bugetul statului au crescut cu 37%, atingând aproape 31 miliarde lei.

● Fiecare al cincilea cetățean este elev sau stu-

dent, toți oamenii muncii au acces la comorile artei, științei, culturii.

● S-a creat un număr de aproape 500 000 noi locuri de muncă. În anul

1968, 88,4% din populație a fost cuprinsă în sfera producției materiale.

● România numără 20 milioane locuitori, situându-se pe locul al 9-lea în

rîndul țărilor europene și pe locul al 5-lea printre cele 14 țări socialiste.

● În 1980, producția industrială va fi de 2—2,3 ori mai mare decât în 1970.

„Realizarea obiectivelor și sarcinilor prevăzute pentru viitorul cincinal va asigura dezvoltarea însemnată a potențialului economic al țării, valorificarea superioară a resurselor naturale și de muncă, creșterea susținută a productivității muncii sociale și a eficienței economice în toate sectoarele de activitate, în interesul progresului general al patriei, al îmbunătățirii condițiilor de viață ale întregului popor. Cincinalul următor va crea o temelie trainică pentru un nou și viguros avînt al forțelor de producție, pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și asigurarea premiselor în vederea trecerii la făurirea societății comuniste.”

Din Directivele Congresului al X-lea
al Partidului Comunist Român

noi construcții

Hotel „UNIREA” — Iași

turistice...

...în orașe

● 21 de noi hoteluri vor fi date în folosință în cursul anului 1970. Ele vor sta la dispoziția turiștilor care vor vizita localitățile: Curtea de Argeș, Brăila, Galați, Govora, Craiova, Tușnad, Timișoara, Miercurea-Ciuc, Odorhei, Hunedoara, Băile Felix ... Tot pentru 1970 este prevăzută și terminarea lucrărilor la hotelul „Intercontinental” București.

Hotel „TROTUȘ” — orașul Gh. Gheorghiu-Dej

Hotel „DELTA” — Tulcea

● Din valoarea totală de 18 milioane lei alocate în 1970 pentru dezvoltarea bazei materiale a turismului din țara noastră, o

parte însemnată este destinată deschiderii a 18 șantiere de construcții hoteliere în orașele: Sf. Gheorghe, Ploiești, Alba lu-

Hotel „PARC”
Turnu Severin

Hotel „ASTORIA”
Arad

Iia, Bistrița, Botoșani,
Deva, Slobozia, Zalău,
Tg. Mureș, Alexandria,
Vaslui, Rm. Vilcea,
Focșani ș. a.

...la munte

Cabana „CLĂBUCET PLECARÉ"

Cabana „CLABUCET SOSIRE“

Hotel „PREDEAL”
Predeal

Cabana
„NEGOIU”

Cabana
„TURNURI“

Hotel „HERCULES“
Băile Herculane

...pe litoral

Hotel „MAJESTIC“
Mamaia

Hotel „CARAIMAN”
stațiunea Neptun

Hotel „COMETA”
stațiunea Jupiter

Hotel „ZANFIRA” — stațiunea Venus

PERSPECTIVE

1969, anul XXV, anul marilor bilanțuri ale României socialiste. Cifre, fapte, realizări alcătuiesc cronică a vieții a ultimului pătrar de veac din istoria țării. Cifre, fapte, realizări care, dărîmînd barierele timpului, au înălțat România în rîndul națiunilor de prestigiu de pe glob. Cifre, fapte, realizări care vorbesc despre vigoarea orînduirii noastre socialiste, despre uriașa forță creatoare a celor ce muncesc.

Pornind de la ceea ce s-a înfăptuit în acești 25 de ani de viață liberă, Congresul al X-lea al partidului a stabilit căile dezvoltării multilaterale ale țării noastre pentru următorii zece ani. Programul comuniștilor, care a primit adeziunea unanimă a poporului, prehotărește viitorul fericit al întregii națiuni, creșterea gradului de bunăstare, civilizație și viață socială a tuturor celor ce muncesc în patria noastră. Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, Partidul Comunist Român pornește de la concepția potrivit căreia „socialismul trebuie să fie societatea totală împliniri a personalității umane, în care fiecare cetățean să se simtă stăpîn pe destinul său, să poată gîndi și acționa nestîngherit în folosul progresului social.”

În ansamblul măsurilor privind dezvoltarea economică și socială a României, a ridicării standardului de viață al populației, extinderea turismului, valorificarea superioară a tuturor zonelor de interes turistic din țara noastră, ocupă un loc de seamă. Numai în cadrul actualului plan cincinal (1966—1970) au fost alocate fonduri însumînd 3 miliarde lei, destinate construcțiilor de hoteluri, moteluri, campinguri, restaurante, pentru achiziționarea unor noi mijloace de transport și de agrement etc. În atenția factorilor de răspundere continuă să se afle litoralul Mării Negre, unde se ridică pe mai departe noi construcții hoteliere. Prin dezvoltarea sașunilor Mamaia, Eforie, Neptun, Costinești și zona Mangalia Nord, cu stațiunile recent construite Venus, Jupiter și Saturn, s-a ajuns astăzi la o capacitate de

cazare de 50.000 locuri, față de 20.000, existente în 1965. S-a acordat o atenție deosebită stațiunilor balneare, ale căror izvoare minerale-termale, lacuri helioterme și nămol curativ sînt apreciate de cele mai competente cadre de specialitate din Europa și America. În momentul de față, în stațiunile: Băile Herculane, Olănești, Govora, Călimănești-Căciulata, Felix, Sovata, Tușnad, Vatra Dornei, Slănicul Moldovei ș.a. se fac numeroase lucrări de amenajare și dezvoltare.

Produs al civilizației moderne, turismul are o largă rezonanță în viața popoarelor; s-a ajuns acum la circa 150 milioane vilegiaturiști anual. Interesul statelor față de această amplă mișcare apare evident, colaborarea la nivel interguvernamental, o necesitate pentru rezolvarea problemelor complexe ale circulației turistice. Hotărîrea recentei adunări generale a U.I.O.T. de a se transforma în organism interguvernamental mondial își află un precedent și o bază în însăși practica actuală a relațiilor turistice internaționale. În majoritatea statelor au luat ființă organizații oficiale de turism, în sarcina cărora stă promovarea acestuia, stabilirea colaborării cu alte țări.

Oficiul Național de Turism înfăptuiește politica partidului în domeniul turismului prin lărgirea contactelor dintre organe de stat similare din diferite țări, pentru încheierea de acorduri, înțelegeri și convenții bilaterale, în scopul consolidării și dezvoltării relațiilor turistice pe plan mondial. Din anul 1958 Oficiul Național de Turism este membru al U.I.O.T., întreținînd relații de colaborare cu peste 400 agenții și organizații de turism din Europa și din alte continente.

Țară cu un bogat potențial turistic, care se înscrie în circuitul mondial de valori, România promovează și în acest domeniu principiul extinderii colaborării. Cu numeroase state au fost încheiate convenții turistice, s-a stabilit o conlucrare în acordarea asistenței de specialitate și a serviciilor pentru excursioniști. Printre facilitățile acordate de guvernul român turiștilor străini se numără acordarea gratuită a vizei de intrare, simplificarea formalităților vamale etc. Au fost încheiate, de asemenea, acorduri turistice cu R. P. Bulgaria, R. P. Ungară, Turcia, Italia, R. S. Cehoslovacă, R. S. F. Iugoslavia, Belgia. În prezent, România și Iugoslavia studiază în comun modali-

tățile de punere în valoare a unei întinse zone turistice pe Dunăre, la Porțile de Fier.

Ținându-se seama de perspectivele mari de dezvoltare ale turismului din țara noastră, se prevede ca pînă în anul 1975 să se ajungă la cifra de patru milioane de turiști anual, care, în 1980, să crească pînă la șapte milioane. În acest scop, capacitatea de cazare va fi sporită în viitorii cinci ani cu aproximativ 90.000 locuri. Perspectiva anilor 1971—1975 se îndreaptă către o mai intensă valorificare a potențialului turistic din zonele de munte, unde activitatea se poate desfășura fără întrerupere, în tot timpul anului. Stațiunile Poiana Brașov, Predeal, Sinaia vor fi dotate în continuare cu echipament turistic modern: hoteluri și vile, teleschiuri, teleferice cu cabine, patinoare naturale și artificiale, instalații pentru iluminarea pîrtilor de schi etc., care le vor situa în următorii ani la nivelul unor repute stațiuni de munte din Europa. O atenție sporită se acordă extinderii bazei materiale din stațiunile Păltiniș, Pîrîul Rece, Stîna de Vale, Lacu Roșu și altele. Totodată a început să se profileze viitoarele stațiuni montane din zona hidrocentralei de pe Lotru, Vidra și Voineasa.

Turismul automobilistic ocupă un loc tot mai însemnat în preocupările Oficiului Național de Turism și ale Automobil-Clubului Român. În baza unor convenții bilaterale stabilite cu alte asociații similare (Allgemeiner Deutscher Automobil-Club, din R. F. a Germaniei, Österreichischer Automobil-Motörad und Touring Club din Austria, Touring Club de France, Touring Club Suisse, Touring Club Italia, Automobile Club d'Italia etc), Automobil Clubul Român oferă excursioniștilor o gamă bogată de servicii, printre care și atractivele călătorii, cunoscute sub numele de „Package Tour”. În cursul anului 1969 au fost modernizați încă 5.000 km de drumuri, anticipînd o largă acțiune care va cunoaște o substanțială extindere în anii următori. Pe principalele artere rutiere a fost dezvoltată rețeaua de moteluri, hanuri turistice, campinguri, stații mobile de depanare auto.

Facilitînd contactul nemijlocit între oameni aflați pe diferite meridiane ale globului, făcînd posibil accesul la marile comori spirituale ale umanității, turismul contemporan sădește în inimile popoarelor stîmă, căldura, prietenia, contribuind la menținerea unui climat favorabil păcii și destinderii internaționale.

DIN CUPRINS

TRAIAN FILIP: Autostrada Soarelui p. 28 □ RADU BOUREANU: Totul începe iar cu marea p. 35 □ ANDREI BREZIANU: Dobrogea, Dunărea și marea în însemnările unor vechi călători p. 37 □ MIRCEA BICHICEANU: Pelicani, pelicani p. 40 □ Acad. VICTOR EFTIMIU 7 sonete inedite p. 46 □ ALEXANDRU RAICU: Drumetind cu Ionel Teodoreanu p. 48 □ N. PĂDURARU: Trei schițe p. 51 □ MARCIAN BLEAHU: Formațiuni geologice p. 59 □ M. I. PASCU: Chemarea Glanetașului p. 63 □ RADU BOGDAN: Invitație în Călimani p. 74 □ ION DIACONESCU: Novaci, o promisiune turistică p. 80 □ L. BADEA: Subcarpații Olteni p. 85 □ AL. FLORESCU: La drum pe urmele trecutului p. 87 □ C. IACOB: Țara Maramureșului p. 91 □ E. POPA: Rarăul p. 102 □ NAE POPESCU: Labirintul închis al Lotrișorului p. 106 □ GH. POENARU: Valea superioară a Dîmboviței p. 109 □ NICOLAE DENEȘ: Păltinișul Sibiului p. 141 □ I. I. DUNĂREANU: Lacuri de munte p. 148 □ ȘT. MIHĂILESCU: Poteci și trasee în Munții Vrancei p. 155 □ I. ȚUGUI: Valea Bistriței Aurii p. 166 □ M. DUMITRESCU: Însemnările unui ghid p. 185 □ C. DARIE: Vălenii de Munte p. 194 □ JEAN GUȘETOIU: Castrul Roman Arutela p. 197 □ VALENTIN GEORGIAN: pe plaiurile Buzăului p. 198 □ R. MACRI: Tempora veteres, pledoarie pentru muzeu p. 209 □ SEVER NORAN: Istambul p. 223 □ DAN HĂULICĂ: Italia, un muzeu p. 226 □ EUGEN ATANASIU: Tunis, scoica albă a Mediteranei p. 229 □ SEBASTIAN BONIFACIU: Materhorn 1865 p. 233

Colectivul de redacție:

Redactor responsabil: **NICOLAE DOCSĂNESCU**

Prezentarea grafică: **CONSTANTIN PLĂCINTĂ**

Prezentarea tehnică: **RADU POPA**

Tiparul executat la Intreprinderea poligrafică Sibiu

70

ianuarie

L		5	12	19	26
M		6	13	20	27
M		7	14	21	28
J	1	8	15	22	29
V	2	9	16	23	30
S	3	10	17	24	31
D	4	11	18	25	

februarie

2	9	16	23
3	10	17	24
4	11	18	25
5	12	19	26
6	13	20	27
7	14	21	28
1	8	15	22

martie

2	9	16	23	30
3	10	17	24	31
4	11	18	25	
5	12	19	26	
6	13	20	27	
7	14	21	28	
1	8	15	22	29

Festivalul International de folclor **ROMÂNIA '69**

aprilie

L		6	13	20	27
M		7	14	21	28
M	1	8	15	22	29
J	2	9	16	23	30
V	3	10	17	24	
S	4	11	18	25	
D	5	12	19	26	

mai

	4	11	18	25
	5	12	19	26
	6	13	20	27
	7	14	21	28
1	8	15	22	29
2	9	16	23	30
3	10	17	24	31

iunie

1	8	15	22	29
2	9	16	23	30
3	10	17	24	
4	11	18	25	
5	12	19	26	
6	13	20	27	
7	14	21	28	

ION MORARU

Vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă

Între 26 august și 6 septembrie a avut loc primul Festival și Concurs internațional de folclor «România '69». Desfășurat timp de 10 zile în București și în alte orașe ale țării, festivalul se înscrie încă de la prima sa ediție ca un important act de cultură, el însemnând o contribuție substanțială la cunoașterea creației folclorice a popoarelor participante, la afirmarea locului pe care arta populară tradițională și cea actuală îl ocupă în condițiile vieții moderne.

«Acest festival — sublinia dl. William Eteki Mboumoua, președintele celei de a XV-a sesiuni a Conferinței generale UNESCO — este un mijloc de apropiere între popoare, foarte utile nu numai pentru România, care cu acest prilej demonstrează vigoarea creației sale populare, dar și pentru celelalte țări participante».

Festivalul a fost conceput ca o manifestare complexă, amplă, urmărind să pună în valoare toate laturile esențiale ale creației populare. Nu întâmplător Festivalul «România '69» a stîrnit un larg ecou în numeroase țări din Europa, Asia și Africa. Au participat la variatele manifestări cuprinse în program ansambluri folclorice și specialiști din 22 țări: Anglia, Belgia, Bulgaria, Cehoslovacia, Elveția, Franța, Republica Democrată Germană, Republica Federală a Germaniei, India, Israel, Italia, Jugoslavia, Liban, Republica Populară Mongolă, Olanda, Polonia, S.U.A., Tunisia, Ungaria, Uniunea Sovietică și, bineînțeles, România. Ne-au onorat cu prezența reprezentanți de seamă ai unor foruri internaționale de prestigiu ca: președintele celei de XV-a sesiuni a Conferinței Generale UNESCO — dl. William Eteki Mboumoua, președintele Societății internaționale de etnografie și folclor — prof. dr. K.C. Peeters, secretarul general al Societății internaționale de antropologie și etnologie — dl. Lawrence Krader, directorul Secției de educație artistică din Departamentul Culturii al UNESCO — dr. D'Arcy Hayman.

Această mare întâlnire internațională a cuprins laolaltă concursuri de artă populară (cîntece, dansuri, costum popular), zeci de spectacole în săli și în aer liber, o memorabilă paradă a portului popular, o zi a folclorului românesc, o expoziție internațională de artă populară, un târg de artă populară românească și sesiunea științifică: «Creația populară în contemporaneitate», larg forum internațional care a reunit peste 200 specialiști din patru continente.

Concursul formațiilor folclorice, la care au luat parte nu mai puțin de 21 ansambluri din 16 țări, a oferit posibilitatea dezvoltării frumuseții concepției și stilului artei populare în funcție de specificul național respectiv. Pe bună dreptate s-a apreciat că acest concurs care a oglindit creația populară din trei continente deschide largi orizonturi însăși științei despre folclor.

iulie

L		6	13	20	27
M		7	14	21	28
M	1	8	15	22	29
J	2	9	16	23	30
V	3	10	17	24	31
S	4	11	18	25	
D	5	12	19	26	

august

3	10	17	24	31
4	11	18	25	
5	12	19	26	
6	13	20	27	
7	14	21	28	
1	8	15	22	29
2	9	16	23	30

septembrie

	7	14	21	28
1	8	15	22	29
2	9	16	23	30
3	10	17	24	
4	11	18	25	
5	12	19	26	
6	13	20	27	

Marele merit al manifestării găzduite de România — așa cum au apreciat de altfel mulți specialiști — este acela că n-a închis în cele două săli ale concursurilor această bogăție folclorică, ci s-a străduit s-o dezvăluie în fața a sute de mii de spectatori în cadrul unor mari desfășurări de forțe artistice în săli de spectacole și teatre de vară, pe stadioane și străzi. Datele statistice vin să ne arate că cele 78 spectacole susținute de 32 ansambluri folclorice în 22 localități ale României, au fost urmărite de peste 500 000 spectatori. Poate că această cifră reprezintă un adevărat simbol și realizarea majoră a festivalului, deoarece ne demonstrează că folclorul este veșnic viu, adinc împlintat în simțămintele a milioane de oameni, eternă manifestare a geniului popular.

Așa se și explică amintirea de neșters pe care a lăsat-o parada portului popular desfășurată pe magistralele capitalei României, în prezența a 250 000 bucureșteni. Un cortegiu de 3000 artiști populari au defilat într-un alai care a produs un entuziasm greu de reprodus, creîndu-se o comuniune sufletească animată de cele mai profunde sentimente de dragoste ale poporului român pentru frumos.

În contextul acestor manifestări de amploare, creația populară românească și-a dovedit permanenta și admirabila frumusețe. În mod deosebit ziua folclorului românesc organizată în parcul Herăstrău din București și ziua cîntecului popular românesc au dezvăluit marea bogăție, varietatea, farmecul și poezia creației noastre populare. Pe bună dreptate Dr. W.F.H. Nicolaisen, conferențiar la Universitatea din Edinburg (Anglia) spunea: «În România aveți o bogăție inestimabilă de elemente folclorice. M-am simțit aici ca într-o adevărată mare de creație populară».

O dată cu primul Festival și Concurs internațional de folclor se semnează actul de naștere al unei manifestări plină de semnificații pentru cultura românească. Alături de Festivalul muzical «George Enescu» și Colocviul «Brâncuși», iată încă o expresie artistică care-și propune să facă cunoscută bogăția spirituală a poporului român, în contextul creației populare aparținînd altor popoare.

În același timp, Festivalul constituie o mărturie a concepției și principiilor care călăuzesc politica externă a României de astăzi, politică îndreptată spre lărgirea colaborării cu toate țările lumii, politică care consideră că mai buna cunoaștere reciprocă, pe toate planurile, inclusiv în domeniul vieții spirituale, este o condiție indispensabilă a prieteniei și înțelegerii între popoare.

octombrie

L		5	12	19	26
M		6	13	20	27
M		7	14	21	28
J	1	8	15	22	29
V	2	9	16	23	30
S	3	10	17	24	31
D	4	11	18	25	

noiembrie

	2	9	16	23	30
	3	10	17	24	
	4	11	18	25	
	5	12	19	26	
	6	13	20	27	
	7	14	21	28	
1	8	15	22	29	

decembrie

	7	14	21	28
1	8	15	22	29
2	9	16	23	30
3	10	17	24	31
4	11	18	25	
5	12	19	26	
6	13	20	27	

AUTOSTRADA

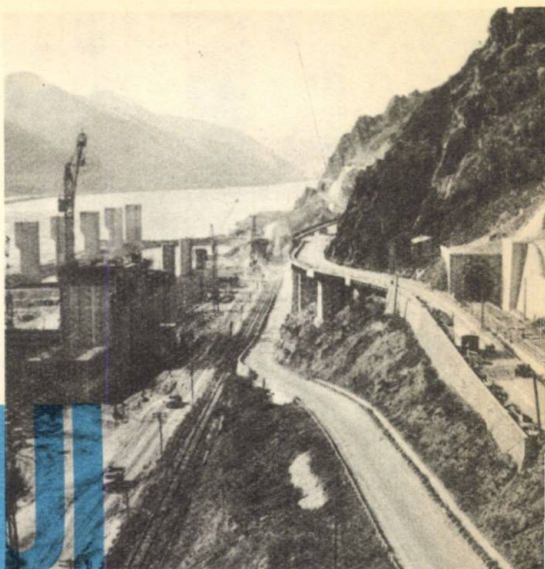
ÎN TRE TURNU SEVER

Pe drumul de acces, șoseaua traversează ecluza ca o serpentină de alambic, trece prin dreptul turbinelor și o apucă spre podul care a servit la închiderea barajului. Vapoarele s-au apropiat de țârm. Au intrat în ecluză, în porturi, printre autocamioane, printre macarale și pe sub podurile rulante. Ele nici nu se mai văd la umbra construcțiilor metalice. Se furîșează prin cetatea de beton, pe sub ciocul turnului de control și par subit micșorate, par captivate. Remorcherele intră în acest dispozitiv timide, în timp ce puternicele autocamioane trec în goană, învăluite în fum, spre diferite platforme de turnare a betoanelor. Cu patru luni în urmă, constructorii de la Porțile de Fier ne-au chemat pentru a ne face martori la devierea cursului Dunării. Am privit cu intensă emoție desprinderea primelor nave din bolarzii portului amonte și alunecarea lor printre zidurile înalte ale ecluzei. Ele au depășit poarta plană de la capul intermediar, cea mai mare poartă din lume, suflând din toate instrumentele lor de fanfară, au depășit servomotoarele care, la rîndul lor, sînt excepționale performanțe tehnice. După ce prora vasului «Dacia» a tăiat panglica inaugurală și a alunecat pe noua șosea internațională de ape, cheile fluviului au fost preluate de industrie și navigația a cunoscut cea mai senzațională etapă din istoria ei. Din luna august, piloții de cataracte și-au încetat misiunea lor

eroică. Cei optsprezece kilometri de canale reprezintă au rămas de domeniul amintirii. Au urmat zilele de acerbă înclăștare cu dinozaurii Dunării, cu furia apelor care trebuiau zăgăzuite. Desigur, totul fusese pregătit cu cea mai mare grijă pentru «ora h» și de pe polițele imense ale malului, mașinile au început să smulgă din trei în trei minute piesele digului, cei patru sute de stabilopozii, cele șase mii de blocuri de beton și stîncă în greutate de șase pînă la douăzeci și cinci de tone. Într-un convoi neînterupt, acest material a fost deplasat pe șoseaua spirală și aruncat de pe podul suspendat în șuvoaiele fremătătoare. Căutîndu-și alte căi de expansiune, Dunărea a învățat calea galeriilor subterane, a vanelor, a gurilor deversoare, a celor două camere de ecluză,

iar zvîrcolirile ei n-au fost niciodată mai mult admirate ca acum. Din amfiteatrele malului, din galerii, din lojile înalte am privit în repetate rînduri momentele palpitante ale unui spectacol fără precedent, urmărind la dimensiunile realității și în condiții nemijlocite, fiecare act din marea epopee a Porților de Fier. Dornici să vadă aplicarea unor tehnologii originale, să constate maturizarea sectoarelor de bază ale industriei românești, în luna august și-au dat întâlnire aici scriitorii și cinești, pictorii și sculptorii, savanții de renume mondial și observatori politici, dar mai cu seamă nenumărați turiști care culeg cu o neobosită pasiune imaginile rare și fascinante ale noului nostru univers. Porțile de Fier au devenit unul din cele mai importante obiective turistice și toate ferestrele trenurilor se deschid la Turnu Severin, înainte de a ajunge pe marele șantier, pentru a absorbi viziunea colosalului de la Dunăre, cu numeroasele lui etaje și platforme de lucru, cu șirurile de stabilopozii care par piulițe înșurubate în albia și în prăgurile Dunării, însemnarea unor monumente bizare pe care le-am mai văzut doar pe digul de larg de la Constanța. Remorcherele înaintează și acum spre incinta barajului purtînd în pensete imensele rădăcini de beton. După ce sînt prinse ca niște ancore în cabluri, ele sînt aruncate în vîltoare. Cu ochii ațintiți spre turnul de comandă, înălțat la peste o sută

de metri, navigatorii așteaptă semnalizarea. Pe marile tabele cu semafoare comenziile apar în culori vii. Navele se apropie de poarta buscată, trec prin cele două camere ale ecluzei, ajung într-o zonă de fascinație, unde lumina capătă alt aspect, altă densitate. Când soarele vine pe ape, când aerul și cerul sînt închise, lumina alunecă pe această oglindă și se dispersează ca dintr-un abajur. Ea prinde conturul munților ireali și stilpii portului din amonte, coloanele muiate în apă, formele ciudate de beton, neterminate, părțile unui întreg care continuă să se împlinească. Apele sînt vinete, sînt albe, sînt galbene, sînt roșii. Hidrocentrala s-a instalat pe această paletă de culori, pe această fantastică oglindă care se va numi de acum încolo lacul de acumulare sau marea

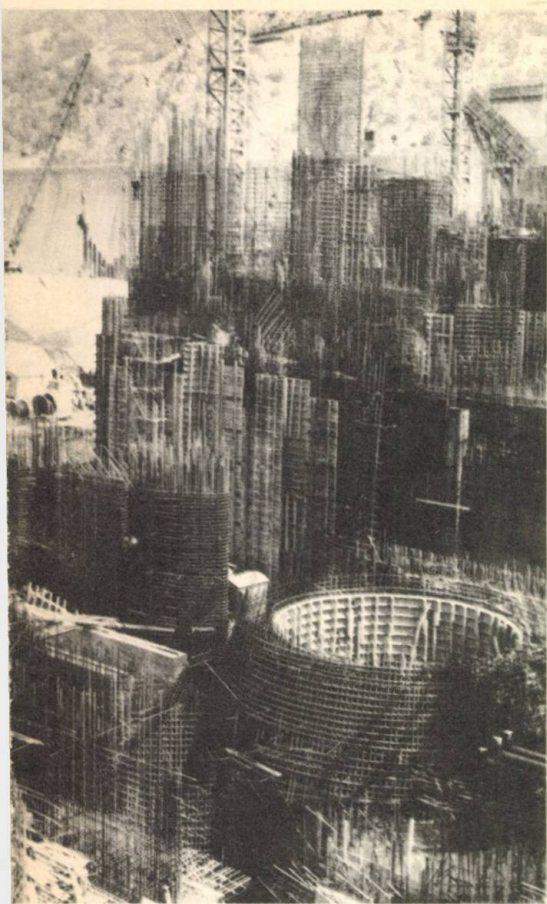

SOARELUI

IN ȘI ORȘOVA

alpină de la Porțile de Fier și Cazane. Nu știi ce suprastructură va purta aceste coloane. Aceste turle de uzină. Dar în corpul lor se vor face amplasamente de utilaje moderne. Pe coamele lor se vor întinde digurile și ele vor rămîne ascunse ca niște picioare de miriapod. Epuismențele continuă. Se fac dragaje. Se fac excavații sub nivelul lacului. Viziunea Dunării la Porțile de Fier ne face să ne gîndim la citadelele-porturi, să ne gîndim la Bosfor, la Tamisa, la Gibraltar. Grandoarea este ceea ce ne apropie de viziunea porturilor cu mare trafic. Pe munte, tunelurile deschise în stîncă ni se par creneluri de fortificații și ogive deschise în catedrala pădurilor sălbatice. Porturile din capul aval și din capul amonte sînt uzine inundate, cu coșuri de fum rămase afară, cu brațe de macarale întinse oblic, cu lampadare, cu cîrlige ale unor undițe imense, toate vrînd să tragă ceva din adînc. Apele izgonite cu cîțiva ani în urmă s-au reîntors în incinta batardoului și parcă pătrund în canale de irigații. O bucată de lună se mișcă spre nord învîluind drăgile de epuism. Privim oamenii care își așează căștile pe frunte, care își trag măștile pe față, care își apără ochii de priveliștea care doare și arde, care frige și ustură, pitindu-se, în timp ce la picioarele lor armăturile în cochile se unesc sub puterea focurilor de sudură. Macarale pe coloane, pe patru picioare, tuburi care urcă

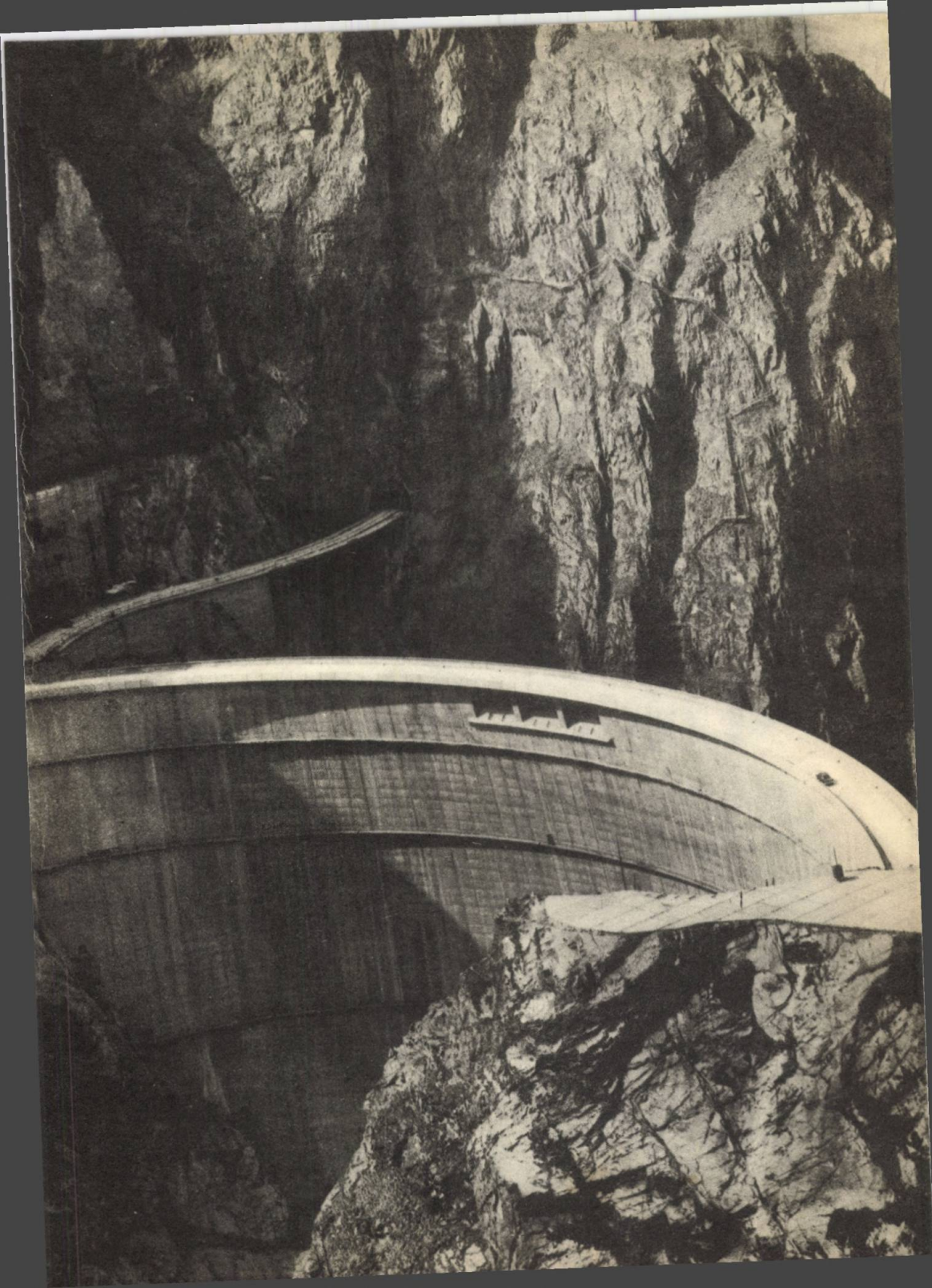
pe un singur fus, se mișcă în lumina purpurie, fac mișcări rituale cu brațele oblice și cu brațele orizontale, măturînd cîmpul dinamic ca acele unui ceasornic pe un cadran albastru. De pe grinzile podului rulant am privit cum cele mai mari mașini de ridicat din țară au început să poarte piesele turbinelor, acele rotoare care ating nu mai puțin de șapte sute de tone fiecare. Aceste piese gigantice, ca și servomotoarele de la ecluză, constituie o minerie a uzinelor de la Reșița, care au realizat pentru prima oară în istoria industriei românești agregate atît de complexe, unele din ele fiind socotite adevărate capodopere de artă industrială și poposind, pentru o vreme, în pavilionul expoziției realizărilor economiei naționale de la București. Din înălțimea turnului de comandă, hidrocentrala și ecluza capătă o înfățișare plină de măreție. Priveliștea se desfășoară ca din avion. Mișcarea de pe platformele de lucru îți dă sentimentul că te afli în cabina unui vas oceanic. Dar ceea ce impresionează cel mai mult, sînt cele două căi de acces, autostrada soarelui și linia ferată, care par anume făcute pentru a oferi priveliștea Dunării și a hidrocentralei din cele mai neobișnuite unghiuri. Pe autostrada care a intrat în funcțiune la începutul lunii septembrie, am înregistrat cea mai mare densitate de lucrări de artă. Soseaua se deschide asemenea unor balcoane suspendate. Viaduc-

tele sînt fațade de templu încastate în stîncă munților. Tunelurile sînt ocnițe și ogive. Numele acestor lucrări de artă a fost împrumutat de la numele locurilor și rostirea lor pare să facă parte dintr-un poem: Vir, Vodița, Bahna, Valea Tirziului, Slătînicul Mare, Orevă, Valea Palăngii, Valea Boșneagului. Numeroase viaducte și poduri, între care cel de pe Cerna este o capodoperă comparabilă sub raport tehnic cu viaductul de la Galați, însumează puse cap la cap trei kilometri șase sute de metri. Cu materialul și eforturile depuse aici s-ar fi putut realiza două mari poduri peste fluviu. Pentru realizarea monumentalelor lucrări, mult mai dificile decît cele de la Bum-

bești-Livezeni și Salva-Vișeu, aici s-a lucrat simultan la șosea și la linia ferată, s-a lucrat fără a fi fost întreruptă circulația și activitatea pe arterele inferioare, s-a lucrat pe cabluri, pe creste, în virfuri de piloni care ating înălțimea de șaiszeci de metri la Slătînicul Mare. Istoria acestei șosele și a liniei ferate este cu adevărat palpitantă. Constructorii au fost nevoiți să cucerească fiecare palmă de loc. Să-și deschidă platforme la înălțime, terase pe care le-au lărgit mereu. Ei au dus pe înălțimi mai întii uneltele cele mai simple. Apoi au făcut drum pentru mașini, pentru macarale, pentru compresoare. Aici s-a produs un adevărat asalt al munților, pentru ca, în final, Porțile de Fier să devină un nod de comunicații complexe, o trecătoare unde se întîlnesc, la etaje diferite, drumurile de ape, drumurile rutiere și drumurile de fier. Nimic nu mi se pare mai plin de farmec în zona aceasta ca drumul pe înălțimi, pe aceste frize ale munților, avînd în față deschisă toată priveliștea Dunării, priveliștea fluviului care sporește din zi în zi luînd aspectul unui estuar, priveliștea insulei Ada Kaleh care dispare sub ochii noștri, a tuturor locurilor în care mai răsuna pînă nu de mult vuietul cataractelor în care se aflau locomotiva de tracțiune a navelor obosite, baloanele de semnalizare, așezările de la Virciorova și Orșova veche. După ce lași în urmă imensul edificiu al hidrocentralei, autostrada soarelui te duce pe platforma portului nou și a gării noi de la Orșova. Niciodată un oraș nu s-a născut cu atîta repeziune. Niciodată munții nu s-au văzut asaltați de atîția constructori — zece mii de constructori — care au plantat efectiv în numai cîțiva ani sute de case și blocuri colorate, într-un oval elegant, dînd forme de litoral acestei străvechi așezări. Apele fluviului n-au urcat încă pînă la cota superioară a țărmului, dar platforma inundabilă, pe unde mai trec apele Cernei, pe unde se mai văd urmele șoselei și ale liniei ferate, așteaptă ca o ramă imensă oglinda de cleștar care se apropie, pe care cineva nevăzut o întinde din zi în zi și o colorează cu pastelurile, vii ale fațadelor moderne. Între arcurile de semicerc ale orașului se mai întinde cuvertura vegetației uscate și decolorate, dar peste puțin timp o linie dreaptă, trasată de vapoare, le va uni fără dificultate și va întregi cu un imens diamant scăpărător cel mai senin și mai tînăr oraș al țării. Anul ce vine, ultimul an al cincinalului, va continua seria de lansări la Porțile de Fier și în curînd vom merge pe cele mai superbe drumuri ale țării să privim turbinele fluviului, să ascultăm murmurul motoarelor de apă, gîndindu-ne că aici, într-o casetă de beton și oțel, industria modernă a României a depus ca într-o trezorerie imense și strălucitoare juvaeruri.

TRAIAN FILIP

AL III-lea CONGRES AL ALIANTEI INTERNATIONALE DE TURISM «Loisirs et Tourisme»

Între 8—13 septembrie a avut loc al III-lea Congres Internațional A.I.T. — «Loisirs et tourisme», organizat de A.I.T. și Automobil-Club Român. Au luat parte peste 300 de specialiști din 25 de țări reprezentând circa 80 de organizații de turism. Principala problemă a dezbaterilor a fost: «Călătoriile și vacanțele individuale sau organizate astăzi și mâine».

Festivitatea de deschidere a avut loc în Sala Palatului Republicii Socialiste România.

Din partea guvernului român, participanții la congres au fost salutați de tov. Ilie Verdeț primvicepreședinte al Consiliului de Miniștri.

România — a arătat între altele vorbitorul — găzduiește cu mare satisfacție această reuniune a Alianței internaționale de turism, care, prin îndelungata și rodnică sa activitate, și-a cucerit un loc de frunte în cadrul organismelor internaționale consacrate promovării turismului. Preocupările și contribuția Alianței la extinderea și diversificarea turismului internațional ne apar cu atât mai valoroase, cu cât aceasta se relevă a fi unul dintre mijloacele eficiente de înfăptuire a fluxului de valori pe plan mondial, de dezvoltare a legăturilor dintre toate popoarele lumii. Turismul devine un mijloc important prin care popoarele își pot satisface dorința de a cunoaște ne-

mijlocit ceea ce este particular și inedit pe fiecare meridian al globului, își pot împărtăși reciproc tradițiile și realizările, experiența și contribuția pe care fiecare o aduce la progresul general al umanității. Turismul internațional s-a transformat într-o acțiune de masă, care cuprinde circa 130 milioane turiști anual și reprezintă peste 6 la sută din exportul de mărfuri mondiale. În acest context este firesc să se intensifice preocupările organelor de conducere ale statelor, ale diferitelor organisme internaționale de turism și Organizației Națiunilor Unite pentru asigurarea condițiilor optime de desfășurare a turismului, care se profilează tot mai pregnant ca o nouă ramură în economiile națională, cu largi posibilități de dezvoltare și implicații adânci în viața tuturor popoarelor. Tema pusă în discuția actualului congres prezintă un interes deosebit în identificarea și adoptarea unor recomandări adecvate pentru promovarea diferitelor forme de turism internațional și a unor sugestii utile pentru fructificarea investițiilor destinate valorificării potențialului turistic. Sintem convinși că lucrările celui de-al III-lea Congres al Alianței internaționale de turism vor răspunde acestor preocupări, iar soluțiile ce vor fi adoptate vor da un nou impuls turismului internațional. Prim-vicepreședintele Consiliului de Miniștri a amintit în continuare că țara noastră, care dispune de un bogat potențial

turistic, face importante eforturi de investiții pentru dezvoltarea bazei tehnice-materiale a acestui sector de activitate, pentru ridicarea nivelului de confort și al calității serviciilor, facilitează fluxul turistic intern și internațional. În ansamblul măsurilor privind dezvoltarea economică și socială a României și ridicarea standardului de viață al populației, acordăm în programul pentru viitorul deceniu un loc important extinderii turismului, punerii mai depline în valoare a tuturor zonelor de interes turistic ale țării noastre. Contactul dumneavoastră nemijlocit cu noile realități ale României socialiste, în toate domeniile de activitate economică, social-cultural-artistică, cu condițiile create turismului, bogățiile naturii și folclorului nostru, vă vor da posibilitatea de a cunoaște și înțelege mai bine preocupările și năzuințele noastre de progres, de înlăturare a unei economii moderne și prospere, conformă cu voința, tradițiile și aspirațiile națiunii noastre. Animat de sentimente de prietenie și stimă față de toate popoarele lumii, a subliniat în încheiere vorbitorul, poporul român este interesat în dezvoltarea cât mai amplă a schimburilor turistice internaționale. Avem convingerea că, cu cât popoarele se cunosc mai bine, cu cât are loc un schimb mai intens de valori materiale și spirituale între toate țările, cu atât se crează premise mai trainice pentru un climat de înțelegere și destindere, imperios necesar păcii și securității în lume.

Participanții la acest colochiu internațional au mai fost salutați de tov. Dumitru Popa, primarul general al Capitalei și Al. Sobaru, președintele Oficiului Național de Turism și al Automobil-Clubului Român.

În cadrul lucrărilor au fost dezbătute probleme referitoare la influența condițiilor economice asupra relațiilor dintre turismul individual și cel organizat, la mijloacele și modalitățile de transport, la acordarea serviciilor speciale etc.

DECLARAȚII... OPINII...

Iată câteva impresii culese la încheierea acestui important eveniment consacrat dezvoltării turismului internațional:

VICTOR DE PANGE — Președintele Congresului, Șef al Secției Afacerilor Culturale din Consiliul European — Strasbourg, Franța:

«Acest congres al A.I.T. nu este, în sine, decât... al treilea. Cu alte cuvinte, trebuie privit ca ultima parte a unei serii de congrese: primul la Rotterdam și cel de-al doilea la Florența au deschis trilogia completată astăzi la București. Discuțiile s-au purtat asupra turismului «individual» în raport cu cel «organizat» — cu toate că, după părerea mea, orice fel de turism este într-un fel sau altul organizat, chiar dacă este «individual». La urma urmei, este o chestiune de apreciere.

Principalul este să nu fie considerat turismul ca un simplu număr, ci o persoană. O persoană care vede și care gîndește, deoarece, înainte de toate, turismul înseamnă CUNOAȘTERE; simpla deplasare, prin orice mijloc, dintr-un loc în altul, nu este turism și nu poate fi. Turismul — cel adevărat — nu are valoare decât dacă descoperi prin călătorie lucruri pe care le cunoști deja pe alte căi. De unde, necesitatea unui învățămînt.

Există deci — dacă vreți — un turism pe care l-aș numi «vertical», în adincime, care se îndreaptă spre istorie, spre geografie, spre civilizațiile le trecutului sau spre aceea a prezentului — și turismul «orizontal», care regăsește, prin peisaj, prin orașe, prin așezări, lucruri deja existente în altă parte.

Înainte de toate — și aceasta justifică interesul pe care organizațiile internaționale îl acordă acestei activități moderne a omului — turismul este o ușă deschisă spre prezent și spre viitor. Și spre viitor, bine înțeles, din moment ce peisajele industriale de azi, barajele și alte realizări tehnice moderne sînt niște noutăți — desigur — tot așa cum catedralele și operele de artă erau noutăți, la timpul lor, pentru turistul de altădată. Și-apoi — să nu uităm, turismul mai înseamnă și cunoștință cu oameni și descoperire a unor alte popoare. ceea ce n-a dăunat nicio dată păcii.

În ceea ce privește turismul românesc, adică posibilitățile României în acest domeniu, prea puținul pe care îl cunosc personal din această țară nu îmi permite, din păcate, să emit o părere generală. Cu toate acestea, din ceea ce am văzut și cunoscut, pot să afirm că turistul priceput are multe de văzut și de admirat în România, deoarece turistul demn de acest nume nu trebuie să se concentreze numai asupra lucrurilor mari. Poți pune în valoare așezări și obiective mai modeste și să-l faci pe vizitator să descopere peisaje și monumente chiar neexcepționale, dar să le arăți ca pe un model capabil să explice o stare de lucruri, ca o mărturie de civilizație. Iar din punctul acesta de vedere — pot s-o afirm — România este foarte bogată și frumoasă!

JOHN FORD — Controller, Overseas Services — Automobile Association — Londra:

În câteva cuvinte, părerea mea este că Congresul a demonstrat că «individual» are și pe mai departe o mare importanță. El rămîne în permanență punctul principal în turism și nu a fost ucis de formula «package-tour», cu tot succesul ei spectacular și cu elementele ei de seducție.

De aceea, socot că cei care fac parte din conducerea asociațiilor de automobilisti au o responsabilitate și mai mare decît în trecut.

În ceea ce privește turismul în România, stadiul său actual și posibilitățile lui de dezvoltare, mi-aș permite o remarcă. Se pare că în toate țările socialiste — ca de altfel și în câteva din jurul Mării Mediterane — turismul este conceput la fel: turistul trebuie să urmeze un anumit itinerariu și implicit un program oarecum obligatoriu. Ar fi de dorit ca turistul individual de care trebuie să se țină seamă din ce în ce mai mult, să găsească și să aibă mai multe posibilități. Responsabilitatea rezolvării acestei probleme revine arhitecților, constructorilor și urbanistilor. Și îmi face plăcere să constat că în România există un început bun, remarcabil din multe puncte de vedere și care îndreptățește perspective optimiste.

Un cuvînt despre folclorul românesc, reflectat în spectacolul muzical și de dansuri la care am asistat în ultima seară a Congresului: fără egal în lume!

GASTON WOLLAERT — Consilier General al Turism-Clubului Regal din Belgia:

Duc cu mine, de la acest congres, o excelentă impresie. Ceea ce m-a impresionat mai mult a fost ținuta ireproșabilă a comunicărilor și dezbaterilor. Ca rezultat, nu mă îndoiesc că dorințele și recomandările consemnate în rezoluțiile finale se vor realiza și concretiza în viitor.

România este o țară minunată din multe puncte de vedere, iar Bucureștiul mi-a lăsat impresii de neuitat, care mă vor determina probabil să revin și să-l revăd pe îndelete.

Spectacolul folcloric românesc la care am asistat a fost de-a dreptul magnific!

VLADIMIR KASATKIN — delegat al Inturist — Moscova:

Rezoluțiile adoptate la încheierea lucrărilor congresului conțin anumite deziderate și recomandări care îndreptătesc perspective optimiste într-un viitor apropiat, în domeniul turismului internațional pe care îl reprezintă aderenții Alianței Internaționale de Turism. Organizarea congresului a fost admirabilă, iar pentru aceasta trebuie să mulțumim conducerii Automobil-Clubului Român care are primul merit. Este impresionantă grija dominantă față de om, care s-a deșejat din ansamblul discuțiilor privind «căldătoriile și vacanțele individuale sau organizate, astăzi și în viitor».

Cît privește România — am revăzut-o acum după un răstimp de 13 ani și tot ce pot să spun este că ceea ce s-a realizat în turism, ca de altfel în toate domeniile de activitate, este de-a dreptul extraordinar și demn de admirație. Litoralul românesc este în acest domeniu un model care merită să fie urmat de multe țări europene.

SIMONE TROISGROS — Președintă a Organizației Centrale a Taberelor și Activităților de Tineret și de Turism Popular — (OCCAS T.P.), Franța:

Congresul AIT de la București a dovedit voința conducătorilor acestei alianțe internaționale de a face un tot armonios din diversitatea de preocupări a aderenților săi și a avut mai ales meritul de a fi abordat subiectele puse în discuție cu grija în primul rînd față de elementul uman. Este un punct la care merită să reflectăm.

Putînul pe care l-am văzut din România mă îndeamnă să revin. Farmecul deosebit al Bucureștiului, în care trecutul se amestecă armonios cu modernismul, este învîlitor. Am fost de asemenea viu impresionat de Expoziția Economiei Naționale care este de-a dreptul grandioasă — ca și de spectacolele folclorice la care am asistat și care oglindesc înainte de toate sufletul extraordinar al poporului român.

ROBERT LONATI — Secretar general UIOOT (Uniunea Internațională a Organizațiilor Oficiale de Turism):

Întîlniri internaționale ca aceasta au o valoare de netăgăduit. În măsura în care ele pot aduce soluții imediate problemelor complexe și interdisciplinare cum sînt cele ale turismului modern, dar mai ales în măsura în care ele au drept funcție principală un larg schimb de păreri, să pună în lumină problemele cruciale din domeniul turistic. Ele constituie într-un anumit fel o fază de decantare a dificultăților cărora au a le face față profesioniștii turismului din sectorul public și particular, pentru a le permite într-o a doua fază să privească mai bine soluțiile pe care le pretind asemenea dificultăți.

Menirea Alianței Internaționale de Turism în acest domeniu este foarte limpede, deoarece ea grupează cele dintîi asociații turistice care s-au născut în lume și în special asociațiile de oameni care practică turismul. Este vorba de o sarcină lăudabilă, meritorie, care nu poate decît să contribuie, să ușureze studiul permanent, controlul, cunoașterea fenomenului turistic, pentru a putea să i se fixeze obiectivele adiacente și să se programeze operațiunile pe care întreprinderile turistice pe de o parte și operatorii (specialiști) pe de alta vor avea să le angajeze pentru satisfacerea legitimă a folosirii timpului liber la care aspiră omul.

În calitate de reprezentant al UIOOT, țin să felicit sincer pe organizatorii români ai acestei întîlniri și

pe conducătorii AIT, cu care noi avem strînse legături de loială cooperare.

România și-a dobîndit astăzi pe plan internațional al turismului un loc de primă importanță, așa cum o dovedesc elocvent rezultatele pozitive la care a ajuns. Aceasta se datorează mai cu seamă acelei concepții înțelepte care a stat la baza tuturor operațiunilor de planificare și de realizare a bazei materiale turistice și a promovării lor pe diversele piețe generatoare de turism. Este cert că, pornind de la bazele actuale, se poate spera ca acele constante care derivă din procentul anual de creștere a fluxului turistic, să rămîină mereu remarcabile și că viitorul turistic al României este deschis celor mai mari perspective.

DR. BRICH OBERLANDER — Oficiul Național Austriac de Turism (Österreichische Fremdenverehrswerbung) — Viena:

Ca invitata la Congres, consider că în comparație cu alte congrese similare, congresele AIT au o deosebit de mare importanță. Acesta de la București, prin felul cum s-a desfășurat, nu a fost o simplă conferință internațională a unor organizații interesate, ci una a turismului în general. Am remarcat cu satisfacție că poziția omului în turism a fost apărută de cei mai mulți dintre participanți — aceea a individului față de mașina comercială a turismului.

Latura economică a acestei activități a fost și ea bine pusă în evidență și cred că va fi de mult folos pentru cei care organizează turismul în România (O.N.T. și A.C.R.).

Am urmărit cu mult interes dezvoltarea turismului în România și găsesc că este impresionantă și că poate servi drept exemplu pentru multe țări în curs de dezvoltare — mai ales dacă ne gîndim că, pînă tirziu după război, în afară de natură și de frumusețile ei nu exista nimic altceva în slujba turismului aici, în această țară minunată.

PAUL OSSIPOW — Secretarul General adjunct AIT:

Dacă m-ați întreba, mi-ar fi greu să răspund cum s-a desfășurat acest al treilea congres AIT, acum la numai cîteva clipe după încheierea lucrărilor. Ceea ce vă pot asigura, totuși, este că nici o dată o adunare generală sau un congres nu au fost organizate cu atîta grijă. Este meritul Automobil-Clubului Român, desigur, dar am fost copleșit cu atîtea atenții — din partea guvernului, a Statului, a orașului București, a Oficiului Național de Turism — încît toate acestea dovedesc un impresionant interes față de congres din partea tuturor organizațiilor românești. Primirea care ni s-a făcut la București îmi va fi pentru totdeauna de neuitat.

În ceea ce privește urmările acestui al III-lea Congres AIT, părerea mea este că, prin rezoluțiile finale, este perfect posibil, în ciuda cîtorva sceptici, să se poată modifica o stare de lucruri. Mă gîndesc, de pildă, la introducerea asigurării responsabilității civile obligatorie a automobilistilor în toate țările și nu numai în Italia. Mai este, după aceea, ca problema importantă de rezolvat, extinderea sezonurilor turistice, asupra căreia trebuie să se realizeze de asemenea un acord internațional.

Personal, sînt un mare și fidel prieten al României, din moment ce este pentru a cincea oară cînd revin aici. Dezvoltarea turismului aici este extraordinară. Iar cît privește litoralul românesc al Mării Negre, el se schimbă nu de la un an la altul și nici de la o lună la alta, ci aș spune chiar de pe o zi pe alta. România de azi este o țară minunată, care posedă enorm de multe resurse. Vă felicit din toată inima!

„TOTUL INCEPE

Foto: A. I. RACOVITĂ

IAR CU MAREA“

Atît de puţin a fost nevoie să îmi evoce, noaptea asta, marea. Un sunet prelung, gutural metalic, ca al unei sirene de vapor. Era al unui tren care se prelingea pe valea pe unde curg apele riului Tîrgului şi riului Doamnei, grăbite să se arunce în Argeş.

De pe colina pe care se însingurează cabana în care scriu, văd culmile înzăpezite ale Iezerului şi Păpuşei. De jur-împrejur, osemintele pădurilor, negre, se înfăşură în linţolii de ceaţă şi plouă mărunt şi monoton ca în Bacovia sau Laforgue.

Cu toate astea, am auzit azi-noapte marea. Nu era vîntul de noiembrie, să nu zic, al lui Verhaeren, și nici vîntul nostru tăios și al pămîntului și văzduhului muntean. Cum nu se rostogoleau valurile vîntului, am auzit totuși, aceea nostalgie a freamătului, verde ud, lămurit în mitul liniștii, al tăcerii.

Atunci a trecut pe lîngă ceafa mea răcoarea mîngîioasă a spumei și pe sub pleoape a înaintat senzația de mișcare verde-albastră și în miros insinuat mi-reasma de alge iodate și parcă pe buze aceea adiere ușor salină.

Păsări de noapte au trecut și au strigat, darn-au putut să alunge sub-umanul rîs al pescărușilor pe care l-am auzit de atunci, toată noaptea, prin puterea obsesiei.

Eram convins că în zori voi găsi între brazi și mesteceni, lîngă dalele din piatră de Albești ale terasei, scoici marine. De altfel, în familiile de piatră ale cărierei Albeștilor sînt încăstrate fosile vorbind de vizita mărilor, din ere; pe cele meleaguri, unde încep munții. «Azi e duminică pe mare» — spune un vers al marelui Verhaeren. Azi, cînd scriu e duminică și e iarnă, înțîia zi a lui Decembrie. Și vremea mării e încă departe. Am lăsat-o acolo, pe litoral. Marile hoteluri privesc cu miile de ochi negri ai ferestrelor stinse peste întinsul gri-verde al celei care vara are cătarea verde-albastră, verde veronez, verde smaragd, argintată de stele și lună, aurită de soare.

Miile de ferestre ale litoralului privesc în depărtarea mării nădăjduind să apară corabia primăverii, miliardele de pînze ale creștelor de valuri, flota verii, cu falanga spițelor solare să cucească plaja în toată sinuoasa-i unduire pe lîngă coasta românească.

Azi noapte am auzit marea. Nu cred că numai eu. Știu că toți amănții despletitei, imensei frumoase o visează ades și se doresc îmbrățișați de neegalata răcoare moale, legănați de leagănele verzi — că fiicele pămîntului nostru tînjesc

după sărutul de foc al zugravului de sus, care așterne peste trupuri monocorda nuanță negru-arămie.

Nu mă pot opri să citez, din' nou un vers al unui poet belgian, Albert Aynes-parses:

«Totul începe iar cu marea
Vîrsta dinții, fermecătoarea
Furată oamenilor, hei!
Povestea vieții, anii grei.
Ușor și-e numele, ca boarea
Totul începe iar cu marea.»

De altfel, de ce n-am cita poezii? Nu scriu ei cronică sufletului uman? Nu aduc ei cu presimțirile, vîrstele revolute ale fericirii, înapoi? Și fericirea anotimpului care e încă departe și marea care parcă vine, mereu, către țărîm, vine mereu în memoria noastră, ne cheamă, ne invită. Marea care rituează în poeme. Marea, care își are cîntecul propriu, un cîntec de la începuturile lumii, veșnic nou, etern. «Totul începe iar cu marea»!

Mai e puțin, nu mai e mult pîn' departe. Nu acel pîn' departe al finalului, ci acel prag de unde pornim către ea, către bucuria vieții a luminii, a freamătului verde, a îmbrățișării solare... Decembrie, Ianuarie, Februarie, Martie, Aprilie, Mai... Luni scandate ca într-o odă latină... Toate vin și se duc și... totul începe iar cu marea.

RADU BOUREANU

DOBROGEA DUNAREA SI MAREA în însemnările unor vechi călători

Purtînd în trupul ei venerabil monumentală pecete de piatră a Tropaeumului lui Traian, sigiliu neșters pe actul genealogic al venirii noastre pe lume, Dobrogea dă mărturie peste vremi de neînfîntă perseverență cu care poporul român și-a păstrat pînă la capăt moștenirea ieșirii slobode către Mare.

Bătută de vînturi nemiloase, de treceri prădalnice și pustietoare, Dobrogea a fost, mai mult poate decît orice provincie istorică a patriei, răsîpîntia din calea răutăților de care vorbea cronicarul, călcîiul mai ușor de vătămat, și, poate tocmai prin aceasta, palma aleasă de pămînt a renașterii ulterioare la civilizație, locul prefăcut într-un răstimp, scurt, — prin hărnicia miinilor poporului stăpîn — într-o grădină a roadelor și a belșugului.

Pomenită încă înaintea erei noastre de Herodot și de Arrian, ca un pămînt cu holdele înalte, Dobrogea e prezentă și în opera lui Ovidiu, poetul silit să călătorească fără voia lui către meleagurile dobrogeane, în primii ani ai erei noastre; descurajat de singurătate și de asprimea climei cu care nu fusese deprins niciodată, el se tînguie și jelește: fragmentele de descrieri ce ne-au rămas de la ilustrul surghiunit înfățișează, după cum era și firesc, o vedere tristă și parțială a decorului unde și-a dus ultimii ani ai vieții. Cu toate acestea există și pasagii remarcabile prin acuratețe, cum ar fi de pildă pagina din Epistola ex Ponto în care ne este prezentată înțînirea Dunării cu Marea: «Tot acest belșug de ape dulci sporește apa Mării și o preschim-bă, spune Ovidiu, îi spală puterea sărăturii,

mergînd pînă a-i da înfățișarea unui lac și a unei bălți liniștite, de o culoare spălăcită, ușor azurie. Apa dulce plutește deasupra, căci e mai ușoară decît apa mării; aceasta din urmă are greutatea ei specifică («*proprium pondus*») datorită sării cu care e amestecată».

Vărsarea Dunării în Mare mai e descrisă, tot în secolul I, de Pliniu cel Bătrîn. Savantul care culesese informații din toate colțurile pămîntului, cunoscut, pentru istoria sa naturală, ne spune că Dunărea se amestecă cu Pontul Euxin prin șase brațe uriașe; «gurile sînt atît de mari încît se zice că marea e bîruiată de fluviu pe o întindere de 40 de mii de pași, și se simte că apa e dulce».

Bogăția în pește a litoralului dobrogean e un alt aspect care a reținut atenția cercetătorilor încă din vechime, după cum atestă și lucrarea lui Claudius Aelianus, «De natura animalium», datînd din veacul al III-lea în capitolele IV (9) și IX (59) se descrie de pildă migrația de primăvară a peștelui: «căci Pontul Euxin are sălașuri și culcușuri bine hărăzite de natură, spune autorul, dar lipsesc de acolo animalele mari. Rătăcesc numai delfinii de talie mică. Marea aceasta are belșug de pește, deoarece nu hrănește, de obicei vietățile cele mari. Chiar dacă pe alocuri sînt focuri și delfini foarte mici, peștii din apele ei sînt fericiți de celelalte animale».

În evul mediu timpuriu, odată cu slăbirea imperiului roman de răsărit și apariția amenințătoare a semilunei în Europa, documentele despre Dobrogea devin mai rare și indirecte. Frații Asănești stăpînesc un timp acest pămînt, mai înainte de căderea lui vre-

melnică sub pirjolul tătäresc și otoman între timp însă cetățile mame ale Mangaliei și Constanței de azi, — prosperile Callatis și Tomis — precum și Histria, decad și sînt pustiite; populația de limbă și cultură greco-latină se retrage tot mai mult către Dunăre, ale cărei brațe și grinduri ofereau un adăpost întrucîtva mai sigur; în acele cuiburi, ocrotite fie de relief fie, mai ales, de vegetație și de apă, se păstază nestins elementul băstinaș românesc, dicienii; pămîntul dintre cotul fluviului și mare, cîndva roditor, devine acum sterp sub copita sirepilor năvălitori. Cînd în 1330 geograful arab Ibn Battuta vizitează în treacăt aceste ținuturi, el rămîne surprins de întinderea suprafețelor pustii; popasurile sînt depărtate, economia agrară inexistentă, așezările omenesti rare. Călătorul trebuie să meargă cale de 19 zile, pînă la vărsarea Dunării, ca să întilnească un oraș în toată puterea cuvîntului, cu biserici și case, — după toate aparențele, tîrgul Vicina, astăzi Isaccea, de unde, la 1359, avea să vină la Curtea de Argeș și primul mitropolit al Tării Românești; descrierea traversării brațelor Dunării constituie un document interesant și unic prin vechimea lui: «am trecut prin vad canalul a cărui lățime e de vreo două mile, spune Ibn Battuta; apoi am mers prin nisip și am ajuns la al doilea canal pe care l-am străbătut tot prin vad; lățimea lui este de vreo trei

mile. Am făcut apoi două mile printr-un teren pietros și nisipos și am ajuns la al treilea canal tocmai cînd începuse fluxul. Ne-am trudit mult ca să-l trecem; lățimea lui e de o milă; cea a canalului întreg e de douăsprezece mile, socotind părțile unde e apă și cele care sînt uscate. Dar în vreme de ploaie este plin în întregime cu apă și nu-l poți străbate cu luntrile»

Către 1350 un alt document, Libro del conocimiento, redactat în spaniolă de un călugăr anonim, descria regiunea mult mai sumară, pe semne folosind drept îndreptar o hartă; se precizează însă situarea orașului Vicina. Mai exactă decît aceasta e însă descrierea dată de dominicanul Ioan de Sultanieh, care călătorește în țările române prin 1409; în Libellus de Notitia Orbis, de fapt un mic tratat de geografie, el scrie următoarele: «Lîngă Marea cea mare sau Pontică este Valahia... Valahia este numită cea mare și cea mică. Prin această țară trece Dunărea, cel mai mare fluviu de pe pămînt, ce coboară din Germania prin Ungaria, apoi prin Valahia și se varsă în Marea cea Mare lîngă Chilia, unde formează multe insule și guri. Locuitorii nu au orașe mari, ci sate multe și multe animale. Pămîntul e mănos, vîi sînt puține, sînt ape mari și cîmpii întinse».

Cosmographia lui Aeneas Sylvius Piccolomini, operă de geografie bine cunoscută de la ju-

PELICANI...

mătatea veacului XV, înfățișează așezarea noastră istorică în următorii termeni: «Valahia e o regiune foarte vastă care începînd de la hotarele Transilvaniei, se întinde pînă la Marea Neagră; este netedă aproape în întregime... Spre miază-zi se află fluviul Dunărea, la nord sînt Rușii, pe care cei din vremea noastră îi numesc Ruteni».

Un colț mai meridional al Dobrogei apare într-o altă relatare de călătorie, datînd de pe timpul luptei purtate de obștile lui Ioan Corvin de Hunedoara împotriva turcilor. (1445). E vorba de expediția unei nave de război apusene care trecînd prin multe peripecții a parcurs, în cele din urmă, drumul din Marea cea Mare pînă la un punct din interior, pe drumul fără pulbere al Dunării noastre străvechi. Seniorul Walerand de Wavrin începe cu evocarea trecutului legendar al Mangaliei; dar ceea ce ne reține atenția e descrierea digului și a portului: «A doua zi au plecat de acolo creștinii noștri, și avînd un vînt prielnic au ajuns la un port numit Mangalia care era foarte ciudat; se susține că Pentesileea, crăiasa Amazoanelor a pus să-l clădească după ce Hercule și Teseu au intrat pe furie în acea împărăție și s-au luptat cu Hipolita și Menalita. Portul este ocrotit de un zid puternic care înaintează avînd o latură de 30 sau 40 de picioare; și marea și portul se află între zid și țărîm, iar în vremu-

rite de demult nimeni nu putea să pătrundă pe mare în țara Amazoanelor — care acum se numește altfel, adică regatul Scoției — dacă nu pătrundea mai întîi în strîmtoarea dintre zid și țărîm, ce cuprîndea o întindere cam cît 20 de leghe franceze. Dar acum acel zid este stricat și dărîmat în multe locuri, așa că adesea multe vase se zdrobesc acolo împinse de furtună; dar se mai vede încă bine starea de odinioară a zidului și a portului; și se spune că de partea cealaltă a regatului, pe uscat, ținutul este împrejmuît de munți atît de înalți încît nimeni nu poate pătrunde într-acolo decît cu prețul unor mari primejdii. A doua zi au plecat de acolo seniorii noștri creștini care au rătăcit îndelung pe mare pînă să ajungă la gura Dunării care-i un rîu nespus de larg ce se varsă în Marea Neagră; și intrînd pe el au mers pînă ce au ajuns la cetatea Chilia, unde au găsit pe români».

Impresionante prin laconismul lor, mărturiile călătorilor și corăbierilor din vremuri de demult ne vorbesc peste veacuri de permanența civilizației noastre la țărmurile bătute de vînturi și frămîntate de valuri ale bătrînului Pont Euxin. Recitite de drumețul de astăzi, ele întăresc în conștiință sentimentul istoriei ce domină la tot pasul între Dunăre și Mare, frumusețea priveliștilor noastre dobrogene.

ANDREI BREZIANU

PELICANI...

adevăr și legendă

Text și foto de

Dr. MIRCEA BICHICEANU

Noaptea s-a lăsat peste Delta. Pe cer, stele; nenumăratele stele ale nopților atât de limpezi din Delta Dunării. La licărul țigării privesc cadranul ceasului: e târziu... Deschid fermoarul sacului de dormit și în scurtă vreme focul de stuf uscat troznește grăbit. Vilvâtaia se prelinge pe fundul afumat al căunului doldora de pește. Aburii calzi și aromați ai cafelei se destramă prin întunecimea care ne împresoară. Se trezește și însoțitorul meu, paznicul Comisiei Monumentelor Naturii.

În curînd, cu acel impecabil simț de orientare înăscut în omul Deltei, conduce lotca prin locuri ce nu se văd. Am ajuns, să nu mai vorbim fără rost. Ne cunoaștem îndeajuns pentru a ne înțelege prin gânduri. Doar la nevoie le transpunem concentrate în vreun cuvînt scurt. Se aude numai clipocitul ritmic al vislelor și, pe ici-colo, țipătul vreunei păsări ce filșite speriată din fața noastră. Îi ghicim zborul...

După un răstimp, pîntecul de lemn al bărcii fișite frecîndu-se de niște frunze țepoase și aspre — ne găsim așadar, pe gîrla neumbată prin care se pătrunde în colonie. Și de-acum nu se va mai auzi nimic fiindcă ne apropiem tot mai mult de aceea lume rară, a marilor păsări pe care Delta Dunării le-a inclus tainic în inima sa: pelicanii.

Nu-i tocmai simplă transbordarea pe adăpostul plutitor, camuflat cu trestii, din care sînt obligat să fotografiez. Pe un metru patrat trebuie să încapă trepiede, aparate, teleobiective, filme, termosul cu cafea și

propria mea persoană. Moști cu genunchii la gură, poziție care va mai dura încă 18 ceasuri... Pînă în zori mai este, dar emoțiile mă împiedică să ațipesc. Se împlinesc șase ani de muncă, urmărind în concedii păsărețul Deltei.

Pelicanii... Le-am răscolit trecutul pînă în urmă cu vreo cinci milenii... îi revăd în Egiptul faraonilor... Sau pe țărmul arid spre care navigau plutele Americii precolombiene cu sacrificii umane destinate zeului care fertiliza pămîntul peruvian... Îmi revine în minte, amănunțit, acel pelican, uluitor de veridic, pictat pe pergamentul unui codice constantinopolitan, cu aproape 1500 de ani în urmă. Deslășesc conturul marilor zburătoare, trasat cu delicate pensule, pe mătăsurile foșnitoare ale Chinei. Văd sacrele și inaccesibilele înălțimi ale Africii unde cuibăresc pelicanii. Îmi place să cred că au cărat într-adevăr apă-n largul sac al ciocului — pentru a ajuta zidarii mahomedani să termine astfel Ksaba cea sfîntă din orașul profetului. Pelicanii... Pentru ce oare există atîtea legende, atîta faimă, atîtea mărturii scrise? Iată-i menționați la Dunăre de Aristotel, deci odată cu începuturile istoriei științelor naturale. Iată-i pomeniți în Hora-pollo, de Avicenna sau Isidor din Sevilla, ori în acele stranii îmbinări de mit și realitate care sînt Bestiariile sau Physiologus. Xilografura pelicanilor apare în incunabile însoțită de primele litere tipografice ce le destăinuie povestea: — «Povestea vieșuiește în Egipt, în singurătatea fluviului Nil... Dacă îi mor puii, pelicanul plînge trei zile Apoi, spintecîndu-și pieptul cu ciocul, își învie odraslele stropindu-le cu sîngele său...». Îmi răsună în gînd șiversurile din «Noaptea de mai» a lui Musset: «Lorsque le pelican, lasse d'un long voyage...».

Da, pelicanii sînt foarte aproape, la cîțiva pași. Disting fișuit de pene, clămpănit de ciocuri. Numai de la mică distanță voi putea realiza fotografiile dinamice după care tînjesc; acele secvențe care să demonstreze clar detaliile hrănirii puilor: geneza legendei. Dinspre mare începe o briză sărată cu discret miros de alge... Undeva orizontul negru se deschide cu pilpîiri în geana zorilor — rămine un răgaz pentru amintiri.

Fotovinătoarea pelicanilor a continuat prin străvechi biserici, muzee și albume de artă. I-am regăsit adesea, sculptați în piatră, lemn sau metal, în portaluri, încoronînd

amvoane ori potire sfinte, reprezentați pe steme, bijuterii și celebre tablouri. Doar, că, prin dispariția lor din cea mai mare parte a Europei, ființe necunoscute măștrilor acelor timpuri. Inspirația creatoare a fost obligată — prin împrejurări — să apeleze la imaginație. În consecință, pelicanii au suferit o metamorfoză artistică: legendarele păsări s-au transformat într-un fel de vultur care își stropește puii cu sîngele pieptului împuns de cioc. Reprezentarea foarte frecventă a acestui grup se datorește simbolului său, al supremului sacrificiu.

Se pare că nici o altă sălbăticiune nu poate rivaliza cu pelicanii, în acest ansamblu complex al reflecțiilor lor în gîndirea și creația umană. De la prima vedere pasărea ne produce o impresie șocantă. Ea se transformă apoi, după aparențele interpretate subiectiv, într-un amalgam de grotesc, înțelepciune, ilaritate, perfecțiune... În continuare, iată pelicanii și în altă ipostază: priviți în lumina adevărului. Începutul suspiciunii licărește în ochiul critic al umaniștilor renașterii. Răsfoiesc, prin memorie, mari pagini de sinteză universală. Mă hazardez în aventura călătorilor lui Belonius, regăsim pelicanii... În voluminosul tom al lui Gesnerus sub titlul «De Onocrotalo» descifrez dubiile autorului. Aflu aici, printre altele, și relatarea despre statuia renumitului pelican ce se bucura de favoarea împăratului Maximilian. Rînd pe rînd, redescopăr luciditatea acestor pionieri dedicați științei... Din tratate tipărite la Amsterdam retrăiesc cercetările efectuate prin 1690 — de-a lungul Dunării. Rămîn surprins de admirabilele gravuri cu pelicanii și admir exactitatea planșelor anatomice care le dezvăluie întimitățile tubului digestiv discret sau evidențiază structura interesantă a oaselor, puternic pneumatizate.

Din cauza sacilor de aer, care pătrund pînă în schelet, pelicanii deși sînt păsări de apă, nu se pot scufunda. Ei practică pescuitul în comun desfășurîndu-și grupurile după o tactică proprie, în formă de linie sau semicerc. Cîrdul de pelicanii alungă peștii speriați spre țărm, în apa cu nivel scăzut. După această manevră prada e capturată de ciocul flexibil ajutat de sacul său larg — perfecționat instrument de pescuit preinventat de natură... Da, pînă aici era gata cartea pelicanilor. Lipseau numai fotografiile din colonie, această «minune

ornitologică a Europei» din Delta Dunării. Doar la ea mai visam, așteptînd să se oglindească albă în liniștea lacului, în acea indescriptibilă trezire la viață a răsăritului de soare... Nu! Nu mai e timp de pierdut! Ochiul rămîne apăsător pe micul geam al vizorului, unică fereastră spre lumea din afară. Mîinile abia pridesc să minuiască aparatul. Emoțiile sînt înăbușite sub o splendidă realitate: pelicanii! Bătrîni pelicani comuni, cu priviri sîngerii, cu enormele ciocuri dungate albastru și roșu, cu galbenul sac gutural atîrnînd, se înalță imenși înaintea teleobiectivului. O clipă mă înspăimînt: dacă ar năvăli peste mine? Dar pelicanii se sperie de cel mai discret semn care le-ar trăda prezența omului socotit dușman. Puii, în haine de puf negru-cafeniu, încep să țipe ascuțit. Adulții răspund cu glas gutural de bas. Unii își rînduiesc meticuloasă penajul folosind cîrligul carminiu din vîrfurile ciocului. Alții decolează greoi, apoi plutesc nespuse de ușor, îndreptîndu-se spre îndepărtate locuri de pescuit. Dovedindu-și măiestria zborului — cu vîsliri regulate de aripi urmate de planări — cîrurile străbat peste întinderea de apă și stuf în formație ordonată, de lînie sau V. După rotiri înalte, în vederea reperării zonelor favorabile pentru pescuit grupurile coboară zgomotos pe apă, plescăind din aripi. Și nu o dată poposesc tocmai departe pe lîngă Tulcea ori în preajma anti-cele ruine ale Histriei. Astfel oricine poate zări cu ușurință pelicanii Deltei la odihnă, la pescuit ori în zbor. E un prilej de unică în-cîntare pentru toți turiștii care vizitează cu vasele brațele Dunării.

Teleobiectivul descoperă și pelicani crești cu puii lor albi, într-o colonie izolată pe o insuliță pe care o învidiez... O familie de rațe se scaldă. Un cormoran își avîntă la soare aripile deschise larg. Întreținut de foamea puiilor, vacarmul pelicanilor crește. Brusc se face tăcere. O tăcere pe care o sparge strigătul de victorie al codalbului care și-a doborât prada undeva pe aproape... Înscriindu-și pe cer silueta cu avengura de peste 3 metri, frînîndu-și viteza zborului, pelicanii se întorc de la pescuit. În curînd adevărul legendei se va înscrie pe film... și iată, în imediată apropiere desfășurarea scenei de hrănire. Puiul nu mai încetează cu țipetele, se agită și excită direct ciocul părintesc pînă ce acesta se cascadează, oferindu-i astfel hrana regurgitată din stomacul adul-

tului. Capul flămînd se insinuează adînc în largul gîtlej al pelicanului bătrîn. Uneori puiul pare să dispară cu totul...

Alte sosiri, altă hărmălaie, alte hrăniri, a doua plecare a părinților în schimburi regulate. Pentru cei rămași vine rîndul ceasurilor migălosului ritual de aranjare a penajului și timpul rezervat sîstei cînd pleoapele se închid... Din nou sosiri, agitație, liniște... apusul coboară peste trupurile roze o mîngiere caldă, portocalie. Așa cum stau acum, cuibărindu-se nemîșcați peste trupurile încă plîpînde ale puiilor, pelicanii apar ca o imagine a unei lumi de mult trecute. O lume fantastică aureolată de asfințit și preistorie. Cît timp s-a scurs de la apariție lor pe glob, din perioada terțiară pînă astăzi? Milioane de ani... Cînd a trecut ziua de azi? Am iarăși răgaz să-mi adun gîndurile, simt amorțeala corpului obosit. Trebuie să fiu încă atent și precaut căci, nu o dată, în tragedia lor istorie de odinioară pelicanii și-au părăsit definitiv coloniile de cuibărit fiind speriați de nesocotința sau curiozitatea omenească. Pînă în deceniile de la începutul secolului nostru minunatul paradis al păsărilor din Delta Dunării a cunoscut teribile masacre. De aici s-a aprovizionat o bună parte din muzeele Europei. Să adăugăm ravagiile unor expediții «vinătorești» care decimau păsările rare doar din dorința de a ucide cît mai mult.

Aceasta e unica mare colonie de pelicani care a izbutit să reziste fiind declarată rezervă și ocrotită cu competență științifică. Prin lege marile păsări au devenit monumente ale naturii românești. Rămân așa dar, prizonierul lor pînă ce mă va ascunde noaptea.

Din picoteală mă trezește clătinarea insuliței pe care s-a oprit botul lotcii. După cină, paznicul mă privește întrebător: — «Așa și așa» — îi răspund, veșnic nemulțumit de mine. El știe că va fi la fel și mâine, și poimîine, și cine știe cît? Pînă într-o noapte cînd am să scot din ranișă sticla de vin rubiniu stors din nisipul fierbinte al Deltei. O noapte în care îi voi mărturisii că vom putea dormi pe sature. Atunci va ști că nu mi-a mai rămas nici un clișeu neexpus. Va înțelege că-i mulțumesc pentru ajutorul său prețios și neafîșat. Va pricepe atunci că s-a încheiat astfel ultimul capitol plăcut al albumului nostru: «Pelicani... pelicani... legendă și adevăr».

7 SONETE

DUNĂREA

Noiembrie — și Dunărea e scundă..
În violet începe să se-mbrace...
E rușinată: apele sărace
Cît mai adînc ar vrea să și le-ascundă.

Visează vremea ei, cînd îți desface,
Copleșitoare, fiecare undă
Și salcia zăvoaielor inundă
Și băraganu-n baltă se preface.

O, primăverile biruitoare
Cînd se înalță-n turnuri de viltoare
Și duduie, pămîntul' să-l înecel

Curînd, va îngheța. Supusă, blîndă,
Păzindu-și poftele, va sta la pîndă:
Dragon de foc, subt carapacea rece.

A NINS CU PESCĂRUȘI

*La Pontul Euxin. Incandescențe.
Soarele, în amiezile toride...
Palpită lîngă mal și mor, timide,
Talazurile moi ca niște zdrențe.*

*Au fost cîndva, pe-aici, oceanide
În apele cu stîNSE transparente?
Au conținut — străvechile cadențe
Și Thalassa comorile-și închide*

*Sosesc, din adîncimile de zare
Cu jocurile geometrice bizare:
Triunghiuri și zigzaguri, romb și roată,*

*Gonind în tropăit de cavalcadă,
Un milion de pasări de zăpadă:
A nins cu pescăruși pe marea toată.*

TOAMNA LA TULCEA

Se cerne-o ploaie rece și mărunță
Pe apa grea, mofluză, pămîntie.
Ostroavele, în zarea lor pustie,
Ca fruntea unor lotri se încruntă.

Și cer și val, privesc în vrăjmășie,
Călătoria noastră și ne-nfruntă,
Iar Dunărea, zburlită și cărunță,
Cu greu, în calea noastră, se sfîșie.

Vom mai găsi vreo pasăre în deltă?
Gușatul pelican. cocoarea zveltă
Cu feeria lor solară-n pene?

Sau, nemaiașteptîndu-ne, urcară
În bun rămas, mediterana scară,
Și ne-au lăsat tristeți europene?

MANGALIA

*Nețăr murita mare se frămîntă,
Eterna așteptare de furtună —
Se naltă, cade, duduie, detună,
În broderii de spumă se-nvestmîntă.*

*Așa mereu, de mii de ani, nebună,
Cu însăși ea luîndu-se la trîntă,
Pe rînd biruitoare și înfrîntă
Își macină neliniștea străbună.*

*Cînd toate dorm ferite de mînie,
A mării înfîință insomnia
Se potolește iar și iar s-asmute.*

*Și-n vreme ce se zbate fără pace
Visează-n adîncimile opace
Eternul somn al fundurilor mute.*

INEDITE

de
VICTOR EFTIMIU

LA CONSTANȚA

Ținut de arșiță și băragane,
Mileniile-ncruntară-n tine
Vestigii egiptene și latine
Și funeralii scite în goagane.

Ai măcinat cupole bizantine,
Rebați și cimitire musulmane
Și-n sarcofagii de argint romane
Pe cei proscriși barbarelор destine.

Această Dobroge, unde scaeții
Alt-dată mării — și spuneau vișul vieții,
Renaște azi sub mînă creatoare.

Învie Tomis! Țărml înflorește!
Pămîntul vechi, vrăjit, întinerește...
Îl voi cînta în noua lui solendoare!

ȚĂRM DOBROGEAN

Mînîndu-și cavalcadele sirepe,
De mii de ani, fantastică prigoană,
Din funduri și din larg, aceeași goană
Asaltul țarmurilor reîncepe.

Străvechea basarabilor coroană
Cuprîns-a val și dobrogene stepe:
Cu Mircea-Vodă-cel-Bătrîn începe
Să prîndă chip a neamului icoană...

O, mare scită, greacă și latină!
O, Thalassa, himeră bizantină!
O, Pontul-Euxin, O Cerno-more!

Atîtea hoarde, nave și trireme
Și-au scris năluca, din adînc de vreme,
În albăstrimile-ți multicolore!

SE PÎRGUIESC CIORCHINII

*Creșteau, cîndva, scaieții și ciulinii
Pe-acest pămînt cu dîmburile roase.
Pe sterpele coline calcaroase
Se pîrguiesc, în veacul nou, ciorchinii.*

*Revarsă floarea-soarelui prinoase,
Corole mari de aur, iar smochinii,
Alăturîndu-și nalbele grădinii,
Resfiră-n sate cîntece voioase.*

*La țărml cu luciri diamantine
Cetăți elene și statui latine
A scos, necontenit, dezgropătorul.*

*Comori pe care veacuri s-adunară
Răsar din noaptea multicentenară:
Trecutul vrea să vadă viitorul.*

Drumetind cu IONEL TEODOREANU

Cu cât trece vremea, în unele cazuri, amintirile încep să se spulbere. Precizez, în unele cazuri. Fiindcă în altele, ele ies la iveală întocmai ca gîngăniile la primele zile bune de primăvară. Așa stau lucrurile de pildă, cu Ionel Teodoreanu. Ignorat o bună bucată de vreme, după moartea lui neașteptată în iarna anului 1954, el și-a recîștigat extrem de repede vechea-i popularitate, o dată cu retipărirea în ediții de masă a unora dintre cele mai reprezentative opere ale sale, iar vechii prieteni de drumetie încep să creioneze pagini interesante despre acest extrem de interesant reprezentant al literaturii noastre dintre cele două războaie mondiale. Chiar de curînd Virgil Carianopol și prozatorul George Doru Dumitrescu — mi-au mărturisit, cu prilejul unei șezători literare, că au așternut pe hîrtie numeroase secvențe despre întîlnirile lor cu autorul «Medelenilor».

Nu încapе îndoială că lui Ionel Teodoreanu îi plăceau extrem de mult călătoriile. «Patul și scaunul, aceste prefigurații ale sicriului», cum s-a mărturisit odată într-o prefață la una din cărțile mele, nu erau instrumentele vieții sale obișnuite. Dimpotrivă, iubea, priveliștile — munții, cîmpurile, marea, hanurile, minăstirile, bazarele. Recitind azi, după cincisprezece ani de la plecarea lui definitivă, file din «Masa umbrelor», îndeosebi din peregrinările cu Mihail Sadoveanu, nu se poate să nu rămii uimit de frenezia cu care știa să adulmece culorile, figurile pitorești, expresiile, frumusețile peisajului, — să le filtreze prin sita unei originale poezii, să le reție și apoi să le comunice.

Dintre multele popasuri pe care le-am încrustat în niște maldăre de file evocîndu-l pe «conu Ionel», cum îi ziceam, două dintre ele revin stăruitor sub condei. Primul cu prilejul unei mari șezători organizată la Tîrgoviște, se pare de către redactorii «Universului literar». «Mergi coane Ionel?» îl întrebam întîlnindu-l la «Capșa», cu cîteva zile înainte. «Nici că se poate altfel, doar să nu survie ceva neprevăzut cu procesele mele. Și știi de ce țin atît de mult să merg acolo? a adăugat. Tîrgoviște este unul dintre orașele noastre sfinte, ceva cum e Suceava pentru Moldova...

Ne așezarăm în fundul acelei celebre cafenele unde de dimineată pînă seara tîrziu, puteau fi văzuți odinioară scriitorii cei mai «pitorești» ai Bucureștiului — Cîcînat Pavelescu, Ion Minulescu, Alexandru Cazaban, Victor Eftimiu, Carol Ardeleanu, Nicolai Dunăreanu — decanul scriitorilor de vîrstă azi, căci împlinește mi se pare 88 de ani — și cîți alții. «Ai să vezi s-a însuflețit Teodoreanu sorbindu-și cafeaua și aprinzîndu-și o nouă țigară. Tîrgoviște e orașul bisericilor, întocmai ca și Suceava. Un istoric a numărat cu cîteva ani în urmă, nu mai puțin de 22... Unele extrem de frumoase, cum este biserica Steleă, ce amintește pe vechiul Trei Ierarhi de la Iași, așa cum l-am apucat eu cînd eram copil. Asta a fost ridicată de Vasile Lupu, ca să dovedească apropierea lui de domniile muntene. Cînd am mai fost pe acolo, mi-a făcut mare plăcere să văd deasupra ușii de la intrare, încrustată în granit, stema Moldovei... Nu zîmbi, ce vrei? Am rămas moldovean și-aici la București...»

Drumul a fost presărat cu veselie, ca de obicei (poetii Lalescu, Teodor Scarlat, Virgil Carianopol se apucaseră de epigrame), iar de la Titu urcase în același vagon de tren și o întreagă nuntă care ne spori buna dispoziție. Treceam pe lîngă pilcuri de pini mediteraneni, de poene smălțuite și sălcii stropite parcă cu flori în formă de fluturi și nu ne-am dat seama cînd am ajuns. Înainte de șezătoarea literară programată pentru o oră de seară, gazdele ne-au ospătat la vremea prînzului la un restaurant, unde bucațele au fost stropite cu un vin licoros de mare cinste adus de la o pivniță din partea locului. Conu Ionel chemase lîngă el un lăurar și-l pusese să cînte o șansonetă foarte la modă pe atunci, pe care gurilele o

cam schimonosea: «Ah, cum urâsc bărbații și cum ne strică fericirea...». Deodată, Teodoreanu s-a ridicat și mi-a șoptit la ureche: «Hai să luăm o trăsură...». Birjarul era bătrîn, caii cam răpănoși, dar vremea splendidă. Am trecut pe străzi cu case ascunse într-o mare de verdeață, unde parcă de veacuri «nu se întîmplase nimic». Țirgoviște era într-adevăr o imensitate de grădini unde doar ici-colo răsăreau acoperișurile arămii ale caselor. Cu cît înaintau spre zăvoiul lalomitei se înmulțeau sălcii și castani. «Unde mergem, coane lonele?» l-am întrebat. «Aa, nu ți-am spus? Să-ți arăt minunile...». Patru veacuri au trecut pe aici... Cînd te gîndești la tot ce s-a petrecut în aste patru veacuri? Îți mai aduci aminte de istorie? Nu se poate, fiecare ne-aducem aminte de Neagoe Basarab, de luptele lui Mihai, de anii culturali ai lui Matei Basarab, de arta zămislită pe-aici sub Constantin Brîncoveanu. Aici a căzut și Tudor Vladimirescu și dacă avem vreme, pînă nu se întuneacă, mergem să-i vedem crucea de piatră».

Exuberanța lui obișnuită se topise parcă, vorbea cu ochii încetoșați, răgușit, însuflețire pe care nu i-o mai cunoscusem: «Pe-aici, la Țirgoviște și-a purtat pașii poetul Cîrlova, și Eliade Rădulescu și Gri-gore Alexandrescu... Există și azi un conac al lui I.Al. Brătescu Voinești, lîngă un zăvoi unde altădată dădeau concerte privighetoriile, de-aici și-a tras inspirația prozatorul pentru vestita lui bucată «Privi-gheotoarea».

O pală de vînt ne-a înfiorat frunțile. Era îmbrăcat cu pantaloni gri și un pulover bleu-marin cu guler închis în jurul gîtului, în care s-a zburlit o clipă, cînd birja a tras lîngă ruinele vechiului Palat Domnesc. O liniște gravă ne înconjura. Teodoreanu mergea cu pași ușori, elastici, se oprea uneori la zidurile rămase în picioare, privea curios la tainițele boltite despre care o legendă spunea că au constituit o hrubă subpămînteană ce ducea, sub apa lalomitei, la Mănăstirea Dealului și deodată s-a întors către mine: «Ei, ce-ai zice, poete, să ne trezim acum, ieșind de sub bolți, cu doi hatmani în niște bunde aurite, cu ale lor cușmi din blănuri de vidră, agitănd pașele și cerindu-ne socoteală: «Da, ci cătați voi, nemernicilor, di ne tulburăți somnul ha?» Și un ris învălui întinderile, destrămind dintr-o dată melancolia ce se țesuse pînă atunci ca o uriașă plasă de păianjen în jurul nostru...

În timpul bombardamentelor asupra Bucureștiului, în anii celui de-al doilea război mondial, Ionel Teodoreanu, soția lui — Ștefana Velisar — și ea poetă și romancieră — și cei doi băieți ai lor — Ștefan și Osvald (ați profesori — primul de desen și pictură, celălalt de limba română), se refugiaseră la ferma unui prieten de-al lor, de la Spanțov, cam la 16 kilometri de orașul și portul Oltenița. Aici, împreună cu Ionel Teodoreanu, Ion Th. Ilea, Mircea Damian, Păstorel Teodoreanu, George Lesnea și alții am dat cîteva săptămîni literare de neuitat. Aproape în fiecare dimineață Conu Ionel venea în oraș, cu o trăsură a fermei să cumpere ziare, «prăjituri pentru Lili», să-și ia aperitivul la vestitele cîrciumi de pe vremea aceea-«Mirescu» sau «Văcică», specializate în preparate cu pescărie. Iar zilele cînd mă nimereau în oraș unde se refugiasse la socri și familia mea, îl întovărășeam pe conu Ionel. Către port, ori către riul Argeș, pînă departe, pe drumul spre comuna învecinată, în scurtă vreme, cu privire la istoricul acestui oraș clădit pe ruinele vechii cetăți romane, numită Daphnes (după Procopius) și Constantiôla (după Grigore Tocilescu și Alexandru Vlașuță) și Constantiniana — Daphnes (după Vasile Pîrvan). «Pe-aici, mă informa el, s-au, găsît amfore cu peceti ale unei fabrici din Rodos adusă cu vin ori cu ulei în secolul al doilea sau al treilea, hai să vizităm într-o zi muzeul strîns de un funcționar de la întreprinderea de petrol, să te minunezi. Aici la Oltenița, sau chiar alături s-au găsît și numeroase vase străvechi de ceramică, și unelte de brohze, piatră, silex, și aur... Dar știi de ce se chiamă Oltenița? Ovid Densusianu, îi găsește denumirii corespondență slavă — ot + devenita = piatră de rotar, dar hangiii de pe aici zic că a fost unul Niță Olteanu, adică Oltean — Niță, și de aici numele orașului...

Mergeam pe jos deseori pînă în portul care n-avea nicidecum mărimea de azi a marelui șantier naval înființat după război, uneori treceam cu barca la Turtucaia și Conu Ionel imi vorbea despre tabloul lui Theodor Aman — «Bătălia de la Oltenița între ruși și turci în 1853», despre ocupația germană în 1917, despre faptul că mulți locuitori ai Olteniței și satelor înconjurătoare sînt proveniți prin transhumarență din părțile Sibiului și îndeosebi din Sălăje, așa cum demonstrează și portul lor, cămășile înflorante, iile.

Era impresionant să constat cît de mult îl preocupau problemele acestea monografice. Se apucase să numere într-o zi — și să-și noteze «profilurile» negoțului. Între altele, găsește... 50 de cîrciumi, dar și... patru librării, patru hoteluri și... două magazine de... arme și utilaje de sport și pescuit!

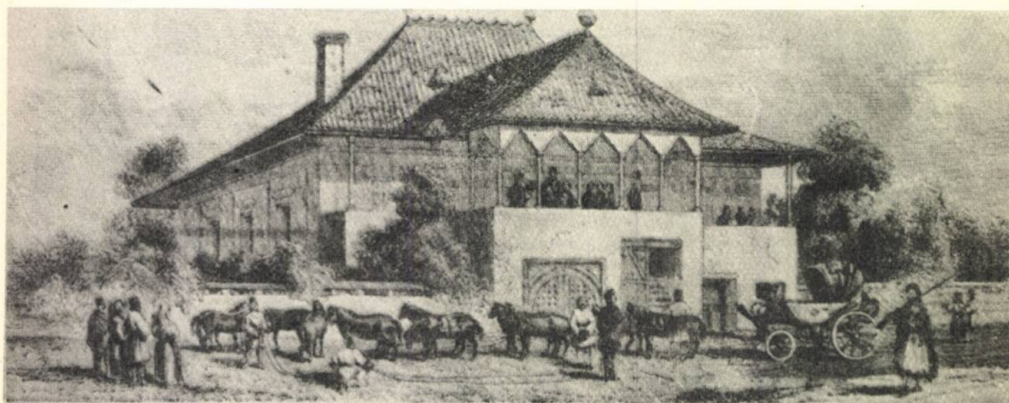
Între-una din zile, Teodoreanu m-a invitat în droșcă și mi-a poruncit scurt:

«Astăseară te confisc, mergi cu mine la Spanțov. O să-ți citesc ceva...

Am crezut că e vorba de un nou roman și cum pe vremea aceea făceam, între altele, și fișierul literar zilnic al unei gazete de după amiaza, m-am gîndit că o să pot «scoate» măcar o nouate pentru rubrica «La ce lucrează scriitorii». După ce am ieșit din Oltenița ne-a întîmpinat pe stînga șiruri întinse de vii și îndată Conu Ionel s-a lansat într-o savantă dizertație despre soiurile cele mai răspindite de struguri din țară, pomenindu-mi despre filoxera care distrusese altădată viile podgoria Iașului și despre eforturile ce s-au făcut pentru a se reface ulterior patrimoniul viticol. Cînd și cînd, departe spre Dunăre treceau cîrduri de rațe sălbatice către ostrovul Kussui care-i creează fluviului două brațe de apă... Păduri nesfîrșite de sălcii colorau cu verdele lor închis malul stîng al Dunării, undeva pe-o culme, spre care urca o superbă alee cu plop canadieni, se zărea silueta unui mare conac în virful căruia trona un foisor rotund.

— Terasei ăsteia i se zicea Gumelnița, schimbase subiectul, Conu Ionel. Ea o continuă pe a Bărganului... Dar, știi cum numeau fenicienii Dunărea? Phison, auzi? Iar scîiții îi ziceau Mataos, care însemna fără primejdie, în vreme ce romanii i-au zis Danubius — cu primejdie, adică... Dar Napoleon, știi cum numea Dunărea noastră? Regele fluviilor din Europa. După bătălia de la Esling mărturisea: «am nescotit cel mai bun ofițer al meu, Dunărea...»

După masa de seară, boierească, — cițiva cartofi la tavă, puțină friptură rece, o salată, un păhărel cu vin, Conu Ionel mi-a șoptit: «stai să se potolească ăștia, am pus de-o parte cîteva sticle și niște gustări ca lumea. Ne-am retras, într-adevăr, într-o căsuță curată, mi se pare a unei bucătărese. Mirosea a le-vănțică, la ferestre atîrnau ștergare mari de borangic, pe jos erau așternute preșuri de lînă în culori vii. Femeia a adus sticlele, șuncă, ouă fierte, brînză cu smîntînă, pline proaspătă și ne-a lăsat. Eram numai ochi și urechi, așteptam paginile noului roman. Conu Ionel a scos dintr-un buzunar larg al pantalonilor un caet îndoit, l-a desfăcut surîzînd și a prins a citi ușor, cu glas sonor, puțin teatral... poezii. În versuri albe, dar în imagini și culori de o surprinzătoare prospețime, se rostogoleau în liniștea odăii de țară simfonii grave, în care dansau apele și pădurile, sclipeau pajiștile diamantine, tălăzuiau cirezi, siluetele oamenilor treceau într-un neîntrerupt zbucium al urcușurilor și coborîșurilor. Rămăsesem adînc uimit. Știam că încă din bucata «Bunicii» din «Ulița Copilăriei», Teodoreanu făcuse dovada realizării unor versuri limpezi și sonore: «... Dar iar se-mprăștie-n văzduh cu palpitări dezordonate/ Aplaudînd în chip frenetic/ în loja nopții de-ntunerice/ cu miini în alb înmănușate...» Dar în versurile caetului de aici era vorba de un poet de certă originalitate, de o adevărată surpriză. «De ce nu le publici?» l-am întrebat după multe ore de lectură. «Păi nu le am scris pentru tipar. Ele mi-au venit sub peniță așa...». Încolo, spre Dunăre, se-auzea spre dimineață, de undeva, sirena unui vapor...

O CASĂ A POȘTEI UNDE
SE SCHIMBAU CAII.

Gravură în lemn după desenul lui Charles Doussault publicată în
«Album Moldo-Valaque». (Bibl. Naț. din Paris, secția imprimărilor).

SAT LÂNGĂ TÂRGU-JIU.

trei
schite
de

N. PĂDURARU

DRACULA

Familia Douglas, din Pittsburg, Pennsylvania, comandase un tur al României în patru zile; patru zile de goană cu mașina, pe vreme bună sau rea, sănătoși sau bolnavi, prin cât mai multe locuri cu puțință, așa cum or fi cerind canoanele turismului secolului XX.

L-am chemat și pe șoferul Grigore Ceasu, am întins o hartă mare peste un geamantan și am început să chibzuim:

— Now, Mr. Douglas, what about the following route: București—Urziceni—Bacău, the first day.

— O.K. It seems long enough to me.

— Ce zici, nea Grigore?

— Ce să mai zic... asta-il

— Well, now, the second day: Bacău—Piatra Neamț—Bicaz.

— Is it a fine place to stay?

— Wonderful!

— Ce-a întrebat? vru să știe șoferul.

— Dacă e frumos pe-acolo...

— O.K., mister, O.K.... Foarte frumos! La Bicaz mîncăm păstrăvi. Tradu-i asta...

— Las că-i traduc eu... The third day: Bicaz—Gheorghieni—Brașov. Now do you like it?

— Good. Let's go!

— Hai și noi, nea Grigore.

Am ținut-o la drum întins pînă către Adjud, într-o arșiță ce pîrlise tot cîmpul. După atîta vorbă în mașină, puteam spune că-l cunosc pe toți trei. Sigur că și ei puteau spune la fel despre mine. Puștiul era puști, ținea aparatul de filmat scos pe geam și-l azeam din cînd în cînd: «Slow it down, will you?», treabă din care nea Grigore șoferul a mai învățat cîteva cuvinte, în afară de «OK» și «mister», pe care le știa din alte excursii.

— Lasă, nu mai traduce, tovarășu' ghid... Am înțeles: cînd mai zice așa «slău», încetinesc, ce mare scofală!

— Bravo matală, nea Grigore, prinzi repede! Copilul se numea Denis. Taică-su era un om măruntel, pistruiat, neobișnuit de aprig

în mișcări — cînd își aprindea țigara ziceai că vrea să aprindă un oraș întreg. Mi-a spus că el vrea să guste din **toate** mîncărurile noastre românești. Avem multe? Ei, din toate cîte puțin, să-și facă el o idee. Nu, ce burtă, nu-i strica lui burta. Era obișnuit. Unii capătă impresii despre o țară privind-o, sau bindu-i vinurile, sau iubind o femeie. El capătă impresii mîncînd. Și vreme de cîteva kilometri mi-a împuiat capul cu filozofia mîncării. Acasă la el, în Pittsburg, era funcționar într-o fabrică de picșuri. Mi-a dat și mie un picș amintire, ăsta cu care scriu jurnalul.

Doamna... era snoabă, așa mi se părea. Se uita cu multă plictiseală împrejur. Pe cît era soțul de aprig, pe atît era doamna de rece și de blazată. O ciudată însoțire între doi oameni. Ce-i legase la început? Acuma aveau un copil, probabil că asta-i ținea împreună. În tot cazul, el nu dădea atenție doamnei și făcea cam tot ce-i trecea lui prin cap.

Puștiul filma tot timpul. Îl interesau mai mult castelele, cetățile, ruinurile, și mă întreba cine stă în ele. «— Sint muzee, Denis, — explicam eu, cine vrei să stea în ele? Muzeu». Se cunoștea pe fața lui că aștepta să-i spun altceva, n-am putut ghici ce.

La Bacău am luat prînzul. Douglas și-a frecat minile, a cerut lista de mîncăruri și a cerut ospătarului să-i aducă din toate cîte o porție. Veneau atîtea farfurii cu mîncare, încît am mai alăturat o masă, ca să le încapă. Doamna s-a mulțumit cu o ciorbă de vacuță și o înghetată. Eu, cu o friptură. Cît despre Douglas, puștiul și nea Grigore — ei împărțeau fiecare porție în trei, o comentau repede și pe urmă trăgeau cîte o înghițitură de vin, ca să elibereze gîtlejurile. Cînd s-au sculat de la masă, știu că m-am uitat curios la burțile lor, să le văd crescute. Nu erau crescute. Parcă postiseră.

— Strănic turist avem, ce zici? Te uiți la el și n-ai zice că poate mîncă la fel ca mine! Cum de-o fi rămas așa slab?

— Matala ești soi bun, nea Grigore.
— Are metodă, asta-mi place! Mie nu mi-ar fi trecut prin cap așa ceva.

Pînă la urmă nimeni n-a pățit nimic, decît mașina a mers foarte încet, cu vreo 30—40 km pe oră. Cred că și azi ne țin minte ospătarii de pe parcurs.

La Bicăz am mîncat niște păștrăvi o minune, niște snițele cît niște cearceafuri de mari, calde și puțin dulci, căci ne găseam în pragul Ardealului. Lacul Roșu, cu pădurea lui submersă, îl amuțise pe Denis, aproape că uitase să mai filmeze. A trebuit să-l trag un ghiont. Apoi am uluit și personalul restaurantului din Gheorghieni cu apucăturile noastre, însă toate mincărurile acelea ardeiate și smîntînite, cu salată de castraveți în care turnai zahăr, au făcut să ne mișcăm cu abia 25 km pe oră. Dacă n-aș fi văzut cu ochii mei, aș fi ris de istoria asta ca de o glumă bună. Și nici de visat n-am visat, fiindcă țin picul ăsta în mînă. Se vede treaba că e posibil să cunoști o țară mîncînd toată lista de bucate, așa cum a făcut domnul Douglas.

E greu să afirmi că poți cunoaște oamenii în patru zile, mai ales atunci cînd ai cu ei doar relații protocolare. În privința lui Denis și a lui taică-su, nu m-am înșelat. Erau întocmai așa cum bănuisem de la început, însă pe doamna Douglas am nedreptățit-o: nu era snoabă, și nici blazată, ci numai o biată femeie care ar fi vrut să se întoarcă la ea acasă, la bucătărie și la televizor, unde s-ar fi simțit ea bine. Lumea străină, graiul ciudat, privilegiile mereu noi — o derutau și-o făceau să se închidă într-insa, ca melcul. De asta părea rece și distantă. Acuma am înțeles eu de ce răsfoia dînsa mereu calendarul...! Biata doamnă Douglas, ea nu era făcută pentru călătorii, și pace!

Luni dimineața am urcat în plin soare pînă la Poiana Brașov; era mai răcoare, țineau brazii și munții răcoare. Telefericul ne-a depus în mijlocul unui nor, deci nu era rost de filmat, așa că n-am zăbovit cîne știe ce acolo; dar nici la hotel nu aveam chef să ne întoarcem. După o secretă consultație cu nea Grigore asupra benzinei și kilometrajului, am decis să prelungim excursia pînă către cetatea Rîșnov, și mai departe, spre pasul Bran.

Formidabila stîncă pe care se înalță castelul Bran a scos o exclamație de surpriză pînă și

de la doamna Douglas. Nea Grigore a ținut să gîfîie împreună cu noi pe drumeagul umbrît pînă la ziduri. Denis s-a apropiat de mine și m-a întrebat:

— How old is it, nick, this castle?

I-am spus ce vechime are, cîți l-au stăpînit și i-am promis c-o să-i placă și pe dinăuntru, la sigur. Am urcat scările lungi, am apăsas pe clanță, dar ușa masivă de lemn și fier nu s-a clintit. Nici la loviturile mele de pumn n-a răspuns nimeni. A bătut și nea Grigore, julindu-și podul palmei.

— Da' ce-o fi cu ăștia de-i închis? mormăi șoferul. Heil! Heil!

— Naiba știe...! Ia spune, nea Grigore, ce zi e astăzi?

— Azi?... Păi azi e luni.

— Zău?... Lasă, nu mai bate.

Lunea, toate muzeele din țară sînt închise. M-am uitat cu părere de rău spre Denis și l-am surprins privindu-mă foarte intens. Ne-am apropiat fără vorbă unul de celălalt.

— Spune, Denis, ce vrei să știi?

— I want to know where is Dracula's place.

Întîi n-am priceput prea bine ce voia să spună. El ceruse aproape ca un școlar să-i spun unde trăia Dracula. Așa scrisese autorul, că Dracula trăise prin munții Carpați. Iar acum Denis se uita încrezător la mine. Un om mare, un ghid, trebuie s-o știe și pe asta.

Denis se uita la mine. Ce trebuia să-i spun? Că Dracula nu există? Era bine? Adică să-mi duc mîinile la spate și să-i explic științific — uite Denis, Dracula e o himeră, nu există? Dar copilul Denis venise mii de kilometri din-aici în Carpați să vadă castelul lui Dracula, și n-avea decît 13 ani, era prea devreme să-l fi trezit din copilărie. Așa că l-am luat de umeri și i-am spus încet, ca pe o taină cum de altfel și era:

— Ai în față castelul lui Dracula, Denis.

Copilul a ridicat ochii sus pe ziduri, pînă la creneluri, și mie-mi părea bine că-s închise porțile. Poate că tirziu încolo, peste cîne știe cîți ani, custodele muzeului o să împlinească un bărbat cu numele de Denis Douglas, care va zîmbi vag plimbîndu-se prin castel, sau poate că un asemenea bărbat n-o să mai vină pe urma proprie, dar o să țină minte că odată, de mult, a stat în fața unui castel cu porțile închise, într-o zi cu soarele deasupra munților Carpați.

UN SBOR PESTE ATLANTIC

Ieri seară a venit din Detroit un bătrîn care semăna cu bunicul. Încă din aer, avionul ceruse să se pregătească o ambulanță fiindcă exista un bolnav la bord. Moșul a fost scos ultimul din avion. Scund și gîlbui, cu ochii lacrimoși se uita fix la firma luminoasă «Aeroportul Băneasa-București». Purta un costum ieftin. Pălăria și-o pierduse undeva. L-au dus cu targa pînă la infirmerie, fără să întrebe pe nimeni nimic. Acolo a cerut cu glas slab să se deschidă ferestrele. Afară era aproape noapte, și strălucea o stea lîngă lună: în rest, liniște. S-a uitat la noi pe rînd — doi infirmieri, doctorița și cu mine, și-a întrebat abia auzit: «N-am ajuns încă?» Doctorița i-a răspuns că da, a ajuns. «Atunci de ce nu vorbiți românește?» a zis moșul neliniștit, cu accent transilvănean. «Dar românește vorbim!» l-a asigurat doctorița, care nu știa boabă engleză.

Moșul era transpirat, își mișca mereu ochii de la unul la altul, neliniștit sau nesigur. Atunci doctorița ne-a îndemnat pe noi aștialaltii să vorbim ceva, orice, ca să audă el și să înțeleagă. Ne-am privit încurcați și pe urmă l-am întrebat careva — nu mai știu cine — dacă are pe cineva acolo. «O fată», a zis el, răgușit, șoptit. «Un nepotel», a mai adăugat. «Nu stau cu ei. Am strîns bani multă, multă vreme». Nu-l întrebase nimeni de bani. Însă banii aveau însemnătatea lor dacă bătrînul găsise de cuviință să-i pomenească. «Mai vorbiți», a șoptit moșul, și noi am început să vorbim de-ale noastre, necazuri și bucurii de-ale fiecăruia, și pronunțam cuvintele cu multă grijă, așa cum nu mai făcusem din școala mică, le rotunjeam bine și le spuneam rar, pe înțeles, cum nu se vorbește nicăieri în viața de toate zilele. Un infirmier își amintise că-i moldovean și vorbea moale, târăgănat, altul că-i arădean vorbe rotunde și frumoase ca perlele, pînă ce ne-a făcut semn doctorița că nu mai are rost.

I-am căutat bagajul, dar bătrînul venise fără bagaj. Între copertile pașaportului avea patru dolari. Biletul era de un singur drum, nu era dus-si-întors. Au început să aibă alții grijă de el. Eu m-am suit în mașina goală și-l mai duc și azi pe bătrîn cu mine, acolo unde ar fi vrut el să fie dus.

LEGENDA

Pe pîriu în sus, pe sub sălcii și arini, gonind rațe și ciini și broaște, ajungi la biserica lui Boldur, vornic de panțiri sub domnia lui Ștefan cel Mare. Nimic necunoscut în ce privește această biserică. Stă și-acum priveghind de pe un dîmb fostul drum de cară dinspre Țara Românească spre Suceava, și mai departe, către Lehia. Au prădat-o în mai multe rânduri tătarii — zic oamenii. Foc nu i-au pus. De asta te încredințează un anume bătrîn, Toma Ghindă, și o babă uitată pe lumea asta din cine știe ce vremuri, Ana Plumbului, care ține și ea minte de la alți bătrîni căroră nu li se mai cunosc nici numele, nici crucile.

— Mai trăiește Ana Plumbului? am strigat u-nui gospodar într-o livadă.

— D-apoi cum!

— Da' moș Toma trăiește?

Gospodarul, cu cămașa scoasă pe dinafară, cobori către pîriu ducînd toporul de coadă. Privi intens la cei șase străini care se în-

șirau cu pantofii în mînă și pantalonii suflecați în apa pîriului, și întrebă nesigur:

— Nu ești dumneata fratele cu dom' Anghel, arheologul?

— Nu. Da' mă cunoști c-am mai fost, acum vreo patru ani.

Țăranul agăță toporul de o cracă și privi fascinat monomul nostru din apă.

— Vă place să mergeți prin pîriu...

— Zăpușală.

— Dumnealor cine-s?

— Dumnealor sînt profesori de istorie și arheologie la Universitatea din Upsala, Suedia. I-am adus să vadă biserica.

— Mergeți, mergeți, vă spune el dom' Anghel. A găsit nu știu ce îngropat acolo și mai sapă.

— All right, let's go, m-am întors către cei șase profesori cu pantofii în mînă.

Pădurea se depărtează de pîriu și-ți arată de departe dimbul cu biserica. Aceasta a rămas cu timpul despărțită de sat, numai cu

cimitirul și o clopotniță din scindură dată cu var. Profesorii s-au încălțat la loc și au scos aparatele de fotografiat din tocuri. Trei vorbeau engleza, trei vorbeau germana, așa că explicasem fiecare lucru de cite două ori. Ne abătusem din drum ca să le arăt biserica lui Boldur, care nu avea nimic deosebit decît că era a lui Boldur. Pentru mine, asta însemna foarte mult. Lort trebuia să le spun altceva, încă nu mă gîndisem ce.

Pe arheolog l-am găsit lucrînd singur cu șpaclul și cu măturica pe fundul unei gropi; i-am turnat eu apă ca să spele și să dea mîna cu cei șase profesori. A scos de sub țărînă un termos enorm și ne-a turnat fiecăruia, în pahare de carton cerat, cafea cu ghiață înăuntru.

— Vreau să le arăt ce-am găsit, dar vino și dumneata te rog..., a ris el stingherit, de după batista cu care se ștergea pe față.

În biserică era răcoare și semiîntuneric; ardeau

două candelă lângă altar, iar stranele în care ne-am așezat, după drumul cel lung, imbiau la somn. Biserica era mică, joasă, cu icoane foarte vechi, mincate de carii și picturi afumate în care mai mult ghi-ceai decît vedeai chipuri. Podeaua de lemn părea să scrie chiar și cînd nu mișca nimeni. Într-un colț se vedea o lespede de mormînt, cu inscripția chirilică aproape ștearsă.

— Acolo se credea că-i îngropat Boldur, dar n-am găsit nimic înăuntru. Numai o năframă. L-au mutat preoții afară, să nu-i jefuiască tătarii mormîntul.

— Boldur era comandant de oaste, zise un profesor de istorie, așa ne-a spus Nick.

— Da, sub Ștefan cel Mare, răspunse Anghel.

— Pe Ștefan îl știm. Dar cine era Boldur?

— Vornic de panțiri... po-ti traduce asta?

— Nu, nu pot. Am tradus «comandant de oaste», am șoptit eu.

— În 1497, Boldur a bătut mazuiri lui Ioan Albert al Poloniei la Codrîi Cosminului și pe urmă la Lențești — acolo, în nord. Dar să vă arăt ce-am găsit, zise Anghel, scoțînd o ladă de sub strana lui.

Profesorii se sculară oftînd discret și începură să-și treacă unul altuia un buzdugan de culoare neagră, un ciocan greu, cu coadă de fier, vase de alamă, un soi de pumnal oriental cu minier bătut în pietre scumpe, trei paftale, o cămașă de fir, doi pînteni de argint și o mulțime de cioburi care pe mine nu mă interesau. Stringeam în mînă buzduganul, să văd cît îl cuprind de bine cu degetele. Strămoșii noștri trebuie să fi avut vlagă, nu glumă, ca să trîntească greutatea asta în capul vrăjmașilor. L-am pus înapoi în ladă.

— Dar ce-i cu ciocanul ăsta, tot o armă de luptă? întrebă cineva.

Anghel luă ciocanul într-o mînă și buzduganul în cealaltă.

— Nu poate să fie, după cum vedeți. Iar ritualul de îngropăciune nu prevede nici un ciocan printre lucrurile mortului.

— Atunci cum explicați prezența lui aici?

— Printr-o legendă...

— Poftim?

— Printr-o legendă, repetă senin Anghel. Am fost și-am cules-o chiar eu, toată ziua de ieri numai asta am făcut. Altfel nici nu se explica prezența ciocanului în mormînt.

Unul din profesorii din stranele mai depărtate scoase un carnet și-un creion; o scripă violentă de blitz îl făcu pe Anghel să-și amine vorba, să pună lucrurile pe banca stranei și să se dea la o parte. Altă scripă.

— Sintem numai urechi! îl anunță unul din profesori.

— Dacă știm că veniți, aduceam magnetofonul cu mine, am înregistrat legenda în trei variante...

— Rar, rar vă rog, altfel nu pot traduce...

— Nu știu dacă toți domniile au auzit că Ștefan cel Mare clădea cîte o biserică după fiecare victorie..., zise întrebător Anghel.

Profesorii dădură afirmativ din cap. Citiseră mult înainte de a întreprinde excursia în România, în special despre epoca feudală, cea care lăsase bisericile și cetățile care-i interesau.

Profesorii dădură afirmativ din cap. Citiseră mult înainte de a întreprinde excursia în România, în special despre epoca feudală, cea care lăsase bisericile și cetățile care-i interesau.

— Vornicul Boldur a construit și el o biserică, asta în care stăm noi acum, a construit-o în urma victoriei din Codrîi Cosminului și mai ales de la Lențești, cînd a fost comandantul oștii. Legenda spune că a adus nouă meșteri de biserici de pe moșiile lui, care s-au apucat de trea-

bă și au terminat-o într-un an. Nu vreți totuși să vă aduc magnetofonul?

Anghel a scos batista să se mai șteargă pe față.

— Au terminat-o într-un an. Boldur era pe la hotare, să alunge o hoardă de tătari, cînd a primit veste că vrea să vină domnitorul Ștefan la moșia lui, să-l laude. A deșelat Boldur cițiva cai sub dînsul și a ajuns la timp, în depărtare se zărea praful stirnit de escorta domnitorului. Legenda spune că Boldur era un om cu minte, nu-și făcuse palate; altceva decît biserica n-avea ce să-i arate stăpînului. Nici el nu știa cum ieșise. A venit într-un galop aici pe dîmb și cei nouă meșteri s-au închinat în fața lui. Era cea mai frumoasă biserică din cîte văzuse Boldur în viața lui, pe toate meleagurile prin care fusese, mult mai frumoasă decît bisericile pe care le durase Ștefan cel Mare, domnitorul lui. Praful din zare se apropia. Atunci Boldur a pus mîna pe buzduganul negru — eu cred că pe ciocanul de fier — și a început să bată în frize și volute, în toate ornamentele ca să le strice, și a poruncit la toată lumea să strîngă molozul și să facă curat. A izbit el multă vreme cu buzduganul, pe dinafară și pe dinăuntru, pe urmă s-a curățat de praf pe față și pe mîini și s-a dus să îngenuncheze în fața lui Ștefan care sosise. Asta-i legenda, zise Anghel, arătînd ciocanul și buzduganul.

Am rotit ochii pe deasupra pereților, apoi am ieșit tăcuți afară să dăm înconjur bisericii. Pe cărare venea un om să tragă clopotele de vecernie, se inserase de mult, iar noi nu distingeam bine dacă găurile din ziduri sînt loviturile de buzdugan sau semne ale vremii.

Sgomotul provocat de rostogolirea sau alunecarea avalanșelor în munți se aseamănă cu un vuiet înfundat și rămîne expresia sonoră a unor confruntări repezi între masele de zăpadă de diferite densități, cu aerul. Pentru certătorul care se află pe firul unei văi alpine de acces, perceperea la un moment dat a sgomotului dovedește, cu rare excepții, că masele de omăt desprinse au parcurs mai bine de jumătate din distanța existentă între zona de rupere și baza abruptului. Important rămîne faptul că apărarea împotriva avalanșelor (pe firul văilor de acces spre creste), a putut fi redusă și concretizată într-o ecuație matematică sub forma: $A = N_s \times N_p$, în care factorul A reprezintă apărarea posibilă și eficientă a omului, N_s numărul de secunde ce urmează a se scurge de la perceperea sgomotului avalanșei și pînă în clipa prăbușirii ei la baza de oprire, iar N_p factorul egal cu numărul pașilor pe care un om îi poate face în răstimpul acesta, către un liman ferit de orice primejdii, adică în direcția opusă versantului primejdii. S-a definit în practică valoarea factorului N_s ca variind (pe văile de acces din Bucegi) între 7 secunde și 25 secunde. A rezultat că omul nu poate auzi prăvălirea avalanșelor desprinse de sub crestele masivului mai înainte de minimum 7 secunde ce mai rămîn necesare pînă la

AVALANȘE ȘI MATEMATICĂ

luarea de contact a maselor de omăt cu baza abruptelor (mai cu osebire cînd vremea e vîntoasă) și nu mai tîrziu de 25 de secunde. În cele mai multe cazuri, alunecarea maselor de zăpadă pe pantele cu înclinație ce variază între 35 — 50° se face cu o viteză medie de 2,5 m pe secundă, astfel încît se poate determina cu aproximație distanța la care se află cel primejdii de avalanșele în mișcare, în clipa percepției sgomotului lor. În acest mod, distanța poate varia între valorile $7 \times 2,5$ m și $25 \times 2,5$ m. Făcînd aplicația formulei $A = N_s \times N_p$, se poate deduce că pe firul văilor de acces apărarea împotriva avalanșelor rămîne în funcție de factorul N_p , adică de numărul de pași pe care reușește să-i facă drumețul în intervalul de timp cuprins între 7—25 de secunde, în direcția versantului opus celui primejdii. Rezultă că în toate cazurile există un timp de răgaz apreciabil în favoarea drumeților, de natură să înlenească acestora posibilitățile de apărare eficientă, cu condiția ca mersul să se facă în deplină tăcere, spre a se putea auzi zgomotele specifice amintite. Nu pot fi integrate cauzei «gangurile» alpine, strungurile, hornurile și «porțile» alpine, care brăzdează versanți de mare înclinație (peste 50°) sau cu atît mai vîrtos abrupte verticale sau surplombate, acestea rămînînd «închise» în vremea iernii drumeților obișnuiți.

Știați că...

... șerpii veninoși, cum sînt viperele comune *Pelias berus* sau varietatea neagră (*Pelias prester*), ca și viperele cu corn (singurele reptile veninoase din fauna montană), care trăiesc în zonele noastre alpine, întîlniți în anumite locuri din munții Cernei, Retezat, Carpații Meridionali, și rareori în Bucegi și ceilalți masivi, nu posedă simțul auzului? Cercetări recente, strict științifice, au dovedit că în genere, șerpii nu sesizează zgomotele astfel că nu trebuie să se creadă că viperele «ies» în calea drumeților, fiindcă «îi aude» venind. Adevărul este că aceste reptile au obiceiul de a ieși din tufărișuri, din mediul lor specific de trai, atunci cînd climatul se schimbă și anume cînd vremea a devenit blîndă însoțită și umed-călduroasă.. Nu rareori, ele ajung astfel în poteca drumețului, pe porțiuni scaldate de soare. În asemenea împrejurări, turistul se poate afla într-o împrejurare neașteptată, gata-gata să calce vipera. Surprins, bănuiește că reptila l-a auzit.... ceea ce nu este adevărat! Dacă vipera a făcut vreo mișcare, înseamnă că a sesizat prezența omului fie fiindcă l-a văzut apropiindu-se, (sesizează vizual orice mișcare repetată), fie prin perceperea trepidațiilor solului, provocate de un mers mai susțînut și apăsător. De aceea, drumeții pot trece peste viperele «din drum», fără a le atinge, depărtîndu-se fără teamă. Viperele atacă mai cu osebire cînd sînt atinse (lovite) sau cînd un obiect e agitat în imediata lor apropiere, simțindu-se atunci instinctiv în pericol.

OVIDIU MANIȚIU

PREZENTE LITERARE ÎN ZONA TURISTICĂ A OLTULUI

Pitoreasca regiune a Văii Oltului a fost de multe ori în atenția unor reprezentanți de fruntea literaturii clasice românești. Printre cei care au vizitat această regiune sau au fost în trecere — putem cita în primul rând pe boierul Dinicu Golescu, care în vara anului 1824 lua drumul mai multor țări europene, într-o diligență trasă de patru cai. Impresiile sale de drum sînt cuprinse în cartea **«Însemnare a călătoriei mele»**, în care descrie, printre alte localități, Făgărașul, Avrigul și Sibiu.

Un mare interes este acordat locurilor de aici de Ion Ghica și Grigore Alexandrescu. Mănăstirea Cozia, bătrînele ei ziduri îl inspiră pe acesta din urmă să scrie vestita poezie «Umbra lui Mircea la Cozia». Tot el evocă în poezia «Mormintele de la Drăgășani» — lupta care a avut loc aici între eteriștii greci și armata turcă. Cezar Bolliac, care a cutreierat și el această regiune, publică la Paris,

în anul 1856, o carte — «Provinces danubiennes», în care, referindu-se la Olt, scrie «Este cel mai frumos rîu al României și toți poeții noștri naționali l-au cîntat, fie pentru frumusețea malurilor sale, fie pentru aducerile aminte pe care le evocă». Un alt clasic al literaturii române — Alexandru Odobescu, însoțit de soția sa Sașa, întreprinde în anul 1860 o călătorie pentru a vizita mînaștirile din vecinătatea Oltului. Printre acestea se află și mînăstirea Dintr-un Lemn, a cărei legendă îi servește spre a realiza cunoscuta dramă istorică «Doamna Chiajna». În anul 1882, Ion Luca Caragiale funcționează ca revizor școlar pentru județele Argeș și Vîlcea. Pe drumul asfaltat ce duce spre băile Govora există și astăzi la o răscruce, un plop ce poartă denumirea de «Pluta lui Caragiale». Se afirmă că marele dramaturg, în trecere pe aici, a poposit la o mică circumdă din apropiere, unde ar fi auzit povestindu-se o întîmplare

ce l-a inspirat să scrie «Năpasta». Autorul «României Pitorești», Alexandru Vlahuță, a străbătut și el în anul 1898, Valea Oltului, dar numai pînă la Cîineni. În anul 1908, poetul Octavian Goga era oaspetele Călimăneștilui. El pregătea atunci cartea «Ne cheamă pămîntul» Dar să-l lăsăm pe «poetul pămîntului noastre» să-și depene el singur impresiile: «Mă uitam la drumul spre Cozia... În iarna aceea am simțit că e un trecut românesc care mai vorbește prin poveștile lui și că sînt realmente în fața tainei de familie, a misterului de leagăn al acestui popor. Atunci am verificat această poezie («Ne cheamă pămîntul» — n.ns.) silabă cu silabă, atunci vă pot spune că am înțeles-o mai bine». În 1939, Geo Bogza străbate Valea Oltului pe o bicicletă împrumutată de la un prieten. Imagini vii, deosebit de colorate, se succed în «Cartea Oltului», scrisă cu acest prilej. Vorbind despre Olt, Geo Bogza spune: «Drumul

Oltului în lume e un lung poem simfonic». Urmărindu-l pe autor mai departe, să facem un popas la Turnu Roșu. «De cite ori vorbesc — scrie Geo Bogza — de castelul Turnu Roșu sau am sub priviri pereții lui roșii, în adevăr, un roșu strident și iritant — din pricina singelui turc cu care au fost stropiți — spune legenda — tot de atîtea ori în mintea oamenilor de aici reînvie întîmplările nebunești de dragoste ale împărătesei, pe care Maria Tereza le-a trăit acolo între acele ziduri inflamate...».

În afara acestor scriitori și poeți care au fost tentați de diferite motive să viziteze această regiune, am putea numi pe unii ce s-au născut sau au copilărit pe malurile Oltului. Printre aceștia se află Ion Minulescu și Gib Mihăescu. Primul s-a născut la București (în 1881), dar și-a petrecut copilăria la Slătina, iar cel de al doilea a văzut lumina zilei la Drăgășani, în 1894.

**EUGEN
PANIGHIANT**

SALUTĂRI ILUSTRATE...

Ilustratele cu salutări pe care le trimit turiștii sînt un izvor nesecat de umor... involuntar. Iată, după Jean Charles o colecție de astfel de «perle» culese de pe ilustratele unor turiști.

«Am vizitat mormîntul lui Virgiliu în Italia. Ce idee ciudată! au avut oamenii să-l îngroape atît de aproape de linia ferată».

«...În caleașcă am constatat că geamurile erau sparte atît în interior cît și în exterior».

«La Boston am vizitat casa de lemn în care s-a născut Franklin și pe care a construit-o cu propriile lui mîini».

«Am văzut, în sfîrșit celebrii canguri din Australia, care au — într-adevăr — un buzunar pe burtă în care se ascund în caz de pericol»...

«Am plecat cu niște prieteni, făcînd o călătorie în patru: doi adulți și doi copii, dintre care unul e adult».

«Alpii sînt foarte frumoși. Cînd e vreme bună putem urca pe culmi. Zăpezile eterne s-au topit acum».

«Sîntem la Roma, așezată, după cum știți pe șapte coline, dar cum soțul meu e astmatic nu vom putea urca decît una pe care este clădit orașul».

«Vă trimit o ilustrată de la celebra biserică pe care am vizitat-o. Nu fiți supărați că e o scenă din vechiul Testament. N-am mai găsit din cel nou!».

«Am vizitat celebra bibliotecă din Ierusalim care datează din vremuri biblice. De unde și numele».

«Catedrala era extraordinară. Bolțile erau îndoite de ani».

«Astăzi am vizitat un monument antic foarte interesant, Forumul care poartă numele unei săli de cinema»

«Mi-am dat seama că mare lucru nu este de orașe, e acestea antice. Atena poate fi vizitată ușor în 3 ore, dar îți trebuie 2 ore să cumperi și să scrii ilustratele».

«Micul Pierre a stat prea mult la soare și și-a ars pielea. Din fericire, deși erau 29 de grade la soare nu l-au ars toate; doctorul spune că are o arsură de gradul 3».

«Această arhitectură gotică antică și de demult, este — se spune — de proveniență arabă».

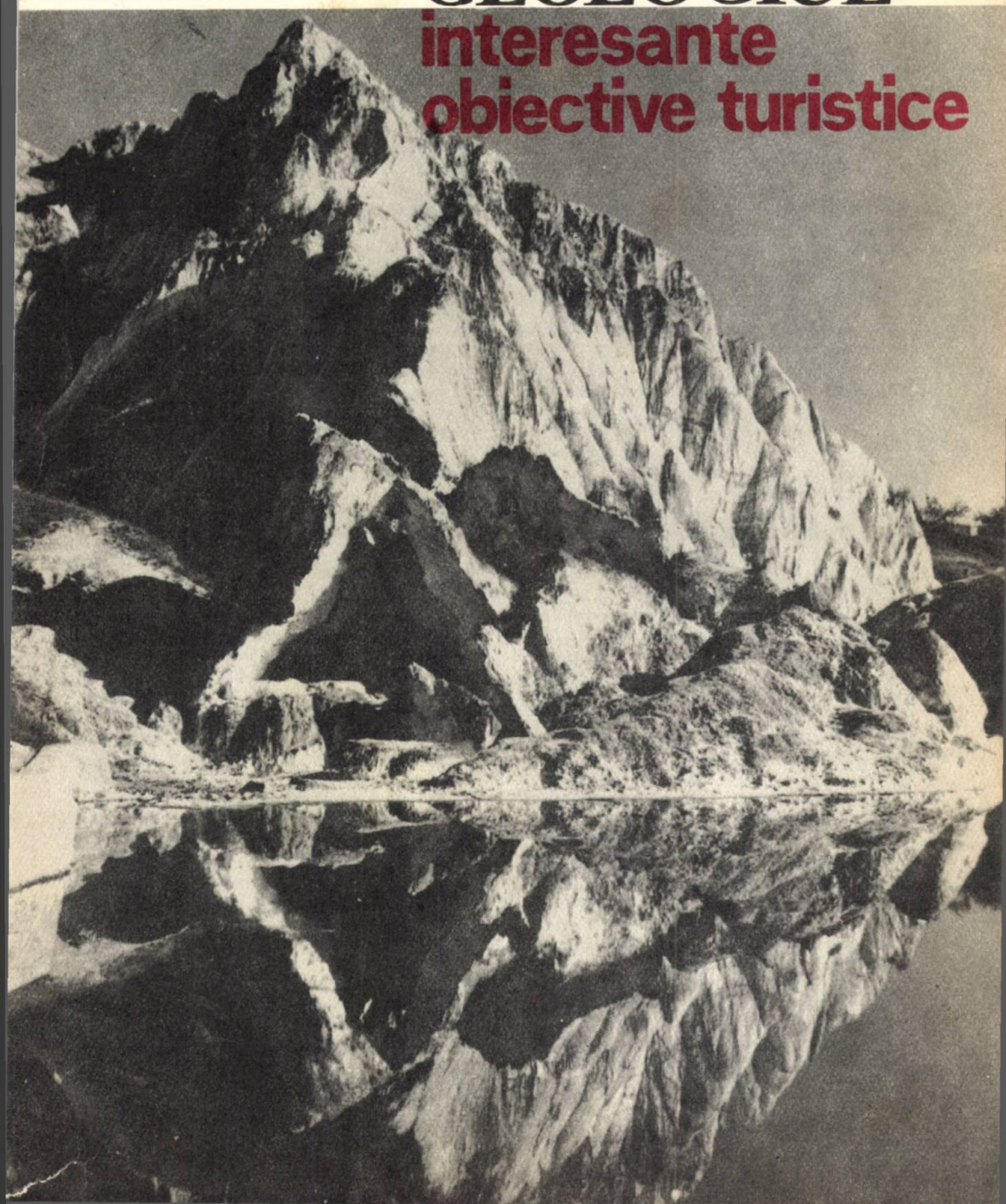
«La un muzeu am văzut un craniu mare al lui Ludovic al XIV-lea; alături era unul mai mic — probabil de pe vremea cînd era copil».

«Pădurea virgină e într-adevăr magnifică. Copacii uriași devin aici repede centenari».

Muntele de sare de la Slănic

FORMATIUNI GEOLOGICE

**interesante
obiective turistice**

Turismul este strâns legat de peisaj, peisajul de relief iar relieful este dependent de alcătuirea geologică a pământului. În felul acesta geologia este implicit cuprinsă în tot ce este obiectiv turistic natural. În afara acestei prezențe permanente, geologia se impune însă și prin anumite aparițiuni care nu se încadrează în ambianța peisagistică ci dimpotrivă, contrastează cu ea. Sînt aparițiuni care atrag tocmai prin extraordinar și insolit, constituind astfel nu numai interesante formațiuni pentru știință, ci și puncte de atracție pentru vizitatori, deci obiective turistice. Din numeroasele atracții de acest fel pe care le cuprinde pământul românesc vom prezenta în cele ce urmează doar câteva.

Nu departe de Ploiești, unde din cîmpie încep să se închege dealurile, din adîncurile pămîntului țîșnește pînă la suprafață un masiv de sare, celebru prin marea exploatare care, se pare, că ar putea să alimenteze pe mai multe secole întreaga Europă. Masivul de sare de la Slănic Prahova își etalează albeața cristalină razelor de soare care se reflectă în el orbitor. El se etalează însă și ploii, care atacă sarea dizolvînd-o. Rezultatul este surprinzător. La crimile ploilor ar săpat brazde adînci, separate de muchii tăioase care conferă întregului masiv aspectul de dantelărie sau de lucrătură în filigram. Un lac adînc, cu apă neagră, situat în chiar inima masivului de sare, în fundul unui gigantic puț, în care de abia pătrunde lumina zilei, un tunel care duce la lac, o legendă romantică și un ștrand cu apă sărată binefăcătoare completează ansamblul acestui interesant și unic fenomen geologic în Carpați.

Iscusitul sculptor apa, este răspunzător și de alte minuni, diferite prin natura materialului în care a lucrat. La 3 km de orașul Sebeș, spre nord-est, sub o geană de deal se întrezărește o rîpă de culoare roșie. Numele ei este de altfel chiar acesta, Rîpa Roșie. dar sub o denumire atît de anonimă se ascunde un crîmpei de Canionul Colorado, îmbinat cu pagode orientale și sculpturi brîncușiene. O alternanță de pietrișuri și nisipuri, mai cimentate sau mai mobile, prinse într-un liant feruginos roșu. Aceasta este tot. Dar în acest material apa a săpat diferențial, scobind părțile moi și reliefind pe cele cimentate. Rezultatul este o neînchipuită fantezie și forme, de piramide trunchiate, coloane, contraforturi și nișe, etajate pe mai multe nivele, separate între ele prin arhitrave și cornișe. În acest basorelief gigantic, cu aspect de templu birman, întrevezi forme ce se înălțau în întinse hore sau îmbrățișări stilizate. Rîpa Roșie, cu strania-i frumusețe barbară, este un impresionant obiectiv turistic, situat la numai 2 km de principală șosea a țării (drumul internațional E 15) care leagă Oradea de București.

Mult mai cunoscute decît. Rîpa Roșie sînt alte capodopere ale naturii, creații ale aceluiași meșter, apa. Este vorba de Babele și de Sfinxul din Bucegi. Aici, din întinsul plai înierbat, ce rețeaază la peste 2 000 m altitudine semeția acestui masiv, se ridică din loc în loc mogîldețe de piatră, mici gheburii ce încă de la depărtare lasă să întrevadă profile ciudate. De aproape ele capătă personalitate, se individualizează, luînd fiecare o înfățișare aparte, toate însă plecînd de la o singură noțiune, aceea de ciupercă. O dată este un hrib cu piciorul gros și pălăria bulbucată, altă dată o amanită cu picior zvelt și pălărie largă; în alt loc un sbîrciog, cu pălăria țuguiață sau o falioț cu pălărie, pusă într-o parte, ca un chefliu. Dar toate acestea sînt de piatră și au cîte 2—4 m înălțime. Pare o lume vegetală a trecutului, creată la altă scară decît cea a zilelor noastre, împietrită și rămasă mărturie peste veacuri la aceste înălțimi învăluite în neguri și nori.

Stăpînul locului este și el prezent, cioplit într-o stîncă ce domină platoul ca o cetate în ruine. Ziduri, contraforturi, creneluri. Dacă însă privești dintr-o anumită parte, din stîncă se desprinde profilul uluitor al unei înfricoșătoare ființe umane cu fața perfect proporționată, buzele severe, bărbia voluntară, nasul cîrn, fruntea cam teșită și orbite larg deschise, negre, privind în gol nesfîrșitul timpurilor de cînd este aici. Sfinxul.

Din toate acestea imaginația populară a brodat multe legende cu ciobani, oi, babe și alte ființe împietrite. Și încă astăzi sînt oameni care vor să vadă în aceste pietre tîlcuri ascunse și mesaje ale unei civilizații misterioase. În realitate nu este decît mesajul apei care a sculptat cu măiestrie în roci de duritate diferită.

Deși arhicunoscute amintit aici de Babele din Bucegi din două motive: întîi pentru a sublinia încă o dată originalitatea lor și pentru a releva faptul că în alte țări doar pentru o singură stîncă în formă de ciupercă se face caz, în timp ce în Bucegi o mare suprafață este populată de astfel de stranii sculpturi naturale; în al doilea rînd le amintim pentru a dărima un mit de dragul adevărului științific. Un cercetător a demonstrat că Babele nu sînt creații ale vîntului ci sînt sculptate de apa de șiroaie, lucru de altfel verificabil chiar în Bucegi unde se găsesc toate stadiile evolutive de sculptare a lor din stratele de rocă de către apă.

Să sărim acum tocmai în celălalt capăt al țării, în Munții Apuseni, unde poposim pe valea Arieșului Mic. La Vidra, în malul șoselei, apar capetele de strat ale unui masiv de calcar. La o examinare atentă se constată că roca este formată aproape exclusiv din cochiliile unor melci de 5 pînă la 25 cm diametru, cunoscuți în limbaj științific sub numele de *Acteonella gigantea*. Întreg dealul este construit din acești

melci fosili, de unde și numele de Dealul cu Melci, mărturia unor vremi de acum zeci de milioane de ani când aceste țărîmuri erau scăldate de apele unor mări calde, pline de recifi.

Nu departe de Dealul cu Melci, străjuind valea Abrudului, se ridică dramatic spre cer orga cu mii de tuburi de bazalt a Detunatei. Coloanele, așezate în stive și rînduri ce urmează legile unei geometrii fantastice dar riguroase, sînt mărturia unui incandescent cataclism vulcanic. Și pentru a cînta triumful ieșirii lor la suprafață, topiturile fierbinți au întins spre cer gigantica orgă, ce stă astăzi sumbră și singuratecă rupînd liniștea unor plaiuri tihnite. Topiturile fierbinți au adus însă cu ele în acest colț de țară și cea mai nobilă secreție a măruntaielor pămîntului. Au adus-o în stare lichidă au improșcat-o în rocă, unde ea stă și astăzi prinsă, lucind strălucitor numai aceluia care o extrage și o aduce la lumina soarelui care parcă se regăsește în ea. Este aurul.

Aurul se găsește în Munții Metaliferi cam peste tot. În acumulări mai mari sau mai mici, mai la suprafață sau mai în adîncime. Omul, ridicînd acest metal galben la rangul de etalon universal al bogăției, de altfel fără nici o justificare, a purces în căutarea lui smulgîndu-l din matca sa naturală. Așa s-au născut exploatările de aur, acum sute, chiar mii de ani. Și, între primele exploatări de aur în lume este și aceea de la

Roșia Montană, datînd probabil din mileniul II î.e.n. Agatîrșii și dacii au săpat după aur ici, colo, la întîmplare. Romanii însă au săpat metodic timp de sute de ani făcînd din Roșia Montană cel mai important centru minier roman din Dacia numit Alburnus Maior. Intensitatea exploatării romane poate fi apreciată și astăzi după extraordinarele excavații rămase în muntele numit Cetatea.

La Cetate au rămas de pe vremea romanilor săpături la suprafață și în subteran. Primele sînt deosebit de impresionante prin amploarea lor. Este vorba de două puțuri de mari dimensiuni, un fel de avene cu pereți verticali, în care nu se poate ajunge decît pe jos, prin galerii laterale. Masivul este săpat și la exterior și în pereții sfîrtecați sînt dăltuite arcade, turnuri și se zăresc gurile negre a nenumărate galerii. Acestea împînzesc în subteran tot muntele cu zeci, chiar sute de kilometri, într-o rețea inextricabilă de galerii, puțuri și planuri înclinate, dispuse pe multe etaje.

Ceea ce este remarcabil în această gigantică operă de perforare a muntelui în căutarea prețiosului metal este că ea s-a realizat fără nici un explozibil, căci romanii nu cunoșteau nici praful de pușcă și cu atît mai puțin dinamita. Metoda de săpare era fie cu dalta, fie prin crăparea stîncii, prin încălzire cu foc și apoi

Roșia Montana: curtea a II-a

răcire bruscă cu apă rece sau oțet. Cu aceste metode primitive au fost excavați mii de metri cubi de rocă dură, în urma cărora nu au rămas decât goluri, mărturie a unor bogății de mult irosite.

Cetatea de la Roșia Montană este un impresionant monument, nu al naturii, ci al tenacității omului. Grandoarea ei nu constă în ce este, ci în ce nu mai este: în găurile și galeriile săpate în formele rămase prin scădere; în lipsa de materie. Nu este un monument al naturii ci împotriva naturii, realizat prin sărăcirea naturii de o podoabă naturală pe care omul a ridicat-o la valoarea de etalon al puterii.

Și acum un ultim popas, poate cel mai interesant, la vulcanii de la Berca-Buzău. Citiți alături de Detunata, numele de «vulcani» nu se potrivește căci nu este vorba de adevărați vulcani. În ei nu țîșnesc decât gaze și apă, provenite de la

zăcămintul de petrol din subsol. Apa aduce însă noroi care zidește mici conuri asemănătoare celor vulcanice; nu lipsește nici craterul și nici torentul, aici de mil dens, ce se scurge lent pe flancuri. «Erupțiile» sînt încă în curs, dar parcă totul se derulează cu încetinitorul. Pe cratere răbufnesc rar gazele, și noroiul se scurge încet, acoperind o suprafață mare de teren. Pe ea nu mai crește nimic; este o suprafață pustie, de mil întărit, crăpat adînc, colorat în roz, alb, gălbui și violet. Întregul are aspectul halucinant al unui crîmpei de suprafață lunară în care doar clipocitul citei unei răbufniri de gaze mai amintește viața. Vulcanii norioși reprezintă unul din cele mai interesante fenomene geologice, ce nu-și au egal în Europa decât în Caucaz, constituind un remarcabil obiectiv turistic.

MARCIAN BLEAHU

SUB SEMNUL DRUMETIEI

Chemarea Glanetaşului

Peste deal de Bistrița se află Năsăudul.

Vreo 20 de kilometri sînt pînă acolo. Numai că drumul acesta nu în kilometri trebuie măsurat, ci în clipe de viață.

Peste domoalele înălțări ale pămîntului se întinde, atotstăpînitoare, chemarea lui Ion al Glanetașului; chemarea aceea, tare, a dorului de glie, chemarea atotputernică, de neînvins, a dragostei.

Dincolo de «orașul bătrîn (ce) părea plîpînd ca o jucărie de copii» orașul în care, cîndva, «Ion... înceștă pumnii și amenință furios clădirea greoaie cu două etaje și cu ferestre mici ca niște ochi vicleni» care-i amenința libertatea, drumul urcă printre livezi de meri, și tot urcă, închipuind parcă treptele unei creșteri în vreme ce nu se oprește decît la poalele trufeșei turla a bisericii de a cărei înălțare era mîndru acela ce, avînd virtuțile și păcatele lui omenști, s-a numit preotul Ioan Belciug.

Sania lunecă spre cunoscutul Pripas, răscolind zăpada și amintirile, în desăvîrșită liniște peste care adie, venit de departe, zbuciumul patimii: «Tot a mea trebuie să fii tu!... Să știu de bine că fac moarte de om și tot a mea ai să fii!». Peste zăpada sticloasă, chemarea Glanetașului se rostogolește de pe un deal pe altul spre infinitul de sclipiri ademenitoare ce se cheamă Florica, scinteieri efemere egale cu clipa, pe cît de mărunte, pe atît de în stare să însemne viață și moarte.

Rămîn în poarta casei unde de atîtea ori a adăstat Ion, să asculte cîntecele din după amiezile fericite ale familiei Herdelea. «Casa învățătorului (este) tăiată adînc în coasta unei coline, încinsă cu un pridvor, cu ușa spre uliță...» Peste drum, pe malul pîrului Doamnei, nepoatele ori strănepoatele Zenobiei spală și azi ca și atunci, cămeșile, cu bățătorul... Dincolo de apă, urcă tăpșanele cu pămînt bun de arătură, peste a căror bogăție Ion «încet, cucernic, fără să-și dea seama, se lasă în genunchi, își cobori fruntea și-și lîpi buzele cu voluptate de pămîntul ud. Și-n sărutarea aceasta grăbită simți un fior rece, amețitor...» Ion al Glanetașului nu s-ar fi putut naște în altă parte a țării românești; pe întinsele mînoase cîmpii ale Banatului ori Bărăganului, lupta pe viață și pe moarte pentru îngusta fișie de pămînt n-ar fi căpătat sensul adînc, monumental pe care l-a îmbrăcat aici uriașa patimă de inavuțire. Ce păcat — sau ce frumos — că îndărătnicul învingător al îndărătniciei oamenilor, moare învins de propria-i ființă!...

Poarta, aproape în paragină, scîrțîie. Îi trec pragul căuțînd în zăpadă urmele pașilor lui Titu, ai lui Ghighi, ai Laurei. De pe soclul ce-i poartă bustul, Rebreanu îmi aruncă o privire caldă, prietenoasă, mulțumit probabil că binevoiesc să îngroș lista nu prea multor vizitatori ai meleagurilor și casei sale natale. În trei camere — cîteva ediții și traduceri, fotografii

de familie și personale, rafturi de bibliotecă goale, dezolante, un birou, cămașa lungă, ponosită, a lui Ion al Glanetașului. Gloria, după apus, începe în trei camere, nu tocmai bine încălzite!...

Nu, memoria marelui scriitor n-o păstrează casa aceasta, ci Pripasul lui Ion, Prislopul istoriei, «Liviu Rebreanu» al prezentului; satul acesta, «pîtit într-o scrintitură de coline», cu atmosfera lui proaspătă, cu țărani zdraveni ce culcă sub talpa opincilor pămîntul pe care-l știu al lor, cu susurul pîrlului Doamnei purtat pe lîngă Ripele Dracului și Cișmeaua Mortului, încolo, spre fagii pădurii Domnești... Aceasta este uriașa casă memorială a lui Liviu Rebreanu, casa pe care a cunoscut-o pînă în cele mai tainice firide, de unde, descoperind-o, a făcut să izbucnească chemarea Glanetașului.

ION LINU

Jumătate de ceas, măsurată cu pasul, e calea pînă în tîrgul Armadiei. Dacă ascuți zvonul pădurii, ai să deslușești în el aduceri aminte din vremea cînd Titu Herdelea îi da lui Ion ideea să silească apropierea de Ana, din zilele cînd Laura plîngea lipsa de dibăcie a lui Aurel Ungureanu, cînd bătrînul Herdelea pleca disperat spre Armadia, ca să se întoarcă fericit de nesperatul sprijin al lui Groșoru.

Jidovița a rămas tot unde era, sat azvîrlit în stînga și în dreapta pe coastele dealului, fără să mai aibă «în fiecare casă cite o crîsmă», dar cu memoria pașilor înfrigurați ai lui Titu Herdelea spre «marea dragoste» a Rozei Lang. Podul de peste Someș nu mai este «...de lemn, acoperit cu șindrilă mucegăită», ci din beton, iar la doi pași de el trece o cale ferată, cu un trafic de neimaginat, pe vremuri.

Cît despre Armadia, ea «începe (tot) la cîteva sute de pași dincolo de podul de peste Someș. Un orașel lunguieț, împrăștiat pe țărnul riului pînă la poalele dealurilor, urcîndu-se chiar și pe coastă cu casele. De departe strălucește mîndra biserică cu două turnuri și clădirea liceului românesc», dar ele nu sînt singurele podoabe ale Armadiei, Năsăudul acestor zile adăugîndu-le un cochet cămin cultural, un complex comercial modern, în chiar centrul orașului, o policlinică cu mai multe niveluri și cîteva blocuri de locuințe după tipicul la modă. În ansamblu, însă, «tîrgușorul» a rămas de «trei-patru străzi care se întîlnesc într-o piață largă, în fața bisericii». Ca și pe vremea Anei, tîrg în Năsăud se ține tot joia, iar banchetele tineretului se mai dau uneori în localul liceului, acolo unde Laura a dansat înțîia oară cu Pîntea «care, nefiind dansator încercat, greșea adeseori pașii», dar avea să se dovedească un soț fără greșală.

«Satul nostru mai mărișor» — îi place să spună directorului muzeului local despre Nă-

săud; iar în aprecierea aceasta, glumeață și caldă, există un adevăr mult mai solid decât s-ar părea. Pentru că Năsăudul, dacă nu arată, desigur, a sat, el păstrează autenticul spirit sănătos, tradițional, al satului românesc. De aici, diferența esențială dintre cele două așezări despărțite de numai 20 de kilometri — Bistrița și Năsăudul — diferență pe care o simți începînd de la stilul arhitectonic și terminînd cu graiul oamenilor. În centrul zonei unde Maria Tereza a organizat o serie de sate grănicerești românești¹⁾, Năsăudul, reședință a Regimentului II de graniță (1762), a fost ani și ani de zile purtătorul celor mai înalte aspirații ale românilor de pe Someș, nucleu din care s-au desprins remarcabile personalități ale culturii românești, printre care cu osebire strălucește steaua de primă mărime a literaturii noastre, scriitorul Liviu Rebreanu.

- Auzit-ai dumneata?
— No.
— Atunci de unde știi?
— Din ce-o spus Vasile...
— Apoi vezi unde cauți dumneata dreptatea?...!

Dialogul l-am surprins pe scările judecătorei din Năsăud, aceeași unde cîndva și-au căutat dreptatea Ion și Zaharia Herdelea. Cel care începuse vorba era un țăran, celălalt un «surtucar». Cîteva vorbe complet edificatoare asupra modului de a gîndi al năsăudenilor...

Pentru cel de pe alte meleaguri, tîrgul săptămînal al Năsăudului e un festival nesperat al ingeniozității și bunului gust popular românesc. Impresionează, în primul rînd, portul țăranilor. Uimitor de bogate în modele — predilect geometrice — și culori, zadiile femeilor, pieptarele, baticurile fac o risipă de fantezie greu de închipuit, bucurînd ochiul cu migăloase lucrături în roșu, verde, galben și negru, de o finețe picturală. Pare că și-au dat întîinire pe costumele lor toate nuanțele neîntrecutului peisaj năsăudean, cu care țăranul se contopește, pentru a fișni, demn de invidiat, crealorului. Dar cergile

1) E vorba de orașul Bistrița. Prezentul ca și următoarele citate sînt culese din romanul „Ion” de Liviu Rebreanu.

2) Parte din ele își mai păstrează și astăzi numele. De pildă, Salva, Romuli, Parva și Nepos. La un loc, ele formează urarea „Salve romuli parva neposi!”, adică „Salut, nepoată mezină a lui Romulus!”, concepută de Împăratul Frantz Iosef II, drept omagiu adus locuitorilor lor de origine latină.

flocoase peste care mîna, aiunecînd, crede că mîngîie unda molcomă a Someșului, dau straițele din fir gros de lînă, bucăți de plai năsăudean, de toamnă!...

La restaurantul plăcut din centrul Năsăudului, între două comenzi, am avut nefericita inspirație s-o întreb pe tînăra care mă servea:

— Ați auzit, cumva, de localitatea Armadia?

Fata a stat o clipă să se gîndească, după care mi-a răspuns, cu multă amabilitate:

— Nu... Dar să întreb fetele...

Le-a întrebat. Nu știau nici ele. Nici de Herdelea nu auziseră, nici de Ion al Glanetașului... Nu mi-ar fi priit prinzul, bun de altfel, dacă nu s-ar fi întîmplat ca un țăran de alături să ne audă vorba.

— Îmi dați voie să stau la masa dumneavoastră, domnule?

— Cu multă plăcere...

— Pe mine mă chiamă Ion Linu, sînt de aici, din Năsăud...

Așa l-am cunoscut pe Ion Linu, un «brad de om» cum se spune, mareț în portul lui național românesc, om cu trup din trupul acestor meleaguri, cu suflet din sufletul someșean. În graiul domol al năsăudenilor, el mi-a vorbit îndelung despre mîndria de urmaș al grănicerilor din vechime, de farmecul locurilor natale, de Pripasul lui Ion al Glanetașului, de dorința nețărmurită de a vedea Năsăudul tot mai înfloritor, la locul de cîinste pe care-l merită cu prisosință.

Linu Ion... Lin, precum îi era graiul, așezat și unduitor ca însuși pămîntul acestui colț de țară. Și Ion... Urmaș al Glanetașului, cu aceeași mîndrie și istețime, cu aceeași dragoste de glie, dar altfel înțeleasă.

— Pămîntul trebuie să fie al nostru, al tuturor, că-l moștenim din veac de veac... Și rodul, la fiecare, după sudoare. Așa-i drept, și românul nu s-a abătut niciodată de la dreptate... Amu, că tot ați venit pe la noi, face-ți bine și călcați-mi pragul. Am de toate, și de mîncare și de băutură. Nu ducem lipsă...

Ca tot românul, bucuros de oaspeți.

Așa l-am cunoscut pe năsăudeanul Ion Linu. Cu numele acesta sau cu altul, el s-a aflat în dialogul din fața judecătorei, a fost pârtaș la biruința opincilor, a pus umărul la tot ce veacul lui a înscris în istorie. Toate acestea, fiindcă ființa sa respinge scepticismul bătrînului Herdelea — «egoismul e temelia vieții» — desfăcîndu-și baerele inimii spre spusese lui Titu: «Numai o pasiune puternică, unică, nezdruncinată dă prețel adevărat vieții».

Așa am înțeles cum chemarea Glanetașului, strigăt de dragoste pătimașă, este purtat peste vreme cu rosturi noi, cu alte adîncimi...

TURISMUL ÎN ANECDOTĂ

- Doi turiști vizitează ruine din apropierea Romei.
Ghidul: — Iată un monument care datează de cel puțin 2400 de ani.
Un turist: — Drept cine ne iei? Nu sîntem decît în anul 1969.
- La un restaurant din Tokyo, cartea de bucate cuprinde cele mai cunoscute vinuri: de Bordeaux, de Malaga, de Rin, de Tokay... În josul paginii se poate citi drept post scriptum: «La cererea turiștilor, orice vin de renume universal poate fi preparat la comandă».
- Un ziarist francez a întrebat pe principalul ghid al muzeului Luvru, care este cea mai frecventă întrebare pe care i-o adresează turiștii. Răspunsul său a fost: «Cei mai mulți mă întreabă cu ce este dat parchetul de strălucеște atît de tare».
- Înștiințare în curtea unui han de lingă Marsillia: «Interzis turismelor să staționeze și să întindă rufe».
- Auzită în gara Sinaia:
— Vă rog să-mi precizați la ce oră pleacă trenul de 20 și 32 pentru București.
- La muzeu, un grup de turiști privesc o statuie sub care pe o plăcuță, scrie: «Învîngătorul». Statuia nu are nici brațe, nici picioare, nici cap.
— Dacă așa arată învîngătorul, — spune un turist — cum o fi arătînd învinsul?
- Turistul către ospătar:
— În orașelul dv. plouă deseori zile de-a rîndul?
— V-aș răspunde cu plăcere dar nu servesc eu la această masă.
- Anunț afișat pe șoseaua East-New-Port-land (S.U.A.): «Stîlpîi noștri de telegraf răstoarnă automobilele numai din spirit de autoconservare».
- Ghidul de la cascada Niagara, către un grup de oameni care discută:
— Și acum, dacă doamnele vor binevoi să tacă un moment, veți putea auzi urletul fioros al căderii apelor!
- Un scoțian întorcîndu-se dintr-o călătorie turistică prin Europa povestește despre cele văzute.
— Ce ți-a plăcut cel mai mult? insistă prietenii săi.
— Politețea chehnerilor. Sînt oameni extrem de amabili și plini de tact. De îndată ce vrei să părăsești localul ei se apropie de tine, cu mîna întinsă. Desigur să-ți ureze «drum bun».
- Ghidul în fața statuii lui Galileu:
— Da, domnilor, marele Galileu era atît de mare, încît sta cu un picior în Evul mediu iar cu celălalt saluta zorile unei ere noi.
- Agentul de circulație a oprit un automobil plin de turiști.
— Ați călătorit cu viteză nepermisă. E primejdios.
— Știu — spuse șoferul — frîna mi-e defectă și doream să ajungem cît mai repede acasă, să nu ne primejduim viața.
- Soția: — Cînd am plecat în călătorie îmi spuneai că eu reprezint pentru tine lumea întreagă.
Soțul: Da, dar între timp cunoștințele mele de geografie s-au lărgit considerabil.
- Un turist scoțian aflat la Paris cere o cameră la hotel. Hotelierul îi laudă camerele, explicîndu-i că o cameră la etajul I costă 30 de franci pe zi, la etajul II 20 de franci și la etajul III 5 franci. Scoțianul rămase puțin pe gînduri după care își luă geamantanul și spuse: «Îmi pare rău, hotelul dv. e bun dar are prea puține etaje».
- O turistă intră într-o farmacie:
— Dați-mi ceva împotriva înepăturilor de țințari pe o bășică făcută de urzici pe pielea arsă de soare!
- Dintr-o scrisoare primită la o agenție de turism:
«Vă rog să-mi trimiteți prețurile dv. pentru diferite călătorii în Europa, afară de Grecia și Turcia, deoarece Scandinavia am vizitat-o»
- La întoarcere în țară după o lungă călătorie în Europa, o tînără e întrebată de prietena ei dacă a vizitat Florența.
— Nu știu. De bilete s-a ocupat tata.

- În interiorul stabilimentului balnear din Nisa se află afișat un regulament care are, printre altele, și următoarea prevedere: «Bărbaților le este cu desăvîrșire interzis accesul la secția rezervată femeilor. Conform paragrafului 17 al regulamentului de cură, masorul va fi considerat în secția pentru femei, femeie...»
- Într-un sat din Elveția o turistă întâlnește un bătrân cu o vacă la păscut.
 - Ce vacă frumoasă! spuse turistă. Cîți ani are?
 - Doi ani — răspunse bătrânul.
 - Dar cum se cunoaște vîrsta acestor animale?
 - După coarne.
 - Aha, înțeleg! Are două coarne...
- Reclama unui birou de voiaj din Palermo:
 - «Faceți ocolul Pămîntului prin Agenția noastră. Prețul unei călătorii dus-și întors 20 000 lire».
- Un japonez îl servește pe un turist englez cu faimosul rachiou de orez. După două pînărele, englezul simte că totul în jur începe să se miște.
 - Nu cumva băutura dv. e cam tare?
 - Nici o grijă Sir. Este doar un obșnuit cutremur de pămînt.
- Un turist dintr-un orașel de provincie în vizită la Paris a tras la un hotel mare. Primind cheia camerei el se interesează de orele la care se servește masa.
 - La noi, spuse funcționarul, mesele se servesc astfel: între 7—11 micul dejun, între 12—15 prînzul iar cîna între 17—21.
- Bine, bine — replică turistul — dar cînd o să mai am timp să vizitez orașul?
- În Deltă:
 - Ia te uită Ionel, o barză care zboară!
 - Nu-i adevărat! Berze nu există.

7 PROBLEME DE PERSPICACITATE

1. LÎNGĂ TĂRMUL MĂRII

Lîngă tărul mării se află ancorat un vas de pasageri, peste bordul căruia este aruncată o scară de frînghie. Scara are 10 trepte, fiecare la o distanță de 25 cm. Treapta cea mai de jos atinge suprafața apei. Cînd începe fluxul nivelul mării crește în fiecare oră cu 5 cm. Peste cit timp va acoperi apa ultima treaptă a scării de frînghie?

2. CAUCIUCURILE ȘI VITEZA

Cînd cauciucurile unui automobil sînt noi, indicatorul de viteză arată exact. Dar cînd cauciucurile sînt uzate, indicatorul va arăta mai mult, sau mai puțin decît viteza reală?

3. O ALEGERE COMPLICATĂ

Un pădurar din munții Vrancei are în mînă un băț de chibrit cu care vrea să aprindă: pipa, un opaiț și un foc de vreascuri. Ce va aprinde mai întîi?

4. PERIOADA CONCEDIIILOR DE VARĂ

În ultimii patru ani, patru colegi de birou — Ionescu, Popescu, Munteanu, Albescu — și-au luat concediul de odihnă în mai, iunie, iulie sau august. Dacă unul dintre ei și-l lua în mai, al doilea îl lua în iunie, al treilea în iulie, iar al patrulea în august; deci, în fiecare an, în altă lună. În primul an, Munteanu a plecat în concediu în luna iulie, în al doilea an a plecat în august, iar Ionescu în mai. În al treilea an Albescu și-a luat concediul în iunie, iar în al patrulea Popescu și l-a luat în iulie.

Puteți spune acum luna de concediu a lui Ionescu din primul an?

5. UN SPORTIV PE PUNTE

Deasupra unei ripe adînci se întinde o punte îngustă și fragilă, care poate suporta o greutate maximă de 70 kg. Cum poate trece peste ea un sportiv care cîntărește 68 kg și care are de transportat trei mingi de cîte un kilogram fiecare?

6. BARCA PENTRU UN OM

Doi turiști au ajuns la un rîu. Ancorată de mal, se legăna o barcă în care nu încăpea decît un singur om. Cu toate acestea, ei au trecut apa fără să primească vreun ajutor de la cineva și și-au continuat drumul. Ce s-a întîmplat?

7. ÎNTÎLNIRE LA GARĂ

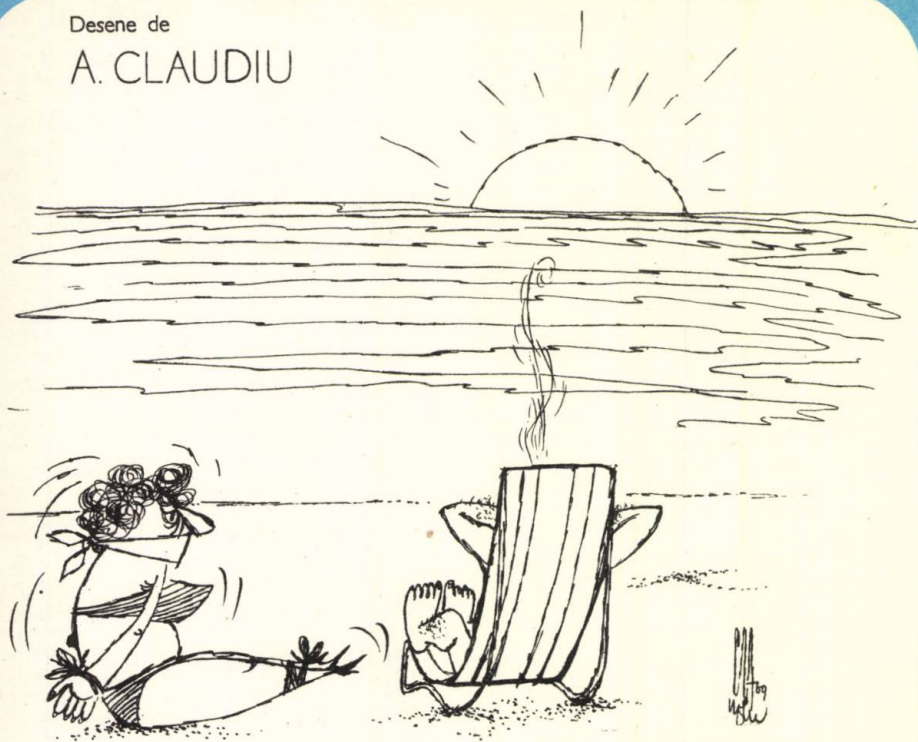
Doi prietene, Sanda și Eleonora, urmează să se întîlnească, pentru a pleca în excursie, la gară, la 8 dimineața. Sanda crede că ceasul ei merge înainte cu 25 de minute; în realitate el rămîne în urmă cu 10 minute. Eleonora crede că ceasul ei rămîne în urmă cu 10 minute, dar de fapt el o ia înainte cu 5 minute. Ce se va întîmpla dacă fiecare din cele două prietene orientîndu-se după ceasurile lor, va căuta să ajungă la gară cu 5 minute înainte de ora fixată?

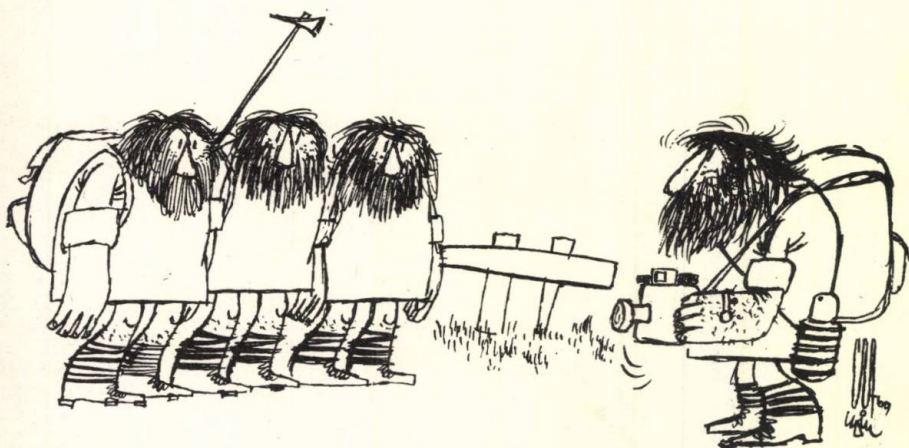
VASILE VENIG Amintiri din copilărie

Desene de
A. CLAUDIU

Fără (!!!) cuvinte!!!

Vă privește, dar dacă nu zîmbiți, nu o să știți care sînteți!...

PORTRET ÎN CERAMICĂ

— ...de la roată, forma merge la uscat. Apoi se vopsește, se dă cu un strat de caolin și iar se lasă să se usuce. Urmează zgrăfitarea desenului și din nou uscare. Se arde după asta în cuptor, se completează culorile, se smălțuește și trece iar la cuptor. Cam asta e.

Pe strada Lungă, la numărul 8, într-o casă mică, păstrată, se vede, cu iubire de strămoși, locuiește Constantin Colibaba. Când apar aceste rînduri el a intrat în al 70-lea an și poate a uitat că în urmă cu un an, în iarna frumoasă ce m-a găsit la Rădăuți, am stat o dimineață întreagă de vorbă. A avut la București patru expoziții, a făcut demonstrații la sala Dalles, a participat la bienale de artă; îl vizitează în fiecare an turiști străini, studenți de la institutul de artă plastică, uneori vin gazetari și totuși Constantin Colibaba rămîne ca mai toți rădăuțenii — modest și cu fereală de vorba fără rost. Povestește cu stîngăcia omului nedepins cu tam-tamul publicității, crezînd sincer că arta lui nu este altceva decît datoria de a-și face bine meseria pe care și-a ales-o.

— Și care e operația cea mai grea? îl întreb, după ce îmi arată o mulțime de unelte și mostre de ceramică.

— Măcinatul culorilor, preparatul argilei... Lutul îl iau de pe toloacă, de pe imașul din apropiere. E cel mai bun, fiindcă e rezistent la foc.

Mă lasă să admir cîteva vase mari, pe fond maroniu, apoi îmi povestește despre vinerile cu tîrguri la care localnicii veneau să cumpere tradiționala ceramică de Rădăuți, recunoscută după maroul intens, cu ornamente de «stele, plante, picături». Ghicesc în glasul lui și o oarecare nostalgie după oalele groase de fierț sarmalele, borcanele de lut în care își așteptau sorocul murăturile, străchinile, talgerele ori vasele de fierț și păstrat laptele. Îi preiau regretul, gîndindu-mă că un lighean din ceramică sau o «străchinuță pentru să-

pun» și-ar găsi imediat locul estetic și practic în decorul nostru casnic. Ca orice creator, Colibaba are însă simțul aventurii artistice. Căci nu se poate numi o simplă imitație încercarea de a reînvia străvechea ceramică de Kutu, dispărută ca producție, dar păstrată cu sfințenie în micul muzeu din Rădăuți. (Deschid o paranteză cu gîndul la inimoșii etnografi rădăuțeni care-și doresc de multă vreme împlinit visul de a primi din partea forurilor în cauză o clădire pe măsura prețioaselor colecții. Cui oare i-ar trebui amintit că unele piese se află depozitate și se vestejesc în magazii umede?)

Colibaba a studiat motivele ornamentale, și-a făcut probe pentru forme și smălț și astfel, de opt ani, din atelierul lui renasc vasele de Kutu, cu desene subțiri — pești, raci, păsări, cavalerul Sf. Gheorghe — colorate cu verde și galben, subliniate cu linii maronii, desprinse delicat de pe fondul alb de caolină.

Atelierul e o încăpere joasă, ocupată pe jumătate de cuptorul mare în care sfîrșește călătoria lutului. Restul — podeaua, ungherele, tavanul sînt ticsite cu ceramică: cești, căni, sfeșnice, plăci pentru sobe, miniaturi (printre care descopăr și «duhul casei», așezat de tradiție pe acoperiș sau la afumători). Colibaba îmi face o scurtă autobiografie de olar: a învățat meșteșugul de la tatăl său, Ion Colibaba; l-a îndrăgit și mai tîrziu bătrînul a rămas să-l ajute doar la nevoie, sfătuiindu-l. Acum are două ajutoare — nepoții cei mici. Crede că băieții îi vor lua cîndva locul? Așa speră. Cei mici dovedesc aplicații, au început să învețe desenele, forma, fac chiar vase la roata olarului. Observînd că cercetez cu atenție culorile îmi dă lămuriri, din care înțeleg că nu se teme să-și trădeze tainele.

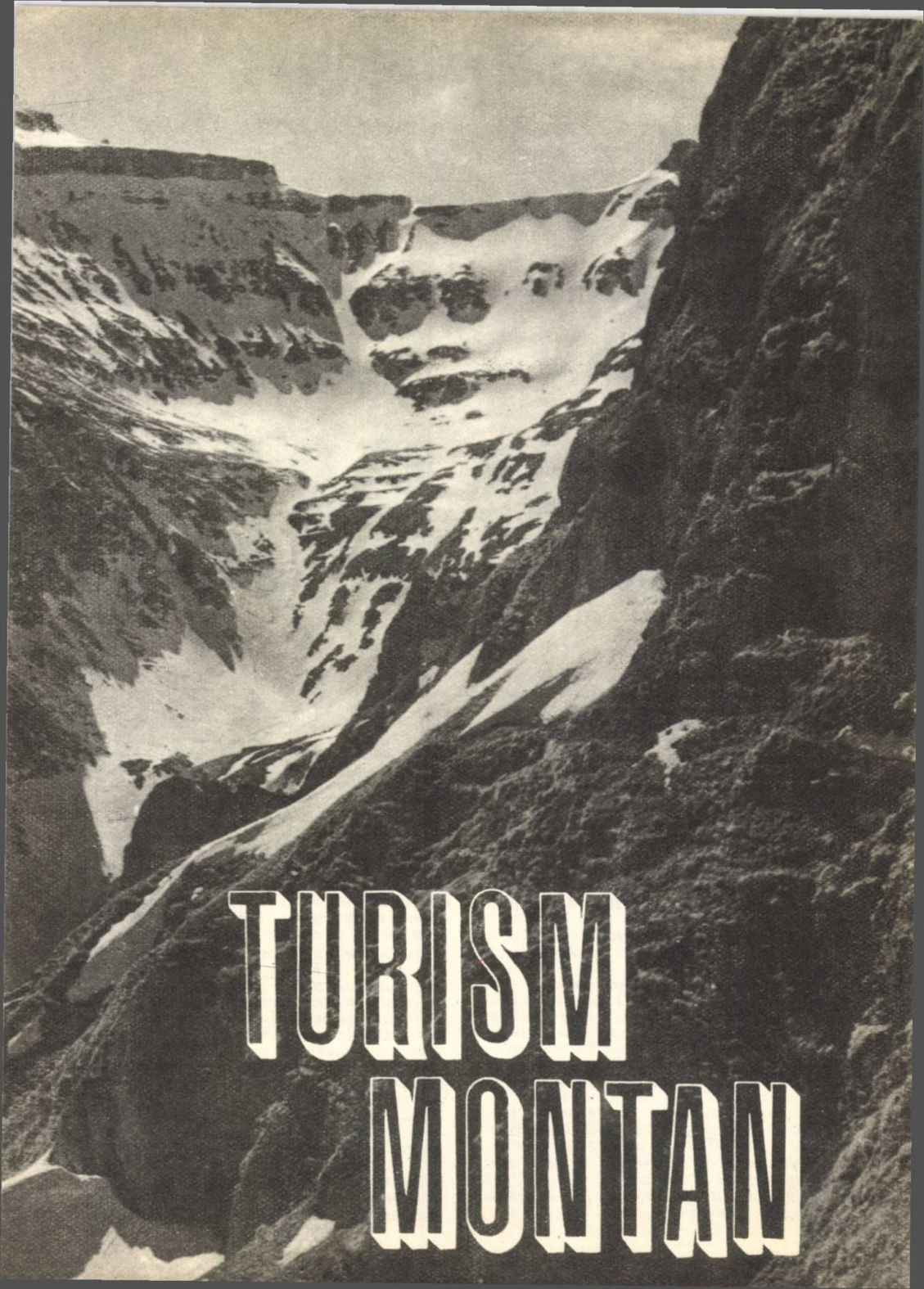
— Pentru verde — discuri de cupru, arse; crusta obținută se macină. Maroul este un pămînt roșcat, adunat de la Voroneț sau din pădure de la Sucevița. Se macină și acesta și se amestecă cu apă. Vasul nu trebuie grăbit la căldură mare, deoarece poate crăpa. Trebuie uscat apoi încet și, în general, e mai bun aerul uscat, de iarnă, ca acum.

Ningea întruna, de două zile și drumul de zăpadă se lipea de tălpi...

Nu demult, în expoziția de la intrarea în Muzeul Satului din București, i-am văzut în vitrine vasele. Era acolo și fotografia lui. Mi l-am amintit atunci pe Constantin Colibaba așa cum l-am cunoscut în Rădăuțiul lui — un om vioi și blînd, care-mi spunea la aproape 70 de ani. «Mă simt în putere». 10 000 de vase așteptau să iasă din mîinile lui. Mi-au venit în minte străzile lungi, zăpada, vechea biserică a Bogdanei, sălcile, liniștea, Rădăuțiul unde ajungi cu un tren local din Suceava. Și le-am spus în gînd «la mulți ani».

ANDA TUREANU

TURISM MONTAN

INVITAȚIE ÎN CĂLIMANI

Călimanii fac parte din grupa sudică a Munților Vulcanici, împreună cu Gurghiu și Harghita. Sînt alcătuiți dintr-un imens platou, înalt de 1300—1600 m, format din scurgeri și aglomerate vulcanice, peste care se ridică cupola centrală din torente de lavă rezistente — cu vârful Pietrosu (2102). Craterul central, impozant, drenat de Neagra și afluentul său Haita, ajunge la un diametru de 12 km între vîrfurile Voivodeasa și Tămău. Între crater și platou se întinde cupola centrală, lată pînă la 5—6 km, ce dă înconjur craterei principal.

Platoul vulcanic, situat periferic, este acoperit cu codri nesfîrșiți de molid și fag, întinzîndu-se în pante domoale pe zeci de kilometri, mai ales în părțile de sud și vest. Pe alocuri, poieni întinse se arată prin pădurile ce urcă pînă la 1600—1700 m, dînd loc apoi golului alpin cu păduri de jnepeni și pășuni.

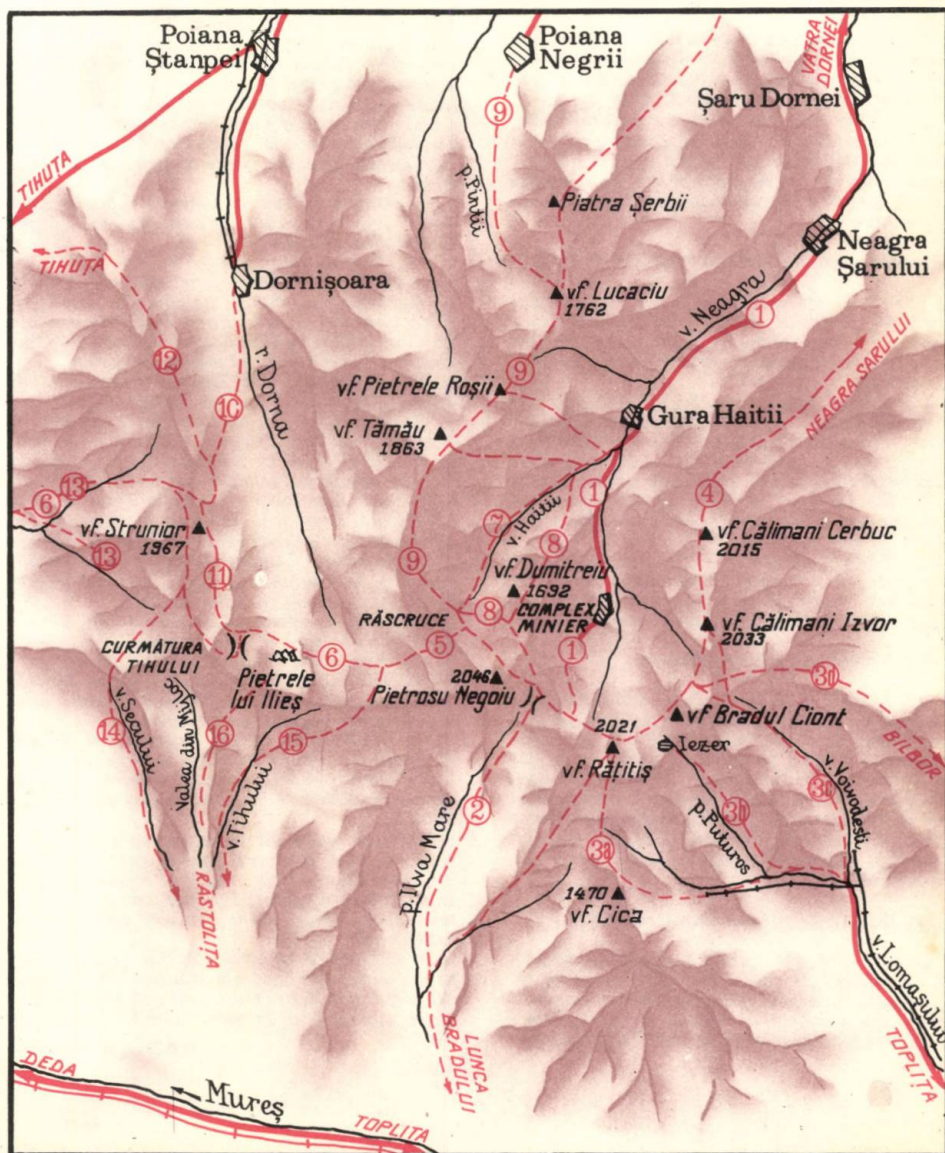
Văile de pătrundere în masiv sînt de o rară frumusețe. În Mureș se varsă apele Lomașului (cale comodă de acces — avînd o linie ferată forestieră de cca 24—25 km cu ramificații) Ilva cu Ilișoara, Răstolnița, Bistra, iar în Bistrița moldovenească, Dorna, Neagra Șarului, ajutată de Haita. Pe ultimele vin la vale plute, purtate de apele limpezi adunate în baraje cu haituri.

Frumusețea Călimanilor constă mai ales în întreprinderea pădurilor și văilor domoale cu golurile și plaiurile alpine, punctate de zone accidentate, ca să nu mai vorbim de priveliștile covârșitoare de pe vf. Pietrosu (cel mai înalt vîrf de munte vulcanic din țară), de unde se văd ca în palmă toți Călimanii.

Aflați sus și privind spre nord pantele golașe abrupte, cu păduri de jnepeni la bază sau peste vârful și creasta împădurită a Dumitrelului (1692 m), care separă valea Haitii de cea a Negrii, se vede craterul central mărginit la stînga de culmea plaiului dintre vîrfurile Tămău și Lucaciu, iar la dreapta (nord-vest), de culmea dintre vf. Rătiș și Călimani Cerbuc. La sud, pe zeci de kilometri se întind numai păduri, văi domoale, poieni, bîlci, iar în zare — departe, Munții Gurghiu și Giurgeu. Spre vest, în apropiere, se zărește culmea mohorîtă a Gruiului Imbrăcată în jnepeniș și stîlci cu forme curioase; apoi adîncă curmătură a Tihului, peste care, ridicîndu-se deasupra împăduritei văi a Dornei, tronează sfîdători vf. Bistricioru (1990 m) și vf. Strunioru (1967 m) — ca doi vecini despărțiți printr-o șea înaltă. Din vîrfurile acestora se văd bine culmile Călimanilor și Rodnei, munții Maramureșului și ai Bucovinei, o parte a Podișului Transilvaniei. Priveliști splendide ne oferă în depărtare Ceahlăul și Rarăul; de pe platoul estic ochiul scrutează zările pînă la munții împăduriți ai Bistriței. La nord, pitoreasca țară a Dornelor cu Rarăul și Giumalăul rămîne în ceață fumurie a depărtării. Călimanii sînt înconjuțați la poale de vestite stațiuni balneo-climaterice ca Vatra Dornei, Dorna Cîndreni, Șarul Dornei, Poiana Negrii, Toplița, Bilbor. Fauna acestor munți este deosebit de bogată în vinat, mai ales urși și mistreți.

Schițe de itinerar:

1. De la Vatra Dornei prin «Țara Dornelor» cu o cursă IRTA pe șoseaua spre Broșteni, 10 km

pină la Șarul Dornei (903 m alt), apoi pe un drum local (10 km) la Neagra Șarului. De aici, 11 km cu mașini de ocazie la exploatarea forestieră Gura Haitii. Ramificații la dreapta pe pîrîul Haitii și urcus pe potecă în 2 1/2—3 ore la casa P.C.I. cu paznic, de sub vf. Tămău (1863 m).

De la Gura Haitii la Complexul minelor de sulf sînt încă 15 km pe lîngă apele Negrii și apoi printr-o pădure pînă nu de mult aproape neumblată. De aici se poate vizita peștera cu concrețiuni de limonit și kaolin din versantul Negoiului Românesc.

Lăsînd șoseaua ce urcă spre gurile superioare ale minelor, ne abatem spre dreapta și în 15 minute ajungem la creastă — în adînc sa înierbată ce separă piciorul vf. Negoii (2046 m) de vf. Rătiș (2021 m). Din sa spre versantul sudic, domol și împădurit (pe it. 2), coborîre pe virful Negoii (imediat din sa, trecînd pe la o stîină situată la cîteva sute de metri și apoi pe valea Ilva Mare, ajungînd la Lunca Bradului de pe valea Mureșului.

Pe ramura estică (drum comod de platou)

(3.) Sa — vf. Rătiș (2021 m) — vf. Bradu Ciont (1900 m) — vf. Voievodesii — vf. Căliman Izvor (2033 m) — vf. Căliman Cerbuc (2015 m). Din acest itinerar se poate coborî în valea Lomașului; (3—5 ore).

3 a. Din vf. Rătiș. 3 b. De la lezer pe pîrîul Puturos 3 c. Din vf. Voievodesii — sau Călimani Izvor — pe pîrîul Voievodesii. Din valea Lomașului cu C.F. forestieră se ajunge la stațiunea balneoclimaterică Toplița, poartă de intrare sudică în Munții Călimani. 3 d. Din vf. Voievodesii se coboară prin Bîlca Stezii și Măgura (1505 m) la Bilbor și apoi la Borsec.

(4). Din vf. Căliman — Cerbuc se coboară în 5—6 ore prin: Fundul Comîrlețului—lezer—Izvorul Bucinișului—Coasta Tăieturii — pîrîul Tăieturii—Neagra Șarului. În sens invers 8—9 ore.

Zona centrală (drum abrupt)

Din sa spre dreapta — urcuș pronunțat timp de o oră pe lespezi instabile și printre jnepeni — pe piciorul și vf. Negoii (2146 m). Se merge pe platoul înierbat și îngust și, odată ajunși sus în 20—30 minute, sîntem pe vf. Pietrosu. Se continuă drumul printre plăci de piatră, lavă și, după cca 10 minute parcurgem o creastă lungă de cca 300 m. Coborîm pe un vîlcel (it. 5), pe versantul nordic și ajungînd la drumul larg, urmăm itinerarul 6.

(6). Schiță de itinerar din Colibița

Colibița — V. Bistriței spre sud-est în direcția vf. Bistriceiorul pe care îl ocolim pe la nord, iar în creastă întîlnim «Drumul Mariei Terese». Într-o oră ajungem la Poiana «Tăul Zinelor» (1293 m) și poposim la stîinele de la Poiana Lungă.

(Timp 6 ore). De la Poiana Lungă în apropiere spre nord-est creasta Struniorului (1967 m). În continuare, pe drumul ce trece pe sub creastă pe curba de nivel, ajungem la stîna și curmătura de sub Tihu. (Timp 4—5 ore). De la curmătura, în 4 ore folosim largul șleau de pe versantul nordic pe deasupra obîrșiei Valea Dornei și ajungem la răscrucea de sub Pietrosu, de unde ne putem angaja pe unul din itinerariile 5, 7, 8, 9.

Tot din vf. Pietrosu putem urma linia culmii spre vest pe platoul Gruul — vf. Ruscii — Pietrele lui Ilies — la curmătura Tihului.

(10). Din vf. Struniorul se coboară pe versantul de vest în poiana Terha sau pe valea Dornei la Dornîșoara; oraș forestier, (alt. 960 m), stație finală — C.F. și pe șosea 34 km pînă la Vatra Dornei. În drum se află Poiana Stampei (alt. 920 m) cu vestita turbărie și rezervație naturală floristică. De aici se poate merge pe șosea la pasul Tihuța.

(11) Din vf. Struniorul se poate coborî pe versantul estic la poteca de pe curba de nivel și apoi la curmătura Tihului.

(12). Din vf. Struniorul — Piciorul Tiganului — vf. Dălbădan — Terha—Buba 1562 m — Poiana de sub Măgură — Tihuța (la șoseaua națională). Timp 5—6 ore, în sens invers 7—7 1/2 ore. Mica localitate Tihuța se află pe șoseaua Bistrița—Vatra Dornei — la 8 km de Mureșeni Birgăului.

(13). Colibița—Valea Bistriței—Izvorul Lung Dealul Blăgii (1412 m) M. Dălbădan (1699 m) — vf. Bistriceiorul (cu abaterea la vf. Struniorul din care în aceeași zi se coboară versantul estic pe itinerarul 11, la curmătura Tihului, it. 12) la Tihuța, sau pe it. 10, la Dornîșoara în Valea Dornei) — M. Zuzurgăul — Colibița Timp necesar 12—14 ore. Drumul lung, ce ne oferă panorame splendide, urcă la început prin păduri întinse.

(14) În munții Călimani se poate pătrunde din sud și de la Răstoilnița (Stație CF. pe valea Mureșului la șosea — și 10 km de Deda).

Răstoilnița — Valea Secuiului—Pîrîul Scurtu — Poiana Prislop—Piciorul Scurt—Poiana Lungă — Vf. Bistriceiorul (1990 m) în 9—9 1/2 ore.

(15) Răstoilnița—Gura Secuiului—Valea Tihului —Tihuleț—Poiana Rusca—Platoul Gruul— apoi la est printre jnepeni la vf. Pietrosu.

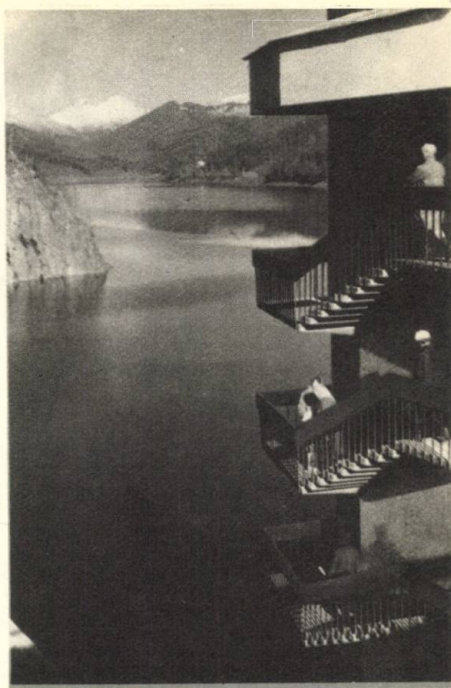
(16). Răstoilnița — Plaiul Coborului — Poiana Fintînei — Poiana Bradului — Poiana Buscei — Vf. Tihului (4 ore) —Coasta muntele Gruul și spre est la Căldările Pietrosului (8 ore de la Răstoilnița).

Punctele obișnuite de acces spre Călimani, pe zone, sînt: din nord pentru partea centrală, din Vatra Dornei, Gura Haitii—Complex (cu posibilități de înnoptare); din nord-vest pentru partea vestică — din Colibița; din sud, pentru partea estică — din Toplița.

Se recomandă folosirea cortului, deoarece lipsesc deocamdată cabanele și marcajele. Drumurile sînt lungi, dar lipsite de dificultate iar orientarea, după ieșirea la golul culmilor, destul de ușoară.

RAȚU BOGDAN

COMPLEXUL TURISTIC din defileul Argeşului

De la Curtea de Argeş pînă la barajul Vidraru (28 km), se poate ajunge cu orice mijloc auto într-o jumătate de oră.

Varietatea peisajului, de la deal la munte, pe şoseaua naţională asfaltată, paralelă cu Argeşul, prin apropierea celor trei lacuri ale hidrocentralelor Curtea de Argeş—Cerbureni, Albeşti şi Oeşti, ne oferă privelişti recreative.

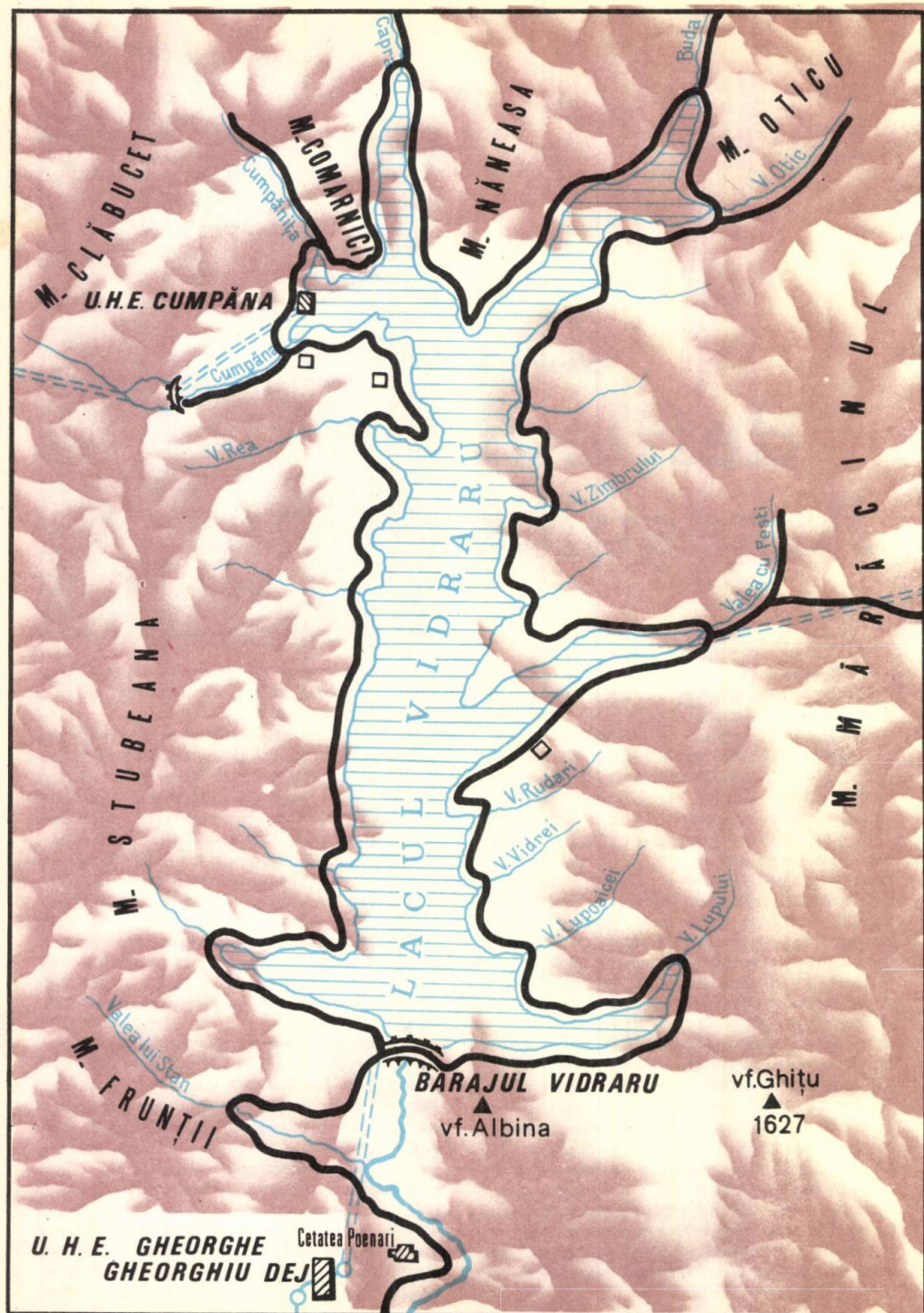
Numeroasele monumente istorice din Curtea de Argeş ne-au dat prilejul să ne amintim de trecutul bogat în fapte al acestor locuri. De aici în sus, la construcţiile de arhitectură medievală — biserici şi Cetatea Poenari — se adaugă armonia caselor ţărăneşti, şi azi surse de inspiraţie pentru arhitectura românească.

Ajunşi la Corbeni am intrat în depresiunea Arefu, adăpostită la nord de munţii Frunţii şi Ghiţu şi înconjurată de două rînduri de dealuri, ca o cetate căreia Argeşul îi deschide două porţi: la nord, în sus spre munte şi la sud, în jos spre vechea cetate de scaun domnesc de la Curtea de Argeş. Aici, unde muntele lasă loc colinelor, s-au adăpostit multe veacuri satele Arefu, Căpăţineni, Corbeni, şi Poenari. La Corbeni, la 17 km de Curtea de Argeş, într-o casă stil românesc, ca o culă, s-a amenajat o cabană cu bufet, iar în parcul înconjurător, loc de parcare auto, zece căsuţe cu cîte două paturi şi corturi. Cu doi kilometri mai sus, în centrul comunei, putem vizita biserica, monument istoric din sectorul XVIII.

Pe măsură ce ne apropiem de defileul Argeşului, ne apare în faţă, pe pîntenul muntelui Căprişoara, Cetatea Poenari.

În defileul Argeşului frumuseţile naturale, vestigiile trecutului şi hărnicia creatoare a omului de azi se completează între ele, stînd faţă în faţă. Aici munţii dau impresia că ne închid calea. Cetatea Poenari, restaurată, către care urcă prin pădure poteca de beton cu trepte şi viaducte, ne aduce aminte de vijelia vremurilor trecute; hidrocentrala şi clădirile sale moderne ne arată că omul de azi şi-a făcut palat în munte şi a silit Argeşul să-şi pună puterea în serviciul progresului. Munţii cu şoseaua încrustată în stîncă, cetatea, hidrocentrala, sălbatica Vale a lui Stan barajul şi lacul, alcătuiesc un complex de obiective turistice de un pitoresc neîntîlnit în altă parte.

Odată ajunşi pe coronamentul barajului (înalţ de 166 m, la 850 m altitudine) perspectiva se deschide în faţa noastră pînă în creasta Făgăraşului, unde Negoitul străjuieşte zarea. Vara ne întîmpină luciul verzui al lacului care se alungeşte pe 9 kilometri, pînă unde altă dată Argeşul îşi năştea fiinţa prin unirea riurilor Capra şi Buda. În zi liniştită de octombrie, armonia culorilor de toamnă, de la galben auriu pînă la arămiu şi roşu, alături de verdele compact al molidului, se reflectă dublîndu-se în oglinda lacului obligată să ocolească prin locuri pitoreşti 15 km pe malul de apus trecînd printr-un

tunel de 300 m, care străbate muntele Vidraru. Se pot odihni aici la cabana instalată pe malul lacului, care poate adăposti 32 vizitatori pe noapte. În pădurea de lângă cabană funcționează un restaurant rustic. Se poate vizita hidrocentrala Cumpănița, debușarea Topologului: din tunel și eventual, ocolind pe la miază-noapte, se poate urca pe valea râului Capra pînă la coada lacului; de aici, înapoierea se face pe malul răsăritean, parcurgînd circa patruzeci de kilometri tot pe șoseaua națională de pe conturul lacului.

De la coada lacului, un drum forestier în construcție, pe valea râului Capra, e dat în circulație pe cca nouă kilometri spre culmea Făgărașului. Pe malul răsăritean al lacului s-a deschis noua cabană Valea cu Pești, înzestrată cu toate cele de trebuință turiștilor.

Lungimea drumului de la București la hidrocentrala de pe Argeș este egală cu aceea de la București la Brașov — circa 175 km și se poate parcurge cu autoturismul în circa cinci ore, în care intră și timpul necesar pentru vizitarea principalelor monumente istorice din Curtea de Argeș.

Vizitarea barajului, șoseaua de pe conturul lacului și popasurile respective mai necesită încă trei ore. Cine urcă la Cetatea Poenari mai are nevoie de o oră dus și întors pe poteca de acces. Înapoierea la București, 3 ore. Rezultă că în total sînt necesare 12 ore pentru vizitarea în întregime a acestui traseu într-o singură zi, pentru cei care nu dispun de timpul pentru a rămîne o noapte la una din cabanele de pe malul lacului.

P.G.

NOVACI

o promisiune turistică

Regiunea cuprinsă între Valea Crasnei la vest, Valea Oltețului la est, creasta principală a Paringului la nord și anticlinalul subcarpatic la sud, formează limitele zonei de mare interes turistic din nord-estul județului Gorj. Cel mai important centru turistic al acestei regiuni este orașul Novaci. El se află așezat la gura drumului alpin de la poalele Paringului Mare și dispune de construcții edilitare pentru cazarea turiștilor.

Localitatea se află cuprinsă între 450 m (zona centrală) și 650 m (în Plăieți). Există legături permanente prin autobuze cu Tg. Jiu (43 km) și Tg. Cărbunești (31 km), iar șoseaua care le leagă este modernizată. În sezonul cald face legătura cu stațiunea de munte Rinca (1600 m altitudine) și stațiunea balneară Săcelu (15 km). Legătura cu Rm. Vilcea este mai dificilă, fiindcă șoseaua națională trece la sud de Novaci cu 12 km. Spre Novaci se poate ajunge de la Tg. Jiu și pe șoseaua subcarpatică din direcția Bumbeștii de Jiu, dar drumul este anevoios.

CĂILE DE ACCES:

Șoseaua națională Tg.-Jiu—Rm. Vilcea străbate regiunea pe o porțiune de aproximativ 13 km, între Bumbești-Pitic și Polovragi. Obiectivele turistice nu se află de-a lungul șoselei principale, ci pe ramificațiile acesteia, care sînt destul de numeroase.

Șoseaua Bengești—Novaci (12 km) constituie principala ramificație, deoarece în continuare urmează șoseaua alpină Novaci—Sebeș. Dintre localitățile prin care trece această șosea, satul Ciocadia reține mai mult interesul turiștilor. Biserica din lemn, casele țărănești, portul și graiul locuitorilor, constituie un veritabil muzeu de arhitectură populară și folclor.

Peștera Muierii și Cheile Galbenului pot fi atinse prin ramificația ce pornește din drumul național la Pădurea Băii. Distanța de parcurs 5 km

La est de Valea Oltețului, în Cîmpul Polovragilor o nouă ramificație de desprinde și după 4 km ajunge la Mănăstirea Polovragi, Peștera Polovragi și Cheile Oltețului, trecind prin satul Polovragi.

Drumurile forestiere construite în ultimul deceniu pe Valea Gilortului, Crasnei, Galbenului și Oltețului înlesnesc accesul turiștilor spre zona centrală a masivului Paring. Două din ele sînt mai importante.

1. Valea Gilortului
În amonte de Novaci este

Zona centrală a Paringului corespunzătoare circurilor glaciare ale Lotrului, Latoriței, Jiețului și Gilortului, reprezintă principalul element de atracție al celor ce vizitează masivul.

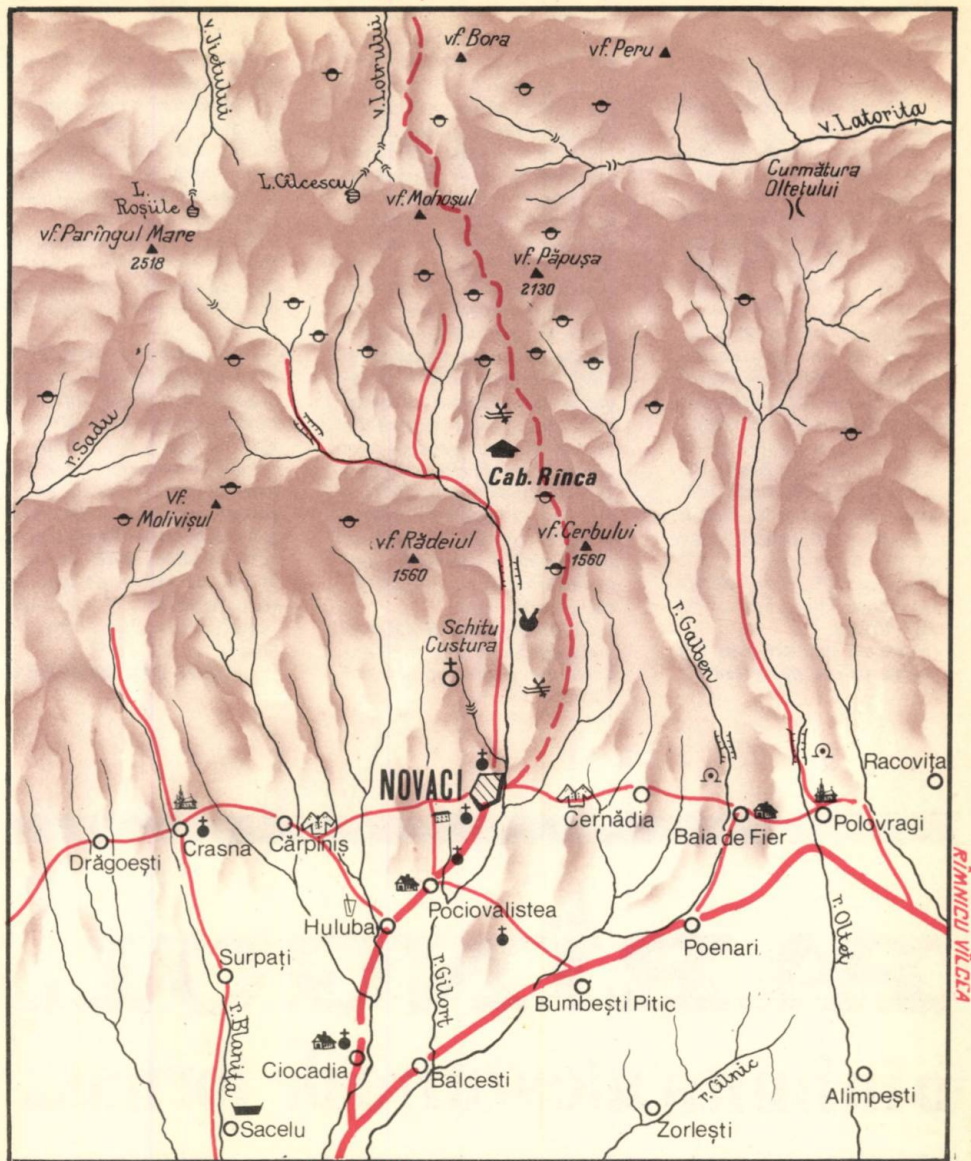
La obârșiiile Gilortului, Galbenului și Oltețului, drumetul poate găsi adăpost la peste 30 de stîne și colibe. În zona subcarpatică, pe lângă componentele naturale de climă, de adăpost, relief etc, se adaugă factorii socio-economici și culturali. Monumentele istorice, etnografice, folclorice, sînt tot atît de importante ca și muntele.

În acest sens, satele: Crasna, Cărpiniș, Aniniș, Cernădia, Poenari, Baia de fier, Polovragi, precum și orașul Novaci reprezintă importante centre ale artei populare, exprimate în port, stilul caselor, obiceiuri etc.

În aproape fiecare din satele care alcătuiesc această zonă se întîlnesc elemente din două zone etnografice: nord-olteană și sibiană. Ele și-au păstrat, izolat, specificul dar în unele cazuri au apărut forme combinate.

Însoțită pînă la izvoare de drumul forestier ce pornește din punctul Gura Văii și se desfășoară pe o distanță de 23 km. Din loc în loc se află cabane forestiere, iar la Gura Romanului (10 km de Novaci), funcționează un magazin mixt bine aprovizionat. La 5 km de Novaci pe Valea Gilortului în punctul Înșirata s-a construit o confortabilă cabană de vinătoare iar în apropierea ei, un țărc de cervide.

Punctul terminus al șoselei de pe Valea Gilortului se oprește în apropierea reliefului glaciar din versantul sudic al Paringului, Este singura vale din Oltenia de nord care ne aduce în preajma

— DRUMURI NAȚIONALE
ASFALTATE, NEASFALTATE

— ALTE DRUMURI

○ PEȘTERI

— CHEI

✝ MIC. BISERICI

— CASCADE

⚗ APE MINERALE

— STĂȚIUNI BALNEARE

— SPORTURI DE IARNĂ

● CABANE VÎNĂTOARE

○ STÎNE

⛪ MÎNĂȘTIRI

— COSTUME SPECIFICE

— CASE SPECIFICE

— HANURI

urmelor glaciațiunii cuaternare.

2. Valea Oltețului,

La nord de Polovragi, după ce străbate renumitele sale chei unde firul apei dispare în masa calcaroasă, își lărgeste nebănuită albia în luncele Oltețului. Drumul forestier construit recent urcă până la obârșia râului, fiind un traseu ce cu ușurință ne poate conduce în Valea Latoriței prin Curmătura Oltețului.

Pentru cei care străbat regiunea, cel mai potrivit loc de popas îl constituie Novaciul și Rinca. Hotelurile din Novaci dispun de un număr de 84 locuri, iar stațiunea de munte Rinca, de peste 100 locuri. Anual, Novaciul este vizitat de cca. 1400 turiști care provin în proporție de 30% din București, 50% din Oltenia și 20% din județele Hunedoara, Timiș, Sibiu, Prahova, Vâlcea.

Poate că nici un oraș din Oltenia nu mai păstrează as-

tăzi atât de bine elementele culturii sătești într-o formă atât de inedită. Horele duminicale și cele de la sărbători pot dovedi că în oraș portul popular a rămas neschimbat.

Cu toate acestea, regiunea este foarte puțin vizitată în anotimpul rece al anului datorită unei slabe amenajări a hotelurilor pentru perioada de iarnă, lipsei unor pîrtii de schi bine amenajate, legăturilor de transport care se fac greoi, și lipsei de publicitate. Pentru a putea menține și mări interesul turistic al regiunii este necesar ca organele locale de administrație să realizeze cu investiții mici dotări diversificate și dispersate în toată zona. Sarcina cea mai importantă revine orașului Novaci, în care se impune ca o problemă imediată formarea unui spirit local de dezvoltare.

Condițiile naturale din imediata apropiere pot fi valorificate mai judicios prin ame-

najări care să poată reține prin interesul lor turiștii sosiți în regiune pe o perioadă mai îndelungată de timp

Ținînd cont de tendința actuală de înlocuire a caselor vechi, vor trebui alese cu grijă cîteva, care să fie amenajate special, cu scopul menținerii lor muzeistice.

Este necesară crearea unui muzeu etnografic la Novaci care să adune și să păstreze dovezile de cultură materială veche.

Prin poziția sa geografică, nord-estul județului Gorjește o zonă de tranziție între importante regiuni turistice ale Vîlcii și cea a Tg. Jiului.

Fără să beneficieze de culoare de trecere spre Transilvania, cum sînt văile Jiului și Oltului, regiunea are o notă caracteristică, dată de drumurile de culme pe care se face legătura cu versantul nordic al munților dintre Jiu și Olt.

ION DIACONESCU

PARÎNGUL, o infinită alcătuire de forme...

Era vară în toi cînd ne-am regăsit pribegind prin pasul Urdelor, cu gîndul unei șederi îndelungate în lumea plină de armonii aspre a munților dintre Olt și Jiu. Împovărați, am urmat mai întîi calea ce duce peste Cărbunele spre Obârșia Lotrului și Oașa și după cîteva zile pline de popasuri fără zor ne-am hotărît să prăsim șoseaua alpină și să ne îndreptăm pașii în spre țînutul de piatră de la apus de lacul Cîlcescu.

Traversînd Lotrul, am dat asalt pădurii din versantul Cibanului și cu trudă am ieșit în golul muntelui care se întinde din Coasta lui Rus în spre Poiana Muierii. De aici, cărarea de pe culme ne-a condus multă vreme pe deasupra izvoarelor Gilortului, apropiindu-ne de Parîngul Mare. Am lăsat în urmă pajiști întinse și am cunoscut învăluirea nesigură a negurilor, pentru ca apoi contururile piscurilor ce-și înalță silueta

din ruina unor grohotișuri și năzuința tăcută a creștelor tot mai ascuțite să ne transpună în lumea aridă dar de o înfinită alcătuire de forme și nuanțe a marilor înălțimi din Paring. Ploaia ne-a dat tircoale și ceața ne-a ascuns privirii fundul văilor, dar, neosteniți, am ajuns sub vârful Gruui, căruia i-am dat ocol pe la miazăzi. Cu ochii ațintiți asupra pieptului negru al Parîngului Mare am mai făcut apoi cițiva pași de-a lungul custurii ascuțite care-l precede și, în lumina palidă a unei dupăamieze mohorite, am căutat drum de coborîre spre scufundătura Roșiilor.

Pe coasta prăvălindu-se din custură către micuțul lac al Mîndrei, ce-și mai scâldea în unda rece petecele de omăt care stătuseră pînă în vară deasupra gheții, pașii noștri nu s-au putut grăbi și abia către asfințit am început să ne strecurăm prin labirintul de fărîmături de munte care impresoară întinderea nesfîrșită a iezului Roșiile. Am sărit în tăcere din piatră în piatră și ne-am trudit purtîndu-ne bagajele peste bolovani uriași pînă ce, trecuți mult dincolo de lac, am ajuns să călcăm pe pămînt înierbat. Ridicînd ochii am privit îngrijorați fața prevestitoare de furtună a luminării și în grabă ne-am întins cortul între cîteva stînci. Îngropate pe jumătate în pămînt, acestea aveau să ne fie pentru cîteva zile adăpost.

Meleagul de obîrsie a Jiețului, este separat de celelalte spații alpestre ale Parîngului prin creasta de mare înălțime care se întinde de la Coasta lui Rus la Grui peste Picleșa și leagă apoi piscul Parîngului Mare de Gemănana și Slivei. Această ouză de stîncă dă ocol căscăturii împietrite a Roșiilor, despărțind la mică depărtare de drumurile boierești și de transhumanță de pe culmi o lume de alt tărîm, o adîncitură ce stă gata parcă să înghiță tot ce ar aluneca din creste. Uriașa concavitate este străbătută pe mijloc de o limbă semeață de piatră, care coboară din vârful Parîngului pînă se pierde năpraznic undeva în mijlocul scufundăturii, stînd astfel pentru o vreme drept zid despărțitor căldării reci de sub vîrf și amfiteatrului cu origine glaciară, dinspre răsărit, al Roșiilor. Și dacă Seaca Parîngului copleștește prin asprimea pereților ce se ridică pînă la creste și prin pustietate, a doua adîncitură își uimește vizitatorii prin întreaga sa alcătuire. An de an apele scurse din zăpezi și ploii rămîn aici prizonierii stîncii, adăugîndu-se undei celor trei iezere ce-și țin unul altuia de urît, atingînd în lacul Roșiilor întinderi și adîncimi neînchipuite. Și parcă nicăieri în Carpați haosul de stîncă nu are măreția sălbatică și vasti-

tatea uriașei răspîndiri de lespezi ce se rostogolesc și se înghesuie, mii peste alte mii, pentru a se oglîndi și a sta de strajă feței întunecate a celui mai misterios lac de munte dintre Dunăre și Iza.

În amestecătura de piatră care nu lasă solul să respire se vădesc semnele unei încrîncenări fără seamăn, din care pămîntul a ieșit învins și s-a lăsat strivit de mantia aspră a stratului uriaș de bolovani ce ridică în jurul tăului o baricadă ce pare de netrecut. Unda cenușie și uneori neliniștită a lacului trădează adîncuri fără fund și nu este de mirare că ochiul de mare deschis aici a plămuit legenda balaurului care și astăzi ar mai avea sălăș sub ape.

Ascunși în grohotișul de pe malul abrupt, am pîndit în zori de zi trezirea lacului. Și, deși nimic nu s-a mișcat, adîncul și-a schimbat de multe ori întunecimea, arătîndu-ne că lacul însuși trăiește.

Agățat în coasta Parîngului Mare și rareori atins de razele soarelui, micul tău al Mîndrei rămîne timid în izolare deasupra Roșiilor și, cuprins parcă de spaimă, își ține mare parte din an apele înghețate. Prezența lui și a lacului Lung, care se alătură în spre apus Tăului Mare, adaogă o notă de mister acestui ținut straniu, care atinge în partea dinspre culmi o diversitate de forme alpine neîntrecută. Mai jos de lac, depresiunea glaciară se lărgeste în vreme ce fundul său coboară cînd brusc, cînd mai domol, diluînd treptat aglomerarea de piatră. Stîncile rămîn acum răspîndite în spații largi și haina ierbii de munte, ornamentată de pîlcuri de jnepeni, prinde curaj, îmbrăcînd printre ruine pămîntul umed. Dincolo de piciorul ros de vînturi al Parîngului Mare, căscătura Roșiilor cîștigă spațiu, făcînd cunoștință cu golul accidentat și sec care se lasă dinspre Gemănarea. E liniște aici, dar cerul pare mereu involburat și norii alburii care mîngie asprimea creștelor trădează neliniștea văzduhului. În lumina ce vine întotdeauna de dincolo de munte, fețele de piatră ale piscurilor arată neîndurătoare și numai cînd soarele verii înfierbîntă stîncă, obrazul Parîngului și al Gemării își pierde asprimea. Pe timp de furtună însă, și mai cu seamă înaintea ei, severitatea acestor stîncării este de neegalat și poate că nicăieri în Carpați expresivitatea muntelui nu se vădește ca aici.

De sub linia crestei dinspre Paring și Gemănarea, căldarea seacă a Parîngului se adîncește dintr-odată, abruptul luînd pe mari întinderi forma verticalei și pe alocuri a surplombelor, pentru a-și rotunji apoi fundul la cîteva sute de metri sub vîrfuri. Și aici din înaltul stîncii s-au prăbușit an de an lespezi care s-au fărîmat pe

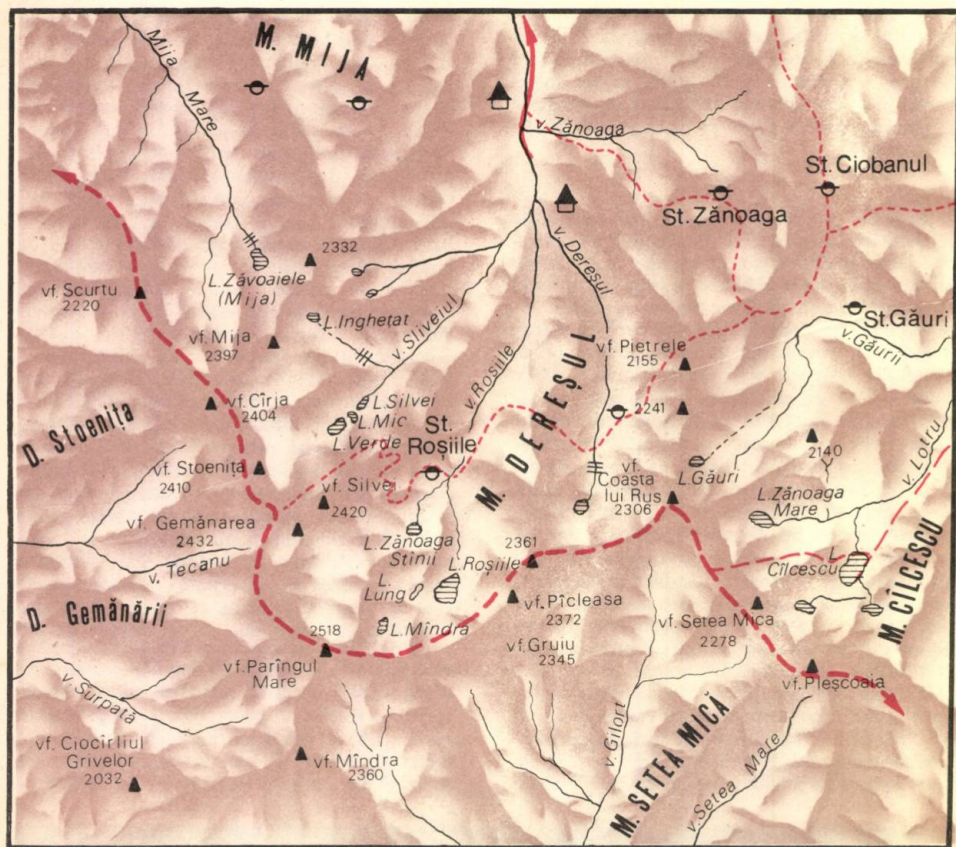
drum și au umplut concavitățile cu un bolovăniș prăfuit. Un vestigiu de morenă a pus capăt călătoriei pietrelor spre vale și a făcut să băltească apa singurului izvor ascuns de bolovani. Cu prețul șireteniei, un fir argintiu a scăpat totuși din strinsoare și, strecurându-se printre stinci, reușește să coboare în cascade panta iute care leagă cele două mari excavații naturale, pentru a-și amesteca apele cu scurgerea Roșiilor mai jos de Zănoaga Stînii, loc de adunare a apelor ploilor puternice, acolo unde un aeroplan stă cu aripile frînte lipit de temelia de piatră a peretelui Sliveiului, care i-a curmat năpraznic într-o iarnă zborul. De aici apele își adîncesc un făgaș iute, grăbite să guste din întunecimea și răcoarea pădurii. Și, după ce vor mai primi tovarășia surorilor ce se scurg prin valea Sliveiului din lacul Verde, în umbra Mijei, ele vor da naștere văii Jiețului care se va îndrepta vijelios către

miază-noapte, înainte de a se înscrie în arcul larg care o conduce în golul depresionar dintre Paring, Vilcan și Retezat.

* * *

Din circuitul Roșiilor ne-am purtat sacii pe coama Sliveiului înspre creasta alpină dintre Paring și Cirja. Cu ochii micșorați de razele fierbinți ale mijlocului de vară, ne-am oprit mereu și am scrutat ținutul ce ne părea fantastic, rămas acum în urmă, și de undeva de sub piscul ce desparte Seaca Paringului de căldarea lacului Verde am surprins poate cea mai stranie priveliște a munților noștri: un lac, purtînd în el nălucirile nopții, ce încerca să-și ascundă oglinda îndărătul troianului de piatră înălțat deasupra unei întinderi, pîrînd a fi un fund secăt de mare. Apoi, imaginea a pierit în îndărătul creștelor și am grăbit pasul în spre ținutul populat al văii.

TIBERIU IONESCU

subcarpații olteni

O justă definire și delimitare a regiunilor sau zonelor turistice de diferite ordine și stabilirea condițiilor și direcțiilor optime de dezvoltare a acestora se poate face numai pe baza unei amănunțite analize a tuturor atracțiilor turistice. Criteriile necesare unei asemenea analize sînt multiple, dar între acestea criteriul diversității și grupării teritoriale a obiectivelor turistice are uneori o importanță hotărîtoare. Cu cît aceste obiective sînt mai numeroase, mai diverse, mai variat și atrăgător, cu atît se poate contura mai clar o regiune turistică cu valoare mai ridicată în ierarhia unităților teritoriale turistice din întreaga țară care să ofere posibilități multiple de trecerea la o acțiune amplă de amenajare.

Una dintre numeroasele regiuni ale țării în limitele căreia se grupează un număr mare de obiective și întrunesc condițiile de bază pentru amenajare și valorificare turistică de amploare este și ținutul de sub munte de la vest de Olt. înglobînd ceea ce se cunoaște că ar reprezenta dealurile subcarpatice ale Olteniei (adică Subcarpații dintre Olt și Motru), inclusiv bordura sudică a Carpaților Meridionali și o porțiune din nord-estul Podișului deluros al Mehedințului, cel desfășurat la vest de Motru pînă către Dunăre. Acordînd atenție deosebită acestei regiuni ne gîndim nu numai la simple obiective turistice fiindcă aici întîlnim pe lîngă fenomene naturale și creații de artă cu valoare de unicat în țara noastră și cîteva stațiuni balneoclimaterice de cîrtă valoare internațională.

De fapt, regiunea submontană a Olteniei a fost încă de mai multă vreme apreciată ca dispunînd de un potențial turistic pe cît de important și variat, pe atît de puțin cunoscut și valorificat în raport cu atracțiile existente și cu posibilitățile de practicare a turismului. Chiar numai prin caracterele de ansamblu ale cadrului natural, ținutul subcarpatice de la vest de Olt îndeplinește cerințele unei întinse zone pentru recrearea activă. Contactul pitoresc dintre munte și depresiunea subcarpatice cu numeroasele lui obiective deosebit de spectaculoase (defilee și chei, peșteri și cursuri subterane), prezența a însăși depresiunii subcarpatice (apreciată încă de mult de geografi ca cea mai frumoasă și interesantă dintre toate depresiunile subcarpatice din România), climatul local, de adăpost, cu o nuanță sensibil diferențiată permițînd dezvoltarea pădurilor de liliac sălbatic și de castan brun, izvoarele de ape minerale cu foarte variate calități terapeutice, toate acestea (și încă și altele alăturate lor) constituie factorii principali ai cadrului natural în ambianța căreia au apărut și s-au păstrat numeroase obiective etnografice, culturale, istorice etc. Iar dacă la cele enumerate se adaugă posibilitățile de circulație facilitate de artera rutieră longitudinală (modernizată între Rm. Vlcea și Tg. Jiu, în curs de modernizare între Tg. Jiu și Baia de Aramă), cu legăturile ei transversale din lungul văilor principale (ale Oltului, Cernei, Oltețului, Gilortului, Jiului și Motrului) și de accesul spre munte prin acele vestite drumuri transcar-

patice (Drumul Republicii, drumul Vlcanului), întreaga zonă capătă o și mai accentuată importanță turistică. Se poate aprecia că este o fericită îmbinare și chiar armonizare a obiectivelor turistice de diferite categorii spre a satisface multiple preferințe ale vizitatorilor și nici un efort nu poate fi socotit exagerat pentru o amenajare de amploare în vederea utilizării și creării unui flux turistic pe măsura condițiilor și valorilor existente.

Necesitatea și utilitatea punerii în valoare a regiunii în discuție nu mai pot fi puse sub semnul întrebării, dar pentru stabilirea și aplicarea unor măsuri de amenajare complexă și completă și de valorificare cât mai eficientă se ridică o problemă de principiu: întreaga regiune subcarpatică a Olteniei va fi considerată o singură zonă (unitate) turistică și asupra ei se va trece la aplicarea uniformă a aceluiași măsuri, sau se va porni de la particularitățile locale ale teritoriului pentru aplicarea unor măsuri de amenajare diferențiată?

Particularitățile geografice — fizice, umane și economice definesc Subcarpații Olteniei ca o zonă precis conturată, o regiune geografică clar diferențiată de cele vecine dar una dintre trăsăturile ei principale constă tocmai în varietatea accentuată a peisajului care nu poate fi neglijată într-o amenajare turistică științifică.

O analiză a acestor particularități permite separarea unor arii (pe care le-am putea numi microregiuni sau subzone), care au început a se diferenția și din punct de vedere turistic, atât prin caracterul și modul de grupare al obiectivelor, cât și prin intensitatea și modul în care sînt solicitate:

- microregiunea axată pe valea Oltului (avînd ca centru polarizator Rm. Vlcea), înglobînd stațiunile balneoclimaterice Călimănești — Olănești — Ocnele Mari — Govora și toate obiectivele dintre masivul Cozia, masivul Vînturarița — Buila și dealurile Govorei (la sud), inclusiv unitățile de relief respective;

- subzona depresiunilor subcarpatice Hurez. Polovragi — Baia de Fier, Novaci, și a dealurilor vecine, cu tot ansamblul peisagistic caracteristic marginii sudice a munților Căpăținei și Parîngului, în care se integrează o gamă variată de fenomene naturale, vestigii istorice și opere de artă populară de o valoare deosebită;

- microregiunea situată de o parte și alta a văii Jiului cuprinzînd defileul Lainici și depresiunea Tg. Jiului cu orașul renumit prin ansamblul de artă brîncușiană pe care îl deține;

- subzona depresiunilor subcarpatice dintre Jiu și Motru și a părții nord-estice a Podișului Mehedințului, cu șesurile largi, lîngă marginea muntelui ca un perete, traversate de riurile ieșite din munte prin chei spectaculoase (dar puțin cunoscute și vizitate pînă acum) și cu bogăția de fenomene carstice de suprafață și de adîncime.

Administrativ, întreaga zonă turistică subcarpatică a Olteniei se desfășoară în limitele a trei județe, fără ca această împărțire să corespundă subunităților pe baza cărora trebuie să se adopte măsurile generale de dezvoltare turistică a întregii zone.

Dacă necesitățile de ordin administrativ-organizatoric ale fiecărui județ, de valorificare a potențialului economic al teritoriului (raportat la întreaga unitate administrativă) ar avea teh-dința de estompare a dezvoltării arilor turistice în strictă conformitate cu particularitățile locale și cu obiectivele integrate acestora, trebuie luate măsurile care să asigure amenajarea și valorificarea fiecărei microregiuni numai în funcție de trăsăturile specifice.

Subzona turistică de pe Olt fiind străbătută de una dintre căile principale de legătură transcarpatică (feroviară și rutieră) de importanță internațională, deține un rol deosebit în circulația de tranzit, ceea ce nu se poate atribui nici uneia dintre celelalte subzone. Dezvoltarea ei va trebui să aibă în vedere în mod special această funcție, astfel că îmbunătățirea posibilităților de cazare și de transport trebuie să constituie una din preocupările principale ale specialiștilor. Mai mult, dezvoltarea subzonei fiind legată în primul rînd de mărirea capacității balneare și modernizării stațiunilor (ca și amenajarea arilor aferente fiecăreia) implică o accentuare a caracterului urban al întregii subzone. Amenajarea și sistematizarea complexă a văii Oltului în aval de confluența Lotrului (în primul rînd hidroenergetică și industrială) prin care se preconizează în viitorul apropiat o adevărată explozie urbană, implică o amenajare turistică adecvată, adică utilizarea celor mai moderne posibilități pentru construcții și dotare. Fenomenul avînd largi implicații sociale, va duce la transformarea, înglobarea și dispariția a numeroase așezări rurale, la modificarea de ansamblu a profilului economic al regiunii, la o accentuată urbanizare și, în consecință, la o diferențiere puternică a acestei subzone turistice de pe Olt față de cea de la vest (a depresiunilor dintre Bistrița Vlciilor și Gilort) aflată în bună parte pe teritoriul aceluiași județ Vlcea. Orașul Rm. Vlcea, cîpătînd în viitor proporțiile unui mare și complex centru urban, va continua să coordoneze întreaga activitate balneară și turistică ca un adevărat centru dispecer-organizator. Defileul Oltului și masivul Cozia ca și toate celelalte obiective (mînăstiri, creații de artă populară) vor fi solicitate din ce în ce mai mult, pentru a se asigura o activitate turistică locală cât mai amplă și variată.

Subzona depresiunilor subcarpatice Hurez-Polovragi — Novaci, dispunînd de alte condiții geografice și de un peisaj cu totul deosebit, va trebui inclusă tot mai mult în circuitul turistic cu scopul valorificării maxime a elementelor oferite de cadrul natural, (cheile Bistriței Vlciilor,

Oltețului, Galbenului, ca și peșterile Polovragilor, Muierii, toate veritabile monumente ale naturii), a obiectivelor de arhitectură și artă populară (mănăstirile Arnota, Hurez Bistrița, Polovragi, culele, ceramica de Hurez etc), a elementelor etnografice și folclorice reprezentative din satele cu străveche tradiție (Vaideeni, Tomșani, Polovragi, Novaci etc.). Valorificarea acestei subzone trebuie făcută mai ales prin prisma completării și suplinirii lipsei unor elemente din subzona Olteului puternic urbanizată. Întrucât peisajul oferă o gamă mare de aspecte și condiții variate de drumeție este necesară asigurarea unor cât mai numeroase puncte sigure și ușor accesibile de popas și cazare (în prezent în mare deficit față de solicitări). Amenajările viitoare trebuie să satisfacă pe lângă această cerință locală și aceea de bază de pornire către zona montană de la nord. Toate spinările domoale, mai mult golașe decît cu pădure, care se prelungesc dinspre munte către depresiunea subcarpatică ca niște contraforturi, poartă pe ele drumuri și poteci care ajung pînă sus la golul alpin lăsînd în urmă una după alta treptele de pe clina sudică a Parîngului și Căpăținei. Transformarea lor în tot atîtea terase de drumeție implică crearea acelor puncte de sprijin (de pornire și de sosire) fixate chiar la contactul dintre cele două unități geografice și turistice în același timp — muntele și Subcarpații. Valorificarea pe scară largă a subzonei depresiunilor dintre Bistrița Vîlcii și Gilort implică amenajări, dar evitîndu-se intervenții de orice natură care ar putea diminua valoarea peisagistică actuală.

Microregiunea axată pe valea Jiului avînd ca centru de convergență orașul Tg. Jiu, deține mai puține elemente dar atenția este polarizată de ansamblul sculptural realizat de Brâncuși în aer liber (Poarta Sărutului, Alea scaunelor,

Masa tăcerii și Coloana fără sfîrșit) și de alte obiective legate de istoria zbuciumată a acestor locuri (Mausoleul și casa memorială Ecaterina Teodoroiu, Casa piturului Măldărescu etc), toate existente chiar în oraș.

Tg. Jiu trebuie să devină și el centrul organizator nu numai al microregiunii de pe Jiu în care se integrează o parte din defileul din sus de Bumbești și marginea muntelui de la est și de la vest, dar și a subzonei vestice desfășurată pînă dincolo de Motru.

Această ultimă subunitate a depresiunilor dintre Motru se aseamănă în multe privințe cu cea dintre Gilort și Bistrița, pentru că peisajul și obiectivele situate la contactul dintre munte și depresiune — fenomene carstice de cele mai variate aspecte și dimensiuni — constituie atracții inegalabile. Cheile tăiate de Șușița, Sohodol, Tismana, Cheia, Motrul Mare și Motrul Sec, peșterile din Podișul Mehedințului (între care Topolnița deține un record de lungine) și complexul de fenomene de la Ponoare (cu Podul suspendat și Zătonul) constituie aproape toate monumente ale naturii de o măreție care uimește. Nu trebuie trecute cu vederea nici izvoarele vulcanice cu renume în toată regiunea (ale Jaleșului, cele de la Isvarna), nici vestitele păduri de castan comestibil dezvoltate la dăpostul muntelui pe fețele scăldate de soare.

Punerea în valoare a acestei subzone necesită amenajări mai de amploare dar nici un efort nu trebuie precupețit, pentru că numai în acest mod s-ar da în circuițul turistic o zonă pe care se grupează un mare număr de obiective, de o foarte mare varietate, o zonă prin care s-ar face legătura turistică dinspre est cu zona turistică a defileului Dunării, care în următorii ani va cunoaște o dezvoltare deosebită după terminarea lucrărilor de la Porțile de Fier.

L. BADEA

La drum, pe urmele trecutului

Plîcînd din Tg. Jiu, plin de prospețimea pe care ne-o proiectează în fața ochilor cu generozitate prezentul socialist, cu monumentele celebre ale marelui Brîncuși, te avinți în plină istorie. Un cadru măreț, mărginit spre nord de munții dispuși în amfiteatru pînă la peste 2 000 m înălțime, iar spre sud de bordura dealurilor înalte, acoperite odinioară de păduri uriașe, brăzdate de numeroase ape. Întîlnești la mai bine din jumătatea drumului către Baia de Aramă, un drum ce se desface spre nord și se pierde în munți pe o vale secundară. Pe acel

drum, la cîțiva kilometri, se află satul, și mînăstirea Tismana, care-și trag numele de la arborii mari de tisă, acoperitorii de odinioară, alături de castan, ai întregii regiuni. La Tismana, ctitorie a primilor Basarabi și a călugărului Nicodem, se serbează la fiecare 15 august din an, așa zisa «Nedeie». Cu milenii în urmă conceptul «nedeii» era altul. Vechii traci, adunați în jurul unei tise socotită sfîntă, aflată la gura peșterii, ascultau-mulțumirile preotului păgîn aduse zeului suprem pentru recolta bogată și anunțul deslegării pentru începerea vinătoara-

rei. La azulul acestei «vești minunate» — după cum spune colinda ce ne-a rămas de atunci — urma bucuria generală a poporului, cu petrecere cîmpenească decorată de alese costume locale și însoțită de mese, cîntece și jocuri. Serbarea cîmpenească este tot ce a rămas din străvechea «Nedeie».

La cîțiva kilometri mai departe, pe șoseaua principală, turistul poate vedea către poalele munților urmele invadate de nisip și buruieni ale fostelor păstrăvăriei romane de la Celei, amintite în Diploma lui Bela al IV-lea din anul 1247, despre care tradiția locală pretinde că păstrăvul din iazurile Celeiului, afumat printr-un procedeu special și împachetat în cetină de brad, făcea deliciul contemporanilor, ajungînd pînă la curtea regilor franci.

Cam tot pe acolo apare comuna Pocruia. Ea amintește de un procurator roman — un Bessus — care tot după tradiția locală, administra veniturile păstrăvăriei, minelor, exploatareii lemnului, albinăritului, vinatului, etc. Nepărsind acele meleaguri după retragerea administrației, s-ar fi făcut stăpîn pe ele. Printr-o ciudată coincidență, comuna Celei, și-ar trage numele de la latinescul «celo», care înseamnă rămînere pe loc.

Către Baia de Aramă apare lunca Padeșului, renumită prin adunarea pandurilor lui Tudor Vladimirescu, dar și pentru străvechea fabricare a catranei, care se extrăgea din lemnul pinului negru, cu ajutorul focului, în bocșe ale căror urme se pot vedea prin tot ținutul. De altfel, «padi» pe latinește înseamnă rășină. Cu această catrană se ungeau («călăfătauau» în graiul local) corăbiile de pe Dunăre, pentru a nu intra apa în ele.

Urcînd¹⁾ albia Motrului, pe care șoseaua o traversează, ajungem în comuna Cloșani, plină de legende asupra piscului și a peșterii de lîngă ea, renumită de asemenea datorită trecătorilor din spre nord, unde tradiția atestată de teren — pretinde a se fi dat lupta de la 1330, cu Carol Robert, arătată în «Cronicum pictum» precum și aceia a lui Mircea cel Bătrîn, de la 1395.

Baia de Aramă, azi mic orașel, cu climă dulce și plăcută, a adăpostit pe vremuri diferite fabrici romane de extragere a aramei, prelucrarea lemnului, fabricarea varului etc. Lîngă ea, comuna Brebina, amintește brebul (castorul) stîns de veacuri, iar alături, Briboasa, lacul în care acesta se scălda.

La vreo șase km, dincolo de Baia de Aramă, apare podișul Ponoarelor, pe care la fiecare a doua duminică din luna mai, cînd înflorește liliacul, se adună mii de oameni din împrejurimi, spre a participa la o altă «nedeie», altă revărsare de costume, cîntec, joc și bucurie, care se desfășoară tot din timpuri îndepărtate lîngă podul natural de piatră de la Zătonul, format prin prăbușirea terenului aflat la gura peșterii de

lîngă el. Și această «nedeie», amintește bucuria vechilor traci la anunțul preotului păgîn despre începutul primăverii.

Continuînd drumul spre Balta, turistul întîlnește fel de fel de satisfacții. Cai de munte și călăuze care-l pot lămuri pe deplin se găsesc la principalele puncte demne de vizitat. Intrîndurile pe valea Topolniții — spre Izvarna, Cireșul, Podeni — sau spre stînga șoselei către Șovarna și Ilovăț, ca și acelea de pe văile afluenților Motrului, sînt de un pitoresc neîntrecut. În toată această zonă carstică, se găsesc peste o sută de peșteri, lumi ale adîncurilor, culminînd cu aceea a Topolniții, una din cele mai mari din țară, care adăpostește o interesantă faună cavernicolă.

Pe dealul Grădețul peste care trece șoseaua noastră, în apropierea comunei Balotești se află fosta cetate «Grădețul» sau cum îi spune poporul «Zidina Dacilor», faimoasa baricadă în apropierea Sarmizegetusei, entuziasmat descrisă de Cezar Boliac în «Excursie arheologică» (1869), azi ruinată, dar păstrată sub rădăcinile stejarilor seculari crescuți pe ea.

Continuînd drumul spre sud, se ajunge la comuna Cerneți, fosta reședință a căpitanilor de plai mehedinteni și unde, pe lîngă altele, există încă cula locuită de Tudor Vladimirescu.

După alți patru km, trecînd prin comuna Șimian, turistul ajunge la Turnu Severin, numit în popor «orașul trandafirilor» — simbolice petale de toate culorile presărate pe castrul Drubeta de odinioară. Renumit prin înfruntarea dintre Traian și Decebal precum și prin avîntul lui comercial în epoca daco-romană, orașul a continuat să cunoască timpuri de glorie și lumină. Înconjurat cu ziduri din secolul III, fortificat în continuare de Constantin cel Mare și de Justinian, a intrat apoi în umbra istoriei. Renăscut la 1883 prin desființarea fostei capitale a județului de la Cerneți, Turnul Severin, cu străzi drepte, paralele și perpendicularare pe Dunăre pulsează cu nespusă vigoare o viață nouă, care se împletește cu cea de ieri. Rar oraș, care să cuprindă în el urmele trecutului glorios, o privește atît de fermecătoare și mai ales condiții fizice prielnice pentru o dezvoltare înfloritoare.

La capătul acestui traseu turistic, o vizită la marele șantier de la Porțile de Fier, completează cu prisosință satisfacțiile întîlnite. Marile construcții de aici, arcurile podurilor și ale viaductelor aruncate peste prăpăstii pentru a croi drum nou printre stînci, vuietul mașinilor de tot felul, care îngustează mereu albia fluviului, constituie o impresionantă replică altă epocii daco-romane. Prin ea, contemporanii, depășind geniul arhitectului sirian Apolodor din Damasc, oferă poporului o mai înaltă formă de civilizație: energia apelor Dunării!

AL. FLORESCU

**CEA MAI MARE
PEȘTERĂ DIN ȚARĂ**

PEȘTERA VÎNTULUI DE LA ȘUNCUIȘ

Munți împăduriți, pereți de stîncă, izbucuri, peșteri. Acesta este masivul Pădurea Craiului, o lume fermecătoare, un paradis pentru cercetători, marea școală a speologilor amatori din Cluj.

În anul 1957 un tânăr inginer, Bagameri Bela, cercetează cu atenție fisurile din stîncile ce se ridică deasupra apelor Crișului Repede, descoperind că dintr-unul din acestea țîșnește un curent puternic de aer rece. După o muncă de cîteva ore, Bagameri a reușit să pătrundă prin fisură ajungînd la capătul a 30 m într-o sală mare, constatînd cu bucurie că a descoperit o peșteră ale cărei dimensiuni întrec orice altă peșteră explorată.

De atunci au trecut 13 ani. Peștera care în 1957 a fost cunoscută pe o lungime de 600 m, a devenit un imens labirint de peste 15 km. Învîngerea marilor obstacole, descifrarea labirinturilor sale au necesitat zeci de expediții subterane, mii de ore de luptă, în care s-au format o serie de speologi amatori remarcabili.

În anul 1958 se descoperă galeria de la etajul II. Astfel s-a făcut posibilă ocolirea sifonului care după primii 600 m închidea parcă definitiv drumul speologilor. Prin prăpăstiile galeriei de la etaj se descoperă continuarea galeriei cu apă. Cercetătorii Institutului de Speologie explorează noi săli greu de străbătut. În anul 1959 harta întocmită de cercetătorul I. Viehmann cuprindea 4500 metri.

În anul 1960, cercetînd hornurile etajului II, Bagameri descoperă că acestea conduc la galerii greu accesibile, la nivelul etajului II. Doi ani mai tîrziu din Peștera Vîntului erau cunoscuți în total 6600 m. Punctul terminus se afla la 16 ore de mers subteran. Numai doi cercetători curajoși reușesc să ajungă pînă la acest punct îndepărtat; speologul I. Viehmann și alpinistul I. Ghinculov. Ei constată că galeria se termină printr-o prăbușire uriașă de stînci prin care trecerea este imposibilă, crezînd că peștera este aproape complet explorată. Marile surprize încep în anul 1965. Expedițiile de mai multe zile din acest an descoperă două galerii de etaj foarte complicate, care totalizează peste 3000 m. Descoperirile lui B. Bagameri, S. Fabian, A. Szilagyi apropie lungimea peșterii de limita celor 11 km — recordul peșterii Topolnița, considerată cea mai mare din România. Ca să se întrecă și această cifră s-a hotărît depășirea redutabilului punct final.

Prima expediție de «punct terminus» organizată la cea de a 10-a aniversare a descoperirii — a eșuat. Cele trei zile petrecute în subteran s-au dovedit a fi insuficiente. Echipa de vîrf: K. Banyai, B. Krasznai, A. Varga, deși a luptat 24 de ore cu dificultățile galeriei active, n-a reușit să depășească acest punct. Împreună cu echipa a doua descoperă totuși sute de metri de galerii secundare și lungimea peșterii întrece 11 150 m.

Punctul terminus a mai rezistat trei luni. În august 1967 o altă echipă de vîrf: K. Banyai, E. Komuves, L. Moravek, ajutată de o echipă de salvare de 5 persoane condusă de B. Bagameri a reușit să urce la 40 m deasupra punctului terminus, descoperind un sistem de diacaze prăpăstoase prin care, printr-un efort susținut de 36 ore, au găsit drumul spre galeriile aflate dincolo de prăbușirea finală. Această expediție subterană de 5 zile a fost cea mai dificilă acțiune de acest fel, care a solicitat participanții pînă la ultimele lor resurse fizice. Dar cu cei peste 2300 m explorați lungimea peșterii s-a apropiat de 15 km.

Galeria activă a fost explorată în continuare de expediția de 5 zile din luna mai 1968. Astăzi cunoaștem peste 15 230 m din acest labirint subteran. Cît de mare este această peșteră? Nu știe încă nimeni. Dacă vreodată vor fi clarificate galeriile secundare, hornurile, prăpăstiile sale, prăbușirea de la actualul punct terminus, o măsurătoare precisă va consemna o cifră care va întrece poate 20 km. Dar aceasta pretinde o muncă migăloasă, de ani de zile.

Perspectivile de viitor? Nu departe de Peștera Vîntului remarcăm o nouă peșteră. După cca 20 m o prăbușire o închide. Printre stîncile prăbușirii suflă un vînt puternic, iar în văile apropiate izbucuri mari își varsă apele în Crișul Repede, făcîndu-ne să presupunem că masivul Pădurea Craiului mai ascunde poate zeci de kilometri de galerii care așteaptă să fie descoperite.

Renumele Peșterii Vîntului a început să depășească granițele țării. Speologii străini care o vizitează, deși nu reușesc să parcurgă decît cîteva kilometri din acest ciudat labirint, constată cu uimire bogăția fenomenelor de coroziune, poate unice în lume. Închisă cu o ușă de fier, rezervația speologică Peștera Vîntului, este totuși deschisă speologilor dornici să o admire.

LADISLAU MORAVEK

TARA MARAMUREȘULUI

Situat în extremitatea nordică a țării, acolo unde apele cristaline ale Tisei, pe o lungime de 65 km, între localitățile Valea Vișeuului și Teceul Mic fac hotar comun cu Uniunea Sovietică, «Țara Maramureșului» străveche provincie românească intens populată, după cum numeroase documente istorice o atestă, ni se înfățișează ca o adevărată cetate naturală străjuită de culmile înalte și împădurite ale munților Maramureșului la est, de masivul Rodnei la sud și de lanțul vulcanic Țibleș, — Văratec — Gutii — Oaș la vest și sud-vest, lanț care o separă de celelalte trei «țărișoare» vecine — Lăpuș, Chicar și Oaș.

Fie venind dinspre Baia Mare, pe serpentinele înguste și impresionante ale șoselei naționale Baia Mare — Sighețul Marmației, care, pe aproape 20 km se încumetă să înfrunte altitudinea de aproape 1 000 m a curmăturii dintre cele două piscuri — Gutii (1 445 m) și Igniș (1 307 m), fie venind dinspre Ținutul Năsăudului, înaintind în sus pe valea Sălăuței, ale cărei peisaje au fost măiestru cîntate de George Coșbuc și traversînd apoi pasul Șetref, dominat de flancurile vestice ale masivului Rodnei și dealul Ștefăniței, Maramureșul are aspectul unui larg amfiteatru natural, ce coboară în trepte, fiind brăzdat de păienjeniișul de ape, pe care îl colectează cele două riuri surori atît prin obîrșie cît și prin vărsare — ambele avîndu-și izvoarele în masivul Rodnei și tot ambele fiind tributare Tisei.

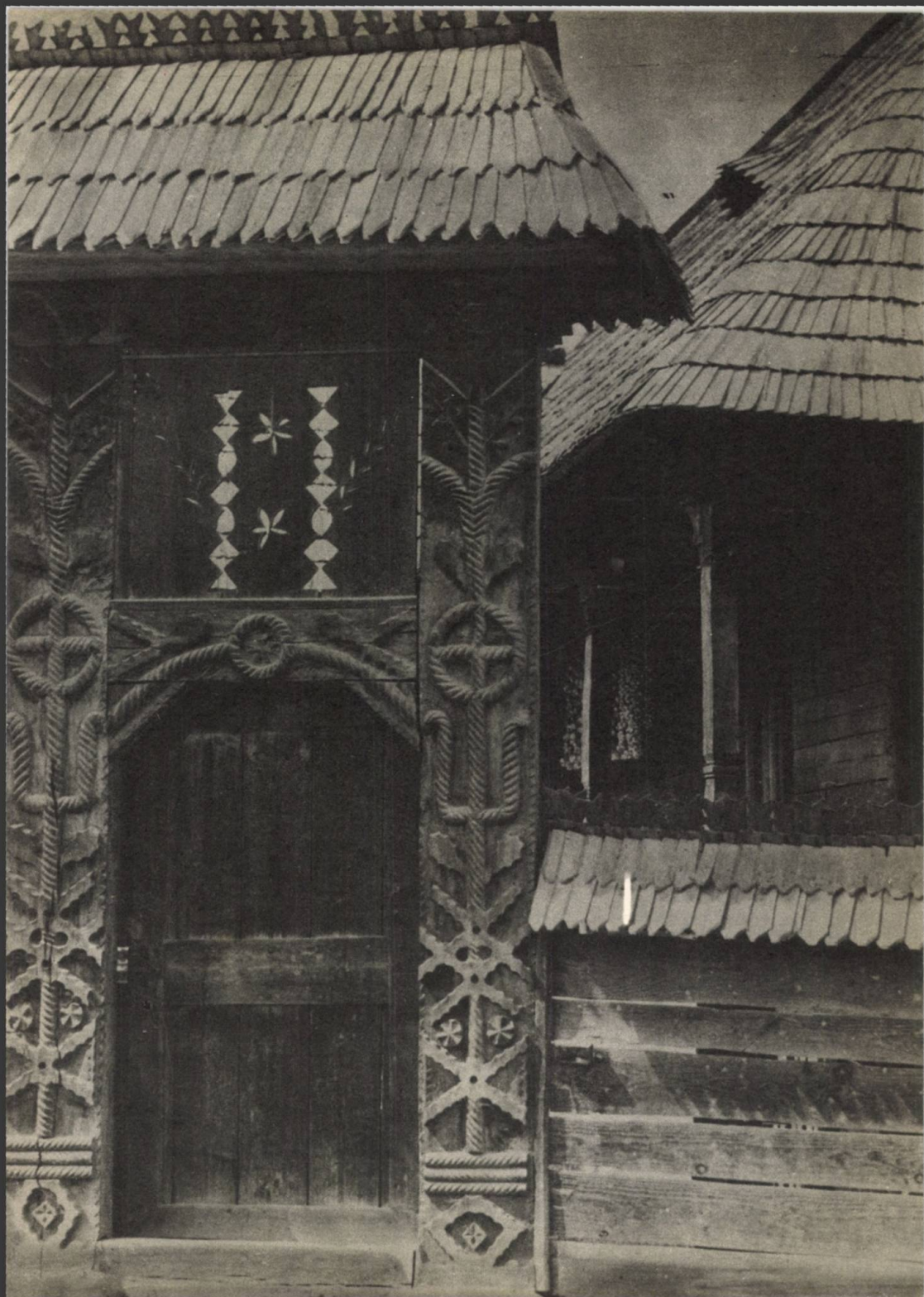
Munții Maramureșului, cunoscuți și sub numele de Carpații Păduroși, se desfășoară sub forma unui mare arc de cerc, din vârful Stogu (1 652 m) și pînă în Prislop (1 414 m), cea mai înaltă trecătoare din Carpații românești. Din acest arc se desprind puternice culmi laterale cu piscuri de peste 1 800 m (Pop Ivan 1 936 m, Fărcău 1 961, Pietrosul Bardău 1 854, Toroiaga 1 830 m etc.) individualizate de afluenții principali ai Vișeuului — Țișla, Vaserul, Ruscova, Frumușețea. După cum și numele îi legitimează, ei sînt acoperiți de păduri compacte de foioase și conifere care fac loc, abia la peste 1 500—1 700 m, pășunilor alpine, domeniu de «vărat» al «păcurarilor» maramureșeni. Masivele Cearcănul, Toroiage, Pietrosul Bardău, dar mai cu seamă plaiurile Fărcău — Mihailec cunoscut anual și de secole, în perioada iunie — septembrie, o mare animație întreținută de această străveche ocupație, prezentă de altfel și pe plaiurile înalte ale munților Rodnei, Gutii și Oaș.

Dintre culmile muntoase ale Carpaților Păduroși, care prezintă un deosebit interes economic, se remarcă Toroiaga, masiv de origine vulcanică, al cărui subsol ascunde importante zăcăminte de minereuri neferoase — complexe cuprifere și auroargentifere. Aceste zăcămintе fac astăzi obiectul exploatărilor de la Baia Borșa, localitate unde s-a construit și o modernă flotație de mare capacitate. Dacă Valea Țișlei,

primul principal afluent al Vișeuului se caracterizează printr-o intensă activitate minieră, cea de-a doua, Valea Vaserul se caracterizează printr-o vie activitate forestieră și o succesiune de peisaje naturale inedite: întreaga vale a acestui tumultos rîu, și-a creat pe aproape toată lungimea lui de peste 50 km unul dintre cele mai impresionante defilee înguste ale Carpaților răsăriteni, presărat pe ambii versanți cu zeci de izvoare minerale (Făina, Șuligul, Botiz etc.) — carbonatate și feruginoase. Valoarea ihtiologică (prezența lostritei) și cea cinegetică (abundența cocoșului de mesteacăn, a risului și mai cu seamă a cerbilor și urșilor carpatini) se adaugă peisajului natural al acestei văi, care, avînd cale lesnicioasă de acces — calea ferată îngustă din orașul Vișeu de Sus — se impune a fi valorificată prin amenajări corespunzătoare.

Dacă Munții Maramureșului au o mai mare extindere și variație de elemente morfologice, hidrografice și bioclimatice, masivul Rodnei, în schimb, se detașează net prin altitudine, masivitate și elemente morfologice. Însoțind cursul superior al Vișeuului, partea sa centrală este o adevărată coloană vertebrală naturală, orientată pe direcția vest-est ale cărui piscuri depășesc frecvent 2 000 m. Cel mai mare vîrf îl constituie pîntenul lateral — nordic al Pietrosului — 2 303 m ce domină impunător, frumoasa așezare climaterică Borșa, importantă centru forestier și punct terminus al căii ferate Sigheț — Vișeu de Sus — Borșa. Masivul cristalin al Rodnei prezintă numeroase fenomene glaciare, în-deosebi pe latura nordică și estică — (lacurile Lala și Bucuiasca, cîldări glaciare suspendate, formațiuni morenice etc.). După «briul» pădurilor de conifere care îmbracă piemontul Borșei și partea inferioară a masivului, pășunile subalpine și alpine au o extensiune mult mai mare, fapt care a favorizat practicarea celui mai intens păcurărit maramureșan. Deși urcușul este anevoios, mai ales la contactul dintre formațiunile sedimentare și cele cristaline, urmînd cursul văilor Repedea, Drăguș sau Cimpioiasa, și mai departe, trecînd pe la cabana Puzdrele, din păcate singura cabană din acest grandios masiv situată în apropierea piscului cu același nume, masivul Rodnei răspîndește drumețul cu cele mai frumoase priveliști atît spre Țara Maramureșului cît și spre obcinele bucovinene, plaiurile Dornelor sau cele ale Birgaelor, mai cu seamă dacă a urmărit traseul de creastă — Rebra — Puzdrele — Galațiu — Gargălău — Ineu etc.

Așa cum Prislopul formează înșeuarea de est, prin care se face legătura cu Moldova și Bucovina, Șetreful cu o altitudine de 917 m este pasul de legătură cu Transilvania prin care masivul Rodnei se delimitează de cel al catenei nord-vulcanice Țibleș — Gutii — Oaș, catenă muntoasă cu o desfășurare mult mai mare —

de peste 80 km, dar mult mai joasă, altitudinile munților ei scăzând cu cât înaintează spre nord-vest: Țibleș 1 840 m, Gutii 1 445 m, Igniș 1 307 m, Vf. Pleașa Mare 1 291 m, Mireșul Mare 970 m.

Apele care-i brăzdează au creat chei și defilee de o rară frumusețe (Cheile Tătarului, defileul Marei din bazinul superior al Marei, Cheile Runcului etc.). Complexul turistic din Poiaza Izvoarele, din apropierea obârșiei Marei constituie obiectivul principal prin care se pun în valoare frumusețile acestor munți, accesul fiind lesnicios atât din direcția Baia Mare — Firiza (rutier) cât și dinspre Sighetul Marmăției (cu ajutorul trenului forestier). Constituția litologică a acestui masiv este trădată și de prezența a numeroase «borcuturi» carbogazoase și feruginoase. Dintre acestea cităm pe cele de pe valea Săpinței care, prin crearea unei instalații de îmbuteliere sînt valorificate cu succes pe raza județelor Maramureș și Satu Mare. Dar, vorbind de izvoare minerale, trebuie să remarcăm faptul că în Maramureș pe tot cuprinsul său, între Borșa și Teceul Mic, abundența și diversitatea acestora (se cunosc peste 200 de izvoare carbonatate și feruginoase, iodurate și bromurate, cloruro-sodice și sulfuroase, din care 80 au debite exploatabile) creează premisele unei valorificări eficiente și multilaterale, dat fiind proprietățile lor terapeutice. Sînt utilizate în prezent doar izvoarele sărate din zona fostelor saline Șugătag și Coștiui. Cu debite apreciabile și posibilități certe de utilizare sînt izvoarele de pe Valea Vinului, din apropierea orașului Vișeu de Sus, precum și cele de la Suligul și Făina, unde sînt condiții optime de amenajare pentru o frumoasă stațiune climaterică și casă de vinătoare.

În Țara Maramureșului, nu numai relieful montan și piemontan atrage prin pitorescul și originalitatea sa, ci și valea Tisei, depresiunea propriu-zisă — străvechile ei așezări înșirate de-a lungul Vișeuului, Izei, Marei, Coșului și Ronișoarei. Văile acestor riuri care brăzdează «țara de jos» a Maramureșului nu sînt mai prejos decît culmile semețe sau plaiurile domoale ale reliefului înalt: prezența activă a unei populații numeroase de peste 200 000 locuitori grupată în peste 60 de așezări rurale — și în cele trei centre urbane (Sighet, Vișeu de Sus și Borșa), în ambianța cadrului natural conferă acestor văi o notă originală. Aceste văi, adăpostite de cununa muntoasă și de pădurile seculare, au constituit locurile prielnice de înjghebare a numeroase așezări dacice confirmate de mărturiile arheologice, date la iveală prin săpăturile efectuate în ultimii ani la Oncești, Nănești, Giulești, Cuhea etc.

«Diplomele maramureșene din secolele XIV și XV» colecție extrem de prețioasă publicată la Sighet acum 7 decenii de către Ion Mihaly de Apșa sînt documente de o incontestabilă

valoare istorică, care atestă prezența unor puternice formațiuni politice — cnezate și voievodate la Sarasău, Giulești, Cuhea, Ieud, Săliște, Săcel, Moisei etc. Dintre acestea, o deosebită importanță istorică are Cuhea, reședință a voievodului Bogdan «descălecătorul» Moldovei, personalitate de seamă în memoria căruia localitatea i-a împrumutat numele: aici se află cea mai veche biserică maramureșană din lemn, care datează încă din secolul al XIV-lea.

Populația așezărilor acestui ținut carpatic românesc și-a păstrat pînă astăzi cele două ocupații de căpetenie — păcurăritul și butinăritul — ce-și au explicația firească în existența bogatului fond vegetal natural (pădurile, pășunile și fînețele naturale). Despre legătura pe care maramureșenii o au cu resursele silvopastorale vorbesc elementele arhitecturale ale gospodăriilor, uneltele casnice și cele de lucrat pămîntul, obiceiurile legate de aceste meșteșuguri etc. Dintre acestea subliniem ca elemente mai caracteristice: casele din lemn cu acoperișul înalt, cu ceardacuri și tîrînațe sprijinite pe stîlpi și arcade îngrustate, dar mai cu seamă portalurile din stejar masiv sculptat cu diferite elemente florale și zoomorfe, și acoperite cu draniță în maniera troițelor; gospodăriile satelor de pe valea Marei, Izei și Coșului se întrec în confecționarea acestor monumentale porți — veritabile «cărți de vizită» ale sculpturii în lemn păstrată de meșteri anonimi, care au transmis-o aproape nealterată din generație în generație. Vechile bisericuțe din lemn cu turnurile lor svelte prevăzute cu ceardacuri în bolți îngrustate, rămîn expresia cea mai vie a măiestriei arhitecturii populare maramureșene. Declarate monumente istorice, aceste vechi lăcașuri de viață spirituală maramureșană, merită atenția cuvenită, din partea oricărui iubitor de drumeție, ce-și alege ca obiectiv Țara Maramureșului.

Un deosebit interes îl prezintă și originalitatea portului maramureșan; la bărbați și «feciorii» — «gatiile» (pantalonii) confecționați din pînă înălbită, cu o croială foarte largă și «lecricul» (cojocol), viu colorat, ca și multicolorele costume ale femeilor și fetelor, din care remarcăm fotele în două foi, care se deosebesc de la o localitate la alta, «sumna» (fusta) și iia strînsă pe gît și la mîneci bogată în cusături, iar pe cap «sirinca» (basmau), purtată în colțuri și prinsă sub bărbie.

Datinele și obiceiurile, ca de exemplu «sîmbra oilor» legată de plecarea turmelor la vîrat și «tînjaua» care marchează începutul aratului și însămînțatului în cîmp, ca și graiul curgător și genul deosebit de ospitalier al maramureșenilor, fac parte integrantă din însuși tezaurul etnografic — folcloric al acestui pitoresc colț de țară.

Itinerar maramuresan

În vederea cunoașterii frumuseților Țării Maramureșului și a vieții satelor cu bogăția de elemente originale etnografic-folclorice recomandăm câteva trasee principale.

Baia Mare — Izvoarele — Valea Marei — Sighetul Marmăției este un traseu cu numeroase și importante obiective turistice. Șoseaua modernizată traversează centrul industrial Firiza, continuându-se spre barajul și lacul de acumulare Firiza, care, în ambianța cadrului natural împădurit, oferă una din cele mai frumoase priveliști acestor locuri cu așezări curat întreținute de harnicii mineri. Șoseaua se continuă în serpentine către complexul turistic Izvoarele, care a devenit una dintre cele mai importante stațiuni climatice ale nord-vestului țării. De aici se urcă fără eforturi circa o oră pe traseu marcat, pe Igniș, masiv neîmpădurit care are altitudinea de 1307 m, oferind o largă perspectivă atât asupra munților Oașului și Gutiiului, cât și asupra depresiunilor Maramureș și Baia Mare. Către nord, la numai 1/2 oră de complexul turistic Izvoarele itinerariul se continuă, de data aceasta pe versantul maramureșan al munților Oașului, de-a lungul Marei, pe calea ferată îngustă cu temerara mocăniță forestieră, traversând impresionantul defileu al Marei, la ieșirea căruia începe ghirlanda pitoreștilor așezări: Mara, Desești, Hărniciești, Sat Șugătag, Giulești, Berbești. Aceste sate ne întâmpină cu «borese» și «coconi» în fața portalurilor minunate încrustate în lemn și acoperite cu draniță ca și împrejurimile gospodăriilor harnicilor și ospitalierilor maramureșeni. Din livezile de meri, care lasă impresia că vor să ascundă frumusețea și originalitatea acestor elemente de artă populară, țîșnesc către cer turnurile cu cerdac deschise ale vechilor bisericuțe din lemn.

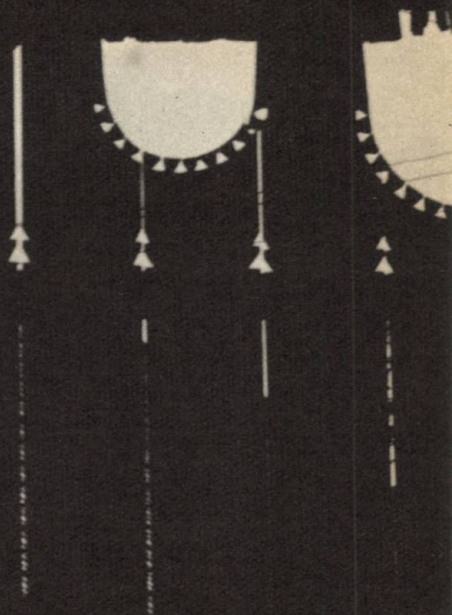
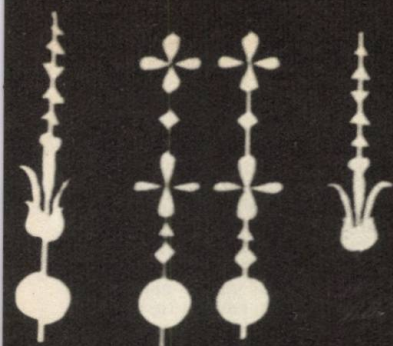
Venind dinspre Baia Sprie de data aceasta însă urmărind șoseaua națională cu cei 20 km de serpentine în lungul cărora se întâlnesc mormintul și fîntina lui Pinteau, eroul popular maramureșan, traseul lasă, înainte de urcuș, pe versantul sudic, lacul și cabana Bodi, conducându-ne apoi prin făgete și poieni pînă aproape de pieptișul Gutiiului, care se termină printr-o mchie ferăstruită, cunoscută sub numele sugestiv de «Creasta Coșului». Altitudinea de peste 1445 m oferă cea mai cuprinzătoare priveliște asupra văilor Mara și Cosău. Pe un traseu nemarcat descindem în valea Cosăului, unde ne întâmpină una din vechile așezări românești: Budești cu renumita biserică din lemn, în care se păstrează cămașa de zale purtată de eroul maramureșan cîntat în balade — Pinteaviteazul. Traseul se continuă pe piemontul prelung al Șugătagului, întîlnind mica stațiune balneară Ocna Șugătag cu posibilități largi de dezvoltare și amenajare a izvoarelor de ape sărate provenit de la fosta exploatare. De aici pînă la Sighetul Marmăției drumul este deosebit de pitoresc: trenul mic de călători coboară pe nesimțite panta prelungă a piemontului delimitat de cele două ape — Mara și Cosău — și traversează așezările Berbești și apoi Vadul Izei, iar înainte de a intra în Sighet se unește cu a doua cale ferată

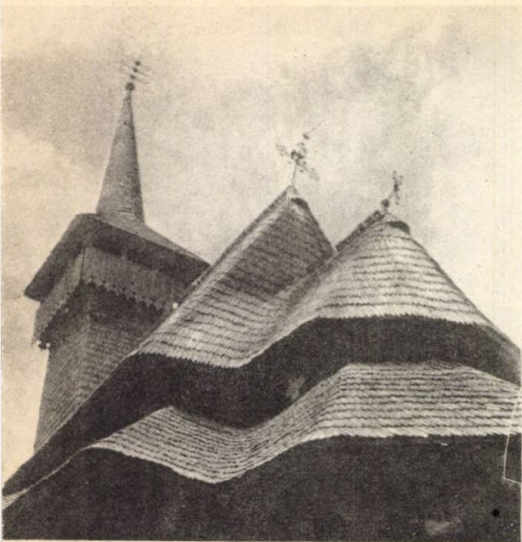
îngustă, care leagă mica stațiune balneoclimaterică Coștiui similară Șugătagului, după ce străbate bazinetul depresionar al Ronisoarei.

Un alt traseu principal îl constituie Valea Izei—Borșa—Masivul Rodnei. Plecînd din Sighet, urmăm Valea Izei trecînd prin satele Oncești și Nănești cu urme dacice recent descoperite prin săpăturile efectuate în dealul Cetățuii, prin Bîrsana pitorească așezare dominată de silueta micuței mănăstiri din lemn, prin defileul Surduc, consemnat ca loc al unor crîncene înclăștări cu tătarii, prin Rozavlea și Șieul Botizei se ajunge la Cuhea astăzi Bogdan Vodă, reședința voevodului Bogdan, de care este legat «descălecatul» țării Moldovei. Recentele săpături arheologice au scos la iveală importante vestigii din perioada Maramureșului voievodal. Dragomirești, așezare a cărei bisericuță din lemn împodobește Muzeul satului românesc din București, Sălișteș și Săcelul încheie seria satelor brădate de capricioasa apă a Izei. Traseul se continuă, apoi în bazinul Vișeuului, ajungînd la Moisei, fost cnezat românesc, astăzi localitate cu peste 7000 locuitori — pe care artistul maramureșan Vida Gheza a dotat-o cu un original monument sculptural, în memoria luptătorilor pentru libertate.

Mergînd spre est ne întîmpină Borșa, pitorească așezare răspîndită pe valea și flancurile piemontane ale Vișeuului superior, dominată de Pietrosul Rodnei și Toroiaga. Aici s-au deschis mine pentru exploatarea metalelor, s-au construit o fabrică de cherestea, un modern sanatoriu, iar la Gura Fîntîinii o importantă stațiune climaterică, în apropierea căreia s-a amenajat o bază a sporturilor de iarnă. Pe văile Cîmpoiaș, Repedea sau Drăguș se fac ascensiuni către Pietrosul, Puzdrea sau Inăul, care de la altitudinea de peste 2000 m oferă cele mai largi perspective asupra Maramureșului, asupra Obcinelor și Dornelor bucovinene, asupra Bîrgaelor Năsaudului sau munților Tîbleşului.

Construirea căii ferate Salva—Vișeu de Sus în anul 1949 permite ca Maramureșul să fie pus în legătură directă cu restul țării. Folosindu-ne de acest traseu feroviar: Valea Sălăuței—Vișeu de Sus—Valea Tisei—Sighet, avem posibilitatea ca să admirăm cum oamenii, prin eforturile și sacrificiile lor au dat acestor locuri o viață nouă și totodată au sporit frumusețea peisajului natural cu adevărate lucrări de artă, care rămîn pilde grătore generațiilor viitoare: viaducte îndrăznețe urmate de lungi tuneluri ca cel de la Drăgoiaș, la ieșirea căruia ni se înfățișează de la înălțime ospitaliera vale a Izei. Conjugat la Vișeu de Jos cu calea ferată ce vine dinspre Borșa, traseul feroviar este însoțit cînd pe o parte cînd pe cealaltă de apa Vișeuului, sporită la Leordina prin debitul Ruscovei. Valea Vișeuului, spre deosebire de valea Izei, este mult mai îngustă și mai împădurită, așezările fiind situate îndeosebi la confluențele riurilor. În aval de Bistra, Vișeu și-a creat un impresionant defileu săpat în gresie compactă, care lasă să treacă doar șoseaua și calea ferată, iar pădurile vin să întregască frumusețea acestor locuri. De la valea Vișeu-

Arhitectură maramureșană: biserica din Călinești (detaliu)

ului — punct de frontieră — traseul se continuă către vest, de data aceasta însoțind Tisa, care, ieșind istovită din încheștarea defileului de la Trebușa se reîmprospătează în schimb, prin aportul substanțial al Vișeuului și din nou se angajează în fierăstruirea, pe o distanță de circa 12 km, a celui mai impresionant defileu îngust săpat în aceeași gresie dură. Doar calea ferată pe malul românesc și șoseaua pe cel ucrainean, construite pe versanții aproape abrupti și complet împăduriți, însoțesc apele înspumate ale Tisei care, încorsetate într-o albie de numai 25—30 m lățime, se zbat asemenea Dunării la Cazane. La ieșirea din defileu, Tisa își lărgeste surprinzător lunca, formînd o vastă arie de aluvionare, pe care e așezat de peste 6 veacuri actualul municipiu Sighetul Marmației.

Deși ca poziție geografică este excentric dispus, totuși Sighetul polarizează viața economică și culturală a Maramureșului. Combinatul de industrializare a lemnului, noile fabrici, de tricotaje și produse lactate, centrala termoelectrică, Palatul Culturii, noile cartiere de locuințe etc sînt elemente care marchează reîntinerirea bătrînului Sighet atestat documentar ca oraș crăiesc încă din anul 1351. Acest important centru economic și cultural-administrativ se mîndrește și cu unul dintre cele mai interesante muzee etnografice ale țării, care nu trebuie omis din obiectivele turistice ale Maramureșului. Diversitatea obiectelor expuse (unelte din piatră șlefuită din bronz și fier, vechi războaie de țesut, obiecte felurite de uz casnic încrustate în lemn, costume naționale viu colorate, cusături și scoarțe, fragmente de stilpi și portaluri încrustate) și rafinamentul artistic, care încintă privirea și sufletul sînt o mărturie grăitoare a unei culturi păstrată aproape neștirbită peste veacuri pînă în zilele noastre.

În concluzie, din orice direcție s-ar purcede traversarea — fie din Transilvania prin valea Sălăuței sau pasul Gutii, fie dinspre Țara Oașului sau dinspre Bucovina peste Prislop, Țara Maramureșului ne întîmpină oferindu-ne cu dărnicie cele mai diverse aspecte: peisaje naturale de o neasemuită frumusețe, zeci de izvoare minerale și păduri compacte de foioase și conifere, întinse pașii alpini, străvechi așezări ale căror elemente arhitecturale vorbesc de continuitatea unei arte populare milenare, bogăția de elemente etnografic-folclorice oglindite prin originalitatea datinelor, varietatea și coloritul portului, frumusețea graiului etc. Toate acestea sînt fapte ce alcătuiesc cele mai reprezentative elemente componente ale patrimoniului turistic maramureșan care așteaptă o valorificare cît mai grabnică și eficientă.

C. IACOB

cercetător științific

Institutul de Geologie și Geografie

tot ce vă doriți :

odihnă
plăcută

băuturi
alese

bucătărie
tradițională

RECOM

vă oferă

● Restaurantul **ARGEȘ** — Pitești — telefon 2717, str. Victoriei 74;

● Restaurantul **CAPRA NEAGRĂ** — Curtea de Argeș, str. Valea Doamnei nr. 2 — telefon 312.

● Restaurantul **CABANA CAPELA** — Râmnicu Vilcea, în Parcul Capela;

● Restaurantul **CASA VÎLCEANĂ** — Râmnicu Vilcea, Campingul Călimănești.

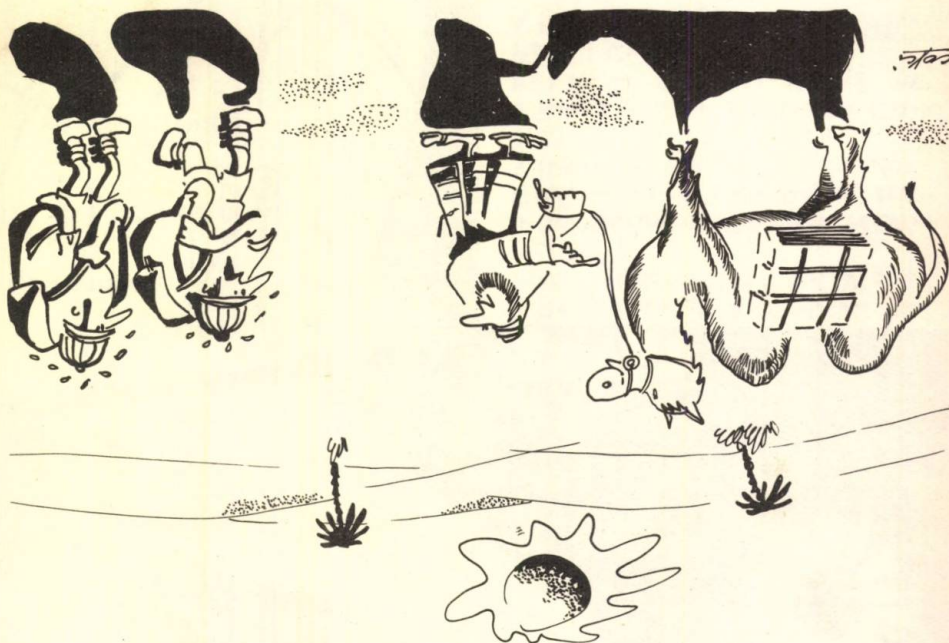
Calimanești

Curtea de Argeș

RÎMNICU-VILCEA

PITEȘTI

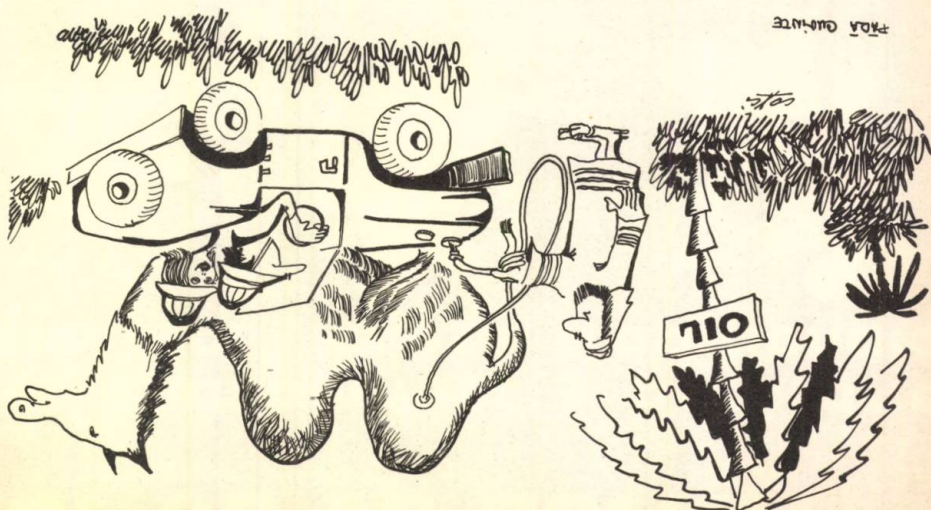
— CALE ERNE DAVAIL SPNE MECCA ?
— DNEPT IUAHTE SI JOI O UATI LA DNEAPRA !

OCTAVIAN COVACI

Desene de

PAUL QUINTE

CUNOAȘTEȚI CODRUL DE LA SLĂȚIOARA?

Codrul secular de la Slătioara se întinde pe câteva sute de hectare pe versantul nord-estic al munților Todirescu și Arșița Rea din masivul Rarău. Este o insulă de molid, rămășiță a unor păduri necuprinse unde, alături de arbori trecuți de patru sute de ani, cu trunchiuri gigantice, al căror diametru se apropie de un metru și jumătate, cresc specii tinere de brad, fag și paltin de munte, precum și o vegetație deosebit de bogată, cu rarități floristice, printre care Papucul Doamnei (*Cypripedium calceolus*) o specie de tulchină (*Daphne cneorum*), planta carnivoră Pinquicola, Chiperul Lupului, o specie de orhidee ce trăiește în locuri umbroase, liliacul de stincă, arbore pitic cu frunzele verzi în permanență și flori roșii, cu un miros pătrunzător, Vulturica (*Heraclium pojoritense*) etc.

Numeroși sînt turiștii care, dorind să ajungă în împărăția codrului de la Slătioara, aleg un drum pe jos, pornind de la cabana Rarău. Poteca marcată cu triunghi roșu urmează linia de creastă pe vârful Popii Rarăului (1622 m) și vârful Todirescu (1492 m), coborînd în Slătioara, la capătul a patru ore de mers.

Înalt și pleșuv, muntele Todirescu lasă privirilor, în zilele cînd este scăldat în soare, cîmp deschis pînă în valea Bistriței, pentru a urmări mersul minuscul al plutei la vale, pe firul sclipitor al riului sau, dincolo, spre nord, faldurile domoale ale obcinelor bucovinene.

O altă cale de acces spre acest însemnat obiectiv turistic este drumul local (asfaltat în întregime pînă la Tarnița) ce se desprinde din comuna Frasin (DN 17 — km 214) spre sud, trecînd prin satul Stulpicani (13 km), de unde pînă la Slătioara, spre apus, mai sînt încă 5 km.

Există și o a treia posibilitate, deschisă însă numai acelor automobiliști atrași de performanțe inedite: trecerea cu automobilul peste Rarău, cu pleacărea din Cîmpulungul Moldovenesc, coborîrea pe la cabana Rarău în satul Chiril, pe riul Bistrița, continuarea acestui drum (DN 17 B) pe valea Bistriței pînă în satul Holda, unde întîlnim drumul local Ostra-Frasin, pe care îl străbatem trecînd peste muntele Aluniș și prin Ostra, pînă la bifurcarea lui la stînga, spre satul Slătioara. Parcurgerea acestui itinerar, lung de peste 70 km este justificată numai în cazul cînd am urcat cu automobilul la cabana Rarău și, coborînd în valea Bistriței, avem intenția fie să urmărim cursul acesteia prin Borca spre Bicăz, fie să revenim în șoseaua națională Vatra Dornei — Suceava. Dar, indiferent din ce parte am veni, satisfacția de a petrece cîteva ceasuri în liniștea acestei păduri uriașe, cu arbori falnici, născuți încă de pe vremea lui Petru Rareș și a urmașilor săi, este deopotrivă de mare.

Rezervația de la Slătioara este unul din cele mai însemnate monumente ale naturii din țara noastră, aflîndu-se sub protecția Academiei Republicii Socialiste România. Ea este astfel nu numai un agreabil punct de atracție pentru turiști, ci și un imens laborator în aer liber, în care naturaliștii întreprind studii amănunțite asupra particularităților florei și faunei din această parte a țării.

T. ANDREI

RARĂUL

**această „dimensiune
fundamentală a lumii“**

Nu este loc de mai mare interes pentru cel ce poposește cu gândiri turistice în orașul de pe legendara vale a Moldovei, decât înălțimile calcaroase ale Rarăului. Rarăul este un fel de simbol turistic al Cîmpulungului, o unitate geografică și spirituală de nedespărțit pentru locuitorii săi și nu numai pentru ei. „...În alte locuri — scrie Geo Bogza — sînt alți munți sau pot fi fluvii puternice, marea sau oceanul; aici Rarăul reprezintă dimensiunea fundamentală a lumii, latura cosmică a vieții și a istoriei.

Un nesfîrșit joc de lumini și culori născute din scriplire soarelui te însoțește pas cu pas pînă sus, în inima muntelui, unde cabana nu-i decît un loc de odihnă și de popas peste noapte. Privind harta, numeri nu mai puțin de patru trasee care porchesc din diferite puncte ale orașului. Trei dintre ele își dau întâlnire în Poiana Sihăstriei, de unde urcă înmănușchiate pînă la cabana Rarău; cel de al patrulea adună mai sus, pe Munciei Rarăului, alte poteci care încep din Valea Putnei, Vatra Dornei, Rusca sau Zugreni. Fiecare oferă privirilor alte cadre, alte perspective ale masivului, te fac să-i privești din unghiuri diferite înălțimile-i grațioase și nu puțini sînt cei ce se laudă cu performanța de a le cunoaște, piatră cu piatră pe cîteși-patru. Cel mai „accesibil”, pentru că este de fapt un drum pietruit, la îndemîna oricărui tip de autovehicul, măsoară 17 km. (prin pădure pe cărare este mai scurt putînd fi parcurs pe jos (4—5 ore). El pleacă din fața gării Cîmpulung — est, mergînd spre sud, pe valea Izvorului Alb. O fabrică de var și alta de plăci mozaicate, precum și cîteva cariere de piatră calcaroasă explică generic denumirea acestor locuri. Urcăm serpentinele șoselei sau poteca marcată cu punct roșu, trecînd prin Poiana Sihăstriei, locul de adunare al următoarelor două trasee ce vin din Cîmpulung. O cruce arată locul unde a existat cîndva o minăstire, iar o poiană smălțuită de flori și un pîrîu cristalin îndeamnă pe călător la cîteva clipe de odihnă. Este necesar, pentru că pe ultimele pante ale culmii principale, urcușul este din ce în ce mai pieptiș, iar serpentinele tot mai scurte (diferența de nivel, socotită din oraș, este de cca. 900 metri).

Dacă acest traseu este preferat îndeosebi de automobiliști, următorul care începe din centrul orașului, din dreptul străzii Pictor Grigorescu (marcaj: triunghi galben, durată 3—4 ore), întrupește sufragiile celor ce practică turismul „pe jos”. Urcușul se face pe sub vîrfurile Bodea, prin livezi și fînețe întinse, oferind una din cele mai frumoase perspective asupra Rarăului. O putem admira în toată splendoarea ei din locul de popas pe care îl facem în Plaiul Bodii (900—950 m altitudine), înainte de a ajunge în Poiana Sihăstriei. Tot din strada Pictor Grigorescu pornește și poteca marcată cu triunghi albastru, care însoțește cîteva sute de metri traseul descris mai sus. Apoi se desparte spre dreapta, urmînd cursul pîrîului Valea Seacă, pînă la izvorul acestuia, care se află de asemenea în Poiana Sihăstriei. Mergînd paralel cu firul de apă al acestui pîrîu și traversînd pe parcurs numeroase alte izvoare, el este cam mocirlos și dacă mai adăugăm și faptul că trece aproape numai prin pădure, lipsindu-ne de priveliștile largi pe care ni le oferă celelalte căi de acces spre Ra-

rău, înțelegem de ce acest drum se bucură mai puțin de interesul turiștilor, mai ales în perioadele de precipitații abundente, sau imediat după aceea. (Durată cca 4 ore).

În sfîrșit, un traseu ceva mai lung, de 5—6 ore de mers (marcaj: bandă albastră), are ca punct de plecare periferia nord-vestică a Cîmpulungului: strada 7 noiembrie, apoi strada Sirenei pînă la capăt, continuînd pe valea pîrîului Mesteacăn și pe un picior de munte desprins din Obcina Flocenilor. Porțiuni cu pante accentuate pe prima parte îl fac inaccesibil iarna. În schimb, pe timp de vară, osteneala urcușului este răsplătită generos de priveliștile încîntătoare care se deschid asupra împrejurimilor dominate de înălțimile Giumalăului, Rarăului și Pietrelor Doamnei. Pe Munciei Rarăului el se întovărășește cu alte poteci ce vin de peste Giumalău, ajungînd împreună în fața cabanei Rarău.

Cabana Rarău, socotită drept una dintre cele mai frumoase baze turistice din Carpații Orientali, este așezată sub vîrfurile masivului cu același nume, la 1540 m altitudine, într-o poiană întinsă, în fața căreia se înalță, pline de grație, Pietrele Doamnei. De aici, orizontul se deschide pînă la mari depărtări spre munții ce tălăzuiesc de-a lungul văilor Bistriței și Moldovei, Cabana are o capacitate de cca. 100 de locuri și oferă condiții optime de confort și recreere. Dispune și de un teren de camping pentru instalarea corturilor, precum și de un depozit de benzină. Iarna, pantele din jurul cabanei se transformă în pîrtii ideale pentru schi.

Masivul Rarău este format din roci calcaroase și din straturi conglomerate, care îi dau un relief cu totul deosebit de al munților vecini, alcătuiți din blocuri cristaline. Structura sa geologică i-a modelat și o înfățișare particulară, caracterizată prin pereți abrupti, platouri cu coline și peșteri, stînci verticale de calcar, cum sînt Pietrele Doamnei — fenomene specifice peisajului carstic.

În mijlocul acestor priveliști de o frumusețe rară **PIETRELE DOAMNEI** (1650 m) se înalță spectaculos și enigmatic. Totdeauna formele bizare ale stîncilor au dat frîu liber imaginației oamenilor, care le-au învăluit în aburul miraculos al legendelor. Despre Pietrele Doamnei se spune, de pildă că aici venea Doamna lui Petru Rareș atrasă de frumusețea locurilor și că tot aici și-ar fi ascuns comorile în vremurile de nesiguranță.

Nu ai nevoie mai mult de un sfert de oră pentru a ajunge la picioarele acestor turnuri verticale de calcar, înalte de 70 metri, care păstrează în trupurile lor dovezi ale unor îndepărtate ere geologice. Ele au fost declarate monumente ale naturii și împreună cu alte două blocuri calcaroase, Piatra Zimbrului și Stîncă Runculiciorului, sînt protejate ca rezervație geologică. În anii următori un teleferic va arunca muntelui o punte peste stînci și vîrfuri de brazi, pînă lîngă malul Moldovei, înlesnind cîmpulungenilor întîlnirea zilnică cu fruntea pleșuvă a Rarăului sau cu vecinele sale grațioase, botezate cu nume de legendă.

Tot acolo, în liniștea adîncă a poienii dintre acești uriași, urmează să se înalțe încă o cabană de 150 locuri, proiectată după cerințele celui mai modern confort.

Poteci numeroase se întretaie în această pașie a înălțimilor, îndreptându-se spre alte locuri de tainică frumusețe din împrejurimi.

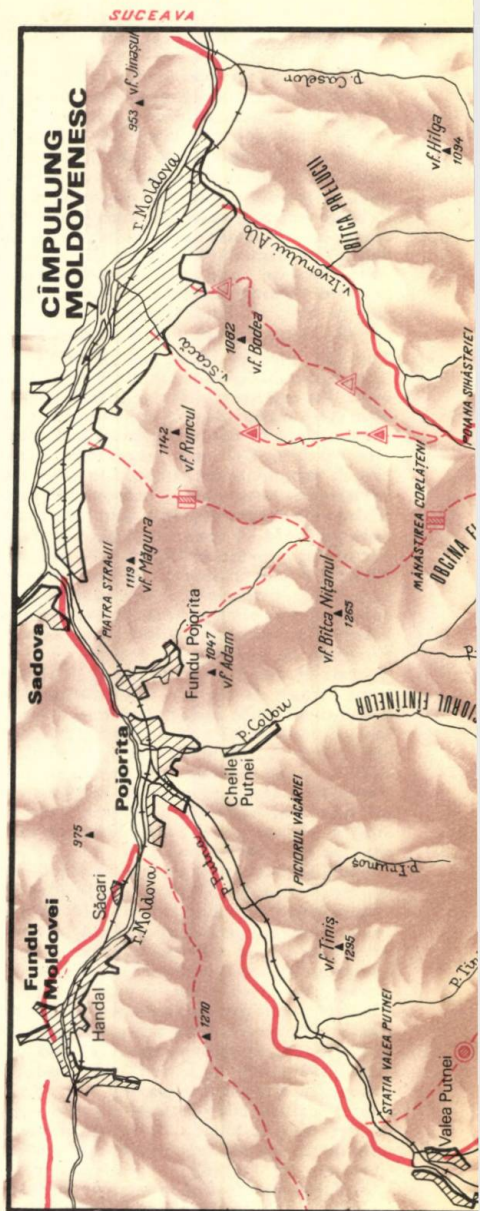
Traseul marcat cu un punct albastru ce se îndreaptă de la cabana Rarău spre sud este continuarea drumului carosabil care pleacă din Cîmpulung Moldovenesc, trecînd peste Rarău pentru a ajunge la capătul celui alt versant, în satul Chiril, pe drumul național nr. 17 B Vatra Dornei — Broșteni. În felul acesta, automobilistii au la dispoziție un drum alpin, practicabil însă numai în timpul verii, care unește valea râului Moldova de valea Bistriței. Pe jos, durata itinerariului, care este un coborîș continuu, la început pe sub Poiana Schitul Rarău, apoi pe firul pîrîului Chiril, este de cca 4 ore.

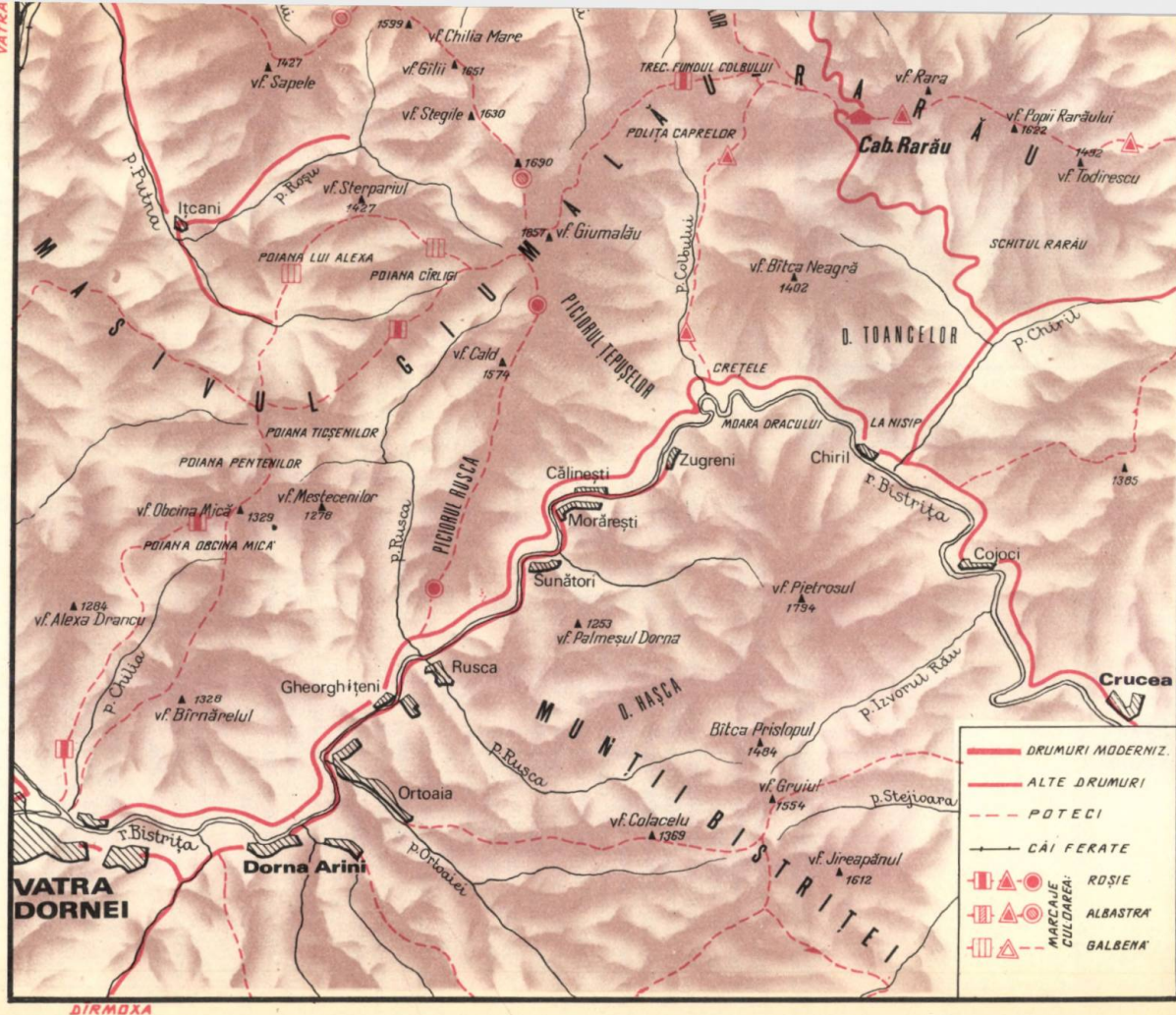
Un alt drum cu punct de plecare de la cabana Rarău, coboară la început de-a lungul Pîrîului Rece, apoi urmează valea pîrîului Colbului. Traseul (marcaj: triunghi roșu, durata 2—3 ore) este deosebit de interesant și plin de elemente inedite. În primul rînd, pentru că străbate cea mai frumoasă vale alpină a Bistriței, prinsă în strînsura cheilor între Corhani și Crețele pe o distanță de 8 km; în al doilea rînd, pentru că de la barajul Zugreni, în preajma căruia a fost construită o cabană turistică se poate pleca cu plută pe Bistrița, la vale, pe la Crucea și Toance într-o călătorie trăită în anii de școală prin paginile de amintiri ale lui Calistrat Hogaș ori Sadoveanu.

În sfîrșit, folosim pentru ultima oară cabana Rarău ca început de itinerar urmînd marcajul bandă roșie ce ne va călăuzi în 2—3 ore pe vîrfurile Giumalău (1857 m.). Este un drum ușor, de mare altitudine, care face legătura între cei doi masivi muntoși.

De pe Giumalău se pot face de asemenea excursii interesante: prin poienile Giumalăului, drum lung și anevoios (10—11 ore, marcaj bandă roșie), care coboară la Vatra Dornei; spre satul Rusca (marcaj: punct roșu, durata 3—4 ore) sau — una din cele mai frumoase din acest masiv, pornind de pe vîrfurile Giumalău spre Poiana Ciungii (1550 m), vîrfurile Stegile (1630 m), vîrfurile Chilia Mică (1599 m), urcînd din nou la vîrfurile Alunului (1667 m) și venind apoi pe la vîrfurile Sapele (1427 m) pînă în valea Putnei (853 m) marcaj: punct albastru; durata 6 ore. Printre elementele de atracție ale acestui traseu figurează și rezervația silvică de la Valea Putnei, întinsă pe o suprafață de 300 ha. în jurul Poienii Itcani. Aici se mai găsesc rămășițe ale unor păduri bătrîne de molid, cu o vechime multiseculară.

E. POPA

LABIRINTUL INCHIS AL LOTRIȘORULUI

Plaiuri prelungi, păduri rînduite pe versanți priporoși, creste îndrăznețe, văi pitorești, toate formele de relief adăpostite în limitele munților Căpăținii le parcursesem fără contenire, pe rînd, timp de de trei săptămîni.

Cu harta și creionul în mînă, cu altimetrul și aparatul de fotografiat pendulînd la gît, cu un rucsac teribil cuprinzînd toată gospodăria de care avem nevoie, așa le apărusem minerilor pe Valea Latoriței, călugărilor de la mînăstirile Arnota și Polovragi și ciobanilor de pe Tirnovul Mare, Nedeia sau Buila. Începusem să mă apropii de capătul excursiei mele extraordinare în care măsurasem «perpedes» peste 350 km de munți și văi. Abia așteptam să ajung «în lume», la Călimănești... Singurătatea în care mă plăcusem pînă aici începuse să devină apăsătoare și la ultimul popas de noapte din preajma vîrfului lui Stan hotărîsem, privind «poteca» trasată pe hartă să parcurg într-o singură etapă traseul peste Clăia cu Brazi și Fruntea lui Dat pînă la Căciulata. După toate probabilitățile nu erau de parcurs mai mult de 25 km peste înălțimi moderate... Astfel calculam eu la lumina focului, în timp ce fierbea nelipsita supă de seară. Numai că socoteala din tîrg...

A doua zi, înainte să plec la drum mă urc încă o dată în foișorul de pe vîrfurile lui Stan de unde urmăresc cu privirea prima parte a traseului. O imensă pădure de foioase, deasă ca peria, fără luminișuri se așternea peste culmile vălurite ale munților de legătură peste Clăia cu Brazi (1405 m) și Dosul Pămîntului. Dincolo de adîncă Vale a lui Stan, răzbătea spre înaltul cerului turlele roșietice ale unui peisaj impresionant: Narățul, unul din cei mai originali munți din țara noastră, care își crenelua stîncile printre perdele groase de pădure; din loc în loc, clăi și pereți, jgheaburi prelungi rupeau plapuma vegetației și se ridicau cu străluciri de mică în razele soarelui.

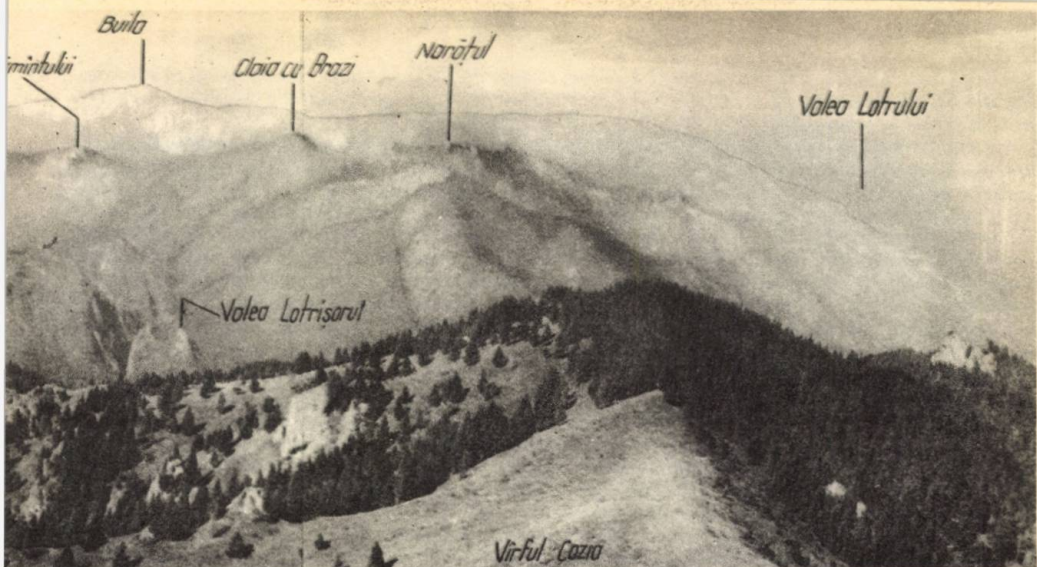
Am pornit la drum cu multă voie bună. Deși parcursul pînă la Clăia cu Brazi nu a fost de loc ușor, poteca fiind mai mult o diră de pași prin frunzișul foșnitor, am ajuns cu bine cam pe la micul prînz în creștetul Clăii, într-o poiană sălbatică. Vegetația luxuriantă năpădea totul; chiar și imensele lespezi de pe vîrf se ascundeau perfid în ierburii gigantice. Căldura toridă de august transformase aerul din poiană într-un adevărat cuptor. M-am refugiat din nou la umbra răcoroasă a pădurii, coborînd din Clăia cu Brazi pe lîngă fagi imenși, cu trunchiuri frumoase, pînă în curmătura Narățului, loc de popas și de orientare spre porțiunea cea mai grea a itinerariului. Scotocind prin rucsac am constatat cu îngrijorare că stăteam la limită cu hrana: o coajă de pîine, o ultimă conservă și... o lămîie providențial păstrată pînă aici.

— Nu mă ating de ea pînă nu văd casă de om, îmi zic cu chibzuială.

Se apropia amiaza. Narățul își ridica stîncile în imediată apropiere și radia o lumină difuză, lăptoasă prin frunzișul pădurii. Mă chema parcă spre el. Un gînd năstrușnic mă pătrunsese brusc:

— la să încerc o abatere din traseu! Timp am berechet.

Zis și făcut. Las rucsacul cu toate «anexele» în paza unui tufiș de aluni și mă apropii de baza stîncilor. Gnaisuri lucii se ridicau la verticală lăsînd din loc în loc jghiaburi spălate prin care se măcinau la moara vremii pietrișurile Narățului. Cu chiu cu vai găsesc un vilcei mai «domol» și mă cațăr cu mare risipă de timp pînă sus pe acoperișul Narățului. Într-adevăr, priveliștea este minunată, atît spre Cozia și Olt, cît și spre Buila și Căpățîna. Privind însă spre Fruntea lui Dat disting în lungul traseului «calculat» pe hartă o serie de vîrfuri stîncioase, ascunse pînă acum privirilor în mod perfid de pădurile nesfir-

șite, care se țin lanț din valea Oltului și pînă la poalele Builei. În special cușmele ascuțite care formează ținutul «Dosul Pământului» mă pun pe ginduri. Încep să întrevăd mica tragedie: astăzi nu voi mai reuși să ies pînă la Căciulata, și de data aceasta voi fi nevoit să... postesc în pădure. Doar dacă voi găsi o scurtătură prin valea Lotrișorului-Cîrligea!

Am coborît din nou pe ghiabul alunecos pe unde atacasem virful și regăsi rucsacul așa cum îl lăsasem. Începînd de aici trebuia să mă grăbesc strașnic ca să nu mă prindă întunericul. Dacă aveam noroc să găsesc «scurtătura» puteam ajunge pînă seara în valea Oltului.

Părăsesc deci culmea pe care venisem pînă acum destul de acceptabil și încep coborîrea spre izvoarele Lotrișorului-Cîrligea printr-un lan de urzici; pișcăturile lor acide nu contau pentru că la capătul traseului, în compensație aveam să-mi ofer... friptură și o halbă cu bere! Pînă acolo însă... Vilcelul se adîncește și în curînd aud susurînd primul izvor. După ce mi-am potolit foamea și setea cu rămășițele din rucsac și apa rece de izvor, cobor voios pe lîngă pîriu. Valea în loc să se lărgească «cade» tot mai îngustă și abia mă strecor pe malul strîmt. După vreo jumătate de oră încep să mă neliniștesc; să caut totuși «poteca», fiindcă pînă acum în munții Căpăținei am găsit ori de cîte ori a fost necesar o potecă! Dar de data aceasta pe Lotrișor nu mai găsesc decît pămînt alunecos, acoperit cu frunziș. Trec pe versantul din dreapta. Pe culmea lui trebuie să găsesc poteca Jiliștelor. Urcușul nu e prea greu și după un sfert de oră mă aflu pe culmea prelungă paralelă cu Lotrișorul. Uraa! Iată potecal Cobor din nou cu voie bună strecurîndu-mă pe lîngă lespezi și făget tînăr pe muchia destul de îngustă. Nu pentru multă vreme însă căci poteca se termină într-o goliștelă O lespede mare pune capăt crestei. Cocolaș pe această stîncă privesc cu uimire în jos: valea Lotrișorului pe care o părăsisem de curînd se afundase în chei întunecate, înspăimîntătoare, închise între pereții Narățului și imensa stîncă pe care mă aflu. Mă uit pe hartă: nici urmă de chei! Mă felicit pentru ideea de a fi părăsit firul apei închis acum în gitlejul prăpăstiilor și mă îndrept spre versantul sudic. Sper să pot evita cheile și versanții prăpăstioși ai Lotrișorului traversînd spre dreapta, către culmea plată, cu poteca coborînd agale spre valea Oltului. Răsuflet ușurat că am găsit din nou «cheia» traseului și cobor. Se apropie seara. Oltul nu mai poate fi departe. Cîțiva kilometri doar, ce e drept cu 600 m mai jos. Aud din cînd în cînd fluierul unui tren care străbate defileul Coziei. Acolo jos voi regăsi iar oamenii...

Grăbesc pașii. Spre mulțumirea mea ajung pe firul unei văi primitoare, în care curge un pîrîiaș zgolbiu strecurîndu-se printre pietre. Pădurea se mai retrage și ea spre coasta muntelui. Speranța mea este să dau peste un drum de căruțe care după cîte știu urcă pe valea inferioară a Lotrișorului. Cobor pe lîngă pîriu, urmărind o curbă a văii care îngustează treptat locul de trecere. O stîncă cenușie peste care atîrnă un copac desrădăcinat se interpune în calea pîrîului și mă vād nevoit să trec pe malul opus. Parcă din adîncul pămîntului răzbate un zgomot surd din ce în ce mai distinct. Ce să fie oare? Cutremur? Abia după cîțiva pași totul se lămurește. Mai, mai să mi se facă rău de supărare. În calea pîrîului muntele pune stavilă grozavă, de netrecut. Stîncile se apropie tăcute și sugrumă totul! Apa care se numește de fapt «pîrîul Râu» se adună într-un liman limpede apoi alunecă deznădăjduită în prăpastia de peste 30 m, pulverizîndu-se. Dar eu ce să fac? Nu mă pot pulveriza cu pretenția de a mă regăsi întreg din nou, acolo jos! Mă uit la ceas. E trecut de 6 seara. Se apropie întunericul. Un indemn lăuntric îmi

spune că trebuie să mă stabilesc pe aci pe aproape, să așez cortul și să aștept ziua de miine cu răbdare. Dar din păcate un alt imbold nefast nu-mi dă pace: cum adică la cițiva kilometri de Olt, de șoseaua națională să mă împotmolesc?

Să încerc o nouă ieșire! Mă agăț cu furie de pantele mîloase ale versantului din dreapta (iarăși spre dreapta!), recîștigînd înălțimea pierdută pînă pe culmea muntelui Valea Rea. Prin lumina difuză a faptului de seară zăresc și în valea Galbenă (piriul vecin, aflat tot în dreapta!?) o prăpastie adîncă. Iarăși chei! Încep să înțeleg abia acum că la limita celor 600 m altitudine tot bazinul Lotrișorului are o rup-tură întinsă pe toți afluenții. Pragurile inaccesibile sînt inundate de cascade urlătoare care taie toate speranțele la o coborîre. Culmile domoale se retează brusc la marginea cheilor închizînd astfel întreg bazinul superior al Lotrișorului într-o lume aparte, aceea a desigurilor și a sălbăticiunilor. Nici un parc național nu este atît de protejat de această «rezervație» în care mă afluam prins că într-un clește. Obo-seala din cursul zilei era imensă. Se adaugă descurajarea în această luptă inegală cu labirintul de piatră al munților de la «Cîrligele» Oltului. Simt că foamea, somnul, mă cuprind tot mai tare. Ce să fac? Acum nici măcar nu mai am unde să pun cortul. Nici apă nu mi-am luat în bidon, convins fiind că voi regăsi piriul. Abia se mai vede la cițiva pași. Urc în neștire pe culme găsind o potecă tăiată în serpentine, care duce spre un luminîș. Asta mă lipsea! Să urc din nou cît eram de obosit! În luminîș însă poteca se pierde printre frunzele de lipan. Caut un loc neted pentru cort și mi se pare că dincolo de un mic piriu care se scurge printr-un uluc de pămînt am găsit ce căutam. E întuneric de-a binelea. Fac cițiva pași și de o dată îmi fuge pămîntul de sub picioare. Cad! Simt lovitura și un frig ciudat! Amețit de această în-tîmplare caut să mă dezmeticesc. Mă afluam într-o mică văgăună și apa îmi curgea pe ceafă căutîndu-și canal spre pantalonii și bocancii mei... Brrr! Acuma aveam apă din belșug, în schimb în căzătură mi-am scrintit piciorul. Rucsacul trîntit peste cap îmi ținea mîinile țintuite la pămînt. Apa rece în care mă bă-lăceam mi-a redat însă vigoarea și m-a trezit din amețeală. Scot cu chiu cu vai rucsacul din spate și mă tîrăsc spre marginea gropii, pipăind locul. Abia acum simt că nu pot călca normal cu piciorul. Am dureri. Lîngă mine sclipea în întunericul străpuns de stele o lespede lucie. Fusese acoperită cu mușchi și pă-mînt, întinzîndu-mi o cursă în care căzusem.

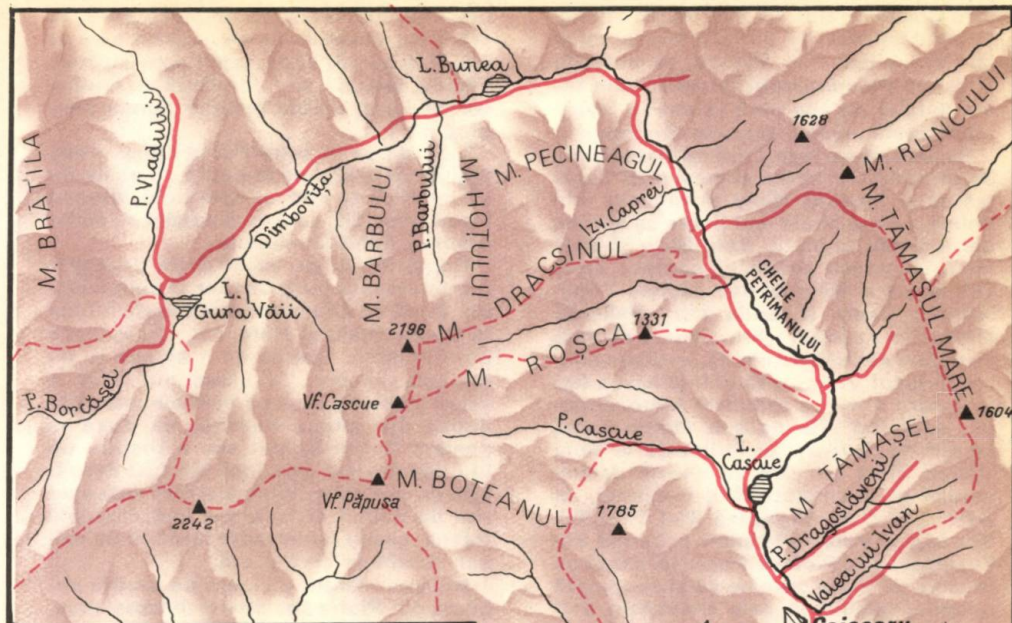
Îmi vine în minte un reproș: oare de ce nu am rămas pe lumină în Valea Rea? Acum îmi fierbeam ceaiul! Încet, încet, cu efort duc cortul, sacul și celelalte lucruri împrăstiate prin apă pînă la locul zărit înainte de căzătură și reușesc să ridic micul meu palat care atîrnă jalnic în mijlocul pădurii de nepătruns. O pată albă în întuneric! Culmea a fost însă că nici acum nu mi-am luat apă din piriu. Ca să nu mai risc vreun accident am renunțat la plimbări pe întuneric și am atacat... lămîia, acea lămîie păstrată cu atîta grijă! Am oblojit piciorul cu frunze reci de lipan ca să îmi alin durerile; din fericire ele erau suportabile, așa că trăgeam nădejde să pot porni a doua zi mai departe spre Căciulata. În toiul nopții un singur in-cident m-a trezit din somn: o scuturătură. Ce să fie oare? Ceva se așezase parcă pe cort! Stau nemișcat! Să aprind lanterna? Mai bine aștept! De necrezut, dar adevărat! După cîteva momente am fost martorul unui concert original: o cucuvea buclucașă își găsise cel mai bun loc de cîntat chiar pe cumpăna cor-tului. Noroc că nu sînt superstițioși! Încercam să-mi imaginez această pasăre a nopții, cu reputația si-nistră cum cîntă atît de... inimos, chemîndu-și suratele, care de altfel îi răspundeau din alte îngustimi ale muntelui. Abia cînd s-a luminat de ziua am adormit tun, fără alte griji.

Pe la nouă dimineața m-am trezit. Mi-a trebuit multă vreme pînă să înțeleg unde mă aflu. Cînd am deschis cortul constat că înoptasem pe o coastă împădurită, plină cu tufe de ferigă și crăci uscate în mijlocul cărora stătea strîmb cortul meu. Am luat din nou harta și am învîrțit-o în toate felurile, dar nu-mi spunea decît că Oltul e undeva pe acolo... A trebuit să repar și busola care se stricase în căzătura de aseară. Cel mai cumplit lucru care mă chinuia era o foame de lup. Am strîns repede tabăra. Piciorul care mă supărase toată noaptea a început să se încălzească vrînd-nevrînd datorită mișcării. Ca să evit un nou accident l-am legat într-o fașă elastică. Am strîns tabăra cum am putut, mi-am urat un sincer suc-ces ca să ies cu bine din această «rezervație» teribilă și am început iarăși căutarea spre «lume» prin codru.

Voi trece peste alte peripeții, de altfel asemănătoare cu cele din ziua precedentă, petrecute în această vale a «labirinturilor» închise, amintind doar că am intrat din nou în alte chei de netrecut — ale Galbe-nului — pînă ce am reușit în fine să ies pe Fruntea lui Daț, un munte primitiv și să apuc plaiul Priboi-e-nilor spre Căciulata. Într-o poiană însoțită de la capul Frăsinetului am dat de un rug cu mure coapte cu care mi-am îndestulat stomacul. Eram atît de lîhnit încît dacă ar fi apărut pe acolo Moș Martin n-aș fi părăsit în ruptul capului rugul cu mure. După acest festin binevenit am pornit agale, pe plaiul Priboi-ienilor, fără teamă că voi rătăci poteca prin desigurii sau prin chei inaccesibile, bucurîndu-mă că reintru în lumea a cărei prezență se făcea tot mai simțită pe șoseaua națională de la poalele Coziei.

După un an de zile am refăcut traseul începînd de la vîrfurile lui Stan, de data aceasta ocolînd corect pe la Dosul Pămîntului, ferindu-mă ca de foc să mă mai abat în valea Lotrișorului-Cîrligea. În traseu am fost însoțit de un bun prieten cu care am verificat și corectat datele culese în chip atît de... dificil mai înainte.

NAE POPESCU

O NOUĂ ZONĂ TURISTICĂ

VALEA SUPERIOARĂ A DIMBOVIȚEI

Cu zece ani în urmă, cînd încă nu se vorbea de drumuri forestiere pentru automobile pe valea superioară a Dîmboviței, am pornit de la Rucăr peste Posada, de unde am coborît de-a coasta în Sățic.

CÎMPULUNG

Prin Cheile de Sus nu prea trecea oricine și tovarășii mei de drum preferau calea fără dificultăți. Prin Sățic și pe potecile circulate de muncitorii forestieri, am urcat paralel cu apa pînă la unirea izvoarelor, unde începe numele Dimboviței.

Se pare că e o lege a firii ca toate râurile de pe versantul sudic al masivului Făgăraș să-și înceapă ființa și numele prin unirea a două piraie mai firave ca volum, dar mai iuți la drum. Boia Mare și Boia Mică își unesc soarta și pornesc către Olt; Scara și Negoitul dau naștere Topologului; Capra și Buda cea vijelioasă alcătuiau Argeșul, care avea trebuință de putere să străbată cheile, iar acum adunat în lacul Vidraru, să-și întărească forța pentru a mișca turbinele hidrocentralei; coborînd iute de sub Moldoveanu, însoțit de izvoare, el înfilnește la Gura Văilor, Zîrna cu care se unește ca împreună să întemeieze Riul Doamnei, iar Bătrîna și Cuca formează Riul Tîrgului. Tot așa și Valea Vladului, coborînd din Făgăraș, de la Pietrele Popii, își caută un tovarăș de drum cu care să-și sporească puterile, găsind în cale Boarcășul unit cu Oțișul, ce vin din partea opusă, dinspre lezer, pentru ca împreună să dea naștere Dimboviței.

Ca să ajungem de la Cîmpulung pînă la Cojocaru, unde am dormit pe fin, ne-a trebuit o zi. Altă zi pînă la cantonul Pecineagu, atunci în construcție, unde am petrecut o noapte tot pe fin. În cea de a treia zi am mers spre Gura Văii Vladului. Valea pe atunci era circulată numai de forestieri, iar plutitul lemnului de foc și al bustenilor de rășinoase era în plină activitate.

Astăzi, cei 37 kilometri ai drumului forestier auto, care întovărășește apa de la Podul Dimboviței pînă la Gura Văii Vladului și rețeaua care se ramifică pe văile piraiei afluențe, au adus la îndemîna fiecărui drumeț frumusețile cheilor; priveliștile spre Piatra Craiului, spre Tămașul Mare și spre creasta Făgărașului.

Din Cîmpulung sau chiar din Pitești, putem ajunge cu orice mijloc auto, la Gura Văii Vladului; putem petrece cîteva ore în aerul ozonat al munților, de unde ni se deschid priveliști nebănuite.

Să pornim pe această vale și sînt sigur că nu ne vom mulțumi numai cu ațîț, fiindcă frumusețile ei ne vor atrage spre înălțimi.

Ca să simțim din plin bucuria ascensiunii și bogăția priveliștilor, mai potrivit e să parcurgem valea și traseele care se ramifică înspre versanți, pe îndelete, pe picioare proprii. Dacă unele porțiuni din

drum le străbătem cu mijloace auto, în orice caz abătîndu-ne pe traseele care se ramifică pe văi și pe culmi spre crestele vecine, bucuria va fi împlinită cu lumina izvoarelor și umbra codrilor numai mergînd pe jos.

La intrarea în satul Podul Dimboviței, înainte de a ajunge la podul de peste rîu se ramifică la stînga, spre nord, drumul forestier nr. 172, care urcă paralel cu malul drept al rîului Dimbovița.

Odată intrați pe acest drum descoperim în dreapta gura Cheilor Dimbovicioarei. După un kilometru și jumătate intrăm în Cheile Plaiului Mare, care țin aproape doi kilometri. Înainte de a ajunge la jumătatea cheilor, la kilometrul 2,100 o scară de piatră urcă pe peretele muntelui Judeș din stînga noastră. Ea duce la peștera Colțul Surpat sau a Urșilor. Ca în orice peșteră care încă n-a fost despuțată de podoabe, fiindcă a fost descoperită de curînd și încă n-a fost circulată intens, găsim interesante formații de calcar. Vizitarea cere o oră.

Dinspre răsărit, picioare de munte coboară din Piatra Craiului și dinspre apus, din munții Dracsin și Boteanu. Pe valea Clăbucetului se ramifică un drum forestier lung de cinci kilometri spre Păpușa: Drumul pe malul rîului e bine întreținut și continuă prin întreg Sățicul. La kilometrul 13 se ramifică și trece peste Dimbovița apucînd pe Valea Dragoslăvenilor, un drum lung de 6 kilometri, de la capătul căruia se ajunge ușor în traseul de pe Valea lui Ivan (marcat cu triunghi roșu) care continuă pînă la cabana Plaiul Foi.

Pînă la Cascue am urcat pe valea rîului de la sud spre nord. Aici ea face o buclă spre est, din care se ramifică pe Tămașul Mare un drum forestier de 3,5 km. Dimbovița apucă spre nord-vest și la km 17,800 intră în Cheile Petrimanului lungi de 1300 m. La ieșirea din chei drumul trece peste pîrîul Dracsin.

De la marele cîot spre izvoare, valea Dimboviței se lărgeste, oferind posibilități de popas. În poiana de la km 27 se pot întinde corturi și parca autoturisme.

Lateral se ramifică numeroase trasee dintre care mai circulate sînt: spre Păpușa, pe valea Clăbucetului; pe valea lui Ivan și pe valea Tămașul Mare, către cabana Plaiul Foi; pe Plaiul Hoșului spre Comisul în creasta Făgărașului și de la Gura Văii Vladului pînă în traseul Vf. Roșu — Curmătura Brătilei, care leagă masivul lezer de creasta Făgărașului.

Gh. POENARU

-FĂRĂ GRUINTE-

-BĂNŢĂ DE ADEVĂRATELEA SAU VOPSITĂ?

-BIL, PENTRU NUMELE UNUI DUMNEZEU ÎNCETEĂĂ SĂ MAI TRĂGI DE PLĂJTA AIA CĂ NĂ ASUZEŞCI!

Călătorind pe străvechile drumuri din
MOLDOVA DE NORD

cabanele și hotelurile-restaurant situate în poziții pitorești

Vă asigură

într-o atmosferă recreativă, condiții optime și avantajoase de cazare și masă. Pe lângă preparatele culinare obișnuite,

Vă oferă

și alte preparate cu specific gastronomic moldovenesc: zămă, toci și sarmăluțe bucovinene, tocăniță suceveană, brinză de Dorna cu mămăliguță la ceaun Vinuri din podgorii renumite

VĂ DORIM POFTĂ BUNĂ!

PUTNA: Complexele turistice I și II — Putna

SUCEAVA: Casa Bucovineasa — str. I.C. Frimu 2

VATRA DORNEI: Cabana Zugreni

CÎMPULUNGUL MOLDOVENESC: La 3 km, Cabana
Deia și la 7 km Cabana Rarău

LA DESERT, LA CEAI
SAU LA CAFEA,

biscuiții cei mai fini,
TISMANA

INDUSTRIA PANIFICAȚIEI «DOLJ»

50 magazine Intr'un singur magazin

Vizitînd magazinul universal „Victoria”, din Calea Victoriei nr. 17, aveți ocazia s  cump rați o mare varietate de cadouri: artizanat, covoare, țeș turi,  mbr c minte pentru copii, femei  i b rbați; p l rii, ciorapi, cravate, juc rii, sticl rie, porcelanuri, marochin rie etc.

The background is a collage of various sports and outdoor equipment, each depicted in a simple white line-art style within a colored geometric shape. The shapes include a red trapezoid with a sweater, a green pentagon with a tent and backpack, a blue trapezoid with a thermos, a pink hexagon with a tennis racket and soccer ball, an orange trapezoid with a person running, a blue trapezoid with skis and boots, a green pentagon with a beach ball and lounge chair, and a purple trapezoid with an ice skate. A central black hexagon contains the main text.

În excursii la munte
sau la mare, în concedii,
vacanță și la plaje,
folosiți
materialul sportiv
comercializat de I.D.M.S.
prin magazinele
de specialitate
ale comerțului de stat

O SEARĂ DE NEUITAT LA RESTAURANTUL LIDO,

Se servesc preparate din bucătăria
românească și internațională.
Vinuri din cele mai renumite podgorii
Orchestra-Dans

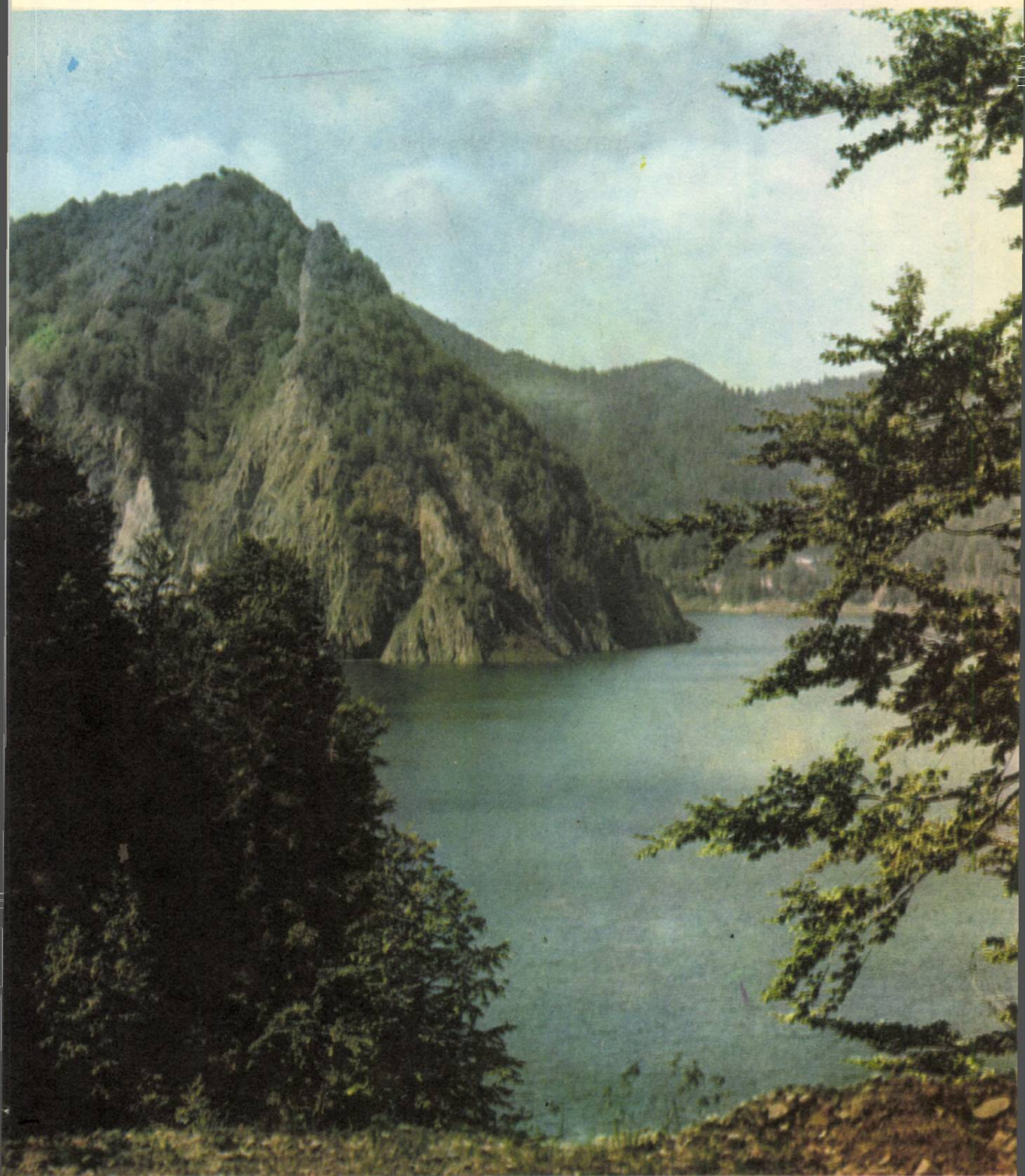
IHR „Lido“
vă invită să petreceți

SAU LA BARUL CONTINENTAL,

Program artistic susținut de artiști
români și străini
Soliști de muzică ușoară
Sortiment bogat de băuturi
Deschis între orele 22 și 5 dimineața

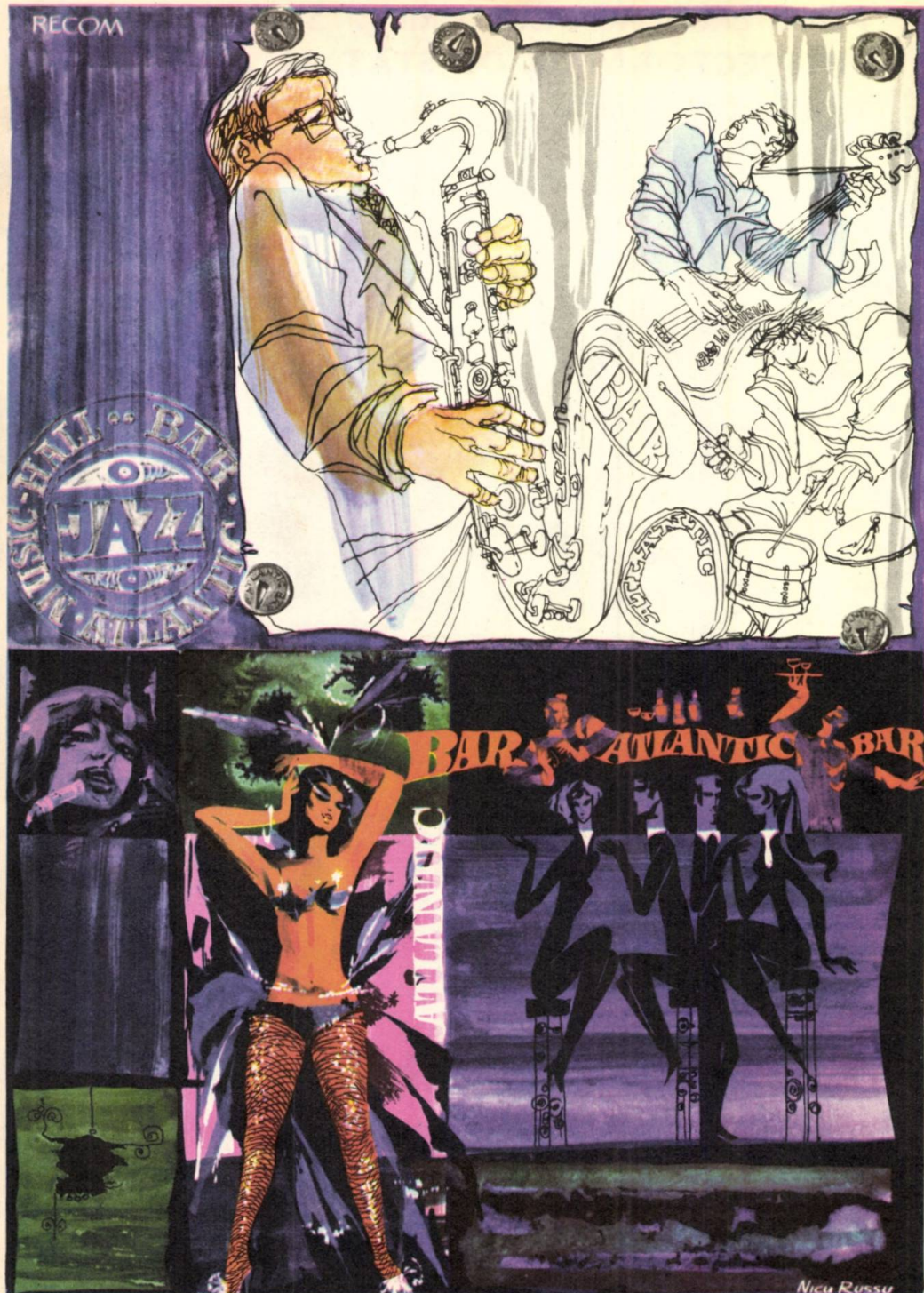

MINISTERUL AGRICULTURII ȘI SILVICULTURII
INSPECTORATUL DE STAT AL APELOR

Păstrați curate apele țării!

Deschis între orele 22—04. Vineri închis.

Rețineți mese la telefon: 16.29.36, str. Academiei nr. 35-37

Automobilisti !

Pentru lucrări de REVIZII și REPARĂȚII
la autoturismul dvs.,
ÎN GARANȚIE ȘI POSTGARANȚIE,

adresați-vă
cu
încredere
unităților

C
I
C
L
O
P

● **UNITATEA NR. 1 — B-dul MAGHERU NR. 6—8, telefon 11.91.71, cu ateliere specializate pentru autoturisme DACIA, RENAULT, WOLKSWAGEN, NSU, MERCEDES, FORD ȘI OPEL.**

● **UNITATEA NR. 2 — STR. BUJORENI NR. 3—5 (Drumul Taberii), telefon 31.26.30, specializată pentru autoturisme FIAT. —**

● **UNITATEA NR. 3 DIN ȘOS. GIURGIULUI NR. 260, specializată pentru autoturisme SKODA, MOSKVICI, VOLGA și WARSZAWA. —**

Toate unitățile de mai sus, sînt dotate cu stații SERVICE modern utilizate, pentru schimbare și completare de ulei, greșare și spălare în timpul cel mai scurt posibil, —

Formînd nr. de telefon 11.91.71 (între orele 7—22) puteți obține asistență tehnică imediat, în orice situație critică vă veți afla. —

LEGENDĂ

RESTAURANT

BUFET-BRASERIE

CAMPING
CU CĂSUȚE

HAN TURISTIC -
HOTEL-CABANĂ

UN POPAS PLĂCUT ÎN UNITĂȚILE COOPERATIEI DE CONSUM

NATL. TEXTIL SIBIU

oferă din stofe de calitate superioară o gamă variată de confecții pentru cele mai exigente gusturi. Stofele „Libertatea” — Sibiu, în îmbrăcămintea fiecărei familii.

*Hotel • Restaurant • Braserie-Snack Bar
Night Club Athenée • Salon de coafură și frizerie
Cofetăria Republica • Restaurant-Terasa Pescăruș*

**TRADIȚIE ȘI CALITATE!
CONFORT ULTRA MODERN!
SERVICII IREPROȘABILE
RAFINAMENT CULINAR ȘI OSPITALITATE**

TOTUL ÎN DOUĂ CUVINTE

ATHENÉE PALACE

TURIȘTI!

Aflați în trecere prin Brăila, vizitați restaurantele:

Restaurantul camping „CABANA STEJARILOR”
situată pe șoseaua Brăila–București, la km. 6

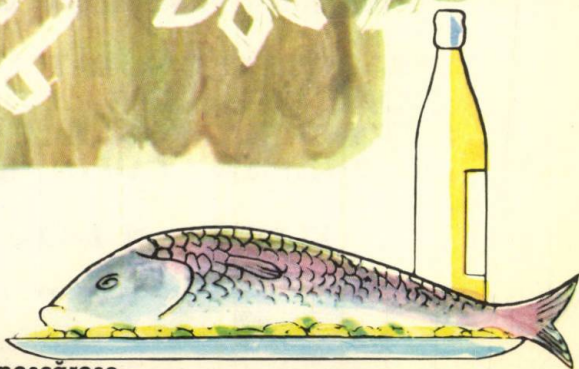
Restaurant-cramă „CRAMA VECHE”
str. Republicii nr. 39

Restaurantul „BALTA BRĂILEI”
situat la punctul de trecere peste Dunăre
(Brăila-Smirdanul Nou)

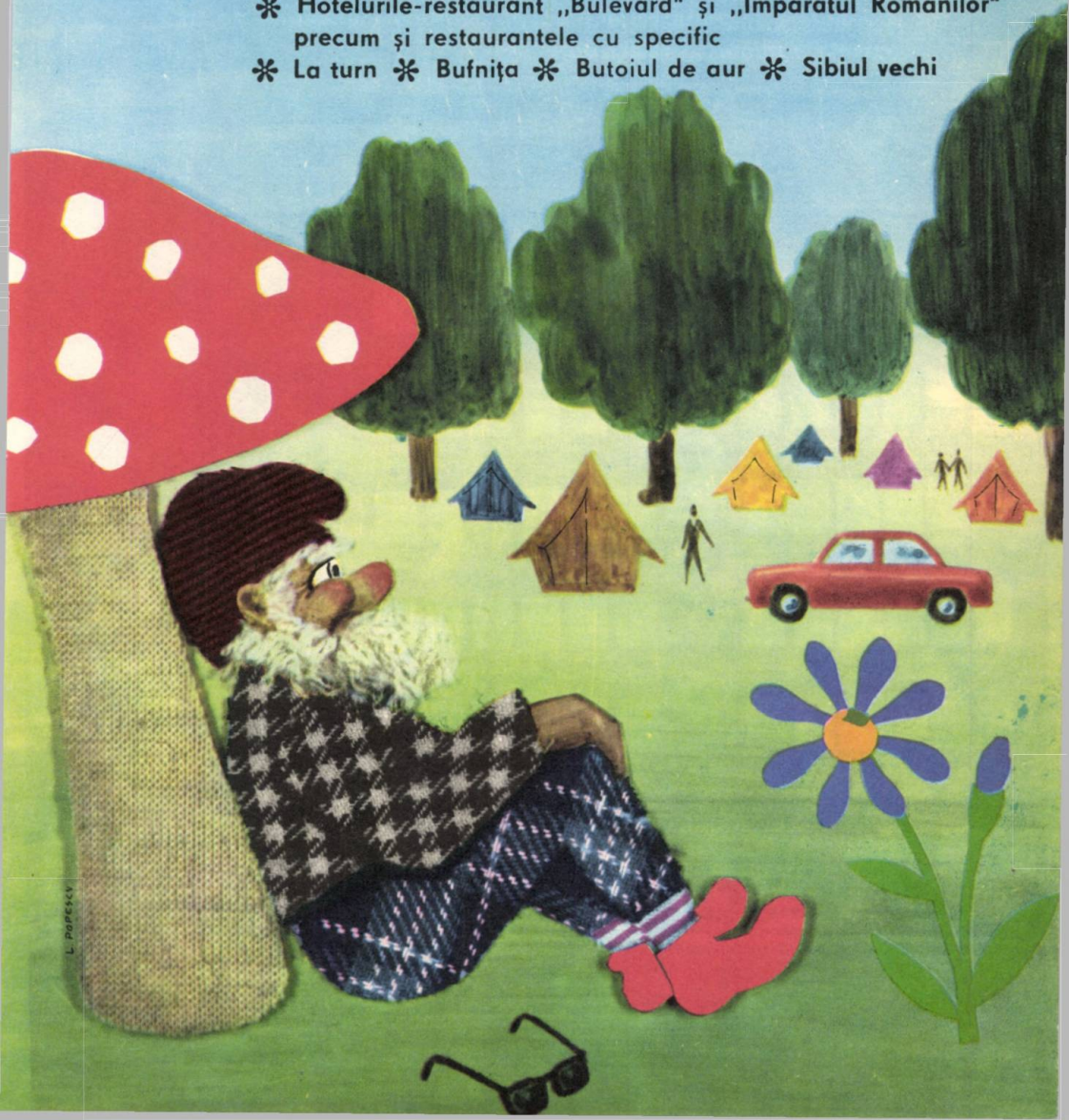
Restaurantul „LOTCA”
str. Republicii nr. 9

care vă oferă un bogat sortiment
de preparate culinare cu specific pescăresc.

SIBIUL, o gazdă ospitalieră vă invită să vizitați:

- * Campingul de la Dumbravă
- * Hotelurile-restaurant „Bulevard” și „Împăratul Romanilor”
precum și restaurantele cu specific
- * La turn * Bufnița * Butoiul de aur * Sibiu vechi

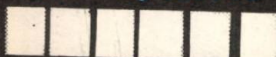
București

MAGAZINUL TUTUROR

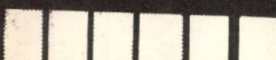
Un mare magazin cu cinci etaje care pune la dispoziția publicului cumpărător un sortiment complet de articole de îmbrăcăminte și încălțăminte pentru femei, bărbați și copii; țesături din lână, bumbac și mătase; tricotaje; lenjerie; cosmetice și parfumerie precum și articole electrice de uz casnic, radiouri și televizoare.

Bucuresti

Confectii

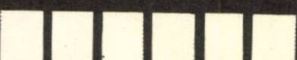
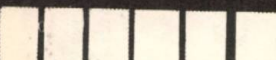
Încălțăminte

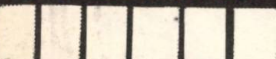
Cravate

Țesături

Țucării

Snortfoto muzica

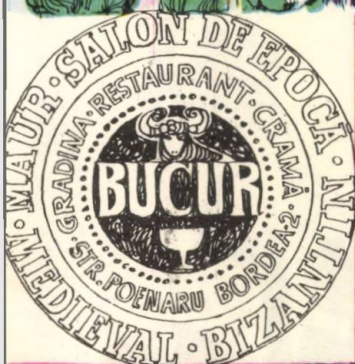

Magazinul Universal Bucuresti

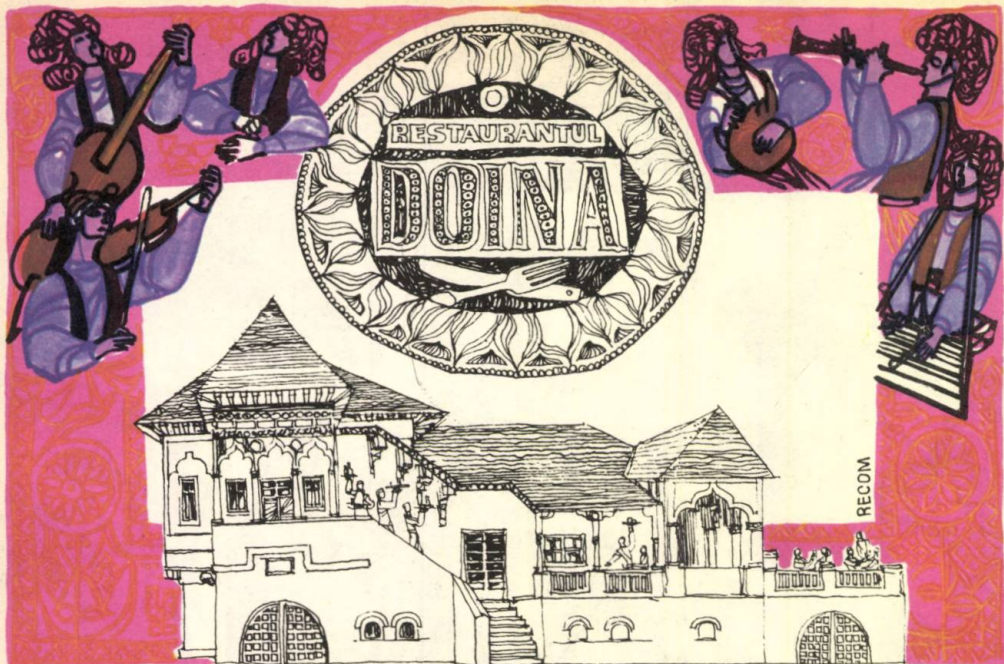
Nicu RUSCU

RECOM

REȚINEȚI MESE LA TELEFON: 13 95 10.

RESTAURANT GRĂDINĂ

OBUCĂTĂRIE ROMÂNEASCĂ

VINURI SOIURI PURTE

Nicu RUSU

DOINA BRASERIE • DOINA • CRAMĂ

„LA CAPĂȚUL LUMII“

Cucerirea celor două puncte extreme ale globului pămîntesc — Polul Nord și Polul Sud — s-a făcut cu jertfe grele, cu eroism și cu abnegație nemăitîlnită poate în nici o altă confruntare a omului cu elementele naturii. Încercările făcute pentru a ajunge «la capătul lumii», atît în regiunea Arctică, cît și în cea Antarctică, a durat mai bine de patru veacuri. Rezultate mai spectaculoase nu s-au obținut însă decît către sfîrșitul secolului trecut, iar victoriile finale abia în anii 1909 și 1911. Primii oameni care au ajuns la Polul Nord — la 6 aprilie 1909 — au fost: exploratorul american Robert Edw'n Peary, șeful expediției, Matthew Heuson, om de culoare, un devotat membru al grupului de exploratori și eschimoși: Ootah, Egingwah, Seegloo și Ooqueah. Peary a fost primul om care a descoperit Polul Nord, dar aceasta nu s-a datorat întîmplării ci tenacității sale. El a condus patru mari expediții în Nord, începînd din 1886. Una din aceste expediții a durat patru ani, iar ultima, care l-a dus la triumful final, a fost făcută în opt luni.

Celălalt capăt al lumii — Polul Sud — a fost asaltat de-a lungul anilor, de zeci de expediții, soldate, cele mai multe, cu mari pierderi în oameni și echipamente. Și aici a învins tot experiența și tenacitatea — Roald Amundsen, cîștigătorul marelui competiții fiind unul dintre cei mai experimentați și mai diji exploratori polari din toate timpurile. Înainte de această cucerire, Amundsen străbătuse întreaga Arctică, din Groenlanda pînă în Alaska și făcuse numeroase încercări de a ajunge la Polul Nord; experiența căpătată îi da dreptul deci să fie sigur de sine, afirmînd, la 6 iunie 1910, cînd a plecat din fiordul Christiania spre Antarctica: «Peste opt luni vom fi înapoi de la Polul Sud, pe care de astădată îl vom cucerii». S-a ținut de cuvînt, întorcîndu-se în patria sa, Norvegia, încărcat de glorie, după ce

lăsase drapelul țării să fluture la Polul Sud, unde ajunsese la 14 decembrie 1911, însoțit de patru oameni din expediție și de opt cîini.

Fotografia 1: cei doi mari exploratori polari — Amundsen și Peary. Fotografia 2 — un cort, în apropierea polului Sud.

DICTIONAR TURISTIC

■ de EMILIAN ILIESCU ■

ALPII. În dicționarul nostru turistic, începem cu Alpii. O facem însă și pentru a înțelege de ce unele regiuni ale Carpaților noștri au fost comparate cu Alpii.

Cu nespun de multe mii de ani în urmă, începînd cu ultima perioadă a erei mezozoice, de prin cretacul mediu deci, și terminînd cu sfîrșitul pliocenului, scoarța terestră a trecut printr-o fază de orogeneză alpină caracterizată de frămîntări greu de cuprins chiar și în imaginație. A luat naștere atunci lanțul de munți al sistemului alpino-himalaian în cadrul căruia, în Europa s-au înălțat Alpii. Prin Mont Blanc, piscul lor somital, de la 4810 m alt., Alpii străjulesc un imens ocean de uriașe valuri împietrite, popor de munți răspîndiți pe un teritoriu cu o lățime medie de 200 km și care se întinde pe mai mult de 1200 km lungime. Inegalabilul lor tezaur de pitoresc și de resurse economice este patrimoniul a cinci țări care, prin amenajări adecuate, au știut să facă din Alpi un adevărat paradis turistic ce se bucură de o faimă mondială. Dese căi de comunicații,

comode și străbătînd zone cu privilegii fermecătoare, vast pîienjenis a unor moderne magistrale de oțel sau de asfalt întreș poalele Alpilor sau, prin trecători înalte și prin lungi tuneluri, îi parcurg dintr-o parte în alta; numeroase adăposturi ierarhizate pe o scară ce urcă de la hoteluri somptuoase pînă în pragul modestelor refugii agățate de stîncă la altitudinile amefitoare; o organizare turistică situată în afara oricărui reproș; atîtea alte dotări pînă la îndemina drumețului comori de frumos al căror ecou vibrează pentru totdeauna în amintire. Pentru noi, faima Alpilor este și un justificat prilej de mîndrie: fermecat de splendorile peisagistice ale Carpaților românești, vestitul geograf Emmanuel de Martone a găsit că singurul nume potrivit pentru catena Făgărașului este cel de «Alpii Transilvaniei».

BUCURA este denumirea citorva interesante obiective turistice din Carpații românești: virî în Bucegi (2400 m alt.) și Retezat (2436 m alt.), vale, zănoagă și lac (2040 m alt.), în Retezat. Spectaculosul com-

plex glaciar al Bucurei acționează ca un puternic magnet ce atrage în cetatea de piatră a Retezatului mase de drumeți mereu mai numeroase. Cuibărit la poalele Pelegii (2509 m alt.), cel mai înalt pisc al masivului, circuit glaciar al Bucurei este sediul unei cuprinzătoare comori de severă frumusețe alpestră: lacul Bucura, cel mai întins «ochi de mare» dintre oglinzile de apă ale munților noștri (10,9 ha); zănoage și căldări glaciere, dominate de cüsturi ferăstruite în fel și chip; o salbă de lacuri alpine (Tăul Porții, Tăul Agățat, Florica, Viorica, Ana și Lia), adevărat colan de mărghăritare înșirate pe firele înspumate de clocot ale văii glaciere Bucura; toată această risipă de pitoresc este Bucura și iarăși Bucura.

Pe lîngă lacul Bucura, trec cele mai multe dintre traseele turistice marcate în Munții Retezatului: Cîmpu-lui-Neag — Bucura, (cruce roșie); Uricani — Peleaga — Bucura, (cruce albastră); Băiești — cabana Pietrele — Bucura, (bandă albastră); cabana Gura Zlata — Bucura, (triunghi roșu); cabana

„Pașaport“ - 1836

La începutul secolului trecut brașovenii eliberau «pașapoarte» chiar și cărăușilor care treceau munții cu mărfuri. Se numeau *foi de trecere* și cuprindeau datele sumare referitoare la conducătorul carului și produsele transportate. După cum se vede în facsimilul pe care-l prezentăm aceste acte de călătorie erau, pentru timpul respectiv, destul de bine realizate din punct de vedere grafic, ele având chiar și un desen imprimat deasupra textului, desen din care aflăm și componența «caravanei» — o căruță solidă, trasă de șapte cai, cu un vizitiu călare și cu încă un om «la bord»; poate un excursionist luat la plecare, sau pe parcurs.

DICTIONAR TURISTIC - DICTIONAR TURISTIC

Gura Apei — Bucura, (cruce albastră); Săua Retezatului — Bucura, (bandă galbenă); Lunca Berhină — Bucura, (punct galben) și Lacul Zănoaga — Bucura, (punct roșu).

CARPAȚI. Sfârșind ca pe un nimic zăgazel ce îl încetușă vremelnice, oceanul de magmă din străfundul Terrei a zburcât cîndva spre lumină, purtînd pe valurile-i de clocot străte care, în perspectiva timpului geologic, abia se temeiniciseră. Însirînd, ca pe niște zăle, masivii ce aveau să dea naștere lantului muntos al sistemului alpino-himalaian, Carpații s-au desfășurat, atunci, între bazinul Vienei și defileul Dunării, urmînd un traseu a cărui sinuozitate pare a arăta că și munților le era peste mină să părăsească ceea ce N. Bălcescu numea... «o țară mîndră și binecuvîntată între toate țările semănate de Dumnezeu pe pămînt». «Briul acesta de munți care ocolește, precum zidul o cetate, această țară» este nucleul în jurul căruia s-au orînduit multe din splendorile turistice românești: priveliști fermecătoare; străvechi hățașe ciobănești și poteci a-

menajate dintre care, în ultimul timp, unele au cedat pasul pangliciilor de asfalt întinse peste culmi pînă sub steașină de cabană; adăposturi care, nu rareori, sînt competitive cu hotelurile din centrele urbane, lată numai cîteva din îndemnulurile cu care Carpații noștri își îmbie astăzi oaspeții. Dacă la aceste comori adăugăm puzderia de monumente pe care hărnicia socialistă a contemporanilor le presară, și în munte, pe luminosul drum al industrializării patriei, înțelegem de ce astăzi, mai mult ca altădată, munții românești constituie o adevărată arcadie turistică.

Și, fiindcă ne aflăm la litera C a dicționarului nostru turistic, să amintim și de «CARST» portret de tulburătoare frumusețe a unor regiuni carpatice românești.

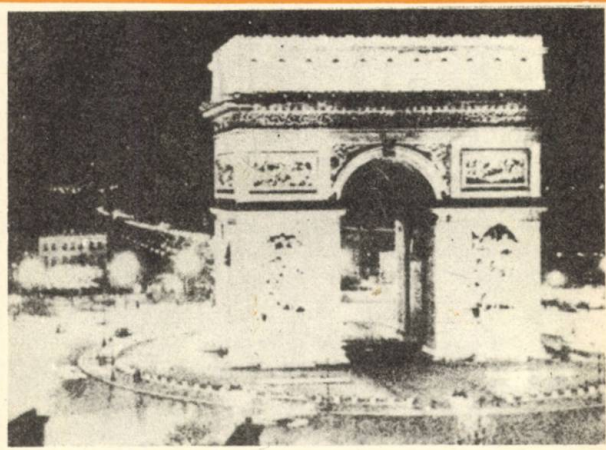
Undeva, în Iugoslavia prietenă, situat între frumoșii săi munți de cretă și de gips, se află podișul numit KARST. Aici, apele meteorice și cursurile subterane ale piraelor, dizolvînd roca moale a muntelui, au dăltat puzderie de formațiuni geologice în alcătuirea cărora natura s-a depășit pe

sine însăși în măiestrie artistică: doline, lapiezuri, puturi, chei, peșteri, care de care mai frumoase, îți ies în cale la tot pasul. După numele acestui podiș, geologii au pus eticheta «carst» lingă numele acelor regiuni de pe glob asemănătoare karstului iugoslav.

Și țara noastră adăpostește în cetatea-i de piatră numeroase formațiuni carstice. Nu putem să le amintim acum nici măcar pe toate cele cărora în prezentare, li s-ar putea atribui superlative. Spicuiem doar cîteva dintre denumirile ce ne stăruie mai luminos în amintire: Cheile Bicazului și cele ale Turzii; Cetățile Ponorului, zidite de perseverența apei în miezul bogatei regiuni carstice a Munților Apuseni; Pesteră Muierii, în Oltenia și, în Tara Motilor, minunea concrețiunilor calcare tănuite în pesteră Pojarul Politei; Ghetarul de la Scărișoara, cu splendorile mai greu accesibile adunate în încăperile din etajul inferior al peșterii. Și dacă ne oprim aici, o facem cu regretul că lipsa de spațiu ne răpește prijelul de a chema în atenția

Printre atracțiile turistice ale Parisului, Arcul de Triumf deține un loc de frunte, fiind, pe bună dreptate, cel mai reprezentativ monument, de acest gen, din întreaga lume. Construirea lui a început în anul 1806, ca urmare a unei hotărâri a lui Napoleon, iar inaugurarea s-a făcut în anul 1836. Are următoarele dimensiuni: 50 m înălțime, 45 m lungime și 23 m lățime. Este împodobit cu numeroase sculpturi făcute de artiști celebri ai timpului și poartă, încrustate pe zidurile sale, numele a 286 generali care au luat parte la războaiele imperiale. Sub bolta arcului se află mormintul Eroului Necunoscut francez, instalat la 11 noiembrie 1920. Împunătorul monument se află în centrul unei piețe (Etoile) în care se reuesc cele douăsprezece mari bulevarde ale Parisului.

Arcul de Triumf de la Paris

DICTIONAR TURISTIC ■ DICTIONAR TURISTIC ■

cititorilor atitea și atitea alte comori ale pitorescului carstic românesc, demn de a fi cercetat cu mult interes de drumeții noștri.

DETUNATE, DURAU ȘI DURUITOARE. Dintr-o zvircolire a Firii cred moșii că s-ar fi născut «Detunatele» care, în Carpații Apuseni, împodobesc cu tândări semețe de bazalt pitorescul Tării de Piatră. Pe filigranul legendei, drumetel zilelor noastre citește însă adevărul științific: cele două Detunate din Munții Tras căului, Detunata Goală și Detunata Flocoasă, sînt resturi ale unor vulcani neogeni a căror lavă bazaltică a încremenit în frumoase coloane de formă prismatică și care, astăzi, sînt ocrotite ca valoros monument al naturii.

Trăsnetul este însă, singur, nasul de botex al unui alt pisc din Carpați, situat mult departe, către soare-răsare de Detunatele din apropierea localității Bucium, frumoasa așezare mofească. Aici, în Carpații Orientali, nu departe de Piatra-cu-Apă, spintecind furtunile, trăsnetul izbeste cu vrășmașie în semeția stîncii

pe care o încununează cu falduri de lumină, detunînd-o. Ce alt nume decît cel de «Detunata» se putea da acestui pisc din Ceahlău? Este cel mai potrivit pentru a arăta ce înfruntă muntele, atunci cînd, peste el, gonesc vijeliile.

Și fiindcă setea noastră de pitoresc ne-a purtat pașii pînă pe Ceahlău, să ne îngăduim un popas și la Durău, unde moldovenii pretind că ar fi locul în care «se aude vaierul muntelui». De aici, de lingă biserica a cărei pictură a fost măiestrită de Nicolae Tonitza, putem urca pe Valea Rupturilor pentru a ne desfăta cu priveliștea Duruitoarei despre care Vlahuță spunea că este «o pinză lată de apă, albă ca laptele desfășurîndu-se ca un sul ce se aruncă de la o înălțime amețitoare într-o copcă de piatră care-o prinde la vreo zece metri mai sus de albie ș-apoi o toarnă în jos, răsfrînd-o ca o coadă de păun peste pieptul rotund al unei stînci». Vorbînd despre Duruitoare, poetul se întreabă: «Dar de unde vine atîta vuiet?». Noi spunem că vuietul nu-i chiar atît de înfricoșător, dar recunoaștem că

pitorescul ei îi îndreptățește faima, temei pentru care indemnăm drumeții ca, în drumurile lor pe Ceahlău, să n-o ocolească.

EVA are 1009 m alt.; Adam, o depășește cu 38 de metri. Măsurile acestora nu sînt extrase din fișele antropometrice ale celor pe care legenda biblică a genezei îi consideră a fi primii locuitori ai pămîntului. Ele reprezintă altitudinile celor două obiective turistice situate către poala nordică a Munților Rarăului, la hotarul acestora cu Giumalău, piscurile gemene, Adam și Eva, se înalță pe dreapta rîului Moldova, la capătul de mieznoapte al Obcinei Florenilor, piciorul de munte, coborît din Munții Rarăului și împlîntat între piramidele Colbu și Străjii. Depășînd simțitor nivelul la care Moldova curge printre gospodăriile Pojorîtei, Adam și Eva par a fi niste uriașe străjeri de piatră ai localității. Urcînd pe oricare dintre aceste două virfuri de munte, vom fi pe deplin răsplătiți de farmecul priveliștei ce se desfășoară de jur împrejur. Este o vastă panoramă în care însă, culmea ce

TURISMUL ȘI FILATELIA

Se poate spune pe bună dreptate că așa cum turistul cunoaște lumea prin călătorii reale, filatelul o cunoaște prin călătorii imaginare cu ajutorul mărcilor poștale. Dar cele două pasiuni nu se exclud și așa cum filatelia deschide apetitul pentru turism, călătoriile și contactul lor cu mărcile poștale din diverse țări pot duce la colecționarea lor.

Turismul este, de altfel, de multă vreme o temă filatelică frecventă. Numeroase țări folosesc din plin emisiunile de mărci poștale ca un mijloc de propagandă turistică, popularizând pe mărci frumusețile naturale, monumentele istorice și de arhitectură, comorile de artă și cultură.

Se pare că recordul în acest domeniu îl deține Elveția care a emis peste o sută de mărci care reprezintă cele mai importante obiective turistice ale țării din care nu lipsesc faimoasele regiuni din Alpii Elveției ca: lacurile Lugano și St. Moritz, ghețariile de la St. Gothard și Rhône, vederi din Bale, Neuchatel etc.

Cehoslovacia a pus în circulație numeroase serii de mărci care au drept subiect frumusețile și monumentele naturale din munții Tatra. Cu prilejul «Anului internațional al turismului» din 1967 în R.S. Cehoslovacă au apărut primele mărci care consemnează acest eveniment, redând o prezentare panoramică reușită a Bratislavei și a Pragăi.

Privești încântătoare pot fi admirate și pe cele câteva zeci de mărci poștale din altă țară renumită pentru turism: Austria. Încă din 1929 au apărut aici primele mărci destinate propagandei turistice. Ideia a fost reluată ca atare de Uniunea Sovietică. Aici apar primele mărci pentru propagandă turistică, propriu-zisă în 1938 — o serie de patru timbre reprezentând imagini pitorești din Crimeea și Caucaz. O altă serie din 1959 înfățișează aspecte din natura bogată în frumuseți din URSS: fluviul Lena din Siberia, Lacul Baical, Munții Altaiului, regiunea Primorie din Extremul Orient.

Remarcabile sînt și mărcile cu obiective turistice realizate de Republica Arabă Unită (piramida Ghizeh, templul Karnak, barajul Assuan), Turcia (cele șapte serii a câte 20 de mărci fiecare în care vedem imagini din toate orașele reședință de provincie), R.P. Ungară (printre emisiunile căreia există un timbru cu harta țării, punctată stilizat cu

DICTIONAR TURISTIC ■ DICTIONAR TURISTIC ■

leagă Rarăul de Giumalău într-o suită de piscuri și curmături, ocupă un loc deosebit în comora de pitoresc alpin pe care natura o risipește aici cu atîta dărnicie.

FINTINA este numele nou al cătunului comunei Borșa căruia, nu cu mult timp în urmă, turiștii îi spuneau Gura Fintinii. Aici, la poalele Munților Rodnei, în jurul confluenței piraieiilor Vișeu și Fintina, se află amenajările pentru drumeție și pentru sporturi de iarnă cunoscute sub denumirea de Complexul turistic Borșa. Cursele de autobuze ce circulă pe șoseaua națională Sighet — Vatra

Dornei fac popas chiar în fața unora dintre construcțiile Complexului. Din tren, se coboară în gara Borșa, stație terminus pelinei Salva — Vișeu-de-Jos — Borșa. Din gară și pînă la Fintina însă, mai sînt de parcurs încă 14 km pe șoseaua amintită mai înainte.

Din Complexul turistic Borșa, fac parte trei unități de cazare dintre care două, hotelul și o cabană confortabilă, sînt situate la Gura Fintinii; cabana Puzdra stă, izolată, în

căldarea Negoiescului. La Fintina, schiorii au la îndemînă pîrtii și trambuline pentru sărituri, construite după normele ce se cer respectate atunci cînd se are pretenția ca astfel de amenajări să fie folosite pentru organizarea de concursuri și competiții internaționale.

În sezonul de vară, Complexul turistic Borșa este mult căutat de către acei dintre drumeții care vor să dispună de o comodă bază de sprijin pentru raitele de o zi-două ce le dau prilejul să cunoască parte din noianul de pitoresc alpin risipit cu dărnicie pe versantul nordic al Munților Rodnei, între înălțimi și Pietrosul Mare. Pasul Prislop, Poiana Stîlului, Șaua Gărgăului, Valea Negoiescului, ușor accesibile de la Fintina, sînt numai cîteva dintre obiectivele turistice la care se poate ajunge pe poteci comode, unele dintre ele vrisate și cu semne de marcaj. Iarna însă, Complexul turistic Borșa este un adevărat paradis al schiorilor.

GAÎNA. A fost odată ca-n povești: Pe-atunci, pentru a răsplăti hărnicia motilor și gin-

dind să aducă prinos de cînstire frumuseții fetelor acestora, în cetatea de piatră a Apusenilor, pe greabănul înalt al Muntelui Găina, zina Bălaioara își durase, din aur și nestemate un palat cum n-a mai fost altul pe lume. Muntelui i se spunea așa fiindcă, la palat, trăia și o găină năzdrăvană care, zi de zi, lăsa în culbar cîte trei ouă de aur. O dată pe an, zina cea bună avea oaspeți. Încă din zorii acelei zile de sărbătoare, în curțile palatului se aduna tineretul din satele de pe vale, fetele și flăcăii care, în acel an, se însoțeau pentru temeinicire de casă nouă. Fetele își aduceau aici zestre, migălită cu spata, andreașă și acul, în veșminte ce se întreceau în strălucire cu scîlpirile soarelui răsfîrîte de nestematele ce încrustau zidurile de aur ale palatului. Flăcăii, chipeși și volnici ca brazil, împodobeau petrecerea cu măiestria lor în cînt și joc. Înainte de a se vesti amurgul, dărîind ouăle de aur adunate peste an, zina Bălaioara cîns-tea vrednicia miresorului și răsplătea măiestria mirilor. Dar, la un timp căruia numai mîrtu-

diferite obiective turistice), R.S.F. Iugoslavia (mărcile reprezentând domul romanic Sf. Trifon din Kotor, monumentul din Maribor, domul din Trogir, poarta fortăreței din Niš, moscheea Kursumie-Han etc). India (cu templele Bodh Gaya, Bhuvanesvara, mausoleul Taj Mahal) și lista ar mai putea continua.

În țara noastră au fost emise în decursul anilor numeroase și variate serii de mărci cu subiecte turistice dintre care vom menționa seriile reprezentând stațiuni balneare, muzeele Bucureștiului, monumente ale naturii din Munții Carpați, puncte turistice la munte (Cheile Bicazului, Lacul și Cabana Bilea, Lacul Bicaz etc), monumente istorice și câteva din obiectivele turistice principale.

Nu a fost în intenția noastră și nici nu avem posibilitatea de a prezenta în cadrul. acestui almanah numeroasele alte emisiuni turistice care au fost puse în circulație. Am vrut doar să atragem atenția asupra filateliei, care poate fi un «hobby» complementar pentru turiști, precum și să relevăm că alături de obișnuitele forme de propagandă turistică (prospecte, reclame, ghiduri, broșuri pliante), mărcile poștale aduc aportul lor prețios la cunoașterea comorilor naturii, artei și culturii din toată lumea.

Primele excursii

Întemeietorul turismului mondial organizat este cunoscut englezul Thomas Cook. Acesta a reușit să facă, la 5 iulie 1841, prima excursie colectivă cunoscută în lume, închiriind un tren cu nouă vagoane descoperite, care au transportat 570 de excursioniști pe distanța Leicester-Longboroug și înapoi, într-o singură zi. Următoarele excursii le-a organizat cu vapoarele, în jurul Angliei, apoi cu diligentele, în 1855, în Belgia și Franța. În 1864 dili-

DICTIONAR TURISTIC ■ DICTIONAR TURISTIC ■

ria basmului i-ar putea satornici vâleatul, pisma și răutatea Mumei Pădurii au năruit rînduilele cele bune. Putredu, Găunosu și Cloturos, feciorii pocii ai babei, au furat găina ce făcea ouă de aur. Fapta aceasta netrebnică a răzvrătit Firea care, cutremurind pământul cu vijelii năprasnice, a nimicit în foc de trăsnet pe nemernici. Găina a scăpat din prinsoare și s-a pitit, cînd într-o huda cînd în alta, risipind ouă galbene între vine de stîncă și fluturări de aur în nisipul piralelor. Zîna a plecat, nu se știe unde, lăsînd moților puțînța de a aduna din măruntalele pietrei comora semănată pe aici de închipuirea basmului. Și, de-atunci, o dată pe an, flăcăii și fetele din jur urcă pe muntele Găina, fermecînd musafirii veniți la nedeile, cu minunea de frumos risipită de hîrnicia lor în vestimente, în velințe și în atîtea și atîtea alte podoabe sau bunuri folosite ale traiului. Sărbătoarea «Tîrgului de fete» (cum i se mai spune azi, nedeii) poartă și strălucitoarea cunună împletită în mîiestria artistică a manifestărilor folclorice cu

care gazdele își întîmpină oaspeții și aceștia își cîntesc gazdele. Sărbătoarea Tîrgului de fete de pe muntele Găina se desfășoară în prima duminică de după Sînpetru cel vechi, la cel mai apropiat sfîrșit de săptămînă din jurul datei de 20 iulie. Se ajunge azi destul de ușor sus, acolo unde, cîndva, basmul înălțase palatul de aur al zînei: un drum forestier, pornit din Hălmagiu, înlesnește automobilului să ajungă repede în preajma întinsului pod de munte pe care, an de an, variate manifestări artistice adună mil și mil de iubitori ai pitorescului folclor românesc.

HAJDUTE. Pîrîul cu acest nume nu-i nici prea lung și nici un poartă devală cinștie ce belșug de unde. A fost însă tare năzdrăvan. Izvorită de pe cîlinele de apus ale munților Gilăului, apa lui și-a cătat drum în spre Arieș. În cale-i însă i-a stat potrivnic un înalt piept de stîncă. În fata opreliștii pietrii, pîrîul nu s-a pierdut cu firea: mai cu picătura, mai izbînd cu valul, el și-a croit drum, ferăstrîind muntele în chei sălbatice, înguste și înalte. Trebind dincolo de împotrivirea stîncii,

mîndru că, în chei, a pus muntii să se bată în capete, pîrîul Hăjdute se înfrîntează azi, domol, cu undele purtătoare de fluturări de aur ale Arieșului. În chei firtații mai vîrstnici ai pîrîului au borteții zeci și zeci de peșteri în care oamenii au căutat în van galbenii de aur pe care îi credeau îngropați de tîlhari, în chiupuri de lut sau în căldărușe de aramă. Comorile erau însă mai la îndemînă decît se crezuse; ele sînt încrustate în pitorescul acestor meleaguri și risipite în freamătul sălcilor și în, murmurul apelor, în bogăția și raritatea floristică a locurilor. Oamenii au fost însă nedrepti cu vrednicia pîrîului; drumului deschis de el de-a curmezișul stîncii i-au dat nume străin de ființa apei. I-au spus, după numele străvechii asezări din preajmă, «Cheile Turzii».

Calea către cheile acestea se desfășoară pe un drum ce părăsește orașul Turda, străbătîndu-i cartierele sale vestice. Pe această sosea, lungă de 8 km și vîrstată cu cruce roșie, pot circula autovehiculele astfel încît autocarul poartă pe drumul pînă în pragul cabanei

În 1866 se înființează și la Viena o societate care organizează călătorii colective în Europa. Cu această societate au plecat în excursii — fără îndoială — primii români (mai cu seamă transilvăneni), dovadă fiind anunțul pe care-l publica revista *ICOANA LUMII*, din Iași, în aprilie 1866: «...doritorii se înscriu în ist scop și depun pretul fixat pentru transport.

În 1897 s-au organizat primele excursii românești cu vapoarele, pe Marea Neagră, iar în 1901 excursii cu trenul la Budapesta și Viena. În 1911, pe timpul verii, s-au făcut primele excursii în România cu autocarele. Un fel de camioane, marca FIAT, amenajate cu bănci pentru 12 persoane, făceau curse săptămânale (de sîmbătă pînă la duminică) pe rutele București—Predeal și București—Călimănești. În fotografie: unul dintre aceste *omnibuze* care puteau atinge uimitoare viteze de... 40 km pe oră. Realizînd o medie orară de 25 de km aceste moderne vehicule făceau cam zece ore pînă la Brașov sau pînă la Călimănești — bineînțeles numai în cazul cînd numărul penelor de cauciuc era limitat la cel mult o duzină.

Peste trei milioane de oameni din S.U.A. locuiesc în cabane-vagon care sînt instalate în peste douăzeci de mii de parcuri din diferite orașe. Deși sînt montate pe osii, putînd fi astfel mutate de la un loc la altul, aceste cabane diferă mult de cunoscutele rulote de vacanță, ele avînd stabilitate certă, prin racordarea la instalațiile sanitare și la rețelele comunale de gaz și electricitate. Sistemul deși este costisitor ca investiții aduce totuși o soluție lipsei de locuințe și în plus are și două mari avantaje pentru proprietari: cabanele-vagon sînt scutite de impozite pentru clădiri și pot, eventual, să fie mutate cu ușurință, dacă interesele locatarilor reclamă transferul domiciliului în alte orașe.

JEPI-JNEPENI. Jepii sau jnepeni, câțmii bucovinenilor și maramureșenilor, sînt cunoscuți de moldoveni cu denumirea de durzăi. În știință, li se spune *Pinus montana*. Este vorba de acea specie de rășinoase care se încumetă să urce pe coline și poduri de munte, mai sus de limita pe care o atinge molidul, în altitudini unde condițiile climatice nu mai îngăduie copacului să se înalțe falnic, sfîdind azurul. Ca să primească cît mai mult din căldura radiată de stîncă, jneapănul își tirăște trunchiul la o palmă, două de fața pămîntului. Setos de lumină, arbustul își arcuiește în să ramurile în braț de candelabru. Pentru a rezista totuși a salturilor crivățului și încercînd să nu fie strivită de omăt greu cu care o apasă iarna, creanga de jneapăn a căpătat o elasticitate surprinzătoare. Crîngurile întinse de durzăi se întîlesc pretutindeni în zonele de mare altitudine ale Carpaților românești. În Bucegi însă, jnepenii au dat nu

Turism călare

Printre performanțele turistice realizate de români se numără și două raiduri — cu totul neobișnuite, de călărie individuală făcute în anii 1911 și 1930 de un bucureștean și de o timișoreană. Iată câteva detalii privind aceste două performanțe care, la vremea lor, au avut un mare răsunet internațional. La 24 aprilie 1911 căpitanul Ion N. Păun, din infanterie, pleacă într-o excursie, de unul singur, călare pe lapa Nonnius provenită din hergheliile de la Rădăuți. Greutatea purtată: 59 de kg călărețul și 22 de kg șaua cu coburii plini de cele necesare unui călător; total 81 de kg. lapa este însoțită de un cal de doi ani, care poartă pe spate un împachetaj (două samare în greutate de 38 de kg) cu «combustibil» și «piese de schimb» (ovăz pentru etapele neprevăzute, potcoave și altele). Mînza merge alături de iapă, legată cu o coardă lungă de doi metri. Ciudatul echipaj pleacă din București la ora 7 dimineața, fiind escortat, pînă la Titu, de un grup de călăreți membri ai Clubului călăreților români. Direcția: Paris, pe ruta: Pitești — Craiova — Orșova — Tirol — Innsbruck — Elveția. Neprevăzutul i-a îngreuiat mult că-

DICȚIONAR TURISTIC - DICȚIONAR TURISTIC -

mele unor renumite obiective turistice. Valea Jepilor, interesantă rezervație botanică și forestieră, este calea de-a lungul căreia, în 3—4 ore de urcus, se ajunge, din Bușteni la cabana Caraiman (marcaj, cruce albastră). La cantonul Jepi, se urcă în același timp, pornind tot din Bușteni, dar urmînd un traseu desfrîsurat prin pădure și pe fața de munte; cărarea este vristată cu triunghi albaștri. Briul Mare al Jepilor este încă o cale pe care drumeții își poartă pașii către splendorile montane ale Bucegilor; hătașul nu este însă marcat și, celor ce îl parcurg, li se cere un minimum de antrenament în mersul pe munte.

În afară de obiectivele turistice amintite în masivul Bucegi de-a lungul șurii prahovean al culmilor sale, se înalță și noi munți care amintesc de jnepeni. Numele lor? Jepii Mici și Jepii Mari. Fără îndoială că Jepii Mici, sint mici și că cei mari, îi întrec pe primii în talie. Toate sint bune, dar numai dacă ne referim la arbusti și nu la piscurile munților. Acestea nu sint proporționale cu numele ce le poartă: Jepii

Mici măsoară 2148 m alt., iar cei Mari se înalță numai pînă la 2075 m deasupra nivelului mării, deci, cei mari sint scunzi iar cei mici sint înalți.

LOTRU — LATORÎȚA. Încă de pe atunci de cînd, a drumeți n-a mai însemnat numai a călători din interes economic sau familial ci a căpăta sensul nou al satisfacerii nevoii de a cunoaște și de a te recrea, încă de atunci, vîile gemene ale Lotrului și Latorîței au fost an de an, mult căutate ca obiective turistice de seamă. Foșnetul ușor al cetinilor care se împletește armonios cu murmurul săgalnic al undelor Lotrului, acolo unde locurile sint socotite a fi obîrsia riului; pitorescul dominat de aspra frumusețe a zîcnirii apelor Latorîței printre prăpăstioase ziduri de stîncă; simfonia tumultuoasă a ceea ce, pretentios poate, dar sugestiv totuși, ne obișnuisem a numi «cataracte» ale Lotrului, iată numai cîteva dintre chemările pline de ispită ale acestor meleaguri care, dintotdeauna, au ademînit pașii turistului.

De la un timp încoace însă,

pe Lotru și de-a lungul Latorîței, tîhna poienilor și susurul undelor s-au tras deoparte, prîvind uimite și nedumerite la apriga înclăștare între împotrîvirea stîncii și dirza hotărîre cu care omul vremurilor noi face din forțele naturii, irosite în van pînă acum, un aliat în zămislirea unor bunuri de preț pentru bunăstarea lui. Zăgăzuite cu piepturi de argilă, beton și stîncă, purtate pe alpii noi și puse să rotească într-o cadentă amețitoare uriașe palete de turbine, apele Lotrului și Latorîței se vor transforma curînd în fluvii de energie și lumină.

Mîndri de ceea ce construcții socializmului vor înfăptui aici, drumeții așteaptă cu înfrigurare și celelalte daruri ale muncii acestora, salba unor minunate obiective turistice ce vor împodobi cu cunună de preț mindețea de totdeauna a vailor și culmilor de munte de pe aici. Legate prin comode căi de asfalt ce serpuesc de-a lungul unor zone despre care nu poți mărturisii că una-i mai frumoasă decît alta, Voineasa, Ciungetul, Vidra, Purul și Obîrsia Lotrului, iată numai pîține dintre nestema-

lătorie temerară a ofițer, dar pînă la urmă a reușit. În Ungaria a fost nevoit să facă numeroase ocoluri din cauza unor inundații; la fel și în Austria. Apoi în Elveția, în timpul traversării muntelui San Gotthard, întîlnește furtuni de zăpadă și ploi reci, care-l silesc să reducă din media zilnică de mers. La 23 iunie ajunge cu bine la Paris, oprindu-se direct la legația română, unde era așteptat, fiind anunțat atît de cei din țară, cît și de zările locale care-i urmăreau cursa, făcîndu-i o frumoasă publicitate. Întregul itinerar al excursiei, măsurat cu exactitate pe hartă, însumează 3550 de km, iar timpul consumat — 58 de zile. Curajosul căpitan Păun realizase astfel o medie zilnică de 62 de km — record absolut în vremea aceea pentru condițiile respective.

A doua performanță revine unei femei — Milada Trifan, din Timișoara. Ea a plecat, singură, călare, de la Timișoara, în ziua de 7 mai 1930, pe ruta: Jugoslavia — Austria — Germania — Polonia și înapoi prin Oradea. Totalul kilometrilor parcurși — 3200, din care primii 1200 de km i-a făcut în 24 de zile, iar restul în mai mult de o lună. Bineînțeles că în timpul consumat au fost cuprinse numeroase zile de odihnă ale excursionistei.

ION MUNTEANU

DICTIONAR TURISTIC - DICTIONAR TURISTIC -

tele ce vor străluci curînd în zestrea turistică a țării și care, încă de pe acum, se arată a urca pe cea mai înaltă dintre treptele pitorescului Carpaților noștri.

MUNTELE MIC. Despre cît de potrivit este Muntele Mic pentru practicarea schiului, veste au dat prima oară ostașii regimentului de vînători alpin. Drumeții care-și poartă pașii pe lungi tălpi de lemn n-au stat prea mult în cumpănă ca să-i ia în primire pîrtile. Aceștia sînt lungi de peste 2000 m și îngăduie coborîri pe diferențe de nivel ce trec de 400 m. O excursie pînă la Cuntu oferă 8—10 km de traseu pentru schi, cu spectaculoase alternanțe între coborîșuri și urcări. Așa se face că, sub piscul pleșuv al Muntelui Mic, înălțat solitar pînă la 1806 m alt., dincolo de liziera de sus a bungețelor de molid, a luat ființă complexul turistic Muntele Mic. Schiorii găsesc aici nu mai puțin de 9 cabane în care sînt amenajate aproape 500 locuri pentru dormit.

Ca drumuri de apropiere către acest paradis al schiului

sînt indicate căile ferate de pe văile Bistrei și Timișului bănațean. Stațiile pentru coborîrea din tren sînt Armeniș, Caransebeș și Zăvoi. Călea de acces, de la Armeniș la Muntele Mic, este oleacă mai lungă și trece pe la refugiu Cuntu, situat la poalele Tarcului. Parte din drum poate fi parcurs cu trenulețul tras de o «mocăniță» forestieră. Pînă la Cuntu, vîrsta de marcat este cruce albastră; în rest, banda roșie ne este tovarăș de drum. Timp total de mers, 5—6 ore. De la Caransebeș, cursele regulate de autobuze scurtează cu 12 km calea de acces. Ultima stație a autobuzului este Borlova; de aici înainte, pînă la Muntele Mic, drumeagul de cărută este marcat cu bandă roșie și se parcurge în aproximativ 4 ore. Pentru cei ce călătoresc cu trenul pe valea Bistrei, stația Zăvoi este numai locul în care se face transbordarea din vagoanele liniei cu ecartament normal în cele ale căii ferate înguste ce ajunge pînă la Poiana Mărului. De aici mai departe, cărarea însemnată cu bandă albastră urcă, prin pădure, pînă pe platou

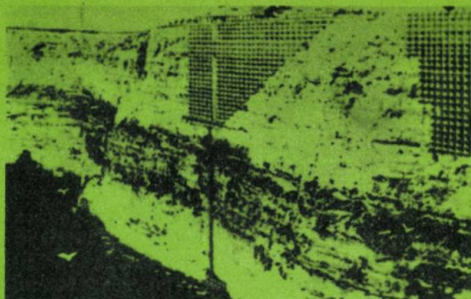
la «Pietrele Scorila», de unde mersul pînă la complexul turistic nu mai cere eforturi deosebite. În total, drumul acesta, de la Poiana Mărului și pînă la Muntele Mic, se face în trei-patru ore. Popasul de ajustare de la Pietrele Scorila ne amintește că, la Grădiștea Muncelului, săpăturile arheologice au recuperat un fragment de ceramică dacică pe care, prin presare cu o ștampilă, s-a înscris textul «Decebalus, per Scorilo». Cine va fi fost acest Scorilo și dacă, după numele lui se cheamă astăzi formația stîncoasă de pe podul Muntelui Mic, încă nu se știe.

NEGOIUL. Măsurat greșit de către geodezi, vreme îndelungată Negoii a fost uzurpatul mindriei de a-și înălța fruntea către țările văzduhului, mai sus decît oricare altul dintre piscurile Carpaților românești. Pînă la urmă însă, după ce teodolitele și-au întretesut iarăși vizele peste creste și zumzetul mașinilor de calculat a amuțit, s-a statornicit că, ridicat pînă la 2544 m alt., cu 9 m mai sus decît decît Negoii, virful Moldovanu rămî-

Atracții turistice

Pe insula Gozo (Malta) a fost construit, recent, un hotel cu 300 de camere, care constituie una din marile atracții turistice locale, fiind vorba de un gen nou de amplasare a construcțiilor. Hotelul este... incastat în stîncă, ocupînd mai mult de jumătate din înălțimea de 150 de metri pe care o are faleza și este format din două corpuri separate, cu cîte 21 de nivele. Intrarea principală în hotel se face... prin acoperiș, adică prin ultimul etaj, care se află la nivelul platoului insulei.

La Sydney, în Australia, a fost construită și dată în folosință cea mai înaltă clădire a continentului care este, în același timp, cea mai înaltă construcție de beton armat din lume. Este un imobil-torn de 180 de metri (50 de etaje), foarte frecventat de turiști datorită mai cu seamă, faptului că la ultimul nivel este amenajat un restaurant «rotativ», care face o tură și jumătate în 60 de minute.

DICȚIONAR TURISTIC ■ DICȚIONAR TURISTIC ■

ne, de acum necontestat, de canal de altitudine al Carpaților de pe teritoriul patriei noastre. Mulțumindu-se cu medalia de argint, cîștigată în competiția sfredelirii azerului, Negoțul n-a pierdut însă nimic din măreția-i de totdeauna. Și-a păstrat faima de a împărăți peste un finut incunat cu o turburătoare frumusețe alpestră, atît de armonios integrată în pitorescul făgărășan încît peregrinul culmilor de munte nu poate gîndi a fi cu adevărat drumet dacă nu și-a purtat pașii și pe virful Negoiului.

Popasul pe un pisc este răsplata unui drum care, pornit din Cimpia Oltului, a depășit locurile în care moderna cabană de pe valea Sărătii a fost o vicleană ispită pentru un pas mai îndelungat sub acoperămintul ei. Trecut mai departe de cabană, trebuie să ieși în piept priporul prăvălișurilor nordice ale Alpilor Transilvaniei despre care N. Bălcescu spunea că străjuiesc, precum zidul o cetate, o țară cum nu e alta pe pămînt.

Urcurile dinspre nord fiind mai lesnicioase, erau, pînă nu demult, cele mai căutate de

turiști. Cărrile țesute în această zonă sînt bine marcate, iar adăposturile (cabane și stîne) nu lipsesc din cale. Celor care, suind la Negoiu, n-au ieșit încă din făgașul rutelor nordice, le trimitem indemnul de a încerca să ajungă pe creasta făgărășană urcînd măcar o dată, dinspre sud. Vor porni la drum după ce vor fi cercetat tezaurul de monumente ale Curții-de-Argeș, vestigii ce amintesc atît de convingător că străbunii au fost neînfîcați apărători ai moșiei dar și dibaci făuritori ai unor opere de artă ce înfruntă cu succes veacurile. Fără doar și poate că, în drum, vom poposi mai îndelung în Cheile Argeșului, acolo unde pieptul înalt de beton și de oțel, întrecîndu-se cu veșnicia stîncii, a zăgăzuit tumultul piraielor și a întins la poală de munte un lac frumos ca-n basme. Mai sus, fermecătoarea oglindă de apă a Căltunului îți iese în cale ca o incunare a pitorescului de pînă aici.

Drumul de la Vidraru la Negoiu este mai pretențios decît altele dar, cu atît mai mult, mai îmbietor. De porniți pe această cale, noi vă spunem

un sincer «drum bun», convinși fiind că nu veți regreta că ne-ați urmat indemnul.

«OAMENI» PE MUNTE. Nu este vorba acum despre păcurarii ce doinesc din caval în urma turmelor de mioare și nu ne gîndim nici la harnicii forestieri care aduc în circuitul economic uriașa bogăție a pădurilor noastre. Nu pornim astăzi nici pe urma pașilor celor ce cutreieră muntele din nobila dorință de a sorbi cu nesat întreagă cupă plină cu ambrozia splendorilor dăruite de natură plaiurilor românești. De data aceasta vom urca pînă în preajma cușmelor de piatră care, puse pe creștet de înalte culmi, au căpătat nume care să amintească oamenilor de la cîmpie, cojenilor, că nicidecum muntele nostru nu le-a fost dușman și că, în cuprinsul lui, se află oameni, oameni de stîncă, dar toți prieteni.

Începem cu Omul Bucegilor, piscul somital al Carpaților din dreapta Prahovei. Aici, la 2507 m alt., ocrotită de un stei singular, se află o cabană, adăpostul turistic cel mai înalt situat în munții noștri. În pragul cabanei de pe Omul, se înmă-

ÎNCEPUTURILE TRANSPORTULUI ÎN COMUN

Primele forme de organizare permanentă a transporturilor în comun, la noi, par a fi (în afară de cunoscutele diligente poștale) încercările făcute la 1848, pe care le aflăm dintr-o înștiințare afișată la București și la Brașov (Arhivele Statului, 663/1848): «Cea dintâi grabnică trasura care vreodată a trecut munții Carpați, pleacă începînd de la 1 aprilie 1848, de două ori pe săptămîină, cu trecerea prin Ploiești... pentru obținerea locu

DICTIONAR TURISTIC ■ DICTIONAR TURISTIC ■

nunchiază numeroase cărări vristate cu semne de marcaj, căi pe care pot ajunge aici drumeții de la Predeal, Bușteni, Sinaia și Bran.

Perche a Omului Bucegiilor, vf. Baicului din Piatra Craiului este și el, cel mai înalt vîrf al masivului: măsoară 2244 m alt. Poate că faptul de a fi frunțat între piscurile din jur l-a îndrituit să capete numele primașului stînei. Și, totuși, cel mai înalt munte al «Pietrii-lui-Crai» este cunoscut mai mult sub denumirea de vf. «La Om». Pe el, în popas de neînălțatur, se opresc și oierii, și vinătorii, dar și drumeții care cutreieră cărările masivului, dînd vamă de odihnă după ce au străbătut creasta, venind dinspre Funduri sau Curmătura sau aflînd răgaz pentru domolirea bățăilor unei inimi, mult încercată în urcușul făcut dinspre Grind sau Plaiul Foi.

Cam înspre zona centrală a Munților Rodnei, privind nesînțînit către Inău și Pietrosul Mare, cei doi semeți pivoti ai lungii culmi a masivului, se află vf. Omului, unul dintre cele mai potrivite podiumuri de pe care te poți desfăta cu

risipa de pitoresc întinsă, din Carpații Maramureșului pînă în Munții Bistriței. La răsărit de Rotunda, înspre Suhard, tot vf. Omului se cheamă un alt pisc ce pe aici; are 1932 m alt

Pe ici și colo, în Carpații românești se mai întîlnește cîte un «Om» de stîncă! Pe piscul acestora ajung însă numai drumeții care îndrăgesc și alte căi, mai puțin bătătorite decît potecile marcate. Despre acestea vom aminti, poate, cu alt prilej.

PADIS — PONOR. Nu puțin sînt turiștii care, în agenda drumețiilor de munte, înscriu Apusenii printre masivii ce urmează a fi cercetați... mai către bătrînete. Argumentul major pentru o astfel de hotărîre îl constituie faptul că altitudinea acestor plaieri este departe de a oferi prilejuri pentru o îmbogățire a pașmăresului unui curcitor de înălțimi care se respectă. Și, mai tirziu după aceea atunci cînd pășești pentru prima dată în Munții Crîșurilor și Someșurilor, îți dai seama cît de fals a fost criteriul altitudinii, aplicat unei departări a valorilor turistice montane.

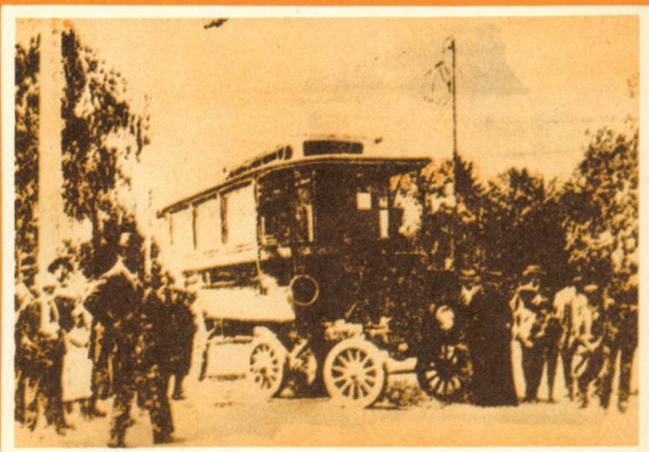
Prea înalți nu sînt Apusenii, dar pretiosul lor tezaur de pitoresc îi situează printre cele mai de seamă obiective turistice românești. Și, frumusețe între frumuseți, Padisul le întrec pe toate. Cînd spunem Padis, nu înțelegem aria geografică, largă tîpsie de teren, care s-a adîncit între versanții unor culmi joase vegheate de Biserica Moțului, măgură o leacă mai înaltă decît suratele ei. Padis înseamnă izvoarele Someșului Cald, cu Cetatea Rădesii, la fel ca și ponoarele din apropierea lui, cu lacuri temporare și cu izbucuri aureolate de mister. Pentru drumeți, tot Padis se cheamă și canionul Galbenei, după cum tot același nume îl poartă și ghețarul de la Focul Viu. Dar, mai ales, Cetățile Ponorului sînt Koh-I-Noorul Padisului.

Nu ne este în gînd să turnăm în tipar de slovă sau să cuprîndem în meșteșugire de grai splendoarea Cetăților Ponorului. Este atît de uluitoare această năvală de pitoresc carstic încît astfel de încercări ni se par a fi o impietate. Cert este că, pus în valoare prin amenajări corespunzătoare, Padisul

rilor pasagerii interesați să se adreseze la București pe ulița Lipscanilor, la Brașov pe ulița Vămii...». Așadar, cu acest neîntrecut vehicul vor fi călătorit, acum 122 de ani, excursioniștii bucureșteni și brașoveni, care reușeau ca într-o săptămână să facă greul dar frumosul drum, dus și întors, între cele două orașe.

Tot la 1848 apare și strămoșul ITB-ului din zilele noastre. Era «o trăsură cu cai, de mai multe persoane» pusă la dispoziția persoanelor «ce voiesc a merge de la București la moșia domnească de la Băneasa» plata pentru o persoană fiind un șfanț în zilele de sărbătoare și «numai șai-zeci de parale bune în zilele de lucru».

Întreprinderea a reușit, lumea s-a obișnuit cu asemenea trăsuri, care aveau un tarif

DICTIONAR TURISTIC ■ DICTIONAR TURISTIC ■

ar fi competitiv cu cele mai vestite obiective turistice mondiale de același gen.

Cu ce este întîmpinat drumetelul pornit spre Padiș? Cu un drum forestier al cărui capăt, lipsit nu numai de un motel dar și de o rudimentară așezare pentru parcajul autovehiculelor, se înfundă la o distanță de Padiș pe care o parcurgi în mai puțin de o jumătate de oră. Vrei să organizezi la Padiș o bază pentru deplasări către comorile din jur? Să nu te aștepti că vei găsi aici un încăpător hotel turistic fiindcă nu te așteaptă nici măcar un camping modest! Este pe aici o cabană, dar nu știm dacă nu greșim total dîndu-i acest nume. Lista a ceea ce nu găsești la Padiș îi încă lungă. Este singurul superlativ pe care îl oferă grija cu care valorificăm această minune de frumos a Carpaților din vestul țării. Și, trebuie s-o mărturisim deschis: acest fapt nu-i deloc îmbietor pentru drumetel ce vrea să înscrie Apusenii pe loc de frunte în agenda hoinărelilor sale turistico-montane. De aceea este totuși bine că, în planificarea noas-

tră, Padișul a fost lăsat pentru... mai la bătrînețe. Dar, numai pentru aceasta!

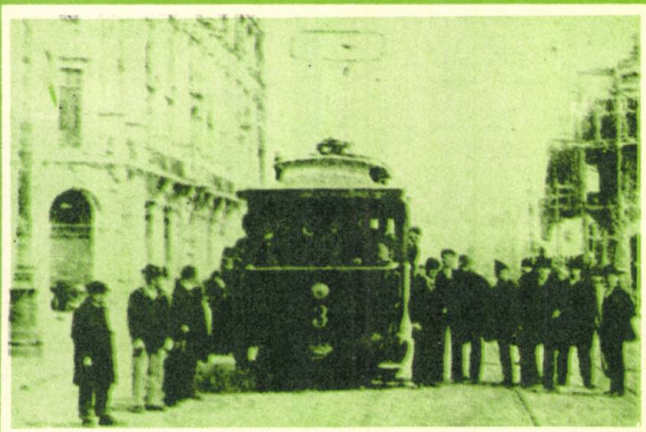
RETEZATUL. La vestul Carpaților Meridionali, acoperind zona cuprinsă între Culoarul Timiș — Cerna (la apus) și briele de ape ale Streiului și Jiului (la est), acestea din urmă legate prin înseurarea de la Merisor, se ridică un uriaș bloc, fragmentat de văi înalte, în munți și masivi pe întinsul cărora peregrinul plaiurilor carpatine, cătărate pînă sus pe creste, are putîna să culeagă prețioase împliniri ale pașii năi sale pentru drumetie. Printre comorile turistice de aici, locul fruntaș îl revine Retezatului, masiv în care întinderea, altitudinea și pitorescul sînt darurile de preț cu care natura l-a înzebrat mai cu dărnicie decît a făcut-o față de vecinii săi. Culmi puternice și creste ferăstruite de ghetari; zănoage vaste și circuri glaciare, agățate de pereți stîncosi; puzderie de lacuri alpine (mari și înalt situate); o faună și o floră cărora atributul de prețioase le este propriu, iată numai cîteva dintre ispitele turistice, majore, ale Retezatului.

Peleaga, piscul somital al acestor munți, n-a reușit nici prin altitudine și nici prin aspect, să fie nașul de botez al uriașilor de piatră pe care îi străjuiește: masivului i-a dat nume un alt vîrf al său, mai scund Peleaga, dar care, privit dinspre cîmpia Hategului, pare a fi fost într-adevăr «retezat» de cine știe ce paloș al giganților din lumea basmului.

În ultimii ani, accesul către frumusețile Munților Retezatului a devenit mult mai lesnicios decît în trecut. O întinsă rețea de șosele forestiere urcă dispre Sarmizegetusa, Nucșoara, Pui, Lupeni și Herculan, pătrunzînd adînc către zonele de mare altitudine ale masivului. În continuarea lor sau însoțindu-le, se țin pîienjenii de trasee marcate, cărări sau hățase care călăuzesc pașii turistului pînă către cele mai tînuite cotloane ale muntelui. Cabanele și restaurantele sau bufetele de la Gura Zlata, Gura Apei, Buta, Băleia și Pietrele, deși periferic situate, satisfac totuși, în bună măsură, nevoile de adăpost și de hrană ale drumetilor ce vor să cunoască cit de cit din

mult mai mic decât trăsurile obișnuite, de piață, și astfel sistemul a evoluat, apărînd, în anii următori primele *tramcare*, în care încăpeau 8, 10 și 12 persoane. Paralel cu activitatea acestora a circulat în București — începînd de la 28 decembrie 1872 — tramvaiul cu cai. În fotografia 1 vedem în medalion un tramcar, pe calea Victoriei, în iulie 1891, cînd tramvaiul nu-și impusese încă supremația. Acest tramcar «cel mai mare, mai comod și mai elegant din cîte s-au văzut» circula din piața Sf. Gheorghe, pe calea Victoriei pînă la ministerul de finanțe, apoi pe calea Griviței pînă la Gara de Nord.

Primul tramvai electric din București a circulat începînd de la 9 decembrie 1894 (fotografia 2), pe linia Cotroceni-Obor. Aceasta a fost, la vre-

DICTIONAR TURISTIC ■ DICTIONAR TURISTIC ■

bogăția de pitoresc a Retezatului. Pentru a obține însă maximum de avantaje în cercetarea acestei regiuni alpine, folosirea cortului devine deosebit de potrivită. Astfel, un campament pe malul Bucurei, la peste 2000 m altitudine, rezolvă cu eficiență multe dintre problemele pe care le pune o drumetie de mai lungă durată în Munții Retezatului.

SINAIA își merită cu prisosință numele de «Perla a Carpaților. Situată în bazinul superior al Prahovei, în lungul căreia s-a dezvoltat, vegheată de masivul împădurit al Gîrbovei și cîntărită, în parte, pe cîinele răsăritene ale Bucegilor, stațiunea este beneficiară a unor daruri naturale cărora omul le-a adăugat dotări și amenajări corespunzătoare. Cunoscută ca stațiune de odihnă, de tratament și de sporturi de iarnă, Sinaia este un obiectiv turistic, prin ea însăși și prin posibilitățile ce le oferă pentru organizarea de excursii în munte. Izvoarele de ape minerale descoperite la Pîscul Ciinelui, Valea Rea și Muntele Sagu, neexploatate încă, ar

putea face din Sinaia și o stațiune balneară.

Principalul obiectiv turistic al Sinaiei este Muzeul Peleş a cărui vizitare ar trebui înscrisă, obligatoriu, în palmarele drumetului de orice categorii. Trei cabane de joasă altitudine, Pîscul Ciinelui, Furnica și Schiorii, constituie excelente puncte de sprijin pentru excursii montane în masivele Gîrbova și Bucegi. Traseul spre Gîrbova este marcat numai pe porțiunea Sinaia — cabana Pîscul Ciinelui și se parcurge în 30 de minute.

Din Sinaia spre Bucegi pornesc două trasee marcate. Astfel, de la Sinaia, se poate ajunge pînă la cabanele din jurul Peșterii Ialomitei, pe marșul bandă roșie, urmînd traseul: Sinaia — poiana «La Sfirșitul Lumii» și hotelul alpin de la cota 1400 (1,1/2 oră) — cabana Virful cu Dor (încă 1,1/2 oră) — cabana Peștera Ialomitei (timp total de mers, 5—6 ore). Între Sinaia și cota 1400, există șosea accesibilă auto-vehiculelor.

Tot în Valea Ialomitei se poate ajunge și pe traseul marcat cu bandă albastră, care are

desfășurarea: Sinaia — Poiana Stinei (circa 2 ore de mers) — cabana Piatra Arsă (3—4 ore de la Sinaia) — cabana Peștera Ialomitei (timp de mers, 5—6 ore). De la Sinaia la Poiana Stinei, varianta pe șoseaua alpină măsoară 5 km lungime și este marcată cu triunghi albastru.

Planul de perspectivă și lucrările care au și început pe teren vor sporii, în anii ce urmează, importanța Sinaiei ca stațiune de sporturi de iarnă și ca bază de plecare spre zonele înalte ale Bucegilor. Sint prevăzute a fi realizate: pîrtia de schi, de la vf. Furnica la Sinaia (cea mai lungă din țară); teleferic cu cabine, de la Sinaia la Cota 1400 și, de aici mai departe, pînă pe vf. Furnica; telescaun între Sinaia și Poiana Stinei; șosea de legătură între Poiana Stinei și cota 1400; restaurant cu specific tradițional (produse de oierii) la Poiana Stinei.

«Perla Carpaților» va fi astfel un nume încă și mai potrivit pentru cochetul oraș de pe Valea Prahovei.

SURIANU. Munții cu acest

mea sa, a unsprezecea linie electrică de tramvai din Europa, deci România s-a enumerat printre primele țări care au introdus tracțiunea electrică la transportul în comun, cu tramvaiele. Troleibuzul — «firobuzul» cum s-a numit la început — a apărut în lume la 1901, iar la noi în 1904, când s-a pus în circulație — la Sibiu — vehiculul pe care-l vedem în fotografia 3. Cel mai vechi tramvai din țara noastră aparține Timișoarei. El a fost înființat în anul 1869, deci la cîțiva ani numai după primele tramvaie din lume (1852 la New-York, 1852 la Paris). În ordinea cronologică Timișoara a fost al optulea oraș din lume înzestrat cu tramvaie. În fotografia 4, — tramvaiul cu cai din Timișoara, în vara anului 1869.

DICTIONAR TURISTIC ■ DICTIONAR TURISTIC ■

nume sint situați în zona de NV a complexului alpin cunoscut sub denumirea generică de «Munții dintre Olt și Jiu». Masivul și-a luat numele de la una dintre înălțimile sale majore, vf. Surianul (2059 m alt.) deși pîcul somital al acestor munți este Virful-lui-Pătru (2130 m). Din punct de vedere turistic, colțul sud-estic al Munților Surianului este multumitor dotat cu baze turistice: cele trei cabane (Lonea, Oașa și Surianu), situate una față de alta la distanța de mers ce nu depășesc 3—4 ore, sint legate cu poteci marcate care străbat zone de un pitoresc alpin deosebit de îmbietor. Aspectul atrăgător al celor două lacuri glaciare din masiv, Iezărul Mare și Iezărul Mic, situate sub vf. Surianu și nu departe de cabana cu același nume, adaugă un spor de frumusețe peisajului de altitudine și constituie o ispită în plus pentru cei dornici să-și organizeze o petrecere a timpului liber în regiuni turistice mai puțin cercetate, dar cu nimic mai prejos decît altele.

Zona sup-vestică a Munților Surianului este lipsită de baza

materială necesară organizării iesnicioase a unor drumeții interesante pe aceste meleaguri. Lipsa amenajărilor nu poate fi imputată unei penurii de obiective turistice, fiindcă aici se află trei zone de calcare cristaline ce alcătuiesc interesanta regiune carstică dintre Banita — Merisor — Livada — Ponor și Ohaba — Băilești. Mai ales pe larga platformă carstică situată în zona de obîrșie a văilor Luncanilor și Streiului, se pot identifica nenumărate forme de relief carstic, ca: ponoare, uvale, chei, văi oarbe, doline, riuri subterane, izbucuri, peșteri și avene. Spațiul nu ne îngăduie să stăruim asupra însemnătății niciunuia dintre obiective turistice; ne mărginim să enumerăm numai parte dintre ele. Peșteri suprapuse se află la Cioclovina, Cocolbea, Federi și Baru Mare. Alte asemenea fenomene carstice sint interesante prin lungime, prin formațiunile concreționare ce le adăpostesc, prin sălile lor monumentale sau prin riurile subterane care le străbat, prăvălindu-se în cascade zgomotoase sau stagnînd în dorne

adînci. Cu aceste caracteristici se înfățișează peșterile Surra Mare, Barul Mare, cele de la Crivadia și Ponorici sau Cetatea-Bolii și peștera de la Tecuci, majoritatea lor fiind declarate monumente ale naturii.

Ne oprim aici cu îndemnul ca, trecînd peste greutățile ce le prezintă lipsa cabanelor și a marcajelor, să nu ocolim vizitarea și acestei regiuni a Munților Surianului. Satisfacțiile ce le vom avea cercetînd acest paradis carstic vor compensa din plin impedimentul lipsei unei baze turistice corespunzătoare.

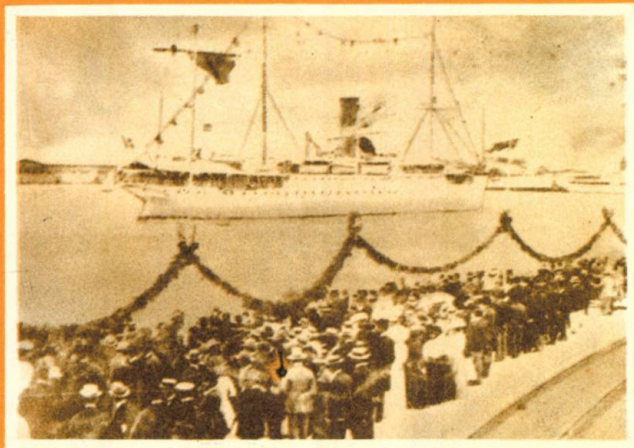
TARÇUL. În drum către «Marea dintre munți», la jumătatea distanței dintre Stejaru și Bicaz, vinătorii, pescarii sportivi și drumeții cărora le place îneditul, obișnuiesc să-și îngăduie un popas, uneori destul de îndelungat, la Tarçău. De aici a pornit Vitoria Lipan eroina Baltagulului, în căutarea sotului său care, în drum spre Dorna, fusese ucis de cei care îi rivneau turmele. Localitatea și împrejurimile ei și-au câștigat o binemerită faimă de centru cinegetic, fiind cunos-

Excursioniști străini la noi

Prima excursie colectivă franceză în țara noastră a fost făcută în luna septembrie 1909, cu vaporul ILE DE FRANCE. Un număr de peste două sute de pariziieni — profesori, avocați, ingineri, ofițeri, ziariști, medici și arhitecți — grupați într-o organizație dirijată de REVUE GENERALE DES SCIENCES, ne-au vizitat atunci, sosind cu vaporul la Constanța și apoi continuându-și călătoria cu trenul, pe ruta: Cernavodă-Ploiești-Slănic Prahova — Cimpina — Sinaia — Curtea de Argeș — București — Giurgiu. Organizarea primirii oaspeților, a călătoriei în interiorul țării și a vizitelor, a fost realizată de

Asociația română pentru înaintarea și răspândirea științei. Din comitetul de organizare a făcut parte, între alții: dr. C.I. Istrati, prof. Petre Poni, ing. A. Saligny, prof.

dr. G. Marinescu, prof. G. Țițeica, Gr. Antipa și publicistul N. Petrașcu. Fotografia ne arată sosirea în portul Constanța a impunătorului ILE DE FRANCE.

DICȚIONAR TURISTIC - DICȚIONAR TURISTIC -

cută și ca însemnată zonă pis-cicolă. O confortabilă casă de vinătoare organizată pe lângă ocolul silvic; numeroase colibe în care adepții Dianei se adună ca să-și povestească, unul altuia, cît de floris a a fost mistrețul căruia nici un glonte de pe lume n-ar putea să-i străpungă pielea dar pe care, «ei», l-au doborât: amenajări piscicole din bazinele cărora incorrigibilii unditari au satisfacția să scoată, cu permis în regulă, păstrăvi care, deși n-au crescut cît balenele de mari, sînt totuși delicioși (după ce și-au făcut stagiul în tigaia cu undelele incins); iată numai cîteva dintre ispitele cărora cu greu le poți face față dacă, peste umeri, îți treci cureaua puștii cu «otele reci» sau în mină porți, ca pe un glorios stindard, bățul de bambus cu mulinetă.

Amenajările făcute pentru a înlesni punerea în valoare a întinelor păduri ce înveșmîntează versanții văilor din bazinul Tarcăului, au pus la îndemîna drumeției de munte posibilități de deplasare care, altădată, erau abia visate. O șosea forestieră, asfaltată, urcă

în susul Tarcăului, pe 12 km lungime, pînă dîcolo de Brateș. Tot pînă aici și, uneori, mai departe încă, ajung și mocănițele ce trag după ele vagoanele ce vor reveni apoi, la marea fabrică de cherestea de la Tarcău, încărcate cu trunchiurile molizilor, pînă mai ieri semeți sfredelitori ai norilor din înalt.

În amonteale văii, la 17 km distanță de la așezarea din valea Bistritei și în apropiere de confluența pîrului Bolovănișu cu Tarcăul, prin anul 1833, Avramie Ieroschimonașul a ridicat, din lemn de frasin, un schit. Aici, la gazele primitoare ce au în grije clitoria vegheată de codru și de semeția stîncii, drumeții de astăzi află îndemîn și îndrumare pentru împlinirea rosturilor cu care au venit în creierii muntelui. Piraiele Ata, Brateș, Bolovănișu, Ardeluța și Tarcău, buchet bogat de văi pline de farmec și de pitoresc alpestru, se adună în matca Tarcăului aducînd, odată cu zburdălnicia și zbuciumul undelor lor, chemări pentru drumețiile pe care, nicicînd nu le vei putea uita.

TARA-DE-SUS. De-o parte și de alta a liniei ce unește Siretul de Suceava și Suceava de Baia, de la soare-răsare și pînă departe, către apus de aceste trei capitale ale Moldovei străbune, se întinde un ținut în care formele de teren se îmbină într-o întocmire de armonioasă și desăvîrșită împlinire. Munți înveșmîntați în întunecate bungete de molizi, obcine ale căror greabane unduiesc domol sub hlamidă de codri ce își numără anii cu veacurile, coline drapate în haină de livezi cu pometuri sau purtătoare a belsugului roadei unor vestite podgorii, cîmpii înlinse cît vezi cu ochii și vristate cu uriașe curcubeie de flori, zbucniri de stînci semețe stînd de veghe unui peisaj tîhnit, desfășurat de pe frunți de obcine și de la poale de munți pînă de-a lungul unor piraie cu apă ca de cleștar, toate aceste strălucitoare fațete ale splendorilor naturii conferă ariei geografice a Țării-de-Sus atribute care, ele singure, ar îndritui un interes major pentru drumeție.

Pitorescul peisajului este im-

Cale ferată muzeu

O cale ferată — muzeu poate fi întâlnită în Elveția pe linia Blonay — Chanby, unde circulă pentru uzul turiștilor pitorești trenuri cu cele mai diverse tipuri de locomotive și vagoane, de la începutul căilor ferate și pînă astăzi.

Electronica la Altamira

Pentru a preveni degradarea celebrelor picturi preistorice din grottele de la Altamira (Spania) din cauza excesului de bioxid de carbon emanat de mulțimea mare de vizitatori, se va

instala un aparat electronic care va indica în permanență compoziția aerului și numărul de turiști care pot fi admiși.

Călătorii în caleașcă

La dispoziția turiștilor care vizitează Praga sînt puse cîteva caleaște cu care se pot face excursii în oraș și în împrejurimi. Există curse regulate în caleașcă la Austerlitz, de unde se poate privi fostul cîmp de luptă de pe colina pe care își avea cartierul general Napoleon în timpul «bătăliei celor trei împărați» (ai Franței, Austriei și Rusiei).

Restaurant pe capul Colosului

Cu mari cheltuieli va fi restaurată una din cele 7 minuni ale lumii, «Colosul din Rhodos», distrus în timpul unui cutremur de pămînt în anul 224, î.e.n. El va străluci din nou, în mod simbolic intrarea în port, în timp ce turiștii vor putea sta într-un restaurant amplasat în capul monumentului unde vor fi transportați de ascensoare speciale.

Suveniruri neobișnuite

O dată cu răspîndirea turismului, colecționarea de suveniruri a devenit un obicei frec-

DICTIONAR TURISTIC ■ DICTIONAR TURISTIC ■

podobit aici însă și cu strălucirea unui măreț trecut multi-secular. Întreaga regiune, ținut de plămădă și de desăvîșire a artei și culturii medievale moldovenești, este un uriaș muzeu de istorie, o mărturie grăitoare a măiestriei străbunilor, o dovadă a nedesmințitei lor iubiri pentru frumos și poartă pînă la noi mesajul unei înflăcărare dragoste de țară. Monumente istorice cărora vitregia veacurilor nu le-a putut rugini valoarea, cetăți puternice de piatră și biserici înflorite cu măiestre zugrăveli pe dinafară, construcții zvelte a căror alcătuire arhitectonică și bogăție în podoabe de artă și-au căpătat o faimă ce a depășit de multă vreme frontierele țării, comori muzeistice care nu rămîn cu nimic în urma celor mai vestite colecții mondiale de acest gen, iată tot atitea vestigii ale trecutului care sînt vrednice de prețuire și de admirația turiștilor de pretutindeni.

Alături de realitatea mîndră a trecutului care și-a temeinicit un loc de frunte în istoria artei universale, noile complexe de arhitectură și puternicile cetăți

ale industriei noastre socialiste mărturisesc o continuă forță creatoare a poporului român, ilustrînd mersul ascendent al unui neîntreput progres istoric, economic și cultural.

Cu aceste daruri, Țara-de-Sus își așteaptă, cu justificată încredere, oaspeții.

URLEA. Cu toponimicul «Urlea», în Munții Făgărașului sînt cunoscute cîteva obiective turistice: viriul, căldarea glaciară și lacul Urlea; Izvorul Urlea și cabana cu același nume. Pentru a ajunge la cabană, la 1531 m alt., după ce vom fi coborît din tren în gara Voila, pornim să parcurgem cei 15 km al drumului local ce trece pe valea Brezicioarei, prin Voivodeni, Pojorta și Breaza. Din amonte de această ultimă localitate, o potecă marcată cu triunghi albastru conduce, în 4 ore de mers, la cabană, adăpost pînă la care se urcă 1110 m diferență de nivel. Cabana Urlea este bază de plecare pentru celelalte obiective turistice amintite. Unul dintre traseele pe care le recomandăm, este cel ce urmează poteca marcată cu același semn ce ne-a însoțit în urcușul către

cabană: triunghiul albastru. Cărarea aceasta trece de-a lungul spinării Muntelui Roșu și ajunge pe vî. Urlea, la 2475 m alt., după 2—3 ore de mers de la cabană.

Celălalt drum marcat ce ne scoate la creastă este comun cu precedentul, pînă în șaua Muntelui Roșu. De aici mai departe, cărarea coboară în valea Izvorului Urlea și, după ce urcă vîrtos, ajunge în Cîrmățura Zirnei, în traseul de creastă, după 4—5 ore de mers. Vîrsta marcajului acestui drum este punctul roșu.

Lacul glaciar Urlea, obîrșie a torentului Pojorta, este situat la 192 m alt. Drumetii care și-au ales ca bază de plecare cabana Urlea, ajung la lac urmînd traseul marcat cu triunghi albastru, vîrstă de vopsea care îi însoțește însă numai pînă pe virful Urlea; mai departe, se coboară pe o cărare nemarcată. Turiștii ce parcurg, într-un sens sau altul, lunga creastă a Munților Făgărașului, pot face o abatere către nord, astfel încît, din drumul de creastă marcat cu bandă roșie, ajung ușor la lacul Urlea, mărgăritar prețios în cununa

vent și a cîștigat în diversitate și originalitate. În Uniunea Sovietică au fost create astfel pentru turiști o serie de obiecte de «suvenir» printre care: corvoane brodate cu fir de aur, copii fidele ale celui oferit de Pușkin prinfesei Viazemskaia, papiucii meșteșugit ornamentați descriși de Tols toi în «Război și pace» figurinele sculptate în lemn de meșterii din Bogorodskoe înfățișînd falnici husari sau elegante curtezaie, troici cu armăsari roșcați, figurine reprezentîndu-l pe Mișka, ursul din basmele rusești și multe, multe altele.

Pe urmele lui Ulisse

O agenție de turism din Grecia a inițiat, printre altele, un interesant «tour» mitolo-

gic. Turiștii pot reface pe un iaht modern itinerariul călătoriei lui Ulisse, în timpul căreia se fac lecturi din «Odiseea». Călătoria durează însă numai 5 zile în loc de 10 cit a durat cea a lui Ulisse.

Turismul și fantomele

Anglia este deținătoare a unui record original: o statistică — fi-rește neoficială — anunță publicul că în castelele ei vechi pot fi înțilnite nu mai puțin de 7000 de fantome. Cum se pare că acest amănunt constituie un punct pîcant în prospe-ctele turistice, o adevărată întrecere se desfășoară pentru a găsi noi și atractive modalități de manifestare a «duhurilor» în castelele străvechi ale Albionului.

Orașul telefericelor

Orașul Tchiatura, din Republica Socialistă Sovietică Gruzină, prezintă turiștilor o curiozitate unică în lume: singurul mijloc de deplasare în interiorul și în exteriorul localității este... telefericul. Orașul dispune de 58 de linii aeriene pe care circulă cabinele telefericelor. Volumul de transport al întregii rețele este de cca. un milion și jumătate de călători pe an. Una dintre linii, care leagă orașul de centrul Zedragani, deține și recordul mondial de viteză în specialitate — peste 30 de km pe oră. Gările telefericelor au orare cu plecări și sosiri ca la trenuri. În orele de vîrf ale traficului «decolarile» din principalele gări se succed la intervale de 50—60 de secunde.

DICTIONAR TURISTIC ■ DICTIONAR TURISTIC ■

de frumuseți a Alpilor Transilvaniei.

VIDRARU. Jalon însemnat pe calea, mereu ascendentă, ce conduce către luminosul țel al desăvîrșirii construcției socialiste în patria noastră, Vidraru s-a înscris și ca un obiectiv de seamă pe agenda drumetului contemporan. Către o-birșia multimilenarului Ordeso de-a curmezișul sălbaticelor Chei ale Argeșului, între pereții înalți de stîncă ale căror prăvălișuri te copleșesc cu semetia lor, hărnicia constructorilor cetăților de lumină românești a înălțat un adevărat colos de beton și de oțel. De pe creasta barajului Vidraru, admirînd eleganta arcuiri a peretului dispre aval al zăgăzului împlîntat între zidurile de piatră ale cheilor, privirea se rostogolește spre fundul unui abis amețitor creat de om, hău care totuși pare că, din totdeauna, a fost parte integrantă a pitorescului sever înfățișat de impresionantele vîr adînci pe care, în aceste locuri, perseverența acțiune a apelor reze-pi de munte le-a sfredelit în trupul puternic al stîncii.

De la cealaltă parte a barajului, pe 14 km lungime, se întinde, către miazănoapte, la-

cul de acumulare Vidraru în apele căruia este zăgăzuită o putere uriașă care, în cele patru turbine ale «U.H.E. Gh. Gheorghiu-Dej» de la Căpățineni, este transformată într-un impetuos fluviu de lumină și de energie. Cuibărit între tărîmuri de munte și dezvoltat ca o giganțică frunză de stejar, lacul Vidraru este prin el însuși un obiectiv turistic deosebit de atrăgător. Șoseaua care, pe 51 de km lungime îi dă ocol, poartă pe turist de-a lungul unei regiuni al cărei pitoresc natural este îmbogățit din plin cu amenajările și cu dotările recent apărute pe aceste meleaguri. Două restaurante cu înfățișare rustică și avînd un profil gastronomic tradițional; citeva cabane, unele încă în construcție altele, cum este vila de la Valea cu-Pesti care strălucește prin confortul oferit drume-tului, iată numai cîteva dintre elementele care, alături de celelate frumuseți naturale ale locurilor, îndeamnă la o cit mai grabnică cercetare a comorilor turistice adunate, pe Argeș în sus, la Vidraru.

ZĂNOAGA. Printre elemen-tele de pitoresc ce caracteri-

zează farmecul peisajului Carpaților românești, circurile și căldările glaciare, acele vestigii ale perioadei de timp în care peste meleagurile patriei noastre stăpînea un climat sub polar, ocupă un loc important, mai ales în Carpații Meridionali. Zănoage spînzurate la o-birșia alpină a multora dintre riurile noastre de munte, formațiunile acestora geologice, rezultate din opera prin care ghețarii de odinioară au adîncit forme de teren preexisten-te, sînt obiective turistice mult căutate de îndrăgostiții plaiu-rilor carpatine.

În uriașul complex alpin al Retezatului, către partea de vest a zonei sale centrale, se întinde o regiune în care «ză-noagă», numele formei de teren, a devenit toponimicul Ză-noaga. Se află aici un uriaș circ glaciar, străjuit de giganțicul trident de stîncă al piscu-ricilor Judelei. Pe fundul căldă-rii, la 1973 m alt., își are sediul Tăul Zănoaga, unul dintre cele mai întinse și mai frumoase «ochiuri de mare» ale Reteza-tului. Lacul, adînc de 23 m, are o formă aproape circulară, un diametru mediu de 350 m și o suprafață ce depășește 9 hectare și jumătate.

Cabana Ciucaș, Tigăile și Vf. Ciucaș

■ O INVITAȚIE HIBERNALĂ: ➡

CHEIA

Cheia, mica stațiune climaterică așezată pe cursul superior al Teleajenului, poate fi și acum, în toiul iernii, punctul final al unei excursii de sfârșit de săptămână sau, așa cum se întâmplă în cele mai multe cazuri, locul de plecare spre înălțimile albe ale Ciucașului. Și pentru turiștii care se mulțumesc să guste farmecul peisajului hibernal de aici, de sub poala muntelui, și pentru cei pe care noul decor al piscurilor îi atrage irezistibil, Cheia rămâne același loc plăcut și odihnitor, de unde se deschid perspectivele unor priveliști de inedită frumusețe. Culmile domoale ale Bratocei, crenelurile de calcat ale Ciucașului, spinările colțuroase ale Zăganului, ce se pierd în depărtările albe ale răsăritului își desenează siluetele sclipitoare pe înaltul cerului.

Stațiunea se află pe drumul care leagă Ploieștii de Brașov, trecind prin Vălenii de Munte și Pasul Bratocea, astfel că turiștii își pot alege itinerariul pornind din unul din cele două orașe. Cei ce vin dinspre București și Ploiești au la îndemână și calea ferată Ploiești-Mineciu (50 km), de unde un tren forestier îi duce pînă la Cheia (21 km).

Iarna, în Ciucaș ninge abundant. Pantele de pe versantul sud-vestic al Muntelui Roșu, din Valea Berii, din Șaua Tigăilor sau din vecinătatea cabanei Ciucaș devin pîrtii excelente pentru schi, și, după un obicei statornicit aici de ani de zile, vor rămîne astfel pînă ce jos, în Cheia, va înflori liliacul.

Dacă pe partea superioară a masivului nu se pot încumeta decît schiori cu experiență, în schimb, pîrtia din fața cabanei Muntele Roșu este ușor accesibilă tuturor categoriilor de turiști.

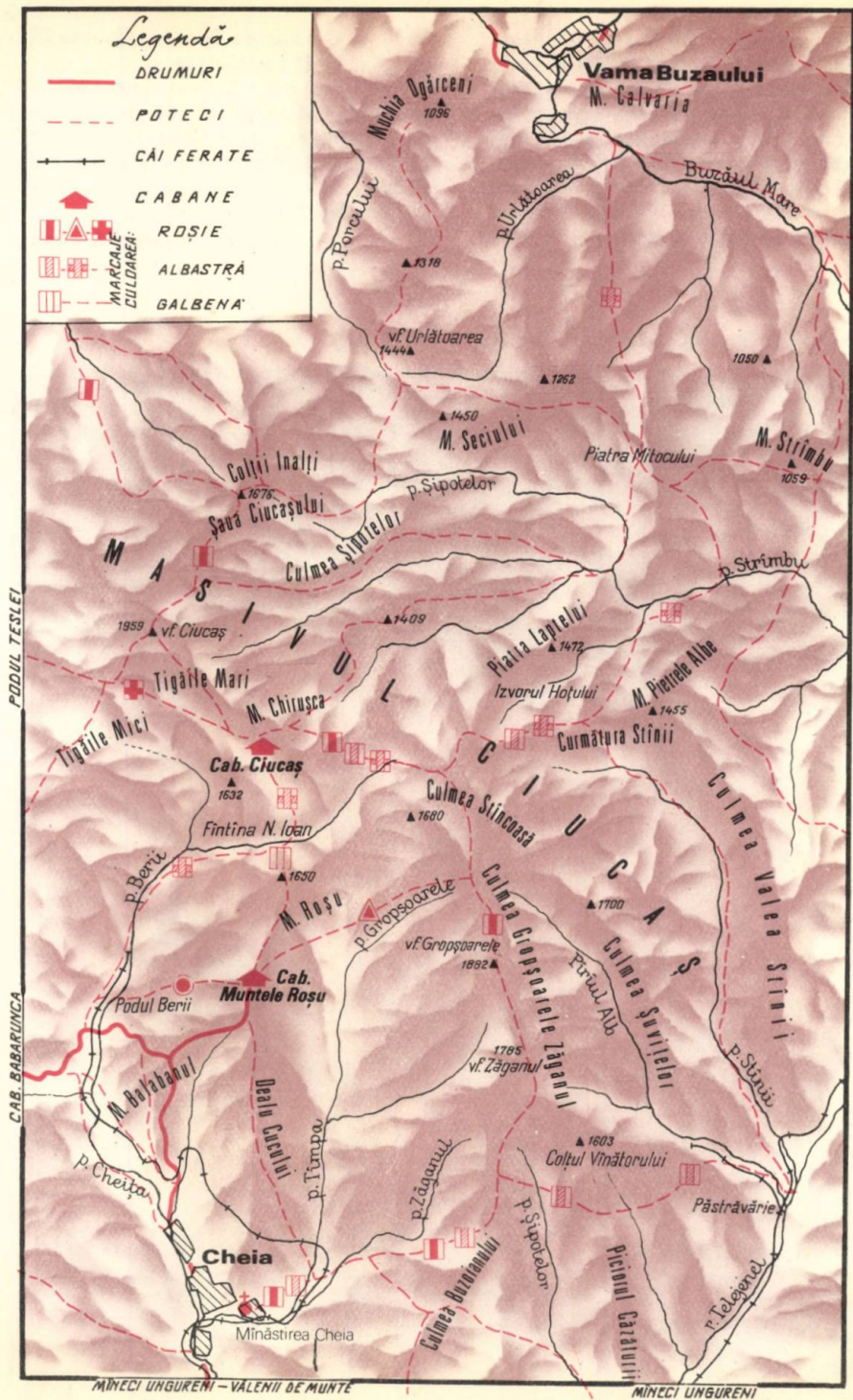
Din Cheia (alt. 867 m) pînă la cabana Muntele Roșu (alt. 1 260 m) drumul măsoară 4 km: 3 km pe șoseaua ce urcă în serpentine prin pădurea de fag și brad spre Bratocea, apoi de la o bifurcare spre dreapta, încă 1 km pînă la cabană.

Celor ce nu au pasiunea schiatului, Cheia le oferă recompensa unor plăcute plimbări prin împrejurimi. Valea Cheiței și Valea Berii se înscriu — și nu fără teme — printre punctele de atracție ale stațiunii. Primul traseu (marcaj triunghi albastru) poate fi parcurs într-o oră și jumătate, cel de al doilea, marcat cu bandă albastră, în mai puțin de trei ore.

Farmecul acestor locuri se ascunde însă în taincele înălțimi ale muntelui, sus, sus de tot, acolo unde creasta roasă de ploi și ninsori a Ciucașului se profilează într-o solemnă încremenire pe azurul cerului, unde fiecare stîncă, aflată solitar în bătaia viscozelor, îmbracă ciudate vestimente de zăpadă.

Asprimile iernii fac dificilă ascensiunea spre piscuri. Doar cei ce au experiența și antrenamentul necesar se pot încumeta să le înfrunte. Acestora le recomandăm cîteva trasee care își dau întîlnire în fața cabanei Ciucaș. (alt. 1 550 m) pe una din cele mai îmbietoare pîrtii de schi. Cel mai lung (circa 8 ore, marcaj bandă albastră), dar și cel mai frumos pe timp de iarnă, urcă prin pasul Bratocea (1 267 m) și prin Șaua Tigăilor Mari, pînă în virful Ciucaș (1 959 m), coborînd apoi peste muntele Chirușca la cabana Ciucaș. Un altul, mult mai scurt, marcat cu cruce albastră, trece prin Valea Berii, ajungînd, după circa 3—4 ore, la cabana Ciucaș. Un al treilea (marcaj bandă galbenă), avînd o durată asemănătoare, trece peste muntele Balabanul (1 209 m) la cabana Muntele Roșu, întîlnind apoi în firul Văii Berii, la fîntîna lui Nicolae Ion, drumul marcat cu cruce albastră. În sfîrșit, alte două trasee ajung în același loc urcînd pe culmile răsăritene ale masivului Zăganul și Valea Stînii. Unul dintre acestea (bandă roșie) străbate Culmea Buzăului (1 219 m), Curmătura Zăganului, Gropșoarele, Culmea Stîncoasă, Cabana Ciucaș. Un traseu lung de 6—8 ore, căruia iarna îi spozește mult dificultățile, ca și celui alt itinerar (bandă albastră), care de la Culmea Buzăianului se îndreaptă spre răsărit pînă la Poiana Stînii (927 m), apoi spre miez-noapte, ajunge la Curmătura Stînii. De aici, mergînd spre apus pe latura nordică a versantului, întîlnim marcajul traseului de care ne-am despărțit în Culmea Buzăianului.

Brașovenii pot începe ascensiunile în masiv plecînd fie de la cabana Babarunca (marcaj bandă roșie), fie de la Podul Teslei (marcaj cruce roșie) amîndouă fiind situate pe șoseaua Brașov — Cheia — Vălenii de Munte. Cele două trasee se întîlnesc după mai puțin de o oră de mers în Poiana Teslei (1 429 m), străbătînd împreună drumul care duce prin Șaua Tigăilor la cabana Ciucaș (durata 4—5 ore).

În afara pîrtilor din jurul cabanelor Muntele Roșu și Ciucaș, schiorii — și numai cei avansați și cu temeinice cunoștințe în turismul de iarnă — găsesc pe traseele amintite numeroase pante potrivite practicării schiului alpin. Circuitul Valea Berii — Cabana Ciucaș — Șaua Tigăilor — Babarunca — Cheia, precum și partea superioară a traseului Poiana

Stînii — Curmătura Stînii — Cabana Ciucaș, sînt cele mai căutate.

Fie că este punctul final al unei excursii de sfîrșit de săptămînă, fie că reprezintă locul de plecare spre înălțimile Ciucașului, Cheia rămîne o stațiune plăcută și odihnitoare, către care se îndreaptă și acum, în plină iarnă, numeroși turiști...

NICOLAE DOCSĂNESCU

Spre piscurile ninse ale Ciucașului

Păltinișul SIBIULUI

În inima munților Căminului, cam la mijlocul distanței dintre așezările omenești și vârful Cindrelului, s-a înfiripat stațiunea montană de cea mai mare altitudine și întindere din țara noastră — PĂLTINIȘUL SIBIULUI.

Clinurile domoale, bogate în păduri și pășuni, pline cu sălbăticiuni ale munților dintre Valea Frumoasei, Sebeș și riul Sadului, au atras din vremuri vechi oierii, lemnarii, vânătorii, mai târziu sportivii, turiști și schiori, care au deschis plaiuri, drumuri și poteci către aceste izvoare de bogății și frumuseți.

Zona de munte a Păltinișului aparținea domeniului comunei Cristian, prima așezare după Sibiu de pe șoseaua ce duce spre estul și nordul Transilvaniei.

Asociația transilvăneană «Carpatina» arădind pe timp de 50 de ani terenul de la comuna Cristian, a pregătit după 1892 prima vatră turistică pentru cetățenii orașului Sibiu, în jurul așa zisului loc «La izvor», sub coama Păltinișului și vârful Onceștilor la 1450 m înălțime. Cea dintâi cabană de odihnă, Casa Turiștilor, se construiește în 1894. După un an

se edifică Casa Medicilor, în 1898 sala Monaco, iar alături de ele se zidește baia, ghetarul, magazinul, popicăria și alte dependențe mărunte. De aci se deschid apoi primele căi de acces spre virful Oncești și Cheile Cibinului, iar în 1899 tablele cu marcaje și harta împrejurimilor, înlesnesc orientarea drumeților în aceste minunate tărîmuri muntoase.

Din comuna Rășinari, pe valea Stezii la Curmătură, de aci pe serpentine peste coasta Vălarei, s-a amenajat o șosea care începînd cu anul 1902 face posibil transportul pe distanța de 24 km, cu omnibuzul tras de cai, pînă la Păltiniș. O îmbunătățire substanțială se obține în 1927 prin introducerea luminii electrice, apoi în 1930 are loc înlocuirea tracțiunii rutiere de animale cu cea automecanică. Acest salt a deschis stațiunii noi perspective edilitare. Rînd pe rînd panta dintre terasa primelor construcții și spinarea muntelui Păltiniș se umple de cabane, drumuri, alei și poteci. Somptuos se înalță pe ziduri Sanatoriul Militarilor, sus pe dungă Casa Învățătorilor și multe alte vile elegante și cochete.

Asociația schiorilor din Sibiu prelungește, începînd cu anul 1914, viața stațiunii din sezonul cald cu sporturile de iarnă, pregătește prima bază sportivă prin amenajarea unei piste și a trambulinei pentru schi.

Universitatea Transilvaniei, în vremelnicul ei refugiu de la Cluj în Sibiu, preia, după expirarea contractului de 50 de ani, arenda terenului și a clădirilor. Munții freamătă de tinerețe, spre Cheile Cibinului se infiripează, «Calea Studenților», iar simțirile nostalgice pentru strălucita cetate a Napoei, se încrustează pe o placă de marmură în cuvintele «Dorul Clujului», de veghe pe alea care trece peste izvorul Dăneșei și deschide urcușul spre crestele munților.

Alături de străvechile plaiuri bătute de turme și cai, pe lîngă drumurile carelor ce coboară încărcate cu brazi, multe alte căi leagă satul poetului Octavian Goga cu munții. Prima și cea mai importantă este șoseaua care se bifurcă la cotul apei, în curmătură și pe

care circulă cu regularitate, zilnic, mai multe autobuze pentru călători.

Izvoarele și culmile ce despart cursurile apelor sînt străbătute de drumurile și potecile ce leagă colibele păstorilor rășinari. Toate se adună sus în curmătura Dealului Plaiului și de aci pe sub cununa Ghihanului urcă prin Purcăretu peste Tomnaticul către virful Oncești, lăsînd la stînga, din Poiana Icoanelor, cale pentru Șanta. E plaiul care deschide larg măreția acestor locuri de temelie a munților Cibinului. Un traseu scurt apucă de la un pod pe valea Strîmbei, trece peste dealul Dădîrlat, coboară în valea Stezii, ține firul șoselei și urcă la Schit.

Astăzi, stațiunea «Păltinișul Sibiului» și-a lărgit mult comorile sale. În 40 de clădiri găsesc confort, lumină electrică, etc., peste 700 de persoane care vin să se odihnească, să se recreeze în liniște, verdeată și tăriile ozonului, unii să se trateze de astenii, anemii, boala lui Basedow alții să-și oțelească trupul prin mișcare și sport. Trei restaurante-cantină, două cluburi, cinematograful, magazine, poștă, telefonul asigură hrana și desfătările sufletești ale copiilor, adolescenților și maturilor care poposesc iarna și vara în stațiune.

Din Păltiniș pînă în virful Cindrelului la 2245 m cale de 4 ore, găsești multiple și variate căi de plimbări și excursii.

Bogăția de fragi, zmeură, afine, ciuperci, izvoare, poienițe și întinse goluri de munte pe care strălucesc în cireșar covoarele de bujori, toate îți solicită popasuri și-ți încîntă ochiul prin pitorescul lor.

Perspectiva viitorului înscris pentru ridicarea Păltinișului o serie de lucrări: construirea unui teleferic de la cabana Păltiniș, pînă în virful Oncești, două teleschiuri, un magazin pentru închiriat articole de sport, îmbunătățirea căilor de comunicații, multiplicarea marcajelor și a mijloacelor de orientare, lărgirea bazei sportive. Toate acestea vor ridica stațiunea din inima munților Cibinului la rangul rivalelor ei din munții Europei.

NICOLAE DENEȘ

„TURISTICE”

de FLORIN IORDĂCHESCU

Liniște

Total l-a transportat splendoarea
Și tihna din pădurea deasă
Dar l-a trezit ciocănitorea...
Și s-a simțit din nou asacă.

La izvor

A băut de-a dușca apă din izvor
Dar fiind prea rece, l-a cuprins sughițul.
Acum reflectează, în cunoscător:
«Bună-i apa rece dar... mai bun e șprîțul».

C u r a

Ce stațiune ideală
Ar fi, de pildă, Olănești
Avînd drept sursă minerală
Un Murfatlar sau Odobești

Toamna în masivul IEZER - PĂPUȘA

În octombrie am plecat la cabana Voina din masivul Iezer-Păpușa, însoțit de un vechi prieten de asemenea statornic îndrăgostit de frumusețile naturii. Zilele de toamnă dau un farmec deosebit drumeției. Albastrul strălucitor al cerului, lumina aurie ce se strecoară tainic printre arbori, nuanțele ruginii ale pădurilor cheamă străturor pașii turistului către înălțimile munților.

Iată-ne dar echipați, cu rucsacul în spate, coborînd din tren la Cimpulung. Traversăm cu autobuzul străvechiul oraș aureolat de glorie străbune, în mijlocul căruia monumente istorice păstează ecoul faptelor de legendă ale legendarului Negru Vodă.

La capătul dinspre munți al orașului, unde începe șoseaua spre Rucăr — Bran—Brașov, cotim spre nord pe valea Rîului Tîrgului care — își are izvoarele în masivul Iezer-Păpușa. Treccm prin comuna Lerești, sat vestit pentru frumusețea caselor cu balcoane, terase și cerdacuri în stil muscelan, una mai originală ca alta.

De aici urmăim pe jos șoseaua ce duce la Voina (cca 12 km). Frumusețea peisajului montan ce se deschide între muncelile împădurite, unde domină virful Păpușa, te face să uiți lungimea drumului. De o parte și de alta a văii rîului, pădurile ce îmbracă pantele, par de aur, de argint, de aramă, de purpură — după specia arborilor.

Pe parcurs trecem peste poduri, intrăm între piepturi de stîncă ce parcă vor să sugruma firul șoselei, pentru ca după vreo 10 km de

mers, să ne simțim prinși în strîmtoarea celor două pante foarte apropiate. Aici umbra e mai deasă, fișa de cer mai îngustă iar răcoarea umedă are miros de frunză veștedă.

După o jumătate de oră locul se deschide larg și o poiană fermecătoare apare, înconjurată de clinurile prăvălitate ale munților împăduriți ce coboară concentric din golurile alpine, ca spițele unei roți. (Masivul Iezer-Păpușa are conformația unei potcoave iar poiana se află între capetele acesteia). Deasupra acestui peisaj, în fund spre nord sub cerul de mătase, tronează, ca o zîină a munților, Păpușa. Calota ei, cu iarba îngălbenită de brumă, apare aurită în lumina soarelui. Fermecați de feeria acestui peisaj de basm, depășim fără să vrem cabana. După cîteva sute de metri ajungem la confluența rîurilor, unde locul se strînge între cîteva culmi înalte, cuprinzînd între ele vâi adînci cu pante prăvălitate, uneori abrupte, alteori sfîrșind în albia rîului prin pereți verticali de stîncă. Una din ele vine dinspre Păpușa (nord), alta dinspre Iezer-Bătrîna (vest). Prin aceste vâi se rostogolesc cu freamăt mare, rîurile ce izvoresc de sub virfurile al căror nume îl poartă. Aici, unde piciorul de munte dintre Păpușa și Bătrîna (Plaiul lui Pătru), se termină brusc printr-un abrupt stîncos ca un imens triunghi vinăt, rîurile Bătrîna (care s-a unit mai sus cu rîul Iezer) și Cuca-Păpușa, se contopesc continuîndu-și drumul sub numele de Rîul Tîrgului.

Pașii ne poartă întîi pe valea Cuca-Păpușa. În față avem, mereu mai aproape, imaginea de aur a Păpușii proiectată pe albastrul de safir al cerului.

Ne înapoiem, și după ce trecem podul, intrăm pe valea Bătrînei. Peisajul are aici un aer mai sumbru, mai sălbatec. Pe stînga, dincolo de rîu, pereți suri de stîncă, pe dreapta pantă abruptă cu brazi întunecoși. Valea e îngustă, albia rîului mai prăvălită și pietrele din vad mai mari. Undele spumegînd se sparg peste ele, prefăcînd micile căderi de apă, în cascade de pietre scumpe și mărgăritare ce sclipesc în razele soarelui. Un foșnet uriaș ca al brazilor în furtună, răsună amplificat de-a lungul văii.

La o cotitură se deschide între munți o perspectivă adîncă, la capătul căreia se înalță impunător, în mantie de argint, piramida gigantică a Iezerului. Pospaiul de brumă căzută peste noapte se menține strălucitoare și rece la 2463 m înălțime. Ca și cum tot ce am văzut pînă acum n-ar fi fost deajuns, natura ne mai dăruie o surpriză. Nu prea departe, în fața noastră, la marginea rîului, două căprioare sorbeau unda limpede a apei, stîrnind cerculețe înflorate de răsuflarea lor. Ceva mai sus, pe mal, un căprior într-o ținută de statuie veghea cu ochii țintă și urechile ciulite spre noi. Nu ne-am mișcat și, cred că de emoție și de teamă să nu le speriem, nici n-am respirat. Dar sentinela era prea vigilentă. Am auzit un șuierat subțire și delicatele fături ale codrilor se avîntară pe coastă în sărituri sprintene și elegante, dispărînd în desimea brazilor. Am rămas mult timp nemișcați, privind în urma lor.

AUREL BALABAN

DOUĂ ZILE Î

Drumurile forestiere au pătruns adânc în pădurile munților și odată cu ele posibilitatea apropierii de frumusețile rezervate altă dată numai celor mai îndrăzneți și antrenați.

Într-o dimineață am pornit să recunoaștem un traseu nou de creastă, în continuarea dru-

mului forestier care pornește de la Gura Văilor pe valea Rea, spre Moldoveanu. Pe Valea Rea munții se apropie abia lăsînd loc drumului să se strecoare pe lîngă apă, uneori săpat în stîncă. De la Balta Pojernii drumul merge pe malul drept, pînă la confluența cu izvorul Bindea, de

Foto: EUGEN STĂTESCU

N FĂGĂRAȘ

aici urcînd pe poteca, sîntem într-o oră la cascada de pe Sbuciumatul, în fața stînii din Valea Rea.

De la stîină renunțăm la hățașul dintre Buduri spre Moldoveanu și alegem o potecă abia bănuită pe lîngă izvorul Gălășescu, pe «La Trepte»,

spre căldarea Mioarelor și lacul din Gălbenele.

Timp de o oră urcăm pe unde vedem cu ochii E obligatorie traversarea văii, unde zăpada din iarna trecută mai stăruie în acest sfîrșit de iulie. Pioletul pe care-l poartă unul dintre noi se dovedește pentru prima oară folositor, Săparea

treptelor e o muncă plăcută și antrenantă. Traversăm peste zăpadă circa 40 m și iată-ne din nou în situația de a ne cățăra, până ieșim pe treapta de unde se vede creasta și în apropiere de ea lacul Gălășescu.

Au trecut trei ore de când am plecat de la stînă și foamea ne obligă să ne oprim lîngă unul din multe izvoare ca să ne reîmprospătăm puterile.

Încă un scurt efort și am ajuns în traseul de creastă marcat cu bandă roșie, pe care îl continuăm peste munții Gălbenele (2493 m) Gălășescu Mare, Gălășescu Mic și Budu pînă la Fereastră Mare prin care coborîm la cabana Sîmbăta.

A doua zi de dimineața, după un duș la izvor, sîntem mai odihniți ca la plecarea de acasă și, odată cu soarele pornim la drum. În două ore și jumătate sosim în Fereastră Mare, de unde spre sud-est ochiul cuprinde pînă la Fundul Bîndii toată valea izvorului care se continuă în dreapta noastră spre confluența cu Valea Rea, pe unde am trecut ieri.

Pe traseul de creastă mergem pînă la bifurcația spre cabana Urlea. Priveliștea de pe virful Urlea, din stînga, merită efortul unei scurte abateri din cale, după care revenim la traseul nostru: din fereastra din stînga traseului mai admirăm odată lacul Urlea, care ni se arată albastru închis.

După ce am trecut peste creasta colțuroasă de la fundul Bîndii, care ne solicită o atenție deosebită, ajungem în șaua ierboasă și odihnitoare, unde-și dau întâlnire culmile ce vin din spre Leaota, Mușetescu, Dara și Bîndea. Într-o jumătate de oră sîntem deasupra Hîrtoapelor, în care zărim cinci lacuri. De aici putem apuca spre est pînă la Curmătura Zîrnii și de acolo la cabana Urlea, sau putem continua traseul pe culme spre masivul lezer sau pe creastă spre cabana Plaiul Foi.

Alegem ineditul, necunoscutul, pitorescul magnific. Este cunoscut faptul că în munții Făgărașului, în care glaciația a fost activă timp îndelungat, căldările glaciare se desfășoară în trepte pe aceeași vale, aproape paralele pe același versant și aici aproape perechi pe ambele versante, sudic și nordic, de o parte și de alta a crestei. Adesea văile încep de sub creastă cu unul sau mai multe lacuri glaciare așezate în salbă, sau unul după altul în ghirlandă și aproape, perechi pe ambii versanți. Cele din sud la altitudinii cu cca. 200 m mai sus decît cele din nord. (Capra—Bîlea, Buda—Podrăgel, Podu Giurgiu—Podragu, Gălbenele—Viștișoara, Leaota—Urlea).

Ajunși în hortoapele Leaotei, cărora ciobanii le spun numai Hîrtoapele, surpriza și încîntarea sînt atît de mari încît sîntem ispiți de vremea bună să ne oprim aici. Adăpostul ciobanilor de la miei e în apropiere, pe aceeași treaptă cu lacurile. Ciobanul ne asigură că în două ore putem ajunge la capătul drumului forestier. Adăugînd această informație la faptul că am sosit aici cu două ore mai devreme decît prevăzusem, ne oprim să ne bucurăm mai îndelung de priveliștea care se întinde în fața noastră pînă la masivul lezer. Verdele odihnitor al treptei glaciare pe care ne-am așezat și al hortoapelor care converg către noi, este scos și mai mult în relief de ochii albaștri ai munților.

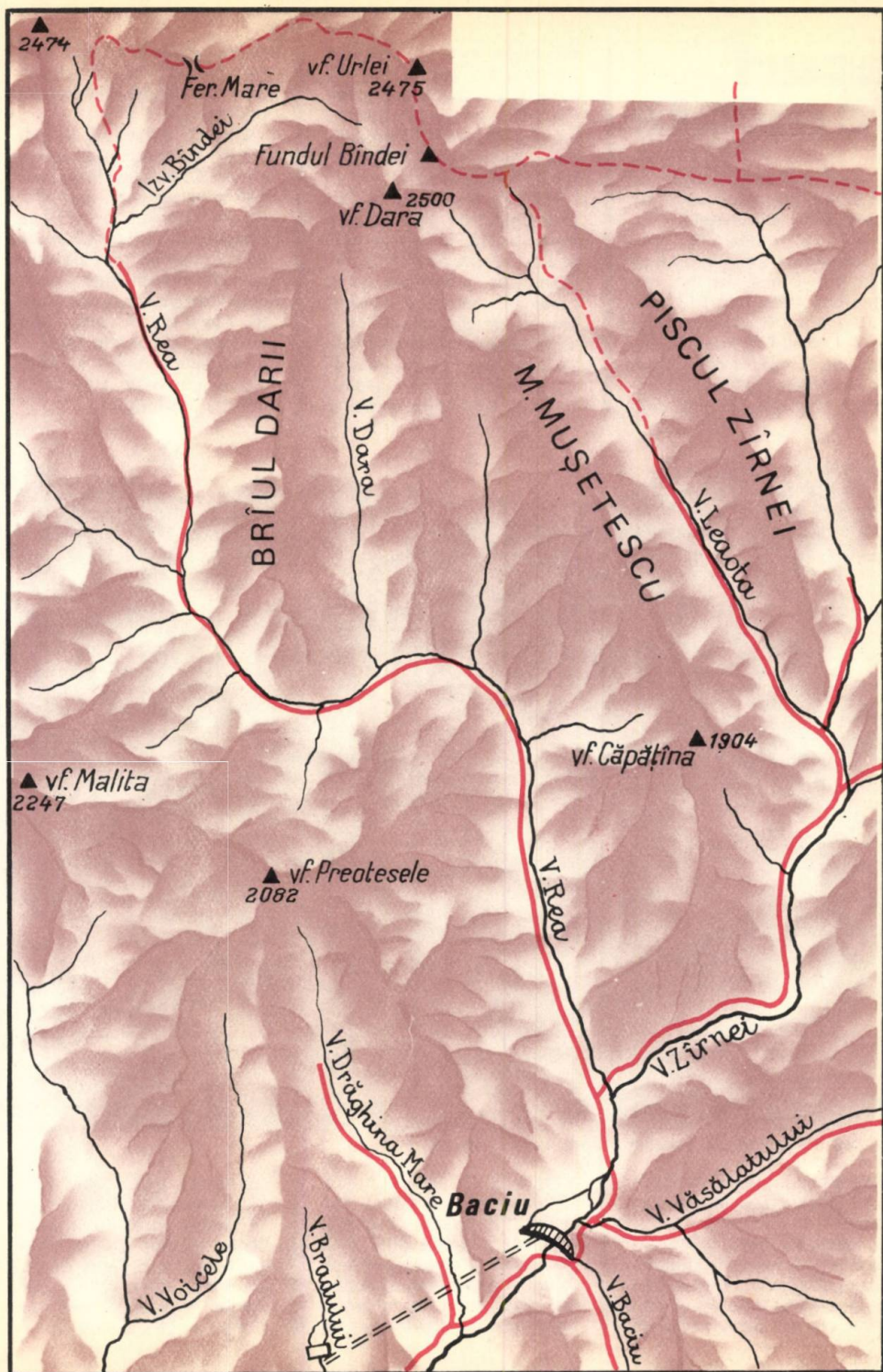
Ne gîndim la ghirlanda de lacuri din Zănoaga Bucurii din Retezat și o comparăm cu cele așezate aici ca o salbă atîrnată la gîtul care leagă Mușetescu de Leaota. Valea, cu vegetație bogată, marginită pe alocuri de versanți golași, se strîmtează după terminarea pădurii de jepi, unde începe molidul. Cit vedem cu ochii se întinde verdele compact al pădurii de molid pînă în masivul lezer, golaș numai spre creastă.

Deși nu ne-am săturat sorbind priveliștea trebuie totuși să mai păstrăm o rezervă de o oră peste timpul de mers pînă la capul drumului forestier. Ocolim pe la sud lacul din fața noastră, coborîm pe hățașul ciobănesc și iată-ne intrați într-un rai al florilor. Rododendronul mai păstrează din loc în loc corola lui rozacee, iar florile mai mărunte, în culori vii, ne invită să le admirăm. Porțiunile de jepi își micșorează întinderea cedînd locul molidului, întii mai rar, apoi compact și înalt.

Poteca se scurge lin din munte pe malul stîng al văii Leaota, paralel cu apa. Molidul a cucerit ambii versanți ai văii și se luptă să cucerească și albia, lăsînd loc numai apei, care devine vijelioasă, prăvălindu-se din stîncă în stîncă. Acum și poteca e obligată să meargă de-a coasta pantei repezi, traversînd peste izvoare și uneori coborînd pînă în marginea apei. Cataracte se țin lanț cîteva sute de metri; apele sînt numai spume, sclipind în razele soarelui care se strecoară printre coastele muntelui.

În cîteva minute sîntem la capătul drumului forestier. În goana mașinii, în dreapta și în stînga, se perindă mereu alte priveliști, pînă la Zîrnulița și apoi pe Zîrna spre Rîu-Doamnei. Ne cuprinde nostalgia locurilor pe care abia le-am părăsit și ne pare rău că nu sîntem obligați să parcurgem și acest drum pe picioare, pentru a ne bucura din plin de farmecul lor.

G. POENARU

lacuri de munte

Cele mai mindre podoabe ale munților noștri sînt, fără îndoială minunatele «ochiuri de mare», tăuri sau iezere, care ne întîmpină pe cărările Carpaților mai numeroase, mai întinse și mai frumoase în căldările Retezatului sau Făgărașului, mai puține la număr dar tot atît de încîntătoare în restul lanțului carpatic, risipite prin

mileni, ferit de vînt, înconjurat de o barieră de jnepeni încilciți, pierdut în imensitatea unor cîmpuri de grohotiș sau ascuns în spațiile unor creste înalte, tăiate brutal în roca muntelui.

De cele mai multe ori ne este destul de greu să răzbatem pînă la unele din aceste iezere de munte, în vreme ce altele se ivesc chiar în marginea potecii. Uneori, pe oglinda lucitoare a unui asemenea lac, se joacă în mii de scînteieri păstrăvii punctați în roșu, lăsînd în urma lor lumina soarelui

adape acolo unde apa este mai limpede și mai curată decît lumina unei dimineți de primăvară.

Carpații noștri nu se pot mindri cu prea multe lacuri alpine. Chiar dacă le-am socoti și pe cele mai mărunte, tot nu vom ajunge pînă la trei sute, printre care trebuie să menționăm pe cele optzeci din munții Retezatului, cele vreo șasezeci din munții Făgărașului, alte vreo douăzeci și cinci în căldările falnicilor munți ai Rodnei și alte vreo treizeci în munții Păringului.

Lacul Stînișoara, în Retezat (foto Gh. I. Ioniță)

văgăunile munților Păringului, Rodnei sau Maramureșului.

Nimic nu apare mai impresionant în calea drumețului ca oglinda unui iezor solitar, adăpostit pe fundul unei căldări adînci, stînd acolo de

irizată în mii de cerculețe. Alteori, pe malul unui tău pierdut în pustiul de piatră, poți zări silueta zveltă, plină de grație și eleganță a unei sfioase capre negre, venită cu puil după ea, în faptul zilei sau pe îserat, să se

Geneza celor mai multe din aceste lacuri alpine stă în strînsă corelație cu existența foștilor ghețari care au acoperit, cu sute de mii de ani în urmă, văile și căldările cele mai vaste din munții noștri, lăsînd în ur-

ma lor numeroase mărturii săpate în piatră, printre care și lăcașurile unde s-au adunat mai apoi *lacurile de munte*.

Acolo unde ghețarii alpini s-au putut deplasa nestingeriți, lăsând posterității urmele tiparului lor înscrise în roca dură, întâlnim astăzi lacurile de munte cele mai întinse, cele mai numeroase, cele mai adinci (și cele mai frumoase totodată), ocupând punctele cele mai înalte de pe creasta Carpaților, în general la peste două mii de metri altitudine deasupra mării.

În fruntea acestor luminoase podoabe ale peisajului nostru carpatic, se cuvine să așezăm marele iezor al *Bucurei*, din munții Retezatului, o mică «mare alpină» de aproape 11 hectare, situată la 2040 m altitudine; este principalul element de atracție al masivului, cu liniile sale înscrise armonios în ansamblul peisajului alpin, în mijlocul căruia oglinda strălucitoare a *Bucurei* apare înconjurată de alte șaisprezece lacuri înfrățite.

Pe scara valorilor, în cuprinsul aceluiași maiestos masiv al Retezatului, se cuvine să semnalăm alte două mari tăuri de munte, de un pitoresc neîntrecut: *Zănoaga Mare* și *Tăul Negru*, ai căror parametri ating cifre cu mult inferioare *Bucurei*, și anume întinderi de nouă și de șapte hectare, volume ce trec de un milion mc de apă și în adâncimile cele mai mari ce au putut fi măsurate în Carpați: 22—25,5 m.

Munții Retezatului, împărțirea lacurilor alpine din Carpați, ne înfățișează și alte exemplare de tăuri și iezere a căror strălucitoare frumusețe înscrie una din caracteristicile esențiale ale peisajului lor alpin; sînt lacurile: *Slăveiu*, *Galeș*, *Tăul mare al Custurii*, *Tăul Țapului*, *Tă-*

ul Porții, alese din zecile de exemple de acest fel.

Munții Făgărașului, cu interminabila lor suită de văi adinci și căldări glaciare de pe ambele versante, unde apar la tot pasul mărturiile trecerii foștilor ghețari, ne oferă nenumărate prilejuri de a ne întâlni cu cele mai cunoscute lacuri de munte din țara noastră, dintre care nu pot să lipsească, de bună seamă, *Bilea* și *Podragu*.

În căldările înalte ale Făgărașilor se ascund și alte iezere pe cît de întinse pe atît de încântătoare, care întîmpină cetele de drumeți cu sclipirile neastîmpărate ale oglinzii lor cu reflexe uneori metalice; să ne amintim de lacul *Capra* cu oglinda sa veselă scînteind în lumina dimineții, de lacul *Urlea* cu ovalul său întotdeauna întunecat, întors cu spatele către soare, de minunatul *Căltun*, ascuns în preajma Negoiiului, printre uriașii de piatră, de marele iezor alpin *Galbena*, din căldările de miazăzi ale Moldoveanului, tronînd măreț în mijlocul unei salbe de nouă lacuri, pe versantul sudic al munților Făgărașului, sau, în sfîrșit, de iezerele de mare altitudine din căldările *Podului Giurgiului* și *Avrigului*, pe ale căror fețe strălucitoare stăruiesc pînă tîrziu în vară, sloiurile de gheață.

Munții Paringului își ascund iezerele lor alpine în căldările înalte, pustii și pietroase de pe versantul de miazănoapte la izvoarele a două mari riuri de munte din Carpații noștri: *Jiul* și *Lotrul*. Cel mai întins din aceste iezere: *Cîlcescu*, este și cel mai cunoscut, pentru că oglinda sa ovală, adesea înfiorată de vînturile tari care cad de pe creastă, se ivește chiar în marginea celei mai bătute poteci turistice care străbate întregul masiv, coborînd către locurile de basm dela Obîrșia Lotrului.

Într-una din cele mai sălbatice căldări de sub creasta stîncoasă a Paringului, la piciorul piscului său suprem privirile drumeților care îndrăznesc să părăsească drumurile bătute și să cutureiere ascunzîșurile, se vor odihni pe întinsa și surprinzător de strălucitoare oglindă a lacului *Roșiile*, podoabă de o rară frumusețe printre lacurile de munte din țara noastră.

Succinta noastră prezentare nu ar fi completă dacă nu ne-am opri și prin locurile mai coborîte de sub cununa de creste a Carpaților, unde vom putea întîlni cîteva iezere tot atît de minunate ca și cele cu originea din ghețari.

Ascuns pe fundul unui crater vulcanic de formă circulară, larg de vreu kilometru în diametru și adînc de peste două sute de metri, lacul *Sfînta Ana* se adăpostește de milenii între pereții înalți ai fostului vulcan *Puciosul*, de lîngă *Tușnad*, îmbrăcat în haina mohorîtă a pădurilor de molizi; el este obiectul interesului din ce

Lacul Avrig

în ce mai viu al miilor de vizitatori veniți să se odihnească în stațiunile de pe cursul superior al Oltului.

Se cunosc împrejurările în care a luat naștere fermecătorul lac de munte a cărui prezență împodobește, împreună cu Cheile Bicazului și «marea» de la Izvorul Muntelui, regiunea cu o atât de bogată comoară de obiective turistice care aparține, laolaltă, Ceahlăului și încilciților munți ai Hăghimașului. Este vorba, de bună seamă, de *Lacul Roșu*, devenit de la o vreme emblema unei vaste zone de tu-

rism din țara noastră, o altă «mare alpină» în miniatură, care își adăpostește întinsele și liniștitele sale ape, de aproape 13 hectare, la piciorul mărețului dom calcaros al Suhardului, oferind prilej de încântătoare clipe de răgaz oaspeților veniți să-l privească și să păstreze printre amintirile cele mai de preț, imaginea lui de vis.

Nu numai natura poate da la iveală astfel de podoabe pline de farmec. Mina și mintea iscusită a omului pot crea și ele astfel de minuni care, situate în mijlocul unui cadru natural corespunzător,

Lacul Podragu

tor, pot fi luate, oricând, drept opere veritabile ale naturii meștere.

I.I. DUNĂREANU

Cetatea Șimoș de lângă Lipova Foto: IOAN JUSZT

LOTROU

Munții Lotrului, Latoriței, Căpăținei. Înălțimi semețe și blinde, prăpăstioase și domoale, ferestruite la tot pasul de ape repezi. Lotrul le adună cu vuiet înfricoșător, rostogolindu-se printre cataracte sau încercându-și bărbăția în încheștarea cu chinga de granit a munților.

Acesta este cadrul geografic al văii Lotrului, de o neegalată frumusețe peisagistică, devenită în ultimul timp teatrul unor prefaceri incredibile, cărora mintea și destoinicia oamenilor le vor da în curând o cutezătoare împlinire. Zece mii de oameni și-au dat întâlnire aici pentru a zăgăzui furia oarbă a Lotrului, pentru a-i călăuzi unda către turbinele celei mai mari hidrocentrale de pe râurile țării noastre. Un lac uriaș ce-și va desemna conturul la 1300 m altitudine va strânge prin intermediul a 150 kilometri de tunele săpate în trupul muntelui apele a 90 de râuri și pîraie. Peste trei sute milioane metri cubi de apă va însuma acest izvor de forță care, prăvălindu-se într-o cascadă înaltă de 800

metri, va pune în mișcare uriașele agregate ale hidrocentralei.

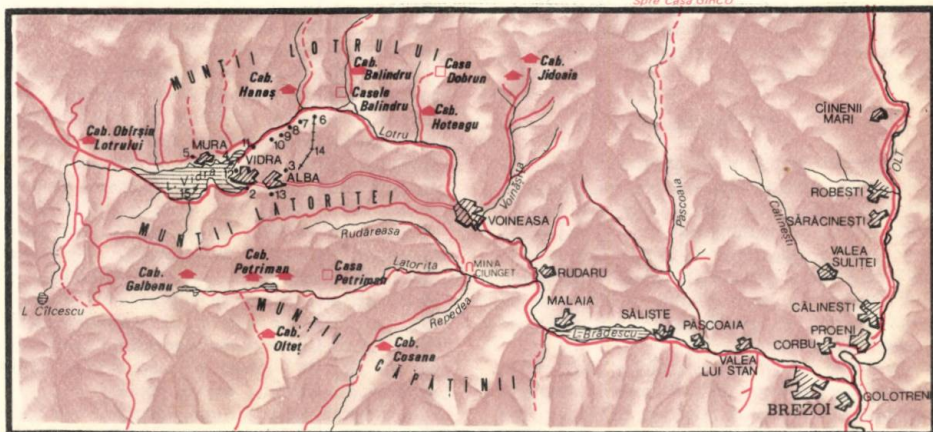
Construirea acestui important obiectiv energetic va atrage după sine transformarea văii Lotrului într-o bază turistică modernă, al cărei profil, plasmuit pe planșetele arhitecților, a și început să se infiripe în cadrul natural al regiunii.

ARGUMENTE

De ce a fost aleasă această zonă, pe cale de a deveni unul din cele mai mari centre ale turismului montan din țara noastră și ce avantaje de ordin economic decurg din deschiderea șanțierului hidrocentralei pentru amplasarea viitoarelor stațiuni?

Alături de frumusețea peisajului și de particularitățile de teren, deosebit de favorabile unor construcții cu valori turistice, poziția geografică reprezintă unul din principalele argumente care au pledat în favoarea acestei alegeri. Zona Lotrului se întinde pe o suprafață de 80 km, de la

Spre Casa Gîrlei

LEGENDĂ:

- Drum asfaltat
- - - Drum neasfaltat
- - - Drum secundar
- - - Poteci
- ◆ Cabană
- Casă
- Mină

1. Barajul
2. Stațiunea Vidra
3. Stațiunea Alba
4. Casa de oaspeți
5. Stațiunea Mura
6. Pîrtie de coborîre
7. Pîrtie de bob

8. Trambuline
- 9—10. Pîrtie de slalom
11. Săniuțe
12. Terenuri de antrenament
13. Construcții sportive
14. Teleferic
15. Piste sporturi nautice

Obirșia Lotrului, pînă la vărsarea riului în Olt, fiind cuprinsă între munții Căpăținei și Latoriței la sud și munții Lotrului la nord. Așadar, o poziție centrală care, în condițiile creșterii traficului automobilistic, va fi ușor accesibilă unui mare număr de turiști. Pînă la Voineasa, principala stațiune a noii zone turistice, sînt de parcurs: 250 km de la București, 136 km de la Pitești, 148 km de la Sibiu, 75 km de la Rm. Vilcea, 68 km de la Petroșeni, 190 km de la Craiova etc. Raportat numai la numărul de locuitori al acestor orașe, rezultă că pentru 10 la sută din populația țării distanța pînă în noua «Vale a Prahovei» a turismului românesc, va putea fi străbătută cu mașina în mai puțin de 4 ore. Ea va fi totodată ușor accesibilă turiștilor din Turnu Severin, Timișoara, Arad, Hunedoara, Cluj, Tg. Mureș, Brașov, Ploiești etc.

O variantă a șoselei «Europa 15» va trece prin Valea Lotrului, înlesnind accesul turiștilor automobilisti în această zonă.

Argumentul economic are, de asemenea, o însemnătate majoră în actul de naștere al noilor stațiuni turistice. El se bazează pe posibilitatea folosirii construcțiilor afectate nevoilor șantierului (locuințe, grupuri sociale etc), după terminarea lucrărilor, drept mijloace materiale cu destinație turistică. Se știe că la deschiderea șantierului hidrocentralei de pe Lotru, factorii responsabili au ocolit ideea utilizării baracamentelor improvizate, propunînd construcții definitive, cu o înfinit mai mare durată de folosință. Raționamentul este cu atît mai valoros, cu cît dintr-un simplu calcul economic reiese că prețul unui metru pătrat de baracamente este egal cu cel realizat la construcțiile definitive, nefinisate și nedotate.

VOINEASA

«Cartierul general» al șantierului se află la Voineasa. Aceasta este deci cea dintîi dintre viitoare stațiuni ale Lotrului, care își conturează încă de pe acum profilul. În prima etapă ea va avea o capacitate de 2400—2600 paturi (cifra care este realizată aproape în întregime în momentul de față): urmînd ca într-o etapă următoare să se poată ajunge la dublarea acestei capacități.

la altitudine cuprinsă între 600 și 700 metri, pe două terase principale. Pe prima, situată la cota 625, se vor afla un hotel de 350 locuri, pus la dispoziția turiștilor în tranzit, restaurante, baruri, un club-cazino, o sală de spectacole, unități comerciale și de prestații, birouri administrative și pentru deservirea turiștilor, un bazin de înot etc. Cea de a doua platformă, de la cota 640—700, cuprinde cîteva hoteluri mari, de 250—370 paturi, orientate spre valea Voineșei, iar în partea apuseană, un grup de hoteluri mai mici și vile, dispuse în mijlocul unui frumos parc natural. În continuare începe

zona care va fi amenajată pentru mijloacele de agrement și sport.

Voineasa este concepută drept o stațiune de odihnă și refacere, dar, datorită poziției centrale pe care o ocupă în defileul Lotrului, va putea servi și drept bază pentru dispersia turistică în zonă și în afara ei.

Mai puțin de treizeci de kilometri depart Voineasa de locul unde se va înălța barajul lacului de acumulare. Priveliștea pitorească a noului lac alpin, precum și posibilitățile de agrement

UN «TRIO» CU REZONANȚE OLIMPICE

pe care le oferă, vor constitui, fără îndoială, în mod independent, un important element de atracție turistică.

O serie de alți factori (o climă blîndă, cu o medie de +16 C vara și —4 C iarna, lipsa vînturilor puternice, zăpezi abundente care pe versanții nordici rămîn mai bine de opt luni pe an, o însorire continuă a versanților sudici etc) creează condiții favorabile pentru odihnă și activitate sanatorială. Marea diversitate a acestor factori a oferit proiectanților soluția divizării viitoarei stațiuni în trei stațiuni mai mici, cu o determinare funcțională distinctă. Prima, prevăzută cu o capacitate de 2200 locuri, va fi folosită ca bază a turismului de tranzit și de dispersie în zonă, oferindu-și totodată serviciile celor care vin aici pentru practicarea sporturilor nautice sau de iarnă. În această stațiune sînt prevăzute și construcțiile civice, centrale și auxiliare, ale întregului complex; va purta numele de Vidra și va fi principala stațiune de pe malul lacului de acumulare.

Tinerii și sportivii vor fi beneficiarii celei de a doua stațiuni, care va avea înfățișarea unei tabere de tineret, pentru sporturile de iarnă, drumeție și cantonamente. Amplasată deasupra stațiunii Vidra, la 1850 m altitudine, într-un decor hivernal aproape neîntrerupt — de unde și denumirea de «Alba» — ea va putea găzdui pe serie 500 — 1000 de tineret. Tot aici se va realiza un mare complex sportiv competițional, care va cuprinde pîrtii, piste și trambuline de schi și sînuite, pîrtii de bob etc. Un teleferic va lega între ele cele două stațiuni oferind totodată turiștilor purtați de cablul aerian din vîrf în vîrf de munte, o frumoasă priveliște panoramică asupra împrejurimilor.

În sfîrșit, a treia stațiune, «Mura», va fi construită pe malul drept al lacului, avînd un profil sanatorial și de odihnă. Capacitatea ei va însuma la 2000—2500 de paturi, în hoteluri cu un grad ridicat de confort.

Dotările și amenajările moderne pe care le vor cunoaște cele trei stațiuni, le vor asigura un grad de exploatare la nivelul stațiunilor de renume de pe continent, făcînd să se întrezărească posibilitatea desemnării lor ca gazde ale unei viitoare Olimpiade de iarnă.

REBUS (2, 5, 5, 1-1, 8)

(Criptografie: 2, 8, 2, 6)

EXCUS

IARNA ÎN MUNȚI
(Triverb: 5,2,7)

GNACHU

HIPICA
(Biverb ilustrat: 3, 6)

Artimogrif
Înlocuind cifrele cu litere veți afla de la A—B o berlină de cinci locuri realizată după formula «totul în spate» iar pe verticală nouă localități balneo-climaterice

	18	14	14	5	11	7	3	13	16	
	6	4	5	3	2	17	16	5	5	
	10	15	8	15	11	19	10	12	11	
A	1	2	3	4	2	4	4	5	5	B
	10	4	2	9	4	2	2	6	6	
	2	2		2	2	14		2	5	
	8								1	

Pilule pentru vacanță

Vacanța este un pat de trandafiri dar ajunge o singură cută pe as-ternut pentru ca patul să fie incomod.

TRISTAN
BERNARD

Cea mai mare bătaie de cap ne-o pricinuieste în timpul anului creierilor, în timpul sărbătorilor ficial, iar în concediu inima.

FERNANDEL

Pentru unele menajuri, vacanța într-un camping prezintă un mare avantaj: ușa cortului nu poate fi trântită.

BOB HOPE

Calul bătrîn cunoaște multe drumuri

PROVERB ARAB

Plictiseala s-a născut în vacanță din uniformitate

JOHN WAYNE

Cea mai pierdută zi e aceea în care nu ai ris deloc

CHAMFORT

Singurătatea este ne-cesară spiritului așa cum regimul este ne-cesar trupului.

VAUVENARGUES

Singura perioadă în care zilele sînt prea mici, e cea de concediu

FRANÇOISE SAGAN

Oricit s-ar duce un mă-gar la Mecca, tot nu se va întoarce de acolo pelerin.

PROVERB TURC

Fiecare funcționar care se consideră de neînlocuit în vacanța să bage degetul în apă și să observe dacă acolo va rămîne gaură cînd îl va scoate.

MAURICE
CHEVALIER

Vacanța este ca și dra-gostea. Orice neprice-put poate s-o înceapă, dar este foarte greu de dus cu succes pînă la capăt.

YVES MONTAND

Farmecul călătoriilor este că treci prin nenu-mărate și variate deco-ruri conștient că oricare din ele ar putea fi al tău

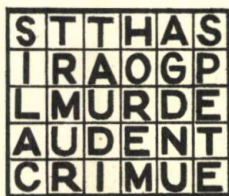
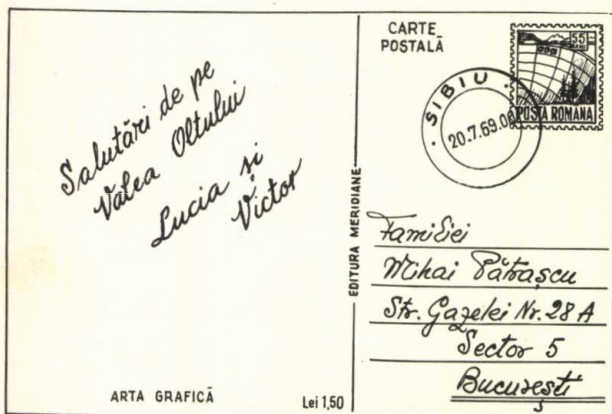
CESARE PAVESE

Este bine să ne petre-cem vacanța într-un grup mai mare. Ast-fel fiecare poate da vina pe celălalt de ne-reușita ei.

FEDERICO
FELLINI

Există trei feluri de timp care displac în mod special vilegiaturiştilor: timpul prea călduros timpul ploios și timpul în general.

PIERRE DANINOS

Criptogramă

Pornind dintr-un anu-mit colț și urmînd un anumit drum vei afla numele unui scriitor ro-mân precum și titlul u-neia din scrierile sale.

Anagramînd literele textului (Salutări de pe valea Oltului, Lucia și Victor) veți afla itine-rul parcurs de semnatarii ilustratei

CĂLĂTORI ȘI CĂLĂTORII

o **EMIL RACOVIȚĂ** — ca explorator polar a participat la «primul iernat din istorie în apele antarctice la latitudini mari» iar ca speolog a cercetat viața cavernicolă din peste o mie de peșteri din Europa și Africa întemeind știința nouă numită biospeologie.

o **PRIMUL TURIST** din lume a fost probabil istoricul și geograful grec Hecateu din Milet (secolul VI î.e.n.) În lucrarea sa «Periodos» el face un adevărat jurnal de călătorie descriind țări și popoare din Asia și Europa, printre care și pe strămoșii noștri tracii. Hecateu avea un mod original de a aprecia distanțele: în exile de călătorie».

o **ÎN ANUL 1921** are loc expediția pentru cucerirea Himalaiei condusă de englezul Howard Bury, George Malory, cel mai remarcabil membru al expediției reușește să ajungă primul în Șaua de Nord (7007 m).

o **SEVER PLENICEANU** — fost ofițer în București și înrolat apoi în armata franceză, a fost un atent observator al vieții triburilor congoleze și al naturii meleagurilor udate de fluviul Congo. Între anii 1898—1900 el a străbătut Africa Centrală de la estuarul Congoului la izvoarele Nilului. În anul 1902 cînd s-a reîntors în țară el a prezentat în cîteva conferințe publice observațiile sale.

PRIMUL MARE CĂLĂTOR după Marco Polo care a parcurs un itinerar record a fost teologul arab din Tanger Ibn Battuta (1304—1377). El a străbătut în timp de 25 de ani peste 120 000 km prin Arabia, Egipt, Anatolia, Țara Tătarilor, India, China Bengal, Sudan și Balcani. De la el a rămas și cea mai veche referire scrisă cu privire la relieful, clima și oamenii din Dobrogea.

o **ÎN 1700 A APĂRUT LA PADOVA** «Harta țării Românești» întocmită de stolnicul Constantin Cantacuzino, de care s-au servit numeroși învățați europeni de seamă ai epocii; originalul se păstrează la «British Museum» din Londra. Este cea dintîi realizare cartografică a unui român privind Muntenia.

o **GERHARDT MERCATOR** este acela care a consacrat termenul de «atlase» unei «culegeri de hărți geografice». De numele lui este astăzi legat un răspîndit sistem de proiectare a hărților marine.

POTECI ȘI TRASEE ÎN MUNTII VRANCEI

În zona de curbură sud-estică a lanțului Carpatice se află munții Vrancei, consfințind o denumire căreia vechea realitate istorică a apartenenței de ținut cu același nume situat în depresiunea pitorească de la poalele lor, îi conferă o bază solidă, întărită de tradiție.

Bogatul potențial turistic al acestei regiuni situate în centrul țării, la răscrucea a trei mari provincii românești, n-a putut fi încă valorificat nici măcar în parte, deși baza materială există, căci lipsa unui ghid care să călăuzească pe amatorii de inedite prin cuprinsul ei reține pe mulți în loc.

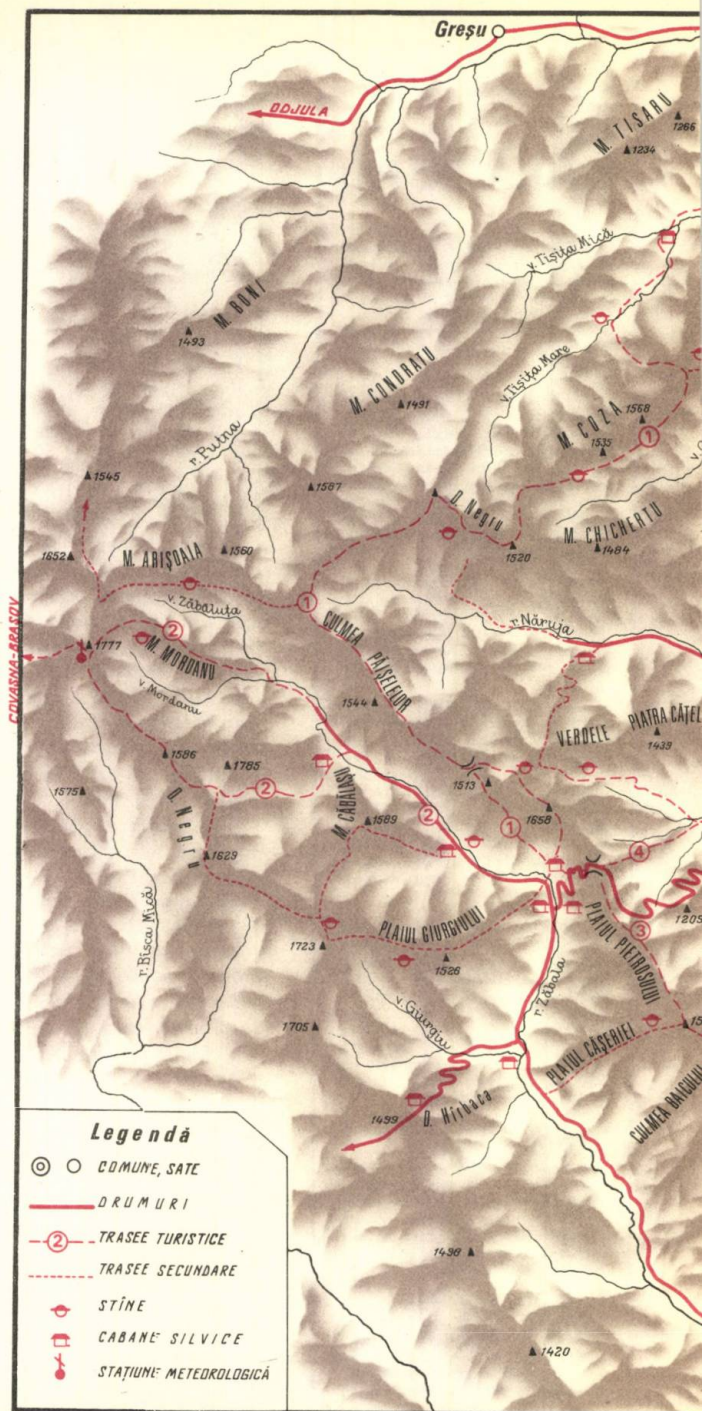
Despre frumusețea peisajului, a portului și a caracterului oamenilor ce stăpînesc aceste locuri nu credem că este nevoie să insistăm întrucît ele sînt în parte cunoscute iar izul de legendă și necunoscut ce însoțește totdeauna numele de «Țara Vrancei» este suficient de puternic pentru a îndemna la drum

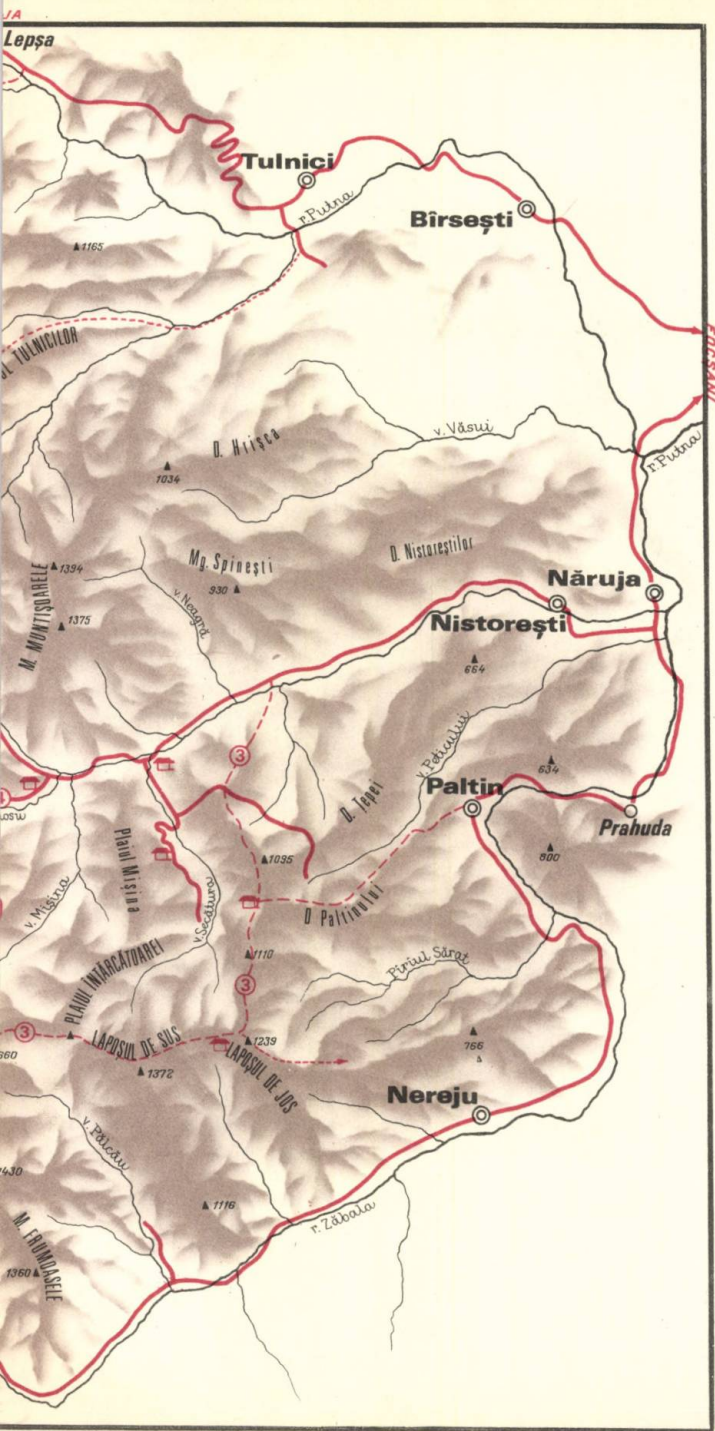
pe cei dornici s-o cunoască.

Vom căuta numai să-i ajutăm să se descurce în noianul de poteci ce brăzdează regiunea în lung și-n lat, convinși fiind că la întocirea în mijlocul prietenilor îi vor îndemna și pe aceștia s-o porneasă la drum, completînd sfaturile noastre cu îndrumări noi. Căci în Vrancea nou-tatea este la modă în fiecare an. Spre exemplu, în numai doi ani (vezi Almanahul Turistic 1967 pag. 82) șcasele forestiere au pătruns pe toate văile masivului, ajungînd pe Putna, Năruja și Zăbala pînă sub Vîrfurile Lăcăuț facilitînd astfel accesul pînă în inima munților; noua șosea națională ce va lega Ardealul de Moldova pește munții Vrancei este în curs de finisare (urmînd a fi asfaltată în anii următori și de la Vidra în continuare), în timp ce șcaseau petrolieră ce leagă bazinul Lepșei de crașul Gh. Gheorghiu-Dej este gata și poate con-

cura prin măreția peisajului și amploarea lucrărilor de artă efectuate cu oricare din spectaculoasele șosele de munte din țara noastră. Mai sînt, de asemenea, de menționat și noile legături carosabile foarte bune de la Lepșa la Soveja (și-n continuare asfalt pînă la Focșani) și de la Nereju la Mera (iar de aici, de asemenea, asfalt pînă la Odobești). Adăugînd la acestea numeroasele cabane ale muncitorilor forestieri sau cele de vînătoare (Giurgiu pe Zăbala, Lepșulețu, Sboina Neagră, Veghiul lui Bucur, «Căldări» și Lepșa Potok) construite în acești munți, se poate constata cu ușurință că există premisele unei activități turistice bogate. Să pornim așadar la drum urmărind, fie pe creasta principală a munților, fie pornind pe cîteva trasee interesante care au ca punct de plecare cabana meteorologică de pe Vîrfu Lăcăuț unde converg practic toate potecile principale.

Drumul de creastă poate fi parcurs în 4—5 zile de la Nereju la Soveja sau invers. Pornind din Nereju este indicat ca prima înnoptare să se facă la stîna sau cabana forestieră din Plaiul Monteorului, la izvoarele Milcovului (Aci se poate ajunge și din șoseaua forestieră ce urcă în lungul acestui rîu, sau din satele din depresiunea Bisoca-Neculele). În prima zi, timp de cca. 10 ore se urmărește poteca — sau pur și simplu plaiul — din zona sudică a munților, trecînd peste Vîrfu Furul Mare (1417 m)

și Furul Mic (1386 m) de unde privirea zburdă spre Penteleu, pe la izvoarele Zîrnei Mari, pe lîngă Piatra Secuiului (1388 m) și apoi peste Virful Neharna Mare (1444 m), Mușa Mică (1438 m) și Mușa Mare (1489 m) separate de adîncă înșeuare de la Poiana Întărcătoarei (1315 m). Ajunși în șoseaua forestieră ce trece din Valea Giurgiuului în Valea Hîrboacă se coboară la cabanele forestiere de pe versantul estic. În ziua a doua se parcurge zona cea mai înaltă a munților care oferă o panoramă completă a întregii imagini de la curbura Carpaților. Ajunși pe Virful Giurgiu (1727 m) — după ce vor întîlni în prealabil marea potecă ciobănească ce urcă de la stîna cu același nume — turiștii vor putea admira silueta zveltă și golașă a masivului Pietrosu — «muntele Vrîncenilor» a girbovului și pleșuvului Goru sau a Lăcăușului, iar spre sud pe cea a Penteleului. Continuînd prin desișul pădurii de pe Măgura Neagră (atenție la orientare!), pe sub Virful Goru (1785 m — cel mai înalt) pe lîngă stîna cu același nume situată la liziera pădurii, se ajunge după cca 8 ore la stația meteorologică de pe Virful Lăcăuț (1777 m).

Drumul de creastă pe care îl vom străbate a treia zi este mai mult împădurit și trece pe la izvoarele Putnei — de unde urcă o potecă de acces — peste vîrfurile Cobert (1516 m), Bunetul (1543 m), Ostogul Mare și Mic (1511 m) — între care o importantă potecă

ciobănească traversează creasta din șoseaua de pe valea Ostogului, în cea de pe valea Ghelniței Mari — vârful Hîrtanul (1464 m) și în sfîrșit, vârful Mușat de la izvoarele Oituzului. Cîrînd după aceasta se ajunge în șoseaua națională de care am pomenit, de-a lungul căreia se coboară la cabana Lepșa Potok unde se încheie o excursie de cca 7 ore.

În ziua a patra se va urca în golul Lepșei. Pe la izvoarele Strîmbei și Horîmbățului se ajunge în șoseaua de sub Vîrful Stînișoara, din care se desprinde un vechi drum ce urmărește ramura nordică a munților Vrancei. Prin desișul pădurii, sau ieșind la gol pe vârful Clăbuc (1365 m) și Sboina Verde (1380 m) — unde se întretaie cu o altă potecă ce trece din valea Cașinului în valea Lepșei — se ajunge la capătul a cca 7 ore de drum la cabana de vinătoare din golul Sboinei Negre. De aci putem coborî la Soveja, dar cei ce mai au puțin timp la dispoziție pot prelungi excursia pînă în curmătura de sub Țiua Neagră (1160 m), pe unde trece drumul recent refăcut care leagă Soveja de Lepșa. Apoi luînd una din mașinile care-l parcurg, vor vizita schitul Lepșa și cascada Putnei înainte de-a intra în satul Tulnici.

De aci, o excursie de două zile (Tulnici — Păulești — Hăulișca — Ploștina și peste Măgura Spineștilor — cu o panoramă splendidă — la Valea Neagră și Herăstrău în prima; Herăstrău peste dealul Ma-

sabîra la Paltin, iar în continuare, prin Țipău — Păvălari și Sahastru la Nereju, în a doua) va încheia circuitul, purtîndu-i pe cei ce-l parcurg prin satele Vrancei, cu casele mici dar primitoare, construite aproape numai din lemn și cu locuitorii harnici și ospitalieri, al căror port păstrează încă vechile tradiții ale dacilor.

Vom indica acum turiștilor obișnuiți cu drumuri mai lungi trei trasee de creastă care, prin panoramele ce le oferă și prin frumusețea locurilor pe care le parcurg, le vor întregi viziunea de ansamblu asupra acestui minunat colț de țară. Toate trei pleacă de la stația meteorologică de pe Vîrful Lăcăuț și merg împreună pînă sub Vîrful Arișoia de unde se despart.

Spre sud-est se parcurge mai întîi creasta vălurită a Păișelelor, avînd ca perspectivă permanentă splendida panoramă a principalelor vîrfuri ale acestor munți. Din Vîrful Pietrosu (1658 m) se coboară în Curmătura Adîncă, prin care trece șoseaua forestieră recent construită (pe care se poate merge la cabana Giurgiu din poiana de la Pieptu Ursului) urcîndu-se apoi Sboina Frumoasă, vecinul tot atît de înalt, dar avînd pe vîrf o platformă întinsă care-i atenuează mult semeția. De aci, potecile duc la exploatarea forestiere din valea Palcăului sau peste Vîrful Lapoș (1249 m) și Poienile Sării în satul Brădăcești, încheind în comuna Nereju o excursie de cca 12 ore.

Celelalte două trasee se îndreaptă spre nord-vest, mergînd încă un timp împreună pe la izvoarele Țișitei și Nărujei, peste dealul Negru pînă sub vîrful Seciului (1520 m). În acest loc, unul o ia spre sud-vest pe la izvoarele văii Coza și ajunge sub vîrful Zemnicea, coboară fie peste vîrful Munțișoarele (1375 m) la Schitul Valea Neagră fie peste muntele Via Draci, spre satul Ploștina (total circa 11 ore). Celălalt urcă îndelung pînă în vîrful Geamăna al celui mai spectaculos munte din Vrancea, Coza (1629 m). Versanții abrupti ai acestui înaintat promotoriu dau impresia — celor ce-l privesc din depresiune — că au în față un gigant greu de urcat, cei ce se află în vîrful său îmbrățișează cu privirea o panoramă extraordinară ce cuprinde atît depresiunea cît și munții Vrancei în totalitatea lor. Coborîrea se poate face fie direct pe versantul sudic la exploatarea de pe valea Cozei, dar mai indicat — deși mult mai greu — ar fi pe valea Țișitei. Urmînd apoi la vale cursul acestui pîru care sare sălbatic din piatră-n piatră, spălînd în roca densă un adevărat canion, aproape veșnic umbrît, se ajunge după cca 13 ore la Lepșa, în valea Putnei. În chei, o stîină poate oferi găzduire peste noapte celor întîrziți.

Sperînd că indicațiile noastre vor fi utile celor dornici să viziteze Ținutul Vrancei, le urăm tuturor «Drum bun!».

ST. MIHĂILESCU

DE LA SINAIA LA MÎNECIU UNGURENI

Mulți turiști cunosc drumurile și potecile ce duc din Azuga și Predeal la cabanele Susai, Gîrbova, Clăbucet sau pe drumurile forestiere ale văii Limbășelului și văii Azugei, cu abateră pe sub poiana de vîrf a muntelui Clăbucetului Azugei (1590 m). Mai puțini sînt însă aceia care au străbătut largă zonă cuprinsă între Comarnic și Secăria la sud, valea Prahovei și valea Azugei, la vest, Piatra Mare la nord și văile Doftanei ardelenice și prahovene la est.

Toate aceste trasee nemarcate duc la lungul drum ciobănesc ce întretaie de la sud la nord acești munți, începînd de la Vf. Gagul Mare și terminînd pe muntele Fața Găvanei. Cu excepția potecilor ce ajung în zona înaltă a munților Rusu, Stevia, Neamțu din valea Azugei, celelalte pot fi parcurse în 3—4 ore de urcuș domol, întîi printr-o coroană de păduri, apoi pe plaiuri întinse, pigmentate din loc în loc de așezările stînelor.

Vom porni pe un traseu inedit, de la Sinaia la Mîneciu-Ungureni, pe care îl vom parcurge în patru zile. Începem prin a urca de la Sinaia la cabana Piscul Ciinelui ajungînd la șleaul de culme în 3 ore. Ne abatem apoi la dreapta,

pe sub vf. Piscul Ciinelui (1659 m) și vf. Vornicul, la vf. Gagul Mare, cu o largă vedere asupra depresiunilor subcarpatice. Trecem pe versantul dinspre Doftana, depășind muntele Cumpătu și tot pe curba de nivel ajungem pe versantul prahovean. Ocolim apoi obîrșia văii Zamurei, trecînd pe sub vf. Baiul Mic 1830 m. (20 minute de urcuș la dreapta), ajungînd la culmea ce vine din vf. Zamurei (1834 m) imediat deasupra noastră. Depășim spre stînga muntele Zamura și obîrșia văii Fetei (coborîre la Bușteni) și tot pe modul drum ce merge la mică distanță de culme ajungem în apropiere de vf. Dutca (1718 m). Pădurile sînt cu mult sub noi, peste tot fiind numai pășuni întinse.

Dacă pînă acum ne-a însoțit panorama Bucegilor spre stînga, acum putem vedea Postăvarul, Piatra Mare, iar în față peste adîncul cot al culmii, vîrfurile înalte și golașe ale munților Rusu, Unghia Mare, Ștevia. În jos, văi adînci se îndreaptă spre valea Azugei, cu stîna la liziera pădurilor. În spatele nostru, peste obîrșia văii Prislopului (cu coborîre în valea Doftanei se ridică vf. Zamura cu o stîină în apropiere.

pe munții Gîrbovei și ai Tîrlungului

O luăm spre est pe culme și în cinci minute sîntem la vf. Cazacu la 1757 m, de unde coborîm pe potecă 1/2 oră în adîncă șea a văii Ceaușoia (spre nord) unde înnoptăm la stîna din apropiere. De la cabana Piscul Cînelui am făcut cca 9 ore. Ocolind vf. Ceaușoia, (1617 m) schimbăm direcția cu 90° spre nord, oprindu-ne după cca o oră la poalele urcușului spre vf. Rusu. Sîntem la obîrșia văii Calde dinspre Doftana, lîngă noi fiind două stîne părăsite. Spre stînga se lasă abruptă, valea Unghia Mare. Urcăm muntele Rusu (1905 m), apoi pe drum drept, depășim la stînga vf. Unghia Mare (1850 m). Se văd acum mai bine munții Ciucaș, Zăganul, Tîrlungului și Teleajenului. Drumul se abate pe versantul vestic, ocolind obîrșia văii Unghia Mică. Spre dreapta sînt cîldările adînci ale văilor Piraie și Mușitei, cu salba de păduri. Drumul comod de culme trece pe versantul vestic și în mers ușor ocolește vf. Paltinului (1903 m) aflat la dreapta (cu coborîre la pasul Predeluș). Văile adînci și zările larg deschise măresc pitorescul acestor frumoase locuri. Revenind pe versantul vestic, trecem prin porțiuni cu jnepeniș, ajungînd la un loc unde poteca ce vine de la Lacul Roșu coboară în valea Doftanei. Trecem prin aglomerări de jnepeni și imediat ajungem la vf. Găvanului (1702 m).

Înaintea noastră, colții albi ai Pietrei Mari ies parcă din blana unui uriaș animal adormit, iar în fund, țîșnind de după un colț al Bucegilor, irumpe radiind în bătaia soarelui Piatra Craiului. Privirea aplegă în depărtări unde peste valea Gircinului plutesc în ceață așezările Tării Birsei. În spate vf. Grohotiș și Bobul Mic, la răsărit, ca niște sentinele ale zării tronează Ciucașul și Zăganul. Ajungem pe muntele Fața Găvanei și coborîm spre sud pînă la liziera pădurii la un stîlp indicator ce ne arată o oră pînă la cabana Rentea sau 41/2, peste vf. Găvan și Susai la Predeal. Coborîm prin pădure și într-o poiană largă dăm de alt stîlp indicator cu specificația 2900 pași sau trei sferturi de oră pînă la cabană. De la stîna din Ceaușoia am făcut 9 ore.

Înnoptăm la cabană și a doua zi coborîm pe marcaj bandă galbenă în valea Tigărilor printr-o pădure fermecătoare, ajungînd la o șosea forestieră care duce la mica așezare Brădet, situată pe șoseaua Cîmpina—Săcele, din jos de pasul Predeluș. Din acest moment începem drumul pe plaiurile muntelui Tîrlungul urcînd pe marcajul bandă albastră în în cc. o oră și jumătate la vf. Vaida (de aici putem coborî prin pădure în valea Tîrlungului și apoi pe șoseaua forestieră la Babarunca, tot într-o oră și jumătate, sau pe plaiul Bătrîn la Șant, de unde se poate ajunge ușor pe șosea la Săcele).

Noi însă o luăm spre sud, pe plaiul dintre valea Doftanei la vest și valea Tîrlungului la est, pe o șosea forestieră ce pleacă din jos de Babarunca pînă sub muntele Urlatu. După o jumătate de oră sîntem pe muntele Mărcușeanu, trecînd pe lîngă o stîna încăpătoare. Ținem direcția sud-est și trecînd printr-o pădurice dăm de altă poiană, aproape de golul muntelui Sloieru. Spre dreapta descoperim o stîna unde ne bucurăm de buna găzduire a ciobanilor.

Dis de dimineață admirăm răsăritul soarelui de după cetatea Ciucașului care-i transformă meterezele stincoase într-o mare de vâpăi. Însotit de urările baciului și de două bulzuri coapte în spuză, ne îndreptăm spre platoul muntelui Urlatu. Depășim obirșia Tîrlungului cu șoseaua ce se lasă la Babarunca și, cu priveliștea muntelui Zănoaga în față, intrăm într-o pădure bătrînă. Drumul este noroit de turmele care îl parcurg. În apropiere, pe o potecă de culme peste muntele Cailor (1 439 m) și vf. Roșca împădurit pînă spre vîrf se poate ajunge la Babarunca. La sud de noi, lungă vale împădurită a Dof-tanei ascunde locul unde se construiește barajul Paltinul ce va forma un lac de acumulare (în viitor un drum cu bandă dublă va trece pe aici de la Cîmpina spre Brașov și vor apare noi complexe turistice).

Îleșim din pădure, dînd de imensul gol alpin de lîngă vf. Zănoaga. Cît cuprinzi cu ochii se întind pășuni imense, iar noi ne urmăm drumul pe platoul muntelui Bobul Mic. De aici o luăm spre sud și prin tufe de merișoare mai facem trei sferturi de oră în urcuș pînă la baliza vf. Grohotișul 1 771 m, (am fi putut să ajungem la pasul Bratocea, sau să coborîm peste Bobul Mare la pitoreasca așezare Cheia), Vf. Grohotișul oferă în zilele senine o mîreață perspectivă asupra văii împădurite a Teleajenului, înspre Mineciu Ungureni, iar peste vale, către plaiul Virfului Crai — Tabla Bușii — Siriul. Destul de aproape de noi se disting bine Ciucașul — Groșoarele, Zăganul. Culmea lungă a muntelui Grohotiș se lasă spre sud continuîndu-se cu muntele Ulița (1 465 m) și muntele Sf. Ilie (1 555 m). Pe această cumpănă de ape se poate ajunge pe drumuri cunoscute de ciobani spre Teșila, Telega sau Slănic Prahova. Coborîm spre sud 15 minute și dăm de drumul ciobănesc ce ocolește virful spre versantul estic.

După alte 30 de minute de coborîre spre est ajungem la o stîină, de unde ne îndreptăm spre drumul forestier lung de 5 km care vine de pe valea Bobu. Ajungem în șoseaua Mineciu-Ungureni-Cheia ceva mai jos de minăstirea Suzana. De la stîina din Urlatu am făcut cca 9—10 ore. Sintem la capătul a patru zile de drum pe meleaguri prea puțin cunoscute de turiști, însă deosebit de frumoase.

Drumul de culme a plecat din virful Gagul Mare — virful Vornicul — pe sub virful Cîinelui — pe sub virful Baiul Mic și virful Zamura — virful Dutca, virful Cazacu — sub virful Ceașoia — virful Rusu — virful Șteviei — virful Neamțu — virful Paltinul — virful Găvanu — cabana Rentea — Doftești Brădet — virful Vaida — muntele Mărcușeanu — muntele Sloieru — muntele Urlatu — muntele Zănoaga — muntele Bobu Mic — virful Grohotiș — drum forestier Bobu — șoseaua spre Mineciu-Ungureni. Acest drum ne-a oferit satisfacția parcurgerii a două masive pe un drum relativ ușor, bine bătut de ciobani, urmînd linia de culme, oferindu-ne satisfacția unei excursii de neuitat.

B. RADU

COPERTA LITERARĂ (7, 10, 9, 7)

(Triverb: 2, 5, 7)

N H U N T

ZOOLOGICA
(Monoverb cu incastu
anagramat:
XXXXXXXXXX)

MIHAI PĂTRAȘCU

Cabana „Surul“

cabana noastră

Cum am construit un refugiu în masivul Țibleș.

Țara Lăpușului, pîrjolită de o secetă prelungită, se răcorește în boarea primelor ploii de iulie. Prin ceața sură ce învăluie orizontul, departe, spre răsărit se conturează vag culmea zimțată a munților Țibleș. Echipați ca pentru o expediție de mare anvergură, stăm pe rucsacuri în fața stației de autobuz din Tg. Lăpuș și privim cu neîncredere cerul plumburiu... După o lună de pregătiri înfrigorurate, cînd eram atît de aproape de țintă, vremea s-a schimbat brusc în ajutorul plecării...

Nu, nu putem pierde nici măcar o zi din concediu.

Călătorii ne privesc curioși; cu greu ne facem loc printre ei cu rucsacurile noastre enorme... Le «simțim» de-abia după două ore. Lăsăm în urma noastră satul Groșii Țibleșului, urcînd în «șir indian» Lunca Bradului.

După alte două ore de marș forțat părăsim ultima așezare omească — casa de vinătoare Țibleș. De aici încolo doar pădurea și clipcotelul apei ne vor întovărăși...!

Ideea construirii unui refugiu în masivul Țibleș ne frămîntă de mai mulți ani. Într-adevăr stînele și clădirea unui șantier părăsit nu puteau oferi adăpost drumeților veniți să colinde aceste meleaguri, iar casa de vinătoare era prea departe de creastă. Iarna, minu-

natele pîrtii de schi rămăneau inaccesibile, din același motiv. Trebuia construit un refugiu. Noi am hotărît să-l construim, cu mijloace modeste dar cu mult entuziasm.

Am sosit la punctul «Grohot». Începe urcușul — o potecă abruptă, în dreapta vechilor grajduri. Printre fagii seculari unduie ceața. Încovoiați sub povara sacilor, urcăm pas cu pas, în tăcere; departe sub noi Izvorul Rău clocoțeste printre bolovani.

E lung urcușul, tare lung... Iată și Poiana Piciorul Calului; dincolo de pîlcurile de ștevie intrăm în pădurea de brad. Două poiene mici, iar pădure — și iată-ne sosiți pe culmea unui picior stîncos, imediat sub virful Arcer.

Adăpostii sub o prelată auto, începem «instalarea» — în timp ce «echipa de șoc» pleacă în pădure pentru identificarea arborilor marcați.

Seara ne prinde bătătorind pămîntul printre bolovanii fundației.

Au urmat zile de muncă încordată. Tăiam brazii, drepti ca luminarea; ne înghămam cîte patru la un buștean și pe zi ce trecea, construcția lua, din ce în ce mai mult, forma unei căsuțe. Iată-ne instalînd «cornul cășii», eveniment sărbătorit conform tradiției maramureșene. În aceeași zi, am mutat prelata noastră pe cîmpiorii proaspăt ridicați și am petrecut prima noapte în cabană!!

Vremea, vrăjmașă, făcea tot ce-i stătea în

putere pentru a ne determina să ne lăsăm de treabă, dar rebegeți de frig, năclăiți din cap pînă-n picioare de noroi și rășină am rezistat... Concediul se terminase însă înainte de a fi isprăvit treaba...

Hotărîrea noastră era să încheiem căsuța înainte de căderea zăpezii. Din două în două săptămîni, cîțiva din noi reveneam; așa am «pus» acoperișul de șindrilă, s-au montat ferele, ușa, priciul și s-au căptușit pereții cu carton asfaltat.

Ultima simbătă a lunii octombrie... Din nou grupul nostru este împreună. Am urcat la lumina felinarelor prin pădurea pustie; pete mari din prima zăpadă căzută în ajun acopereau poiana Piciorul Calului. Sus, la cei 1510 m ai refugiei, se așternuse o pătură continuă de nea scînteitoare.

Căsuța ne așteaptă, tăcută și familiară; în curînd stiva de lemne adunată cu două săptămîni

în urmă s-a prefăcut în jăratec și somnul ne fură într-o căldură moleșitoare, cu miros de rășină... Sus, stelele, mari și apropiate, clipească pe un cer albastru închis iar brazii murmură acoperind clipcotelul Izvorului Rău.

...Soarele răsărit de după virful Țibleș ne-a găsit la treabă. Se astupă ultimele crăpături cu mușchi, se adună vreascuri pentru iarnă și, pe la ora unsprezece, în prezența delegatului organizației de turism pentru tineret, venit împreună cu pădurarul, batem în cuie tabla cu numele refugiei...

Refugiul «Arcer» e gata. Oricine îl poate vizita și sîntem convinși că va petrece clipe plăcute într-insul. Dar ca să aibă viață lungă — va trebui îngrijit, ferit de distrugerii și de mină stricătoare. Ar fi păcat pentru munca noastră și a altora care ne vor urma exemplul.

Construcții, 8 membri ai asociației sportive «Foresta» Tg. Lăpuș.

Ing. IOAN KALMAR

MASIVUL ȚIBLEȘ

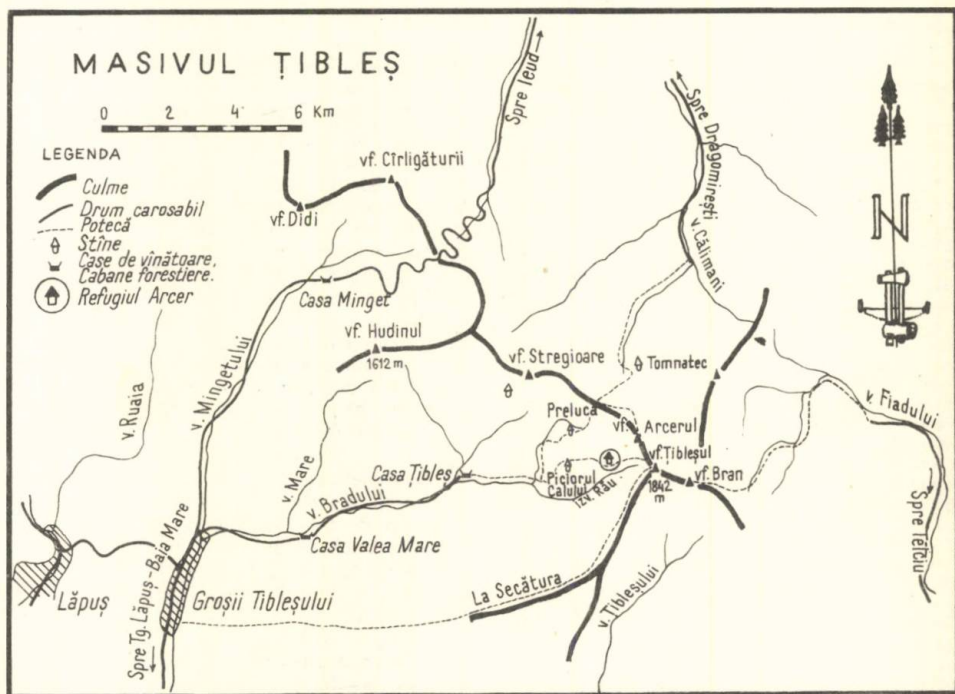
PUNCTE DE ACCES: satul Groșii Țibleșului cap de linie DRTA Baia Mare—Tg. Lăpuș—Groși și Dej—Tg. Lăpuș Groși (3 1/2 respectiv 3 ore), la 18 km de orașul Tg. Lăpuș (jud. Maramureș).

Satele Telciu și Dealul Ștefăniței, jud. Bistrița-Năsăud stații C.F.R. pe linia Salva-Vișeu—Sighetul Marmăției.

Satul Dragomirești — cap de linie DRTA, la 6 km de șoseaua Sighetul Marmăției—Salva. ALTITUDINE MAXIMĂ: 1840 m (Vf. Bran) TRASEE: 1. Groși Greble—Casa Minget (pe șoseaua turistică) 2 ore; Casa Minget—Vf. Hudiș—Vf. Stejioara—Vf. Arcer—Vf. Țibleș—Vf.

Bran (14 ore). Vf. Bran—Telciu (6 ore) Vf. Bran—D. Ștefăniței (6 ore)
 2. Groși Greble—Valea Bradului (drum forestier)—Casa de vânătoare Țibleș (2 ore)—Casa Țibleș—Grohot—Refugiul Arcer (2 1/2 ore); Refugiul Arcer—Vf. Țibleș (1 oră).
 3. Grohot—Stîna Preluca (2 ore); Stîna Preluca—Vf. Preluca—Vf. Arcer (3 ore).
 4. Vf. Preluca—Tomnatec—Valea Călimani (drum forestier)—Dragomirești sat (7 ore).
 5. Vf. Țibleș—Piciorul Zimbrului—La Secătură—Sat Groși (8 ore).
 fundul Vf. Izvorului Rău, poiana Preluca.

Locuri pentru schi: Poiana Piciorul Calului. Posibilități de cazare și adăpostire: 1. Casa de vânătoare Țibleș 30 locuri contra cost în camere de 3—5 paturi, curent electric, bufet.
 2. Casa Minget — maximum 10 persoane, în locuința pădurarului.
 3. Dormitorul muncitorilor de la Valea Mare, libere sîmbătă și duminică, cu aprobarea sectorului I.F. Groși.
 4. Refugiul Arcer.
 5. Stînele din Poiana Preluca Piciorul Calului și Valea Călimani etc. care pot găzdui 3—5 turiști în caz de nevoie.

Refugiul Arcer

Este situat în partea centrală a Masivului Țibleș la sud de Vf. Arcer, pe stînga potecii ce coboară de la șaua Arcer-Țibleș, în poiana Piciorul Calului-Grohot, cota 1510 m.

Concepută după modelul și metodele arhitecturii tradiționale, construcția este realizată în întregime din lemn — birne nefasonate sau despicate, bile-manele, lețuri, șindrile, și dulapi (cca 30 m.c. material lemnos).

Destinat să găzduiască 6—10 turiști, refugiul este constituit dintr-o singură încăpere cu un prici și pod închis, putînd servi și el drept adăpost în timpul verii.

Cheia refugiului se păstrează la casa de vânătoare Țibleș

VALEA BISTRIȚEI AURIILOR

Purtându-și apele cristaline și repezi prin una din cele mai frumoase regiuni ale patriei noastre, Bistrița Aurie își adună primii stropi de ape din izvoarele limpezi ca lacrima și reci ca gheața, pierdute printre stâncile sau pe sub mușchii verzi și umezi de pe versantul de nord al vârfului Gărgălau din munții Rodnei. Multiplele izvoare se unesc apoi în micul lac alpin «Iezerul Stiolului», situat în căldarea de sub Gărgălau, un tău de smarald aciuat sub Șeaua Gărgălaului situată la 1 925 m, pe creasta principală a munților Rodnei, între vîrfurile Cimpoieșu — 1 942 m — și Gărgălau — 2 159 m, de unde pornește prima parte a văii Bistriței, cunoscută sub numele de Izvorul Bistriței. Încă de aici, de la izvoarele de pe meleagurile maramureșene, Bistrița își arată o parte din noiulul de frumusețe, pe care le va risipi cu deosebită dărnicie de-a lungul unui drum lung de 280 km, de la izvoare și pînă dincolo de Bacău, unde se varsă în albia Siretului. Aici își pierde nu numai apele dar și numele de «apă repede», Bistrița fiind riul cu cel mai lung curs montan din țara noastră.

De la izvoare și pînă la vărsare, lungă și fermecătoare vale a Bistriței, se numește: Izvorul Bistriței sau Bistricioara, Bistrița Aurie și Bistrița propriu-zisă. Pornit din micuțul iezor alpin situat la 1 850 m altitudine și care pare un adevărat ochi de cer furat din înălțimile albastre, Izvorul Bistriței curge la început spre nord, prin Poiana Stiol (ce se întinde de la circul glaciatic al obîrșiei Bistriței și pînă sub vârful Stiol — 6 612 m), de unde, făcînd un unghi de 90 grade pîtrunde în pădurea de molid, unindu-se după un timp cu pîrîul ce vine de pe valea care face după 7 km un prim «hait», la o altitudine de 1 200 m. Haitul este un baraj în calea riului format din bușteni groși, cu o deschidere prin care pot trece plutele și care se poate închide, pentru a permite creșterea nivelului apei.

Prin unirea celor două văi (Izvorul Bistriței și Izvorul Putreda) ia naștere Bistrița Aurie, denumită astfel, deoarece scormonind flancurile munților Rodnei, apa a scos la iveală firisoarele de aur, care erau culese din nisipul riului de rudarii menționați în documente ale secolului al XVI-lea. Încorsetată la început de pîntenii ce coboară din vârful Tomnatecu Mare (1 934 m) și din Bîta Bîrjabei (1 562 m), Bistrița Aurie își lărgeste apoi valea, aducînd cu ea poteca ce a însoțit-o încă de la iezorul alpin, pînă la drumul național nr. 18, importanta

cale de legătură dintre Sighetul Marmăției și Vatra Dornei, peste pasul Prislop. Aici întîlnim și frumosul lac format din haitul de la Tomnatecu.

Drumul continuă să coboare odată cu Bistrița și, flancînd malul ei stîng, ajunge după 5 km la așezarea Șesuri (1 065 m. alt.), unde apele Bistriței se înfrățesc cu cele aduse de valea Bilei sau Înăului (10 km) și de valea Șesului, formînd un nou lac.

Camera de oaspeți ca și casele de birne ale lucrătorilor forestieri de la schela de exploatare și rampa de încărcare a buștenilor pot fi folosite ca loc de popas

Încă 5 km și iată-ne ajuși la Cătunul Gura Lalei (1 015 m alt.). De aici, o potecă urcă pe valea Lalei (lungă de 10 km) pînă la vârful Înău (2 280 m alt.), trecînd pe lîngă lacurile Lala Mică (1 920 m) și Lala Mare (1 815 m), ultimul fiind cel mai frumos lac glacial din munții Rodnei. (Timp necesar 6—7 ore).

Dincolo de Gura Lalei, Valea Bistriței se lărgeste și mai mult străbînd lunci și cîmpii de flori. De aici, din valea Bistriței Aurii, se desprinde la dreapta drumul care, după ce urcă prin pasul Rotunda pînă la 1 284 m, printre Înăul (în dreapta, 2 280 m) și vârful Omului în stînga (1 932 m alt.), coboară și duce în valea Someșului, la Rodna (28 km) — Ilva Mică (50 km) și Bistrița (94 km). Din pasul Rotunda, urmînd la dreapta poteca marcată cu bandă roșie, se poate ajunge după 6—7 ore la vârful Înău (2 280 m), trecînd pe la vârful Gagei (1 698 m) și vârful Ineuț (2 225 m).

În aval de Rotunda, după confluența cu valea Rusaia, valea Bistriței se îngustează mult iar albia este presărată cu praguri peste care spumegă apele. Strînsă între muntele Rotunda (1 278 m) în dreapta și muntele Bretaia (1 489 m) în stînga, valea Bistriței trece printr-un adevărat defileu între Rusoaia și Tîbău, cu versanții împăduriți pînă la firul apei. Din Tîbău (4 km de la Rotunda), urcînd pe valea Tîbăului (afluent pe stînga al Bistriței Aurii), se poate merge pe drumul forestier pînă la cătunul Iedu și în continuare pe potecă, către izvoarele văii, în munții Maramureșului. De la Tîbău și pînă la Cîrlibaba, valea Bistriței și șoseaua mai străbat încă 4 km. Renumitul sat de plutași este situat la vărsarea pîrîului Cîrlibaba pe partea stîngă a Bistriței. Aici, pe promontoriul terasei de confluență, pe o stîncă la 17 m înălțime se află un obelisc de piatră, a cărui inscripție amintește de «descălecătul Moldovei», făcut în 1359 de Voievodul Bogdan.

În continuare, apele Bistriței Aurii, formează lacul de la Bîta (km 202), trec după 6 km prin satul Botoș (km 208) și străbat apoi satul Ciocănești (km 216), vestit pentru modul de împodobire a caselor, cu ornamentații de lemn și cu brîie colorate pe pereții exteriori. Urmeară satul Breaza (km 219), unde valea Bistriței este încărcată de pașiți pline de flori, după care se ajunge la gura văii Puciosului. De aici, la stînga, D.N. 17 (la km 157,5), urcă prin pasul Mestecăniș (1 099 m) la cabana Mestecăniș (1 223 m) și mai departe la Cîmpulung Moldovenesc (28 km). Ajungem pe firul văii pînă în Iacobeni (km 157), de unde se poate urca pe Oușorul (1 639 m) și pe Suhard (1 709 m). Apele Bistriței Aurii se grăbesc la vale; ele trec după 7 km prin comuna Argeștru (km 151), iar după alți 6 km ajung în centrul stațiunii Vatra Dornei, de unde se continuă sub numele de riul Bistrița, pînă la vărsarea în Siret.

I. TUGUI

rînduri de pe valea brescioarei

Iată-mă pe valea Brescioarei, vale a simfoniei apelor, către izvoarele căreia m-a dus gîndul să rătăcesc. La numai două ore după plecarea din comuna Breaza, drumul meu s-a alăturat pîriului, străbătînd aglomerări înfrăţite de arini, mesteceni, fagi şi conifere, pînă ce am ajuns în nişte «chei» scurte. De mai multe ori, am poposit în preajma pragurilor şi barajelor de stîncă, peste care apele Brescioarei se aruncau spumoase, în falduri de mătase argintie sau în şipote de unduire şăgalnice..., şi nu-mi puteam crede ochilor că ajunsesem atît de repede într-un sanctuar paradisiac al muntelui. Natura îşi desăvîrşise aici arta de a împleti rigoarea sălbatecă a locurilor cu o armonioasă măsură a proporţiilor, înfăţişîndu-le într-un cadru arhitectural unic. Am trecut Brescioara peste pînţi înguste, cînd într-o parte cînd în alta şi de fiecare dată albia-i şerpuită mă pronea iară locului. Ici, valea-îşi despletea şuviţele, aruncîndu-le graţios pe-un prag neted, dincolo îşi număra mărgăritarele prundişurilor prin murmure copilăreşti,... mai încoale micile-i cascade, înlănţuite braţ la braţ, coborau treptele veacurilor, intonînd imnuri de triumf. Era o dimineaţă limpede, cu tăceri în văzduh şi pace în codri şi nici o adiere nu cobora pe valea Brescioarei. Doar o boare abia ghicită se anina de ferăstruile cu oglinzi ale ochilor. Din cînd în cînd, sub răsfăţul atîtor mîngîieri, închideam pleoa-

pele şi atunci ascultam îndelung. Lîngă multe izvoare de munte am adăstat de-a lungul anilor, lîngă multe iezere am înnoptat învăluit de vraja mişcătoarelor «nocturne» dirijate de vînticelul alpin, însă niciodată n-am ascultat o simfonie a apelor mai frumoasă, ca pe Valea Brescioarei. Incintele acestor fermecătoare ţinuturi se bucurau de o rezonanţă a melodiilor desăvîrşit de clară, desăvîrşit de armonioasă! În punctul de confluenţă a pîriului cu Apa Curmăturii, m-am despărţit de potecă, pătrunzînd adînc pe firul văii în sus. Şi-am mers astfel, răsucindu-mă după trunchiuri şi tufărişuri, săltînd mereu peste stîncile din albia pîriului, de pe-o parte pe alta. Dimineaţa crescuse spre amiază — doar pe alocuri soarele săgeta acum covorul tomnatec al codrului. Şuviţe de lumină ţinteau pieziş bulgării de apă şi din spărturi se risipeau străfulgerări prin preajmă. Strînsă-n chinga clinurilor repezi, Valea Brescioarei cînta mai departe. Erau cîntece de vitejie, peste pragurile acum mai înălţate, — căci marea operă simfonică îşi depăna finalul.

În tirziul după amiezii, m-am reîntors în punctul de unire al văii cu pîriul Curmăturii. Mai departe am urcat spre cabana Urlea, pe poteca marcată cu triumghiul albastru. M-am întîlnit acolo cu amurgul, care primea irizarea solemnă a liniştii din văzduhul stelar.

OVIDIU MANIŢIU

CURIOZITĂȚI

Una din primele organizații turistice din țara noastră a fost înființată în anul 1903 și s-a numit *Societatea Turistică din România*. În statutele votate la constituire scopul declarat al societății era: *de a înlesni sportul excursiilor, de a lăți în public simțul pentru natură, de a înlesni cunoașterea frumuseților țării și de a întări astfel iubirea pentru patrie și neam*. Societatea a obținut pentru membri săi primele avantaje de călătorie pe C.F.R. — 50% reducere pe traseele pitorești ale țării (Valea Pra-

Începutul

hovei și Valea Oltului) și primele bilete în circuit, pe timpul verii. În 1907, cînd societatea era în al cincilea an de activitate, lista membrilor săi ajunsese la 209, dintre care 126 erau din București, 31 din Severin, 28 din Iași și 24 din Muscel. Tot atunci fuseseră construite și date în folosință primele două cabane — care erau numite Adăposturi — una pe vârful Ceahlăului și una la poalele Negoiiului, în Argeș. O a treia cabană se afla în construcție la Piatra Craiului. Bilanțul activității pe teren a societății, pe anul 1907: o excursie cu vaporul, pe Dunăre, de la Tr. Severin la Porțile de Fier, o excursie în grup la Piatra Craiului și una pe valea riului Doamnei, din Argeș.

APA... APA... APA...

• **«APA CARE CADE DIN CER.** Cascada Angel din Gran Sabana (în sud-estul Venezuelei) cu cei 979 de metri al săi era considerată drept cea mai înaltă din lume. Dar după măsurători recente s-a constatat că recordul de înălțime este deținut de o cascadă gigantică de aproximativ un kilometru și jumătate de lângă muntele Meseta de la Pava. Această cascadă a fost descoperită de către doi piloți care intenționau să cerceteze izvorul riului Caura, de la granița cu Brazilia. Indienii din partea locului povesteau de mult despre apa care cade din cer, dar nu erau crezuți.

• **LACUL SANDVIȘ.** Pe insula Kildin (URSS) există un lac unic în felul lui. Lacul Moghili este într-adevăr un veritabil... Sandviș. Străbătînd cei 17 metri care duc pînă în fundul lacului, sondele întîlnesc patru straturi de apă. Primul de 6 metri este dulce; cu o faună în care predomină meduze și crustacei; al doilea are apă puțin sărată, al treilea strat, bogat în actinii, stele de mare, salmone și bibani și ultimul, fiind otrăvit cu hidrogen sulfurat permite numai dezvoltarea unor microorganisme anaerobe.

• **«STRĂMOȘII MĂRII NEGRE** De-a lungul erelor geologice, Marea Neagră a avut numeroși... strămoși. Cercetările specialiștilor au arătat că Marea Neagră a fost precedată de un mai puțin de alte 11 întinderi de apă. Ea face parte din uriașul bazin al Mării Thetys care acum 30.000.000—40.000.000 de ani acoperea tot sudul Europei.

• **CÎTA APĂ «BEA» UN COPAC?** Cercetări efectuate de un grup de botaniști din țara noastră au stabilit că — din primăvară pînă toamna — un fag bătrîn consumă circa 9000 de litri de apă, iar un mestecărn 7000 de litri. Interesantă este constatarea că din aceste cantități doar

2% sînt folosite pentru formarea substanțelor necesare dezvoltării plantelor; restul se evaporă.

• **ACVARIUM PENTRU... BALENE.** În apropiere de Portsmouth (Anglia) a fost amenajat un complex de acvarii care sînt dintre cele mai mari din lume. Unul dintre bazine care conține 3.000.000 de litri de apă, este destinat unei familii de balene — tatăl, mama și un pui. Altul este rezervat delfinilor, altul marșinelor și altul leilor de mare.

• **MLASTINA CU... BORVIZ** La Tușnadul-Nou, pe malul stîng al Oltului, în apropierea cantonului CFR se găsește un teren mlaștinos plin cu borviz. În preajma mlaștinei mai sînt și alte curiozități: plantele saxifraga hirculus din flora arctică (relict glaciatic în Europa centrală) și ultimii mesteceni subcarpatici spre sud.

• **FLUVIU FĂRĂ... «SENS UNIC».** Toate apele curgătoare din lume au un sens unic al cursului. Fluviul Aviar din Grecia are o particularitate neobișnuită; timp de 12 ore fluviul merge spre mare pentru ca în următoarele 12 ore să curgă dinspre mare. În sens invers. Oamenii de știință explică fenomenul prin influența fluxului și refluxului, care determină modificări puternice ale nivelului Mării Egee.

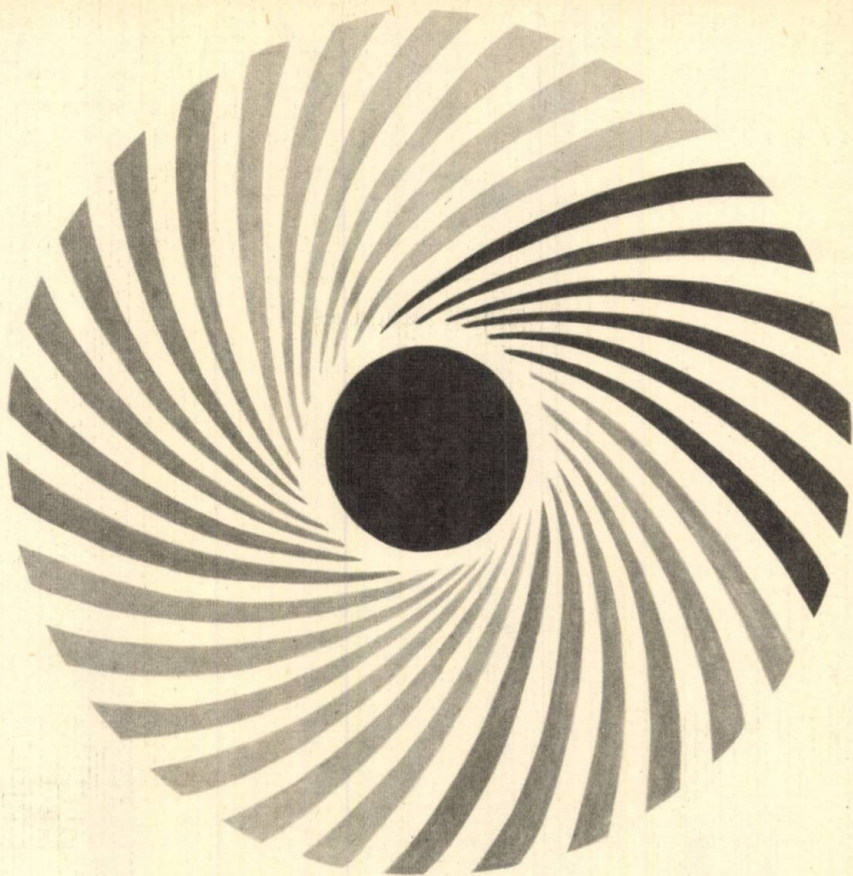
• **RECORDURILE SETEL.** Consumul de apă în marile orașe este într-o necontenită creștere și ridică probleme dificile. «Recordul setei» îl deține în S.U.A. (și în lume) — orașul Chicago, care depășește 1000 de litri de locuitor pe zi urmat de Los Angeles și New-Orleans cu cite 700 litri. Urmează Geneva cu 600 litri, Roma și Buenos Aires cu cite 500 litri. Mai trebuie menționate Rio de Janeiro cu 475 litri, Sydney cu 400 litri, Paris, Stockholm și Tokio cu cite 360 litri, Londra cu 300 litri, Berlin și Viena cu cite 260 litri și Rotterdam care consumă în medie 200 litri de locuitor pe zi.

DUPĂ CONCEDIU
(Criptografie: 4, 2, 2, 5, 9)

CAMPING
(Monoverb: 2-6)

VED^MTMTA

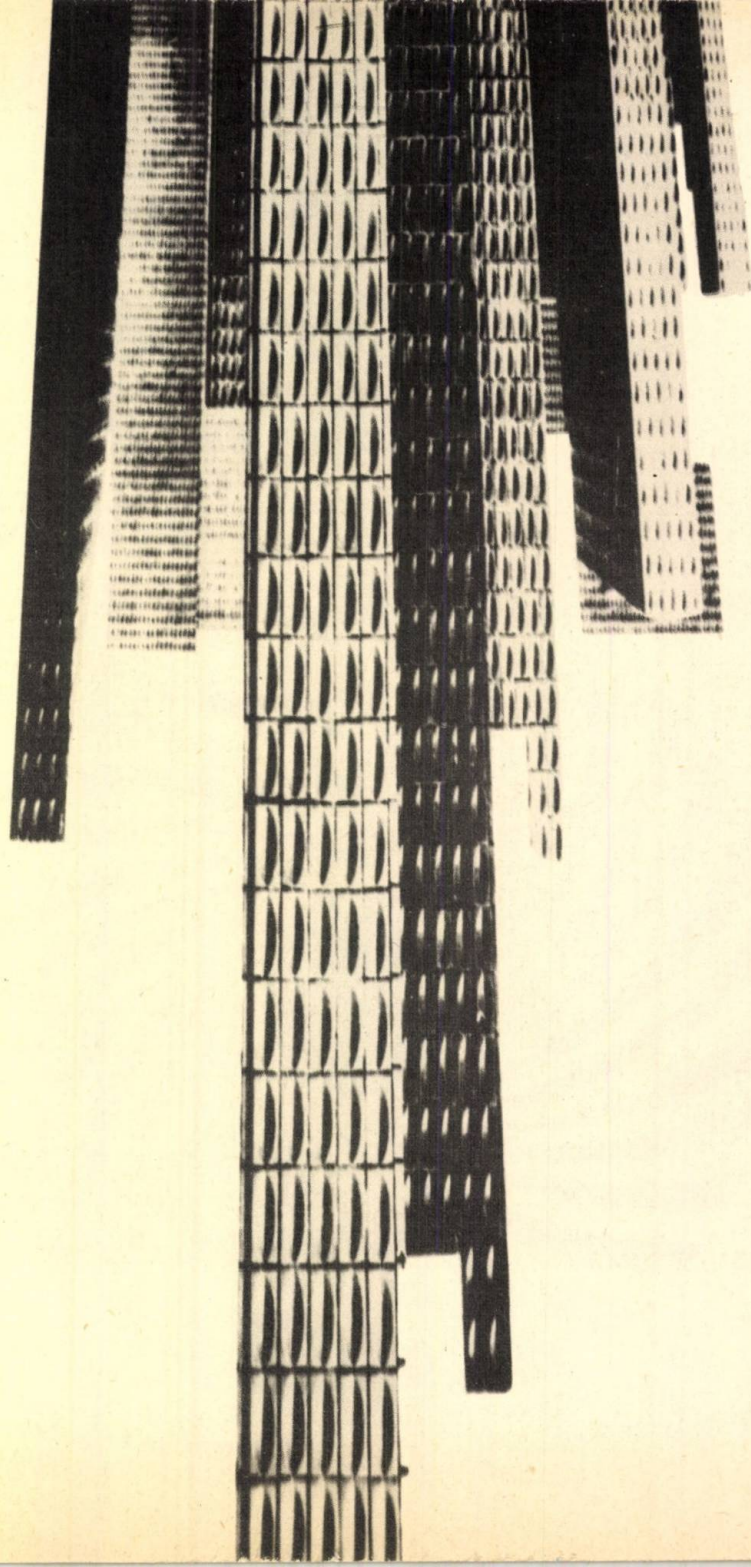
SSSSSS

ONT - AAF

*** ROMÂNIA
PITOREASCĂ ***

concurs
și salon național
de
ARTĂ FOTOGRAFICĂ
cu temă turistică

CORNEL VISARION Capriciu eolian

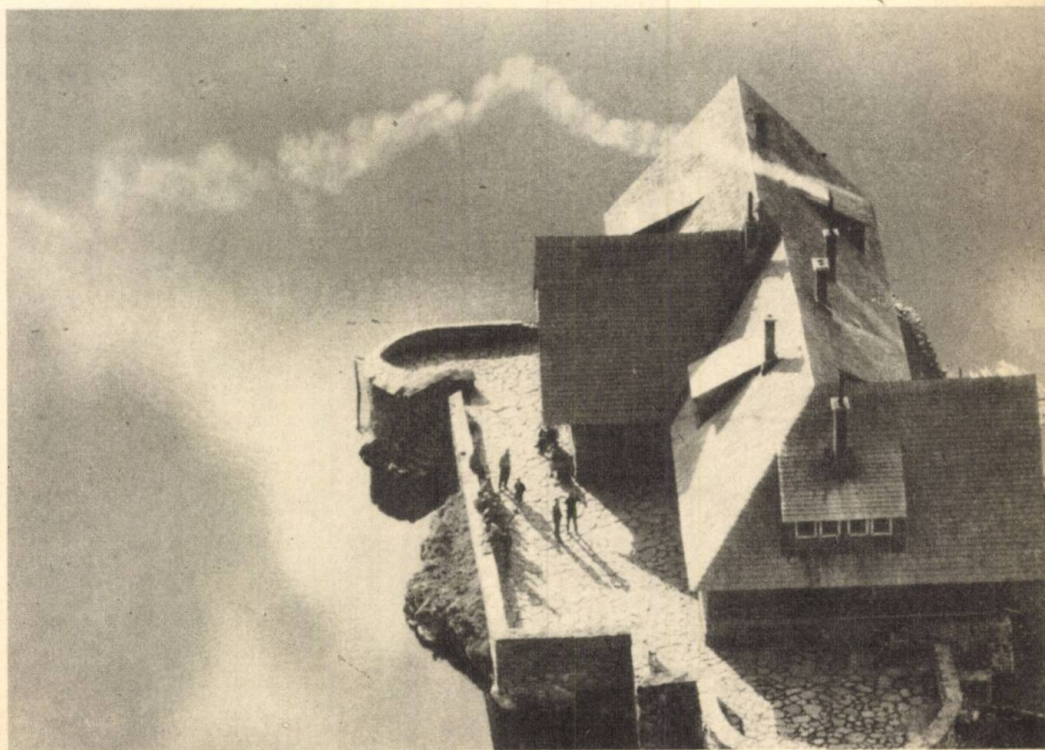

MIRCEA IOSIF Castelul Peleş
GAVRILĂ KUTI Pastel românesc
LIANA GRILL Aripile pescarilor

MIRCEA IEREMIA Sus la munte
D. CONSTANTINESCU Dresură
DAN CĂLINESCU MIHAI Bîlea Lac

DAN BĂDESCU Cutezătorii

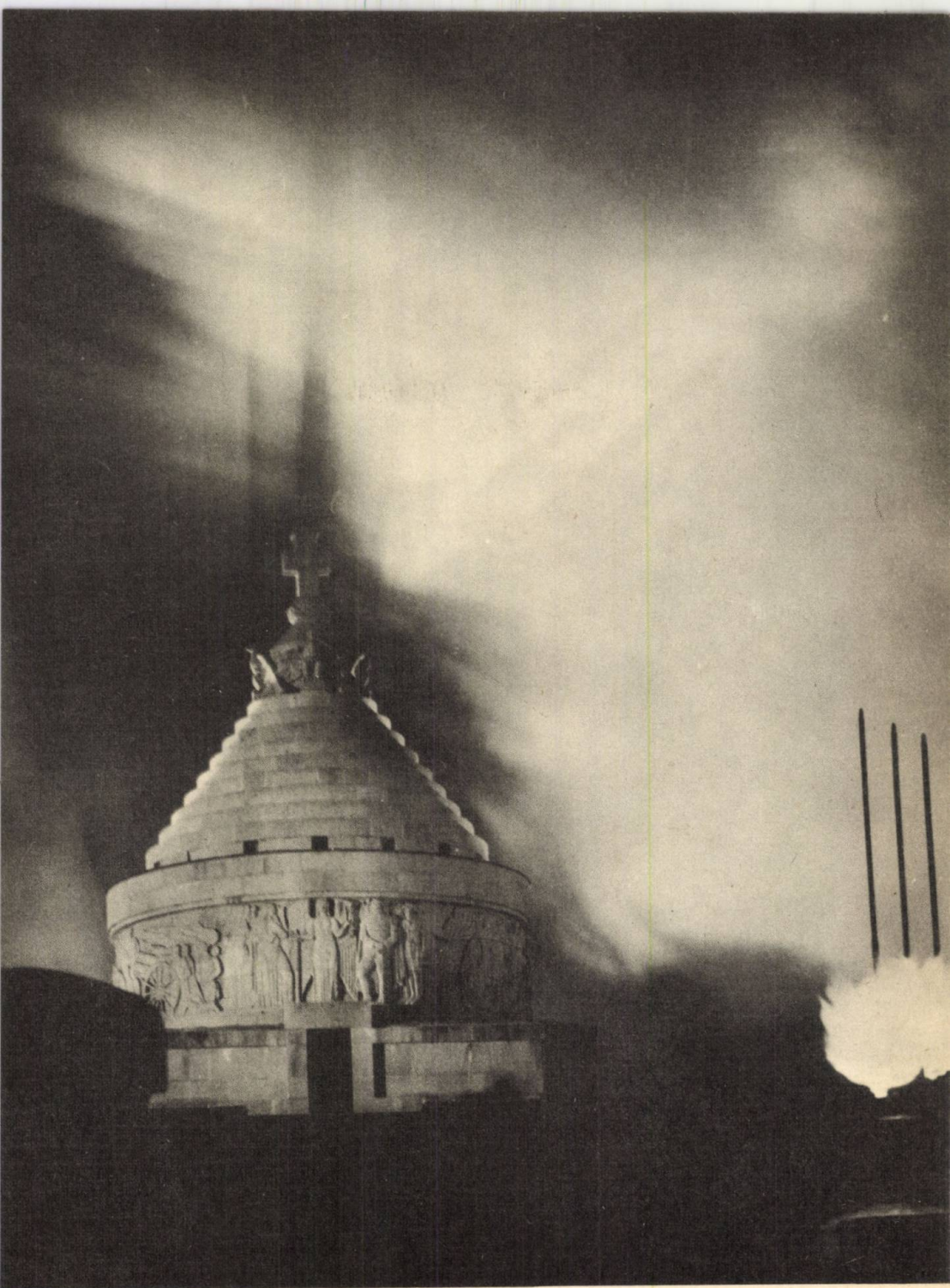

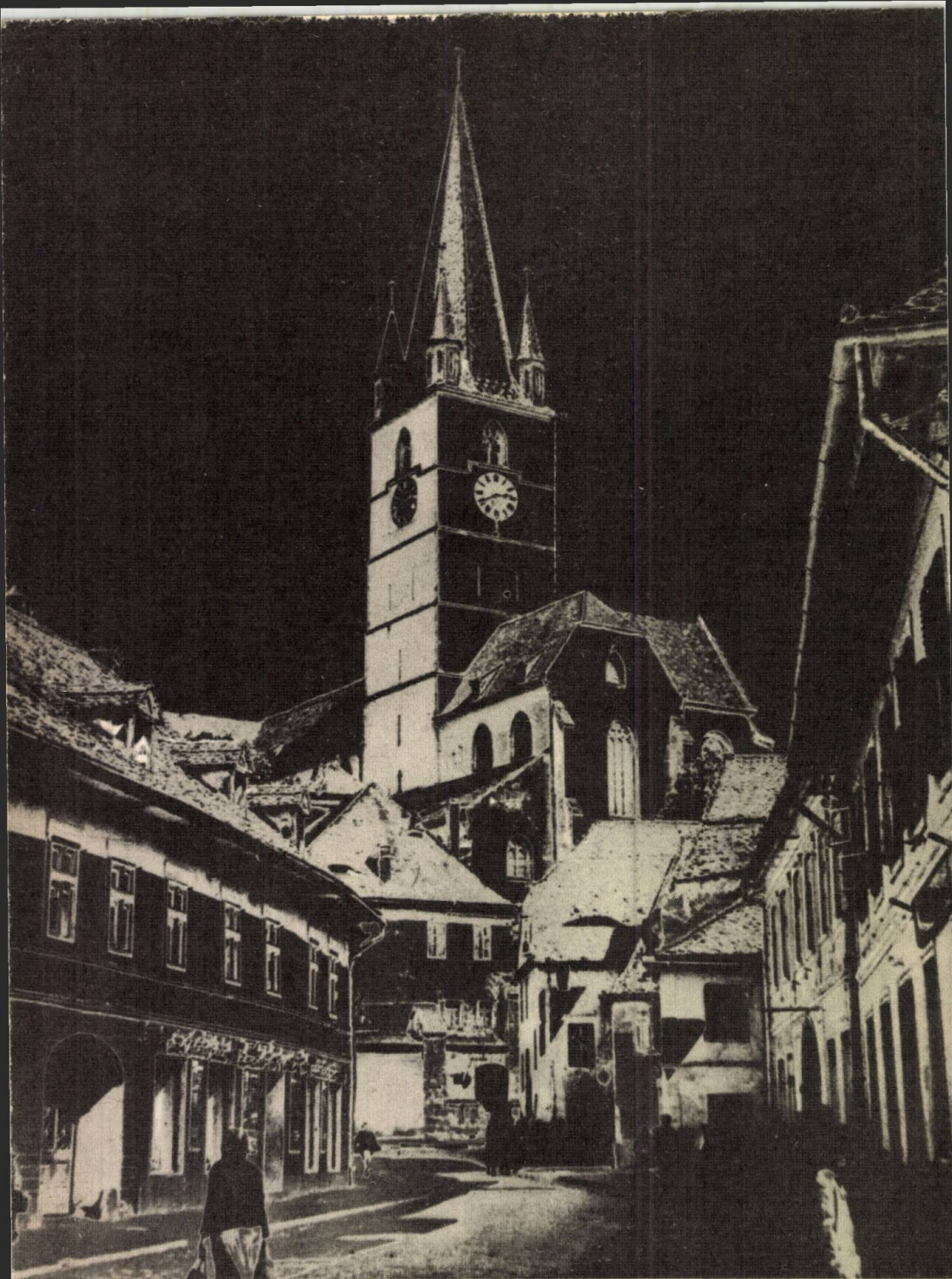

GH. VINTILĂ Eterna văpaie a eroilor

VLADIMIR ORZA Sfinxul românesc

GH. LĂZĂROIU Bătrînul străjer la porțile cetății

LEOPOLD BINDER Zorile

PAUL DECEI Siluetă pe. creasta Făgăraşului

GH. GHIACIU Postăvarul în nori

C. IONESCU SISEȘTI Casa pescarului

Insemnările unui ghid

LA 67 DE ANI — ARTĂ CULINARĂ ÎN GIUMALĂU — BUNUL MEU PRIETEN — ȘI VOI TREBUIE SĂ MERGEȚI ÎN EXCURSIE — ȘI VOI... — CONTRASTE ȘI PARADOXURI — DIALOG — DULCEAȚĂ DE CIREȘI... AMARE — CAPRICIU ȘI LEACUL LUI.

Dezvoltarea turismului, creșterea gustului pentru drumeție, sub toate formele și la toate vîrstele, au determinat apariția unei noi profesii, aceea de ghid.

De foarte mulți ani, pe poteci de munte sau la ruinele vreunui monument istoric, pot număra cu miile pe cei care i-am condus prin coclaurile Făgărașului, ale Pietrii Craiului sau ale Retezatului, la Voroneț sau la Drubeta, la Ponoarele Apusenilor sau la Turnul Ceasului de la Sighișoara.

Oameni... locuri... fapte... După fiecare excursie carnetul de note s-a îmbogățit neconținut cu impresii noi.

LA 67 ANI

Cînd primesc delegație să conduc un grup mai puțin numeros, într-o excursie pe munte, cu un traseu dificil și pentru mai multe zile, obișnuiesc să fac cunoștință cu turiștii respectivi cu o zi înainte, la Agenție, pentru unele indicații și recomandări privind mai ales echipamentul.

Așa am vrut să procedez și cînd am plecat cu 14 oameni, pentru 12 zile în Apuseni, dar salariatul O.N.T. de la ghișeu, care îi inscriesese, mi-a replicat:

— Nu este nevoie; le-am dat eu cîteva indicații și am stabilit să vă vedeți la tren,

Răspunsul acesta nu prea mi-a plăcut, dar nu mai aveam ce face.

A două zi la tren ne-am cunoscut: cel mai tînăr din grup avea 12 ani; nu constituia o problemă, fiindcă la vîrsta aceasta copiii au o energie care trebuie doar dirijată, și dacă se reușește apropierea sufletească, sint cei mai docili turiști; cel mai vîrstnic, era o femeie de 67 ani.

Nimeni nu-și poate imagina ce figură am făcut cînd am aflat că intenționează să viziteze Ponoarele și să parcurgă Circuitul Galbenei. Cert este că turista în cauză mi-a spus:

— Nu vă faceți griji din cauza mea; voi merge cît și pînă unde voi putea; de acolo rămîn pe răspunderea mea.

Cum s-a desfășurat excursia? Turista mea s-a comportat admirabil în traversarea de la Gîrda la Scărișoara, de la Scărișoara la Padiș și de la Padiș la Stîna din Vale; o inimă sănătoasă, picioare solide și o voință de fier, plus peste 40 de ani de drumeție cu rucsacul în spate, au ajutat-o să facă un traseu care a dat probleme altora mult mai tineri; este drept că turele lungi de 10—12 ore, pe valea Galbenei, sau chiar mai scurte la avenele Ponoarelor nu le-a parcurs, preferînd odihna cabanei.

În orice caz, eu am răsuflet ușurat la Oradea cînd ne-am urcat în tren.

ARTĂ CULINARĂ ÎN GIUMALĂU

Plecasem de la cabana Rarău, ajunsesem la Crucea Eroilor de pe virful Giumalău și ne îndreptam spre stația C.F.R. Valea Putnei, pe marcajul, destul de aproximativ, însemnat cu «punct albastru». După ce am trecut de Chilia Mare, Chilia Mică și Alunul, am început să coborîm.

Cam pe la jumătatea pantei, într-o poiană de toată frumusețea, o stîină. Nimic neobișnuit prin aceste locuri, unde stinele sint ca nasturii la cămașă. Oile nu veniseră de la păscut, ciinii nu ne-au întîmpinat; am găsit un cioban care pregătea caș, din mulsoarea de cu seară și de dimineață.

Un turist l-a întrebat pe cioban dacă are de vînzare smîntînă, fiindcă ar fi vrut să o mănînce cu zahăr.

— Lasă mai bine să fac eu cocîrțiță, îi răspunse ciobanul. Dacă nu v-o place, să nu mai veniți pe aici.

Am convenit și ca urmare, a început o veritabilă operă de mare maestru bucătar; a combinat în doze foarte exacte cașul cu smîntînă și cu zahărul și cînd turistul nostru a vrut să mai adauge zahăr, zicea el, să fie mai dulce, ciobanul s-a opus cu vehemență.

BUNUL MEU PRIETEN

«Șoferul de la O.N.T.
Are un cîntec și-l merită».

Este un mic erou de fiecare zi care își duce la bun sfîrșit, fără emfază sau suficiență, dar discret și cu abnegație, o nobilă misiune. Acea de a traduce în fapt marele imperativ al timpului nostru, turismul la dispoziția tuturor.

Este omul care a primit în păstrare, fără proces verbal, viața a 40 persoane care nu au decît pretenții: să vadă cît mai multe, să cunoască cît mai mult, să doarmă în autocar cînd vor, să asculte — dacă vor — radio și explicații, să ridă sau să se supere.

Și nu au fost rare cazurile cînd, după o zi lungă de excursie, toată lumea dormea în autocar, afară de doi ochi care priveau prin parbrizul din față pentru toți cei din mașină, de două mîini neobosite, sigure, și de reflexe, care funcționau mai precis decît orice agregat al unei mari uzine. Desigur că nu sînt singurii șoferi excelenți într-o epocă în care autovehiculul domină cu autoritate. Dar parcă prin valoarea încărcăturii și intensitatea muncii, nici unii nu se impun cu atîta autoritate.

Pentru ghid, șoferul este cel mai prețios colaborator; el îl ajută să-și realizeze programul, nu totdeauna judicios întocmit de agenție, el îl conduce pe drumuri care, măcar prima dată, ridică o serie de necunoscute.

ȘI VOI TREBUIE SĂ MERGEȚI ÎN EXCURSIE

Ajunsesem cu micul grup la cabana Rarău pe la ora prînzului și foamea ne dusesese direct în sala de mese.

La un moment dat, această sală se umplu cu copii de 10—12 ani; să fi fost vreo 40; totuși, în încăperea nu s-a auzit hărmălaia specifică locurilor unde sînt mulți copii. Nu am dat atenție acestui mic detaliu, dar cînd li s-a adus și lor mîncarea, ne-am sesizat că nimeni nu vorbește.

Disciplină desăvîrșită?

Nu. Copiii erau elevi ai unei școli de surdo-muți.

Dureroasă constatare, dar și încîntătoare această grijă ca și cei nefericiți să se bucure de frumusețea peisajului oferit de înălțimile Rarăului.

ȘI VOI...

Pe delegație scria Școala Specială nr. 1 a Ministerului Sănătății. Excursia avea în program vizitarea monumentelor istorice de la Curtea de Argeș și șantierul hidrocentralei de la Corbeni în perioada de termnare a barajului și în preziua începerii formării lacului de acumulare.

Pînă acum nimic neobișnuit. Dar cînd profesorul care răspundea de excursie mi-a transmis o rugăminte, am înțeles caracterul deosebit al situației.

Mi s-a spus: «Elevii noștri sînt nevăzători sau cu pronunțate deficiențe de vedere. Vă rog să explicați traseul cu cît mai multe detalii, pentru ca în felul acesta ei să și-l imagineze, în lipsa posibilităților de a-l vedea.»

Niciodată în toată activitatea mea de ghid nu am dat explicații cu mai multă pasiune și dăruire profesională din dorința de a prezenta cît mai sugestiv locurile unde ne aflam.

DIALOG

— Am trăit degeaba, deși am 68 de ani.

— De ce?

— Fiindcă pînă astăzi satisfacțiile mele se reduceau la o baterie de vin la gheață, o romanță cîntată cu suflător și mai puțin cu vocea și la o friptură bună. Nu vreau să mai trăiesc decît ca să reușesc să văd tot ce este frumos în țara aceasta.

Dialogul s-a petrecut cînd a coborît din autocar, la București, unul dintre miile de pensionari care străbat țara de la un capăt la celălalt. În 3 zile văzuse Sinaia cu Peleșul și ctitoria lui Mihai Cantacuzino, Biserica Neagră din Brașov, Oltul în defileul Tușnadului, Lacul Roșu cu Cheile Bicazului, hidrocentrala de la Bicaz, minăstirea Bistrița, ctitoria lui Alexandru cel Bun, Văratecul Veronicăi Micle, Agapia lui Grigorescu, Bacăul și Mausoleul de la Mărășești.

Un circuit cu frumuseți naturale, cu reîntoarcere în istoria mai veche sau mai nouă a poporului nostru, cu emoții artistice provocate de cunoașterea unor monumente de pictură și arhitectură, cu revelația marilor construcții industriale.

Așa se explică faptul că totuși, cea mai bună definiție a turismului este aceea care cuprinde în conceptul său ideea de «cunoaștere nemijlocită».

DULCEAȚĂ DE CIREȘI... AMARE

Eram în a treia zi de excursie; după masa de prinz pleasam din Suceava și ne îndreptam spre Rădăuți, pentru a merge mai departe la Sucevița și Putna, iar seara reveneam la Rădăuți pentru cazare și cină.

Dintr-o prudență exagerată, trecind prin Rădăuți am oprit autocarul pentru o clipă în fața hotelului, ca să primesc schema camerelor repartizate pentru cei 42 turiști.

Stupoare! Hotelul nu știa nimic, nu rezervase nici o cameră și totul era ocupat. Am arătat comanda telefonică trimisă de la București cu multe zile înainte și confirmarea telefonică de la Rădăuți că s-a asigurat cazarea.

Un fapt care se înregistrează o dată la 500 excursii, mi se întâmplase mie: un salariat oarecare, uitase pur și simplu comanda noastră într-un sertar și nu reținuse camerele în dimineața zilei respective. Bineînțeles, am făcut gălăgie, am cerut să vorbesc cu directorul întreprinderii și am convenit ca toată problema să se rezolve — pe mine nu mă interesa prin ce mijloace, — iar peste o oră, când voi fi la Sucevița și voi telefona, să mi se comunice camerele carele voi avea la dispoziția grupului. În realitate, îmi luasem ca măsură de prevedere acest telefon, pentru că în cel mai grav caz, să pot încerca o cazare la minăstirea Putna.

Am plecat din Rădăuți spre Sucevița.

La un moment dat, șoferul autocarului mă întreabă discret, dacă avem de urcat ceva pante și dacă avem viraje mai scurte, fiindcă el nu mai fusese de mai mulți ani pe acolo și nu-și mai amintea. I-am răspuns că nici pante, nici viraje nu sînt pînă la Sucevița, dar am vrut să știu care a fost motivul întrebării.

— Nu mai am aer și la pante sau viraje, nu pot asigura transportul. La drum drept, merge, iar în timpul vizitării Suceviței pot rezolva pînă în 15—20 minute.

Am tăcut, dar în gînd situația mi-a părut, în toată gravitatea ei: fără cazare la Rădăuți, și cu pană la autocar, iată o împrejurare rar întîlnită, dar greu de rezolvat cînd se ivese.

Nu-mi dau seama ce figură aveam în clipa aceea, dar turiștii din preajma mea m-au întrebat:

— Ce s-a întîmplat? Parcă nu mai sînteți vesel, ca pînă acum? Este vreo greutate în program?

— Absolut nimic. Mă gîndeam numai dacă la Sucevița veți putea minca la stăreție, dacă nu se va fi terminat cumva, o dulceață de cireși amare.

Nu știu dacă am mîștigat cu atîta candoare ca să fiu crezut, dar nimeni nu m-a mai întrebat ceva despre buna mea dispoziție.

În timpul vizitării, m-am desprins de grup și m-am dus la stăreție. În trei minute am prins legătura telefonică, cu hotelul din Rădăuți.

— V-am asigura 39 locuri, în loc de 42.

— Nu sînt mulțumit; pînă sosesc să am 42. Să fie clar, altfel sare toată întreprinderea în aer.

În realitate eram mulțumit și cu 39 locuri, chiar dacă șoferul, ajutorul și eu am fi dormit în autocar.

În timp ce turiștii își serveau dulceața de cireși amare (despre care știam bine că nu se putea termina niciodată), am făcut un drum pînă la poartă, să văd ce se întîmplă cu mașina.

Șoferul se ștergea pe miini.

— Este în ordine. Urcăm și Timișul și Dealul Negru și Mestecănișul și toate dintr-un foc, dacă trebuie.

— Mulțumesc.

Cînd ne-am reîntîlnit, eu și grupul, probabil că mi se schimbase fizionomia, fiindcă faptul a fost imediat remarcat.

— Într-adevăr, dulceața de cireșe amare a fost minunată...

CAPRICIU ȘI LEACUL LUI

V.M. și fetița sa în vîrstă de 7—8 ani, participau la o excursie de 3 zile spre Moldova, cu vizitarea Vornicului. Prima escală, 30 minute la Buzău. La ora fixată, toți turiștii erau în autocar, afară de V.M. și fetița ei. Au întîrziat 5 minute; după ce a pornit autocarul, am atras atenția că programul pretinde punctualitate, pentru a fi realizat în bune condiții, că cei care întîrzie ar trebui să se gîndească la cei care îi așteaptă și să se imagineze în locul lor.

Oprirea următoare, la Măreștești. Ne îndreptam spre mausoleu, de la locul de parcare, cînd V.M. a venit și mi-a spus cu nevinovăție:

— Să știți că eu vin cu întîrziere la autocar din plăcerea de a întîrzia, din capriciu, din obișnuință, cum vreți, dar absolut totdeauna vin cu întîrziere.

— Pe mine nu mă deranjează. Aflați însă că am lăsat patru turiști la Suceava care îmi mărturisiseră aceeași slăbiciune!

În tot restul excursiei V.M. nu a mai întîrziat. Punct.

VERIFICAȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE

1. Unde există mai mulți pinguini: în Arctica sau în Antarctica?
2. Care este singurul oraș de pe glob situat pe două continente?
3. Nisetru și morunul trăiesc în apă dulce sau în apă sărată?
4. Unde a fost găsit tezaurul istoric «Cloșca cu puii de aur»?
5. La care mină se găsesc picturi murale ale lui Nicolae Grigorescu?
6. Unde fierbe apa mai repede: în Bărăgan sau pe Omul?
7. De ce putrezirea copacilor începe de la mijloc spre exterior și nu invers?
8. Care este cel mai mare vas care s-a deplasat vreodată pe mările globului?
9. Care țară ocupă primul loc în «mișcarea turistică» după veniturile realizate?
10. Care cosmonaut american a trecut de la explorarea spațiului cosmic la explorarea fundului mării?
11. Unde a fost sărbătorită pentru prima oară ziua de 1 mai?
12. Care călător european a fost primul ce a descris China și civilizația sa înaintată?
13. Care este singurul oraș de pe glob situat exact pe linia ecuatorului?
14. Unde a avut loc prima expoziție universală?
15. Care a fost primul explorator care a ajuns la Polul Nord?

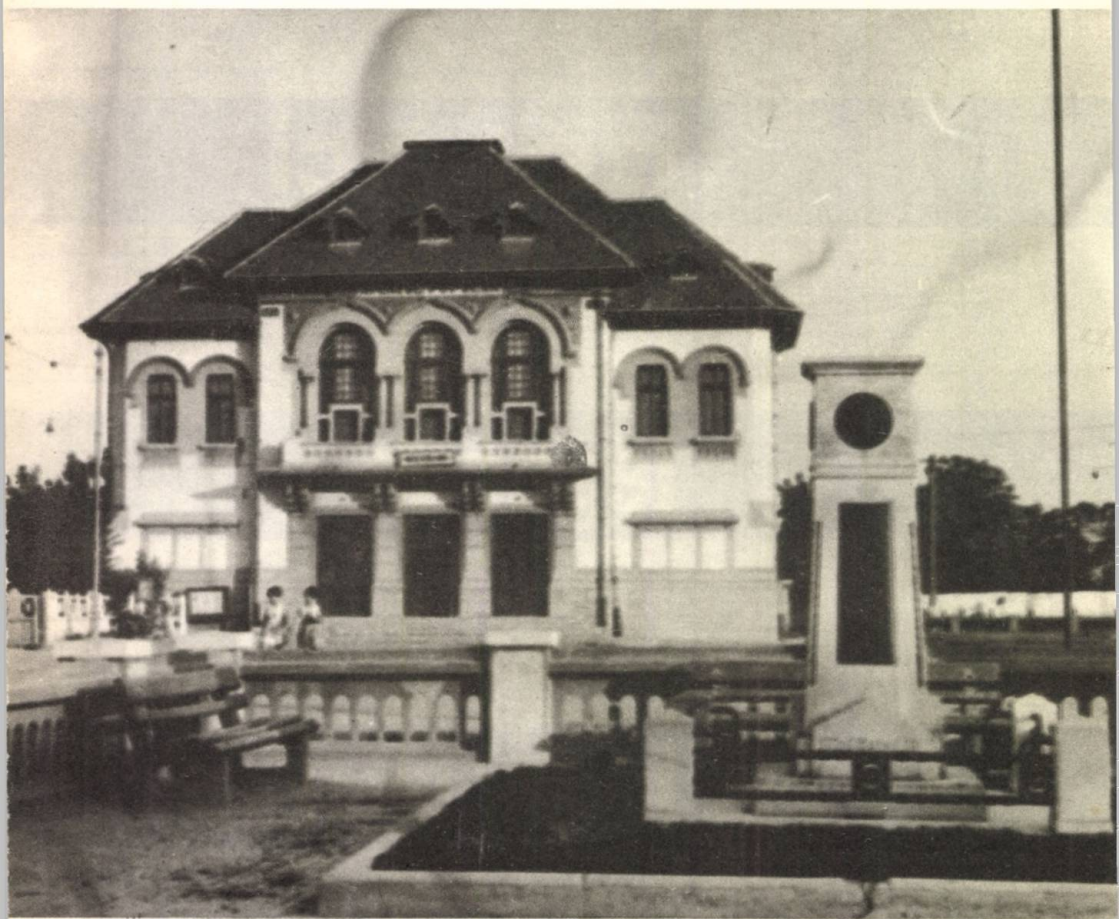
orașe

cetăți

legende

locuri istorice

FOCŞANI

Așezat la poalele dealurilor subcarpatice, într-o regiune joasă de cimpie, udată de apele Milcovului și Putnei, orașul Focșani reține atenția turistului nu numai pentru că se înglobează organic în pitorescul ținut al Vrancei, ci și datorită bogatelor mărturii adunate de-a lungul unei existențe multiseculare. Străbătându-l în lung și lat retrăiești cu pioșenie momente emoționante din istoria frământată a Munteniei și Moldovei, care au culminat cu înfăptuirea unirii celor două principate.

În secolul al XIV-lea Focșanii făceau parte din Țara Românească. Apoi, după înfringerea lui Radu cel Frumos, în urma expediției întreprinse în toamna anului 1473 de Ștefan cel Mare, care urmărea înscăunarea în Muntenia a unui domn aliat în luptele sale cu turcii, hotarul Moldovei este mutat de pe Trotuș pe Milcov. În jurul acestui punct de graniță s-a format noul oraș, în alcătuirea căruia intraseră și câteva sate amintite documentar încă de la sfârșitul secolului al XV-lea. El se desvoltă paralel pe ambele maluri ale Milcovului, care avea să-l despartă în Focșanii munteni și Focșanii moldoveni până la 10 iulie 1862 când se realizează unitatea constituțională și administrativă a țării.

Prima mențiune scrisă asupra orașului ni s-a păstrat din anul 1572 într-o cronică muntească, comentată de Hașdeu, care relatează drumul lui Petru Șchiopul spre Moldova unde, cu sprijinul turcilor, urma să ia tronul lui Ioan Vodă cel Cumplit. Paginile însemnărilor de călătorie ale lui Paul de Alep, însoțitor al patriarhului Macarie într-o călătorie prin Țările Române între 1653—1658, conțin și descrierea acestor locuri: «Focșanii este un oraș întins prin care curge un riuleț...» notează învățatul sirian.

Noul oraș devine un centru comercial și economic important la granița dintre Muntenia și Moldova, deosebit principal al bogățiilor munților Vrancei, al marilor podgorii putnene și al cerealelor din cîmpia Siretului. Faima vinurilor din podgoriile ce înconjurau Focșanii trecuse de mult hotarele țării. Nu întâmplător o legendă consemnată de Dimitrie Cantemir în «Descriptio Moldaviae» spune că întemeierea orașului a fost hotărâtă de o întrecere voinicească dintre un muntean și un moldovean, la hotarul dintre cele două țări surori. Cei doi s-au luptat nu cu arme, ci cu oale pline cu vin. A învins moldoveanul, iar în cinstea victoriei și-a ridicat casă pe locul luptei întemeind noua așezare.

În decursul veacurilor orașul aflat la granița celor două țări românești a cunoscut urmările nenumăratelor războaie purtate, fie între

munteni și moldoveni, fie între marile puteri străine; a fost prădat, distrus, ars de mai multe ori și pustiit de ciumă.

Prezent la marile mișcări revoluționare din sec. XIX, orașul și-a adus o contribuție de frunte la realizarea istoricului act al unirii celor două principate, prin care s-au pus bazele statului național român. Aici și-a desfășurat activitatea unul din cele mai puternice centre unioniste. Vrîncenii au trimis ca reprezentant în divanul ad-hoc pe țăranul clăcaș Ion Roată din Cîmpuri, iar focșenii aleg pe Mihail Kogălniceanu deputat în adunarea electivă a Moldovei care, în ziua de 5 ianuarie 1859 a votat ca domn al țării pe Alexandru Ioan Cuza. De la 1 aprilie 1859 și până la 12 februarie 1862, în Focșani a funcționat sediul Comisiei Centrale, creată prin Conferința de la Paris a marilor puteri. Cei 16 membri ai comisiei — opt moldoveni și opt munteni — din care făceau parte poetul Grigore Alexandrescu și

Mihail Kogălniceanu aveau misiunea de a unifica legislația celor două țări și pregăti o nouă constituție.

Orașul Focșani, care a avut în trecut drept staroste pe marele cronicar Miron Costin, a cunoscut bogate tradiții culturale și artistice. O serie de personalități remarcabile ale vieții culturale și științifice s-au născut în acest oraș sau au desfășurat o parte din activitatea lor creatoare: scriitorii Grigore Alexandrescu, Duiliu Zamfirescu, Hortensia Papadat Bengescu, Ion Ciocirlan, C. Mironescu, actorii Petre Liciu și Ion Lupescu, inginerul Anghel Saligny, arhitectul Ioan Mincu, chimistul Longinescu, geograful Simion Mehedinți și mulți alții.

Monumentele orașului, clădirile care au fost martorele unor însemnate evenimente istorice, străzile și piețele sale sînt modeste în înfățișarea lor, dar de o emoționantă semnificație, eternizînd aproape toate momentele de seamă ale zbuciumatei sale istorii. Pe strada Cuza Vodă, la întretăierea cu străzile Moldova și Republicii, mai există localul în care a funcționat până în 1859 pichetul principal de graniță. Prin acest loc trecea Milcovul, mai exact o gîrlă derivată din rîu pentru a marca hotarul dintre cele două principate. Pe fațada clădirii, considerată a fi cea mai veche din oraș, s-a fixat o placă comemorativă pe care pot fi citite cuvintele: «Aici a fost cel dintîi hotar, distrus pentru unitatea națională». Puțin mai departe, pe str. Moldova se mai văd ruinele bisericii Stamatinestilor, ridicată la sfîrșitul sec. XVIII, unde a avut loc în 1860 nunta poetului Grigore Alexandrescu cu Ruxandra, descendentă a unei vechi familii ce se înrudea cu Matei Millo și C. Sion. Peste drum reține atenția impunătorul edificiu al liceului Unirea, însemnat lăcaș de cultură pe unde s-au perindat, timp de mai bine de o sută de

ani, ca profesori sau elevi, eminente personalități ale culturii și științei românești. În apropiere se află casa în care și-a scris o bună parte din opera sa Hortensia Papadat Ben-gescu. În continuarea străzii Moldova pașii ne poartă pe lângă un teren care mai păstrează urme dintr-un vechi zid de piatră și cărămidă. Aici erau casele Dăscălescu, «zidire elegantă, albă, goșpodărească, cu un peristil de patru coloane zvelte, așezate în semicerc și care ar fi avut în interior o capelă în stil gotic și saloane, luxos mobilate,» cum le prezenta George Călinescu. Dimitrie Dăscălescu a fost o figură interesantă a epocii, poet și membru activ al Comisiei Centrale, în casa căruia a fost găzduit domnitorul Cuza în drum spre Bucu-rești. De aici intrăm pe str. Comisia Centrală pentru a vizita «Muzeul Unirii» înființat în iulie 1966, în casa în care a funcționat Comisia Centrală, creată în 1859 prin conferința de la Paris. Muzeul are opt săli cuprinzând peste o mie de piese (documente originale, foto-copii, acte normative, lucrări și publicații ale vremii) precum și un interesant mobilier de epocă, obiecte aparținând familiei domnitoru-lui Cuza și altor personalități de seamă care au jucat un rol important în aceste evenimente.

Parcurgând bulevardul Lenin, lăsăm în urmă str. Simion Bărnuțiu unde, la nr. 4, mai există casa cu pridvor bătrânesc în care s-a născut Anghel Salagny și ne oprim în Piața Unirii, fosta piață «La Muntenii», în mijlocul căreia un monument comemorativ de forma unui trunchi de piramidă, lucrat din piatră și ornăt cu basorelieful din bronz, marchează «borna de hotar», locul unde a funcționat până în 1859 pichetul de graniță nr. 47. În față se înalță clădirea Consiliului popular orășenesc, unul din primele edificii ale orașului, iar de cealaltă parte «Ateneul» construit în 1927 din inițiativa și cheltuiala lui Gheorghe Pastia. Alături, bătrina grădină publică se întinde pe terenul ce constituia în trecut grădina și livada mănăstirii Sf. Ioan, ctitoria domnitorului mun-tean Grigore Ghica. Din vechiul ansamblu s-a mai păstrat biserica construită în 1661. Pe vremuri era înconjurată de ziduri înalte și avea un turn de clopotniță asemuit cu mîndrie de localnici cu cel al Goliei din Iași. Cutremurele, îndeosebi cel din 1734 care a distrus o parte din oraș, și incendiile repetate au redus pro- porția acestui vechi monument. În colțul gră- dinii publice se află bustul scriitorului Duiliu Zamfirescu, legat prin viața sa de aceste locuri.

Din piață începe «Strada Mare a Unirii» numită în vechime «Ulița Mare» sau «Drumul lui Rotopan». Principală arteră comercială, strada urmează traseul îngust, cotit, al vechiu- lui drum de odinioară. La nr. 79 a funcționat până în 1859 localul de vamă muntenesc, unde

a slujit între 1834-1837 poetul Grigore Alexan- drescu, trimis «la Focșani să supravegheze pe Milcov mișcarea vamală și să taie la răboj oile migrante.» Alături este clădirea cu trei etaje a vechii societăți comerciale, avînd o placă de bronz care marchează locul hotarului

Focșănenii se mîndresc cu frumoasa clă- dire a Casei de Cultură care reproduce în linii mari arhitectura Teatrului național din Iași. A fost inaugurat în noiembrie 1919 cu două piese prezentate de actorii naționalului ieșean. În micul parc al teatrului, este așezat bustul lui Petre Liciu, focșănean de origine, strălucit reprezentant al teatrului românesc.

Pe str. Republicii, care unește centrul cu gara, se înșiruie un număr mare de instituții, unități social-culturale, restaurante, parcul Nicolae Bălcescu, unde s-a ridicat un monu- ment în cinsta marelui revoluționar, pe locul casei în care a fost găzduit în 1848.

Din acest punct începe bulevardul Karl Marx, pe care se află Muzeul de istorie și Muzeul de etnografie. Primul ilustrează trecu- tul bogat al acestor locuri, cu ajutorul unor interesante colecții arheologice, dintre care se disting cîteva tezaure romane și turcești pre- cum și documente istorice originale de o importanță deosebită. Cel de al doilea înfă- țișează cuprinzător imaginea prețioaselor va- lori ale artei populare. Rețin atenția obiecte provenite din Vrancea, piese de artizanat și de mobilier, frumoase costume populare, cu- sături, scoarțe, sculptură în lemn, tipare de caș folosite de bacii vrînceni, fluieri și tulpice — obiecte reprezentative pentru vechile meș- teșuguri și modul de viață al locuitorilor ace- stui ținut.

În sfîrșit, pe bulevardul București, ce se confundă cu șoseaua națională ce duce spre Rîmnicu Sărat, oaspetele descoperă, la nu- mărul 28, casa în care și-a petrecut copilăria Duiliu Zamfirescu, iar alături, o veche con- structie ce a aparținut unei rubedenii, unde, pare-se, scriitorul a găsit cadrul care l-a inspi- rat în alcătuirea romanelor «Viața la țară» și «Tănase Scatiul».

În ultimele decenii, orașul Focșani, conec- tat la efortul, general de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, își schim- bă neîncetat înfățișarea, tinzînd să devină un însemnat centru industrial. Muncitori harnici și talentați, focșănenii au pornit să scrie, prin înfăptuirile lor, noua istorie a orașului. Fabrica de confecții, una din cele mai moder- ne din țară, ca și alte două noi obiective in- dustriale-Combinatul «Vinexport» și Fabrica de mobilă — sînt puternice vîlăstare ale socia- lismului, care înalță la scara marilor valori destinele bătrînului oraș de pe Milcov.

A. IONAȘCU

CETATEA NEAMȚULUI

Pe creștetul stîncos al unui lanț înalt de dealuri se profilează, tăcută și impunătoare, cetatea Neamțului. Din strada principală a orașului Tg. Neamț drumul pînă la cetate nu durează mai mult de o jumătate de oră. O cărăruie străbate în serpentine strîine pădurea care acoperă întregul deal, conducîndu-ne în fața ruinelor îngrite de vreme. Ziduri uriașe de piatră păstrează ecoul trecutului dramatic și glorios, de care se leagă neîncetată lupta a poporului nostru pentru apărarea pămîntului și a ființei sale naționale. De tăria lor și de dîrzenia apărătorilor s-au lovit și s-au frînt armate puternice, trufii neîngenunchiate; numele Cetății Neamțului a intrat în cronici și legende, a inspirat scrisul și arta urmașilor.

A fost construită pe un platou de unde se putea ține sub observație întreaga vale a Moldovei, pînă aproape de Roman, precum și drumurile care duceau în sus, spre Cetatea de Scaun a Sucevei. Încadrată de meterezele naturale ale Carpaților, apărută din trei părți de pante abrupte, aproape inaccesibile și înconjurată de păduri dese de stejar, era pentru acele vremuri o fortăreață de neînvins.

Problema originii și a vechimii Cetății Neamțului — ca de altfel a tuturor cetăților medievale moldovenești — a suscitat numeroase discuții, istoriografia din trecut atribuindu-le, fie cavalerilor teutoni, fie sașilor bistrițeni sau unei influențe transilvănene. Izvoarele scrise și îndeosebi argumentele materiale hotărîtoare pe care săpăturile arheologice întreprinse în ultimii ani le-au scos la iveală, au înfirmat definitiv aceste teorii. Analiza datelor rezultate din cercetările întreprinse în anii 1953—56 și 1956—66 și compararea lor cu cele obținute la Cetatea de Scaun de la Suceava și de la Scheia, au dus la concluzia că aceste trei cetăți au făcut parte dintr-un sistem încheiat de apărare a țării, ale cărei baze au fost puse de Petru I Mușat.

Planul patrulei, cu turnurile de aceeași formă în colțuri aflat la baza nucleului principal de dimensiuni apropiate, precum și folosirea unei tehnici de construcție identică (fundăția zidurilor în trepte, după forma terenului, materiale de construcție locale și aceeași compoziție a mortarului (var, nisip și pietriș, cărămidă pisată și cărbune de copac), arată că în Moldova secolului al XIV-lea a existat o veche școală de constructori care, nu numai că a folosit un sistem de procedee tehnice specifice, dar a ajuns la o concepție proprie, adaptînd un plan dreptunghiular, caracteristic cetăților de cîmpie, la forma de teren înalt, muntos. Realitățile din Transilvania unde, în condiții naturale similare, nici una din cetățile construite în secolele XIV—XV, nu prezintă un asemenea plan, arată că este vorba de concepții diferite în arta de a zidi acest gen de fortificații. De asemenea, faptul că cele mai vechi materiale arheologice aparțin secolului XIV-lea (ceramică, monede bătute de Petru Mușat) și nu perioadelor anterioare, fixează fără rezerve originea acestor cetăți în timpul domniei lui Petru I Mușat (1374—1392).

În fața creșterii pericolului otoman, a noilor cerințe militare prin apariția artileriei, Ștefan cel Mare întreprinde vaste operațiuni de perfecționare a sistemului de fortificații al Moldovei, în cadrul cărora Cetatea Neamțului avea să ocupe un loc important.

Fortul central, cu ziduri groase de trei metri și înalte de cca doisprezece metri, construit în timpul lui Petru Mușat și se adaugă un sistem de fortificații mult mai puternic. Se ridică ziduri noi, care ating în înălțime douăzeci de metri, iar grosimea aproape patru metri; la colțuri se construiesc turnuri și bastioane pentru artilerie, în fața lor se sapă un șant mai adînc, de peste nouă metri, peste care se așternea un pod de lemn sprijinit de piloni de piatră ce se păstrează încă și astăzi. Tot din această epocă datează și primele construcții din interior.

Construcțiile din cele două etape se deosebesc și prin materialul folosit. În timp ce zidurile nucleului inițial au fost ridicate din piatră (sist verde) scoasă din coasta Plesului, și mai puțin din bolovani de rîu zidăria secolului al XV-lea cuprinde într-o proporție mult mai mare bolovani de rîu și gresie cenușie.

Cea mai veche confirmare scrisă despre Cetatea Neamțului reprezintă totodată prima pagină de glorie în istoria cetății. În timpul expediției întreprinsă în Moldova împotriva lui Ștefan I Mușat, regele Ungariei Sigismund de Luxemburg emite un act la 2 februarie 1395, în care menționează că se află «în fața Cetății Neamțului». Din această primă încercare zidurile puternice au ieșit biruitoare, iar expediția trufășului rege, se încheie printr-o victorie strategică a voievodului moldovean la Hîndu (Ghindăoani).

Epoca lui Ștefan cel Mare înalță cetatea la faima legendară a unui adevărat cuib de șoimi. Victoria de răsunset european de la Vaslui împotriva turcilor, a determinat o nouă campanie a Porții otomane, condusă de însuși sultanul Mohamed al II-lea, cuceritorul Bizanțului. În Moldova intră o armată de aproximativ 200 000 de oameni, însoțită de o puternică artilerie. Cronica lui Neculce

povestește că «Împăratul turcesc au venit cu toată puterea lui la Cetatea Neamțului. Și au suit pușcile deasupra unui munte... și au început a bate Cetatea Neamțului foarte tare». Dar după 8 zile de asediu, cetatea rezistă eroic și garnizoana condusă de bătrînul pîrcălab Arbore răspunde atacului cu curaj «au început a bate în corturile turcilor, cît și boldul de la cortul împăratului l-au sfărîmat», continuă cronicarul. Înfrînt prin tăria cetăților Moldovei, sultanul a dat înapoi și, sub hărțuiala armatei moldovenești, și-a încheiat campania printr-o retragere rușinoasă.

Timpul care urmează epocii lui Ștefan va duce la slăbirea rolului și forței Cetății Neamțului. Petru Rareș angajează în 1529 meșteri pentru consolidarea construcțiilor interioare, dar campania trecească din 1538 pune capăt primei perioade de domnie a voievodului și, o dată cu aceasta, independenței cetății, care își deschide porțile cuceritorilor. Istoria ei va consemna de acum înainte momente de distrugeri, incendii sau încercări de reconstrucție.

Alexandru Lăpușneanu, în timpul celei de a doua domnii (1564—1568), «făcîndu pre cuvîntul împăratului, umplîndu toate cetățile de lemne, le-au aprinsu de au arsu și s-au răsîpît» notează cronică vremii. Ieremia Movilă (1595—1666) încearcă să o folosească din nou pentru a-și consolida domnia, dar în 1600 cetățile Moldovei se închină fără rezistență în fața armatelor lui Mihai Viteazul.

După un incendiu impus de turci, Vasile Lupu (1634—1653) o refortifică. Pentru a înșela controlul Porții, întemeiază aici o mănăstire, care urma de fapt să fie un fort de apărare și loc de taină pentru averile domnești. În 1650, la o incursiune a tătarilor, familia domnitorului se refugiază între zidurile Cetății Neamțului. Tot aici își va găsi sfîrșitul în 1686 fiica domnitorului Vasile Lupu, domnița Ruxandra, văduva hatmanului Timuș Hmielnițchi, una din cele mai frumoase femei ale vremii. O ceată din armatele străine care prădau Moldova pătrund înăuntru și, după ce o jefuiesc de întreaga avere, o decapitează pe unul din prapuri.

Un episod petrecut în 1691 mai amintește trecuta glorie a acestei cetăți: nouăsprezece plăieși moldoveni o apără de asediul ostașilor craiului Sobieski, refuzînd să o predea. Întîmplarea a fost relatată de Dimitrie Cantemir și a intrat apoi în legenda.

Nu după mult timp, Cetatea Neamțului este distrusă și părăsită; Mihail Racoviță temîndu-se pentru tronul său, aruncă în aer o parte din ziduri, în anul 1718. Treptat, cetatea mîndră a Moldovei se transformă în ruină. În 1866 e declarată monument istoric, dar nepăsarea autorităților o lasă într-o paragină continuă, pe vremea lui Creangă aflîndu-se încă «acoperită de fulgere și îngredită de pustii».

În anii noștri acest monument de frunte al istoriei și arhitecturii feudale moldovenești a fost restaurat prin ample lucrări de refacere și consolidare. Într-o încăpere din interior a fost amenajat un mic muzeu, cuprinzînd obiecte descoperite cu prilejul săpăturilor, pagini de cronici sau scrieri ce evocă trecutul său istoric, bogat în semnificații pentru poporul nostru.

VĂLENII DE MUNTE

O pagină din istoria culturii românești

De cîte ori, străbătînd valea Teleajenului, în drum spre Cheia sau spre potecile Ciucașului, n-ai trecut, grăbiți, prin Vălenii de Munte? Micul oraș vechi de cîteva secole, desfășurat de o parte și de alta a șoselei naționale, v-a întîmpinat întotdeauna cu pitorescul așezării, cu clima dulce, cu alinierea caselor arătoase, multe cu prispă lungă de jur împrejur și grădini în față, cu atmosfera calmă a vieții sale cotidiane.

Ați poposit însă vreodată mai multe zile la Văleni? Dacă nu, merită s-o faceți negreșit, pentru că veți găsi în acest oraș de numai 7500 de locuitori, situat la 28 km de Ploiești și la 98 km de București, o seamă de atracții turistice cu totul remarcabile, din păcate prea puțin cunoscute. Veți întîlni, în primul rînd, atribuțiile unei agreabile stațiuni climatice: aer curat, vegetație arborescentă abundentă, liniște, confort, mese bune la restaurante (udate cu faimoasa țuică de Văleni) apoi săli de spectacole, frumoase locuri de plimbări și recreare

în parc sau împrejurimi. Există, de asemenea, pentru cei ce îndrăgesc monumentele istorice, interesanta biserică a mănăstirii Văleni. Ctitorie de la sfîrșitul secolului al XVII-lea, a clucerului Hagi Stoian și a soției sale Ilinca, refăcută de egumenul Ivirului, Zaharia de Galipole, după distrugerea provocată de cutremurul din 1730, biserica se remarcă îndeosebi prin splendidele encadramente de piatră de la ferestre și de la ușa de intrare, ca și prin frescele din interior. La școala de pe lîngă această mănăstire se pare că a funcționat ca profesor Gherasim Gorjan, cel care în 1783 a revăzut, după originalul grecesc, textul primei traduceri românești a faimoaselor culegeri de basme orientale «O mie și una de nopți» și «O mie și una de zile».

Amatorilor de istorie și etnografie, micul muzeu de pe strada G. Enescu le oferă cîteva exponate suficient de grătore asupra dezvoltării din trecut a vieții orașului și a locu-

itorilor săi. Cunoscut încă din secolul al XV-lea ca așezare rurală, menționat pentru prima oară ca târg, la 1648, de către cronicarul Miron Costin, Vălenii de Munte au avut o perioadă de oarecare înflorire în timpul lui Constantin Brîncoveanu și în cursul secolului al XVIII-lea, când funcționa aici un important punct de vamă pe drumul de legătură dintre Țara Românească și Transilvania, prin pasul Bratocea și se organiza un mare târg, la care se desfășeau tot felul de produse.

Considerat pînă în 1845 drept cel mai important centru economic al isprăvnicatului Secuieiilor și al doilea după Ploiești în vechiul județ Prahova, Vălenii de Munte ar fi rămas poate o așezare oarecare de pe harta țării dacă, la începutul secolului nostru, nu s-ar fi instalat aci, pentru a găsi liniștea necesară creației sale științifice, marele istoric Nicolae Iorga. De fapt, chiar numai pentru ceea ce evocă în acest oraș figura ilustruului cărturar, Vălenii de Munte se cere vizitat mai pe îndelete. Orașul respiră și astăzi prin toată ființa sa, în atmosfera creată și întreținută timp de trei decenii de Iorga, precum Weimarul, de pildă, înnoadă firul existenței sale de numele lui Goethe.

Aici, la Văleni, numele profesorului a căruia operă prodigioasă însumează peste 1500 de lucrări și peste 30 000 de articole, apărute în țară sau peste hotare, este mai puțin o amintire și mai mult o prezență. Te plimbi pe largă arteră de circulație care o constituie șoseaua națională Plăcuțele de pe clădirile de la intersecția indică simbolic: bulevardul Nicolae Iorga. Te îndrepti spre centru. La o bifurcare de străzi, într-un mic scuar, te întâmpină un monument: e bustul lui N. Iorga, operă a sculptorului Dimitrie — Birlad. Pe urmele unui ghid turistic, cauți strada G. Enescu. La numărul 3 de pe această stradă, te afli în fața unei porți îmbrăcate în verdeață. În dreapta casei de aci, remarcabilă construcție de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, o nouă lucrare de artă plastică înfățișează, în altă viziune, chipul cărturarului. Pășești cu emoție treptele spre intrarea de la nivelul prispei, străjuite în exterior de stâlpi de lemn, cu capiteluri ornamentate în stilul artei brîncovenesti. Locuința pe care a cumpărat-o în 1920, unde a stat ani de zile împreună cu familia, unde a lucrat cu deosebită energie pînă în 1940, cînd o mină ucigașă a pus capăt vieții genialului om de cultură român, este azi amenajată ca muzeu memorial. Te impresionează profund simplitatea mobilierului, armonia decorației interioare, în care predomină obiectele de artă populară românească. Admiri modesta cameră de lucru, salonul de oaspeți, biblioteca. În prima încăpere a locuinței, cîteva panouri cu diverse fotografii și texte alcătuiesc o imagine a personalității savantului. Dar tot aici, îngrijitorii muzeului s-au străduit să te informeze prin

scurte materiale documentare și asupra bogatei activități culturale pe care Iorga a desfășurat-o la Văleni și care a dat nou impuls de viață vechiului târg consacîndu-i numele pentru totdeauna și pe plan internațional. La Văleni a fondat Iorga în 1908, tipografia «Datina românească», de sub teacurile căreia au văzut lumina zilei numeroase și valoroase cărți, printre care și multe din operele sale. La Văleni a deschis Iorga, în 1910, în clădirea afectată astăzi unei săli de cinematograf, prestigioasa «Universitate Populară» la care, mii de tineri audiau, în fiecare vară, prelegeri cu teme din istorie, știință, artă, cultură, ținute de personalități marcante alături de la noi cît și de peste hotare. Întrerupte între 1914—1921, din pricina războiului, cursurile Universității Populare au continuat fără întrerupere pînă în 1940. Firul lor, reluat în 1968, într-un alt cadru și în alte condiții istorice, păstrează ținuta și sfera largă de preocupări pe care le-a imprimat-o marele istoric. La Văleni a organizat profesorul, într-o casă din apropierea locuinței sale, «Școala de misionare», unde timp de un an tinere învățătoare din diverse provincii ale țării erau invitate să aprofundeze probleme specifice ale culturii românești. Și tot la Văleni, din inițiativa lui Iorga s-au pus bazele unei «Școli de artă», unde o tradițională îndeletnicire, olăritul, capătă fundament teoretic prin cicluri de lecții și conferințe.

La Vălenii de Munte, într-o mică așezare de pe istorica vale a Teleajenului, vizitatorul cercetează cu nesaț o pagină de seamă din istoria culturii românești.

C. DARIE

Ciți dintre turiștii sosiți la Voroneț n-au privit vrăjiți frescele minăstirii care stau cu cînste alături de mozaicurile de la San Marco din Veneția, de la Siena, Assisi sau Orvieto, alături de frescele lui Cimabue și Giotto? Căci Voronețul care respiră atîta spiritualitate românească emoționează și pe cei mai mari iubitori ai artei lui Quattrocento și Cinquecento. E o lume de povești pictată pe un fragment de cer, «cinemascopul» în culori al secolului al XVI-lea. Sute de tablouri — de la firavul copil, simbolul sufletului din scena «Judecării de Apoi» de pe peretele de vest, pînă la imensa compoziție a «Arborelui lui Ieseu» — totul se înfățișează într-o explozie de albastru. Sînt imagini pictate cu culori furate din natură. Aici florile, pădurea și cerul au povățuit ochii și mîinile pictorilor moldoveni.

miracolul albastru...

Bisericiuța lui Ștefan cel Mare — durată în trei luni și trei săptămîni în 1488 a fost pictată în exterior în vremea lui Petru Rareș, fiul glorioșului voevod. Ea reprezintă o față nouă a artei bizantine. În înaintarea ei spre nord, arta bizantină s-a oprit aici la umbra Carpaților, unde a primit botezul lirismului popular românesc. Românii i-au dat tonurile calde din paleta naturii, înlocuind astfel severitatea cu umanismul și rigoarea cu grația și umorul. Așa se face că îngerii au chipul frumos al moldovencilor, că arhanghelii vestesc din buciom și nu din trîmbițe «judecata de apoi», că cei purtați spre rai sînt înfășurați în ștergere moldovenești iar cei sortiți focului Gheenii poartă turbanele turcești ale dușmanilor Moldovei din acea vreme. Fantezia și arta pictorilor moldoveni izvorăsc din dragostea lor pentru țara 'Moldovei.

Ochii urmăresc imaginile secvență cu secvență. Filmul e lung și se desfășoară ritmic, pe o dominantă de cer albastru «*albastru de Voroneț*».

Definiția aceasta figurează azi în publicațiile internaționale de specialitate alături de verdele Veronez, roșul Titizan. etc.

O pulbere de cer amestecată cu «ceva» știut numai de meșteri moldoveni a fost așternut pe peretele bisericii «al secco». Așa a început acum patru secole un dialog «în bleu» între albastrul Voronețului și cel al cerului.

Albastrul de Voroneț a devenit azi o expresie ce definește o culoare specific românească. Singularitatea și mai ales secretul strălucirii lui de peste patru secole a atras interesul științific al cercetătorilor. De curînd un tînăr cercetător român, inginerul chimist Ion Istudor de la Direcția Monumentelor Istorice, aplecat doi ani deasupra microscopului descoperă o sursă a izvorului acestei culori: pigmentul vopselii grăuntele de azurit. Cunoscut din cele mai vechi timpuri (este un carbon bazic de cupru) a fost mult folosit în vremea celei de a patra dinastii egiptene, în vremea dinastiilor Sung și Ming din China Centrală, în picturile indienilor precolumbieni din America de Sud, în pictura Europei medievale. Azuritul a colorat rochiile madonelor din Italia și cerul lui Vay Eyck, frescele minăstirii Chora din Istanbul, frescele lui Cimabue, Giotto, Simone Martini, Luca Signorelli, picturile lui Nicolas Poussin și Holbein.

Cum se explică atunci că albastru de Voroneț, la care s-a folosit acest pigment cunoscut — azuritul — are o strălucire și o transparență aparte în ciuda celor patru sute de ani? Ploaia, zăpada, viscoalele nu au reușit să-l spele iar soarele nu l-a putut face să pălească. Fresca, căreia Michelangelo îi acorda înalta lui prețuire ca «cel mai îndrăzneț fel de a picta», iar Leonardo da Vinci și Fra Angelico au mărturisit efortul cerut pentru realizarea ei, fresca a reprezentat pentru meșterii moldoveni cel mai expresiv mijloc de realizare a artei lor. Boabele sticloase de azurit în mîna meșterilor moldoveni au cunoscut miracolul veșniciei tineretii și albastrul acesta dăinuie ca o legendă. S-a mai coborît cerul și pe alți pereți pictați ai lumii, dar numai Voronețul a rămas atît de proaspăt și strălucitor, împrăștiind în jurul lui acea vrajă din care nu te mai poți desprinde. Sînt vechi tradițiile care au dat putere românilor să se întreacă cu natura pentru a creea acel «pitoresc» care definește România și o face un colț îndrăgit al globului, fără de metaforă, cîntec, culoare și fantezie.

O zicală veche din Bucovina sfătuește femeile care vor să fie frumoase să se spele cu apa din care a bătut curcubeul. Meșterii Bucovinei n-au cunoscut oare o asemenea rețetă poetică cînd au pregătit amestecul de cer și de vrajă pentru a creea «miracolul albastru»?

MIHAELA VELESCU

UN NOU OBIECTIV TURISTIC
PE VALEA OLTULUI

CASTRUL ROMAN ARUTELA

Prof. JEAN GUȘETOIU

În verile ultimilor trei ani, șantierul arheologic deschis în Poiana Bivolari de peste Olt, în fața minăstirii Cozia, a stîrnit curiozitatea turiștilor care treceau prin aceste locuri, pe jos sau cu trenul, pe calea ferată Rm. Vilcea — Sibiu. În prezent, obiectivul cercetărilor a fost atins: castrul Arutela, dezvelit de substraturile de pămînt, se înfățișează vizitatorilor, povestindu-le parcă istoria și tainele sale ascunse aproape două mii de ani.

...Din ordinul guvernatorului Daciei Inferioare, Titus Flavius Constans, cohorte de arcași sîrieni porneau prin anul 138 e.n. să construiască o cetate avînd menirea să păzească sistemul de fortificații al limesului alutan și drumul roman săpat în stîncă pe Valea Oltului. Construcția avea o formă pătrată, cu latura de 60 de metri.

Ziduri puternice, construite din blocuri mari de piatră legate cu mortar, avînd o grosime de 1,60 metri se înfățișează păstrate excelent. În latura dinspre răsărit, opusă Oltului, se deschide poarta principală, numită și «poarta pretoriană», străjuită de două turnuri la care urcau scările din camerele

trapezoidale de la parter. Și la zidurile dinspre nord și sud există porți la care, lipsind turnurile, au fost construiți pînteni interiori din piatră, cu rolul de a le mări rezistența. Acești pînteni, perpendiculari pe zidul de incintă, formau încăperi și compartimente folosite de soldații romani drept depozite de materiale, corp de gardă și grajduri pentru cai. Deasupra se așezau birne care formau un pod continuu, utilizat la rondul sentinelelor. Cetatea a avut și un șanț de apărare lat de opt metri și adînc de trei metri. În interiorul castrului se pot vedea drumuri pavate cu piatră de riu, care făceau legătura între porți, între dormitoarele soldaților și locuința comandantului (Pretoriu). Pe întreaga suprafață a fostei cetăți urme vizibile de fum și de calcinare păstrează amintirea unui puternic incendiu care a mistuit cîndva clădirile interioare, construite din lemn.

În interiorul sau în jurul castrului se mai zăresc cioburi de ceramică sau fragmente de cărămidă. Sînt resturile bogatului material arheologic descoperit aici, care se află expus la muzeul județean din Rm.

Vilcea sau la Muzeul Militar Central din București, sub egida căruia s-au efectuat săpăturile. Monedele de argint și bronz descoperite în castru datează începînd din vremea regnului lui Traian. O ceramică fină specific locală, de bună calitate, face dovada prezenței și conviețuirii populației geto-dacice alături de așezările militare romane. S-au mai descoperit piese de armament roman (pumnale, vîrfuri de lănci, sulețe și săgeți, bile de praștie și ghiulele din piatră), garnituri de echipament, cataramă de centiroane, pînteni, aplice și fibule (agrafe), piese de harnășament, minere de oglindă din argint, tocile și rișnițe militare. Resturile de zgură de plumb precum și două creuzete presupun că garnizoana dispunea și de un atelier metalurgic pentru nevoile sale.

O excursie turistică la castrul Arutela echivalează cu o originală lecție de istorie, întipărită pentru totdeauna în amintire datorită emoției pe care o provoacă — în cadrul impresionant al Văii Oltului — vizitarea acestor vestigii ale trecutului, încheiat de trecerea a 20 de veacuri.

legende, tradiții pe plaiurile

Situate în zona de întâlnire a fruntariilor celor trei țări române, brăzdate de vechi drumuri comercial-militare și vecine ținuturilor de basm și istorie ale Vrancei și Birsei, plaiurile Buzăului suprapun unor frumuseți naturale specifice inegalabila bogăție a unui tezaur de tradiții, legende și fapte localizate aici în decursul veacurilor.

Buzăul, reședința județului și baza de plecare întru vizitarea acestei regiuni, constituie el însuși un prim prilej de evocare oferindu-ți alături de impunătorul palat comunal, complexul clădirilor unei episcopii înființată pe la 1504 de Radu cel Mare, biserica Banului de pe la 1772, cu un frumos acoperiș policrom.

Colindând străzile «vechiului Țirg» amintirea îți spune că pe aici au trecut minăți de vremuri și împrejurări domnitori ca Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul și Alexandru Ioan Cuza sau călători ca Paul de Alep și Talleyrand însemnând cu prezența lor momente marcante în viața așezării și că mai târziu în decorul liniștit și umbrat al potecilor «Crîngului» își vor fi trecut clipele lor de răgaz pictori ca Gh. Tattărăscu și Ion Andreescu, scriitori ca N.D. Cocea, Caragiale și Gherea sau actori de frunte ai scenei ca Leonard și Aristide Demetriad.

Zona de dealuri situată la nord de oraș ascunde, în decorul satelor risipite prin podgorii și livezi de pruni, nenumărate lucruri și urme interesante.

Astfel, la marginea șesului, pe poviârnișul sudic al Istriței, localitatea Pietroasele cu «Malul Săpat», locul de descoperire a tezaurului «Cloșca cu Pui», ne evocă acel «Cauland» al vizigoților lui Atanaric, părăsit în grabă în fața migrației Hunilor.

La poalele versantului opus, către Valea Nișcovului, la Grădjana, biserica fostei minăstiri Barbu ctitorită pe la 1668 de «jupîn Barbu Vel-Căpitan» ne îndeamnă să o vizităm, în timp ce pe «culmea cea păduroasă a Istriței» putem porni la drum pe firul legendei populare, atât de frumos redată în Pseudokineghetikos prin talentul lui Odorescu, urmărind drumul fiului Doamnei Neaga «feciorul de împărat cel cu noroc la vînat» pe calul său năzdrăvan pînă hăt departe... în munții cemar, la Pietrele Fetei, unde voinicului avea să uite de ai săi, pierzîndu-și norocul și vitejia robît de dragostea și frumusețea Fetii din Piatră.

Personaj istoric, Doamna Neaga, soție a lui Mihnea Vodă Turcitul «împărăteasa mare și tare... care își avea palatele tocmai colo în codrii Cisiău-

iui» a trecut de mult în legendă, patronînd cu amintirea ei nenumărate fapte și locuri care o fac pretutindeni prezentă. Dintre acestea frumoasa minăstire de la Cioianu și anexele ei, schiturile Nifon și Cetățuia se impun a fi cercetate, atât pentru construcție cit și pentru aiesul cadru natural în care se află și care culminează cu cea magnifică panoramă a Văii Buzăului ce se oferă privirii de la Cetățuia.

Pornind la drum, vom mai afla legate de amintirea Doamnei Neaga și alte obiective ca: «Zidul Doamnei» de lângă localitatea Buda, biserica și fîntîna ruinată precum și Poiana Doamnei — loc de o rară frumusețe de lângă Lapoșu, Drumul Doamnei (săpat în stîncă) lângă Rușavățu, biserica fostei minăstiri Cisiău etc.

La Cisiău, pe stînga, se deschide Valea Biscii Chiojdului drum de acces spre iocurile de baștină aie baiadeilor populare ce preamăresc isprăviile haiducului Gheorgheiaș din Cătina, fost pandur în oastea lui Tudor Vladimirescu și care după ce a băgat spaima în ciocoi, avea să cadă răpus de potera căpitanului Ștefan, cumătrui său, ce i-ar fi împușcat, spune mai departe legenda, cu un gionț făurit dintr-un inel pe care haiducul i-i dăduse în dar.

și locuri istorice

BUZĂULUI

Tot de aici, poteci pastorale conduc către plaiurile căzute în anonimat și uitare ale trecătorii de la Tabia Buții, martoră odinioară a expedițiilor militare turcești către Ardeal și mai recent, a unora din episoadele marii încleștări din anul 1916.

Pe dreapta Buzăului, o serie de văi afluențe oferă căi de pătrundere către ținuturile munților Ivaneț și Războiului, uitimui denumit astfel în amintirea unei lupte pe care Vintii Vodă ajutat de căpitanii săi Goidea, Lopătărea și Beșiiu ar fi dat-o cu tătarii și care, terminându-se cu izbîndă și alungîndu-i, ar fi dus la întemeierea celor trei așezări de astăzi ale Goideștilor, Lopătăriilor și Beșiiilor.

Căiătorii ce și-a abătut pașii pe aceste meleaguri, va fi surprins și de interesanta alcătuire a bisericeței rupestre de la Aiuniș săpată, după tradiție, de doi frați — ciobanii Viad și Simion — ...cine ar mai putea-o spune cînd!

Sau de chiliile și hrubele din Dealul Crucea Spătarului, relice ale schivnicilor fostului schit Sin-Gheorghe ctitorit de Mihnea Vodă și construit, zice-se, după modelul minăstirilor de la Atos.

Ceva mai la nord, în ținuturile Siănicului, străjuind o solitară poiană ascunsă în sălbatica regiune de la poalele

Curcubetelor, sihăstria de la Găvanul cu biserica ei de iemn despre a cărei catape-tează s-a susținut că ar fi fost adusă de la Petrograd, evocă precipitatele evenimente de la 1821 petrecute aici și redată în acel roman de începuturi literare «Catastrofa întimplată boierilor în minăstirea Găvan» datorat lui Alexandru Peiimon.

Ajungem astfel în ținutul munților mari și ai apelor re-pezi. Pe Valea Buzăului, drum de intensă circulație către Ar-deai, locurile și tradițiile cu teme istorice abundă. La Ne-hoiaș e «Piatra Înșelată», loc unde un grup de fugari ar fi derutat pe urmăritorii lor turci mergînd cu caii potcoviți in-vers.

Ceva mai sus la Siriu un frumos cimitir de eroi și «scăriile lui Mackensen» săpate în versanții Șoimului evocă luptele de apărare a trecătorii din primul război mon-dial, iar pe Valea Bîscii la Gu-ra Teghii, împlîntată ca un pînten în albia rîului, se ri-dică «Stîncă lui Persescu» ioc de promenadă și reverie al vizitatorilor veniți aîtdată la aer și cură în dispăruta sta-țiune Bîsca — Penteleu și unde C.D. Aricescu venind pe la 1878 consemnează din inscripțiile de pe o stîncă tre-cerea pe aici a unor oameni ca Grigore Tociescu, etc.

Panorama desfășurată din acest ioc este fermecătoare, cuprinzînd întreaga vale a Ful-gerișului și rîul în sus pînă dincolo de confluența Bîs-cilor Mare și Mică pe cîrmile Piciorului Caprii și Neharnei. Aici plaiurile buzoiene se pre-iungesc și se leagă cu cele ale Vrancei, depănînd firul amintirilor haiducilor Pente-leiului și al basmelor ciobă-nești.

Pentru drumeții rătăcitor pe poteciile Penteleului un popas în poiana de la Crucea Fetii pe piciorul Coriului își va avea farmecul lui dîndu-i posibilitatea să afle din gura ciobanilor povestea cea ade-vărată a Mariei Sterian din Gura Teghii, tovarășa de cea-tă și de primejdii a lui Năchită «haiducul de o vară», ucisă aici într-o ciocnire cu po-terele.

În amintirea ei, din genera-ție în generație, s-a transmis obiceiul ca primii cioban ce urcă primăvara cu oile «în munte» să refacă crucea de iemn ce-i străjuiește locul unde a căzut.

Tot aici, de pe vîrfuri «biîn-duiul rege al înățăimilor», că-tre nord, drumeții va vedea estompîndu-se în zare vîrful-urile semețe ale Giurguiului, odinioară mocan vestit și ai soției sale Heharna, strîn-gînd și ocrotind între ei pia-tourile domoale ale celor două

frumoase fete ale lor Mușeie, de amenințarea Furului, cu cuimile plecate către ele, ce pare a le da tircoale din miazăzi. Este o lume împietrită în frământarea și încieștarea basmului.

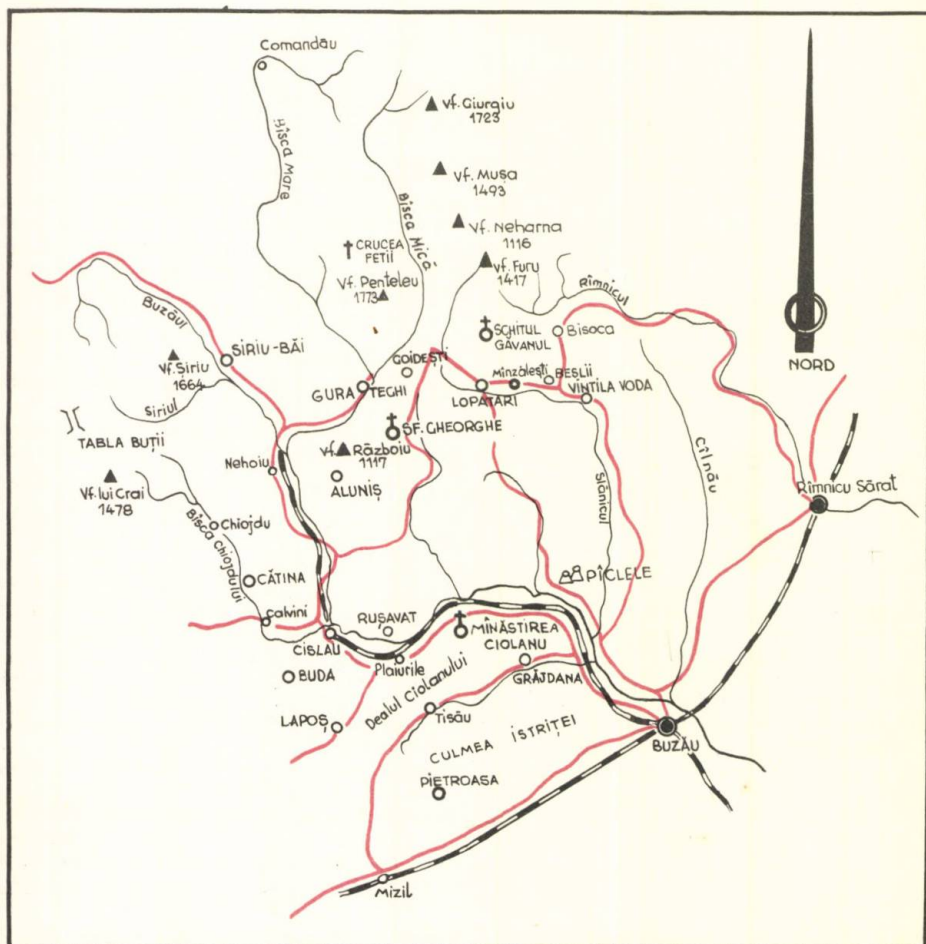
Iată-ne ajunși la sfârșit de drum pe minunatele plaiuri de evocări și legende ale Buzăului care ne-au purtat pașii prin locuri ce au stat mărtu-

rie peste timpuri unor oameni și fapte reale și au inspirat celor ce și-au așezat aici temelii din vechime minunate creații ale geniului popular.

Către toate acestea, dorind să atragem pașii drumețului, considerăm nimerit a încheia prezentarea de față cu invitația adresată odinioară prietenului său Cornescu de Alexandru Odobescu, unul

din drumeții celebri ai acestor locuri: «...vino cu mine până colea în munții Buzăului și poate că vei petrece pe acolo și tu câteva minute plăcute, cum am petrecut eu... rătăcind cu ochii pe plaiuri încântătoare iar cu auzul și cu gîndul prin fantasticele regiuni ale basmelor...»

Ing. VALENTIN GEORGIAN

Ruginoasa

Se împlinesc în martie viitor 150 de ani de la nașterea lui Alexandru Ioan Cuza, primul domnitor al Principatelor Unite și al statului național România. Pentru călătorul care cutreeră drumurile Moldovei, un popas la Ruginoasa, reședința de vară a domnitorului, capătă astfel, pe lângă interesul de informare turistică, valoarea unui simbol.

Comuna Ruginoasa se află pe drumul modernizat care leagă valea Siretului de Iași, la 10 km de Pașcani și la 62 km de bătrîna capitală a Moldovei. Oamenii au locuit aici din vremuri îndepărtate, mergînd, după mărturiile descoperite pe dealul Drăghici din apropiere, pînă în epoca neoliticului tîrziu. Hrisoave colbuite de vreme atestă existența multiseculară a satului. Primul dintre acestea datează din 1596, dar conținutul lui lasă să se înțeleagă că Ruginoasa se număra printre așezările moldovenești cunoscute încă de pe vremea lui Ștefan cel Mare.

Istoria palatului de la Ruginoasa începe în jurul anului 1800, cînd Ioniță Sandu Sturza, cel ce avea să ajungă mult mai tîrziu domn al Moldovei, hotări să ridice pe locul vechilor case ale ruginenilor, un castel impunător și o biserică mare din piatră. În 1811 construcțiile erau terminate, acolo unde le dorise boierul, în apropierea hanului, locul de popas al poștaalionelor.

Palatul somptuos, conceput în stil gotic, se afla așezat în mijlocul unui parc încîntător, prilejuindu-i lui C. Negruzzi aprecieri elogioase: «Călătorul primind aici ospitalitate, uită necazurile unui supărător drum. El pare că se trezește transportat ca prin farmec într-un castel descris de Walter Scott, unde găsește, pe lângă mărirea feudalității, gospodăria Poloniei și eleganța Franței».

Alexandru Ioan Cuza a cumpărat moșia de la Ruginoasa în 1862 cu intenția de a-și amenaja aici o reședință personală. Scrisori și documente de familie atestă interesul domnitorului pentru renovarea castelului și pentru plăcuta decorare a interioarelor. Obiectele și piesele de mobilier care au mai putut fi găsite în fostul palat, aflate acum în păstrare la Muzeul Unirii din Iași, fac mărturia aleșelor gusturi artistice ale celui ce le-a comandat.

Dar, după cum se știe, în 1886 Cuza a fost detronat și obligat să părăsească țara. Potrivit dorinței sale, exprimate în anii de exil, avea să fie înmormîntat în 1874 aici, la Ruginoasa. O mulțime imensă de țărani veniți din toate satele din împrejurimi au ținut să aducă ultimul lor omagiu celui ce luptase cu neabătută hotărîre pentru progresul lor social. S-au adunat de asemenea, personalități de frunte ale culturii românești din a doua jumătate a secolului trecut, printre care Mihail Kogălniceanu, Cezar Boliac, Vasile Alecsandri, Dimitrie Gusti. Versurile cunoscutei ode «Cuza — Vodă», scrisă de Alecsandri cu acest prilej au fost săpate cu litere aurite pe o lespede de marmură neagră, care se mai află și astăzi în cripta bisericii.

În 1944 palatul domnesc, biserica și hanul au căzut pradă urgiei războiului, fiind distruse în cea mai mare parte.

Prin grija Comisiei monumentelor istorice au început în ultimul timp temeinice lucrări de restaurare. Biserica, renovată în întregime, și-a recăpătat înfățișarea de odinioară. Este rîndul palatului să fie readus la înfățișarea și strălucirea pe care i le-au dat Cuza Vodă. Este o nouă dovadă de profundă cînstire a memoriei celui ce și-a legat numele de unirea pe vecie a românilor din Muntenia și Moldova.

A. I.

MUZEUL UNIRII

Orașul Alba Iulia simbolizează, prin trecutul său istoric, ideea de unitate statală a poporului român. Cetate dacică sub numele de Apoulon, castru și municipiu în timpul stăpînirii romane, capitală voievodală în evul mediu, a cunoscut, în anul 1600, intrarea triumfală a marelui Mihai Viteazu și înfăptuirea pentru scurtă vreme, a unirii, sub un singur sceptru, a celor trei țări române. Trei secole mai târziu, tot aici, la 1 decembrie 1918, se consfințează desăvîrșirea procesului unității statale a României.

În acest context istoric, ideea înființării unui muzeu, în care să se reflecte lupta de veacuri a poporului român pentru păstrarea unității și ființei sale naționale, este pe deplin justificată și împlinește un act necesar în evoluția culturii noastre contemporane. Secție a muzeului de arheologie, istorie și etnografie a municipiului Alba Iulia, Muzeul Unirii este amplasat într-un mare complex muzeistic ce întregeste în mod armonios imaginea ideii directoriale pe care sînt axate exponatele și documentele sale. În clădirea Babilon, ea însăși un interesant edificiu de arhitectură a secolului trecut, se află un bogat lapidariu, o galerie de artă plastică cu tematică istorică și o expoziție de artă populară. Alături de statuia lui Mihai Viteazu, operă sculpturală în bronz a artistului Oscar Han, se află clădirea, în care a fost amenajat muzeul de care ne ocupăm.

În muzeu pătrunzi printr-un hol străjuit de portretele lui Decebal, Traian, Mihai Viteazu și Alexandru Ioan Cuza. O hartă indică întinderea triburilor dace, iar cîteva materiale arheologice, provenite din așezările dace și romane, creează ambianța vieții de pe aceste meleaguri din primele secole ale mileniului I și te introduc în procesul frământat și îndelungat de formare a poporului român.

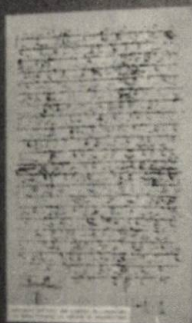
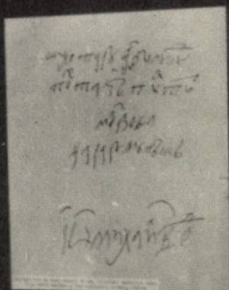
Formarea statelor feudale de sine stătătoare Transilvania, Țara Românească și Moldova, bine documentată cu materiale de epocă, este ilustrată, printre altele, de un facsimil după cronica notarului Anonimus, în care, sînt cuprinse informații despre voievodul Gelu și luptele acestuia cu oștile maghiare pătrunse în Transilvania (sec. XIII), de un fragment din Diploma cavalerilor Ioaniți, din 1247, unde sînt amintite cnezatele și voievodatele românești, conduse de Ioan, Farcaș, Seneslau, Litovoi și de un facsimil după Bula papală din 1244, care furnizează știri referitoare la românii din părțile Moldovei și răsăritul Țării Românești. Panourile următoare oglindesc lupta de-a lungul secolelor XIV—XVI pentru apărarea independenței: o hartă privind campania comună antiotomană a lui Iancu de Hunedoara și Vlad Dracu, poartă însemnările, «6 sept. 1442, 1443, 1444, 1448», fotografii ale cetăților Feldioara, Poenari, Severin, Neamțu, Suceava, Castelul Huniazilor etc.

Sigiliile emise de cancelariile domnitorilor Neagoe Basarab, Petru Rareș, Constantin Brîncoveanu, codicele lui Werboczi, tabloul înfățișînd intrarea lui Mihai Viteazu în Alba Iulia, alături de panourile și vitrinele cu tipărituri și manuscrise originale din secolele XVI—XVIII, însoțite de portretele lui Nicolae Olahus, Ioan Honterius, Heltai Gaspar, vin să completeze imaginea legăturilor dintre țările române în perioada medievală. Un loc însemnat este acordat răscoalei condusă de Horia, Cloșca și Crișan, și mișcării revoluționare de la 1821 de sub comanda lui T. Vladimirescu. Un spațiu deosebit ocupă revoluția de la 1848 și Unirea Principatelor române, Moldova și Țara Românească. Numărul mare de documente impresionează. Alături de sarica, fluierul și fotocopia testamentului aparținînd lui Avram Iancu, sînt prezentate materiale privitoare la legăturile existente între revoluționarii de la 1848, precum și portretele personalităților distinse în organizarea și conducerea mișcării, ca Nicolae Bălcescu, I.H. Rădulescu, Gh. Barițiu, A.T. Laurian, Eudoxiu Hurmuzaki, Eftimie Murgu, Ștefan Roth, Mihail Tancsics, s.a.

Momentul 24 ianuarie 1859 și ecoul internațional al unirii Moldovei cu Țara Românească sînt bine marcate, subliniindu-se în mod deosebit importanța avută în procesul de formare a statului național român unitar.

De asemenea, sînt reliefate rolul și contribuția aduse de societățile științifice și culturale la lupta socială și națională din a doua jumătate a secolului XIX. Deosebit de inspirată s-a dovedit a fi alegerea citatului luat din Revista Familia (1893), referitor la Barițiu, «Un ardelean președinte al Academiei din București, iară marele eveniment care... ne arată identitatea culturală a poporului român».

UNIREA ȚĂRILOR ROMÂNE SUB MIHAI VITEAZUL 1600-1601

Montajul Dezvoltarea luptei sociale și naționale la sfârșitul secolului al XIX-lea, cuprinde exponate originale, articole din presa vremii, acte și documente, multe inedite, prin care se creează o frescă veridică a vieții politice a societății românești, frăția și solidaritatea în luptă a poporului român cu naționalitățile conlocuitoare, rolul mișcării muncitorești și crearea P.S.D.M.R. (1893), dezvoltarea științei și culturii în slujba ideii de unitate națională.

Activitatea memorandistă este oglindită prin fotografii, pagini originale ale unor ziare, manifeste, despre procesul memorandiștilor și ecoul lui pe plan național.

Începutul secolului al XX-lea, poartă amprenta frământărilor social-politice ale societății românești cu toate contradicțiile caracteristice timpului respectiv. Perioada grea a primului război mondial, cu tot cortegiul de suferințe, avea să scoată în același timp în evidență eroismul poporului român în apărarea patriei, prin paginile de glorie înscrise la Mărăști, Mărășești, Oituz.

Cum era și de așteptat, evenimentele premergătoare actului de la 1 decembrie 1918 sînt reliefate pe larg, într-o viziune și interpretare științifică adecvată, stîrnind un interes legitim din partea vizitatorului. Un panou pe care sînt expuse documente referitoare la crearea Consiliului național român central, în octombrie 1918, este edificator pentru aportul adus de mișcarea socialistă și muncitorească la înfăptuirea Unirii Transilvaniei cu România. În marea mulțime, de peste o sută de mii de oameni, de pe cîmpul lui Horea, de la Alba Iulia, se aflau și coloanele muncitorilor din Valea Jiului, de la Roșia Montană sau Reșița, iar alături de drapelele tricolore fluturau steagurile roșii ca semn că masele își legau de Unire și speranțele lor în înfăptuirea dreptății sociale, a unor reforme democratice,

Un merit deosebit al organizatorilor constă în faptul că au continuat să illustreze ideea de unitate națională și după anul 1918, expunînd materiale ilustrative și documente valoroase privitoare la lupta maselor pentru păstrarea independenței și suveranității naționale, pentru înfăptuirea democrației și socialismului. Exponatele oglindesc, de asemeni marile prefaceri și realizări din anii socialismului, politica externă și prestigiul de care se bucură România socialistă pe plan internațional.

Așa cum era și firesc, încheierea acestei incursiuni în istoria luptei poporului român pentru înfăptuirea deplină a idealului de unitate statală se face prin vizitarea Sălii Unirii, adică a locului unde cei 1228 de delegați aleși de masele populare transilvănene au semnat istoricul act al Unirii Transilvaniei cu România, la 1 decembrie 1918. Aici sînt expuse drapele, credinționale cu semnăturile martorilor autentici ai marelui eveniment.

Muzeul Unirii de la Alba Iulia este astfel conceput încît satisface atît exigențele specialiștilor cît și interesul publicului larg, cu un profund conținut științific, într-o formă de expunere clară, concisă și accesibilă vizitatorilor.

GELCU MAKSUTOVICI

PE URMELE VECHILOR MONUMENTE DE ARHITECTURĂ MOLDOVENEASCĂ

DOLHESTII MARI ȘI PROBOTA

Turistului care face popas în Fălticeni urcînd spre frumoasa Țară de Sus a Moldovei sau coborînd către fermecătoarele locuri moldovene din ținutul Neamțului, o excursie mai lungă, de 31 km, îi oferă prilejul vizitării a două însemnate monumente de arhitectură, aparținînd secolelor XV—XVI: biserica din Dolheștii Mari, ctitorie a hatmanului Ședrea, portarul Sucevei, și minăstirea Probota marea

necropolă a domnitorului Petru Rareș. Amîndouă se găsesc de-a lungul unui drum județean ce începe din partea de răsărit a Fălticeniilor, lipindu-se apoi de albia Șomuzului pînă la vărsarea acestuia în Siret. El trece mai întîi prin Dolheștii Mari (17 km), comună pe al cărui teritoriu s-au descoperit dovezi de cultură materială din perioada premergătoare epocii fierului.

Biserica din *Dolheștii Mari*, al cărui ctitor arătat mai sus, cumnatul lui Ștefan cel Mare, se încadrează în acel grup al bisericilor — sală, după planul dreptunghiular, al căror prototip se află în biserica lui Bogdan întemeietorul de la Rădăuți. Ea a fost ridicată înainte de 1481 — anul morții hatmanului în bătălia de la Rîmnice, după presupunerile specialiștilor înainte de ultima treime a domniei lui Ștefan. Nu are turlă, așa cum nu au nici celelalte ctitorii boierești ale vremii. Ceea ce apare interesant la această construcție, sînt în primul rînd, cadrele de piatră ale ferestrelor — unele lucrate după stilul Renașterii, altele cu o împletitură de ciubuc, dezvăluind o influență orientală, provenită din Asia Mică și Armenia. Mergînd pe firul acestei filiațiuni, Gh. Balș a descoperit împletiturile de ciubuce și la ruinele castelului din Mangup, locul de baștină al celei de a doua soții a lui Ștefan cel Mare.

Din pictura, ștearsă în cea mai mare parte, nu se mai văd decît urme palide în pronaos. Pe peretele de sud al acesteia, tabloul votiv face parte dintr-un ansamblu iconografic, împreună cu tema Deisis. Către personaje biblice cuprinse în această temă se îndreaptă Ștefan Șendrea și Maria, soția sa și sora lui Ștefan cel Mare, înconjurată de doi copii. Hatmanul apare îmbrăcat în veștiminte scumpe, țesute cu fir de aur. Maria poartă de asemenea o îmbrăcăminte prețioasă, în concordanță cu rangul boieresc al soțului ei, și mai ales cu calitatea ei de domniță — soră a marelui voievod.

*

De la *Dolheștii Mari* drumul caută încă 8 km malul Șomuzului pînă ajunge la *Dolhasca*. Locurile acestea ne aduc în memorie acel episod din timpul marii răscoală din 1907, cînd trenul care transporta pe țărani areștați a fost atacat de locuitori ai satelor din împrejurimi și de muncitori din organizațiile locale, reușindu-se să se obțină eliberarea răsculaților.

Puțin mai la nord de *Dolhasca*, în comuna *Tudora*, se mai văd urmele rătășelului construit aici în 1830 de boierii *Cantacuzino* — *Pașcanu*, precum și casa acestora, datînd din 1840. Pădurea din apropiere, cunoscută sub numele de «stațiunea de tisă de la *Tudora*», este declarată monument al naturii pentru valoarea deosebită a exemplarelor de tisă, al căror lemn cu rezonanțe acustice este folosit la fabricarea instrumentelor muzicale.

De la *Dolhasca* nu mai sînt decît 6 km pînă la *PROBOTA*, orientîndu-ne către sud, în direcția *Pașcanilor*. Mînăstirea, înaltă și grațioasă, a fost așezată pe coama unui deal, aproape de lunca *Siretului*.

Ctitoria lui *Petru Rareș* din 1530 face parte din seria bisericilor grandioase construite în *Moldova* începînd cu ultima parte a domniei lui Ștefan cel Mare, avînd asemănări evidente cu

cea mai strălucită ctitorie a tatălui său, biserica mînăstirii *Neamț*. Ca și aceasta, ea are un pridvor închis și gropiță, păstrînd totodată elementele decorative tradiționale, cu ocnițe și fride, care nu au mai fost însă împodobite cu discuri de ceramică și cărămizi smălțuite, ci cu frumoase picturi în frescă. Probota reprezintă un moment hotărîtor în evoluția artistică a picturii moldovenești, fiind prima biserică unde se întrerupe radical, pe toată suprafața zidurilor, vechea tradiție ornamentală, înlocuindu-se cu una nouă, a cărei originalitate și efervescență artistică avea să dea naștere acelor uimitoare creații ale zugravilor moldoveni, unanim recunoscute în rîndul marilor valori de artă ale omenirii. Contribuția mitropolitului *Grigore Roșca*, văr al domnitorului, la realizarea monumentală a acestui edificiu a fost hotărîtoare. Lui îi este atribuită inițiativa construirii mînăstirii și ca necropolă domnească, după gropnițele de la *Rădăuți* și *Putna*, și lui îi revine meritul de a fi alcătuit acest program iconografic aplicat pentru prima dată aici. Din păcate, frescele exterioare n-au rezistat timpului. Poate că, fiind vorba de o lucrare ce se executa pentru prima oară, să nu se fi încercat procedeele cele mai trainice. Așa se explică de ce fațada sudică, cea mai ferită de intemperii și cea mai bine păstrată la celelalte biserici, nu a mai păstrat decît cîteva urme de deslușit din «Imnul acatist», cu «Asediul Constantinopolului», și din «Arborele lui Eseu». Lîngă ușa de intrare se mai văd numele și portretul mitropolitului *Grigore Roșca* și a unui al doilea personaj, șters aproape cu totul, poate al sihastrului *Daniil*, dacă ne gîndim la tabloul de la *Voroneț*, așezat în același loc.

Ținînd seama de faptul că în 1532 se realizau și minunatele fresce de pe fațadele *Humorului*, la care au lucrat, fără îndoială, meșteri formați la aceeași școală de zugrăvi, avem toate motivele să credem că picturile exterioare de la *Probota* nu au fost inferioare acestora. Ipoteza este confirmată și de pictura interioară, începută în — același an, în care distingem cîteva compoziții de incontestabilă calitate artistică. Contactul cu aceste valori are loc chiar în pridvor și îndeosebi în bolta cilindrică a acestuia. Lumina ce pătrunde prin opt ferestre mari în stil gotic, lasă să se vadă sumptuoasa desfășurare a «Judecății de apoi». Asistăm la o ingenioasă demonstrație de punere în valoare a compoziției murale, cu ajutorul unor inovații de arhitectură. Profesorul *I.D. Ștefănescu* aprecia că forma bolții răspunde «mai puțin unei necesități arhitecturale decît nevoilor decorative» și că, datorită fanteziei geometrice a acesteia, «tonurile primeau cantitatea și calitatea de lumină necesară pentru a fi puse în valoare, reflexele erau calculate și limitate, culorile complementare intrau în funcțiune și întreaga decorație începea să capete viață sub acțiunea acestui factor pu-

ternic, ale cărui efecte erau calculate dinainte»*.

«Judecata de apoi» de la Probota este considerată drept prima încercare de tratare a acestei teme în pictura moldovenească și este firesc ca ea să nu atingă în ansamblu nici unitatea compozițională și nici expresivitatea narativă a celorlalte versiuni ale acestui subiect, care culminează, cu impresionanta realizare de la Voroneț.

În pronaosul alungit, dreptunghiular, au supraviețuit, de asemenea o bună parte din picturile inițiale: vigoarea elementului decorativ se dovedește a fi și aici principalul argument calitativ. În schimb, celelalte încăperi — grozniță, naos, și altar — frescele originale s-au pierdut în mare parte datorită unui călugăr care vrînd să le curețe cu cirpe ude, le-a deteriorat foarte grav. O mină neinspirată a încercat ulterior să le repicteze, nereușind altceva decît să mutilaze imaginile expresive de odinioară.

Groznița de la Probota este una din cele mai însemnate necropole domnești din Moldova. Aici se află mormintele lui Petru Rareș, al doamnei Elena și altor membri din familia domnitorului. Tot la Probota a fost adusă din vechea biserică din Poiana Siretului, lespedeza funerară a doamnei Oltea, mama lui Ștefan cel Mare.

Tabloul votiv din naos, urîțit și el de acea nefe-ricită «restaurare», reprezintă pe Rareș îm-

preună cu Elena și copiii lor, Iliaș, Ștefan, Constantin și Ruxandra. Se vede limpede că pictorul nu și-a cunoscut modelele, chipul domnitorului îndeosebi, apărînd schimbat față de imaginea cu care ne obișnuise celelalte tablouri votive.

Urme de frescă, înfățișîndu-i de asemenea pe ctitori apar și pe fațada turnului clopotniță, de o parte și de cealaltă a stemei Moldovei, frumos cioplită deasupra intrării în incintă.

În 1550 minăstirea a fost înconjurată cu ziduri groase pe care se înalță puternice turnuri de strajă, de către domna Elena și fiii săi, Iliaș — ajuns acum voievod — Ștefan și Constantin. Evenimentul este consemnat într-o inscripție săpată deasupra porții.

În interior se mai păstrează construcția modestă a unei case domnești, alcătuită din trei încăperi la parter și tot atîtea în catul de deasupra. Pe latura ei apuseană se înalță un turn care a servit drept clopotniță și loc de strajă, subliniind destinația acestei clădiri în ceasurile de primejdie pentru familia domnitorului. În turnul clopotniță a luat ființă în 1955 un mic muzeu, cuprinzînd mobilier, icoane, cărți și monede vechi, precum și fragmente de materiale din ruinele primei biserici din Poiana Siretului.

EM. POPESCU

A. CLAUDIU

Fără cuvinte

HANUL DOMNESC, lăcaș de cultură

Un nou obiectiv îmbogățește de cîtăva vreme patrimoniul turistic al orașului Suceava: Hanul Domnesc. Este una dintre cele mai vechi clădiri laice din Moldova, fiind construită pe la începutul secolului al XVII-lea. Parterul este alcătuit din patru camere boltite, așezate pe laturile unui coridor central, de unde se deschide intrarea în două beciuri mari, săpate în trepte. Catul de sus, mult transformat în ultima sută de ani, datorită feluritelor întrebuiinări ce i-au fost date, are tot patru încăperi, dispuse pe două coridoare perpendiculare. Orientîndu-se după urmele consolelor de pe zidurile exterioare, restauratorii acestui frumos edificiu de arhitectură medievală moldovenească, au refăcut și balcoanele din lemn ale clădirii. Ele fuseseră lucrate, ca și ancadramentele ferestrelor de la parter, din stejar masiv. Un fragment de fereastră, așezat la intrare, dovedește vechimea construcției și statornica măiestrie a cioplitorilor în lemn.

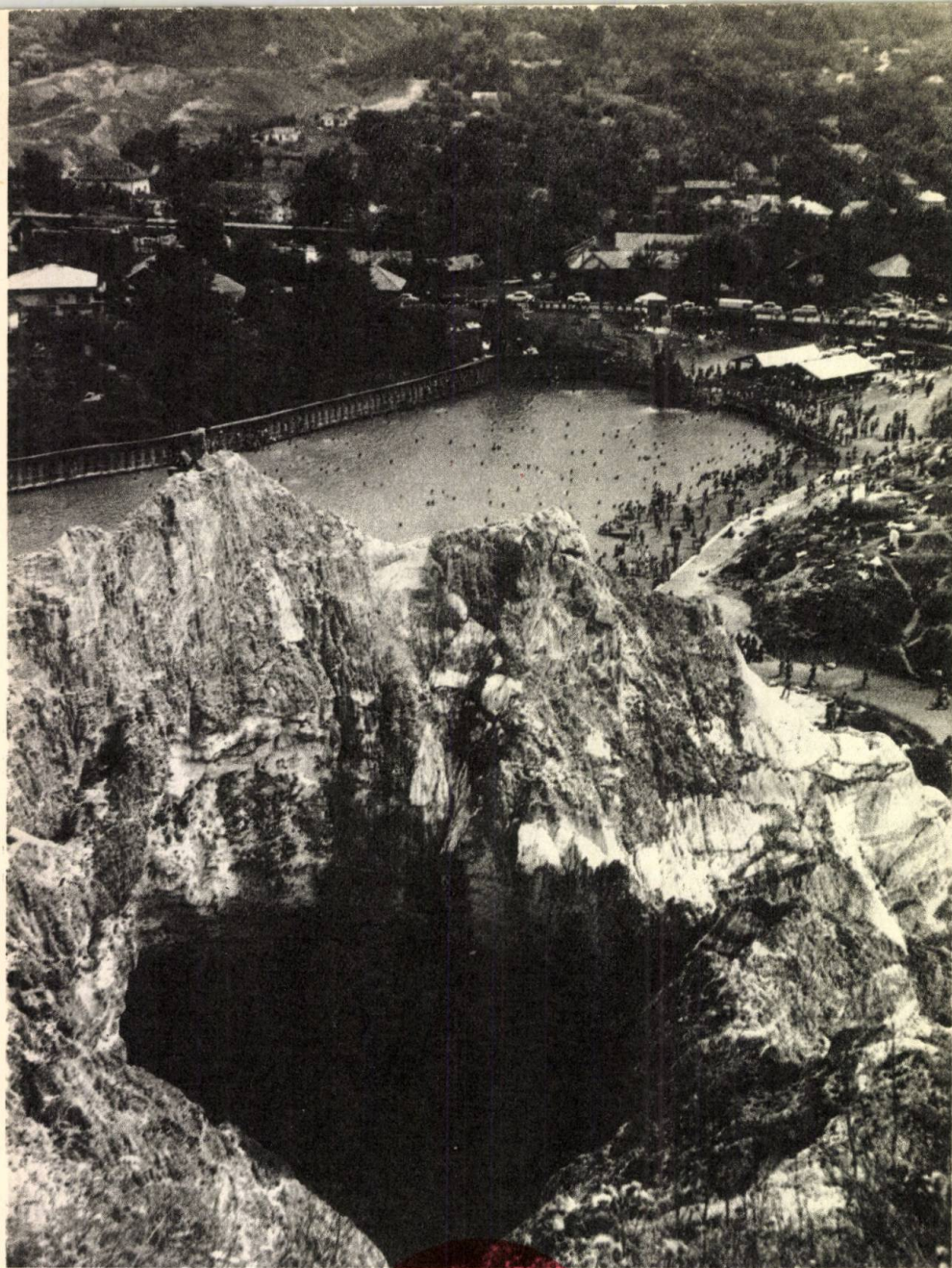
Numele de Han Domnesc provine, potrivit tradiției, de la faptul că, vreme îndelungată, pînă dincolo de a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, ar fi servit drept loc de întîlnire și de petrecere fiilor de domni, sau poate chiar domnilor înșiși, întorși de la vîntările făcute în codri deși ai Sucevei. După 1775 a fost transformat în castel de vîntătoare, unul din oaspeții pe care i-a găzduit fiind chiar împăratul Iosif al II-lea al Austriei — pentru ca, în cele din urmă, să ajungă pentru o lungă bucată de vreme, schimbîndu-și des proprietarii și rînduiala odăilor, o simplă casă de locuit.

Restaurat în cursul anilor 1964—1967, Hanul Domnesc și-a găsit, odată cu vechea-i înfățișare, o folosință nouă: aceea de lăcaș al «Muzeului de artă populară a Bucovinei». Nici nu se putea o alegere mai potrivită pentru a înmănușia cîteva din comorile de artă ale acestui străvechi ținut românesc. Chiar de la început, vizitatorul este introdus în atmosfera specifică a interioarelor țărănești. Trei din camerele de la parter reconstituie odăile «clasice» ale locuințelor din satele bucovinene: «casa cea mare», încăperea principală a gospodăriei, cu mobilierul, țesăturile, icoanele pe sticlă etc., adunate într-o desăvîrșită armonie artistică, tînda în care stau obiectele de trebuință zilnică — de la cofa cu apă pînă la sacii din piele pentru provizii — și cuhnia, cu vatra și ustensiile folosite la prepararea mîncării. Acest interior, aparținînd unei singure familii a fost adus din comuna Stulpicani, din vecinătatea Humorului. Cea de a patra încăpere de la parter completează această imagine cu alte dovezi de virtuozitate artistică: sînt rînduite obiecte decorative din lemn și os, podoabe din metal, împletituri din scoarță de copac etc.

Sus, una din camere ilustrează retrospectiv istoria olăritului din Bucovina. Vechea ceramică a olarilor din Căcica și Strigoaia, a celor din centre mai puțin cunoscute (Păltinoasa, Sulița) sau a vestiților meșteri din Marginea și Rădăuți alături nu numai generații de slujitori ai acestui străvechi meșteșug, ci și valențele lor artistice, de o egală intensitate de-a lungul veacurilor. O altă încăpere înfățișează sugestiv bogatele domenii ale industriei casnice textile, în care lîna, inul și cînepa devin în uimitoare jocuri cromatice, covoare, ștergere, năframe, scoarțe. Următoarea evocă datini și obiceiuri străbune, atît de frumoase și atît de bogat reprezentate în această parte a țării, așa cum sînt măștile și păpușile folosite în ritualurile de anul nou sau într-o formă străveche de teatru popular în comuna Bosanci. În sfîrșit, sala cea mare de sus găzduiește o valoroasă colecție de costume populare bucovinene. Piese dintre cele mai reprezentative dezvăluie privitorului marea autenticitate a portului popular, neîntrecuta măiestrie artistică dovedită de creatorii lor în alcătuirea modelelor și imbinarea culorilor.

Piese muzeului sucevean au fost selecționate după o îndelungată și amănunțită cercetare, care a cuprins aproape 50 de sate din împrejurimi. Valoarea lor documentară și artistică înscriu lăcașul care le adăpostește în rîndul celor mai importante instituții de cultură din bătrîna așezare a Țării de Sus.

T. ANDREESCU

GROTA MIREsii

TEMPORA VETERES

pledoarie pentru muzeu

Printre monumentele naturii din țara noastră se află și muntele de sare cu Grota Miresii din Slănic Prahova. Fenomen unic în Europa, acest munte a luat naștere după surparea celor șase sau șapte ocne deschise lângă el la începutul secolului al XVIII-lea pe moșia cumpărată de spătarul Mihail Cantacuzino în 1685 de la moșnenii slăniceni. Masivul de sare de la Slănic este acoperit de o coajă de cițiva metri de pământ și ocnele prăbușite au colectat în fundul lor odată cu apa din ploii și pământul din jur. Această prăbușire a dezgolit de pământ pîn-tenul care se afla lângă ele, rezultatul fiind muntele care a apărut acum peste două sute de ani și care poate va mai dura maximum o sută de ani, transformîndu-se și el într-un lac sărat. După 1786 s-a deschis o ocna chiar în sînul lui, numită «La Mihai Olteanu» și, după mărturia unui ciocănaș din tatăl în fiu din Prăjani, ocna a fost inundată după marel cutremur din 1838 cînd au pierit în fundul ei mai mulți ocnași. Acestei ocne care a avut forma de clopot, i s-a prăbușit cupola la sfîrșitul secolului trecut, căpătînd forma unui puț enorm, pe care localnicii l-au numit «puțul Băii». Apa din lacul format în fundul lui dizolvînd pînă la saturație sarea în care se formase, a căpătat un efect terapeutic și la începutul acestui secol s-a săpat din afară spre interior un tunel la suprafața pămîntului pentru montarea unei conducte prin care să se scoată apa pentru băile calde de la Baia Baciului de alături. Prin acest tunel azi se poate vizita interiorul ocnei cu aspect fantastic, singurul exemplar care se poate vedea la zi.

Era în toamna anului 1920. După războiul care abia se terminase, Slănicul începuse să-și recapete vechiul aspect de stațiune balneară și climaterică. Se terminase culesul prunelor și iarna da semne că va veni mai de timpuriu. După datină începuseră nunțile. La 20 noiembrie ofițerul stării civile oficia cununia tinerilor Elisabeta Cioboată și Dumitru D. Geantă, a doua zi, 21 noiembrie avînd loc cununia religioasă. Tinerii s-au mutat în casa băiatului care se afla alături de Puțul Băii. Joi, după datină, noii căsătorii fac vizita de rigoare părinților fetii, nea Dragomir «Poștașul» și mamei Maria. După discuții familiale, greu de precizat azi după o jumătate de secol, din care fata a primit o palmă de la tatăl ei, dar nu pentru necinste, a doua zi 26 noiembrie, pe la orele 11 dimineața după plecarea soțului la temniță unde era gardian, Vetură s-a aruncat prin tunel în puțul Băii, nivelul apei fiind atunci la 40 m sub tunel.

— «Locuim ca și azi lângă acest munte», mi-a declarat anul trecut Nea Dumitru, fostul soț al Veturăi, acum de 76 de ani.— «Cînd am urmărit pe zăpăda proaspătă pașii care deuceau de la porțile casei la puțul Băii cum i se spunea atunci, am înțeles tragicul ei sfîrșit. Mi-arunc mereu privirea către acest blestemat care a înghițit fecioara de acum 50 de ani și căruia lumea îi spune azi «Grota Miresii».

Ne-am obișnuit cu ideea că fiecare muzeu să aibă o istorie a sa, ca această istorie să înceapă odată cu lăcașul ce adăpostește cele mai materiale mărturii ale conlucrării dintre om și timp, obiectele muzeale.

Despre clădirea actuală a palatului Suțu, sediul Muzeului de istorie a municipiului București, se știe că datează din prima jumătate a veacului trecut, dar istoria terenurilor pe care se află începe din vremea cînd în casele de pe aceste locuri logofătul Stoica Ludescu scria «Istoria Țării Românești». Probabil că marele cărturar al veacului al XVII-lea le moștenise de la bunicul său Seman, județ al Bucureștilor între 1594 și 1626. Prin legături de rudenie, casele ajung la începutul veacului al XVIII-lea în stăpînirea boierilor Bărbătești, iar prin vinzare, la 15 septembrie 1763, în cea a Racoviștilor.

Tot prin legături de rudenie intră în posesia marelui postelnic Costache Grigore Suțu,

nepot și frate de domni, care din primăvara anului 1823 rămîne singur stăpîn în spațioasa casă ridicată de socrul său și totodată se hotărăște să-i aducă reparații și îmbunătățiri esențiale. Arhitecții Vitul și Conrad Schwink, apoi Moritz von Ott, T. Paladi și Hartl aduc palatul Suțu într-o formă apropiată celei de astăzi. În noiembrie 1863 cunoscutul sculptor și artist decorator Karl Storck deschide în interior trei arcade în holul mare și crează scara monumentală, înzestrînd totodată peretele din față cu o oglindă mare adusă de la Murano.

Palatul este păstrat de familia Suțu pînă în 1932 cînd este vîndut băncii Chrissovelony. Din 1956 edificiul este desemnat pentru a fi sediul Muzeului de istorie a municipiului București.

Respirația unui muzeu, posibilitatea sa de a comunica cu lumea exterioară, însăși rațiunea existenței sale sînt colecțiile, veritabile tratate sui generis în care timpul nu are limite ci numai dimensiuni.

lar din aceste colecții se desprind unele piese de o deosebită importanță ce prin valoarea și poziția lor trec din perimetrul îngust al propriei lor apartenențe, în universalitate.

Din această categorie face parte și «Zeita de la Vidra» — unicat în cultura populațiilor neolitice de pe întreg spațiul euroasiatic, ce prin realizarea sa artistică este una din capodoperele artei primitive universale. În fapt această «zeiță» descoperită în 1934 la Vidra, mai «bătrână» decît însăși zeii, este un vas în formă de trup de femeie, cu șoldurile late și minile aduse pe piept. Capacul vasului, care nu s-a mai găsit trebuia să înfățișeze capul acestui trup.

Trecînd de la epoci mai vechi la epoci mai apropiate, o importanță crescîndă încep să aibă mărturiile scrise. Marile evenimente, marile personalități, au polarizat interesul contemporanilor, au dat sens istoriei, au transformat istoria în legendă, dar mai ales au lăsat urmașilor ceea ce a aparținut Cesarilor; a aduna și a păstra asemenea mărturii este mai mult decît o necesitate.

Hrisovul dat de Vlad Tepeș la 20 septembrie 1459, prima mențiune documentară a cetății București, precum și cel de la Radu cel Frumos din 14 octombrie 1464, în care orașul apare ca reședință domnească, sînt documente de o importanță primordială pentru istoria Capitalei.

Timpurile domniei lui Mihai Viteazul au impresionat adînc pe con-

temporari, iar la evenimentele epocii, într-o formă sau alta, a participat aproape întreaga Europă. Muzeul de istorie a municipiului București deține o colecție bogată de documente legate de această epocă, din care deosebit de semnificative sînt stampele germane ce redau luptele duse împotriva turcilor de munteni și transilvăneni la Tirgoviște și Giurgiu în 1595, cronica lui Baltasar Walthar, în ediția de la Frankfurt din 1603, portrete ale lui Mihai Viteazul, Sigismund Bathory, Rudolf al II-lea, Sinan Pașa, executate de artiștii Aegidius, Sadoler, Domenicus Custos, Abraham Artelius, Boem și Orlandi.

Marea ridicare anti-otomană de la 1821 este punctată prin două din aspectele sale esențiale, cîrorna proclamației de la Padeș, scrisă de Tudor Vladimirescu la București și prin «arzmagzarul» său către Poartă: eveniment și personalitate se contopesc și se confundă devenind o istorie vie și palpabilă — funcție specifică numai unui muzeu.

Un alt eveniment din istoria Țării Românești, revoluția burgheză-democratică de la 1848, este prezentată în muzeu prin originalul proclamației de la Islaz avînd o parte din semnăturile autografe ale conducătorilor ei, proclamații și acte oficiale ale Guvernului. Provizorii și ale Locotenenței Domnești între 11 iunie și 13 septembrie 1848, precum și exemplare din presa revoluționară — «Pruncul

Român»; «Poporul suveran».

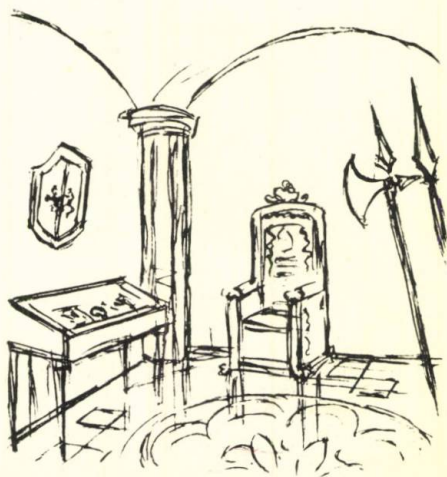
Dintre obiectele personale ce au aparținut unor domnitori se pot enumera o sabie a lui Constantin Brîncoveanu încrustată cu pietre scumpe, avînd țeca împodobită cu arabescuri, ca și medalia de argint cu efigia sa bătută la 1713. De la Gheorghe Bibescu, domnitorul răsurnat de revoluție, se păstrează tronul și manșia purtată în ziua atentatului, cu urma glonțului în epoletul stîng. Personalitatea marcantă a lui Alex. Ioan Cuza este reprezentată prin portretele domnitorului și Elenei doamna, litografiate de Carol Popp de Szathmary, alături de obiecte personale — o sabie oferită de locuitorii din Turnu Măgurele pentru înfăptuirea reformei agrare sau un medalion oferit de populația districtului Tecuci drept recunoștință pentru secularizarea averilor minăstirești, o cutie cu un pistol și toate materia-

lele anexă dăruite de Napoleon al III-lea, puș-de de vîntătoare, sabia de campanie etc.

Variatatea manifestării fenomenului istoric include și dezvoltarea culturii în toate formele sale de la primele tipărituri bucureștene, «Cheia înțeleșului» din 1678, «Biblia lui Șerban Vodă Cantacuzino» din 1688, «Evanghelia greco-română de la Snagov» și se ajunge la marii clasici ai literaturii deosebit de bine reprezentați.

A pleda pentru un muzeu de istorie, înseamnă a pleda pentru accesibilitatea istoriei, pentru vitalitatea și realitatea sa, pentru trecerea de la abstract la concret, de la ideile la materialitate și uneori de la intuiție la certitudine. A pleda pentru un muzeu de istorie are semnificația înțelegerii istoriei dincolo de litera de tipar, în toată complexitatea fenomenului.

R. MACRI

4 Muzele Transilvănene

Între frumuseți și bogății, pământul țării noastre tănuiește numeroase vechi așezări omenești. Readuse la lumină, strămoșeștile vestigii s-au întregit cu ingenioase creații artistice, făurite de urmași în succesiunea timpului. Acest prețios tezaur de bunuri ale culturii împodobește astăzi vitrinele muzeelor, constituind documente de autentică originalitate.

Am ales câteva dintre tinerele așezăminte muzeale răspindite de-a lungul unor drumuri principale din Transilvania, asupra cărora doresc să rețin atenția călătorului, convins că va găsi și aici bucuria popasului.

CÎRTIȘOARA,

satul de sub Piscul Bîlîi, de unde a pornit să cuture lumea Badea Cîrțan, țăranul autodidact îndrăgostit de slova cărțurilor transilvănene. Muzeul organizat în toamna anului trecut grupează în trei încăperi aproape cinci sute de obiecte, dăruite, în cea mai mare parte de sătenii Cîrțișoarei: țesături țărănești, costume reprezentînd portul popular local, vase din ceramică, obiecte sculptate în lemn, icoane pe sticlă lucrate de un alt fiu de seamă al satului, zugravul Matei Țimforea, unelte vechi de muncă manuală și o serie de cărți din zestrea luminatului cioban care a străbătut pe jos drumul pînă la Roma, și al cărui nume se cuvine, firesc, să-l poarte și muzeul.

În viitorul apropiat este prevăzută sporirea achizițiilor, instalarea unei vechi gospodării și punerea în funcțiune, în cadrul muzeului, a două agregate de industrie țărănească, ... o piua și o presă de simburi. În apropiere pot fi vizitate două biserițe, monumente istorice și casa lui Nicolae

Codrea, de la nr. 38, care adăpostește, de asemenea, o interesantă colecție de icoane pe sticlă.

RĂȘINARI.

La 12 km de Sibiu, sub clinurile munților Cibinului se află satul copilăriei lui Octavian Goga. Casa părintească a poetului, biserica în stil baroc, datînd din 1726, mausoleul mitropolitului Andrei Șaguna și muzeul etnografic fac parte din podoabele acestei întinse și străvechi așezări de oieri. Datorită valorii exponatelor sale, muzeul rășinărenilor este cercetat anual de câteva mii de turiști români și străini. În șase camere sînt rînduite, după natura ocupațiilor practicate de locuitorii satului cca 1200 de obiecte reprezentînd: culesul rășinii și a fructelor de munte, agricultura, păstoritul, turnarea luminărilor, dogăritul, prelucrarea pieilor, a lemnului și a lînei, țesături, interior de cameră cu mobilier pictat, patul cu căpății, lada de zestre, ceramică, port popular, icoane pe sticlă. Au fost colecționate răboaje, o balanță ciobănească din lemn, teasc pentru seu, presă de must cu troaca de zdrobit fructe, macara de mină pentru ridicarea buștenilor, cojoace și pieptare cu broderii măiestrit lucrate, precum și o floare de o nespusă gingășie, împletită la nunta de aur a unei perechi, din părul sărbătoritorilor.

GALEȘUL,

cuib de mărgineni, contopit cu mindra Săliște, se află ascuns tot sub picior de munte, la 27 km vest de Sibiu, pe drumul de care și turme ce urcă la Poiana și Jina. În catul de sus al clădirii școlii a fost organizat un mic muzeu, rod al strădaniei învățătoarei Maria Costăchescu, îndrumată de muzeografi de la muzeul Brukenthal. Din dărnicia sătenilor din Săliște, Galea și Tilișca s-au adunat numeroase obiecte, au mai fost achiziționate altele care împodobesc cele două în-

căperi ale muzeului, desfăștând ochiul vizitatorului. Costume vechi, brodate cu migală în alb și negru, ploști, furci încrustate cu artă, un interior cu pat, lavițe, perne, ștergare, câni, străchini, icoane, fluiere, opaițe și câteva piese originale, printre care mașina de făcut pieptenuși pentru scărmana-tul lîinii, o mașină pentru imprimarea or-namentelor pe șerpăre și o instalație pentru confecționarea pălărilor mocănești. Bro-deriile de pe pieptare, coloritul ștergarelor, roata olarului, colțul stuparului, uneltele gospodinilor evocă stiluri și stadii de viață din istoria acestor locuri. În curtea școlii va fi montată o casă bătrînească în care va fi mutat muzeul, precum și o stîină cu tot utilajul necesar.

Din Gaeș, pe pîrîul Muierii, ca și din Să-lîște, urmînd un drum carosabil, se poate ajunge, după 18 km, în stațiunea Cri_nți.

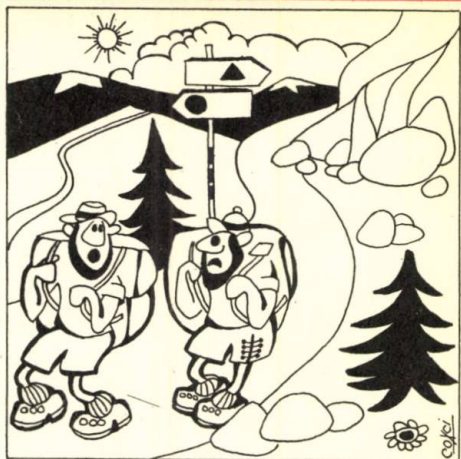
SEBEȘ,

vechi centru de meșteșugari, este așezat la 55 km de Sibiu, pe malurile rîului ce poartă undele Frumoașei însoțite de calme ecouri sadoviene din raiul sălbătăciunilor de la Oașa.

Catedrala evanghelică din centrul orașului construită în două stiluri arhitecturale distin-ctincte, cu zidurile de incintă și turnurile sale severe, și muzeul local sînt principalele obiec-tive turistice ale orașului. Muzeul Sebeșului (Piața 8 Mai nr. 4) funcționează în casa «Za-polya», construită în secolul al XV-lea. În 22 de săli grupate în trei secții se află expusă o bogată colecție, însumînd cca 17 000 de obiecte. Deosebit de interesantă este secția de istorie și arheologie. Ea cuprinde unelte, arme, ceramică, podoabe din epoca neoli-tică, a bronzului și fierului, din perioada dacă și romană adunate, aproape fără excepție, din împrejurimile orașului. Orînduirea me-dievală este reprezentată prin interesante unelte aparținînd diferitelor bresle de mește-șugari, o sabie din 1463 folosită de călăul din acea vreme etc. În secția de artă plastică sînt adunate, printre altele, lucrări ale pictorului Sava Henția, originar din Sebeș.

La 3 km depărtare, dincolo de apa pîrîului Secaș, călătorul descoperă Ripa Roșie, mo-nument natural ale cărei eroziuni în sedimen-te marine oferă după ploi un impresionant spectacol cromatic. Pe firul rîului, printre prapoare și stînci, se strecoară drumul care, prin Oașa duce către apa Lotrului. Din el se ramifică poteci și trasee marcate, care urcă pînă la virfurile Cindrelui, Șureanu și Pătru, în șaua căruia mai dăinuie încă valul taberei militare romane.

GH. VĂTĂȘESCU

Dorind să reproducă desenul de sus, desenatorul nostru a comis pentru amuzamentul dumneavoastră 12 greșeli. Reușiți să le descoperiți?

turismul și arta

Pasiunea drumeției, flacăra nestinsă întreținută de firească, de umana însușire cu care ne-a înzestrat natura, setea de cunoaștere, ne oferă întotdeauna, pe măsura intensității sale, satisfacții tot atât de mari și bineînțeles, cunoștințe dacă nu tot atât de numeroase cîte sînt condensate într-o bibliotecă, cel puțin servite la modul... cel mai savuros cu putință.

Alături de minunile făurite de natură, drumețul are revelația marilor valori umane, ale căror urme sînt presărate pretutindeni.
În rîndurile de față mă voi opri, fără a respecta o ordine anume, la cîteva pagini luate la întîmplare, dintr-un ghid încă inedit, în pregătire la Editura Meridiane: «Memoria locurilor, memoria caselor». O lucrare dedicată exclusiv oamenilor de litere și artă din România, mindria neamului nostru. Iată-le:

UN LUCHIAN IDENTIFICAT DE PETRAȘCU

Stefan Luchian, a cărui familie se stabilește încă din 1873 în București, urmează în capitală concomitent cursurile Școlii de Arte Frumoase și Conservator, unde studiază flautul.

În dezacord cu arta academistă, apreciată de oficialitate, și de gustul publicului puțin dispus să acorde votul de încredere talentelor autohtone, marele artist al culorii își va asigura cu greutate existența. Ceea ce nu-i putea oferi încă penelul, îi oferă însă flautul.

Luchian se angajează o vreme în orchestra Teatrului Național. Din această perioadă a rămas de la el portretul unei frumoase actrițe. Lucrarea, de o mare finețe artistică, se află în colecția Muzeului Teatrului Național «I.L. Caragiale» din București. Nu este semnată. Veți recunoaște însă mîna lui Luchian. Pentru cei mai puțin încrezători, un amănunt: identificarea a fost făcută de pictorul Gh. Petrașcu. Tabloul poartă pe verso această consemnare și bineînțeles, semnătura pictorului cercetător.

ACELAȘI MODEL VĂZUT DE THEODOR AMAN ȘI NICULAE GRIGORESCU

Odată terminată opera de la Agapia, Grigorescu se pregătea de plecare la Paris. Atît cîștigul ce-l va fi realizat de la Tavefa Ursachi, stareța de atunci a mînăstirii, dar mai ales bursa acordată de stat datorită intervenției lui M. Kogălniceanu, îi facilitau împlinirea acestui vis. În răgazul ce și-l îngăduie pentru pregătirea călătoriei, găsește însă suficientă vreme să onoreze comanda unei bogate familii pe nume Niculescu Dorobanțu, ce tocmai cîntorise în Pucheni o frumoasă biserică. Aici va zugrăvi de-a dreapta și de-a stînga intrării, în tablouri votive, primele sale picturi laice: Niculescu Dorobanțu senior cu soția sa Maria și Niculescu Dorobanțu junior cu soția sa Ana.

Aceasta din urmă, de o rară frumusețe, delicatețe și feminitate, va atrage cițiva ani mai tîrziu atenția pictorului Theodor Aman. Se naște o pasiune de mare intensitate. Reciprocitatea conduce la desfacerea unei căsătorii și întemeierea alteia. Ana Niculescu-Dorobanțu devine Ana Aman. Pictorul îi va executa portretul. El există în cîteva variante în Muzeul Theodor Aman din București, (str. C.A. Rosetti nr. 8). Așa dar, călătorind pe circulația șosea a Ploieștiului (DN 1), la intrarea în Pucheni venind spre București, veți întîlni biserica pictată de Grigorescu. Cu imaginea tabloului votiv al Anei Niculescu Dorobanțu, fixată pe retină și eventual pe pelicula foto, vizitați apoi muzeul Aman din București. Veți putea face aprecieri și deosebiri între picturile a doi mari artiști de factură deosebite — ce reprezintă una și aceeași persoană pe care întîmplarea și... frumusețea au fixat-o în două locuri deosebite în istoria artelor plastice românești. Pentru amatorii de curiozități încă un amănunt: în Muzeul Aman din București, între alte opere veți vedea o pinză intitulată «După concert». Tabloul înfățișează pe celebra artistă lirică Zina de Nory (1859—1926). Nu este alta decît fiica Anei Aman din prima căsătorie.

EMINESCU LA BUCUREȘTI

Mulți dintre admiratorii lui Mihai Eminescu au încercat să refacă itinerariile prin țară ale poetului, să numere zilele petrecute în București etc.

S-au stabilit și scris, în sfîrșit, pagini întregi și despre locuințele sale în București. Cel puțin cîteva dintre ele sînt stabilite cu precizie de către un grup de cercetători, din cadrul Muzeului de istorie a orașului București. Un singur loc, pe cel care a existat casa — în Piața Amzei — în care a fost găzduit de Ion Slavici, este marcat de o placă memorială. Restul? La această întrebare trebuie să răspundă organele de resort ale Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă.

Pînă atunci, dragi cititori, permiteți-ne să vă dăm două informații sigure.

În cazul în care pașii vă poartă în București pe b-dul Republicii, dincolo de piața Rosetti, înainte de a ajunge în dreptul clădirii în care se află sediul Ministerului Afacerilor Externe, amintiți-vă, fie și pentru o clipă, de acela ce a fost cel mai mare poet al românilor. Mihai Eminescu, a călcat de multe ori prin aceste locuri. Ne-o mărturisește unul dintre prietenii săi apropiați, Ion Slavici, în volumul «Amintiri»: «După ce a venit dar în București, (Eminescu nn.) i-am căutat, înainte de toate o locuință pe cit se poate de plăcută. Am găsit în strada Speranței unde se află — dacă nu mă înșel — locuința d-lui profesor Dinicu, căscioară în stil țărănesc, singur în curte, cu pridvor de stîlpi de lemn, două odăi la miiloc cu o tindă, în jurul căreia se află o mică bucătărie, un fel de cuib liniștit...»

Această casă, firește, reparată și transformată de-a lungul anilor, există și astăzi pe strada ce se cheamă tot Speranței, la nr. 4. Este strada pe care circula (în sensul Tei) tramvaiul 17.

În aceeași lucrare Slavici ne informează că Mihai Eminescu s-a mutat la o vreme peste drum, în chi liile minăstirii Caimatei. Minăstirea a fost dărîmată de mult. În amintirea ei a rămas doar numele străzii deschisă pe acele locuri. În schimb, locul altarului bisericii Caimatei este marcat de o troiță din marmură. Ea se află azi pe b-dul Republicii nr. 44.

DOMNIȘOARA POGANY

Desigur, de multe ori ați vizitat Muzeul Storck din București (str. Vasile Alecsandri nr. 16) ale cărei exponate evocă momentele principale ale vieții și prodigioasei activități artistice a acestei familii: Karl Storck tatăl (1826—1887), Carol Storck (1854—1926) și Frederic Storck (1872—1942) fiii, precum și a soției celui din urmă, pictorița (în viață) Cecilia Crutescu Storck. Probabil însă, puțini din dv. au știut că d-na Storck are în colecția sa particulară o operă de mare valoare: vestita Domnișoara Pogany a lui Constantin Brâncuși. Este suficient a vă face cunoscută intenția și rugămînta dv. va fi pe loc satisfăcută de amabila amfitrionă, fericită de a poseda în colecția sa particulară o operă celebră.

UN SCRITOR SEBEȘEAN DIN VEACUL AL XV-LEA

Nod de comunicație rutieră, orașul Sebeș aflat la jumătatea distanței dintre Sibiu și Deva, este un bun loc de popas pentru drumetii dornici să cunoască fie și în scurtul răgaz ce și-l îngaduie, frumoasa biserică evanghelică (secolul XIII—XV) și Muzeul de istorie a orașului. În apropierea parcului, călătorul mai puțin grăbit va avea vreme să contemple un monument din secolul XIV—XV, «Turnul studentului», de existența căruia se leagă o întîmplare demnă de a incita chiar și bogata imaginație a scenariștilor noștri de filme.

În urma invaziei turcești din 1438, o mină de sebeșeni, baricadați în susnumitul turn, rezistă asediului timp de cîteva zile, fiind conduși în dirza lor apărare de un tînar venit dintr-un sat apropiat, Romos, să-și facă studiile la Sebeș. Cînd se stinge și ultimul licăr al nădejdii de victorie, grupul de viteji se predă împreună cu comandantul lor. Turcii îi duc la Istanbul. După 20 de ani, studentul sebeșean izbuteste să scape cu fuga din robie. Se stabilește pe teritoriul de azi al Germaniei. Aici își va scrie memoriile. O carte merită să-l răzbuie de anii suferințelor și umilintelor îndurate de-a lungul robiei. Ea se intitulează «Carte despre religia, moravurile și neîntrebările turcilor». Succesul de care se bucură este atestat de cele peste 20 de ediții pe care le cunoaște de la prima apariție pînă spre sfîrșitul veacului al XVI-lea.

Pentru cel ce poposește în frumosul orașel transilvănean, poate că nu e de prisos să viziteze și comuna natală a lui Lucian Blaga, Lancrăm (nord de Sebeș). În cimitirul din centrul așezării, chiar la intrare, se află mormîntul îndrăgîtitului scriitor și filozof ardelean. Piața de mormînt este luminată de chipul său blind, un basorelief (bronz) opera sculptorului Romulus Ladea.

PE URMELE VITORIEI LIPAN

Vă amintiți? Înainte de a pleca pe urmele oierului, pe drumuri singuratice de munte, nădăduind că viu sau mort, oricum îl va afla, Vitoria lasă o petiție la subprefectul de Piatra, în care nu-și pune mare nădejde dar are conștiința datoriei împlinite.

Apoi se închină la Bistrița, la sînta Ana, își ia rămas bun de la Tarcău și se îndreaptă spre Dornă, prin Bicaz, Hangu, Ceahlău, Borca, Broșteni. Dirmoxa...

Cît adevăr cuprinde «Baltagul»? Mihail Șadoveanu a scris pagini atît de adevărate încît cu greu îți vine să crezi că nu s-a întîmplat totul aveau.

Icoana sîntei Ana există. Este una dintre cele mai prețioase podoabe ale minăstirii Bistrița, ctitoria de demult a domnului Alexandru cel Bun (1400—1432) și a fost adusă cu mare alai în Moldova, tocmai de la Constantinopol. Este darul doamnei Irina Dragozzi, soața împăratului Bizanțului, Emanuel al II-lea Paleologu, oferit doamnei Ana, a doua soție a lui Alexandru cel Bun, în semn de prietenie și aleasă prețuire.

Minăstirea Bistrița este, după cum se știe, la 10 km nord de Piatra Neamț, în drumul spre Bicaz. Aici se află mormîntul domnitorului Alexandru cel Bun. Tot aici vizitatorul va vedea piața de mormînt a cronicarului Grigore Ureche (1590 ? — 1674), care a scris la Bistrița între anii 1642—1647 cronică intitulată «Carte ce se cheamă Ietopiseț, ce-ntr-însa spune cursul anilor și descălecarea Țării Moldovei și viața Domnilor».

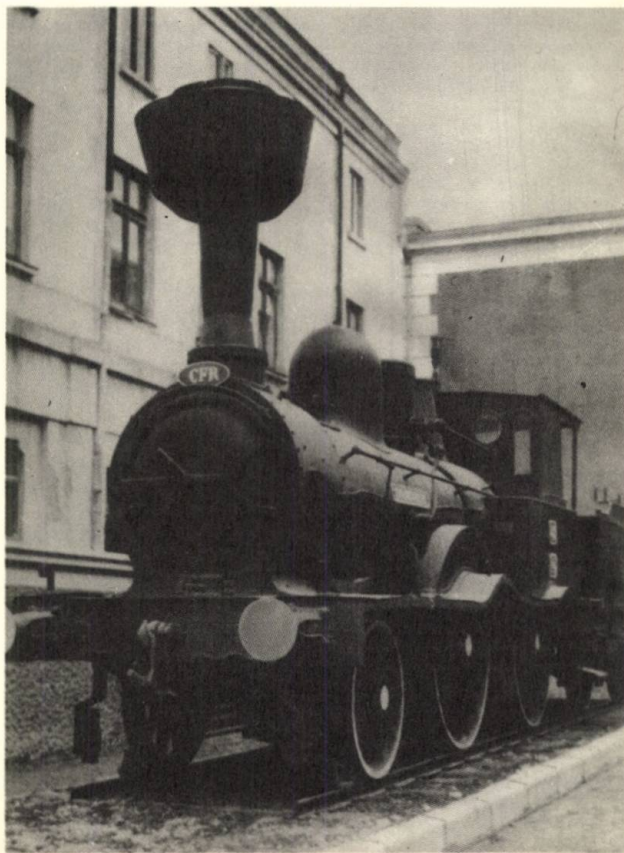
D. BONDOR

100 DE ANI DE LA INAUGURAREA PRIMULUI TREN ROMÂNESC DE CĂLĂTORI

București. 19 octombrie 1869. Toată protipendada din Capitală și-a dat întâlnire în Dealul Filaretului: miniștri, deputați, membri ai corpului diplomatic, ofițeri și funcționari superiori, negustori. Pereții gării, care părea imensă contemporanilor, sînt de un alb strălucitor și miros încă a tencuială și a var proaspăt.

Ora 10.45. Primul tren românesc de călători, purtînd convențional nr. 001, se pune în mișcare, fiind condus chiar de John Trevor Barkley, unul din concesionari. Peste un sfert de oră, o a doua garnitură pleacă din gara Filaret cu cei ce voiau să călătorească în ziua deschiderii liniei, cu primii turiști pe calea ferată. La trecerea prin stații și încrucișări, trenurile au fost întâmpinate de ovațiile mulțimii. Pînă la destinație, la Giurgiu, ele au făcut aproximativ o oră și 45 de minute. În gara Giurgiu, împodobită sărbătorește, primul ministru Dimitrie Ghica a ținut o cuvîntare, după care trenurile au pornit spre București. Cu cîțiva kilometri înainte de Filaret, locomotivele și-au făcut cu greu drum prin mulțimea care aplauda frenetic sosirea lor.

Astfel s-a inaugurat acest traseu de cale ferată după aproape 30 de ani de eforturi. Lupta pentru construirea unei rețele feroviare nu a fost ușoară, avîndu-se de înfruntat numeroase greutăți interne și externe. Astfel, deși avantajele erau evidente, existau în rîndurile marii boierimi destule elemente retrograde care se împotriveau, apelînd la diferite pre-

texte, care de care mai naive, lată citeva dintre acestea, înserate în lucrarea «Misiunea căilor ferate române», apărută la Paris în 1870: «Guvernul vrea să aducă mizerie, să ruineze țara, să reducă activitatea căilor, să ucidă populația prin explozia locomotivelor, să pună foc la produsele proprietarilor și la rochiile cuoanelor prin scinteile locomotivelor...» De la caz la caz, și alte categorii sociale se opuneau construirii de căi ferate. De pildă, între 20—22 martie 1857, cind Adunarea Deputaților discuta proiectul de lege pentru Convenția cu concesionarii căii ferate București—Giurgiu, negustorii din Giurgiu au protestat energic pe motiv că lucrarea le va știrbi interesele. Pe de altă parte, hanșii, birjarii și căărăușii au cerut ca linia ferată să se oprească la bariera orașului și să nu meargă până la Dunăre, așa cum se proiectase. Guvernul, pentru a nu pierde voturile, a fost nevoit să consimtă la această modificare. Concesionarii au acceptat, de asemenea, cu atât mai mult cu cât prin scurtarea traseului căpătau un profit neașteptat de două milioane de lei.

Greutatea cea mai mare, însă, era că în țara noastră nu exista capitalul necesar unei construcții de cale ferată, trebuind să se apeleze la marile bănci din occident. Acestea au răspuns cu «bunăvoință», văzînd în Principatele Române, după unirea lor, un loc de plasare a capitalurilor, neexplorat încă. Începînd din anul 1841, ofertele pentru construirea unei rețele feroviare au fost numeroase, dar toate au eșuat pe parcurs din diferite motive.

Din 1860, însă, guvernul își dă seama că traseul București—Giurgiu este cea mai scurtă distanță care poate lega capitala cu un port al Dunării. Și pentru acest traseu, ofertele au fost numeroase. Printre ele, ca o curiozitate, amintim propunerea lui Constantin Fostitopol și Ion Alexandru Kenn de a construi o cale ferată Giurgiu — București — Ploiești — Telegra — Slănic, pe care vagoanele să fie trase cu cai. Acționarii cereau îngăduința de a așeza șinele pe șoselele și podurile existente, pentru a urgenta lucrările. Bineînțeles că oferta a fost respinsă. Chiar și Vasile Alecsandri a propus domnitorului A.I. Cuza, la 8 mai 1862, construirea unui drum de fier din București către Dunăre. În cele din urmă, după cum am arătat, linia București—Giurgiu a fost realizată prin concesionare, de către firma John Staniforth și John Trevor Barkley.

Totuși cei 67 de kilometri ai liniei ferate București — Giurgiu nu puteau rezolva nevoia urgentă a unei rețele feroviare care să străbată toată țara și care să facă legătura cu căile ferate străine. Astfel, între 15 decembrie 1869 și 1 noiembrie 1871, sînt date în folosință traseele Itcani—Roman, Pașcani — Iași, Verești — Botoșani, Roman — Galați — București și Chitila — Pitești. Prima cale ferată construită de statul român, prin inginerul Grigore Heliad, a fost cea de la Iași la Ungheni, care a făcut în august 1874 și prima legătură feroviară internațională, cu căile ferate din sudul Rusiei. Cîteva luni mai tîrziu, va fi terminat și traseul Pitești—Virciorova, ca-

re avea să facă legătura cu căile ferate austriace. La zece ani de la inaugurarea liniei București — Giurgiu, România dispunea de o rețea feroviară în lungime de peste 1 300 km, dintre care statul controla, însă, numai 92,5 km. Restul fiind exploatat de Societatea acționarilor C.F.R. și de compania Offenheim. Abia după 1889, cu mari eforturi financiare și împrumuturi în străinătate, statul român va putea răscumpra căile ferate, aducîndu-le îmbunătățiri și construindu-le instalațiile aferente.

La împlinirea a 100 de ani de la inaugurarea primei căi ferate din România, în țara noastră s-a sărbătorit și darea în funcțiune a primei magistrale feroviare electrice București—Brașov, în lungime de 167 km. Acest eveniment reprezintă numai un moment din vasta activitate de dezvoltare și modernizare a Căilor Ferate Române, care totalizează peste 11 000 kilometri

O.E.

GEOGRAFICA (Rebus: 3, 5)

Gara Filaret în acea zi memorabilă

ÎNSEMNAȚII DE CĂLĂTORIE

* *R. S. F. Iugoslavia*

* *Turcia*

* *R. P. Ungară*

* *Italia*

* *Tunisia*

ALPII JULIENI

Prin varietatea peisajului, care îmbină calmul albastrei Adriatice cu severitatea piscurilor, prin bogăția tezaurului etnografic, prin simbioza fericită între cultură și industrie și mai ales prin caracterul ferm și totodată prietenos al oamenilor, peisajului sloven merită din plin metafora scriitorului Ivan Cankar, «cerul de sub muntele Triglav».

Desigur că lumea alpină este partea cea mai caracteristică și mai interesantă a teritoriului Sloveniei, iar Alpii Julieni, care se găsesc în partea sa septentrională și occidentală, unesc sufragiile unanime. Privind harta, ei formează un trapez neregulat cu o suprafață de aproximativ 800 km². În linie dreaptă, axa vest-est, între Bled și Bovec, măsoară 42 km, iar axa nord-sud, între Kranjska Gora și lanțul munților Bohinj — 29 km.

În centrul masivului se înalță miticul munte al legendelor slovene, Triglav, sau Piscul cu Trei Capete, care prin cei 2863 m este cel mai înalt vîrf al Iugoslaviei.

Alpii Julieni sînt ultima ramură din puternica spinare a Alpilor care traversează Europa începînd de pe Coasta de Azur la Nisa și terminînd pe coastele Adriaticii la Koper. Spre nord, pantele lor coboară în apele cristaline ale Savei Dolinka, care-i desparte de lanțul Karavanken, granița Iugoslaviei cu Austria. La sud ele se pierd încet în vestitul ținut al Carstului, mărginindu-i cu Alpii Dinarici. În plus, un puternic briu de peste 2000 m îi învecinește cu Italia, iar în est, crestele se domolesc pe platoul Pokljaska, ogîndindu-se în lacul Bled.

Alpii Julieni sînt alcătuiți din calcar, prezentînd lungi creste accidentate și aerisite, vîrfuri puternic elansate, numeroase ace, dinți și hornuri, văi adînci cu ape limpezi ce parcă își au originea în grohotișul fin al pereților. Caracteristic acestor munți este culoarea lor deschisă, aproape albă, care în însoritele zile de vară reflectă o lumină orbitoare, ireală.

Arborii, florile, stîncile și zăpada — toate par să ți se arate sub noi forme, noi aspecte de frumuseți. Triglav domnește peste o lume de vis, eliberată din ghiara timpului, plină de hornuri ascunse și neașteptate perspective, cu prăpăstii ce se deschid brusc între pereți ireali.

La acestea țin neapărat să adaug uimitorul peisaj al lanțului Mangart-Jalovec pe care-l descoperi de la modestul refugiu Prehodavei și perspectiva ce se deschide asupra albei văi a lacurilor Triglav, după ce ai străbătut pădurea de zădă de la picioarele peretelui Bela Skala.

Alpii Julieni se împart în patru grupe distincte: Mangart, Razor, Triglav, și Bohinj. Aceste masive sînt străpunse de văile adînci ale apelor Koritnica, Soca, Bistrica și Sava Bohinjska, care îi fac deosebit de accesibili; cea mai îndrăzneată și totodată mai frumoasă cale este șoseaua ce unește Bovec cu Kranjska Gora, trecînd prin valea Trenta, ridicîndu-se pe 25 serpentine la pasul Vrsic (1611 m), și coborînd apoi pe tot atîtea serpentine, sub peretele Skrlaticiei, al doilea vîrf ca înălțime: 2738 m.

Centrul masivului îl constituie vîrfurile Triglav (2863 m) care își întinde cele cinci brațe spre toate punctele cardinale. Căile de acces cele mai des vizitate pleacă din valea Trenta, Vrata sau Bohinj. Urcușul este ușurat de numeroase cabane presărate de-a lungul traseelor. Numai vîrfurile este înconjurat de patru cabane primitoare, la distanțe variînd între 1 oră—2 1/2. Două particularități constituie polii de atracție ai acestui masiv. În primul rînd perspectiva uluitoare pe care o ai de pe Triglav, privirile pierzîndu-se pînă în apele Adriaticei, pe crestele Dolomiților și pe piramida de gheață a Grossglockner-ului de deasupra imensei căldări glaciare ce se deschide sub abruptul de 1000 m. al peretelui nordic. În al doilea rînd, existența Parcului Național Triglav, care pe lîngă frumusețea sa naturală aduce în plus bogăția unei faune și flore specifice.

Rezervația parcului Național, inițiată încă din anul 1937 și definitivată în 1959, cuprinde un teritoriu de aproximativ 2000 ha, așezat între două ramuri sudice ale Triglavului, cu vîrfuri ce depășesc în medie 2300 m. La nord punctul cel mai înalt este Kajavec (2568 m), (neincluzînd vîrfurile Triglav), terminîndu-se pe platoul carstic Hribarice. De-a lungul văii, mărginită lateral de straturi groase de grohotiș fin și lespezi uriașe de calcar alb, se înșiră un număr de șapte lacuri. Pri-

mele trei se situează într-un peisaj lunar, înfricoșător prin asprimea haosului de stinci; lacul al patrulea, cel mai mare, se află în centrul unei regiuni ce este dată ca exemplu de ținut carstic; aici este și limita superioară a pădurii de zădă. Două lacuri gemene găzduiesc între ele o cabană, într-o regiune de un patetism ceaikovskian, iar al șaptelea, numit și Lacul negru, este ochiul ciclopic al unui peisaj romantic. La câteva minute de acest ultim lac, se găsește peretele Komarca, o seceră înaltă de 600 m. La poalele ei, la izvoarele Savicei, la 654 m este limita interioară a parcului.

Spre sud, valea lacurilor se sprijină de virfurile Bogatin și Komana, de peste 2000 m.

Flora și fauna rezervației sînt deosebit de exuberante în cantitate și varietate. Amintesc numeroasele exemplare de floare de colț, de «Alpenrosen» ș.a. Capre negre și uneori muflonii veniți în vizită din Dolomiți, sînt apariții delicate, profilate fulgerător pe înălțimile creștelor.

Ceea ce impresionează îndeosebi este îmbinarea fericită între siluetele svelte, verzele crud al zădelor și albul strălucitor al pereților. La o primă trecere prin Alpii Julieni, Parcul Național Triglav se impune a fi văzut, rezervîndu-i cel puțin două zile.

Cel de al doilea grup de piscuri interesant mai ales pentru cei care îndrăgesc peisajele accidentate, îl reprezintă creștele ce au originea în piscul Razor (2601 m). Pe lanțul ce se desprinde spre nord se urcă pe al doilea vîrf ca înălțime, Skrlatica, de 2472 m. Cu nenumăratele sale hornuri, dinți și pereți, de un alb imaculat, care din Spik (2472 m) se prăvălesc nebunește spre apele Savei, masivul constituie un teren preferat al alpiștiștilor. De altfel peretele nordic este prevăzut cu patru bivuacuri. Nu mai puțin interesant este și Prisojnik (2574 m), în al cărui perete nordic se deschid două uriașe ferestre, cu vedere spre înverzita vale Trenta. Șoseaua ce urcă pînă la pasul Vrsic, și nenumăratele cabane și hoteluri de pe parcurs, ușurează accesul în această zonă, mai pretențioasă în ceea ce privește măiestria cățărutului și pe care o recomand numai celor mai pricepuți.

Despărțiți de vestita vale Trenta, spre vest, se înalță oarecum mai solitar, masivul Mangart (2678 m). Chiar peste vîrf trece granița cu Italia. Mangart este accesibil din Bovec, pe valea Koritnica, pe o șosea ce urcă pînă la 2072 m, la cabana ce-i poartă numele.

Un pisc cu un aspect deosebit îl reprezintă Jalovec (2643 m). Pantele sale nordice, ce se ridică deasupra renumitei văi Planica, cu trambulinele de ski, oferă celor iubitori de alpinism un teren excelent.

Ultimul contrafort al acestei creste îl reprezintă Grintavec (2344 m), pe care îl ocolește Soca, la sud, în drumul ei înspumată spre Bovec. Cei 31 km ce despart pasul Vrsic de Bovec, străbat una din cele mai cunoscute văi alpine din Europa. Trenta oferă pe tot parcursul ei un peisaj de o frumusețe copleșitoare. Decorul său îl constituie piscurile Lepa Spica cu Kanjavec, ce aparțin Parcului Național Triglav, Pihavec, Razor, Pfishojnik, Mojstrovka, Travnik și Jalovec, ceea ce trebuie să mărturisim, constituie un cadru impresionant. Valea este străbătută de albele panglici ale Socci și ale unei moderne șosele. De Trenta aparține și valea Koritnica ce urcă spre Mangart. Muzica acestor ape, care însoțesc peisajul maestos al arhitecturii montane, creiază un final liric de neuitat pentru cei ce părăsesc Alpii Julieni pe această cale.

Cel de al patrulea grup de vîrfuri mai modest în comparație cu primele, îl constituie munții ce se întind la sud de lacul Bohinj și care se pierd în ținuturile carstice. Crestele nu depășesc 2000 de metri, constituind locuri ideale pentru sporturile de iarnă. Un teleferic urcă din așezarea Ukane, la capătul vestic al lacului Bohinj (525 m) pînă la un complex turistic, la altitudinea de 1535 m, așezat pe un platou sub vîrfurile Vogel (1923 m). Mai multe ski-lifturi deservesc pantele ce îți oferă o priveliște largă asupra masivului Triglav.

În timpul verii se poate intra în Parcul Național Triglav pe un drum mai ocolit, trecînd peste Komna și Bogatin și atingînd peretele Komarca în partea sa vestică.

Am schițat sumar personalitatea Alpilor Julieni, care, însă, fără cîteva cuvinte despre oamenii care îi populează, ar rămîne incompletă. Simpli, cinstiți și hotărîți, muntenii din Gorenjsko au condus adesea pentru prima oară pașii multor cercetători ce au căutat să pătrundă tainele Triglavului.

Talentul artistic al locuitorilor se manifestă în vasele ornamentate, în broderii, dantele și mai ales în arta sculpturii în lemn și a fierului forjat. În satul Kropa, nu departe de Bled, poți vedea tot ațitea obiecte ca într-un muzeu, dar în plină viață.

Închei această scurtă prezentare, cu dorința de a fi trezit interesul pentru una din cele mai pitorești regiuni ale Iugoslaviei și în speranța că aceste rînduri au reușit să le facă cunoscut cel puțin o parte din plaiurile și crestele Alpilor Julieni, transmițînd ceva din emoția clipelor petrecute în lumea lor de stîncă.

GH. ATANASIU

Itinerar

— Punct de plecare: Bled (52 km de la Ljubljana, pe șosea), alt. 475 m,

1. Bled — Bohinj (Ukanc). Șoseaua 34 km.

2. Bohinj — Cabana lacurilor văii Triglov.

Potecă marcată, de la cabana Sanica, peste peretele Komarca.

— Altitudinea (punct de plecare): 525 m.

— Altitudinea (punct de sosire): 1683 m.

Durata: cca 4 ore.

3. Cabana Lacurilor văii Triglav.

— Cabana Prehodavei — cabana Planica (peste șeaua Hribarice).

— Altitudinea la punctul de sosire: 2408 m.

— Durata: cca 6 ore. Variantă: ascensiune pe Kanjavec (1,5 ore), cu înnoptare la Prehodavci.

4. Cabana Planica — Triglav — Pasul Luknja — Gamsovec — Cabana Pogacnikov

— Altitudinile vîrfurilor de trecut: Triglav, 2863 m și Gamsovec 2384 m.

— Altitudinea pasului Luknja: 1758 m.

— Altitudinea la punctul de sosire: 2052 m.

— Durata: cca 8 ore (cu două popasuri mai îndelungate)

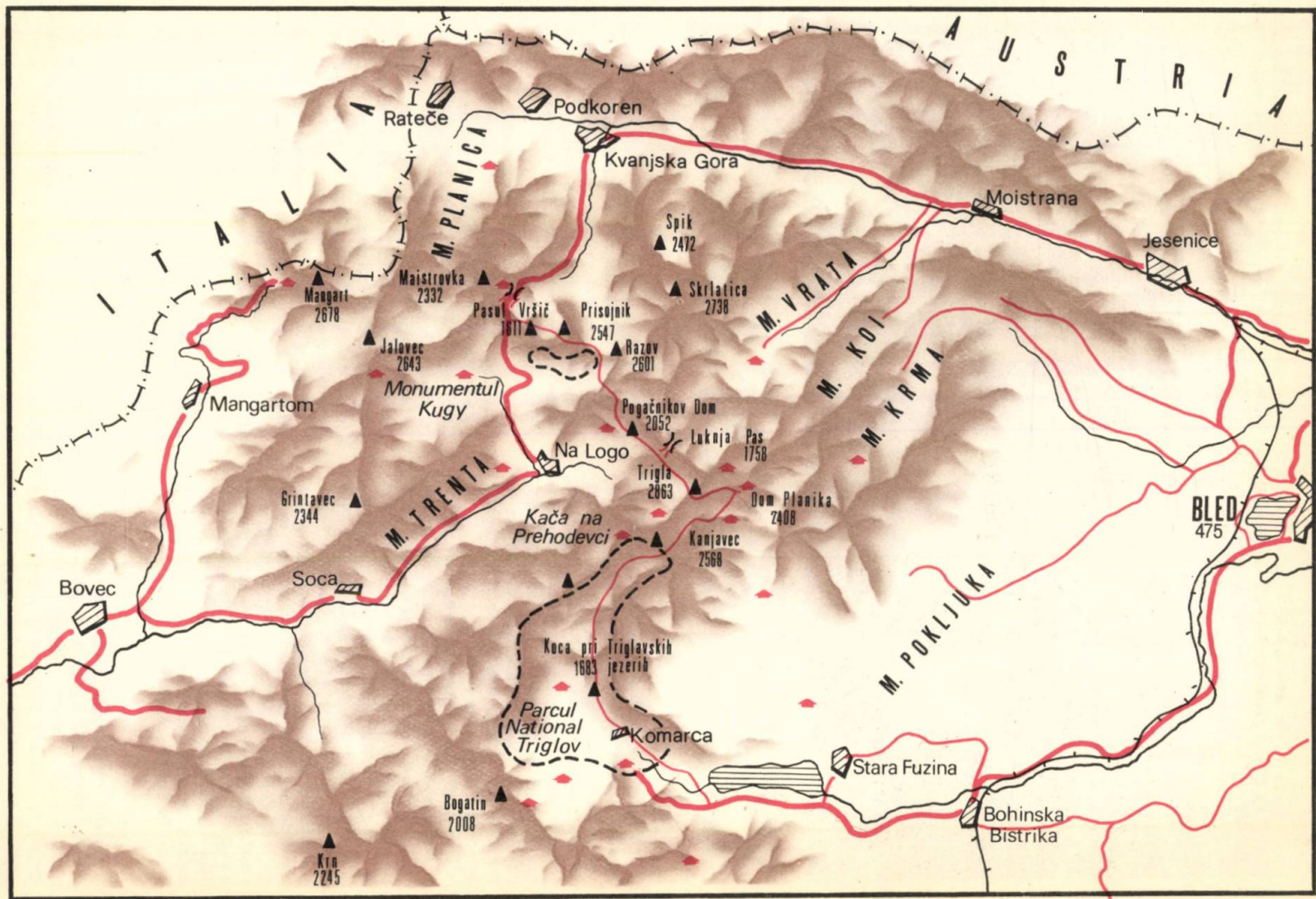
5. Cabana Pogacnikov — Razor — valea Mlinarica — Pasul Vrsic

— Altitudinea vîrfului de urcat: 2061 m.

— Altitudinea punctului de sosire: 1721 m, la cab. Ticarjev Durata: cca. 5 ore.

6. Valea Trenta — Kranjska Gora — Ljubljana

— Pe jos și... în final, cu autocarul.

ISTANBUL

Turcia a exercitat și exercită o adevărată atracție asupra turismului european. Dar nu numai asupra lui: turiștii sosiți din America pentru a vizita bătrînul nostru continent își încheie de regulă, voiajul, tot pe malul Bosforului, părăsindu-și aici — pe un preț quasi-derizoriu — mașina de ocazie cumpărată la Hamburg sau Calais, după cuvenitele tribulații prin Italia, Elveția sau Austria.

Creșterea spectaculoasă a numărului de turiști care se îndreaptă spre Turcia se datorează, în primul rînd, „perlei Bosforului”, orașul care și-a schimbat de atîtea ori numele și menirea în decursul istoriei: «Mică Romă», cum îi spunea Constantin cel Mare, fabulosul Bizanț spre care porneau corăbiile venețiene, Constantinopolul Sublimei Porți a imperiului otoman, Istanbulul de azi, deținător al unor comori unice de artă, cultură și civilizație. Puțini turiști își continuă drumul spre Ankara sau Izmir pentru a vizita Efesus sau ruinele Troiei de la Hissarlık. Majoritatea «capitulează» în fața Istanbulului, socotit un «nec plus ultra», ce lasă în umbră orice alt obiectiv turistic.

Turistul român care pleacă spre Turcia cu mașina, întâlnește magistrala Belgrad—Sofia—Istanbul după ce trece pasul Șipca, fie la Plovdiv, fie la Haskovo. Șoseaua, suficient de largă

dar fără să aspire la titulatura de autostradă, se desfășoară paralel cu riul Mărița pînă la Adrianopol, de unde, traversînd o regiune cu puține denivelări, se îndreaptă spre Bosfor, printr-un peisaj care seamănă cu cel dobrogean dintre Hirșova și Constanța.

La aproape 70 de km de Istanbul, șoseaua întâlnește Marea Marmara, pe malul căreia micile hoteluri, moteluri și campinguri se țin lanț, imbiindu-te la popasuri mai îndelungate. Plaja e uneori îngustă și fără prea mult nisip, dar s-au amenajat solarii pe... scînduri ca la Monte Carlo. Șoseaua, bine întreținută, este flancată cam din 15 în 15 km de stații de benzină și stîlpi pe care sînt montate telefoane în legătură cu autoservice-urile aflate cam din 30 în 30 de km.

Istambulul apare pe neașteptate, la capătul unui ușor urcuș. Așezat pe șapte coline, — ca și Roma — acest oraș bătrîn și totuși tînăr pare, de departe, un amalgam cromatic, un vîl masat de clădiri cînd mărunte, cînd impunătoare, din mijlocul cărora se desprind nenumărate moschee cu cupole uriașe și cu minarete ajurate de dantelă tăiată în piatră, care par niște semne de exclamare zvîrlite spre înalțuri.

Intrarea în oraș se face pe sub una din porțile practice în masivele ziduri de apărare ale Constantinopolului asaltate la 1453 de Mahomed al II-lea, ziduri a căror imagine o afli pictată de un zugrav anonim pe unul din pereții Voro-

nețului. Până la Cornul de Aur — golful care desparte în două partea europeană a Istanbulului — circuli pe o veritabilă autostradă. De îndată ce treci, însă, peste această pitorească oglindă de apă populată de zeci de ambarcațiuni multicolore, străzile se îngustează, obligându-te să conduci atent.

De aici încolo, începi să descifrezi marile contraste care caracterizează cel mai mare oraș al Turciei. Alături de blocuri moderne și vile somptuoase, înșirate mai ales pe malul Bosforului până la Tarabya, vei zări case, mici, pipernicite, agățate parcă de versanții colinelor. Alături de străzile largi, gen autostradă, vei întâlni ulicioare întortochiate și în pantă, cu caldarâmul deteriorat, cu magazine ce-și etalează marfa ocupând trotuarele, străduțe pe care se circula în sens unic, solicitând la maximum îndeminarea șoferilor. Alături de luxoase mașini ultramoderne, în Istanbul întâlnești cărucioare trase de măgăruși și toate tipurile de automobile care și-au trăit gloria prin anii 1950—56, orașul acesta fiind așa cum spuneam la începutul acestor note de drum, locul de agonie al mașinilor cumpărate de ocazie la Hamburg sau Calais și părăsite aici de stăpînii lor care au preferat să se întoarcă acasă cu avionul. În treacăt spus, circulația tuturor acestor vehicule se face după bunul plac, fără a se respecta prea mult regulile de circulație, așa că orice mic incident se rezolvă pașnic, «la mica înțelegere».

Dar Istanbulul nu e numai un oraș al contrastelor, ci totodată, un oraș al vestigiilor și al muzeelor, lucru firesc pentru trecutul și poziția sa geografică. Despre istoria zbuciumată a orașului povestesc zidurile de apă, are, fortăreața Edicule — unde și-au găsit moartea mulți domnitori români, printre care și Constantin Brîncoveanu, — celebra catedrală Sfînta Sofia, construită pe vremea lui Justinian, Moscheea Albastră, clădită de sultanul Ahmed, moscheea lui Soliman Magnificul — cea mai mare din Turcia — palatul Dolmabahce — socotit de localnici drept cel mai somptuos palat construit vreodată — vechiul serai al sultanilor, cunoscut azi sub numele de Topkapi, turnul Galata, ce privește semeț spre Uskudar (Scutari), partea asiatică a Istanbulului, supraveghind parcă mișcarea vapoarelor în Cornul de Aur și pe apele Bosforului pînă hăt departe, spre ruinele cetății lui Murad al IV-lea, cît și străzile înguste din cartierul Pera sau un Fanar...

O vizită la Topkapi este egală cu citirea a mii de pagini din istoria imperiului otoman. Muzeul adăpostește veșminte ale sultanilor care au domnit după 1453, celebrele tronuri bătute în pietre nestemate, porțelanuri scumpe — donate sultanilor de regii țărilor europene — monede, sigilii, scrieri vechi, săli de primire — cu mobilier în lemn de palisandru și broderii de o finețe nimaginabilă — ustensilele folosite în bucătă-

riile seraiului, splendidele decorații ale haremului etc. Într-o încăpere bine păzită se află un sicriu de aur masiv sub un baldachin tot din aur și sabia profetului Mahomed... Ca și Versaillesul, palatul Topkapi a fost mereu extins de fiecare sultan, care a adăugat cîte ceva, astfel că însăși construcția lui reflectă stilurile dominante în arhitectura otomană de-a lungul veacurilor.

Biserica Sfînta Sofia construită de Justinian și transformată în moschee chiar în noaptea ce a urmat cuceririi Constantinopolului, a păstrat nu numai elementele inițiale ale arhitecturii — cuceritorii adăugînd doar minaretele, externe edificiului — ci și creștine, chiar în absida fostului altar. Vizitatorul este impresionat de cupola gigantică al cărei secret de construcție și susținere n-a fost descoperit încă.

Nu departe de Sfînta Sofia, dincolo de un parc aflat la doi pași de «Sublima Poartă» — sediul marelui vizir — se află moscheea lui Ahmet al cărei interior, din faianță colorată, reflectă o lumină dulce, albastruie, fapt care a făcut ca moscheii să i se spună «Moscheea Albastră», singura cu 6 minarete din Turcia. Se spune că, deoarece doar moscheea de la Mecca avea dreptul să aibă 6 minarete, Ahmet a preferat să construiască un al 7-lea la Mecca decît să dărîme unul de la ctitoria sa.

La capătul pelerinajului lor pe la aceste obiective turistice, vizitatorii poposesc de regulă la Marele bazar acoperit de un adevărat labirint de străduțe, cu sute de prăvălii în care poți găsi pe lîngă produsele tradiționale ale artizanatului turc și cele ale... bucătăriei orientale, apoi fructe, obiecte de aur, piele, fildeș, amulete, icoane etc. Tîrguiala și reclama mărfurilor se face cu deosebită vervă a neguțătorilor din Orient, astfel că ieșind de aici rămi cu imaginea unei pieți din Bagdadul lui Harun al Rașid.

Adevăratul tarmac al Istanbulului te învăluie de îndată ce coboară umbrele înserării. Atunci, luminile multicolore ale vapoarelor care trec prin Bosfor sau prin Cornul de Aur — cînd pontoanele celebrului pod Galata se dau la o parte — și marea de lumini a orașului așezat pe șapte coline împrumută văzduhului o vîpăie stranie. Încărcată parcă de parfumul și imaginile trecutului.

Oraș al vestigiilor și al contrastelor, Istanbulul este totodată un port uriaș în care activitatea economică pulsează cu putere, cu o viață trepidantă, a căreia furnicarul de oameni și mașini de pe podul Galata, din cartierele Beyoglu sau Pera îi conferă o vivacitate și un pitoresc de neegalat.

Pentru cei mai romantici, Istanbulul rămîne însă orașul serilor de vis, în care luna plină suspendată deasupra Cornului de Aur face parte parcă dintr-un decor de teatru...

SEVER NORAN

MUZEUL INDUSTRIEI HOTELIERE DIN BUDAPESTA

Buda, străvechiul și odinioară aristocraticul cartier al orașului de pe Dunăre, unde fiecare casă evocă secole de istorie și de artă, atrage prin pitorescul așezării sale mai pe toți turiștii care poposesc în capitala Ungariei.

Buda, fiind în trecut reședință administrativă și politică, spre deosebire de Pesta, centru mai mult comercial, a determinat circulația unui anumit public — înalți funcționari, deputați aristocrați — ceea ce a făcut ca localurile publice să capete un caracter select și a căror tradiție se regăsește și astăzi în câteva din vechile restaurante și cofetării ale acestui cartier. Deosebit de sugestivă este astfel celebra cofetărie «Ruszwurm». Mobilierul Biedermaier — tejgheaua, vitrina pentru prăjituri, cele câteva măsuțe și scăunele — aceleași de la inaugurarea acestei cofetării de la începutul veacului trecut, face ca timpul petrecut aici să transpună pe consumator într-o altă epocă, într-o ambianță greu de exprimat în cuvinte, în care se îmbină satisfacțiile cultural-estetice cu cele prozaice, guru mande.

Același sentiment de delectare îl crează o masă servită la restaurantul Fortuna sau la

cel amenajat în clădirea vechiului parlament («Regi Orszaghaz») sau o seară petrecută în tavernele autentice medievale de la subsolurile celor două restaurante. Sau, în fine, vremea petrecută la barul non stop, de veche tradiție, «Old Firenze», mult apreciat de budapeșteni, vine parcă să încheie într-o formă modernă parcurgerea istoriei artei de a primi, din ospitalierul oraș care este Budapesta.

Localurile citate nu reprezintă decât cîteva exemple de felul cum sînt valorificate în țara vecină tradițiile artei deservirii clienților în localurile publice. În Ungaria sînt nenumărate și variate reconstituiri — executate cu concursul Intendenței Monumentelor Istorice — de hanuri, taverne, restaurante care au contribuit odinioară la renumele localităților în care se află și sînt chemate astăzi să le perpetueze. Este suficient a cita aci hanul situat în plin cîmp, de la Nemeș-Vamoș, în drum spre Balaton, sau «Agria Taverna» din Eger, în nordul Ungariei, instalat în vechile catacombe ale orașului sau pitoreasca circumă «Cezar» din Sopron, sau elegantul restaurant amenajat în castelul de la Sikloș, din sudul Ungariei pentru a înțelege rolul care se acordă tradiției în această activitate comercială.

O ilustrare a acestei afirmații o constituie însăși organizarea unui muzeu al hotelăriei la Budapesta. Amenajat la etajul vechiului han Fortuna, pe strada cu același nume, în cartierul în care se află localurile de tradiție sus amintite, exponatele muzeului uimesc prin simplitatea lor. Sînt prezentate obiecte din cele mai comune, farfurii, tacîmuri, servicii de spălat și alte obiecte asemănătoare, dar care luate însă la un loc capătă o valoare muzeistică deosebită, reușind pe deplin să transmită mesajul pe care și-l propune tematica muzeului. Atmosfera de muzeu al hotelăriei este completată de acordurile unui pian mecanic, care răspîndește în toate încăperile melodii plăcute ale unor dansuri de odinioară.

Primele exponate — în ordine cronologică — se referă la antichitate, la felul de a se hrăni al popoarelor migratorii, la evul mediu. Tacîmuri antice, opaite, vase de ceramică des-

coperite în săpături arheologice ca și pocale de metal, tacămuri medievale, farfurii, platouri, ilustrează textul care se referă la apele minerale de la Aiqunqum căutate pentru sănătate ca și textele care vorbesc despre tavernele și hanurile romane, despre căraușii medievali și obiceiul de a găzdui călătorii la mânăstiri. Este menționat și documentul din 1279 — cea mai veche mărturie de acest gen din Ungaria — care pomeneste de Calvus Petri albergator — adică Petru Chelul, hangiu care ținea un han la Estergom. Într-o vitrină atrag atenția obiectele — tacămuri și pahare lucrate artistic în argint — din secolele XVI și XVII care vor să ilustreze pătrunderea în bucătăria maghiară a influenței orientale (Ungaria era pașalic turcesc). Turcii introduc folosirea cafelei, a tutunului, întrebuințarea condimentelor zise coloniale ca și apariția unor mincăruri până atunci necunoscute, fie pe bază de orez sau cum ar fi ardeii umpluți sau varza umplută (care nu este același lucru cu sarmalele noastre). Vase turcești așezate pe un covor oriental și vasul specific pentru jăratec sugerează din plin această epocă din istoria țării vecine.

După eliberarea de sub jugul turcesc se instalează în Ungaria mulți hangii germani care aduc nu numai obiceiurile lor dar își amenajează și mobilează hanurile după moda germană. Texte cu extrase din călători străini, ilustrează gravurile de epocă care reprezintă hanurile de poștă din Ungaria secolului XVIII. Pocale și vase pentru servit vinul, sînt din cele mai interesante pentru evocarea unor momente de istorie locală.

Următoarele săli sînt rezervate secolului XIX și amintesc localuri devenite celebre prin evenimentele sociale, culturale sau politice a căror scenă a fost. Ideea centrală a expoziției constă în a sublinia specializarea și transformarea hotelăriei într-o adevărată industrie. Se face mențiunea primelor hoteluri din Budapesta, transformările suferite odată cu apariția vagoanelor de dormit, începuturile turismului. Sînt expuse meniuri vechi, unele chiar de la restaurante vieneze, veselă și tacămuri. Veselă de hotel folosită înainte de introducerea apei curente; prospecte vechi și ale unor hoteluri.

Foarte frumoasă este prezentarea unei mese festive aranjată după moda primei jumătăți a veacului trecut.

Una din vitrine este dedicată cafenelei «Pilnax» locul de întrunire a tineretului revoluționar și de unde a pornit de altfel manifestația din 15 martie 1848 și care avea să declanșeze revoluția.

Într-o altă vitrină sînt adunate diferite tipuri de fierbătoare de cafea premergătoare «espresso»-urilor care împinzesc astăzi capitala maghiară.

O bună parte a celei de a doua săli este rezervată prezentării evoluției bucătăriei. Sînt aici vase de bucătărie de la cele mai simple care se găsesc și în gospodăria țaranului, pînă la tot felul de instrumente — cuțite, linguri, mojar, bătătoare de carne, ligheane de aramă și faianță — aflate în uz în restaurantele veacului trecut și în unele locuri pînă aproape de zilele noastre. Poate simpla lor prezentare ar fi fost lipsită de interes, dar asocierea expunerii lor cu portretele unor renumiți bucătari, cu diplomele și medaliile care le-au cîștigat la diferite concursuri culinare și bogata colecție de cărți de bucate conferă valoare de simbol acestor banale vase de bucătărie. Este poate momentul cînd se reamintește că la baza industriei hotelăriei au stat muncitorii din această branșă care își aveau durerile și revendicările lor. Despre organizarea lor în sindicat și contribuția lor la revoluție din 1919 vorbesc cele cîteva materiale adunate într-o vitrină special dedicată acestui scop.

În ultimele săli este reconstituită o cofetărie din secolul XIX cu mobilierul original unde este instalat și pianul ale cărei melodii se răspîndesc în tot muzeul și interiorul unui han de țară în care mobilierul și vesela nu diferă mult de cel al interioarelor țărănești.

Un amănunt pitoresc constă în împletitura de gradele menită să protejeze tejgheaua și deci și pe hangiu în cazul unor bătaii care se iscau în localul hanului. Fotografii ale unor hanuri vechi, existente încă în Ungaria, și o hartă a răspîndirii lor, vin să completeze imaginea acestui gen de localuri populare.

Părăsind Muzeul Hotelăriei din Budapesta se încearcă sentimente variate. Cunoștințele se îmbogățesc confirmînd încă odată că fiecare preocupare omenească are un trecut al ei. Păstrarea vechilor mărturii și folosirea lor în felul cum a fost organizat acest muzeu dă un sentiment de continuitate în meseria respectivă și demonstrează existența unei tradiții care se cere dusă mai departe.

Pe cînd și la noi un muzeu asemănător?

OLIVER VELESCU

ITALIA

un muzeu

Un poet florentin din secolul al XV-lea, Angelo Poliziano, a imaginat un epitaț al lui Giotto în care marele pictor se recomandă astfel: «Sînt Giotto!... Acest nume va ține locul unui lung poem». Cîte nume în cultura italiană, care fac, fiecare, cît un poem! Nu prin melodismul lor, prin sonoritatea lor melifluă, ci prin muzica lor mai adîncă, prin reverberația vastă a înțelesurilor pe care le cuprind.

Un Giotto reprezintă o ipostază fundamentală și un simbol al culturii europene. Un simbol al inteligenței care concepe distinct lucrurile și în același timp le face să comunice pe dinăuntru, într-un limbaj de rigoare și totodată de tandrețe, tandrețea unei geometrii care nu ofensează concretul. Gesturile oamenilor săi, draperiile care le amplifică exact, fără nici o emfază, sînt marele echivalent prin care Europa medievală răspunde Greciei antice. Aceste simple draperii căzînd în clopot, ușoare și în același timp infailibil monumentale, se întîlnesc cu esențialitatea marelui clasicism, mai mult decît gesturile mitologizate ale Renașterii. De aceea Giotto este simbolul exemplar al unei evoluții de secole, al tradiției grandioase. De aceea un artist ca Degas putea să exclare: «O, Giotto, lasă-mă să văd Parisul; și tu, Paris, lasă-mă să-l văd pe Giotto!»

Dar în Italia o asemenea alternativă tranșantă nu e obligatorie: noul și vechiul dialoghează mereu, interesant și imprevizibil. Lîngă nostalgia crepusculară ale lui Lampedusa se afirmă acuitatea febrilă, nervos modernă, a atîtor creatori contemporani, literați sau mari nume ale ecranului. La Spoleto, bunăoară, Festivalul celor două lumi a prilejuit alăturări neașteptate. Pe cîrtiere întregi, orașul păstrează, pregnantă, o atmosferă medievală, peste o ripă enormă se deșiră apeductul Ponte delle Torri, lung de 230 de metri și înalt de 80 de metri: o zidire din veacul al XIV-lea, pe fundamente romane. În Campanile, se disting, de asemeni, blocuri masive de epocă romană, Domul amestecă fermecător mozaicuri din veacul al XII-lea și ilustre picturi din veacul al XV-lea, de Fra Filippo Lippi. Și, în acest context, se înserează sculpturi, opere ale ultimilor ani, colonne alveolate sau fierării ghimpoase, de un Pomodoro, de Chadwick, chiar la intrarea în oraș, te întîmpină, generos desfășurate, planurile metalice ale unui Stabil, de Alexander Calder: scenografie tehnologică, de vreo douăzeci de metri înaltă, înlocuind Arcul de Triumf al arhitecturii de odinioară — ai spune, o introducere inedită la Festivalurile internaționale de teatru ce se țin aici, în străvechiul Spoleto.

Cu un simț prodigios al spectacolului, cu o regie admirabil eficace, și totodată cu un scrupul delicat și sever — astfel își exhibă Italia ruinele venerabile. Nu-s nicăieri stinghere, nici în cea mai trepidantă ambianță; se ivesc parcă anume, ca să te exalte, ca să procure o dimensiune mai completă senzației de modernitate. La Roma, pe Via dei Fori, deasupra fluviului enorm de mașini, gonind în noapte, — se boltesc ruinele haotic vaste ale bazilicii lui Constantin: magnific luminate, cu o știință îndrăznească și sigură, demnă de vocația lor imperială. Iar la o curbă unde mașinile virează frenetic, pe Viale delle Belle Arti, apare dintr-odată, la capătul unui tunel de umbră, fațada Villei Giulia, frumoasa arhitectură de Cinquecento a lui Ammanati. În lumina proiectoarelor, în rumeneala lor fabuloasă, dar însuși grăuntele și uzura tencuielii, coaptă de soare: dîndu-ți, cînd o privești, nu știi ce aspră, sezisantă bucurie tactilă. Eclerajul,

oricît de spectacular, nu-i o şiroire gratuită de lumini pe suprafeţele clădirii; el serveşte fără echivoc plastica arhitecturii, adevărul ei ireductibil.

Nimic flasc şi eclectic, într-o astfel de confruntare, deloc iredpectuoasă, — între ritmurile contemporane şi patrimoniul inatacabil al trecutului. Şi nu odată, de asemeni, ai ocazia să admiri acordul fericit care s-a realizat în Italia, între aspectul venerabil al unor clădiri vechi de secole şi amenajarea lor interioară, de o admirabilă calitate modernă. Astfel e muzeul exemplar organizat de la Napoli, în palatul Capodimonte, unde s-a realizat un confort muzeistic şi o atmosferă foarte plăcută, sau muzeul din Palermo, în palatul Abbatellis, gotic din secolul XV, în care s-a instalat un muzeu de un rafinament auster, de o stringenţă absolută, de un gust cu adevărat princiar. Şi pentru că e vorba de Sicilia, să numim de asemenea lucrarea pe care a prilejuit-o marele ansamblu de mozaicuri romane de la Piazza Armerina. O suprafaţă de câteva sute de metri pătraţi, împodobită cu scene sportive de vînătoare, de jocuri cu mingea, de înot, cu figuri în bikini, este protejată de un vast acoperiş de material plastic, care — rafinament neaşteptat — are o linie de villa romană. La Uffizzi, ni s-au arătat planurile de nouă amenajare, de lărgire a spaţiului muzeistic — totul gândit cu un scrupul delicat şi sever. În Italia, de altminteri, s-a născut încă în antichitate ideea unor reconstituiri muzeale — e cea ce făcuse împăratul Hadrianus la Villa imensă care-i poartă numele, lângă Tivoli, unde i-a plăcut să transpună celebre monumente din Grecia şi din Egipt. Azi, cînd conştiinţa muzeului, cînd «muzeul imaginar» a devenit o dimensiune organică a spiritualităţii moderne, această vocaţie italiană, de inteligentă păstrare a comorilor trecutului, devine mai semnificativă ca oricînd. Să ne gândim la mulţimea pieselor rare din biblioteca Vaticanului, unde se pot vedea expuse autografe ale lui Tommaso d'Aquino, Michelangelo — cu scrisul imperios şi inegal — Rafael, cu o caligrafie mai feminină, Tasso, chinuit şi frumos, Savonarola, Galileo, Henric al VIII-lea şi chiar ereticul Luther, unde se pot întîlni grafii exotice, persană, indiană, javaneză, japoneză, de pildă, o scrisoare din 1612 către Paolo V. Şi să ne gândim totodată la o instituţie a cărei concepţie este acut modernă, Institutul de patologie a cărţii, unde se studiază, cu metodele conjugate ale chimiei, biologiei şi istoriei artei, avaturile cărţii, unde au fost clasate sutele de ciuperci, de pildă, care pot ataca materia unei tipărituri.

Într-un sens, Italia toată e un muzeu, strada însăşi alătură frecvent operele ilustre ale artei şi înfăţişările vieţii imediat cotidiene. Lîngă faţada severă de la Palazzo Farnese, poate edificiul laic cel mai impunător pe care l-a realizat secolul al XVI-lea, se află la doi paşi, o piaţă de legume plină de o forfotă pitorească. Alături a fost ars pe rug Giordano Bruno. Şi toate stau fericit laolaltă, arhitectura cea mai prestigioasă nu se simte ofensată de prezenţa inocentă a unor detalii de viaţă; aşa cum, în Piaţa San Marco de la Veneţia, porumbelii nenumăraţi par înscrisi în măsurile înseşi ale arhitecturii, ca un modul mişcător.

Şi departe de capitală, ce bucurie să întîlneşti capodopere în aşezările cele mai neînsemnate! La Borgo San Sepolcro, un tîrguşor mărunţ, de pildă, unde s-au născut doi mari abstractori ai secolului al XV-lea, matematicianul Luca Paccioli şi maestrul său, pictorul şi teoreticianul Piero della Francesca. Într-un sat chiar, în capela cimitirului, lungă de vreo doi metri, la Monterchi, descoperi o capodoperă a aceluiaşi Piero della Francesca; urci o alee de chiparoşi şi prin uşa întredeschisă a capelei, privirea şi se opreşte asupra albastrului inefabil al acestei picturi. O împrejurare care ar fi putut deveni pretext pentru «pictură de gen», în mîna altui artist (e vorba de «Madona care se pregăteşte să nască»), devine aici gest de supremă delicateţe, invenţie de o mare nobleţe. E mişcător, de bună seamă, că un artist de valoare lui Piero n-a socotit nepotrivit să lucreze, cu gravitatea lui fără margini, într-un astfel de spaţiu exiguu; unde

opera era amenințată să rămână neștiută. Timpul îl răsplătește însă, un cunoscut istoric al artei italiene, profesorul Roberto Longhi, îmi spunea chiar că mulți străini pun azi mai sus această frescă, în admirația lor, decât însuși ansamblul celebru de la Arezzo.

Dealtminteri, de la un anume nivel al admirației în sus, este zadarnic să încerci opțiuni. Capodoperele se echivalează una pe alta, rămânând ireductibil deosebite. Bogăția Italiei e uimitoare, ea aliază valențe și puteri foarte variate. Este pe de-o parte asprimea robustă, severitatea nudă a atîtor arhitecturi de gotic italian, palate cu aspect de fortăreață, turnuri imperioase, amenințător deșirate, la Bologna, Perugia, Florența. Sînt ecourile unei epoci dure, păstrate emoționant în înfățișarea atîtor orașe, cu străzile strîmte, cu fațade oarbe, difidente și orgolioase; păstrate, așa cum o ghiulea din secolul al XV-lea, mărturia unui asediu, a rămas încrustată în bronzul porții de la Castelul Angevin, din Napoli, stînd prinsă acolo ca într-un buzunar de cangur. Este, în atîtea opere caracteristice, o energie copleșitoare, la Masaccio și mai ales la Michelangelo, o concentrare aproape feroce, îmbătrînind chipul. Energie, precizie. Te aștepti nu odată la aspecte simplu pitorești, de felul imaginilor devalorizate, care circulă curent; și afli, dimpotrivă, aproape la fiecare pas, opere care au caracter, acel accent acut, ireductibil, mult mai prețios decât simpla regularitate caligrafică.

Dar lîngă asprime stă tandrețea, în acest vast instrument cu multe voci care e cultura italiană: blîndețea visătoare a sienezilor, a umbrienilor, tandra suavitate a atîtor vechi pictori, Gentile da Fabbriano, Sassetta, Gozzoli, Carpaccio. O suavitate care nu se opune construcției intelectuale, limpidității renașcentiste. La Roma la Vatican, în capela lui Niccolo V, frescele pictate de Fra Angelico, încorporează preocupări de perspectivă, fără acea frenezie ostentativă care-i caracterizează pe atîția alți contemporani. Dar în același timp, monumentalul are o transparență admirabilă, luminiscenta picturii e asemenea unui metal devenit iradiant și ușor, păstrînd totuși amploarea statuară a figurilor,

Cunoașterea marilor valori italiene constituie pentru noi un izvor de esențiale satisfacții artistice. Cine poate uita capodoperele care au deschis drumuri nebănuite artei de pretutindeni? Cine îi poate uita pe eroii care au îmbogățit gîndul și visul oamenilor cu universuri noi, suveran inteligente, pe un Michelangelo sau Piero della Francesca? Iată, eram la Arezzo, lîngă frescele celebre ale lui Piero, ochiul se muta fericit de la o compoziție la alta, admirînd unitatea rară realizată de artist: transparența mirifică a draperiilor, țesătura lor arahneană se asociază cu arhitectura statuară a corpurilor, culoarea, de o matitate liniștită și adîncă, respinge orice strălucire factice. O lumină dinăuntru, dincolo de soare și de schimbările climei, stăpînește scenele înfățișate de pictor. Femei cu gîturi de lebădă, inefailibil desenate, parcă trase la strung, ca niște porțelanuri lunare; mîini indicibil frumoase, degete care întrebă, degete care înaintează temătoare, parcă spre a pipăi ființa tainică a Ideii. Arta cea mai clară, riguroasă geometrică — așa cum de la Egipt n-a mai fost alta — se vădește în stare să capteze misterul. A început să cînte orga, cineva exersează, și mi se pare că muzica emană din însăși liniștea tulburătoare a culorilor. Visez? Parcă s-a clintit brațul femeii în roșu de lîngă Regina din Saba, gestul acela de o distincție întrebătoare și imperioasă. Cum să rostești în cuvinte această siguranță gravă, această inteligență fără umilitate, dar și fără orgolioasă crispă. Îngerul și femeia au aici capete calme și lucide, o concentrare fără umbre, de tînără Minervă. Lîngă asemenea opere, trăim, perpetuu reînnoită, mîndria faptei artistice, mîndria de a ne simți semenii acestor ființe sublime, care sînt creatorii de geniu. Italienii ne-au dat, nu o dată, prilejuri de asemenea frumoasă mîndrie.

DAN HĂULICĂ

TUNIS

Scoica albă a Mediteranei

Pentru cei ce l-au cunoscut, Tunisia rămâne viu imprimat în amintire, ca un oraș de miresme și culori. Din prima clipă, îți dai seama de puternica lui personalitate specific arabă, înrudită cu orașele Algeriei sau Marocului, de care totuși se deosebește prin atâtea trăsături proprii. Amprenta lui în memorie are ceva magic: e destul să-nchizi ochii și să șoptești în minte «Tunis», și, iată, la mii de kilometri distanță, ca-n basmele fermecate ale copilăriei cu Ali-Baba, el reînvie, întreg și fierbinte, așa cum ți s-a înfățișat ochilor, sclipitor de alb, scoică, de sidef scăldată de soare, îmbrățișând larg albastrele ape ale golfului El-Balira...

Simți în nări aerul călduț spălat de brizele mării, revezi trandafirii înșingerați urcând ghirlandele florilor de foc pe zidurile albe, cu umbre albastrii, în lungul șoselei asfaltate care se curbează, cu grația gîtului de porumbel, de-a lungul litoralului. Șoseaua străjuită de lungul șirag de palmieri, șoseaua în care vin să se reverse, ca sute de afluenți, străduțele înguste, pline, seara, de-o mulțime pestriță și fremătătoare, Șoseaua, pe balustrada căreia stau, bălăbănindu-și picioarele goale, zeci de haimanale simpatice, băiețandri cu fața smeadă și ochi mari sclipind de inteligență, sub fesul roșu, de sub care scapă cirlionții de păr, negri ca abanosul...

Sau, poate, spunînd «Tunis», reînvie, pe limbă aroma și dulceața cu iz atât de specific, a rachiului de curmale, preparat după o rețetă cu totul locală. («bahu»).

Fără îndoială, Tunisia este o capitală modernă, un oraș mare, cu zeci de blocuri și peste 760 000 de locuitori. Această parte a orașului n-are nimic arab, nimic local. Un asemenea peisaj citadin se poate vedea și la Hong-Kong sau Buenos-Aires. El nu-ți rămîne în bagaj, la plecare...

Ceea ce iei cu tine, învelit cu grijă în cutele retinei, este orașul vechi, căsuțele cu niște cuburi albe, unele lângă altele, unele peste altele, etajate, șiruri-șiruri, în amfiteatru pe coasta dealului, împrejmuite cu ziduri tot albe și închizînd mici curți interioare pătrate, umbroase, tipic maure (maurii fiind rezultatul unei îndelungi alambicări între populația străveche băștinașă, berberi peste care s-a altoit ramura cuceritoare, acum peste o mie de ani, cu oarecare infiltrații, mai recente, de sînge european, mai ales italian și spaniol). Privit de la farul La Galetta sau din înălțimea Djebelului Uaali (djebel = munte, colină) întregul oraș pare un monolit alb, scăldat în pulberea aurie, toridă, a razelor de soare. Toată coasta este un mozaic de pătrate albe, suprapuse ca treptele unui vechi

teatru grecesc. Numai umbrele nu sînt grecești. Exceptînd orele de amiază cînd umbrele pier și totul se topește sub polenul luminii, în rest, la orice pas, de-a curmezișul ulicioarelor sau la colțurile clădirilor, se-aștern covorașe violete de umbră catifelată, ca petalele de toporaș...

Și mai este ceva ca totul negrecesc, în această geometrie de horizontale și unghiuri. Sînt accentele ascuțite și înalte ale minaretelor, dar nu așa cum ne-am obișnuit să le reprezentăm la Ada-Kaleh, Istanbul sau Damasc, ci turnuri patrate, masive, străpunse ici-colo de mici deschideri de fereastră, încoronate, tocmai sus, de-un larg balcon acoperit și crenelat pe de-aupra căruia se mai avîntă încă, un turnuleț mai zvelt, în vîrf de cetate, pîrînd scîlpitoare, semiluna. Sînt mai multe construcții impunătoare de cetate decît ale unui lăcaș de pașnică rugă, din înălțimea căruia muzeul își face, de trei ori pe zi, strigarea către Alah și către toți binecredincioșii islamici...

Proiecția întregul zugrăvit, pe-un cer de-un azur nefiresc, de lapis-lazuli, puneți pe-alocuri cite o cupolă albă, netedă, uriașă, de moschee, azvîrliți cite o pată de-un verde întunecat, înaltă (chiparoșii) sau răsîrîră (palmierii). Învaluiți tablouri într-un aer unde se amestecă nuanțele mierii, chihlimbarului și aurului vechi și, poate-poate, veți reuși în imaginație să redați ceva din chipul Tunisului arab, așa cum îl iei acasă, cu tine pentru totdeauna... O simfonie albă, pură și totuși net conturată, ca o scoică de sîdef irizat, ascultînd, pe-o plajă însoiră, șoapta valurilor cu buze de spumă...

Ulicioarele orașului vechi au un parfum al lor, desuet și bineînțeles, oriental prin excelență: străzi curbate ca o lamă de iatagan, întretîindu-se, unde nu te aștepți, cu altele care duc nu se știe unde, fațadele caselor fără ferestre sau rareori cu cite una, îngustă, la etaj, închisă de-o dantelă măiestrită de fier forjat. Balconase suspendate deasupra capului, zidite ca niște mici bastioane, porți cu arcadă și cornișe, oblonite, multe în culori vii, jumătate ocru sau albastru închis. În pustul alb al zidului vîrîut, ușa și fereastra sînt adevăratele oaze ale ochiului. Asupra lor se fixează atenția trecătorului, asupra lor se revărsă dragostea de frumos a arhitectului și meșteșugarilor. Ancadramentul ajurat al ușii și rețeaua de arabescuri a crenguțelor metalice ce-nchid fereastra, iată cele două elemente care imprimă casei tunisiene nota specifică, alături de acoperișul plat pe care toată familia iese, seara, să răsufile răcoarea, ușor sărată a Mediteranei.

De-a lungul străzii este tras firul de electricitate și radioul rar lipsește din vreo casă, dar în loc de sonerie, vizitatorului își anunță prezența cu un original și ornamental mîner de aramă, înfipt în lemnul ușii, avînd aspect de inel, mină de om sau labă de leu. Adeseori, în tencuiala dimprejurul ușii se încastrează mici ceșcuțe de faianță colorată sau (la casele celor mai avuți) șerpulește un ciubuc de piatră dăltuită cu mîgală, ca frunzișul împletit.

În crucea amiezii și-n toila arșitei nu întîlnești tipene de trecător. Toată lumea se retrage, toropită, în unghele lăuntrice de curte, la poala umbrei vreunui smochin sau a unei tufe de iasomie (care, aici înflorește mereu peste an). Activitatea se concentrează în ceasurile proaspete, dimineața și după apusul soarelui. Atunci se pot vedea șirurile lungi ale caravanelor de cămile, ostentate și prăfuite de drum depărtat, înaintînd leneș, legănate, legate una de alta, coada uneia de căpăstrul celei din urmă, șirag nesfîrșit, zeci și sute încărcate dolidora cu baloturi de marfă, snopi de alfa (plantă păioasă din care se fac felurite împletituri sau hîrtie de bună calitate). Poți avea uneori norocul să întîlnești o «caravană a sărli», fiecare animal de povară pîrînd de-o parte și de alta a cocoașelor, cite 5 blocuri imense și strălucitoare de sare. După aspect, te gîndești mai curînd la gheață și într-adevăr, recoltarea ei se face asemenea gheții. În anotimpul secetos, micile ape tunisiene seacă lăsînd albia goală («neduri»), iar bălțile sărate («șoturi») prin evaporare formează la suprafață o crustă groasă de citeva palme, sub care chiftește nămolul. În coaja de sare se fac copii, la cele patru colțuri ale viitorului bloc, apoi se fereștruesc între ele, desprinzîndu-se lespezea grea de cristal mat. ale cărei cioburi le vor cumpăra gospodinele în piață... Străduțele sînt îndeobște așa de strîmte, așa de cotite și-n pantă, încît automobilul nu îndrăznește să se aventureze în orașul vechi. Timpul s-a oprit la frontiera cartierului arab și a lăsat cale liberă măgarușilor și asinilor, străvechi vehicule biblice, răbdătoare, modeste și tăcute, pe care se-narcă sacii și se mai aburcă și stăpînul, chit că ajunge cu papucii de pămînt...

Iată și o tinără mamă berberă, trebăluind la cumpărăturile și nevoile ei zilnice în timp ce feciorul cîrliontat se odihnește comod, călătorînd într-un fel de desagă aruncată pe spate. Simțîndu-se în deplină siguranță în acest veritabil «marsupiu» matern, el admiră minunile lumii, cu un gest (universal, pe semne) desigur dulce: degetul mare în gură. Iar magazinele de cărucioare n-au decît să dea faliment... După cum arată harta, Tunisul, capitala Tunisiei (fostă colonie franceză, independentă din 1956, republică din 1957 denumită de propria ei locuitori «Al-Djounhouria at Tunis») se află în nordul țării, în adîncul unui golf cu același nume, la poalele ultimelor ramificații ale munților Atlas, ce vin cîmînte, să-și scalde labele enorme în mare. Aici, la nord, este «tell-ul», cîmpia binecuvîntată și fertilă, în care fiecare palmă de teren productiv este intensiv și gospodărește lucrată. Aici sînt grînele, livezile cu pometuri, vile și grădinile de zarzavat, aici abundă vegetația, aici se respiră cele citeva ape curgătoare, cu undă răcoritoare și dăruitoare de rod. Aici este cămara cu provizii a republicii, din care se înfruptă întreaga țară. Aici sînt și principalele așezări omenești, majoritatea celor aproape 5 milioane de locuitori ai tînărului stat, cu o suprafață cam cît ținuturile noastre de peste munte, Transilvania, Banatul și Maramureșul luate laolaltă. (125 180 km). În cărti scrie că densitatea populației în Tunis este de 39 locuitori pe kilometru pătrat, (față de 80 la noi) dar adevărul este că ținutul de nord și fișia dinspre litoral au atras pe cei mai mulți. Zona podișurilor înalte («sabel») care formează fișia de mijloc geografic, sau partea de sud a Tunisiei, dinspre Sahara, sînt mai sterpe, fiind expuse vînturilor fierbinți ale desertului, aducătoare de secetă și nisip. Totuși, ele sînt patria alfei (unul din principalele articole de export tunisian) și a curmalului. («Beled-el-Gerid» = «țara curmalelor») fruct rar la noi, dar hrînitor a zeci de cătune de pe-acele meleaguri. În orice caz, dintre toate cele 3 state arabe ce-alcătuiesc «Maghrebul» (Maroc, Algeria și Tunisia împreună), adică «Pămîntul-de-la-Soare-apune», Tunisia are cea mai densă populație, deține întîietatea, pe-ntreaga Africă, pentru producția

undelelemnului de măslina (a 4-a pe glob, după Spania) Italia și Grecia) și este prima în lume ca exportatoare de curmale. Mult căutate sînt și griul, orzul, portocalele și lămiile, pluta, tutunul, migdalele și minunatele vinuri tunisiene, sardelele, bureții și mărgeanul.

Și pentru că veni vorba despre mărfuri și comerț, să vizităm cea mai vestită piață orientală («orientală» în sens coloristic, nu geografic) mai vestită chiar decît a Istanbulului turcesc sau a Damascului sirian. Să popisim cîteva minute în tirgul de fiecare zi al Tunisului, în bazar (aici, i se spune «souk»). Este riscant și amețitor acest colț de miresme, sgomote și culori tari, dar merită.

În imaginea de mai sus, este un colțor, o foarte mică parte din bazarul cel mare din Tunis («piața Bab-Souika» partea destinată tarabelor de fesuri și papuci (iminei) lingă moscheia Lidi-Mahres. Un colț relativ pașnic, unde accesul cămăilelor este interzis. Dar, închipuiți-vă petecul de mai sus lărgit de douăzeci, de cincizeci de ori, și plin pînă la refuz, cu omeni re în lungi halate albe (burnusuri) sau violent colorate («bu-bu») cu glugi care apără capul de arșiță sau fesuri roșii ca singele. O lume întreagă, furnicînd printre cămăle ingenușiate și catiri priponiți, vociferînd în toate dialectele și limbile Mediteranei, îmbulzindu-se și ghiontindu-se fără supărare, oferînd și preținzînd, filfînd spre cer mincile largi, într-un suvoi necurmat de vorbire guturală, neste care străbat strigătele prepupeților ambulanți, într-o atmosferă încinsă și saturată cu arome exotice, stranii, necunoscuți.

Piața, pentru populațiile mahomedane este cu mult mai mult decît o simplă necesitate comercială, loc unde te duci, tirguiești, cumperi sau nu, și pleci acasă. Tirguiala arabului nu este o necesitate materială strictă, ci o nevoie și-o plăcere a sufletului său. Bazarul arab este ce era, acum mii de ani, forum-ul la romani sau agora la greci. Un loc de întîlnire, de discuții, de plimbare cu sau fără țel precis, de «punere a țării la cale» cum s-ar zice. Comerțul arabului este o voluptate, cîntată și gustată pe-ndelete, în egală măsură cu cumpărătorul exigent și vinzătorul hitru; pentru amîndoi timpul neavînd nici o însemnătate. Deajuns să-i vezi, acești doi poli ai comerțului față-n față, răscolind mărfurile, pipăindu-le, cîntărindu-le în mină și din ochi, mirosindu-le și degustîndu-le, cu pleoapele mijite, trîntindu-le de pămînt în accese de ciudă sau ridicîndu-le în slăvele reclamei, înșirîndu-le cu religiozitate pe covorașe pestrice sau pe rogojini de dimensiuni nevisate, purtîndu-le ca pe niște odoare în brațe, pe țavi argintate, în lădițe, coșuri de rafie, pe talgere, în vase purtate pe creștet, oferîndu-le cu un torent de vorbe mieroase, sau respingîndu-le cu indignare prefăcută, luptînd cîteva ore fără ostenală, pentru o reducere de preț (de-un dinar).

De jur împrejur, în ochol imens al pieții, împrejmuită de ziduri albe, tălăzuiesc valurile mărții multicolore, sub cernerea soarelui tropical. Mormane de cantalupi galbeni și parfumați, stafide și curmale zaharisite, smochine și portocale, graepfuit-uri enorme, capre încăpăținate behînd, asini cu urechile pleoștite, oi și cîini hoinari, cai superbi albi ca neaua, hălci de berbec și de vită atrînd în cirligele parlagiilor, pinzeturi și basmale, munți de oale, cazane de aramă, filigene de cafea, narghilele, saci de nuci, sorgo, orez, munți de arahide, ciorchine de banane verzi, săbii și flinte străvechi, măsute joase cu tăblia ciocănită migălos, scăunase de lemn negru incrustate cu fildeș sau abanos. salvari și fîșcări de fesuri, scări și zăbale de argint cizelat, covorașe de rugăciune, turbane briuri de șase metru, clopoței pentru catiri, turnuri de covrigele rumenite, presărați cu susan. prăjituri înundate-n miere, lipii unsuroase cercei și inele, mărgele și bureți, botnițe de cămăle, măturici de rafie pentru muște, casete și flaconașe de fard și cosmetice, rădăcini de leac, gramfoane de-acum 50 de ani și ultimele modele de radio cu tranzistori, nasturi, unelte, tufe de mirt, cuști cu păsări cîntătoare sau papagali obraznici, pescărie de toate felurile și mărșile, curse de șobolani, șei înalte de lemn, frigări și grătare, amulete sfinte, tutun parfumat cu petale de trandafir și alte o mie și una de mărfuri din toate colțurile lumii. Un spectacol care buimăcește în cel mai scurt timp, fără puțință de scăpare. «Cînd începe amețea, te refugiezi în cea mai apropiată cafenea umbroasă și te liniștești imediat, sub efectul băuturii fierbinți, aromate și tonice).

Situat deosebit de favorabil, la încrucișarea căilor maritime mediteraneene, chiar peste drum de Sicilia, portul Tunis este separat de capriciile valurilor printr-o limbă îngustă de pămînt (La paletta) și-o lagună cu diametrul de 12 km (El-Bahira). Au avut ochi comercial expert fenicienii Tirului antic, cînd au întemeiat aici centrul neguțătoriei, în regiunea vestitei Cartagine, teribilă concurență și inamică a Romei. Puținele ruine rămase din acele sbuciumate vremi, se pot vizita și azi, plecînd din Tunis spre nord-est, de-a lungul unui apeduct străvechi, pînă la malul mării celestneic albastre. Dar este un pelerinaj, mai mult în imaginația memoriei, decît în concret, pentru că Scipio Africanul, învingătorul cetății punice, s-a răzbanat cîmplit și n-a lăsat piatră pe piatră, ba a dat poruncă să se are, chiar teritoriul, să nu rămînă nici o urmă a cuibului de unde-și luase zborul Hanibal. Flaubert, cînd a venit aici să se documenteze, «pe teren», pentru romanul «Salambo», n-a mai găsit decît niște biete fundații și valuri. Totuși, călătoria nu i-a fost zadarnică. Fiindcă, așa cum l-a definit pictorul Paul Klee (unul din veritabilii părinți ai picturii moderne). «Tunisul este un basm materializat, în care culorile devin palpabile și cîntă».

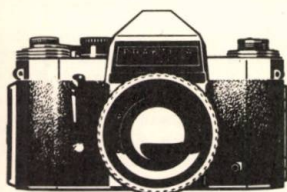
Într-adevăr, te-ndrepti spre Tunis simplu excursionist și te-ntorci un îndrăgostit al culorii, al armoniilor coloristice, al nuanțelor și degradeurilor, al umbrelor colorate subtil, atît de schimbătoare în curgerea nesimțită a orelor zilei.

Din portul cu mii de bărci albastre cu bordul roșu, din cartierul țesătorilor de covoare (alb-gri, galben stins și castaniu-căprioară, culorile favorite) din ulițele olarilor și giuvaergilor, din penumbra încolăcită în arabescuri de ceramică a «mihrabului» (nișă în zidul moscheii, îndreptată către Mecca, spre care se-nchină mahomedanul), din undulațiile vocii muzeiului, din mersul legănat al femeilor aducînd apă cu ulcioare mari pe creștetul capului, din linia melodică vîlurită a cîntecului arab, din dansurile lor visătoare și lasive, din toate, se-ntrevede, puternic și unitar, leit-motivul unui suflet cu contur propriu, sufletul arab. Pecetea lui o poartă Tunisul...

EUGEN ATANASIU

**ȘTIȚI
CE
ÎNSEAMNĂ
SCHARF?**

Aparat de fotografiat pentru formatul 24 x 36 mm, monocular cu oglindă reflex, cu măsurare interioară prin distribuitorul razelor și concentratorul de lumină, închiderea diafragmei cu timpi de expunere de la 1s până la 1/500 s, lentilă Fresnel cu raster micropismatic și câmp inelar cu disc mat, obiective de schimb, accesorii universale.

La o întrebare clară, un răspuns univoc! Sînt fotografii pe care le obțineți cu PRACTICA super TL, un aparat de fotografiat cu renumita măsurare interioară PENTACON, asigurată de distribuitorul razelor și concentratorul de lumină. O măsurare precisă a expunerii prin obiectiv — reunind toate avantajele unui aparat monocular cu oglindă reflex — garantează cea mai înaltă claritate a imaginii, realizată cu aparatul cu oglindă reflex.

PRACTICA

super TL

datorită clarității imaginii

Combinatul VEB PENTACON DRESDA
REPUBLICA DEMOCRATĂ GERMANĂ

O VICTORIE- O TRAGEDIE

MATTERHORN 1865

Zermatt și Matterhornul (litografie din Anuarul Clubului alpin elvețian din 1869)

Cu cei 4 477 metri ai săi, Matterhornul (căruia francezii îi spun Cervin iar italienii Cervino) este unul dintre cei mai impozanți munți care se înalță în sudul Elveției, la granița cu Italia. Dar nu numai altitudinea face din el un munte mai aparte, ci și conformația lui, înfățișarea de piramidă solitară care trimite un vîrf îndrăzneț spre tăriile văzduhului.

Pînă la jumătatea veacului trecut acest impunător masiv era considerat «invincibil» cum spunea, pe atunci, savantul dublat de un excelent alpinist H.B. de Saussure. «Orice, afară de Matterhorn!» — răspundeau ghizii de munte celor ce se interesau de ascensiuni în Alpi.

Printre amatorii de ascensiuni dificile a apărut, într-o zi, tînărul gravor englez Edward Whymper. Timp de cîțiva ani, el a dat ocol Matterhornului, a discutat cu ghizii (care l-au sfătuit să renunțe), cu localnicii (care i-au spus că pe acest «vîrf înfricoșător» îl așteaptă nenorociri). Whymper n-avea, însă, de gînd să renunțe. Mai ales că un vechi tovarăș de ascensiuni, italianul Jean Antoine — Carrel îi făgăduise sprijinul său.

Ducîndu-se la Brevil, localitate de pe versantul italian al Matterhornului, Whymper face o tristă constatare: Carrel, sub influența unor

conducători ai Clubului Alpin Italian, se decidese să efectueze o tentativă numai cu conaționali.

Mîhnit dar nu descurajat, gravorul londonez pornește în marele asalt în dimineața zilei de 13 iulie 1865 însoțit de doi încercați ghizi elvețieni: Taugwalder, tatăl și fiul. Cu ei pornesc și patru alpiști mai puțin experimentați, printre care un adolescent, prost echipat, Hadow, cel ce avea să întunece strălucita performanță a lui Whymper, tirînd în abis pe trei dintre acești părtași la premiera de pe Matterhorn.

În zorii zilei de 14 iulie 1865 începe ultima fază a bătăliei cu Matterhornul. Trebuie să spunem că, în acea zi, se afla pe versantul sudic al muntelui și grupul italian condus de Carrel care începuse ascensiunea cu o zi mai înainte dar care nu avea să atingă vîrfurile muntelui.

La puțin timp după amiază, turiștii care urmăreau ascensiunea din Zermatt, cu ajutorul telescoapelor, zăresc aproape de vîrf cîteva siluete. Ceva mai tîrziu, apare pe vîrf Whymper. Îl urmează Croz și apoi toți ceilalți pînă la al șaptelea. Iată-i fixînd și un drapel! La Brevil, lumea crede că acesta este drapelul italian. De fapt ceea ce părea de jos un drapel nu era decît cămașa lui Michel Croz. Grupul anglo-franco-elvețian uitase să ia și așa ceva.

Peste câteva clipe, alpinistii dispar de pe creastă. «Au început să coboare» — își spun spectatorii. Deodată, unul din fiii ghidului Tangwalder, care urmărea cu multă atenție evoluția grupului, exclamă: «O avalanșă». După unii martori oculari tînărul Tangwalder ar fi văzut cum se rostogoleau în jos «niște pietre ciudate».

Ce se întâmpla, însă, acolo, la peste 4 400 de metri? Ne-o spune chiar Whympfer în cartea sa «Escalade în Alpi».

«În timpul ascensiunii am vorbit mereu despre ei (italieni) și, nu o dată ni s-a părut că vedem oameni pe creasta muntelui. Nelinîștea noastră creștea pe măsură ce urcam. Dacă o să fim întrecuți în ultimul moment? Panta îndulcindu-se am renunțat la coardă. Croz și cu mine pornirăm înainte, într-o cursă nebună, care s-a terminat la egalitate. La ora 1 și 45 de minute, lumea era la picioarele noastre. Invincibilul Matterhorn fusese cucerit! Ura! Pe zăpadă nu se vedea nici o urmă de om.

Și totuși, poate nu este numai al nostru succesul! Virful Matterhornului este format dintr-o creastă, grosolan nivelată, lungă de 107 m. Poate italienii atinseseră extremitatea cea mai depărtată?! Ajunsei în grabă la capătul de sud scrutînd cu atenția zăpada. Încă o dată: ura! Nici un picior de om nu călcase încă pe aici. Dar unde-or fi adversarii noștri? Ridicăi capul deasupra stîncilor. Nu eram sigur de succesul nostru și voiam să înlătur orice îndoială. Îi

Premiera pe Matterhorn văzută de celebrul desenator francez Gustav Doré

zării îndată, la o mare distanță sub noi, pe o platformă; abia îi puteai zări cu ochiul. Începui să strig agitînd minile și pălăria: «Croz, Croz! Vino! Vino repede!

— Unde sînt, domnule?

— Acolo! Nu-i vezi? Acolo, jos!

— Oh, dar sînt departe de tot!

— Hei, Croz! Vreau să ne audă strigătele de victorie.

Ne-am apucat să strigăm pînă am răgușit. Italienii păreau că se uită spre noi dar nu eram deloc siguri. «Croz, vreau să ne audă și ne vor auzi». Apucaî un pietroi și-l împinsei în prăpastie. L-am somat și pe Croz, în numele prieteniei noastre, să facă și el la fel. Folosindu-ne de bas-toanele noastre în chip de pîrghii, urrirăm enorme blocuri de stîncă, și, curînd, de-a lungul muntelui începu să se scurgă un torent de pietre. Însăpămîntați, italienii bătură în retragere».

După ce descrie priveliștile extraordinare pe care le oferă culmea Matterhornului, Whympfer începe să relateze dramaticul episod al acestei ascensiuni victorioase:

«Michel Croz lăsase securea alături și, ca să-i dea lui Hadow o cît mai mare siguranță se ocupa numai de tînărul turist punîndu-i fiecare picior la locul cuvenit. După cum puteam să-mi dau seama, nimeni nu cobora în clipa aceea. Nu o pot spune cu certitudine pentru că Croz și Hadow erau ascunși, în parte, după o stîncă; cred, totuși, că nu mă înșel. După mișcarea umerilor lor, cred că Croz, după ce făcuse ceea ce i-am spus, se întorsese ca să coboare și el un pas doi. În clipa aceasta, Hadow alunecă, îl lovi pe Croz și îl răsturnă. Îl auzii pe Croz scoțînd un strigăt de alarmă, dar aproape în același moment îi văzui pe amîndoi alunecînd cu o viteză înfricoșătoare. O clipă mai tîrziu, fu tras după ei Hudson și apoi lordul Francis Douglas.

Totul se petrecu cu o repeziciune de trăznet. Abia auzirăm strigătele lor și eu, împreună cu bătrînul Pierre ne opintirăm din toate puterile; coarda, întinsă subit, ne zgudui violent. Ne țînurăm bine, dar din nefericire coarda cedă rupîndu-se între Tangwalder și lordul Francis Douglas, la jumătatea distanței dintre ei».

Tragedia de pe Matterhorn a stîrnit o mare vîlvă în lumea întreagă. Cei trei alpinisti au fost acuzați că ar fi tăiat coarda (fapt infirmat de ancheta judiciară); regina Angliei a discutat cu primul ministru eventualitatea unei hotărîri prin care să interzică supușilor ei ascensiunile pe Alpi etc., etc...

La distanța unui secol, deși oamenii își amintesc de tristul episod al acestei strălucite ascensiuni, premiera Matterhornului este considerată fila de început a unui nou capitol în istoria victoriilor omului asupra munților înalți ai lumii.

SEBASTIAN BONIFACIU

MONTAJUL DIA-SONOR

Fotografierea pe film color inversibil a căpătat în ultimul timp o largă răspindire printre foto-amatori. Evident, față de fotografia alb-negru, diapositivul color prezintă numeroase avantaje. Astfel:

Redarea realității cu fidelitate (minus doar tridimensionalitatea).
Standardizarea, fără posibilitate de modificare, a procesului tehnic, ceea ce permite încredințarea dezvoltării oricărui laborator care lucrează corect. Deci comoditate — chiar pentru amatorul pretențios.
Posibilitate de prezentare a imaginilor unui public larg.
În sfârșit, posibilitatea de a executa «montaje» dia-sonore.

Pe scurt este formula cea mai adecvată turistului, care are posibilitatea de a fi «tehnic» dar de cele mai multe ori este lipsit de răgazul de a studia și eventual regiza pe indelete compoziția, de a alege lumina de efect optim, etc. Evident, ar fi greșit și periculos să se înțeleagă că pe color se poate fotografia la intimitate; dar o imagine color de calitate medie este «prezentabilă» printr-o aceeași imagine alb-negru nu depășește mediocritatea. Dia-color este, cu maxime șanse, o fotografie «de succes». (În privința prețului, comparația cu fotografia alb-negru nu este concludentă. Imaginați-vă că, prin analogie, după un film alb-negru am executat 36 de pozitive 30 x 40 pe care le-am încadra pentru prezentare!).

Desigur, fotografierea alb-negru ca și cea color pozitiv pe hirtie — rămân tehnicile «grele», de rezistență, pretențioase — dar rezultatele, pentru fotografia curentă, turistică, sînt — vorbind în ansamblu, mai ales numericește — mult mai puțin satisfăcătoare.

Fotografia color are însă o categorică exigență tehnică: expunerea foarte corectă (deci expondimetru și cunoștințe tehnice).

Nu este locul să discutăm problemele de tehnică și criteriile generale ale realizării unor fotografii cu însușiri artistice — ci vom pleca de la presupunerea că prietenul foto-amator a realizat cîteva zeci sau sute de diapositive de calitate, montate în rame. Sînt mai ales imagini de călătorie, monumente de arhitectură, peisaje, oameni, uneori culturi de natură — și în fața acestei grămăzi peștrite amatorul se întreabă, firește, la ce poate folosi (sau cum poate folosi mai bine) această investiție de strădanie, timp, bani și poate chiar bun gust. Adevărul este că cel ce se află în această situație, nu este la capătul investițiilor, ci undeva pe la mijlocul lor — dacă vrea să valorifice optim materialul realizat.

Evident, autorul poate proiecta imaginile (în ordine sau la întîmplare) însoțindu-le de un comentariu verbal spontan fără pretenție de «prezentare». Familia și prietenii vor recunoaște lucrurile și evocarea se va face direct. Trebuie să recunoaștem însă că acest — nici nu merită să-i zicem procedeu — este simplist, nu pune în valoare materialul și nu se poate adresa decît celor care au participat la... expediție. Ce-i drept, poate că un om dotat cu umor și spontaneitate ar scoate ceva — dar astfel de talente sînt rare.

Modalitatea curentă de prezentare o constituie aranjarea diapositivelor după un anumit criteriu și «sonorizarea» cu muzică și text (sau numai cu una din ele) în prealabil imprimată pe bandă de magnetofon. Un astfel de montaj dia-sonor (zis și suită de diapositive sonorizate sau diafilm) este «de fapt un «gen» de sine stătător, căci deși succesiunea imaginilor îl dă un caracter dinamic (ceea ce amintește de film) fiecare imagine își păstrează o semnificație analitică de sine stătătoare — (element propriu fotografiei). Evident că se pot clasifica aceste montaje pe stiluri și subdiviziuni — dar cred că în acest caz sistematica nu aduce beneficii efective. Mai sugestiv este să dăm cîteva exemple de stiluri.

Stilul documentarist. De pildă se prezintă monumentele de arhitectură din Suceava. Pe un fond muzical românesc și rafinat (să zicem Enescu) comentatorul prezintă — cu o solidă documentare, cu căldură și pe alocuri inspirat — biserici, palate, străzi vechi, în ordine cronologică, sau geografică. Pot fi de asemenea prezentate flori, gize și animale corect clasificate, admirabil fotografiate și duct explicate

CALITĂȚI: spectatorul pleacă instruit, uneori puțin emoționat.

DIFICULTĂȚI: este necesară o colecție completă de imagini — lucru extrem de greu de realizat de către turist. Necesită documentație amănunțită.

Stilul reportaj organizat: «O călătorie în Delta» sau «Vacanță în Vrancea». Lucrurile decurg cam așa: «Micul vaporas se îndreaptă leneș spre inima Deltei... «Muzica de fond este idilică, — de pildă prelucrări de folclor (și cel mai adesea Simfonia pastorală — fiind, mai la îndemînă).

CALITĂȚI: elementele unei documentare sînt strecurate în cadru mai variat, de destindere, evocînd amintiri sau trezind ispite.

DIFICULTĂȚI: colecția de imagini trebuie să fie destul de completă pentru a asigura oarecare continuitate.

DEFECTE: autorul cade ușor în documentarism și totul decurge într-o atmosferă de convenționalism idilic.

Stilul, să zicem «fantezie»: Montajul nu «povestește» și evită documentarismul și didacticismul. Poate exista o idee conducătoare, dar e mai mult sugerată și dedusă decît explicată sau demonstrată. Textul poate lipsi sau să nu aibă o directă legătură cu imaginea: de pildă din cînd în cînd se recită versuri. Totul este să se evite cu desăvîrsire convenționalismul, spiritul sistematic, în schimb să se incite contribuția spectatorului cărui să i se dea eventual chiar libertatea unei interpretări personale. Acest fel de montaj trebuie să creeze atmosfera, folosind 2-3 mijloace (imaginea, vorba, muzica). Dacă celelalte stiluri ar corespunde epicului, acesta corespunde mai degrabă liricului și poate realiza un «spectacol».

CALITĂȚI: spectatorul va pleca destins, amuzat — mai ales dacă «s-a prins» și la eventualele subtilități ale montajului, chiar dacă nu va putea «povesti» efectiv ce a văzut.

DIFICULTĂȚI: autorul trebuie să aibă o anumită vrajă — lucru pentru care nici pe departe nu este suficient să fie un fotograf. Un asemenea montaj seamănă mult cu un film și, din păcate, nu poate fi realizat numai cu muncă.

DEFECTE: spectatorii mai conformiști și tradiționaliști nu vor gusta genul, ca și cei lipsiți de oarecare fantezie sau umor — toți aceștia considerînd că de fapt nu «s-au ales cu nimic».

Desigur, se poate realiza un montaj și invers, adică ilustrînd un text sau o bucată muzicală — dar acest gen iese din cadrul interesului fotografului turist ca și alte numeroase formule.

Se înțelege că, precum în orice creație tangență cu arta, fiecare trebuie să aleagă genul cel mai potrivit cu materialul de care dispune preferința și înzestrarea sa.

Din cele de mai sus rezultă foarte clar că, indiferent de stil, alcătuirea montajului implică realizarea imprimării pe bandă a «sonorului» și sincronizarea cu imaginile proiectate.

În cele cîteva indicații ce urmează, ne vom referi exclusiv la aparatură și condițiile de care în mod obișnuit dispun amatorii.

Evident, operația începe cu trierea diapositivelor, urmată — sau simultan — de scrierea textului și precizarea succesiunii imaginilor. Fiecare diapositiv va primi un număr de ordine care va fi scris în colțul din stînga — sus în poziția de intrare a ramei în aparatul de proiectie (deci cu imaginea răsturnată). Apoi se va

alege muzica și se va aduna aparatura necesară (magnetofone, pick-up, benzi, discuri, voci pentru text). Atragem atenția să nu se folosească imprimări de proastă calitate sau discuri uzate.

În principiu există două formule tehnice de înregistrare:

Înregistrarea simultană a vocii și muzicii (redată cu un bun difuzor, de radio de pildă) cu ajutorul microfonului — înregistrarea făcându-se pe o singură pistă a benzii.

CALITĂȚI: se poate obține coordonarea text-muzică, vorbitorul plasind replica în momentul care i se pare cel mai potrivit. Manevrind butonul de volum al difuzorului se poate diminua intensitatea muzicii în momentul în care se vorbește. Evident, toată operația trebuie executată în condițiile respectării exigențelor înregistrării prin microfon și trebuie făcute experimentări pentru a determina distanța de difuzor, intensitatea muzicii în raport cu vocea etc. Procedul este adecvat și magnetofonelor cu două piste.

DEFECTE: în momentul înregistrării cel care citește trebuie să-și împartă atenția între interpretarea textului și manevrarea aparaturii — dar folosind un ajutor sau două, operația se simplifică. Rezultatul obținut la înregistrarea muzicii prin microfon este inferior celui ce se obține prin înregistrarea directă.

Înregistrarea muzicii pe una din piste la o intensitate slabă încît să alcătuiască un fundal continuu. Pe cealaltă pistă se înregistrează vocea la intensitate maximă. Frazele sau paragrafele se vor succeda într-un ritm stabilit cu precizie. Se înțelege că la redare se va regla magnetofonul pentru mixaj, încît se vor auzi simultan înregistrările de pe ambele piste.

CALITĂȚI: simplu de executat Rezultatul tehnic perfect. Montajul poate fi proiectat de oricine.

DEFECTE: Necesită un magnetofon cu 4 piste. Nu se poate modula muzica. (Acest inconvenient poate fi înlăturat la magnetofonele prevăzute cu sensibilitatea de reglaj a volumului de redare separat pentru fiecare pistă; ceea ce înșă va necesita, la prezentare, un operator la magnetofon).

În toate eventualitățile, prezentarea montajului se va face proiectînd la momentul cuvenit imaginea respectivă. Ritmul de succesiune care, evident, trebuie hotărît cînd se realizează sonorul poate fi:

Ritm neregulat, în funcție de interesul acordat fiecărei imagini sau sau de text. Are avantajul că este lipsit de monotonie și permite o individualizare a valorii fiecărei imagini, dar exclude — practic vorbind — posibilitatea ca montajul să fie proiectat și de altă persoană decît autorul.

Ritm neregulat în care textul și muzica sînt în așa fel înregistrate încît în momentul «startului» imaginile se vor succeda la intervale strict identice: cel care proiectează va trebui să urmărească doar ceasul. Se pot deduce ușor avantajele și dezavantajele procedurii. Indiferent de procedeu autorul trebuie să-și precizeze sincronizarea muzică-voce-imagini într-un tabel care îi va servi atît la imprimare cît și, eventual, la proiectare.

Notăm că aparatele moderne de proiecție zise automate (la care transportul se face cu ajutorul unor agregate electrice) și dotarea magnetofonului cu un înregistrator de impulsie, permit ca — în funcție de impulsurile în prealabil imprimate pe o pistă în ritmul dorit de autor — schimbarea imaginilor să se facă efectiv automat; încît la prezentare operatorul nu are decît să monteze legăturile și să dea drumul benzii.

Toate cele arătate mai sus pot fi aplicate perfect și în eventualitatea prezentării unor diapozitive alb-negru realizate după negative alb-negru sau direct, pe film inversibil. Totuși, folosirea imaginii alb-negru la astfel de montaje este mult mai rar înțilnită, în special din cauza exigențelor artistice deosebite ce se cer imaginilor alb-negru, așa cum s-a arătat mai sus.

În sfîrșit, citeva recomandări utile:

Pentru începători, prezentarea documentară sau reportericească sînt cele mai nimerite. Pe măsura perfecționării și a conturării înclinațiilor sale, el va putea, fie să dezvolte aceste formule spre desăvîrșire, fie să adopte sau să creeze alte stiluri mai sofisticate.

Ritmul de succesiune a diapozitivelor poate varia între 5—15 secunde — valori pe care este bine să nu le depășim.

Montajul nu trebuie să fie prea lung, în principiu circa 100 de imagini — ca timp circa 30 minute.

Mi s-a părut nimerit a atrage atenția turiștilor fotoamatori asupra genului, deoarece — aș zice — mulți fotografiază dar puțini montează; și astfel colecții frumoase rămîn de circulație redusă, nepuse în valoare.

Dr. VALENTIN ABUREL

Turismul și arheologia...

SUBMARINĂ

...La începutul lunii octombrie 1968, în dreptul satului 2 Mai, a naufragiat barca pescarului Vavil Chirilov, scufundînd în mare la 12-14 m adîncime trei biciclete, hainele și actele a trei persoane, instrumentele de pescuit și alte obiecte mai mărunte. Două dintre biciclete au fost recuperate cu ajutorul unor scafandri care, plîni la

căderea întinericului nu au avut timp să facă cercetări mai largi. A doua zi a început furtuna. Obiectele erau considerate ca și pierdute. Timp de o săptămână, cetățeanul Chirilov a tot colindat țărâmul, sperând că marea să-i restituie măcar o parte din lucrurile pierdute.

Apoi, cineva i-a dat o idee: «băieții» profesorului Sîngeorsanu. Și deși sezonul băilor în mare trecuse, «băieții» au venit, și-au uns trupurile bronzate cu vaselină pentru a se apăra de răceala apei și timp de două ore s-au scufundat, repetat, folosind metoda «apnee», adică scufundările fără aparat autonom, numai pe baza reținerii respirației. Rezultatul? cea de a treia bicicletă, toate instrumentele de pescuit, bainele și actele, au fost scotocite la suprafață, spre bucuria și recunoștința pescarului păgubaș.

Dar cine sînt acești băieți? Solomon Teodor, Romilă Clement, Miron Alexandru, Făchini Iosif, Gheorghiu Ștefan și mulți alții, elevi ai liceului din Mangalia, care, animați de entuziasmul profesorului Ștefan Sîngeorsanu, au constituit primul cerc de scufundători în «apnee» sau cu aparat autonom. Primul obiectiv al cercului a fost organizarea de «excursii» pe fundul mării, cu scop sportiv și instructiv. Apoi a început studiarea la fața locului a faunei și florei marine.

Treptat, cercul s-a lărgit, înglobînd tot mai mulți membri. Au crescut numeric și calitativ și activitățile cercului, acestea devenind tot mai complexe. Pe lângă înot, canotaj și scufundări, membrii săi au descoperit pe fundul mării — pe raza portului scufundat al anticului Callatis — diferite piese arheologice, au început să recolteze, să captureze, și să conserve tot mai multe specii ale florei și faunei din Marea Neagră. S-a amenajat, apoi un muzeu al liceului, care se completează necontenit. Printre exponatele arheologice se numără amfore in-

tergi sau fragmentate, ancore, un tun de corabie din sec. XVII-lea, un lacrimariu roman în perfectă stare și o tanagră, opaițe, vase și monede grecești și romane. Obiectul considerat cel mai de preț este o inscripție în marmură albă, a cărei traducere, spune: «Argina, fiica lui Atodoros», la rîndul lui acesta fiind fiul lui Diototos, căsătorită cu M., beotiancă din Teba, a pus această placă. Speciele faunistice din Marea Neagră, conservate în formol sînt nenumărate. Printre aceste capturi se înscrie și un exemplar de sparg sau caras de mare (Sargus annularis), specie mediteraneană care se întâlnește foarte rar dincoace de Bosfor.

Activitatea bogată a cercului de scufundători, al cărui constant animator este prof. Ștefan Sîngeorsanu, a precedat cu cîteva luni acțiunile arheologilor și scafandrilor profesioniști care au cercetat sistematic Callatis submarin.

Studiile au început pe baza informațiilor documentare. De pildă, istoricul antic Arrian, relatează că orașul Callatis a constituit un port pentru ancorarea ambarcaunilor venite cu mărfuri. Informații literare mai tîrzii au dat de asemenea indicații despre existența și limitele portului antic, urmele sale fiind vizibile la suprafața apei și la începutul secolului nostru. Resturile digului sînt acum complet acoperite de apele mării, dar limitele sale se pot presupune de fiecare dată cînd valurile se izbesc de ziduri, lășid o diră de spume la cîca 2000 metri de țărm.

Porînd de la aceste indicii, arheologii Cristian Vlădescu și Constantin Preda, colonelul E. Crintea și scafandrii autonomi conduși de căpitanul de marină C. Scarlat, au făcut descoperiri importante Mai întîi, alături de resturile digului antic, au semnalat un pavaj alcătuit din dale mari de piatră, care pentru a putea fi cercetat în întregime urmează să fie curățite de depu-

nerile marine. Apoi, printre vestigiile mai importante scoase la suprafață se află un mare număr de amfore grecești, purtînd ștampile de Rhodos, Thasos și Lesbos, țigle de Samos, pietre de rîșniță, diverse tipuri de ancore vase și obiecte din metal din epoca medievală. Descoperirea cea mai senzatională a fost însă epava unei vechi corăbii comerciale grecești de mare tonaj. Vasul a fost construit din lemn și se află acoperit de depuneri marine. El urmează să fie scos la suprafață după

minuțioase pregătiri, care vor asigura reușita operației și perfectă conservare a navei.

... Deci, turism și arheologie subacvatică, pentru prima dată practicate în țara noastră. Primii pași au fost făcuți, iar satisfacțiile credem că nu mai trebuie subliniate.

Marea Neagră, lacurile și rîurile noastre limpezi vor constitui pentru cei ce vor îndrăgi turismul subacvatic satisfacția de a descoperi lumea feerică și plină de poezie a adîncurilor.

GHEORGHE GRAUR FLORESCU

Surpriză, orientală

Una din cele mai vechi clădiri din Timișoara — fostă primărie a orașului din Piața Libertății, construită inițial cu aproape 300 de ani în urmă și purtînd pe fronton vechea stemă a cetății — are încastrată în zidul fațadei o inscripție în piatră cu caractere arabe. Conform acestei inscripții, descifrată de orientaliști, în secolul trecut și tradusă după aceea în toate monografiile orașului, timișorenii știau că imobilul fusese construit pe temelile unei foste băi turcești sau — după alte opinii — că servea chiar ca local de baie sub stăpînirea otomană.

În vara anului 1967, inscripția «cu baie» a fost văzută de membrii unei delegații de iranieni care vizita obiectivele turistice ale orașului. Aceștia și-au manifestat imediat surpriza și bucuria de a descoperi că inscripția este redactată în limba... persană — spre uimirea însoțitorilor timișoreni, care știau, din tată în fiu, că este în limba arabă...

Uimirea lor și a «specialiștilor» s-a transformat însă în stupeoare, atunci cînd oaspeștii iranieni le-au tradus conținutul inscripției: «Data de construcție a acestui edificiu în epoca Sultanului Ebrahim Khan»

«1503»

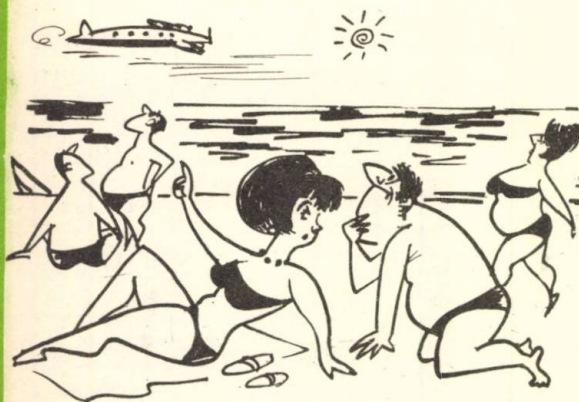
... deci nici o mențiune suplimentară sau aluzie la vreo... baie turcească sau de altă naționalitate, la temelia sau în cuprinsul imobilului...

Neschimbată în noua interpretare rămîne data construcției, anul «1503» care, după calendarul mahomedan, corespunde în calendarul european anului 1674.

Pentru rest... orientaliștii noștri au cuvîntul

(comunicare făcută de Ing. AL. ZĂNESCU

CU NEAGU RĂDULESCU LA MARE

— Sînt atît de dese cursele Tarom-ului încît soțul meu e capabil să mă viziteze și-n pauza de masă.

— Ajunge, nu te mai uita atît!
— Imposibil, e ultima zi!

— Patruzecișicinci de cereri în căsătorie!
— Formidabil, eu tot atîtea! probabil că sînt aceiași!

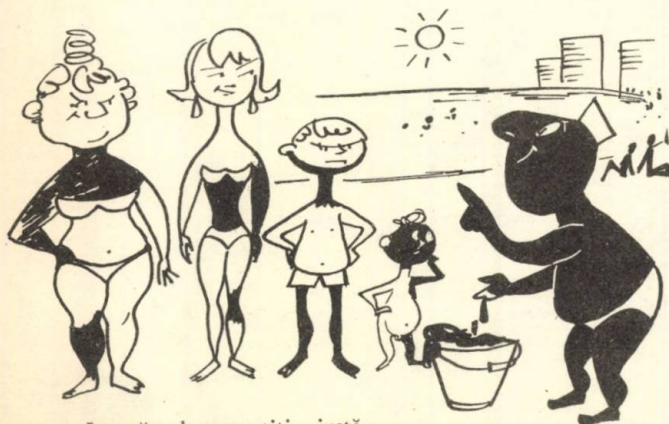
La 2 Mai
Se cunoaște că a venit toamna
Și-a pus slipul!

- Și negrii unde sînt?
- Ce întrebare?! La nămol!

- Silueta, dragele mele, se menține numai prin înot! O sută de bătăi pe zi și reușita e asigurată

La nămol: repartiție justă

Ei, ce e de ris? Am adormit azi dimineață pe plajă.

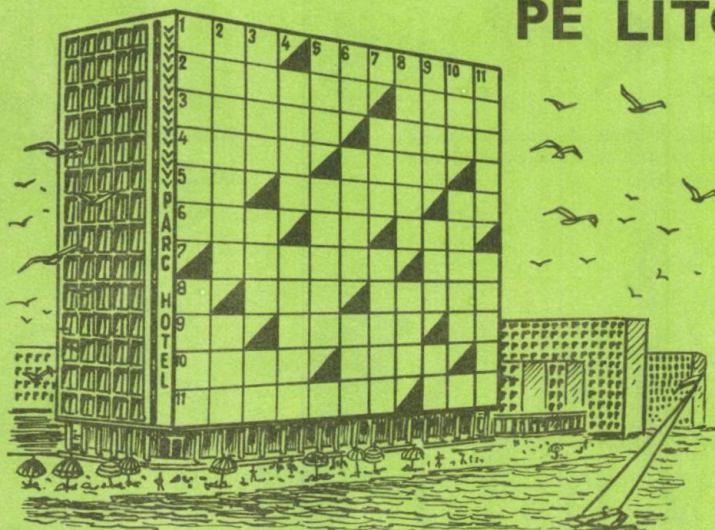
A contractat o dragoste subită pentru Dalida!

Fetelor! Am prins un pește!

Scumpule! Eu sînt! Nu mă mai recunoști?

PE LITORAL

ORIZONTAL

1. Litoral — Colierul de perle al mării.
2. Stațiune maritimă la sud de Constanța

— Sezonul în care litoralul cunoaște un deosebit aflux de turiști din țară și străinătate. 3. Cap pe litoral la nord de Constanța — Anumiți ochelari (sing.). 4. Fără

— Adio, mami, la anu'!

TURISM MODERN ÎN EVUL MEDIU

Ceea ce pare de neînțeles în titlul de mai sus, se explică prin conservatorismul englez, care a menținut în insula Sercq din Canalul Minecii instituțiile din evul mediu.

Aflată la 25 de mile spre apus de coastele Normandiei, această insulă — avind o lungime de 6 km și o lărgime de 1 km, cu 510 locuitori — este cel mai mic dintre statele «Comunității britanice de națiuni», ceea ce însă nu-l împiedică să atragă un număr din ce în ce mai mare de turiști, datorită organizației sale, rămasă aceeași ca în evul mediu.

Capul acestui stat miniatural este o femeie: *Lady Sybil Hathaway*, în vîrstă acum de 80 de ani, suverană cu puteri discreționare asupra supușilor ei. Totuși forma de guvernămînt este aceea de monarhie parlamentară, cu 52 de deputați — adică un deputat la 10 locuitori, reprezentînd pe proprietarii din insulă.

Pe de altă parte, numeroasele obiceiuri anacronice rămase din evul mediu, constituie încă o atracție pentru turiști. Locuitorii insulei sînt autenticii moștenitori ai fostului ducat anglo-normand și vorbesc dialectul normand precum și engleza.

Sistemul monetar oficial al insulei este cel din evul mediu, dar la cele 10 hoteluri și pensiuni se primește și moneda engleză. Automobilele fiind interzise în insulă, turiștii se mulțumesc să închirieze biciclete.

Miniștrii sînt recrutați dintre funcționarii locali: grefierul este ministrul de finanțe, ministerul avîndu-și sediul în... sertarul din dreapta al biroului său: el este în același timp, și titularul Ministerului Educației Naționale, aflate în sertarul din stînga al aceluiași birou. «Marele conetabil», adică ministrul de justiție este un cultivator de pămînt, care-și ține cu el «însemnele» acestei demnități (un «baston de comandă» și o pereche de cătușe ruginite) într-un săculeț, pe cînd se ocupă de culturile sale de cartofi. Un funcționar de bancă este «seneșal», adică ministrul armatei — care însă nu există!

Turiștii pot aduce cu ei orice animal, afară de cățele, a căror intrare este interzisă printr-un «decret» din 1689, deoarece în acel an o cățea a mușcat mîna fiicei lui Sir Charles Cantoret, pe atunci «domnitorul atotputernic» al insulei.

Deși Sercq se află la o bătaie de tun de coastele Franței, pentru a ajunge aci, turiștii trebuie să facă o călătorie complicată: de la Paris sau Londra cu avionul în insula Jersey, de aci cu vaporul la Guernesey, de unde un hidroglisor îi duce într-un sfert de oră la Port-Creux, «capitala» statului insular medieval.

POMPILIU VOICULET-LEMENY

ton — Loc la țărmul mării pentru adăpostirea vapoarelor în port (pl.). 5. Servește! — Insule de corali din mările calde — Vorba gîstei. 6. Pește de mare — Persoană — Munte în Algeria. 7. Colorați de soarele mării — Gen. 8. A răsări — Face faima lacului Techirghiol. 9. Cură! — Portițe — A se spăla pe cap (reg.). 10. Pește răpitor — Mulțime. 11. Serviciu însărcinat cu buna funcționare a navigației pe mare — Sine-qua-non-ul cursei la mare.

VERTICAL

1. Perlă între perlele de pe litoral — Te servește de la gheață. 2. Ca marea pe timp de furtună — Plasă de prins pește. 3. Unul din barurile Mamaiei — Măsuri agrare — Peșteră! 4. Nume feminin — Îmbelșugați. 5. Leliță — Hotel în Mamaia. 6. Servește din nou — Bronzați... de la natură. 7. Te leagănă în mare (sing.) — Apropiat. 8. Localitate pe malul lacului Siutghiol la Nord de Constanța — Ți-amintește de munte dar e și la... mare. 9. Aducătoare de sănătate pe plajă — Atmosferă (abr.) — Așa-i! 10. Insulă daneză — Lac în limba turcă, cuvînt intrat în denumirea unor nume de lacuri din Dobrogea. 11. Mare! — Baie de soare.

MUZEE NEOBIȘNUTE

LA APOLDA, în apropiere de Weimar (R.D.G.) se află **Muzeul clopotelor**. Colecția sa cuprinde peste 100 de exemplare din întreaga lume, unele cu o vechime de 3 milenii. Clopote chinezești de bronz și fier, clopote din Africa de vest, clopotei zoomorfi din Mesopotamia, din al doilea mileniu î.e.n. Muzeul dispune de o fototecă cu fotografii a peste 2.000 de tipuri de clopote și o fonotecă în care se află conservate pe benzi de magnetofon sunetele unor clopote celebre.

LA RADOM (Polonia) există un **Muzeu al ouălor**. Sint colecționate 2.000 de ouă aparținând unui număr de 230 de specii de păsări care trăiesc în Polonia și în alte țări. Creatorul acestui original muzeu, Leopold Pomarnacki afirmă că sint reprezentate aici aproape toate tipurile de ouă, lipsind poate șapte sau opt!

LA NEW-YORK se află cel mai «reces» muzeu din lume. Este vorba de **Muzeul ghețurilor** unde sint expuse slouiri de gheață din toate colțurile lumii. Foarte larg reprezentate sint Groenlanda și Antarctica. Cel mai vechi expонат are peste 600 de ani.

LA POZNAN (Polonia) se află unul din cele mai renumite muzee de **instrumente muzicale** din lume. Printre cele 600 de piese se găsesc instrumentele cele mai diferite și rare din Africa, Asia și America de Sud. În același timp, vizitatorii găsesc aici instrumentele muzicale ale unor compozitori celebri, ca de pildă pianul lui Chopin.

LA SAÔNE (Franța) Albert Desmarest a înființat într-un vechi castel unul din cele mai curioase muzee din lume: **Muzeul lucrurilor inutile**. Printre exponatele «ieșite din uz» se află: un ciocan folosit altădată numai pentru a fixa curelele saboților de lemn ai tinerilor căsătorii, un fâraș cu care în Evul mediu (prin umplere cu cenușe sau goliie) fata își manifesta adeziunea la căsătorie, hamuri vechi și complicate, piese de mobilier, unelte, vase de bucătărie etc.

LA KRASNOIARSK (URSS) **Muzeul bancnotelor** este probabil cel mai... bogat din lume. Calculată la valoarea ei nominală, colecția de bancnote a muzeului însumează zeci de milioane. Printre cele mai interesante piese se numără bancnotele din perioada Revoluției franceze din 1789, cele spaniole emise în Asturia și la Barcelona în 1937 când provincia și orașul, ambele izolate de blocadă, au fost nevoite să emită bani proprii, bancnote tipărite în 1808 de Napoleon în Franța, care falsificase pe cele rusești, bani desenați de mină sau dactilografiați din perioada Rusiei post-revoluționare etc.

LA ASSENOVGRAD (BULGARIA) a luat ființă un **Muzeu al tutunului** conținând cutii și pachete de țigări după care se poate urmări istoria prezentării tutunului nu numai în Bulgaria ci și în alte țări.

LA BOGOTA (Columbia) **Muzeul aurului** cuprinde peste 10.000 de piese de aur din epoca precolumbia. Această colecție unică în lume prezintă lingouri, podoabe, bibele-

louri, îmbrăcăminte de aur găsite în vechi morminte ale aztecilor, totecilor și mayasilor.

LA SYDNEY (Australia) la **Muzeul Polului Sud** sint expuse în niște aparate frigorifice speciale peste 200 de exemplare de pești înghețați găsiți în ghețarii din Antarctica. Printre expozate figurează și un pește — spadă de 122 kg a cărui vîrstă este evaluată la aproximativ 100.000 de ani.

LA COPENHAGA (Danemarca) pe lângă Institutul de Antropologie, funcționează **Muzeul vikingilor** care adăpostează 130 de schelete ale războinicilor scandinavi. Înfrimind legendele care pretindeau că vikingii erau o întrușipare a forței și sănătății, aproape toate scheletele vajnicilor navigatori de altă dată sint deformate de gută.

LA LONDRA există un **Muzeu al poliștilor**. Vitrinele lui cuprind, printre altele, bastoanele utilizate în secolul trecut împotriva participanților la mișcarea chartistă. **LA ALTENBURG** (R.D.G.) există un **Muzeu al cărților de joc**. Se poate admira aici o prețioasă colecție de cărți de joc din toate timpurile și țările.

LA YALTA (URSS) poate fi vizitat **Muzeul vinului**, care cuprinde o colecție de 50.000 de sticle de vin. Cele mai interesante «piese» sint o sticlă de Xeres din anul 1775 și o sticlă de Tokai din 1892.

LA GOTTWALDOW (R.S. Cehoslovacă) unde se află marea fabrică de încălțăminte «Suica» s-a amenajat un **Muzeu al pantofilor**. În el se poate urmări evoluția încălțămintei din antichitate pînă în zilele noastre.

Primele restaurante din București

Mai întîi au fost vestitele hanuri, pomenite de toți croniciarii și călătorii străini care au trecut prin București; apoi au apărut ciurmile și birturile, cunoscute mai cu seamă din prima jumătate a secolului trecut, și, în fine, restaurantele, începînd cu cel al lui Iordache.

Începuturile restaurantului **IORDACHE**, din strada Covaci 3, îl aflăm la 1859, cînd un întreprinzător — Constantin Ionescu — devine cunoscut în lumea bucureșteană prin modestul și neîncăpătorul său birt care avea totuși cele mai bune mîncăruri și cele mai căutate vinuri din Capitală. Un nepot al acestui Ionescu, numit Iordache, asociat la întreprindere, devine moste-

nitor și, din 1875, stăpîn unic al restaurantului, ce se va numi de atunci **LA IORDACHE**. În 1889 Iordache a fost ales să ne reprezinte țara, cu specialitățile sale, la expoziția internațională de la Paris, unde a deschis un restaurant care s-a bucurat de un succes deosebit. În 1890 localul lui Iordache, din strada Covaci, a fost renovat și mărit, devenind astfel un numai cel mai bun, dar și cel mai elegant restaurant din București, la el «trăgînd», cum se spunea, toți vizitatorii străini în trecere prin București. Stampa 1 — restaurantul Iordache, la Paris, în 1889; stampa 2 — **LA IORDACHE**, așa cum arăta în 1890, după renovare.

TURISMUL ȘI FOTOGRAFIA

Turismul și fotografia sînt doi factori de o necesitate deopotrivă de imperioasă pentru cunoașterea unei țări. Drumetul cu sacul în spinare și aparatul fotografic în mînă aduce cu sine un număr de imagini ale minunățiilor naturale și realizărilor socialiste. Nu e deci de mirare că fotografia a devenit chiar în primul an al existenței sale, în 1839, un tovarăș credincios al turismului.

Primii turiști fotografi, pictorii Horace Vernet și Adolphe Goupil, fotografiază începînd din noiembrie 1839 Malta, Smirna și Beyrut și editează «Excursions Daguerriennes», prima carte de călătorii, ilustrată cu vederi fotografice.

În anii ce urmează apar din ce în ce mai des publicații și albume fotografice, prezentînd bogățiile, frumusețile, monumentele istorice și culturale, precum și viața diferitelor orașe și țări.

NUMAI LA PARIS APAR în: 1840 albumul «Paris et ses Environs» cu 60 de vederi, 1841 «Excursions Daguerriennes» cu 110 fotografii din Europa, Asia și Africa, apărute în 1855 sub titlul «Excursions Photographiques», 1845 «Vues de Paris» 1850 «Promenades Poétiques et Daguerriennes», poezii ilustrate cu fotografii proprii ale fotografului amator Louis Auguste Martin din Paris, 1851 «L'Italie Monumentale» de Eugene Piot, 1859 «Album photographique Mexican», fotografii din Mexic ale cercetătorului francez Desire Charnay, și altele.

În anii 1850—1860 fotograful rus Bren prezintă la Petrograd o colecție de 370 de fotografii din Urali, Siberia, Amur și Orientul Îndepărtat. Pe la 1865 apare albumul fotografului rus V.V. Lanin cu 154 vederi din China, Coreea, Sahalin și alte țări din Orientul Îndepărtat. În 1871 și 1876 apar două volume din Turchestan. Ele conțin sute de fotografii cu tipuri naționale, monumente istorice și arhitecturale, ocupații și meșteșuguri, locuințe, costume, baze ale popoarelor din Asia de mijloc, — apoi vederi din natură, rîuri de munte, cascade, lacuri, ghetari. Între 1870—1880 fotograful amator rus din Odesa, Raul, întocmește un album cu 224 de vederi din Ucraina și Caucaz. În 1878 apare la Petrograd «Albumul costumelor Rusiei» cu 552 de fotografii, reprezentînd o galerie întreagă de oameni și costume din Rusia europeană și asiatică.

Mă opresc aici, intrucît din puținele exemple menționate reiese clar ce bogată și valoroasă activitate din punct de vedere geografic, etnografic și social au desfășurat turiștii fotografi încă de la începuturile fotografiei. Meritele acestora pentru știință sînt imense. Operele lor le putem aprecia la justa lor valoare, dacă ne dăm seama de grelele condițiuni în care au fost create.

Aparate fotografice potrivite pentru călătorii au apărut abia în jurul anului 1880. Ele erau, ca și stativele, mari și greoaie. Plăcile de sticlă de format mare împovărau de asemenea cu greutatea lor și erau dificil de transportat pe drumuri neumblate și accidentate. Afară de aceasta, fotograful trebuia să ia cu sine un cort și mai multe sticle cu coloid lichid, soluții întăritoare, revelator și fixator. La locul de fotografiere, el așeza mai întîi cortul, prepara la întuneric placa, o băga în casetă și abia după aceea putea să treacă la luarea vederii. Nu putea să expună decît în plin soare,

pentru că slaba sensibilitate a plăcilor cerea lumină puternică. Trebuia să aștepte, cînd soarele se ascundea după nori. Nu putea fotografia cînd bătea vîntul căci atunci frunzele, crengile și trunchiurile copacilor ar fi apărut mișcate din cauza expunerii lungi. Lumea curioasă înconjură cortul și aparatul, ceea ce îngreuna munca fotografului.

În 1842 apare prima caravana fotografică. În acest an gravorul și fotograful Johann Baptist din St. Gallen construiește la Munchen primul car fotografic, numit «car de soare», tras de cai și înzestrat cu un complet atelier heliografic și un laborator chimic. În 1857 Lutz și Witte fotografiază cu ajutorul unei asemenea caravane monumentele și viața Berlinului, iar în 1872 Krone fotografiază cele 142 de orașe saxone, călătorînd într-un car fotografic.

Încep primele ascensiuni fotografice. În 1843 Serghei Lvovici Levitchi (1819—1898), primul artist fotograf rus pleacă ca membru al Comisiei pentru studierea apelor minerale în Caucazul de Nord și ia cu sine un aparat de daguerreotipie, precum și 25 de duzini de plăci metalice. Două din vederile luate în Caucaz le trimite în 1851 la Expoziția internațională din Paris și primește o medalie de aur, prima medalie în istoria fotografiei, acordată pentru fotografii.

În 1856 fotograful Moulin pleacă în Algeria cu 1100 kg de bagaj fotografic. În anii 1857—58 Aimé Civiale fotografiază Pirineii, iar între 1859—68 Elveția, ajungînd cu bagajul său fotografic de 150 kg pînă la 3000 m altitudine. În 1861 fotograful parizian Auguste Bisson urcă vîrfurile Montblanc cu ghidul Balmat și 25 hamali.

Precum se vede, acești fotografi turiști duceau cu sine un bagaj de sute și mii de kilograme, care necesitau un număr considerabil de hamali. Astăzi, noi luăm pentru o excursie un mic aparat fotografic și cîteva filme ce le purtăm în buzunar. Altfel se prezentau lucrurile acum o sută de ani. Pentru a face cîteva fotografii, fotograful trebuia să ia cu sine și un laborator, pentru că plăcile trebuiau preparate înainte de fotografiere și imediat dezvoltate. Toate acestea trebuiau făcute cu repeziune, deoarece vara plăcile se uscau repede, pierzîndu-și sensibilitatea, iar iarna puteau îngheța. Pe atunci mărirea fotografiilor nu era cunoscută. În loc de a se mări fotografiile, se măreau aparatele. Un asemenea aparat fotografic cîntărea cel puțin 6 kg. Echipamentul fotografic era acum o sută de ani atît de voluminos și greu, încît un singur om abia îl putea duce în spinare.

Fotografia și-a făcut repede drumul și în țara noastră. Numai la trei ani, după ce s-a reușit a fixa fotografia pe metal, acest procedeu a fost adus la București de o doamnă Wilhelmina Priz, probabil o austriacă, care s-a instalat în Calea Victoriei și a anunțat în ziarul «Vestitorul Românesc» că «face portrețiuri tăgerotipi (daguerreotipi) cu un pret cuvințios».

Primul fotograf amator român a fost pictorul Carol Popp de Sztamari (1813-1888) din Satu-Mare. Studiile începute la Blaj le-a continuat în diferite centre ale Europei. A călătorit prin Franța, Germania, Italia, Turcia, Persia și Asia Mică. Ca fotograf era incomparabil. Cătreiera țara în lung și în lat și ne-a lăsat o colecție de frumoase și evocatoare vederi luate în țară.

Prof. V. ORZA

200 DE ANI

de la prima călătorie în jurul pământului

A LUI JAMES COOK

Exploratorul englez James Cook a imbinat în fascinanță personalitate talentul și îndrăzneala navigatorului, orizontul larg și setea de cunoaștere a omului de știință, capacitatea de a expune cu simplitate și culoare cu spiritul său de observație, deosebit de ascuțit și liber de prejudecățile timpului, a selectat în cele trei călătorii pe care le-a făcut în jurul lumii.

Născut în 1728 la Marton, în Yorkshire, James Cook, fiul unui argat, el însuși slujind de la o vîrstă fragedă la diferiți patroni, înfringe printr-o muncă îndirjită și prin calitățile remarcabile cu care era înzestrat toate opreliștile sociale, urcînd treaptă cu treaptă scara gloriei. Și-a început cariera ca ucenic marinăr pe bordul unei nave de cărbuni, se înscrie voluntar în flota militară engleză și ia parte la războiul de 7 ani în America. Lucrările sale hidrografice de pe fluviul Sf. Laurențiu și în Terra Nova, exactitatea hărților pe care le-a întocmit, dovedesc pe lîngă aptitudini și capacitate nautică deosebită, solide cunoștințe de geometrie și astronomie, însușite printr-un studiu perseverent, pe care, singur, în orele de răgaz, și le-a impus cu severitate. La 40 de ani James Cook, marinăr încercat, hidrograf, topograf și astronom practician este avansat căpitan și ales să conducă o expediție care urma să facă observații asupra trecerii planetei Venus peste discul solar și apoi să meargă mai departe în vederea unor noi descoperiri în Pacificul de sud. La 30 iulie 1768 nava «Endeavour» («Încercarea») cu 84 de oameni la bord părăsește gurile Tamisei pornind într-o călătorie de aproape doi ani și zece luni, la capătul căreia se va realiza un pas hotărîtor în cunoașterea și cucerirea emisferei sudice. La 20 ianuarie 1769 expediția pătrunde în Oceanul Pacific și după încheierea cu succes a observațiilor astronomice de la baza de cercetare de pe insula Tahiti, căpitanul Cook pornește în căutarea mult discutatului continent sudic, pe apele necunoscute ale Marelui Ocean. Explorează locuri nefixate încă pe hărțile vremii, descoperind pămînturi noi sau redescoperind altele atinse pînă atunci în treacă de navigatorii spanioli, portughezi sau olandezi. Explorează grupul de insule vulcanice din Polinezia Centrală, «Insulele Societății» numite de el astfel în cinstea Academiei regale din Londra sub auspiciile căreia se afla expediția și cercetează tărîmurile Noii Zeelande, pe o întindere de peste

4.000 km. dovedind că acest pămînt, vizitat în 1642 de olandezul Abel Tasman nu este o parte a pretinsului continent sudic, ci o imensă insulă dublă, care depășește ca suprafață «Marea Britanie». De aici se îndreaptă spre Noua Olandă și navighează de-a lungul tărîmului oriental, prin apele ei primejdioase, pînă la Capul York, în extremitatea nordică. În ciuda unor mari greutăți, cu sacrificii de vieți omenești, cercetează o întinsă porțiune a acestor pămînturi prea puțin cunoscute pînă atunci europenilor. Coasta răsăriteană a Australiei a fost astfel descoperită.

Următoarele două expediții conduse de temerarul explorator în anii 1772—1775 și 1776—1780 întregesc descoperirile din emisfera sudică. Cook vizitează din nou Tahiti și Noua Zeelandă, se îndreaptă spre pol pînă la 71. 10' latitudine sudică, realizînd pentru prima oară traversarea cercului polar sudic; face noi descoperiri în Polinezia — Insula Paștelui, Marchize, precizează poziția Noilor Hebride și a Noii Caledonii, insulele Sandwich și Georgia de Sud și demonstrează inexistența continentului sudic, rezolvînd o problemă controversată de veacuri. Explorează apoi coasta apuseană a Americii de Nord și trece prin strîmtora Behring în Oceanul Înghețat de Nord, stabilindu-se cu acest prilej vecinătatea celor două mari continente: Asia și America și posibilitatea unei treceri, prin nord, din Atlantic în Pacific.

Descoperirile lui James Cook nu au dus numai științei geografice o contribuție de seamă. Hărțile și schițele sale, jurnalul de călătorie cu însemnări despre realitățile de viață ale băștinașilor, despre cultura lor materială și spirituală, obiectele colecționate au constituit unul din cele mai prețioase materiale pentru geografi, istorici, oameni de cultură.

Navigatorul James Cook inaugurează în istoria descoperirilor o nouă eră, cea a călătoriilor științifice.

De atunci lumea insulară a Oceaniei a ridicat pasionante probleme, trecutul și obîrșia ei, legăturile etnoculturale transpacifice atrăgînd nu numai interesul oamenilor de știință. Recenta încercare a suedezului Thor Heyerdhal care a folosit o străveche plută de lemn de balsă a arătat că Oceanul nu a putut despărți lumea continentelor nici în trecutul îndepărtat.

P. EMILIAN

ECHIPAMENTUL

Se mai găsesc, din păcate, destui turiști care pleacă iarna pe munte cu un echipament improvizat, uneori inutil, alteleori incomplet care, în cel mai bun caz, face să se reducă simțitor satisfacțiile excursiei. Nu-i vom invidia pe «grijuliii» încotoșmănați în pulovăre, fulare și căciuli, dar nu-i vom aproba

nici pe cei cei afixînd o «vi-tejje» iresponsabilă sfidează rigorile iernii într-o ținută de stradă, din care uneori nu lipsesc nici extravagantele modei.

Cel ce pornește iarna la munte trebuie să știe în primul rînd cum să se îmbrace, chiar dacă traseul pe care și l-a propus prezintă

toate garanțiile că va fi ușor de străbătut. Se cere mai întîi de toate ca echipamentul să fie comod, ușor și călduros, adică să întrunească toate condițiile pentru a ne feri de frig și a nu ne stînjiți la mers și — pe cît este cu putință — să ignore capriciile modei, înțelegînd prin aceasta atît alegerea

materialelor, cît și linia unor dintre confecții. În cazul îmbrăcămintei pentru munte, lîna își menține supremația în disputa cu noile materiale sintetice — nylon, relon, perlon — care, în ciuda durabilității și aspectului lor plăcut, nu țin cald și favorizează transpirația.

Făcînd un inventar al obiectelor de care avem nevoie la drum, el va trebui să cuprindă în mod obligatoriu un maiieu de corp, o cămașă cu mincă lungă, pantaloni de schi, pulovăr de lînă, hanorac, bocanci de munte sau de schi, două perechi de ciorapi — una de bumbac și alta de lînă — două perechi de mănuși cu un singur deget — una din lînă și una din foaie de cort — o căciuliță de lînă și ochelari de soare.

În rucsac vom mai pune de rezervă un pulovăr, ciorapi, mănuși, încă un maiieu și o cămașă, precum și o pelerină de plastic pentru ploaie.

Ne vom simți mult mai

bine dacă în loc de pulovăr foarte gros, închis pe gît, vom prefera unul mai subțire din lînă, apoi o cămașă (indicat ar fi din flanelă, dar în nici un caz din nylon). În felul acesta se formează mai multe straturi izolatoare de aer, care asigură corpului o temperatură constantă. Pantalonii vor fi confecționați dintr-o stofă care nu lasă să pătrundă umezeala, lîna fiind și în cazul acesta de neînlocuit. În nici un caz nu vom pleca în pantaloni de trening. Aceștia absorb foarte repede zăpada, așa că după un drum de cîteva ore ne așteaptă o răceală sigură. Aceleași neplăceri se pot ivi și în cazul folosirii unor ghețe sau bocanci neimpermiabili sau neîndeajuns de bine fixați pe picior.

Moda a lansat în ultimul timp scurtele și hanoracele matlasate. Ele sînt foarte potrivite pentru oraș sau în excursiile ușoare la cabanele de altitudine joasă, dar devin incomode la un efort

mai mare și mai prelungit, întrucît țin prea cald. Nu sînt de asemenea practice hainele îmblănțite. Pentru ascensiunile dificile, făcute în condiții atmosferice grele, vom lua în rucsac o pufoaică umplută cu un material ușor dacă se poate, chiar cu puf din cel mai fin.

Toate acestea ne determină să recomandăm tot «clasicul» hanorac din foaie de cort, cu gluga fixă pentru a ne putea proteja la nevoie și fața. În general, este bine să evităm confecțiile cu fermoar, deoarece o eventuală defectare a acestuia le fac inutilizabile.

Acum, cînd tot echipamentul dv. a fost pus la punct, puteți porni fără grijă spre lumea de basm a muntelui. Aveți în vedere un ultim amănunt: ochelarii de soare. Sînt tot atît de folositori ca și mănușile (dar nu cele din piele, pe care le veți lăsa acasă) sau căciulița de lînă de pe cap.

GÎNDURI DE CĂLĂTORI

ALAIN BOMBARD navigatorul solidar care a demonstrat că cel mai mare dușman al naufragiaților nu este nici setea nici foamea, ci frica, a murit din nefericire în timpul încercării unei bărci de construcție proprie. Mesajul pe care l-a adresat el tuturor călătorilor din lume este: «Omule, fii mai dirz decît stihiele, viitorul va fi al tău!».

EDMUND HILARY neozeezan-dezul care a atins Everestul în anul 1953 spunea: «Everestul este atît de sus pentru a fi cucerit!».

DINICU GÔLESCU cercetător al frumuseților patriei noastre și al altor țări din lume scria în «Însemnarea a călătoriei mele...»: «Și că nădejdea este nedespărțită de tot omul ce se află încă pe pămînt, această nădejde avînd și eu mă bucur nădăduindu că negreșit va veni vremea înur care Patria mea, nu zic, în puțini ani, să sâmuiască întocmai cu orașele cele mari ce am văzut, ci măcar pasul cel dintîi să să facă, ce aduce toate noroadale spre fericire, care pas este unul și numai, unire spre folosul obștei, ce de multe ori am cuvîntat».

FREDERICH RUCKERT (1788—1866) poet și ornamentalist german scria: «Cine se gîndește numai la locul unde trebuie să ajungă, își strică plăcerea călătoriei».

JOHN WELMONT DE RO-WHESTER (1640—1680) poet englez a scris într-una din episoadele sale: «Dacă le-ai văzut pe toate și n-ai aflat ce e frumusețea, înseamnă că n-ai ochi; iar dacă le-ai văzut, dar n-ai simțit puterea frumuseții, înseamnă că n-ai inimă».

FRIDJOF NANSEN, remarcabilul explorator polar avea drept de-viză: «Ai izbutit? — Continuă! — N-ai izbutit? — Continuă!».

CALISTRAT HOGAS neîntrecutul călător pe drumurile șerpuitoare ale Munților Neamțului era dornic să cunoască nu numai frumusețile naturii ci și oamenii, stăpîni ai acestor meleaguri: «de se întîmplă să mă întîlnesc în cale cu vreun ghiorlan — scria el... — apoi stau de vorbă cu el în limba lui, și, lucru nemaiauzit, m-am îndreptat că multe poate să învețe cineva de la un ghiorlan cu căciula dintr-o oaie și ciobotele dintr-o vacă».

ALEXANDRU ODOBESCU în celebrul său «Fals tratat de vinătoare» — «Pseudokinegetikos» scria despre plăcerea de a străbate pămîntul patriei: «Găsim o plăcere nespusă a străbate țărîmul patriei, cercetînd peste tot locul umbrelor și amintirile strămoșilor noștri; ici, o cruce de piatră, părăsită într-un cîmp pustiu, comemorează o faptă vitească sau

o crudă răzbunare; colo, o veche capelă poartă, în inscripțiile, în portretele și în odoarele ei, urma pietății și dărniceii anticiilor voievozi; mai dincolo, cîteva ruine de ziduri uriașe, o sfîrșimătură de cetățuie, un perete de vechi palat șoptesc inimii, pe tăcute, numele glorioase ale lui Traian și ale eroilor ce au urmat tradițiunea de onoare pe pămîntul românesc».

CARLO GOLDANI, cunoscutul dramaturg italian a fost un mare amator de călătorii, după cum reiese din «Memoriile domnului Goldoni menite să lămurească istoria vieții sale și pe aceea a teatrului său». El scria: «Cel care nu iese niciodată din țara lui este un om plin de prejudecăți».

JEAN JACQUES ROUSSEAU pleda pentru călătorii, pentru mersul pe jos: «Umblatul — spunea el — are ceva care însuflețește și înviează gîndurile mele; aproape că nu pot gîndi dacă stau nemîșcat».

JACQUES — ELIASTEN — FRANCOIS — MARIE PAGANEL unul din cei mai cunoscuți geografi ai lumii, spunea: «Există oare o satisfacție mai puternică, mai mare fericire decît aceea pe care o simte călătorul care își trece descoperirile pe harta sa?... Ah, dragă prietene, să descoperi pămînturi necunoscute a-cesta înseamnă a vrea»...

LA MUNTE

ORIZONTAL

2. Ținut maramureșean încântător prin peisajele sale turistice. 4. Arbore a cărui denumire ne amintește de stațiunea climaterică din munții Căminului, centru al sporturilor de iarnă. 6. Cabană pe muntele cu același nume spre care se pleacă din Predeal. 7. Aurora la greci. 10. Înălțimea de... 1400 m de la Sinaia. 11. Județ cu importante obiective turistice ca: Ceahlău, Bicăz etc. 13. Complex turistic. 14. Sperietoare pentru copii. 15. Cel mai mare și cel mai puternic vinat din pădurile munților noștri. 17. Platformă în stîncă, prilejul unei scurte odihne pentru alpinisti (pl.). 19. Mănăstire în Moldova clădită de Petre Schiopul. 22. E reconfortantă după un drum greu. 23. Cabană în munții Făgăraș, situată pe un traseu care reprezintă una din culmile drumeției noastre. 25. Arbust alpin din familia pinului care a dat denumirea văii prin care se ajunge de la Bușteni la cabana Caraiman. 26. Vale inaccessibilă între munți. 27. Munți. 28. Cabană situată sub Pietrele Doamnei unde se poate ajunge plecând din Cîmpulung Moldovenesc.

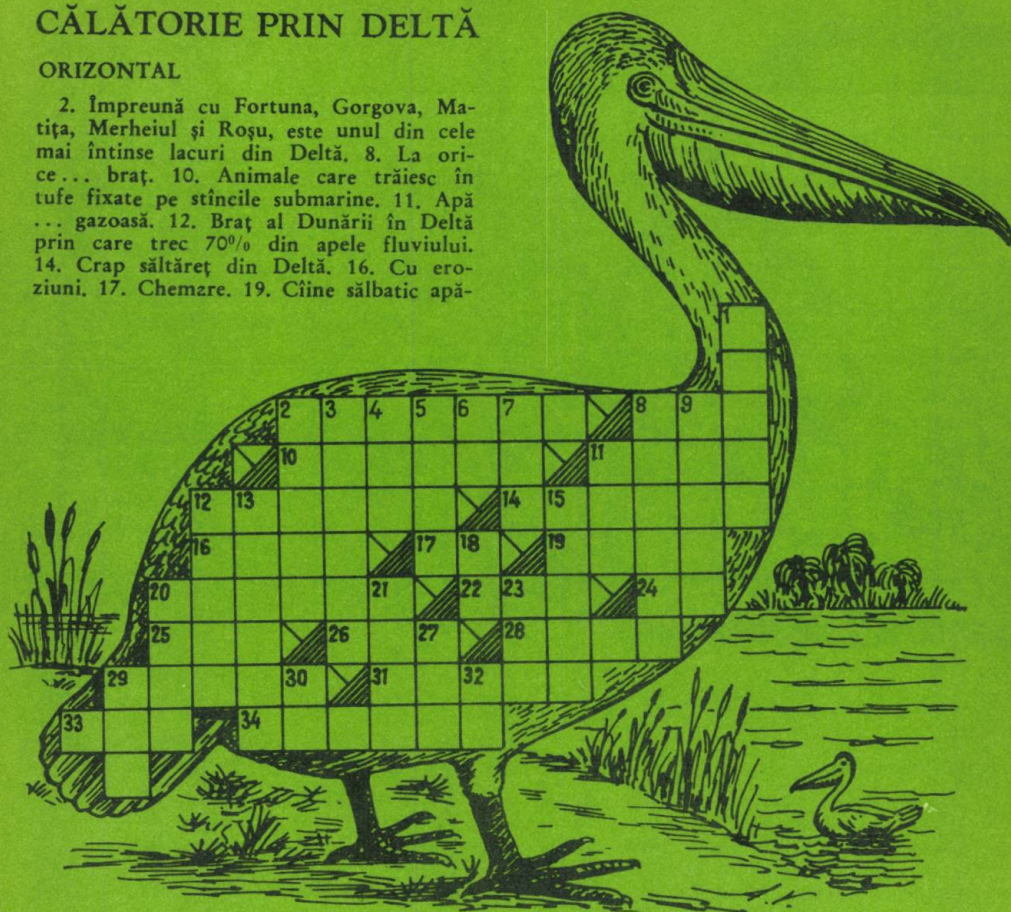
VERTICAL

1. Cel mai important lac glaciatic din munții Rodnei, punct de atracție turistică. 2. Cabană în zona turistică a munților Sebeșului, în preajma Petroșenilor. 3. „... de Vale” stațiune de odihnă situată lângă Beiuș cu climă dulce și minunate păduri de conifere. 4. Camping la nord-vest de Rădăuți lângă mănăstirea cu același nume zidită de Ștefan cel Mare. 5. Rămîne în permanență pe virfurile foarte înalte. 6. Îți trimite zimbete fierbinți. 8. Cabană și virf al Bucegilor, la capătul excursiilor turistice. 9. Cabană la care ajungi prin Lupeni sau Livezeni. 10. Stațiune balneoclimatică la poalele Ciucașului, punct de plecare către cabanele Muntele Roșu, Babarunca etc. 12. Nume. 14. Fala Carpaților noștri, îndrăgit de... cîntăreții de muzică ușoară. 16. Măsura... pădurarilor. 17. A dat denumirea unei „poiene” situată între Sinaia și Bușteni. 18. A merge spre creste. 20. Abis... dar nu prăpastie. 21. Gura ei... e cabană în munții Retezat nu departe de Sarmizegetusa. 22. La intrarea în Biborțeni! 24. Luni!

CĂLĂTORIE PRIN DELTĂ

ORIZONTAL

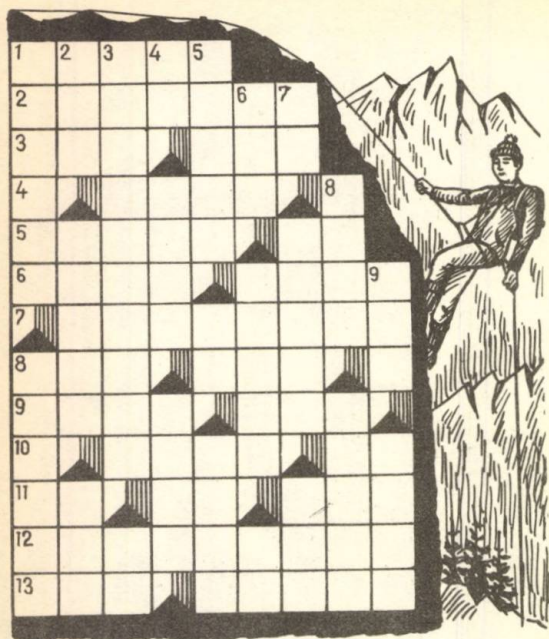
2. Împreună cu Fortuna, Gorgova, Ma-
tița, Merheiul și Roșu, este unul din cele
mai întinse lacuri din Delta. 8. La ori-
ce... braț. 10. Animale care trăiesc în
tufe fixate pe stîncile submarine. 11. Apă
... gazoasă. 12. Braț al Dunării în Delta
prin care trec 70% din apele fluviului.
14. Crap săltăreț din Delta. 16. Cu ero-
ziuni. 17. Chemare. 19. Ciine sălbatic apă-

VERTICAL

prezentant al faunei Deltei, alături de pe-
prezentant al faunei deltei, alături de pe-
licani, lebede, flamingo, cormorani, lopă-
tari, egrete etc. (pl.). 3. Braț al Dunării
pe care se află ostrovul și localitatea Ma-
liuc, considerată „capitala stufului”. 4. Mă-
suri agrare. 5. Șlep de odinioară. 6. În
port! 7. Ca pește-n apă! 8. Poposesc o
dată cu primăvara în acest „paradis al
păsărilor”, Delta Dunării. 9. Cîndva. 11.
Oraș în S.U.A. 12. Pești care asigură o
bogată producție harnicilor pescari de la
cherhanalele Deltei. 13. Specie de crustacei
marini comestibili. 15. Cel mai mare grind
marin din Delta, cu o renumită pădure
cu aspect tropical, declarată rezervație na-
turală. 18. Primul. 20. Tînără scriitoare.
21. Comună în U.R.S.S. 23. Document.
27. Cerb nordic. 29. Unealtă simplă de
pescuit. 30. Tel! 32. Luni!

rut recent, îmbogățind fauna Deltei. 20.
Debitul solid al Dunării cu rol hotărîtor
în schimbarea fizionomiei Deltei. 22. Ca-
raorman, Crișan, Pătlăgeanca etc., din
Delta (sing.). 24. Anticul luminător al Del-
tei... Nilului. 25. Acoperă o mare parte
a Deltei. 26. Bogăție (fig.). 28. Pești care
trăiesc în Dunăre și afluenții ei. 29. Îm-
preună cu celuloza, hîrtia, acetona, glice-
rina etc., se obține din stuf, una din cele
mai mari bogății ale Deltei. 31. Împărăția
apelor, a vegetației și a păsărilor, „monu-
ment al muncii omului și al naturii”, cum
s-a exprimat Mihail Sadoveanu. 33. Auto-
rul poeziilor „Farul de la Sulina”, „Mori
de vînt la Letea” etc.
34. Cabană situată lîngă ceatalul Sf. Gheor-
ghe, într-una dintre cele mai pitorești re-
giuni ale Deltei, de unde zeci de cărări
și drumuri de apă duc spre cele mai mi-
nunate locuri de pîndă pentru vînători.

ALPINISM

ORIZONTAL

1. Accesoriu necesar alpinistilor sau turistilor de munte. 2. Cu coeziune. 3. A persevera — Drum îngust între munti. 4. „... Brazi, cabană în zona turistică a Muntelui Morarul (Predeal). 5. ... Râu, autorul volumului de poezii „Pe înaltele reliefuri“ — Prefix pentru doi. 6. Localitate în India — Fără urcuşuri şi coborîşuri. 7. Ascensiuni dificile. 8. Mişcare lineară pe un traseu cu revenire la punctul de plecare — Arbore din zona subalpină sau montană. 9. Regiune în Canada — Zig... sau oăşel în S.U.A., 10. Va'e ce desparte muntele Coştila de Caraiman — Curbe! 11. Antemeridian — Dîşii — Din nou. 12. Un ieşind din stîncă bun pentru prins capătul frînghie. 13. Are o... coardă, numai! — Traseu, unul din cele mai grele din ţară fiind „Fisura artei“ sau „Hornul mare“ din peretele Surducului din apropierea cheilor.

VERTICAL

1. Staţiune balneoclimaterică în apropierea unuia din cele mai frumoase defileuri ale Oltului — Platformă de regrupare comodă. 2. Se ocupă de organizarea

excursiilor pe diverse trasee — „Plimbarea“ preferată a alpinistilor — Perete. 3. Cabană în Bucegi la care se ajunge din Sinaia sau Busteni — Rece! 4. În cotă! — Rămîne întotdeauna la urmă! — Oraş în Siria. 5. Coborîre în mîini cu ajutorul coardei — Ape! — Sferă mică. 6. Inapţi — Adîncitură sau ieşitură în stîncă pentru sprijinit piciorul — Un... inel şi un... colţar! 7. A ajuns primul în vîrf — Vîrf... păros în Bucegi — Metodă stenografică. 8. Sportul — A iuţi pasul. 9. Ţintă — Frumoasă trecătoare în Carpaţii de miazăzi şi staţiunea climaterică de unde pornesc drumuri tursitice spre munţii Bucegi şi Piatra Craiului.

ÎN MUNTII BANATULUI (Biverb: 6, 7)

MLC

(Criptografie: 2, 8, 2, 3, 2, 5)

EXTMT

PE DRUM GREŞIT (Criptografie: 2, 1, 7, 7)

LKAR

(Criptografie: 6, 2, 5, 2, 4)

ZKTSAD

CĂLĂTORI PE NAVE ROMÂNEȘTI ÎN SECOLUL TRECUT

Prima mențiune certă privind prezența unor călători pe nave românești, în secolul trecut, o găsim în jurnalul de bord al corăbiei **MARITA**: «...chemind pe toți pasagerii și negustorii care se aflau la bord, le-am spus că este vorba să debarșăm coverta...» consemnează acest jurnal (facsimilul 1), în ziua de 4 iunie 1835, cînd **MARITA** se lupta cu năpraznica furtună care bîntuia pe Marea Neagră. Cum ajunsese numita corabie în călătoria despre care este vorba?

Sub bandieră românească

Istoricul primei corăbii românești — **MARITA** — care a ieșit în apele internaționale cu drapelul țării pe catarg ar putea începe astfel: «Să dă, la corăbiile cele neguțătoresci, steag cu fața galbenă și roșie, avînd pe dînsul și stele și la mijloc pasăre albastră cu un cap...» — așa cum glăsuiește hotărîrea publicată în Buletin-gazetă oficială, la 14 octombrie 1834, dată ce rămîne piatra de hotar a navigației moderne românești. Era prima instituție oficială a «bandierii românești» pentru navele care aveau să plutească departe de patrie, în apele străine. În acea vreme un întreprinzător al timpului — hatmanul Alecsandru Vilara — construise la Giurgiu, pe malul Dunării, o mare și frumoasă corabie care a fost gata de plutire în toamna anului 1834. Din întîmpinarea pe care Vilara o face către stăpînire, aflăm că **Marita** «a fost aruncată la apă în luna septembrie 1834, împodobită cu bandiera cea privilegîată, hărăzită rumânilor prin făcătorea de bine mijlocire a domnitorului Alexandru Ghica...». Anunțînd astfel prezența corăbiei în apele Dunării, cutezătorul hatman cerea domnitorului aprobarea ca s-o trimită «în prima sa plutire, pe mare, spre Constantinopol, încărcată cu grîu...». Domnitorul Ghica a aprobat cererea lui Vilara «numai cu băgare de seamă la citimea grîntului cerută la exportarisire, să nu aducă lipsă în Prîntipat».

Prima plutire

Și astfel, corabia **MARITA**, încărcată cu 300 «chile mari» de grîu (cam 150 000 de kg) a plecat, la 5 decembrie 1834, de la Brăila spre Constantinopol. La comandă navei se afla căpitanul Ioan Cristescu («supus și născut în Valahia») după cum aflăm din jurnalul scris de Giorgio Bresco care deținea funcția de pilot. Cele 14 file ale acestui jurnal (facsimilul 2 — foaia de titlu), scris în limba italiană, se află astăzi la Arhivele Statului din București. Din conținutul lor aflăm cum a decurs călătoria **MARITEI** în această primă plutire a sa. La 7 decembrie 1834 a plecat din portul Sulina «cu toate pinzele sus» și a făcut două zile și două nopți pînă la capul Caliacra, unde, din lipsă de vînt, a stat în voia valurilor o săptămînă întreagă. Apoi a venit furtuna, care a plimbat-o în toate direcțiile și în cele din urmă — la 25 decembrie — deci după 18 zile de navigare a ajuns la Constantinopol. Bresco nu era un literat, și nici măcar un reporter. El nu ne dă, în paginile jurnalului său, decît date strict tehnice referitoare la navigație. Nu aflăm deci ce fel de călători aveau la bord și cîți, dar este de înțeles că o corabie de comerț nu putea călători în vremea aceea numai cu mărfuri ci și cu pasageri, fie ei chiar și numai negustorii proprietari ai bunurilor exportate. O singură însemnare menționează prezența la bordul **MARITEI** a unor călători. Vorbînd despre înapoierea în patrie a corăbiei, Bresco descrie marea furtună care i-a distrus catargele și măsurile luate de că-

pitanul Cristescu pentru evitarea naufragiului («cu înțelegerea pasagerilor și a negustorilor ușurează puntea de încărcătură...»). Deci în afară de negustorii nava transporta și pasageri — imbarcați probabil la Constantinopol și de la Anchiallo (lingă Burgasul de astăzi al Bulgariei). Cu acordul și cu ajutorul acestora au fost aruncate peste bord mărfurile transportate (între care erau mulți saci cu orez și nouă butoaie mari cu vin).

Aceștia au fost, așa dar, primii călători transportați pe apele străine, de o navă românească, în secolul trecut. Imaginea (3) pe care o publicăm reprezintă corabia **MARITA** — reproducere după un tablou al pictorului Dimitrie Stiupei.

Navigația cu aburi

O etapă mai modernă a navigației noastre — cea cu aburi — a început în anul 1857, cînd negustorul bucureștean Ciocan a adus de la Viena un remorcher căruia i-a dat numele cailacamu-lui de atunci al Moldovei: **PRINTUL VOGORIDE**. Acest remorcher — primul nostru vapor — a fost folosit la transportul sării, pe Siret, de la Vadul Roșca, la Galați. Sigur că pe cele șase șleपुरi ale sale vaporasul a transportat și pasageri — mai ales la coborîrile rezezi spre Galați — dar «armatorul» Ciocan nu ne-a lăsat nici o însemnare în această privință. Imaginea 4: Remorcherul **PRINTUL VOGORIDE**, reproducere după un tablou de Stiupei.

Primul vapor românesc folosit oficial pentru transportul pasagerilor pe Dunăre a fost **ORIENT**, care și-a început itinerarul zilnic Galați — Brăila și retur, la 1 august 1895. La plecarea din Galați, în prima sa cursă, **ORIENT A FOST SALUTAT CU ENTUZIASM** de sute de locuitori, care își manifestau astfel bucuria pentru acest frumos început românesc (Imaginea 5 — o stampă reprezentînd solemnitatea lansării vaporului). Descriind evenimentul inaugural presa timpului menționează: «**ORIENT** este unul dintre cele mai frumoase vapoare de pe Dunăre și bandiera tricoloră românească îi sîde de minune. Este vopsit mai totul în alb. În virful prorei se află vulturul român, în relief, poleit în aur, ceea ce-i dă vaporului un aspect măreț». Echipajul de pe **ORIENT** era format numai din români, care învățaseră meseria de navigatori pe vapoarele noastre de război.

Primele excursii

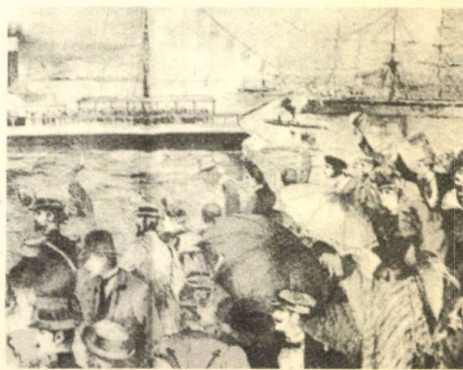
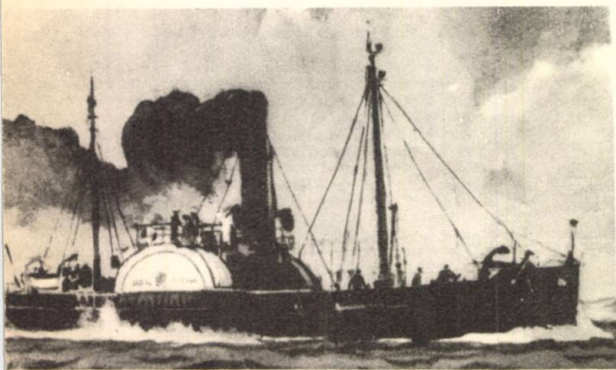
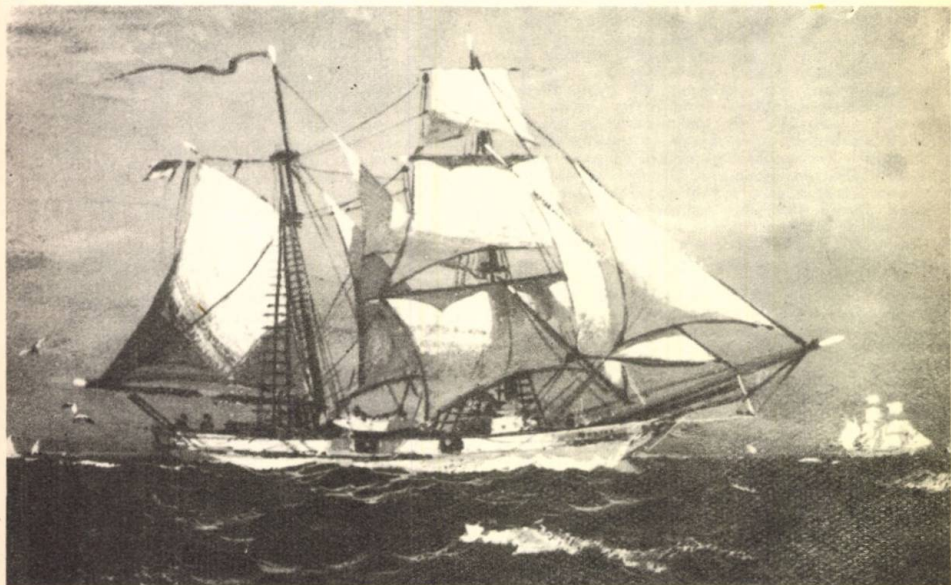
Pe Marea Neagră navigația românească a început, cu nave cu vapor, tot în anul 1895, la o lună după lansarea **ORIENTULUI**, cînd Serviciul Maritim Român a preluat itinerarele de mărfuri și pasageri Brăila — Constantinopol și Constanța — Constantinopol, punînd în serviciu vapoarele **MEDEA** și **METEOR**. La 30 august 1895, **MEDEA** a plecat în cursa inaugurală, de la Constanța spre Bosfor, traversînd marea în 15 ore. Cîteva zile mai tîrziu — la 7 septembrie 1895 — **METEOR** bătea recordul traversării Mării Negre: 13 ore. Vapoarele austriece făceau pe atunci 14 ore de la Constanța la Constantinopol.

Primele curse cu «pleziristi» (cum erau numiți atunci excursioniștii) le-au făcut pe mare, tot **METEOR**. La 4 august 1897 — zi care marchează începutul turismului românesc pe mare — «un număr de 300 de bucureșteni și de constănțeni au făcut o foarte frumoasă călătorie de plăcere, în largul mării, timp de mai bine de două ore» — după cum relatează ziarele timpului.

1 Alle 2 mondi la Cuvetta per spole inter va per la barca mia
 erano a momenti in momento ando sul no dopo tempo
 ho fatto principe di G. e ho fatto la fregata e ho fatto tutti i pappagoi
 e mercanti che fido vivano alardi e li delle che facciano

2 Grossello della Gabara Somerata Marzara Con
 pavellone dell'principale della Valtachia
 proprietta dell'Ilustissimo fig. Altopandro
 Vellara Comandante dell'fig. Capitano Grovan
 Christelli. fu della nativo proprio di Valtachia
 diella e tenente da me Georgeo L. Foruschi
 Comissario dell'fig. 1834 fino al dì 5 di
 Giugno 1835 all'fig. L. Landera e tenente
 dell'presente viaggio

3

ATMOSFERA ÎN FOTOGRAFIE

Natura se schimbă mereu. În fiecare oră, în fiecare zi, săptămână, lună, anotimp ni se înfățișează altfel. Orice colț al ei dimineața arată altfel decât după masă, altfel când este scăldat în soare, dacă plouă sau dacă zace sub mantia zăpezii.

Greșit consideră unii că nu mai au ce fotografia în locuri unde au pozosit cândva cu aparatul fotografic, deoarece orice peisaj ni se prezintă în nenumărate variante. În raport cu timpul zilei, cu anotimpul, cu starea vremii, etc. Atmosferă poate avea și un peisaj arhitectural; și acesta își schimbă «fața» în raport cu unghiul în care cade lumina, dar și cu anotimpul. Eu posed mai multe sute de fotografii ale cetății Sighișoara, și totuși, de fiecare dată când trec pragul cetății găsesc motive demne de fotografiat, fie ele inedite sau deja realizate, dar în alte condiții de lumină. Acel fotograf care observă schimbările continue din jurul său și reușește a «prinde» pe celuloidul fotosensibil o anumită atmosferă — pășește pe un drum care îi va oferi multă satisfacție.

Pentru a reuși transpunerea atmosferei în fotografie trebuie cunoscute unele lucruri. O bună apreciere a luminii, în general, dar în special a contraluminii este un factor important. Fotografii realizate în contralumină au în cele mai multe cazuri atmosferă. Se va folosi pe cât posibil parasolarul, iar acolo unde aceasta lipsește, obiectivul aparatului fotografic poate fi umbrat cu mîna.

Parasolarul ne va face servicii bune și când fotografiem în ploaie sau când ninge.

Pentru accentuarea unor efecte și mărirea contrastelor vom folosi filtre de culoare galbenă, galben-verzui sau portocaliu (în situația când avem de fotografiat peisaje cu nori pe cer albastru, iarna pentru a scoate mai mult în relief contrastele) și — mai rar — filtru roșu, cu ajutorul căruia se poate simula în plină zi un peisaj nocturn.

Mai multe amănunte tehnice nu sînt necesare. În majoritatea cazurilor se vor întrebuința filme de sensibilitate medie, de 15 sau 20 DIN. Pe timp nefavorabil, (ploaie, ceață, noaptea) se poate lucra și cu film de 27 DIN.

Ar mai rămîne de spus că în laborator, la dezvoltarea materialului negativ cît și la mărirea fotografiilor — se mai poate realiza mult în sensul aprofundării atmosferei dorite în fotografie.

1. DIMINEAȚA la malul Oltului.

Fotografie realizată în contralumină. Soarele nu apare în fotografie, dar este prezent pe valurile riului cît și în frunza din partea superioară a fotografiei.

(ORWO-18 DIN, diafragma 11, timp expunere 1/100).

2. DUPĂ MASĂ pe o potecă a munților Apuseni.

Se remarcă lumina laterală. Cu toate că gardul din stînga drumului nu este vizibil, el este sugerat de umbra lui, care este proiectată peste drum. Peisajul are profunzime, datorită faptului că omul este plasat în treimea superioară a fotografiei.

(ORWO-15 DIN, diafr. 5,6, timp exp. 1/100, filtru galben).

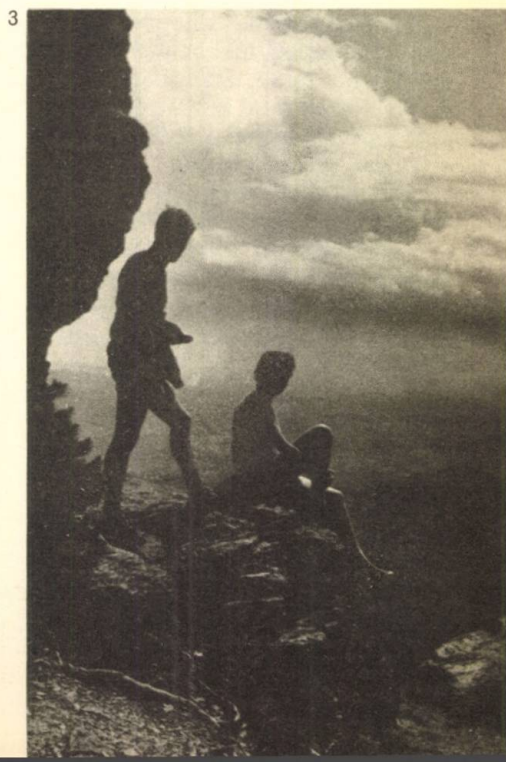

3. **PE ÎNSERATE** — între nori și stîncă.
Soarele a apus, dar se reflectă în norii albi, care luminează peisajul. Și această fotografie este realizată în contralumină. S-a folosit un filtru galben, pentru accentuarea contrastelor.
(ORWO-15 DIN, diafrag. 5,6, timp exp. 1/100).

4. **CEAȚĂ** — peisaj montan.
Peisajul este scăldat într-o lumină difuză. Ceața învăluie totul, pe o distanță mare; nu se mai disting decît două siluete și cîțiva brazi.
(ORWO-15 DIN, diafrag. 4, timp exp. 1/100, filtru galben deschis).

5. **NOAPTE**, în cetatea Sighișoara.
Totul respiră liniștit. Nici o ființă omenească nu-și face apariția la ora aceasta. Doar ferestrele iluminate ici-colo ne fac să credem că dincolo de zidurile groase viața — nocturnă — continuă.
(ORWO-20 DIN, diafrag. 2,8, timp exp. 3 minute).

(Toate fotografiile sînt efectuate cu aparat FED-2)

4

5

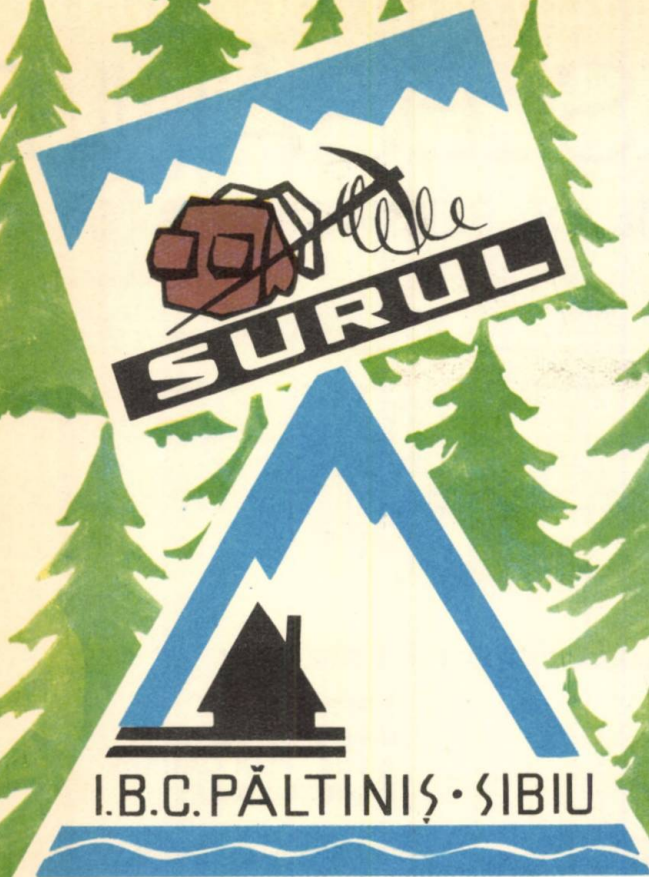

*Invitații mei, toți ca mine mititei,
la desert vor degusta*

PIȘCOTURILE , PENTRU COPII

desertul
ideal
pentru
cei
mici

BÎLEA
CASCADĂ

PODRAGU

Vă invită să petreceți
O VACANȚĂ DE NEUITAT
în stațiunile și cabanele
din munții Făgărașului și Cibinului

BÎLEA LAC

NEGOIU

DESLEGĂRILE

7 PROBLEME DE PERSPICACITATE

1. LINGĂ TĂRMUL MĂRII: Odată cu apa, se ridică și vasul cu scară cu tot, așa că în realitate, apa nu va acoperi nici o dată ultima treaptă.
2. CAUCIUCURILE ȘI VITEZA: Cînd cauciucurile se uzează indicatorul va arăta mai mult decît viteză reală. Aceasta, deoarece prin uzare, deci prin scăderea diametrului roților (oricît de mică) ele se vor învîrți de mai multe ori pe aceeași distanță, iar indicatorul rămîne permanent legat de roată.
3. O ALEGERE COMPLICATĂ: chibritul.
4. PERIOADA CONCEDIILOR DE VARĂ: Pentru că nu-și luase concediul în aceeași lună, rezultă că în al treilea an *Munteanu* l-a avut în mai, deoarece în anii precedenți îl căpătase în iulie și august, iar al doilea an în iunie a plecat *Albescu*. În al treilea an *Popescu* a putut pleca numai în iunie, deoarece lunile mai și august fuseseră ocupate de ceilalți, iar în iulie a plecat în al patrulea an. Asadar, în al doilea, lui *Albescu* i-a rămas luna iulie. Un raționament similar va arăta că în primul an *Ionescu* a avut concediu în iunie.
5. UN SPORTIV PE PUNTE: Jonglind astfel încît una din mingi să fie mereu în aer.
6. BARCA PENTRU UN OM: Turistii se aflau pe maluri opuse.
7. ÎNTÎLNIRE - N GARĂ: Sunda va ajunge la gară la 8,30 iar Ana la 7,40.

REBUS

(2, 5, 5, 1—1, 8)

Soluția: LA URCUȘ CĂLIN N-A REZISTAT

CAMPING

(Monoverb: 2—6)

Soluția: CINCIS-CINCI-S

(Criptografia: 2, 8, 2, 6)

Soluția: ÎN EXCURSIE PE CIUCAȘ
(IN-E (X-CU-R-SI-E) PE-C-I/U-CA-S)

IARNA ÎN MUNȚI

(Triverb: 5, 2, 7)

Soluția: NINGE PE CEAHLĂU
(N-IN-GE/PE-CE-A/H-LĂU-U)

CRIPTOGRAMĂ

Pornind dintr-un anumit colț și urmînd un anumit drum vei afla numele unui scriitor român, precum și titlul uneia din scrierile sale

Soluția: CALISTRAT HO-
GAȘ
PE DRUMURI DE MUN-
TE

HIPICA

(Biverb ilustrat: 3, 6)

Soluția: TUR CĂLARE
(T-URCA-LA-RE)

COPERTĂ LITERARĂ

(7, 10; 9, 7)

Aflați prin anagra-
mare numele unui
scriitor român și unul
din volumele sale, iti-
nerar al unei călăto-
rii prin țară.

Soluția: ALEXANDRU VLAHUȚĂ
ROMÂNIA PITOREASCĂ

(Triverb: 2, 5, 7)

Soluția: LA HANUL ANCUȚEI
(LA-HA-N/U-LA-N/CU-ȚE-I)

JOCURILOR

PE UN DRUM GREȘIT

(Criptografie: 2, 1, 7, 7)

Soluția: EL A RĂTĂCIT CĂRAREA = EL-ARATA-CIT-CA/R-ARE-A

DUPĂ CONCEDIU

(Criptografie: 4, 2, 2, 5, 9)

Soluția: VINE DE LA MUNTE INTREMAT

(V-IN-E/DE-LA-M/-UN-TE/-INTRE-M-A-T)

ÎN MUNȚII BANATULUI

(Biverb: 6, 7)

Soluția: CULMEA SEMENIC = CU-L-ME/ASEMENI-C

(Criptografie: 2, 8, 2, 3, 2, 5)

Soluția: ÎN EXCURSIE CU O.N.T. LA MUNTE

(IN-E(X-CU-R-SI-E) CU-O-N/-T-LA-M/UN-TE)

(Criptografie: 6, 2, 5, 2, 4)

Soluția: CAZARE LA STÎNA DE VALE

(CA-Z-ARE/LA-S-T/IN-A-D/E-LA-V-A-LE)

ZOOLOGICA

(Monoverb cu încastu anagramat: XXXXXXXXOXX)

Soluția: CARACATITA (CATARACTA)

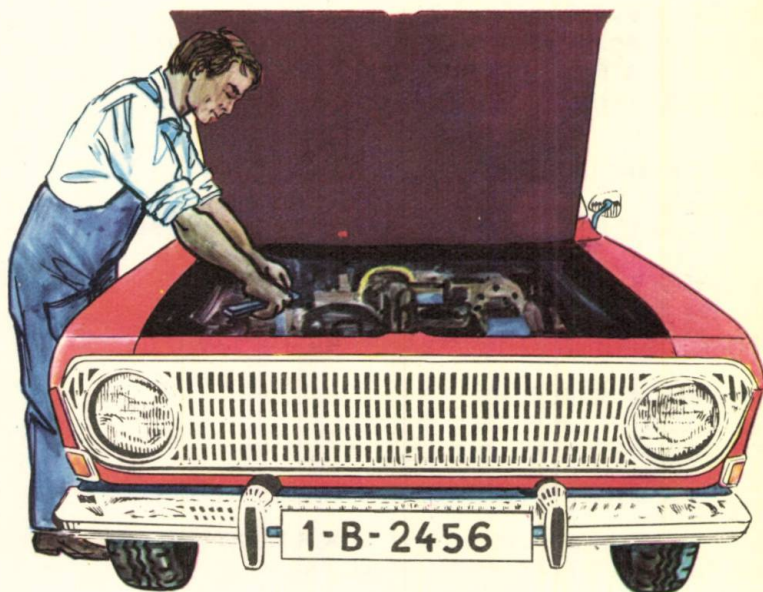
VERIFICAȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE

1. În Arctica nu există deloc pinguini, ei fiind prezenți exclusiv în Antarctica.
2. Istanbul (Europa și Asia).
3. Trăiesc și în apa dulce și în cea sărată.
4. La Pietroasa.
5. La Agapia.
6. Pe Omul, deoarece presiunea atmosferică este aici mai mică.
7. Pentru că «mijlocul» este partea cea mai veche.
8. Universe Ireland (capacitate 312.000 tone).
9. Italia, cu sume anuale ce depășesc un miliard de dolari.
10. Scott Carpenter.
11. La Chicago (SUA) în 1888.
12. Marco Polo.
13. Quito, capitala republicii sud-americane Ecuador.
14. La Londra în 1856.
15. Robert Edwin Peary în 1909.

Depanarea rapidă și de calitate
a automobilului Dv. prin unitățile
cooperativei

Automecanica
BUCUREȘTI

● unitatea nr. 3 – șos. Colentina nr. 18, telefon 35.51.25 ● unitatea nr. 4 – șos. Giurgiului nr. 178, telefon 23.94.05 ● unitatea nr. 5 – calea Dudești nr. 159, telefon 22.02.39 ● unitatea nr. 6, str. Buzzești 78, bdul. Titulescu nr. 96, telefon 15.18.58 și 17.57.33 ● unitatea nr. 8 – bdul Aerogării nr. 38, telefon 33.16.21 ● unitatea nr. 9 – str. Maria Rosetti nr. 9, telefon 12.84.71 ● unitatea nr. 16 – șos. Berceni nr. 7, telefon 23.44.82 ● unitatea nr. 19 – calea Floreasca nr. 234, telefon 33.43.52 ● unitatea nr. 20 – calea Călărași nr. 260, telefon 22.05.81 ● unitatea nr. 21 – str. Vasile Tei nr. 10, telefon 11.40.61 ● unitatea nr. 26 – calea Rahovei nr. 11–13, telefon 15.02.13 ● unitatea nr. 28 – calea Dorobanți nr. 153–157, ● unitatea nr. 30 – calea Plevnei nr. 136, telefon 13.68.26 ● unitatea nr. 31 – str. Sfinții Apostoli nr. 64, telefon 31. 52.32 ● unitatea nr. 34 – calea Dorobanți nr. 85, telefon 12.28.06

care execută în condițiuni ireproșabile lucrări de întreținere și reparare la toate tipurile și mărcile de autoturisme

PENTRU SECTORUL SOCIALIST, COOPERATIVA PRIMEȘTE COMENZI ÎN UNITĂȚILE SALE DIN :

● str. Popa Ștefan nr. 9–11, telefon 23.44.01 ● calea Floreasca nr. 188
● șos Colentina (30 Decembrie nr. 49) ● calea Rahovei nr. 53 ● str. Avrig nr. 33

Dragi cititori,

În dorința de a contribui la îmbunătățirea conținutului Almanahului turistic, colectivul de redacție vă invită să vă formulați în scris observațiile și sugestiile dv. asupra numărului de față.

Totodată, redacția așteaptă colaborarea dv. cu materiale interesante, inedite și bine documentate pentru sumarul numărului viitor. Termenul până la care pot fi trimise manuscrisele este de 1 martie 1970. Adresa redacției: Bulevardul Republicii 197, sectorul III — București, Telefon 35.36.74.

Materialele nepublicate nu se înapoiază autorilor.

Sumar tematic pe anii 1960-1969

Locul unde se află articolele este arătat prin fracții, în care primele cifre înseamnă anul almanahului, iar ultimele pagini respectivă. Litera «H», pusă între paranteze (H) arată că articolul are o hartă.

ANTOLOGIE LITERARĂ. Scriitori români.

Alecsandri V. — Lunca din Mircești (versuri, fragment — 62/151); Apa Bistriței (66/150); În masivul Ceahlăului, 66/151; Balta Albă (fragmente) 64/167. Alexandrescu Gr. — La Arnota și Polovragi (fragment din «Suenire și Impresii») 60/199. Andrițoiu Al. — Românesc ștergar (versuri) 61/95. Argezi Tudor — Almanahul nostru, 60/7; Privind Moscova din profil și Leningradul din perspectivă, 60/110; Tableta de turist, 61/5; Cîteva cuvinte, 62/5; Drum Bunl 63/5; Frumuseți românești, 64/5; Hai la drum, 65/5. Barbu Eugen — La 1500 metri înălțime, 60/63; Invitație la drumeție, 63/17; Ecou de vară, 64/14; Spiritul fluviilor, 65/10. Bălcescu N. — Descrierea Ardealului (fragment din «Istoria românilor sub Mihai Vodă Viteaz») 60/151.

Beniuc M. — Patria (versuri) 60/6; Tara (versuri) 61/24. Blaga Lucian — Amurg de toamnă (versuri) 69/23. Bogza Geo — Unde Oituz stă de vorbă cu muntele, 60/49; Valea Trotușului și a Bistriței, 64/7; Viața în viitor, 65/11. Bolintineanu D. — Muntele Olimpului, 66/152. Botez Demostene — În Bulgaria prietenă, 60/116; Tara mea (versuri) 62/165; Amurg de vară (versuri) 69/23. Boureanu R. — Tainele muntilor, 60/50; Poveste de iarnă (versuri), 61/164; Pe Argeș în sus, 69/30. Breslasu Marcel — Bucuroși de oaspeți (versuri), 60/107. Camilar Eusebiu — Legende de pe Bistrita, 61/83. Cantemir D. — Despre munții Moldovei (fragment din «Descrierea Moldovei») 60/139. Caragiale Matei Ion — Curițele vechi (versuri), 69/186. Cassian Nina — Acalmie (versuri) 60/27; Cu «Transilvania», 60/112; Amintirile Poetului, 61/102; Marea (versuri) 63/18. Călinescu G. — Jurnal (Gherman Titov) 62/14; Despre călătorii (fragment din «Cronica optimismului») 69/81. Coșbuc G. — Ceahlăul (versuri, fragment) 63/33; Noaptea pe Caraiman (versuri, fragment) 65/146. Demetrius Lucia — Lumini și peisaje, 63/20. Deșliu Dan — Sub flamura lui august, 60/39; Știam pământul (versuri) 61/58. Dragomir Mihai — Vinătoare (versuri) 61/71. Eminescu M. — Mușatin și Codru (versuri, fragment) 61/80; Din copilărie (versuri, fragment) 64/114. Eftimiu Victor — Peisaj industrial 66/9; Cu harta tărie pe masă, 67/5; Vechile cafele literare, 69/37. Ghica I. — De la București la Iași (fragment din «Scrisori») 60/193. Hogaș Calistrat — Prin codrii Neamtului (fragment din «Pe drumuri de munte») 60/163. Iorga N. — De la Bistrita la Rodna și Vișeu (fragment din «Neamul românesc în Ardeal») 66/17. Iosif St. O. — Icoane din Carpați (versuri) 61/193; Din zile mari (fragment) 66/126. Jebeleanu Eug. — Pe Arieș (versuri) 61/137. Minulescu I. — Iarna (versuri, fragment) 66/159. Novăceanu Dariu — Primul poem (versuri) 67/6. Odobescu Al. — Plăcerea de a străbate pământul Patriei (fragment din «Pseudokinegeticos») 60/145. Paraschivescu Miron — Toamna, 61/24. Pavelescu Cincinat — Primăvara (versuri) 29/23. Petrescu Cezar — Cheia uriașelor transformări, 61/16. Porumbacu Veronica — Pe Negoiul (versuri) 60/62; De vorbă cu pământul (versuri) 61/191. Ranetti G. — Bătrînul brad (versuri) 60/187. Rebreanu Liviu — Farmecul locurilor natale (fragment din «Amalgam») 60/175. Rosetti Al. — Ritmuri necesare, 60/51. Russo Al. — Podul de pe Bistrita (fragment din «Piatra Teiului») 60/181; Fragment din «Cîntarea României», 69/145. Sadoveanu Ion Marin — Imaginea Germaniei pașnice și creatoare, 60/19. Sadoveanu M. — Umbre ale trecutului, 60/43; Spre Peștera Ialomitei, 60/169; La peșteră, 63/42; Din Delta, 69/45; Peștera Ialomitei, 60/169; M-a interesat totdeauna orice peisaj, 61/13; Fragment despre drumeție, 62/151; La peșteră, 63/42; În Tara de sus (fragmente) 65/114. Din Delta, 69/45; Sahia Al. — Cînd Bărăganul era trist (fragment din «Vară pe Bărăgan») 60/205. Sebastian M. — Prima lecție de schi (fragment din romanul «Accidentul») 62/40. Teodorescu Cicerone — Tărm românesc (versuri) 60/30; Cîntec de pe Dunăre (versuri) 61/179. Topirceanu G. — Balada călătorului (versuri, fragment) 62/42; Pe Topolog (versuri, fragment) 69/127. Tudoran R. — Din peisajul Dunării (fragment din romanul «Dunărea revărsată») 69/47. Viahaț Al. — Pe înălțimile Parîngului (fragment din «România pitorească») 60/157; Cu plută pe Bistrita (fragment din «România pitorească») 64/6; În pădure (fragment) 69/148.

SCRIITORII STRĂINI. Burns Robert — Mi-e înimă-n munți, 65/145. Byron G. — Manfred (fragment) 65/146. Carducci Giosue — Funeralii ghidului Rey, 65/146. Lamartine A. de — Cele două Insule, 65/145. Goethe Johan Wolfgang von — Peste culmile toate, 65/146. Heine H. — Călătorie, 65/145. Hašek Jaroslav — Spre vîrfurile Moersen, 61/111. Novospasski A. — Odiseea lui Nikitici, 63/184. Pușkin Al. — Caucazul, 65/146. Simonov Evgheni — Oameni pe un vîrf de munte (fragment din romanul «Pe vîrfurile Victoriei») 60/157; Cuceritorii Selvei (alpinism) 60/170.

SCRIITORII ȘI PERSONALITĂȚI STRĂINE DESPRE ROMÂNIA. Întîlnire cu România: Alfred Kornfeld (S.U.A.), Ing. R. Riceard (Paris), Ingrid Skinner (Stockholm), 62/12. Al. Luigi, Paul Balta,

Niel Douglas, Enrico Cinzano, Alain Robbe-Grillet, Louis de Fries, Pierre Yoryel, Walter Lieberman, Marion Schuster, H. Chapier, P. Bouzat, Rene Sedillot, Giulio Carlo Argan, Printul Agha Khan, 69/14.

LITERATURĂ DE ANTICIPATIE. Turism în anul 2060 (60/126). Pentru turiștii interplanetați, 60/129. Precursorii călătoriilor viitoare, 60/128. La Alfacygnusville 9955 (61/107); Cu ce veți călători printre aștri, 61/110. Circuit cosmoturistic, 63/23.

ALPINISM. Premieră alpină în turnul Mălăiești, 60/74. Alpinistele chineze, 60/100. Primii cuceritori ai înălțimilor, 61/100. Lupta cu Himalaia, 61/104; Alpinisti în Caucaz, 61/118. Fără efort pe Elbrus, 61/119. Doi români în Pamir, 61/97. Trei cehi, un sovietic și doi români în Pamir, 63/24. Ce este romantic în alpinism? 61/119. Proba curajului, 61/140. Zile de viscol, 61/150. Premieră alpină în Bucegi (traseul «Mucnea Sentinele») 61/189. Jepii Mici, 62/168. Dhualagiri, al 13-lea «optimar», 62/167. Învățați să vă cățărați, 62/179. Peretele nordic al Eigerului iarnă, 62/186. O «premieră» în m. Gutan, 63/44. Ascensiuni nocturne în Carpați, 63/48. Lupta pentru înălțimi (Tablou de munti între 4820-8848 m și învingătorii lor, 63/125. De pe toate meridianele, 63/54; Din Carpați peste Tatra în Sachiische Schweiz, 63/57. Alpinismul viitorului (munții Submarin), 64/129. Fisura verde, 33 de ore în perete (în Valea Albă din Bucegi), 64/183. Cu alpinisti hunedoreni în Retezat, 65/93. 5 mari pereți alpini iarnă, 65/178. Escalade în Cheile Bicazului (în masivul Hăghimas: peretele Politei Bardosului, santinela și surplomba de la Gîtul Iadului) 65/104. În Alpii Austriei 67/135. Secvente alpine în Pirini, 67/138. Actualitatea alpină internațională, 67/201. Direttissima peretelui nordic al Eigerului, 68/167.

ALPINISM ÎN HIMALAIA. Expediția chineză pe versantul nordic al muntelui Ciomolungma, 61/104. Diverse date, 60/126, 62/183, 63/54, 64/107. Everestul: 62/85, 65/53. Palmaresul expedițiilor himalayene, 61/106. Cronică himalayana: 1960-62 (63/173), 1963-64 (65/150). Ascensiunea lui Buhl pe Nangparbat, 69/161.

ALPINISTI CELEBRI. Primii cuceritori ai înălțimilor, 61/100. V.M. Abalakov, 62/120; H. Buhl: 62/139, 69/161; Valter Bonati: 62/172, 66/180; Lionel Terray: 63/45, 66/185; Mari cuceritori ai munților (Alecsandrucl-Mare, Hannibal, Cezar, Napoleon, Suvorov) 63/77; M. Hergiani și I. Kahiani, 63/71; Fritz Kraparek, 63/105; Emilian Cristea, 63/135; Evgheni Abalakov 64/53; Louis Lachenal, 64/87; Lacedelli și Compagnoni, 64/105; Gyalzen Norbu, 64/125; George Mallory, 65/52; Pasang Dawa Lama, 65/106; Joyce Dunshat — în Carpați, 65/81; Dr. V.D. Steopoe, 66/16.

ARHEOLOGIE. Cetăți dacice (M-ții Orăștiei) 60/81 602/45. Histria, 61/65. Sarmizegetusa (romană) 61/152. Arheologie în Dobrogea, 66/116. Istoria începe la Sumer? 68/20. Cetăți dacice în Moldova, 67/161, Sarmizegetusa (dacică) 66/74. Cetățeni (jud. Dimbovița) 67/102.

ARTE PLASTICE. Plastica munților (pictorii: Albert Gros, M. Bourrit, Paul Cezanne, C. Satmari, N. Grigorescu, Th. Aman, G. Mirea, Gh. Lpwendal, Miron Constantinescu, Secoșanu) 64/81. Lecția Jiului (sculptorul Brîncuși) 65/72. Bucureștii Vechi în pictură, 69/41.

ARHITECTURĂ. Arhitectura turistică, 61/59. Cabane pentru Delta, 64/142. Manuc-Bey și hanul său, 69/35. Zona Curtea-Veche, 69/41 Fotografia și arhitectura, 69/198.

ASTRONOMIE. Poziția constelațiilor și a principiilor astrale, pe luni: 60/138-204.

BIBLIOGRAFIE TURISTICĂ. Ghiduri turistice, 66/174. Cărți noi («Turnu Severin», «Sighisoara», «Piatra-Neamț», «Predeal») 69/94.

CABANE. Cabana Clăbucet («La 1500 metri» de Eug. Barbu) 60/64. Lista a 100 de cabane, 60/65. Lista a 125 de cabane, 62/92. Schi-Lift la Moșoaia, 62/163. Citeva cabane, 43/93. Cabana de pe Meses, 64/188. Cabane noi, 65/148. Cabana Straja (Lupeni) 65/62. Cabana Podragul, 66/77. Baze turistice în M-ții Banatului 66/89. Cabana Negoiu (veche și nouă) 66/186. Cabana Prislop, 68/40. Cabana Piscu Negru, 68/83. Cabane în Retezat, 69/89. Despre cabane, 69/135. Cabane noi, 69/156;

CAMPING. O zi de tabără la mare, 60/28. Cu cortul, 60/56. Locul ales, 60/57. Focul de tabără, 60/171. 12 sfaturi pentru camping, 61/70. Satele de pinză, 61/99. Cu cortul în Săua Tămășelului 61/188. Drumetie fără cabane, 62/68. Camping. (la Snagov, generalități) 62/164. Să ne confecționăm singuri echipament pentru camping, 63/58. Taberele de pionieri, 63/100. Confecționati-vă singuri sacul de dormit 63/149. Cu cortul în Retezat, 63/167. Camping cu școlari (excursii în Piatra Craiului, 64/62. Cu cortul în Carpații Răsăriteni, 65/109. Impermeabilizarea corturilor, 65/119. Cu corturi prin M-ții Călimani, 66/106. În excursie cu elevii (cu corturile) 66/108. Sfaturi pentru Camping 66/177. În Dumbrava Sibului, (camping), 66/179. Alte campuri; 66/179, 67/126; 69/154. Camping fără corturi, 67/109. Campingul Potoci, 68/62. Alte campuri, 69/154.

CALENDARE. Calendarul vinătorului și pescarului sportiv: 61/6-11; 62/20-31; 66/10-16. Calendar climatic: 61/6-11; 62/20-31; 66/10-16.

CĂLĂTORII ÎNSEMNĂTI (inclusiv oameni celebri călători în România) alfabetic: Abovian Hacıatur, 60/100; Alecsandri V. 63/81, 66/150; Andersen Cristian (călătorie în România), 63/70; Badea Cirtan, 63/119; Banul Mărăcin, 60/100; Bogdan Sasul, 60/79; Bolintineanu D. — 66/152; Brîncuși («Am plecat pe jos la Paris») 65/71; Casals Pablo, 60/100; Antonio Maria del Chiaro 68/196; Codru Drăgăsanu Ion, 69/169; Curie Pierre și Marie, 60/100; Delavrancea Barbu, 61/74; Eminescu M., 64/114; Engels Fr., 61/63; Goldoni Carlo, 60/100; Golescu Dinicu, 60/138; Grigorescu N., 60/97, 61/74; Hogas Calistrat, 62/155, 63/55; Hirshuf (Egiptul antic) 61/114; Ibn Batuta (mare geograf arab) 61/114; St. O. Iosif, 67/125; Korolenko (călătorie în România) 60/100; Lenin V.I. 60/21; Phiteas (Grecia antică, primul navigator polar) 61/114; Macedonski A.I. 60/100; Olahus Nicolae 69/167; Popper Julius, 60/124; Racoviță Emil, 60/45; Mihai Tican Rumano, 68/182; Sadoveanu M. 65/113; Cpt. Scott (al doilea la Polul Sud) 62/114; Shakespeare W., 65/119; Spalanzani Lazzaro (călătorie în România) 66/131; Spătarul Milescu: 60/100, 60/124, 60/145, 64/70; (Mai mult decât Marco Polo). Tarik Ibnzyad (cuceritorul Gibraltarului), 61/114; Tolstoi L. 60/100; Verne Jules (călătorie în România), 62/45, 65/101; Vlahuță Alex. 61/74; Diverse călătorii străine pe meleagurile noastre, 60/104.

CICLO-TURISM. Cicloturismul (generalități), 60/103; Problemă, 60/187; Drumetie pe două roți (sfaturi și îndrumări) 61/165; Cicloturism la sfârșit de veac (Al. Macedonski și C. Cantilli, pe traseul București Brașov — București, în 1894), 61/176; Cu bicicleta peste Pădăchiosu (Predeal, Sinaia, Tirgoviste, București), 61/201; Excursie pe două roți (sfaturi), 62/122; Cu bicicleta între Olt și Jiu (Sibiu — Sebeș — Poiana Sibului — Jina — Valea Dobrei — Valea Sebeșului — Șugag — Culmea Tărtăraului — Cabana Obșirăia Lotrului — Puru — Valea Lotrului — Cantonul Grabla — Voineasa — Brezoi — Tîlmaciu — Brașov) 65/162; Spre izvoarele Putnei, 67/87; Secvente (Sibiu-Valea Lotriore-Poeni, 68/225; Elevii din Micfalău, 69/141.

CHEI. vezi și văi). Cheile Turzii, 60/160; 63/65 (Scolari în excursie); Bicazul turistic, 60/91; Cheile Bicazului, 60/191; Frumuseți între Bicaz și Lacul Roșu, 61/77; Prin Cheile Ghimbavului, 62/149; Cheile Nerei, 65/153; La izvoarele Dimboviței, 65/165. Invitație în Cheile Rimetilor, 68/121.

COMEMORĂRI. N. Iorga, 66/17; V. Alecsandri, 66/150; D. Bolintineanu, 66/152; Emil Racoviță (de Dr. Docent Orghidan), 69/52; N. Dimitriu, 68/80.

COSMONAUTICĂ. Cei mai curajoși oameni: Gagarin și Titov, 62/14.

CULTURĂ TURISTICĂ. Muzica munților, 60/76; Filologie, 60/60; Fuzele orare, 60/74; Pasi, 60/95; Schiele turistice ale lui N. Grigorescu, 60/97; Superlative pe glob (date istorico-geografice) 61/68; Polii pământului, 61/129; Superlative din țara noastră 62/58, 125; Caleidoscop — meridiană — varietăți — cifre etc., 61/42, 66/78, 90, 102, 127, 138, 150, 161, 174, 186, 198; Excursii, 61/6-11; Trei condeie la drum, 61/74 (Vlahuță, Delavrancea, Grigorescu); Curiozități, 62/40, 44, 56, 72, 88, 104, 108, 120, 136, 152, 168, 184, 63/189, 64/119, 122, 133, 67/32, 69/183, 69/92, 202, 203; UNESCO și turismul, 60/79; Despre călătorii (Lao-tse, Lermontov,

Leonardo da Vinci, R. Emerson, 63/148, 166; Plastica muntior, 64/81; Literatura și muntele, 64/177; Superlative balneare, 64/127; Maxime și cugetări despre călătorii (Victor Hugo, Saadi, Goethe, Ch. Darwin, Fr. Ruckert, Lafontaine, Publius Syrus, Al. Dumas, D. Livington, M. Ralea, G. Călinescu), 69/81; Varietăți, 65/148-149; Poezii umii cîntă drumetia, 65/145; Stîni cî... (diverse date geografice-istorice), 60/60, 108, 125, 62/42; 66/47; 67/20, 93; 68/24, 201; De pretutindeni, 66/105; Jubileul unui record tehnic mondial românesc (Podul de la Cerna-Vodă) 66/173; Curiozități carpatine și marine, 66/183;

Din toată lumea, 60/117; Vacanțe, 61/63; Oamenii de știință și muntele (67/21); Oameni, iubii muntelui 66/170; De pretutindeni, 67/101; 185; 68/44. Oameni celebri îndeamnă la drumetie, 67/124; Scrisoare de la mare, 69/49.

DUNĂREA. Unde Dunărea devine hotar (Cazane-Portile de Fier) 61/158; Un colț de poezie orientală (Insula Ada Kaleh), 61/171; Pe Dunăre într-un caiac cu velă, 62/59; Popas la Ada Kaleh 63/87; Itinerar dunărean — de la Moldova Veche — prin Cazane, spre Portile de Fier, 64/56; Magistrală peste ape (podul de la Giurgeni-Vadu Oii) 69/80.

DELTA DUNĂRII. Delta Dunării, 60/47; Cartea și haina de mîne, 60/47; Din Delta (diverse date) 60/85; Sase zile în Delta, 60/185; Din și pentru Delta (generalități) 61/61; Un sat din Delta; Mîla 23, 61/64; În țara stufului (recoltarea stufului), 61/64; În Delta Dunării, 62/97; Simfonia Deltei (citate din Herodot, Ovidiu, Vl. Karolenko, M. Sadoveanu) 63/129; Pe bratul Sf. Gheorghe, 63/130; Robinson în Delta (Tulcea — Crișan — lacurile Puiu, Lumina, Roșu, etc. (64/38); Modele de adăposturi în Delta 63/42; Culese cu năvodul în Delta, (date geografico-istorico-faunistice, 64/42; Întîmplări în Delta (Caraorman — împrejurimile Lacului Roșu) 65/82; În Delta Dunării (Brăila — Sf. Gheorghe — Sulina — Caraorman — Tulcea) 66/97; Crișan — însemnat nod turistic al Deltei Dunării (îndrumări turistice, 66/101; Delta Dunării (Dr. Val Aburel, 67/17; Delta Dunării paradis al vinătorilor și pescarilor, 68/26; Din Delta (M. Sadoveanu) 69/45.

DRUMURI. Cel mai înalt drum din țară 61/170; Drumurile Europa, 66/118; Drumuri forestiere, 66/142. Noua sosea București-Pitești (autostradă), 69/197.

EDUCAȚIE TURISTICĂ. Turistul de vreme bună, 62/173; Turismul cere bărbăție 62/173.

ETNOGRAFIE. Ceramica de Kutu, 60/90; Săliște, 61/182; «Cîmîturul vesel» (Săpînta), 65/100; Crestături în lemn, 66/155; Muzeu în aer liber 67/13; Etnografie transilvăneană, 67/28; Opincile de fier, 67/188; Particularități și curiozități ale portului popular din România 67/196; O problemă de etnografie turistică, 68/119;

EXPLORĂRI. La capetele pămîntului, 61/116; Insula Cobălcescu, 61/117; prin jungla indoneziană, 61/118.

FAUNA. Pelicanul, 60/48; Iubiti și ocrotiți monumentele naturii (faună) 60/83; Rechini în M. Neagră, 60/113. Faună, 60/113; Tigrii din pădurea Băneasa, 61/50; Elefanții din comuna Irimești, 61/178; Vipere și serpi, 62/91; Veverița blindă (parc Vatra Dornei), 63/93; Gușterul și broasca testooasă, 64/109; Zimbri, 64/119, 66/154; Capre Negre, 64/142, 66/188, 69/64; Mierla de apă, 65/70; Marea Neagră (faună) 66/21; Curiozități carpatine și marine (stridii și midii pt. vitamina D₂) 66/184; Vulturii bărboși (zăgani sau ceahlăi) 66/141; «Vîntoarea de urși, 66/58; Yaci în Bucegi, 67/47.

FILATELIE. Turismul temă filatelică, 60/101; Filatelie turistică, 67/205.

FLORĂ. Iubiti și ocrotiți monumentele naturii (floră) 60/83. Arbori nemuritori: teiul lui Eminescu, părul lui Grigorescu, ulmii din Vladimiri, gorunul lui Horia, 64/34; Pentru cei ce iubesc florile, 62/35; Floarea de colț 63/102; Ciuperci comestibile și otrăvitoare, 63/147; Marea Neagră (floră) 66/21; Pădurea de liliac de la Ponoare: 66/28, 69/149; Fauna narciselor (poienile de la Vad, Intregalde, Ciocirlău, Negrești) 66/182; Curiozități carpatine și marine (Degetăruțele, flori de colț, Tulichina, Fağul mare din Ciucas, cei 4 frați (brazii lingă Cumpăna) 66/183; Drete (un fenomen unic pe lume) 68/59; Pădurea Letea, 68/76; Narcise pe m. Negreleasa, 68/76; Grădina botanică din Cluj, 68/142;

Curiozități ale florei alpine și acvatice, 67/46. Istoria vegetației din Carpați, 69/202; Pe așternutul mîrginaș al paștilor, 69/203.

FOLCLOR. Legende de pe Bistrita, 61/83; Romănesc ștergar (versuri), 61/95; Dochia, 61/84; Mîrmurul apelor (fîntina lui Manole, sîpotul lui Horia, izvorul lui Pîntea, 61/173; Cine a tăiat mîntul Retezatului? 61/153; Legenda Pietrei Arse, 61/191; Întîlnire cu folclorul, 62/70; A fost odată (legenda stîncii Dochia, Turnul lui Dudu, Serafima, etc. din Ceahlău) 63/36; Nedeie la Obîrșia Lotrului 63/157; Farmecul legendei, 66/132; Legende ale Apusenilor, 67/142; Fîntina Crăiesiei, 68/99; Două ghicitori, 68/166. Legenda tîrgului de fete, 63/165 (H); Povestea muntelui Cîrlanul, 65/65; Cîmîturul vesel (din Săpînta, 65/100; crestături în lemn, 66/155; Farmecul legendei locuri și denumiri din muntii Buzăului, 66/132; Simbra Țolilor, 67/111; Ghicitoare ciobănească 67/123; Mic glaslor maramureșean, 67/123.

GASTRONOMIE. De re culinară Brasoviensis, 68/54.

GEOGRAFIE. Marea Neagră, faună, floră, curiozități, 66/21; Se naște pămînt, 67/10.

GEOGRAFIA TURISMULUI. Geografia turistică, 67/8; Primul colcoviu de geografie a turismului, 69/67; Valorificarea peisajului geografic din Bărağan în scopuri balneo-turistice, 69/78. Cea mai înaltă cascadă din lume, 68/153.

GENERALITĂȚI DESPRE TURISM. Cîteva cuvinte despre turism, 60/8; Turism și turiști în 1960, 60/34; Ritmuri necesare (Al. Rosetti) 60/51; Turism: recreație, cunoaștere, prietenie, 61/20; La doi pași de București, 61/37; Drum bun! 61/203; Turismul, prilej de cunoaștere, 62/10; Să ne cunoaștem patria (Prof. Raul Călinescu, 62/17; La drum..., 62/191; Cel mai interesant loc din lume, 62/106; Bucuria de a călători (acad. Elie Carofoli), 63/8; Turismele, largă mișcare populară, 63/10; Excursia în grup 63/14; Dialectica rutieră, 64/189; Viata în viitor (Geo Bogza) 65/14; Pitorescul Patriei, 65/15; Coordonațe, 65/187; România pitorească (D. Balaci) 65/5; Bilant rodnic (N. Bozdog) 68/6; Îl multumesc României (Miguel Angel Asturias) 68/8. Ritmuri necesare (de Al. Rosetti) 68/16; Omagiu frumuseților țării (Al. Balaci) 69/5; Almanahul turistic la al X-lea an de apariție (Serban Cioculescu) 69/6; Turismul mesajelor prieteniei între popoare (P. Trofin) 69/10. Chemarea muntilor 69/115.

HANURI — MOTELURI — HOTELURI. Lista de moteluri și hanuri turistice, 69/154; O gazdă primitoare de turiști, 69/157; Hanul Ancutei: 65/152, 69/159; Hotel «București Intercontinental», 69/196.

HĂRTI (ÎN PLANȘE ȘI SUPLIMENT). 1967 — România la volan (supliment 50/37 cm). 1968: I. Itinerare lungi în muntii noștri — Schema generală a masivilor; M-ții Rodnei, Ceahlău — Hăghimaș, Postăvaru, Piatra Mare — Ciucas, Bucegii și Piatra Craiului, Făgăraș, Retezat (4 schite), Olt — Jiu (2 schite), Bihorulul (2 planșe la pag. 48); II. Zone de pescuit sportiv în jurul Bucureștiului (2 planșe la pag. 168); III. Dobrogea — zonă turistică (supliment 50/35 cm, avînd tipărită pe verso lista localităților cuprinse în hartă, cu obiectivele turistice respective); IV. Suceava — zonă turistică (supliment 64/48 cm, avînd de asemenea tipărită pe verso lista localităților cuprinse în hartă, cu obiectivele turistice respective). 1969: I. România (drumuri, moteluri, hanuri, campinguri), planșe 29/21 cm, la pag. 152; II. Munții Apuseni — hartă turistică (supliment, 50/37 cm); III. Olt — Timiș — hartă turistică (supliment, 50/37 cm).

INSULE. Ada-Kaleh: 63/87; 61/171.

ISTORIE. Principalele evenimente ale anului 1959, 60/130; Comemorări, 60/133; O enigmă istorico-geografică, 61/98; Cultura dacilor, 67/70; Din istoria Vrancei, 67/81; Hecate în România, 67/106; Salve Romului parva nepos, 68/33; Întîlnire cu preistoria (M-ții Măcin) 68/59; Răscoala seimenilor, 69/38; O dramă istorică în cula de la Glogova la sfîrșitul veacului al XV-lea, 69/184; Istoria farmaciei în săli de muzeu, 69/188; Vechile cafele literare, 69/37; Erat... cvasi-turistică, 69/201. Cum au ajuns Bucureștii oraș, 69/33; Marea

adunare populară de pe cîmpul lui Horia, 69/24; Lea-
gân de istorie, 69/58.

ISTORIA TURISMULUI. Soc. turistică «Prie-
tenii Naturii», 60/10; Turism și fotografie 60/32; Carto-
grafia e veche, 60/59; Prima excursie în Bucegi, 60/70;
Un călător original (Bogdan Sasul, 60/79; Poveste cu
o veridică (concursuri de orientare), 60/99; Călători
străini pe melagiurile noastre 60/104; Dictionarul nu
era exact, 60/127; Primii cuceritori ai înălțimilor (alpi-
niști) 61/100; Primul ghid românesc 61/176; Femeia și
muntele, 61/160; Cea mai veche hartă a țării, 61/191;
O călăuză de altădată (N. Gelepeanu din Bucegi),
61/200; Și românii practicau turismul, 62/84; Everestul
n-a fost totdeauna cel mai înalt munte din lume 62/85;
În jurul lumii pe jos (un record mondial românesc
62/155; Ascensiunea M-telui Papocatepet în 1522,
62/104; Meridiene turistice, 62/183; Memento turistic,
62/184; Primele versuri turistice, 62/135; Turisti Gri-
viței, ieri și azi, 63/12; Mari cuceritori — cuceritori ai
înălțimilor (Alexandru cel Mare Hanibal, Cezar, Na-
poleon, Suvorov, 63/77; Precursori ai drumeției
(I. Baumgarten, P. Partsch, T. Katschy, E. Bialz,
L. Fekete, Ioan Turcu, R. Popescu, Em. de Martonne,
A. B. Szalay, Parcius, 63/153; Cu Caragiile în Bucegi
(cum arăta turismul în Bucegi prin anii 1890—1916,
64/131; Cu un secol în urmă, vilegiatură la Balta Albă
(note după V. Alecsandri și descrierea gravurilor lui
Th. Aman, apărute în l'illustration din 1854, 64/167;
Prima escaladă alpină a avut loc în anul 1492, 65/147;
Hanul Ancutei (și alte hanuri de odinioară: Erbiceni,
Bălănești, Ruginoasa, Tomești), 65/152; Cum se călă-
toarea la mare acum 86 de ani, 66/173; Înaintașii turis-
mului nostru (Teodor Popescu-Șoimu) 65/177; 5 mari
pereți alpini iarna, 65/178; Eforie în trecut și azi, 66/31;
Primul român pe Matterhorn, 66/16; N. Iorga — turist
și istoric al turismului, 66/17; Un român în Congo,
66/118; Turismul și fotografia, 66/44; Mihai Haret,
67/61; Descrierea Moldovei 68/13; Trei decenii, 68/22;
Nicolae Dimitriu, 68/80; Cum se călătorește odinioară
la noi 68/124 Hanurile — strămoșii hotelurilor, 68/139;
Pagini din istoria turismului românesc, 69/18; Turism
pentru tineret, 69/20.

JOCURI DISTRACTIVE. 60/138-204; 61/47; 58
70, 93, 143, 154, 179; 62/47, 63, 79, 95, 111, 127, 159, 175
186; 63/64, 96 113, 128, 144; 64/70, 133, 144, 190, 65/64
160, 66/47, 63, 158. 67/47, 69, 191; 68/29, 123, 180, 188;
69/82, 83, 89, 92.

LACURI. Lacul din salina la de Căcica, 60/90; Lacuri
la 2000 m, 60/92; Salba de lacuri a Capitalei, 61/39;
Lacurile Bucurei, 67/145; «Lacul codrilor albastru»
68/113; Oglinda lezerului de ghiță, 66/78; Lacurile
tabără la mare, 60/28; Litoralul privește spre soare —
Mamaia, Eforie, 61/50, Dobrogea, 61/66; Fotografii care
sunt mai mult decît cuvintele, 62/113; Călătoria vecină
cu Marea, 62/117; Orașul-litoral Constanța, cea mai
lungă localitate a țării, 64/25; Un itinerar deloc banal:
București—Constanța, 65/35; Marea Neagră (floră, fau-
nă, curiozități) 66/21; Călătorind prin Dobrogea (arheo-
logie), 66/116; Marea fără marea (un fenomen unic în
lume) 68/127; Litoral, 68/209; Scrisoare de la mare,
69/49.

MARILE LUCRĂRI ALE SOCIALISMULUI. Ba-
rajul Bicaz, 60/90; 62/123; 63/35; Barajul Argeșului,
65/91; 66/60 (Cumpăna); Barajul Dunărei: 68/109 (La
hotarul dintre trecut și viitor); Barajul Lotrului: 68/65
(Valea Lotrului — o zonă turistică cu largi perspective);
O cetate a chimiei (Govora) 61/177; Pe un picior de
plai (Săvinești) 63/21; Oțel, sticlă și beton în noul
nostru peisaj, 64/15.

METEOROLOGIE. Meteorii, 60/52; Caracteristicile
vremii (de N. Topor, pe luni, 60/156—202; Cum să citim
un barometru, 60/60; Termometru poate indica și
starea timpului 60/72; Temperatură și altitudine 60/80;
Cum va fi vremea, N. Topor, 60/94; Norii, 60/102; Viteza
vîntului, 60/127; Culoarea cerului, 60/163; Umiditatea
aerului, 60/195; Clima (N. Topor pe luni, 61/6—11; La
drum pe orice vreme (N. Topor, 61/54; Briza la mare și

la munte (N. Topor), 61/71; Cum cunoaștem vremea
61/135; Munti cu căciula noroasă 61/127; Stația me-
teorologică de pe virful Omul, 61/201; Masivul Făgăras
generator, de nori (N. Topor — 62/53); Clima (N. Topor.
pe luni), 62/30-31; Starea timpului pe luni, 66/10-16;
Timpul probabil, 68/220;

MONUMENTE ISTORICE. Cetățile dacice, 60/81
și 62/45; Decana clădirilor bucureștene, 61/27; Palatul
Mogoșoaia 61/32; Histria, 61/65; Un album de artă:
Moldova de sus (mănăstirile Moldovita, Voroneț,
Humorului, Sucevița și Cetatea Suceava, 60/89; Cetă-
tea Neamțului, 61/93, 68/199; Turnul ciuntii (Salonta)
61/129; Cetățeni 62/102; Sarmizegetusa (română) 61/152;
Sarmizegetusa (dacică) 66/74; Cetatea de aur (minele
antice de la Roșia Montană) 61/130; Castelul Bran,
61/184; Cetatea Sîliminic, 61/190; Cetatea Făgărașului
64/141, 68/84; Cetatea Siria, 69/190; Cula Măldărăști
69/182; Moldova de Nord 66/53; Arheologie în Dobro-
gea (Tomis, Histria, Callatis, Babadag), 66/116; Cetăți
tărănești în Transilvania 66/165; Alba Iulia (cetatea
bisericească, Bathyanum, Palatul princiar) 66/120; Mă-
năstirea Putna, 67/102; Cetatea Biertan, 67/177; Cetatea
Poienari, 67/204; Castelul Hunedoara, 68/234; Stilul
lui Vodă, 68/24; M-rea Văratec 68/30; Cele mai frumoa-
se din lume, 68/31; M-rea Tismana 68/46; Mesaj al
anului 1250; Catedrala Sebes, 68/57; Bisericele de cretă
de la Basarabi, 68/108; M-rea Cocos, 68/127; Mărturie
de artă ale unității românești, 68/133; Biserica rupestră
de la Corbi, 68/172; n-rea Dragomirna, 68/194; Voroneț,
69/55; Schitu Cornetu, 69/51; M-rea Polovragi 69/201.

MONUMENTE ALE NATURII. Plante și arbori
ocrotiți de lege 60/60; Iubiți și ocrotiți monumentele
naturii (floră și faună) 60/83; Lista rezervațiilor naturale.
60/84; Muntele de sare (Slănic — Prahova) 61/44;
Dealul Repedeia 61/88; Un munte — un parc (Retezatul)
61/149; Cetatea de aur (Roșia Montană) 61/130; Ocro-
tirea naturii o îndatorire turistică, 61/164; Podul natural
de la Zătonul, 62/88; Cîteva rezervații naturale din
țara noastră, 60/152; Cum se pot vizita rezervațiile.
62/153; Ceahlău — un monument al naturii, 63/34;
Pădurea împietrită (Bulgaria), 63/74; Vulcanii noroioși
64/152; Povestea unei stalactite (speologie) 64/154;
Natură — sculptorul măestru (eroziunile din muntii
Ciucas) 64/178; Pădurea de lilaci de la Ponoare, 66/28;
69/149; Apusenii de calcar (peșterile: Scăricioara,
Pojarul Politei, Avenul din Șesuri, Meziad, Ghetarul
Focul Viu, Onceasa, Rădesei, etc.) și izburile de la
Călugări și Poșaga, cascade, etc.) 66/33; Oglinda leze-
rului de gheață (M. Podragul) 66/78; O peșteră unică în
lume (de caolin, în M. Călimani) 66/129; Vilcelul cu
fereastră (M-Piatra Craiului) 60/161; Izburile, 68/70;
Slănic Prahova (muntele de sare) 68/145; Trei curiozi-
tăți din lumea de piatră a Carpaților, 68/221; Ghetarul
de la Scăricioara, 69/55; Arbori-monumente seculare.
69/87; Muzeul parcului național din Tatra, 69/218;

**MUNȚI (ITINERARE: VEZI ȘI TURISM DE
IARNĂ).** Materiale însoțite de hărți sînt marcate cu
litera «H». Generalități despre Carpați: 69/87, 115;
CARPAȚII RASARITENI: Rodnei 60/143, 64/149
(H), 65/49 (H), 67/120; 68/pl. pag. 41; 69/134; Gutin
62/177 (H); Tîbșes 63/177 (H); Giălău, 61/139; Ceahlău
60/178; Pietrele Doamnei, 61/90; Rarău 61/91, 69/99;
Hăghimașul, 64/29; Ceahlău-Hăghimaș, 68/pl. pag. 41;
Rarău și Giumalău 63/67, 68 (H); Călimani, 60/197;
63/93; Bistriței 61/90, 63/68 (H), 64/99, 65/108; 69/131 (H);
Vrancei, 60/87, 61/73, 84, 62/51, 64/120 (H), 67/82, 87;
69/125; **CARPAȚII DE MIAZĂ-ZI:** Ciucas 60/179;
61/42; 63/174, 179, 68/pl. 41; 69/143; Cetatea Tigărilor
mari, 67/65; Penteleu 64/120; Siriuului 67/57; Gîrbova.
65/126; Bucegi, 60/53, 61, 203; 62/168 (Jepii-mici);
68/pl. pag. 49; Leaota 62/81 (H); Postăvarul 61/186;
65, 76; 68/pl. pag. 48; Piatra-Mare, 68/pl. pag. 48; Piatra-
Craiului, 60/167, 64/82, 65/78, 66/161; 68 pl. pag. 49, 129;
Suru, 68/81; Făgăras, 60/172, 61/195, 61/20, 62/33 (H).
63/82, 65/169 (H), 67/33; 68/pl. pag. 49; 68/87; 68/90, 92, 96
(H); lezer 60/166, 63/97; Lotrului, 65/138; Sebesului
60/184; Cozia: 61/178, 62/65 (H), 68/65 (H). Parîngului
61/161; 62/49 (H); 65/68; 55/16; 66/42, 113; 67/183; Vilca-
nului, 65/62; Muntii dintre Olt-Jiu 68/pl. pag. 49; Cibin
64/65 (H); Retezatului 60/92, 61/154, 68 pl. pag. 49;
69/67, 69; Poiana Ruscă, 64/33 (H); Banatului, 60/137;

Semenic, 61/162 (H), 63/145 (H), 63/161, 66/89, 68/174; Buila-Vinturaria, 69/116(H), **CARPAȚII APUSENI:** Bihorului: 61/131, 61/135, 63/49 (H), 68/pl. ag. 49; 60/103 (H); Gilaului 61/139, 69/140; Trascăului 64/145 (H); Apusenii de calcar (speologie) 66/33; Zarandului 60/190, 69/124; Pădurea Craiului, 69/130. **MUNTII DOBROGEI:** 64/68, 68/59. **ÎN STRĂINĂȚATE:** La 3000 m în Caucaz, 64/71; În Alpii Austriei, 67/135; Secvente Alpine în Pirini, 67/138.

MUZEE, BIBLIOTECI ȘI ALTE INSTITUȚII CULTURALE. Muzeele bucureștene, 60/17; Muzeul Doftana, 60/196 și 61/45; Muzeul Satului din București 61/28; Combinatul Culturii (Casa Școlii), 61/29; O casă a intrat în istorie (tipografia ilegală a P.C.R.) — Muzeul de istorie al Partidului, 61/31; Un monument de artă brîncovenească (Palatul Mogoșoaia) 61/32; Comori de artă — Muzeul de artă al RSR 61/33; Sensus dinamic al muzeului (Muzeul de istorie a orașului București), 61/35; Expoziție permanentă de numismatică 61/35; Doftana, 61/45; Întîlnire cu lumea tăcerii (acvariu din Constanța) 61/57; O comoară la Alba Iulia (Biblioteca Bathyanemum), 61/146, 66/119; Artă românească la Kremlin, 61/110; Un document de artă feudală (Complexul muzeal Bran; Castelul și muzeul etnografic în aer liber) 61/184; Pe valea Stezel (muzele din Rășinari), 66/49; Muzeul Banatului, 67/35; Muzeul Iosif Vulcan (Oradea), 67/92; Muzeul memorial I.L. Caragiale, 67/149; Din memoria Bucureștiului (Muzeele: Storck, Nottara, Tattarescu și Dona), 67/168; Un vrăjitor modern (Muzeul arheologic din P. Neamt), 68/10; Muzeul Brukenthal, 68/92; Muzeul național de antichități, 68/169; Muzeele munților, 68/193; Muzeul Iancu Jianu, 68/228; G. Enescu în Tara-de-Sus (Muzeul memorial din Liveni) 68/232; Amintirile caselor memoriale (Ipotești, Boțoșani, Ștefănești, Stupca, Mălini Fălticeni, Liveni) 69/177; Cultura tradițională a lemnului (Cîmpulung-Moldovenesc) 69/180; Măldărăști, 69/182; Un muzeu unic în Tara Motilor (Lupsa) 69/187; Istoria farmaciei în săli de muzeu (Cluj) 69/188.

MUZICĂ TURISTICĂ (versuri și partituri). Prietenii cu drumetia, 63/69; La drum spre zări senine, 61/167; Pornim în drumetie, 61/141; În zori de zi, 62/138; Drumetie, 64/108; La schi, 65/185; Cîntec de drumetie, 66/32

ORASE. Vîrsta orașelor, 61/135; Alba-Iulia, 66/119; Arad, 67/38; București, 60/11, 13, 61/25, 30, 34, 39, 62/76; 64/17, 65/17; 69/34. Birlad 63/160; Blaj, 68/161; Brașov 61/187; Bicaz, 60/91; Cîmpulung, 69/191; Cluj 61/133; Constanța 61/56, 64/25, 65/35; Curtea-de-Argeș, 67/202; Deva, 67/193; Galați 61/75, 68/72; Hunedoara, 60/42, 61/147; Iasi 61/86; Gh. Gheorghiu-Dej, 62/161; Piatra-Neamt, 69/193; Sibiu, 61/183; Simeria, 61/153; Slănic-Prahova, 68/145; Timișoara: 61/157, 66/69; Tîrgoviște, 67/25; Tulcea, 61/64; Turda (67/172); Turnu-Severin, 67/113; Victoria, 64/91; Brașov — Sibiu — Sighisoara, 60/71; Locuitorii — orașe — distanțe, 64/112; Orașe fără trecut: Victoria, Lucăcești, Săvinești, 60/37; Sf. Augustin (S.U.A.) 67/41.

ORGANIZARE TURISTICĂ. Călea Victoriei 100, 60/15; În holul hotelului Lido 60/22; Hotelul nou de la Poiana 60/31; UNESCO și turismul (de Val. Lipatti) 60/79; Bun venit, 60/106; Cu ONT în străinătate, 60/109. Trenurile prieteniei, 60/121; Din decalajul unui ghid, 61/74; Turismul organizat pe plan. Internațional, 63/117; Din jurnalul unui cabanier, 61/122; Idei noi în turism 61/157; Nici o minune, 64/23.

PĂDURI. Pădurea Mădărașului, 61/191; «Marea Verde» (pădurile virgine de la Białowieża. Polonia) 62/136; În Dumbrava Sibiului, 66/179; Pădurea de lilaci de la Ponoarele: 66/28, 69/149; Pădurea Silvuțului (Zimbrii) 64/119.

PEȘTERI-SPEOLOGIE. Pasiunea turistică a lui Emil Racoviță, 60/45; Feerica lume a peșterilor, 60/77; Film speologic (din adîncuri) 60/77; Breviar speologic 60/78; Ghetarul de la Scărișoara 60/88, 66/34; Peștera Ialomitei, 60/169; Povestea apei scrisă în calcar (Peștera Meziad), 61/124; Padis — Ponor — (m. Apuseni) 61/128; Circuitul galben (Padis-Izbucul Ponor — Cetățile Ponorului — Avenul Bortig — Canionul Galben — Cascada din Tunel — Poiana Florilor — Ghetarul de la Focul Viu — Piatra galbenii — Valea Galbenii — Padis) 61/131; O feerie de calcar (peștera Comarnic în carsul de pe Valea Carasului. Între Reșița și Anina) 61/167;

Peștera Muierii (îngă Baia de Fier) 61/170, 62/131; Sportul oamenilor de stîlntă (speologie: «Galeria lui Ghica» din peștera Cloșani. peștera Ponorici etc.) 61/172; Peștera urșilor, 62/54; Peștera de la Baia de Fier 62/131; La Peștera (valea Ialomitei), 63/42; O lume de vis (Padis, Ponor, Lumea pierdută, Focul vii, Izbucul Ursului), 63/109; Avenul Rucărului, 63/179; Peșterile din Moravia, 64/135; Povestea unei stalactite (notiuni de speologie), 64/153; Taina peșterii Mata-Tas, 63/157; Peștera de la Măgura (în valea Sighistului, în marginea apuseană a munților Bihorului) 65/91; Singur (avenul «Fîntina lui Ilie» în apropiere de Ciclova Montană), 65/121; Pojarul Politei, 66/34; Ghetarul Focului viu, 66/35; Tainele Podișului Mehedințean (peștera Topolnita, a doua ca mărime din țara noastră), 65/133; Apusenii de calcar, 66/33; Peștera Comarnic, 67/155; Huda lui Paparâ, Peștera Muierii, 67/181; speoturismul 67/187; Curiozități (numărul și lungimea peșterilor din țara noastră 67/191; Meziad, 66/34, 68/214; Peștera Smeilor din Onceasa, 66/35; O peșteră unică în lume 66/129.

POLITICO-SOCIALE. Sputnicii și prietenii (de John Hunt, cuceritorul Everestului) 63/126. Se implinesc 15 ani, 60/20; Tainele Munților, 60/50; Omenirea merge înainte spre socialism, spre pace (de Gh. Gheorghiu-Dej) 61/17; Sint 40 ani de atunci, 61/18; Porembulul păcii este și turist, 61/22; De la «Podul calicilor» la magistrala Griviței, 61/25; Cum am devenit drumet 61/32; Cercul turistic în acțiune 61/47; Spre frumusețile viitorului, 61/85; Inima de apă a țării 61/145; Vacanțele mele (R. Beligan), 61/146; R.P.R. — anul XV, 62/7; Un mare program al omenirii, 62/8; Diavoli albi 62/39; R.P.R. — anul XVI, 63/4; Intocarcere la natură? 63/29; Două decenii de libertate, 64/8; În deceniul trei 65/8; Urcînd pe munți, 65/141.

SATE. Snagov, 61/38; Mîla 23, 61/64; Humulești 61/142; Bîntîni 61/142; Slobozia-Mindra, 61/42; Cetățeni (Jud. Argeș) 62/102; Săliste, 61/182; Borsă, 62/145; Rășinari, 66/49; Murfatlar, 66/72; Roșia-Montană, 67/75; Măldărăști, 69/182.

SFATURILE PRACTICE. Auto, 60/70, 66/110, 67/15 68/158. Alimentație: 60/98, 62/69, 63/187, 68/23. Echipament: 60/141, 153, 159; 63/58, 115, 149; 64/112; 65/59, 160; Sanie plantă, 67/199. Drumetia la munte: Vara — Cum traversăm un riu, 60/165; Foc de tabără, 60/171; Mersul pe munte, 60/189; Altitudinea, 60/207; Aprindea și întretinerea focului 60/56; Sfaturi, 66/92. Iarna — Sfaturi pentru un drum de iarnă pe creasta Parîngului 67/183; Sah mortii albe (avalanșele), 68/40. Fotografice: 60/139, 145, 151, 157, 163, 169, 175, 181, 187, 193, 199 205; Fotografii răsăritul și apusul soarelui, 61/58; Fotografie nocturnă 67/55; Fotografie de iarnă, 68/117; Dialog turistico-fotografic, 68/202; Fotografia și arhitectura 69/98. Înot în mare: 66/93. Improvizatii utile 60/57. Medicale: 60/153, 177, (cura de soare) 183; 61/166; 62/43; 64/165; 65/161. Măsurători: 60/201. Orientare: 60/58, 59, 99, 201; 61/148, 171; 63/151; 64/61. 101; 65/129; 66/103; 69/171. Rețete diverse: 60/136 207; 61/54, 65/119. Alte sfaturi practice: 60/138-204 61/54, 134, 198, 62/122. De-ale drumetiei: 68/45, 78

STAMPE VECHE. Sibiul în sec. XVII și XVIII 68/39; «Salutări din România — 1869», 69/45; Cetatea Făgărașului, 64/141.

STAȚIUNI BALNEO-CLIMATERICE. Băile Herculane, 61/159; Poiana Brașov 61/186; Predeal 61/198; Borsă, 62/145 (H); Cîteca stațiuni climatice 62/180; Govora; 63/78, 67/195 Geagiu: 60/193, 65/55 69/148; Superalte balneare, 64/127; Vatra Dornei 65/143; Păltiniș 65/90; Sinaia, 66/122; Apa vie (listă de stațiuni), 66/145; Cumpăna, 66/60 (H); Ocna Sibiului 65/90; Slănic Moldova, 67/94; Călimănești, 67/195; Colibita 69/145 Stîna de Vale: 64/103, 67/150.

STINI. La stîna din Lala, 65/183. Stîna de la Iliești 69/157.

TEHNICE. Filme turistice românești, 63/38; Orientare turistică: 63/151, 69/171; Jubileul unui record tehnic românesc, 66/173; Plaje la soare artificial, 66/175; Ghidul electronic, 69/87; Marcaje noi în munții noștri 69/174.

TOPONIMIE — ETIMOLOGIE. 61/167; 62/90, 186; 63/123, 153, 176, 189; 65/100, 66/10-16 (Etimologia numelor lunilor), 102, 128, 141.

TRECĂTORI-PASURI. Pasul Bran, 61/184; Pasul Oltuz, 68/34; Trecătorii Teleajenului, 69/129 (H).

TURISM AUTO-MOTO. Memento pt. turiști auto-moto 60/70; Cu motocicletă prin Rodna 61/122; Cel mai înalt drum din țară (Novaci, Sebes), 61/170. De-a lungul țării pe motocicletă, 63/39; Cu motocicletă pe înălțimile Parângului, 63/103 (H); Distanțe între principalele orașe ale țării, 64/112; Pe obținele Moldovei de Nord — itinerar Hutul 64/35; În sus pe Topolog, un drum nou spre culmile Făgărașului, 64/31; Turism pe 4 roți — tinere recomandate, 65/87; Pentru automobilul dvs. 66/15; Din valea Jiului în cîmpia Hategului — drumuri auto în Retezat, 66/24; Automobilisti! (îndrumări tehnice) 66/111; De la Baia Mare la Vatra Dornei (itinerar auto) 66/38; Turism pe noile drumuri forestiere, 66/142; Trasee noi în munții Parângului, 66/113; Pe magistralele Țării de aur, 67/97; A.C.R. 68/49; Cu automobilul peste masivul Făgărașului (proiectul unui drum alpin) 68/103; Un binecunoscut circuit turistic, 68/177; Cu A.C.R. pe șoselele Europei, 69/98 Un itinerar înedit 69/100; Cursele de automobile azi, 69/104; Dacia 1100 69/110.

TURISM PE CĂILE FERATE. Sus pe Comandău 61/141; Călătorii cu trenul la Hunedoara și prin Țara Hategului, 63/75; Cu „mocănița” la Bedeleu, 64/145; Drumul surprizelor (Oravița-Anina) 68/231.

TURISM DE IARNĂ ÎN MUNȚI. Trasee de schi (în calendar la fiecare lună) 60/136-207; Muntele Mir 60/137; Avalanșele 60/147; De la Jiu la Olt pe creste înzăpezite, 60/149; Pe pantele de lingă Borsă 60/143; Schi de primăvară în Făgăraș 60/154; Excursia lunii aprilie (valea Bilei), 60/155; Cu schiurile la Mogosa și pe Parîng, 60/202; Cum se construiește un iglu, 60/205; Zile de viscol (camping pe creasta Săveului), 61/150; Iarnă pe muchea Zănoagei, 61/197; Iarnă pe vf. Vinătoarea 62/33; Excursii pentru schi (în calendar) 62/20-31; Schi-lift la Mogosa, 62/163; Avalanșă, 63/136; Cu cortul în Retezat, 63/167; Sezon de schi în Făgăraș 64/51; Cu alpinisti hunedoreni în Retezat 64/93; Reportaj de iarnă în Piatra Craiului 65/78; Ascensiune de iarnă la Mușeteica, 66/65; Drumul de creastă între Olt și Jiu, 66/95; Prima zi de schi, 66/124; Bombardamente albe în Bîldul Urișilor, 68/218; Iarnă, sezonul lui Alb împărțat, 67/117; Dacă zăpezile ar vorbi, 67/158; A căzut zăpada!, 68/177; Șah morții albe! 68/40; Rarăul sub manta zăpezii, 68/51. Iarnă de-a lungul creștelor făgărășene 68/87; Itinerar de iarnă în m. Rodnei, 69/134; În Piatra Mare 69/138.

TURISM NAUTIC. Invitație la drum pe ape 60/33; Vele moderne 60/183; Cu plutele 61/78; Cu barca pe Olt de la Făgăraș la Călimănești 61/174; Pe Dunăre într-un caiac cu velă, 62/59. Turismul nautic (date generale) 62/86; Construiți-vă singuri bărci pneumatice, 63/115; Pe o coajă de nucă prin Cheile Dimbovitiei 64/97; Doi într-o barcă (pe Olt, de la Brezoi la Cozia 64/169; Cu barca pe Siret (de la Pașcani la Galați) 66/81; Chemarea apelor, 67/129; Date privitoare la navigația pe: Siret, Bistrita, Argeș, Delta Dunării Mureș, Olt, 67/130; În Delta, pe Bistrita, Popas (fotografii), 68/166; Cu pluta de cauciuc prin defileul Lăpușului, 69/121;

TURISM DE MASĂ. Cercul turistic al întreprinderii, 60/19. Turiști cu cravată roșie, 60/36; Cercul turistic în acțiune, 61/47; Excursiile milionarilor, 61/55; Turiști uzinei, 61/99; Sîrșit de săptămînă 61/166; Turismul prilej de bucurie, 62/10; Cu frunțașii în excursii, 62/42; Posibilități de transport avantajoase (reduceri din tarifele CFR, IRTA, NAVROM) 62/101; Cel mai interesant loc din lume, 62/106; Turismul o largă mișcare populară, 63/7; Excursia în grup este o plăcere 63/14; Milioane de turiști, 64/11; R.P.R. anul XVI, 63/4; Turiști Griviței ieri și azi, 63/12; «Pe un picior de plai» 63/21; Cu colectivității la drum, 63/30; La capătul excursiei colective, 63/61; Într-o stațiune de odihnă, 63/78; În tabără cu studenții, 63/113; Turism pentru tineret 69/20.

TURISM ÎN STRĂINĂTATE. Albania, 60/123; Antarctica 61/116; Austria; 65/39 (Tirol), 67/152 (Viena) 69/216. Belgia 69/223; Bulgaria; 60/116, 61/102, 62/108 63/74, 64/110, 65/33, 68/150 (Plevna). Cehoslovacia; 60/114, 61/102, 62/56, 63/57, 64/135, 67/43, 69/218. R.P. Chinei; 60/122; 61/104, 62/74. R.P.D. Coreană, 60/123; Franța (Alpii Savoiei), 62/154; Olimpiada albă (Greno-

ble), 68/208; Nostalgia Parisului, 69/213; R.D. Germană; 60/119, 61/115, 63/57, 66/85, 69/215. R.F. a Germaniei 62/139. Indonezia, 61/118. Italia: 61/109, 69/220 (Venetia o fereastră spre vis). Jugoslavia, 65/102, 69/210 (Itinerar dalmat). Mexico (jocurile olimpice) 68/144; Nepal 64/186. Polonia: 60/118, 61/117 (Schi la Zakopane) 62/39, 136; 65/34, 67/164 (Krakow). Suedia, 62/124 R.P. Ungară: 60/114, 61/114; URSS, 60/110, 120; 61/14 99; 62/37, 62/173 (Caucaz) 63/20 (Leningrad, Tallin Riga), 64/71, 157; 65/33 Ialta; 68/189 (Leningrad) R.D. Vietnam 60/123, 61/100.

TURISM SUBACVATIC. Întîlnire cu lumea tăcerii, 69/57 Turism în lumea tăcerii, 61/101; După pești la ei acasă 62/39; Sub oglinda apei 63/139; Explorare celui de al patrulea continent (cu submarinul turistic «Auguste Piccard» pe lacul Geneva) 65 172.

TURISM ȘCOLAR. Turiști cu cravată roșie, 60/36 Cu școlarii pe potecile muntilor 65/97. Camping cu școlarii (Excursii în Piatra Craiului) 64/62. În excursii cu elevii (cu corturile) 66/108. Elevii din Mîcșalș 69/141; Secvențe (cicloturism) 68/225.

VĂI. (vezi și chei). Unde Oltul stă de vorbă cu muntele (de Geo Bogza) 60/49; Argeș: 62/129 (H), 65/31; Bistrita: 60/173, 61/80, 62/72 (H). Prahova: 60/55, 65/21 Apa Neajlovului 61/40, Arieș 61/136. Someșul cald 61/135. Valea Simbetei, 61/194. Crișul Repede, 61/138 Sadu, riul hidrocentralelor, 61/182, 64/161. Topolog 62/129, 64/31, 69/127. Dimbovită: 62/102, 65/165. Lotru 63/181 (H), 68/65; Valea Galbenii (peșteri, izbucuri, avene, ghetari, lacuri, cascade, pe un singur traseu) 63/49 (H). Frumoasei, 66/109. Iza (Geo Bogza) 68/9. Cerna 69/123. Tișița, 69/125 (H). În bazinul Someșului Mare 69/146 (H).

VERSURI TURISTICE. 60/64, 60/100, 62/135 (primele versuri turistice), 62/183, 62/171, 64/144, 168; 65/64, 65/176, 66/52, 67/101, 67/190, 68/149, 216; 69/86 142.

TINUTURI ȘI «ȚĂRI». Dobrogea; 60/26, 61/66 66/116. Țara de sus, 60/89, 65/113; Pe meleaguri moldovene, 60/90; Brașov-Sibiu-Sighișoara, 60/71. Bicazul turistic, 60/91. De la Jiu la Olt, 60/149. Țară nouă între Dunăre și Mare 61/49. Moldova de sus, 61/89. Bicaz și Lacul Roșu (H) 61/77. Cetatea de aur (m. Apuseni) 61/130. Cîmpulung — Rucăr — Dimbovitioara, 61/46 Între Mureș și Izvoarele Tisei, 61/121. Țara Oașului 61/126. Plaiuri oltenesti, 61/169. Făgăraș și Buceci 61/181. Prin Pasul Bran, 61/184; Circuit bănețan 63/161. Țara Hategului; 63/75, 69/57, 61, 63. De la Băile Herculane peste Godeanu și Retezat la Hateg, 69/73; Pe urmele lui Calistrat Hogas, 63/55. De la Lacul Roșu la Bălan, 63/120 (H). De la Sarmizegetusa la Uricani; 64/19. Pe Obținele Moldovei de Nord (H), 64/45. Din Piatra Craiului în Retezat, 64/136. Între Jiu și Cerna 64/173; București-Constanța, 65/35. Din Valea Jiului în Cîmpia Hategului, 66/24. București — Sibiu (H) 65/41; Din Valea Vinului la Inău, 65/49; Poiana Narcisilor (Făgăraș — cu hartă), 60/161. Borsă (H), 62/145 Din Poiană peste Timpa la Brașov, 65/77. Moldova de Nord, 66/53. În jurul orașului Gn. Gheorghiu-Dei 62/161. Prin «Țara robomaniilor» (Maramureș), 67/49 Vrancea; 61/73, 84; 62/51, 67/82 (H); 67/87. De la Vatra dacilor la sihăstriile lui Sadoveanu, 68/154. De la Struniorul la Pietrosul, 66/106. Mînistiri în Nordul Olteniei 66/134.

UMOR. Desene: 60/86, 125, 138, 204; 61/22, 60, 95 120, 143, 156, 192, 196; 62/47, 63, 79, 95, 111, 127, 143 151, 159, 175, 185, 189; Epigrame: 62/167. Desene 63/32, 64, 96, 108, 112, 128, 134, 144; Epigrame: 63/37, 101 Desene: 64/30, 44, 64, 47, 128, 160, 172; Epigrame: 64/133. Desene: 65/61, 80, 137, 159, 175, 182; Epigrame: 65/64. Desene: 66/63, 139; Epigrame: 66/52, 102. Desene: 67/42, 52, 79, 105, 175; 68/25, 74, 102, 207, 227; 69/84 85, 86, 90, 91, 96, 204/5.

VÎNĂTOARE-PESCUIT. Un trofeu vînătoresc deosebit, 60/152. Calendarul vînătorului și pescarului sportiv: 61/6-11; 62/20-31; 66/10-16. Sub oglinda apei (pescuit subacvatic) 63/139. Congresul Internațional al vînătorilor (1965 și 1966) 66/105. Minunate locuri de pescuit, 66/36. Vînătoare de urși, 65/58. Zone de pescuit sportiv în jurul Bucureștiului, 68/168 (planșe cu hartă) Pentru desfășurarea vînătorului și unditarului, 69/200 **ZĂCĂMINTE.** Păduri de sonde și izvoare de titei 61/41. Prieteni neștiți ai muntilor (geologii) 61/92

1980

în tot timpul anului

AGENȚIILE ȘI FILIALELE ONT

organizează pentru Dv.

- ☐ EXCURSII PE ITINERARII DIFERITE
- ☐ EXCURSII PESTE HOTARE
- ☐ EXCURSII LA SFÎRȘIT DE SĂPTĂMINĂ
- ☐ CONCEDII DE ODIHNĂ ȘI TRATAMENT
- ☐ EXCURSII CU TEME ISTORICE, ARHEOLOGICE, FOLCLORICE...
- ☐ ... ȘI ORICE ALTE ARANJAMENTE TURISTICE LA CEREREA DV.